

**УКРАЇНЦІ
В ДЕТРОЙТІ І В МІЧІГАНІ**

**UKRAINIANS
IN DETROIT AND MICHIGAN**

1988

diasporiana.org.ua

METROPOLITAN DETROIT UKRAINIAN MILLENNIUM COUNCIL

UKRAINIANS
in DETROIT and MICHIGAN

**COMMEMORATING THE MILLENNIUM
OF CHRISTIANITY IN UKRAINE**

DETROIT, 1988

ДЕТРОЙТСЬКИЙ МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
УКРАЇНСЬКОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

УКРАЇНЦІ В ДЕТРОЙТІ І В МІЧІГАНІ

ВІДЗНАЧЕННЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ
ХРИЩЕННЯ УКРАЇНИ

ДЕТРОЙТ, 1988

METROPOLITAN DETROIT UKRAINIAN MILLENNIUM COUICIL

Honorary Members:

Most Rev. Bishop Alexander Bykowitz
Very Rev. Father Provincial Bernard Panczuk, ASBM
Very Rev. Dean John Lazar
Very Rev. Canon Joseph Shary (dec.)
Very Rev. Archpriest Mykola Nevmerzhytsky
Very Rev. Michael Stelmach
Very Rev. Canon Wayne Ruchgy
Very Rev. Christopher Woytyna, OSBM
Very Rev. Henry Yakyma
Rev. Pastor Wasyl Bura

Executive Board:

Paul J. Dzul — President
Michael Smyk — President
Valentina Sawchuk — Secretary (Ukr.)
Lydia Wroblewski — Secretary (Engl.)
Adrian Bluj — Financial Secretary
Wolodymyr Hupaliwskyj — Treasurer
Jaroslaw Duzey — External Affairs Chairman
Wolodymyr Dyhdalo — Millennium Chorus — President
Roma Dyhdalo — Member — Org. Committee
Mykola Kawka — Member — Org. Committee
Serhij Lazurenko — Member — Org. Committee
Mykola Klymyshyn — Archivist
Roman Lazarchuk — Press Secretary

Anastasia Volker — Member at Large	Olena Klymyshyn — Member at Large
Wolodymyr Rostenko — Member at Large	Fedir Fedorenko — Member at Large
Zenobius Stelmach — Member at Large	Orysia Lonchyna — Member at Large
Stefan Fedenko — Member at Large	Wasyl Karpenko — Member at Large
Daria Fedoriw — Member at Large	George Olesnitzky — Member at Large
Wsewolod Hnatchuk — Member at Large	

Auditing Committee:

Zenon Wasylkewycz — chairman
Pawlo Herman — Member
Bohdan Kruk — Member

Commemorative Book

Advisory Board:

Rev. Sebastian Sabal OSBM, Michael Bazansky, Oleksa Veretchenko, Steven Wichar, Anastasia Volker, Mykola Hryhorchuk, Paul J. Dzul, Roman Dyhdalo, Myroslaw Kalba, Olena Klymyshyn, Roman Lazarchuk, Wasyl Papiz (dec.), Bohdan Petrina, Peter Rohatynskyj, Michael Smyk, Stephan Fedenko

Finance Commi:tee:

Adrian Bluj, Wolodymyr Hupaliwskyj, Jaroslaw Duzey

ДЕТРОЙТСЬКИЙ МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
УКРАЇНСЬКОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Почесні члени:

Преосв. Владика Олександр Биковець	о. Михайло Стельмах, ЧСВВ
о. протоігумен Бернард Панчук, ЧСВВ	о. Вейн Ручгі
о. декан Іван Лазар	о. Христофор Войтина, ЧСВВ
о. крилошанин Йосиф Шарий	о. Генрі Якіма
о. прот. Микола Невмержицький	пастор Василь Бура

Виконавча рада:

Павло Джуль — голова
Михайло Смик — голова
Валентина Савчук — секретар (укр. мова)
Лідія Врублевська — секретар (анг. мова)
Адріян Блюй — фінансовий референт
Володимир Гупалівський — скарбник
Ярослав Дужий — референт зовнішніх зв'язків
Володимир Дигдало — голова хору Тисячоліття
Микола Кавка — голова організаційної комісії
Рома Дигдало — член організаційної комісії
Сергій Лазуренко — член організаційної комісії
Микола Климишин — архівар
Роман Лазарчук — референт преси й інформації

Василь Карпенко — вільний член	Анастасія Вокер — вільний член
Федір Федоренко — вільний член	Володимир Ростенко — вільний член
Всеволод Гнатчук — вільний член	Зиновій Стельмах — вільний член
Орися Лончина — вільний член	Степан Феденко — вільний член
Олена Климишин — вільний член	Дарія Федорів — вільний член
Юрій Олесницький — вільний член	

Зенон Василькевич — голова Контрольної Комісії
Павло Герман — член Контрольної Комісії
Богдан Крук — член Контрольної Комісії

Промам'ятна книга

Видавнича колегія:

о. Севастіян Сабол, ЧСВВ, Михайло Бажанський, Олекса Веретенченко, Степан Віхар, Анастасія Вокер, Микола Григорчук, Павло Джуль, Рома Дигдало, Мирослав Кальба, Олена Климишин, Роман Лазарчук, †Василь Папіж, Богдан Петріна, Петро Рогатинський, Михайло Смик, Степан Феденко

Фінансова комісія:

Адріян Блюй, Володимир Гупалівський, Ярослав Дужий

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Павло Джуль — головний редактор

Члени:

Степан Віхар, Рома Дигдало, Мирослав Кальба, Роман Лазарчук,

† *Василь Папіж, Петро Рогатинський*

Редактори англійського тексту: *Борис і Тетяна Карпенки*

Літературний редактор: *Олекса Веретенченко*

EDITORIAL BOARD:

Paul Dzul — Editor in Chief

Members:

Roma Dyhdalo, Myroslaw Kalba, Roman Lazarchuk,

Wasył Papiz (dec.), Petro Rohatynskyj, Stephen Wichar

English Editors: *Boris and Tetiana O. Karpenko*

Literary Editor: *Oleksa Veretenchenko*

Мистецьке оформлення обкладинки: *Іван Яців*

Cover design by: *Ivan Jaciw*

Library of Congress Catalog Card Number: 92-60747

*Редакційна колегія Пропам'ятної книги Українського Тисячоліття,
Детройт, Мічіган.
Стоять (зліва): Петро Рогатинський, Роман Лазарчук, д-р Павло Джуль, Рома
Дигдало, Мирослав Кальба.
(Неприсутній Степан Віхар)*

*Фінансова комісія Пропам'ятної книги Українського Тисячоліття,
Детройт, Мічіган.
Стоять (зліва): Адріян Блюй, Ярослав Дужий, д-р Павло Джуль,
Володимир Гугалівський.*

Зореслав

ГІМН

НА СВЯТКУВАННЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ ХРИСТІЯНСТВА РУСИ-УКРАЇНИ

О вселаскавий і всемогучий
Боже всесвіту, Творче чудес,
До Тебе кличе в пісні гримучій
Вся Україна, нарід увесь:

За дар хрищення, ласку спасення —
Боже, хай буде слава Тобі!
Для України Ти будь надхнення
І перемога у боротьбі!

Тисячу років ми зберігали
Скарб найцінніший — віру батьків.
Тюрми, Сибіри нас не зламали
І не зламають наших синів!

За дар хрищення, ласку спасення —
Боже, хай буде слава Тобі!
Для України Ти будь надхнення
І перемога у боротьбі!

ВСТУП

ПЕРЕДМОВА

Хрищення України князем Володимиром Великим у 988 році було, без сумніву, найважливішою подією нашої історії. Християнська віра створила із поганських слов'янських племен велику європейську націю. Нові звичаї швидко вросли в побут і душу народу та стали його невід'ємною частиною. Тисяча років українського християнства — це тисяча років української історії.

Ми щасливе покоління, яке, хоч і живе поза межами рідної землі, а проте мало Богом даний привілей вільно святкувати у 1988 році Тисячоліття цієї великої події.

Українці у штаті Мічіґані, як також і в інших країнах нашого поселення приготовлялися до відзначення ювілейного Тисячоліття з великим ентузіазмом і побожністю.

У січні 1987 року було створено Детройтський Метрополітальний Комітет Українського Тисячоліття (ДМКУТ), у склад якого ввійшли парохі місцевих церков, голови церковних комітетів та представники громадських організацій. Завданням ДМКУТ було приготувати й перевести всі святкові імпрези пов'язані з прийдешнім ювілеєм. А святкування були величаві, українська громада штату Мічіґану може бути горда із своїх досягнень. Ієрархи і священники обидвох віровизнань відправили молебні в наміренні нашого народу, перевели святі місії та прощі. При співпраці ДМКУТ в метрополії Детройту створено хор Українського Тисячоліття, який дав величавий концерт української церковної музики. У місцевих університетах улаштовано симпозіуми на тему нашого Тисячоліття, а в англomовній пресі появилися численні статті про життя й працю українців у Мічіґані. Сенат і Палата Репрезентантів, як також і мери багатьох міст проголосили спеціальні прокламації для святкування тисячі років Українського Християнства.

Кульмінацією ювілейних святкувань була багатотисячна історична маніфестація 4 червня 1988 року з інсценізацією чину хрищення на березі Дніпра. У цій урочистості взяли участь високі церковні та світські достойники Детройту й околиці, включно з кардиналом Едмундом Шокою і владикою Інокентієм Лотоцьким.

Наша громада також була численною на святкуваннях ювілею Тисячоліття в Римі, Вашингтоні та Бавнд Бруку.

Ще в січні 1987 року ДМКУТ вирішив видати Пропам'ятну книгу "Українці в Детройті і в Мічігані". Віримо, що ця публікація буде тривалим додатком до звеличання Українського Тисячоліття, зберігаючи документацію всіх святкувань і також хроніку культурного і суспільно-політичного життя українців у нашому штаті від початку їх поселення сто років тому — аж по сьогодні. Вона є збірною працею цілої громади, бо кожний із нас поклав свою цеглину до монумента наших духовних і матеріальних здобутків. ДМКУТ доклав усіх зусиль, щоб цю книгу зробити цікавою і вартісною для широкого кола читачів та майбутніх дослідників української еміграції.

Редакційна колегія Пропам'ятної книги, відразу після її створення у 1987 році, звернулася до всіх місцевих церковних і світських організацій та установ із проханням надсилати матеріали про їхнє життя і працю. На жаль, ми ствердили, що багато цих організацій нині вже не існує, а місця зберігання їхніх архівів не відомі.

У нашій книзі містимо дописи лише про ті установи й організації, що відгукнулися на наше запрошення до співпраці. Редакційна колегія не мала можливості перевірити всі ці матеріали стосовно їх історичної достеменности, тому за їхній зміст відповідають самі автори.

Більшість статей, присланих до редакції, були написані українською мовою. У другій частині книги подаємо їхній сконденсований зміст по-англійськи в редакції Бориса і Тетяни Карпенків. Англomовний розділ книги вартісний тим, що містить об'єктивний історичний матеріал. 1988 рік — це найбільша нагода "всім і вся" довести, що Володимир Великий був українським князем і що Княжа доба невід'ємна частина нашої історії.

Сподіваємося, що Пропам'ятна книга "Українці в Детройті і в Мічігані" стане тією скарбницею, з якої черпатимуть відомості про нас і свої, і чужинські читальники.

*Д-р Павло Джуль,
голова Редакційної колегії*

ПОДЯКА

Редакція Пропам'яної книги "Українці в Детройті і в Мічігані" сердечно дякує всім церковним і світським організаціям і установам та всім людям доброї волі, які причинилися до появи цієї публікації.

Особливо треба згадати Бориса і Тетяну Карпенків за впорядкування англomовної частини книги; Романа Лазарчука за дбайливе збирання редакційних матеріалів; Олексу Веретенченка за літературну редакцію; владика Олександра Биковця за початкове керування Редакційною колегією та о. Севастіяна Сабола за опрацювання статей про українські католицькі церкви у Детройті.

Надзвичайно велику допомогу при добірці матеріалів подали Михайло Бажанський, Степан Віхар, Рома Дигдало, Мирослав Кальба, Василь Папіж і Петро Рогатинський.

Глибоке признання належить членам Фінансової комісії — Володимирові Гупалівському, Адріанові Блюєві та Ярославові Дужому. Без їхнього сприяння Пропам'ятна книга була б засуджена на довічне поховання й забуття в архівах запечатаних.

*Д-р Павло Джуль,
головний редактор*

George Gajecy

ONE THOUSAND YEARS OF CHRISTIANITY IN UKRAINE

This year millions of Ukrainians are proudly observing the thousandth anniversary of Christianization of the medieval state of Kievan Rus' from which they trace their historical, religious and cultural heritage.

The act of public baptism of the citizens of Kiev performed in obedience to their ruler Saint Volodymyr the Great opened the vast treasury of Christian religious tradition. This began the process of melding the rich naturalistic culture of the Slavic inhabitants of Rus' with the sophisticated Mediterranean Christian civilization, with its Judeo-Greek and Roman roots. The exposure of the people of the Kievan Rus' to the gradual, and for the most part benevolent, Christian influence resulted in its continuous absorption, so that now it is hard to visualize a non-Christian Ukrainian culture. Furthermore, this Christian element makes it immune to the poisonous blandishments of an alternate atheistic Soviet culture.

The acceptance of Christianity by the Kievan Rus' also provided the state with an ideological cement to keep together the centrifugal orientation of the various tribes and peoples. The princes and nobility of that time recognized the usefulness of the church and its administration and, in return, endowed a multitude of churches and monasteries and schools with their largesse. The monastic schools provided a steady stream of educated clergy and lay people to staff the various posts in the administration of the Kievan state. The grateful churchmen, especially from the Kievan area, reciprocated with a multitude of sermons, laudatory poems, and stories of the lives of saints, incorporating the good deed of their patrons, the princes and boiars of Rus'. Thus we have a number of saints from among the ruling class with a good description of their pious deeds. The most important of this genre is the *Slovo o zakoni i blahodati* (Sermon on Law and Grace) by the Metropolitan of Kiev, Ilarion, who eulogized St. Volodymyr twenty years after his death (c. 1037) and compared him to Emperor Constantine, equal to the Apostles (rivnoapostols'ky) for bringing the people of Rus' the grace of God and eternal salvation. He gave Volodymyr credit for accepting Christianity for Ukraine not solely for political or dynastic reasons, but also due to his realization of the innate superiority of Christianity over other reli-

gions. Incidentally, he began the cult of St. Volodymyr that continues to this day.

The rich homiletic category was but one of the many genres of literature, both original and in translation, that became available in the Kievan circles after the acceptance of Christianity. The lives of saints, bible stories, aphorisms, books of the Bible, psalters and collections of various types (*izborniki*) were the medium for spreading the new faith and the literacy that came along with it. A corps of translators and copyists working in the various *scriptoria* (copying rooms) of the monasteries and princely castles provided the new literature for eager readers. These books written on parchment were valuable and passed from generation to generation as family heirlooms. In addition to the clerical literature, there were translations of Greek, Bulgarian and Roman histories, travelogues, geography and science books, herbaria and bestia collections, fictional accounts of Alexander the Great, Buddha and others.

Among the original literature that was created in the Kievan Rus', one can name several masterpieces, among them the *Povest Vremmenikh Let* (the Primary Chronicle of Rus'), the *Rus'ka Pravda* (Code of Laws of Rus') and the *Slovo o Polku Ihoreve* (The Tale of Igor's Campaign). They were composed at the courts of the princes or were commissioned by them.

Along with the written works, the oral tradition became enriched with tales of the valiant deeds of the Kievan knights (*bahatyri*) in defense of their land against various enemies. These tales of St. Volodymyr cycle are known as *bylyny*, and at least a dozen of them survive to this day. They describe the magnificence of Volodymyr's court, his Christian virtues, and intertwine the tales of noble actions with acts of Christian charity and piety. The *bylyny* were spread by wandering minstrels like Boian and Mytusa, who travelled from place to place, usually princely or *boiar* residences, and sang of the glory of the Rurik princes, the grace of God, and the valiant defense of the fatherland.

The minstrel tales were absorbed by the folklore of the commoners and throughout the centuries were changed beyond recognition. But they helped the people to accept the changes brought by Christianity, assimilate its moral and ethical messages, digest them to meld with their culture. This is what happened in the winter cycle, when Christian carols and customs were superimposed over the centuries on the traditional pagan rituals of the winter solstice. The same may be said of the spring cycle, when the songs (*hahilky*) and dances were used to celebrate the Christian Easter cycle. This type of acculturation further occurred in the midsummer celebrations of Kupalo and the fall harvest activities. The church in Ukraine instituted collateral festivities dedicated to its saints and important holidays which thematically meshed with the pagan festivals and in time civilized their content and imbued them with a Christian message.

On the whole, the Christian church suffered few martyrs when spread-

ing its message throughout the Ukrainian lands. Its fate was different in the northern and eastern areas of Kievan Rus' populated by the Finnic and Ugric tribes. In Ukraine, on the other hand, Christianity permeated further into the folklore, entered the people's wedding rituals where it raised the dignity of the woman to be partner rather than a chattel.

The acceptance of the Byzantine Christianity brought in the monumental Byzantine style of architecture, icon painting, mosaics, frescoes and the art of illustrating manuscripts, the illuminations. It brought acceptance by the Christian community in Europe, intermarriage of the Kievan princes with the royal houses of Europe and Byzantium, legitimization of the Rurikid dynasty within the Kievan state and their participation in the affairs of the surrounding states. But the Byzantine influence also brought the doctrine of caesaropapism (that the church is part of the state), Greek interference in the affairs of the Kievan state, and the eventual acceptance of the schism between the churches of Constantinople and Rome.

While the Kievan state remained strong, astride profitable trade routes and able to fend off its enemies, especially the nomadic Turkic tribes, the internal stresses and conflicts could be absorbed within the social fabric of the state. However, when the collapse of the Kievan state occurred in the mid-thirteenth century, it shattered into several successor states that went their own way. The west Ukrainian or Galician medieval realm, the Halych-Volyman state, attempted for awhile to retain control of most of the Ukrainian territory but was unable to withstand the pressure of the Mongols, who destroyed Kiev and reduced central Ukraine into ruin. The Galician monarch, King Danylo, crowned by the Pope, attempted to repel the invaders with the aid of an European crusade, but the effort was unsuccessful.

The Kievan metropolitans began a period of wandering that ended in the more secure north and gradually turned the Kievan See into the See of Moscow. The Galician metropolitans assumed the succession to the Kievan See, but after the collapse of the Halych-Volynian State in the late 14th century, the Ukrainian Orthodox church lost its premier patron.

With the collapse of the Kievan and later the Halych-Volynian state, the Ukrainian Orthodox church began a period of retrenchment and stagnation. The loss of the patronage by the princes and the nobility was a heavy blow to it since the successors, the rulers of the Polish-Lithuanian commonwealth, cared little for the well-being of an alien church. The strong efforts to Polonize and Latinize the Ukrainian nobility and elites were effective and provided both a danger and a challenge for the Ukrainian population and its Orthodox church to overcome them or be swallowed up by the invaders.

In this time of need, the challenge to survive was answered by the Ukrainian townspeople. Organized in their traditional church brotherhoods (tserkovni bratstva), the townspeople were able to provide leadership, a cohesive and well-knit network of organizations, a financial base, and rallied the other classes around the idea that only education will restore the

dignity to the Ukrainian people. Their efforts were so successful that they organized a network of schools, staffed them with competent teachers, provided the necessary instructional materials through their own printing shops and turned out a capable generation of scholars, churchmen and leaders of society that began a renaissance of Ukrainian religious and national culture that culminated with the Mohyla Academy in Kiev and the establishment of the Cossack Ukrainian state — the Hetmanate in 1649.

The attempt by the church leaders to uplift the Ukrainian Orthodox Church by recognizing the Pope and by forming a separate Ukrainian Catholic Church, the Uniates, in 1596, failed because the organizers were unable to persuade most of the Ukrainian people to join them. It became a new source of division and factional strife in the seventeenth and eighteenth centuries, but it also forced the Ukrainian populace to organize themselves, establish schools, publish books and become more aware of their unique Christian traditions by defending them from various enemies. The Ukrainian churches, Orthodox at first and later also the Catholic, became the bastions which preserved the traditional liturgy, provided educational and social services, and identified themselves with national opposition to the Polish and later Russian attacks on Ukrainian self-identity.

This struggle for Ukrainian identity found its greatest expression in the Cossack organization of southern Ukraine. Groups of adventurous men banded together to defend the southern frontiers from the steady attacks of the tartars, who established themselves in Crimea, after the collapse of the Kievan state. Their annual depredations destroyed parts of the Kiev, Poltava and Podillia regions. After falling under the control of the Ottoman Empire, the successor to the Byzantine state, the Tatar raids provided the Turks with the manpower for its various enterprises.

The Cossack defense, and later counterattacks against Crimea and Turkey, provided much needed relief and established them as defenders of Christendom against the threat of Islam. The nearly two hundred year struggle with the Moslems forged a military tradition and created a numerous class of warriors, who after initial failures were able to carve out, establish, and defend the first modern Ukrainian state, the Hetmanate for nearly two hundred years (1649-1782). The Cossack struggles, first against the infidel Moslems and later against the Roman Catholic Poles, were accompanied by their slogans for the defense of the Orthodox faith and Ukrainian rights and freedoms.

The voluminous Cossack folklore, contained in their *dumas* (epics), songs, rituals and folklore, showed the Cossacks to be imbued with Christian virtues and high moral conduct, both in battle and in their peaceful relations with their neighbors. Cossacks became patrons of churches and funded monasteries, built schools, hospitals, supported learning, and recognized the Orthodox faith as the religion of their state. The Cossack hetmans continued this practice on a lavish scale, culminating with the golden

age in architecture known as the Cossack baroque, during the tenure of Hetman Ivan Mazepa (1687-1709).

During the Hetmanate, the Kievan Academy, established by Metropolitan Petro Mohyla in 1632, flourished and sent its graduates annually to seek positions in the church hierarchy and the Cossack administration. The instruction in the contemporary schools contained a large religious ingredient which gave its graduates a solid Christian background. Furthermore, the schools provided entertainment for the populace in the form of morality and passion plays, theological debates and the staging of school dramas. Even popular Christmas caroling with the *vertep* (Nativity scenes) had a strong religious content. The sight of an old man singing religious chants while accompanying himself on a lyre or a bandura was a common one in the marketplaces and towns of that time. Religion permeated the values and mores of the community.

The unsettling times with frequent wars and the accompanying devastation turned many people to contemplation and monastic life. The consequences of wars were the multitude of orphans, widows, injured veterans and old folks who depended on the church and its institutions for their livelihood and daily sustenance. As a result, religious services and ritual figured prominently in the daily life. Frequent holidays and fasts kept the people attached to their church and personal piety was the rule rather than the exception. People participated in the celebration of the liturgy by singing (*samoilka*) or listened to church choirs singing the melodious chants of the Kiev Pecherskyi Monastery. Musical culture flourished in 17-18th centuries Ukraine, as is attested by many contemporary accounts of foreign travellers. Music was taught in the brotherhood schools and in the monasteries. Music education was a subject in the Kiev Academy. The standardization of the polyphonic Kievan chants in the printed hymnals called *Irmologions* spread this knowledge far and wide. The Muscovite Church was interested in transferring this music to their territory and the Tsar often used Ukrainian graduates of the Mohyla School to complement the ranks of his court choir. The subsequent clash of the new church music along with a modernized approach to religious practices contributed to the Muscovite church reforms of patriarch Nikon and the schism of the Old Believers.

The alienation of the people from their church began when the Orthodox church became a bureaucratic institution. This occurred in the late eighteenth century after the autonomous Ukrainian Orthodox church recognized the Moscow Patriarchate (1686) and slowly lost its Ukrainian identity. This along with the gradual destruction of the Cossack state by the expanding Tsardom of Muscovy, later the Russian Empire, deprived the Ukrainians of their traditional church and state organizations. The Russian Empire, after the Petrine reforms in the early 18th century, reorganized the Orthodox church as one of the departments of government, and slowly cut the Ukrainian church of its vitality. In addition, the institution of serfdom in the Eastern

Ukraine in 1783 removed from the church an active grass roots element.

The loss of autonomy by the Cossack state and by the Ukrainian Orthodox Church, by the end of the eighteenth century, left disastrous consequences. The literacy rate, always high among Ukrainians, plummeted catastrophically because of the closing of traditional village and brotherhood schools. The introduction of the alien Russian language in schools began the process of Russification of Ukrainian towns and cities that continues to this day. The subordination of the Ukrainian Orthodox Church to foreign state authorities with its formalism and unaccustomed Russian pronunciation during the liturgy and sermons alienated the village populace.

The situation improved, however, in Western Ukraine, where the Uniate or Ukrainian Catholic church reorganized itself, survived the stifling Polish-Lithuanian commonwealth, and began its revival under the Hapsburg rule after 1772. Under a series of strong church leaders, the Catholic hierarchy began a struggle for the improvement of the conditions of its Ukrainian populace. After 1848, serfdom was abolished, a constitution was established in the Austro-Hungarian realm, the clergy participated closely in the daily lives of their parishioners trying to improve it in the economic, educational and financial aspects. The social differentiation between peasantry and clergy became less distinct when the priests participated in the processes of national awakening and revival. Clergymen like M. Shashkevych, Cardinal M. Levyts'kyi and finally Metropolitan. A. Sheptyts'kyi were true leaders of their people and showed that blending their service to God and Ukraine was a noble undertaking worthy of their calling and their efforts.

The tranquility of the nineteenth century was shattered by the events of the First World War and the glorious but brief days of the struggle for Ukrainian national independence (1917-21). The end was unfortunate and Ukraine was split among five states. During the turmoil, the Ukrainian Autocephalous Orthodox church was established in 1922 and enjoyed a period of great exuberance. However, its fate was uncertain because the Ukrainian Soviet Socialist Republic and its atheistic doctrine only tolerated it. After the accession of Joseph Stalin to power in Moscow in 1929, a reign of terror began unparalleled in its fury and consequences. The Ukrainian Autocephalous Church was one of the first victims. The losses to Ukrainian intelligentsia and the Ukrainian populace during the Great Famine of 1932/33 were irreplaceable.

The results were devastating. The Ukrainian Orthodox Church lost its hold on the population and succumbed to the Russian Orthodox Church, a quasi-religious organization with close ties to the Soviet Government. Church buildings were pulled down, plundered, destroyed or converted into museums of atheism, and only a small percentage remain into the 1980's. Parishes diminished in size due to losses by starvation, devastation of the Second World War and migration into the cities. Nevertheless, remnants survive.

A similar fate met the Ukrainian Catholic Church. After the Second World War ended, the Soviets occupied Western Ukraine, destroyed the church hierarchy, decimated the clergy, forced the liquidation of the Ukrainian Catholic Church at the infamous Lviv Council of 1946 and its merger with the Russian Orthodox structure.

Despite such losses, the Ukrainian Catholic Church survives as an underground institution, administering to the spiritual needs of its members, continues to train a number of clergy, publishes an irregular and illegal circular and continues its ties with the Ukrainian Catholic church in the West and with the Pope. A recent resurgence of its activities includes the petition for the legalization of its status signed by many members and an increasing involvement in the struggle for human rights and national existence. The apparitions of the Virgin Mary reported near Lviv, at Hrushiv, galvanized the church community and placed the regime in an awkward situation vis-a-vis the outlawed Ukrainian Catholic Church.

The religious nature of the Ukrainian culture may be seen from the continuation of religious practices and traditional customs despite official persecution and sanction. Christian rituals performed during the holidays, baptisms, church weddings and Christian funerals continue. Individual faith is expressed by participation in liturgy, prayer meetings and Gospel groups. Many Protestant denominations have won converts in Ukraine as the quest for religious experience is strengthened and the people thirst for more than the official Russian Orthodox church may or can deliver.

The Ukrainian churches of various denominations have flourished in the Western countries with the establishment of several metropolitan sees and dioceses. However, neither church was yet successful in placing a recognized Patriarch at its head as the logical apex of its hierarchical structure. Nevertheless, a host of church organizations exist that provide services with traditional Christian and Ukrainian content.

The approach of the thousandth anniversary of the Christianization of Kievan Rus' brings us to reflect upon the wise decision of Prince St. Volodymyr. By accepting Christianity he brought us an ideology that through ages melded with the traditional Ukrainian culture, satisfied the personal needs of the people through the message of grace and salvation and provided a symbiosis for the spiritual and national needs of the Ukrainian people.

*СВЯТКУВАННЯ
УКРАЇНСЬКОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ
У ШТАТІ МІЧІГАН*

*Михайло Бажанський, Володимир Баран, Павло Джуль,
Роман Лазарчук, о. Й. Шарий*

ДЕТРОЙТСЬКИЙ МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Установчі збори Комітету відбулися 22 січня 1987 р. Присутніми були члени католицького і православного комітетів. До католицького комітету входив представник місцевого відділу Гарвардського проекту. Присутні вирішили запросити до співпраці представників СУА, УАКРади і УККА. На наступних нарадах вирішено запросити також представників ОДУМу, Пласту та СУМА.

Догідні передумови до створення Комітету Тисячоліття існували в нас, зокрема тому, що найбільші парафії в нашому місті, тобто катедра Св. Покрови — УАПЦ і церква НЗПДМ — УКЦ, вели свою релігійну працю у дружніх відносинах. Тож уже влітку 1985 і 1986 рр. священники п'ятеро католицьких та трьох православних церков спільно відправили молебні на українських оселях біля Детройту.

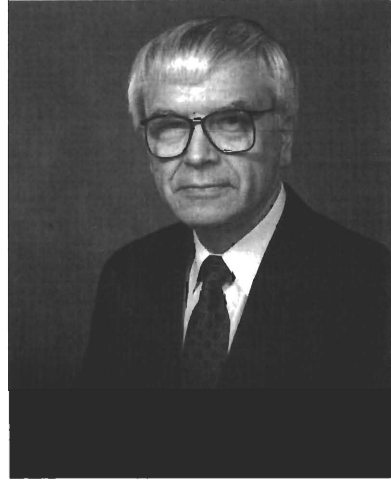
Від УКЦ до Комітету ввійшли — о. іг. Вернард Панчук, о. дек. Іван Лазар, о. крип. Йосиф Шарий, о. Константин Височанський і о. Вейн Ручгі. Від українських православних церков — о. митр. Нестор Столярчук, о. протопр. Олександр Биковець і о. Генрі Якіма. Пізніше місце о. К. Височанського зайняв о. Михайло Стельмах, а місце о. Н. Столярчука — о. Микола Невмержицький. Священники брали активну участь у нарадах, постановках та в праці Комітету.

Головами Комітету були обрані д-р Павло Джуль і ред. Михайло Смик, які на зміну керували щомісячними нарадами, координували працю поодиноких комісій та репрезентували Комітет у громаді. Після деяких змін, зформовано управу Комітету в такому складі: д-р Павло Джуль — голова, ред. Михайло Смик — голова, д-р Валентина Савчук — секретарка українською мовою, Лідія Врублевська — секретарка англійською мовою, Адріян Блюй — фінансовий референт, Володимир Гупалівський — скарбник, Ярослав Дужий — референт зовнішніх зв'язків, о. протопр. О. Биковець — голова Редакційної комісії, Володимир Дигдало — голова комісії концерту, Микола Кавка — голова

ЧЛЕНИ-ОСНОВНИКИ ДЕТРОЙТСЬКОГО
МЕТРОПОЛІТАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО
ТИСЯЧОЛІТТЯ

Михайло Смик

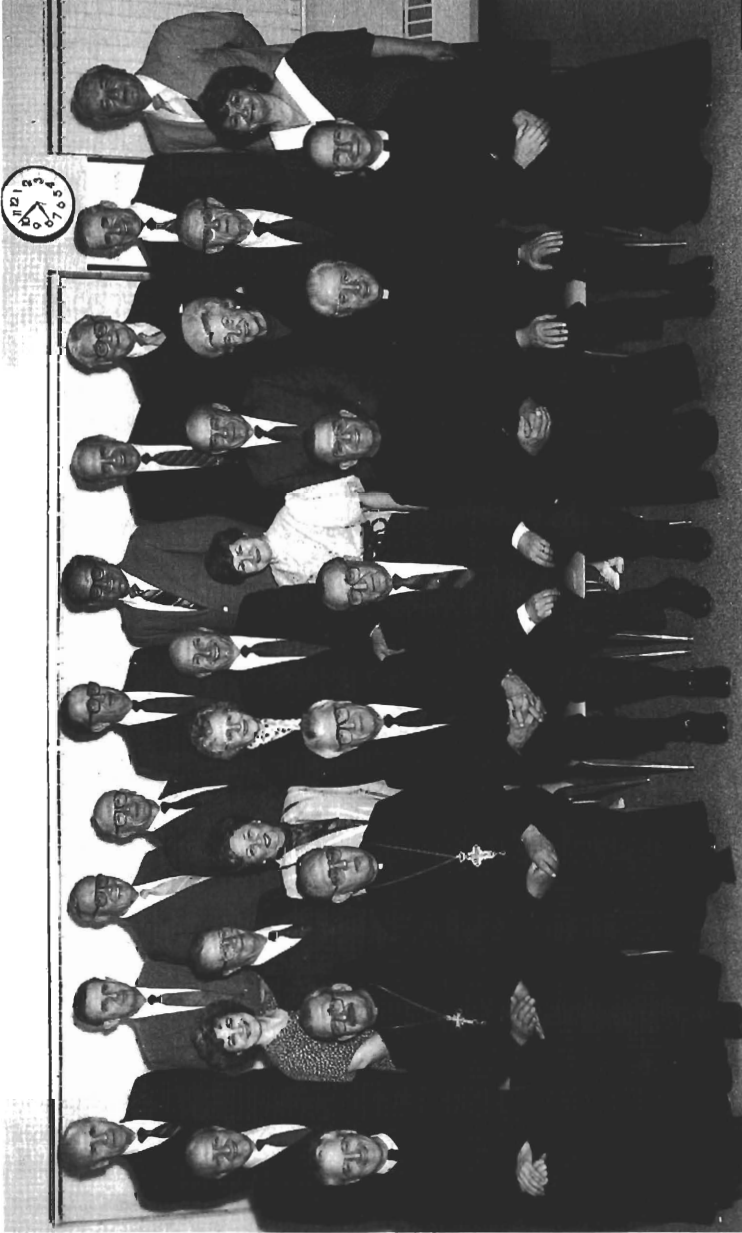
Павло Джуль

Ярослав Дужий

Анастасія Олеськів-Вокер

Детройтський Метрополітальний Комітет Українського Тисячоліття. Сидять зліва: о. В. Панчук, о. М. Невмержиський, о. О. Биковець, д-р П. Джуль і ред. М. Смик — співголови комітету, о. Г. Якіма, о. І. Лазар, о. М. Стельмах, 2 ряд зліва: З. Василькевич, Д. Федорів, Ф. Федоренко, мгр Р. Дигдало, мгр О. Лончина, Я. Дужий, д-р В. Савчук, П. Герман, А. Вокер, мгр Ю. Опелницький, Л. Вроблевська. 3 ряд зліва: д-р М. Климишин, д-р В. Ростенко, В. Дигдало, С. Феоденко, В. Гуपालівський, інж. В. Гнатчук, д-р З. Стельмах, М. Кавка, Р. Лазарчук і А. Блюй.

Організаційної комісії, мгр. Рома Дигдало й інж. Сергій Лазуренко — члени, д-р Микола Климишин — референт архіву, Роман Лазарчук — референт преси, Анастасія Волкер, інж. Всеволод Гнатчук, Валентина Євич, Василь Карпенко, Олена Климишин, Оріся Лончина, Юрій Олесницький, д-р Володимир Ростенко, д-р Зіновій Стельмах, Степан Феденко, Федір І. Федоренко і Дарія Федорів — члени; Контрольна комісія — Зенон Василькевич, Павло Герман і д-р Богдан Крук.

Провідною думкою плянованої праці Комітету було засвідчити перед американським суспільством, що християнство прийняв український князь Володимир Великий разом із своїм народом і що Київська Русь є невід'ємна частина української історії.

СВЯТКОВІ ІМПРЕЗИ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІХ УСТАНОВ У ДЕТРОЙТІ

- 13 листопада 1987 р. танцювальний ансамбль «Гомін України» дав концерт в аудиторії ім. Г. Форда.
- В жовтні-листопаді 1987 р. відділ Товариства українсько-американських інженерів улаштував мандрівну виставку архітектури зруйнованих церков Києва.
- У травні-червні 1988 р. галерія ЕКО влаштувала виставку українських ікон.
- Український студентський клуб улаштував на Мічиганському університеті тиждень доповідей про Українське Тисячоліття.

ПЕРЕБІГ СВЯТКОВИХ ПОДІЙ

Молебні на літніх оселях українського т-ва «Діброва» 1985 і церкви НЗПДМ 1986 рр. Ці богослужби відправили разом католицькі і православні священики і цим започаткували врочисте відзначення 1000-ліття Хрищення України. Молебні були прикладом небувалого піднесення і підсилення релігійних та національних почувань української християнської громади.

Однотижнева виставка в бібліотеці ім. 100-ліття Генрі Форда в Дірборні, травень 1987 р. Головним завданням цієї виставки було представити різноетнічному суспільству метрополітального Детройту зразки нашого релігійного й національного мистецтва разом з історичними й побутовими експонатами, які вказують на багатство нашої християнської культури.

Відкриття виставки відбулося увечорі 22 травня 1987 р. Парох української католицької церкви Св. Михаїла в Дірборні о. Вейн Ручгі відкрив виставку молитвою та короткою промовою в своєму імені та в імені о. Генрі Якими, пароха української православної церкви Св. Трійці в Дірборні.

На виставці представлено ікони мистців Северина Бурачка, Я. Ковча. Юрія Козака, Ярка Козака, Михайла Мороза, Галини Новаківської й Галини Цісарук-Конопади. Були антимінси патр. Йосифа, мит. Германюка та єп. Івана Бучка. Була копія плащаниці з Печерської лаври, збірка моделей та світлин наших церков, Євангелія, прикрашена мідяною плоскорізьбою, з якої сто років тому навчав кардинал Сембратович, вітражі на тему Тисячоліття, мистецьки виконані православні та католицькі хрести, єпископські ризи й митра, портрети наших найвищих душпастирів та численна збірка молитовників за останніх сто років. Були три вітражі на тему 1000-ліття, виготовлені інж. Романом Ковчем.

Однією з головних атракцій мирянської частини виставки була збірка 158 писанок Лариси Цісарук. Ця збірка включала писанки трипільські та притаманні частинам України від Лемківщини до Наддніпрянщини.

До мирянської частини виставки, яку підготував 81 відділ СУА ім. Олени Степанів, також входила мистецька збірка в ляльковому форматі, українських історичних та регіональних одягів, а побіч — великодній стіл із паскою і весільний стіл із короваем. Обидва столи були прикрашені різьбленими свічниками. Між історичними одягами окрему увагу привертала одяги свв. Володимира й Ольги.

Виставку в бібліотеці Г. Форда відвідували пересічно тисяча осіб денно, переважно студіююча молодь. Відвідувачі мали нагоду почути пояснення завжди присутніх дежурних та взяти з собою брошурки Тисячоліття.

Виставка дістала дозвіл на приміщення завдяки існуванню в Дірборні двох українських церков.

Організатором практичної підготовки й переведення виставки, разом із світлореклямою, був Адріян Блюй із парафії Св. Михаїла. Від парафії Св. Трійці головним помічником був Павло Герман, а від 81-го відділу СУА — Олена Папіж. Лариса Цісарук подбала про транспорт і розміщення писанок. Дежурували миряни обох парафій та членкині 81-го відділу СУА. На окрему згадку за участь у підготові й переведенні виставки заслуговують також: Володимир і Лідія Сої, Наталія Яцків, Тетяна Обушкевич, Лідія і Ліліяна Югаси, інж. Роман Ковч та Олег і Андрій Карпенки.

Вшанування Св. Володимира єкуменічним молебнем. У неділю 12 липня 1987 р., біля тисячі осіб метрополії Детройту взяли участь у величавій відправі-молебні до Св. Володимира Великого, христителя Руси-України.

Молебен відправив владика Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, у співучасті дванадцятьох православних і католицьких священників. Детройтський хор Українського Тисячоліття під диригентурою проф. Кирила Цепенди співав відповіді до молебня.

В час молебня, після читання Євангелії, владика Інокентій виголосив зворушливу проповідь, після чого всі присутні на його заклик повторили молитву-обітницю.

Відспіванням гімну «Боже Великий, Єдиний» закінчено цю молитовну відправу.

КОНЦЕРТ КАПЕЛІ БАНДУРИСТІВ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА В НЕДІЛЮ 13 ГРУДНЯ 1987 РОКУ

Концерт Капелі бандуристів під мистецьким керівництвом маестра Володимира Колесника був визначною культурно-мистецькою подією в нашому місті.

Від Детройтського Комітету Тисячоліття капелю та гостей привітав співолова Комітету ред. Михайло Смик. Привіт від губернатора Мічігану Бленчарда відчитав його представник із штатного департаменту. Привіти від мера Детройту та від Детройтської ради мистецтв відчитала Емілія Запорожець.

Концерт був під патронатом Комітету Тисячоліття.

АКЦІЯ ЗА СХВАЛЕННЯ РЕЗОЛЮЦІЙ в Сенаті і в Конгресі США

про Тисячоліття Хрищення України та про переслідування і заборону українських церков радянським режимом

У січні 1988 року наш Комітет включився до започаткованої Крайовим Комітетом акції за піддержку тих резолюцій, які вірно наświetлювали наше християнське тисячоліття та вимагали признання прав на існування українських християнських церков у сучасній Україні. Комітет виготовив 3000 заадресованих ковертів та відповідного змісту листи, які розподілено серед парафіян усіх наших церков для підпису та висилки.

У цій акції брали участь усі члени Комітету, а зокрема багато праці вложили о. В. Панчук — протоігумен ЧСВВ та англomовна секретарка Л. Врублевська.

ПРЕДСТАВНИКИ КРАЙОВОГО КОМІТЕТУ ТИСЯЧОЛІТТЯ В ДЕТРОЙТІ

Наш Комітет Тисячоліття Християнства в Україні, очолений д-ром П. Джулем і ред. М. Смиком, запросив голову Крайового Ділового Комітету д-ра Юрія Солтиса й організаційного референта д-ра Богдана Футея на інформативне віче 22 квітня 1988 р. Численно зібраним присутнім гості розповіли про завдання, працю та дотеперішні осяги Крайового Комітету, а також про труднощі у виконанні намічених плянів. Комітетові доводиться звертатися з вимогами до нашого уряду у

Вашінгтоні, промоувати дорогу нашій правді серед релігійних, наукових і урядових кіл, де ще до сьогодні наша Княжа держава вважається частиною російської історії. Цю теорію поширюють як білі, так і червоні росіяни, які використовують свої впливи та масові матеріальні засоби, щоб зберегти цей довгими віками пропагований обман.

Українській громаді у вільному світі припадає високе і зобов'язуюче завдання довести до відома всім людям доброї волі, що ще до хрищення на наших землях жили наші предки. У 988 році, під час володіння князя Володимира Великого, було одне хрищення одного народу, а Володимирів тризуб став символом української християнської державності.

Голова Крайового Ділового Комітету д-р Ю. Солтис розповів, що Комітет, крім власного плану праці, координує працю 42 відділів в осередках нашого поселення у США та радо дає свій патронат іншим організаціям, як Видавництво "Смоლოსкип", Фундація ім. гетьмана І. Мазепи, Український народний союз і т. п. Комітет перевів успішну кампанію проголошення в Сенаті та Конгресі резолюції, яка правдиво наświetлює історію наших християнських Церков, їх знищення і заборону та переслідування вірних радянським режимом. Далі Комітет підготував на неділю 29 травня 1988 року День Української Єдності та Молитви. При співпраці з СКВУ ця акція охопить усі наші громади у вільному світі. Намічено, щоб у всіх церквах у цей день дзвонили дзвони впродовж 16 хвилин і 40 секунд, тобто одну секунду за кожний рік Тисячоліття. Комітет утримує зв'язки з неукраїнськими церквами і при їхній допомозі веде розголос нашого Тисячоліття в релігійних газетах і журналах та в радіо і телевізійних програмах. До розголосу багато допомагають штатні проклямації, рекламні полотна й мистецькі виставки по музеях, бібліотеках та університетах. Вільний світ так довго не розумітиме нас, поки не познайомиться з нашою історією. Наш збірник законів "Руська Правда" на 60 років випередив англійську "Магну карту". На наших степах, а також під Віднем, ми боронили Західню Європу від наїздів турків і татар. Ми перші виступили до боротьби проти безбожного комунізму.

Д-р Б. Футей, організаційний референт Крайового Ділового Комітету, розказав про свою працю, яка зосереджується у Вашингтоні. Саме тут поширені впливи росіян, які використовують усі можливості, включно з існуванням наших назв Русь і Україна, щоб висувати свої претенсії до нашої старовинної доби. Тому схвалення резолюцій в обох палатах Конгресу треба уважати нашим поважним успіхом, який завдячуємо також нашим церквам і організаціям.

3 травня 1988 р. наші владики матимуть зустріч із президентом Регеном, де повністю вивчать йому історичну долю наших Церков, їхнє знищення, заборону та переслідування вірних радянським режимом. Комітет веде посилену акцію в Білому Домі, щоб наш президент

під час візиту в Москві, при кінці травня 1988 р., станув в обороні наших Церков та нашого Тисячоліття в Києві. Від 5 до 12 червня 1988 р. будуть стійки та голодування, щоб звернути увагу преси на те, що наш 50-мільйоновий народ не має своїх Церков, не має свободи.

ЛЕГІСЛЯТУРА ШТАТУ МІЧІГАНУ УХВАЛИЛА РЕЗОЛЮЦІЮ

Відзначення Тисячоліття християнства в Україні знайшло також свій відгомін у легіслятурі нашого штату у формі резолюції, яку 4 травня 1988 р. делегація українців у числі 38 осіб одержала в місті Ленсінг. Сам акт передачі резолюції відбувся в залі Сенатської Палати, як також у залі Палати Репрезентантів. Українську делегацію очолював д-р Павло Джуль, один із двох голів Комітету Тисячоліття. Присутніми були також о. декан Іван Лазар, о. Вернард Панчук, ЧСВВ, о. Генрі Якими, голова зовнішніх зв'язків Комітету Ярослав Дужий, студенти випускної класи школи Непорочного Зачаття і відділ Американсько-українських ветеранів із Степаном Віхарем на чолі. Кандидат до Палати Репрезентантів Роман Кульчицький, знайомий із багатьма членами цього законодавчого уряду, був помічником у нав'язуванні особистих контактів.

Акт передачі резолюції завершив сенатор Джан Енглер, президент Сенатської більшості та Арт Мілер, президент Сенатської меншості. Це був наявний доказ, що обидві політичні партії беззастережно піддержують резолюцію. При цій передачі була присутня заступниця губернатора штату Мічігану Марта Гріффітс. Одержав резолюцію д-р Павло Джуль у присутності о. Вернарда Панчука, о. Генрі Якими, Ярослава Дужого та учениці Христі Марітчак.

У резолюції говорилося про порушення людських прав Радянським Союзом та переслідування українських Церков. Резолюція закликала американський уряд здержуватися від усякої участі у відзначуванні того ювілею, що його організує радянський уряд. Також резолюція закликала Радянський Союз припинити переслідування українських Церков і визнати офіційно їх існування, а від губернатора штату Мічігану вимагала проголошення проклямації, яка б відзначала рік 1988 — роком Українського Християнства.

Дякуючи членам легіслятури, о. Панчук у своїй короткій промові підкреслив кількаразово, що ювілей Тисячоліття християнства є історичною подією українського народу, бо цей акт завершився в столиці України в Києві, на березі Дніпра.

В межичасі наші учні роздали всім сенаторам і репрезентантам відповідні пропагандивні матеріяли, які вивчали історичне підложжя цієї дати.

Подібний акт передачі резолюції відбувся в Палаті Репрезентантів, де предсідник Л. Вікс, разом із секретаркою цієї палати Юстиною

Барнс (українського походження), повністю солідаризувалися з Палатою Сенаторів. Доказом їх щирого та приятельського ставлення до українців була їхня участь у спільному полуденку.

При цій нагоді запрошено губернатора штату Мічігану Дж. Бленчарда прибути на маніфестаційний похід, який відбудеться 4 червня 1988 року в місті Гемтремку.

ДЕНЬ ЄДНОСТИ І МОЛИТВИ В НЕДІЛЮ 29 ТРАВНЯ 1988 РОКУ

Представники Крайового Комітету д-р Юрій Солтис і д-р Богдан Футей на зустрічі з нашим Комітетом і громадою 22 квітня 1988 р. представили плян, щоб у неділю 29 травня 1988 р. в усіх українських християнських церквах були відправлені богослуження подяки Всевишньому за наше Тисячоліття. Під час відправи належить дзвонити в дзвони впродовж 16 хвилин і 40 секунд — тобто одну секунду за кожний рік нашого Тисячоліття.

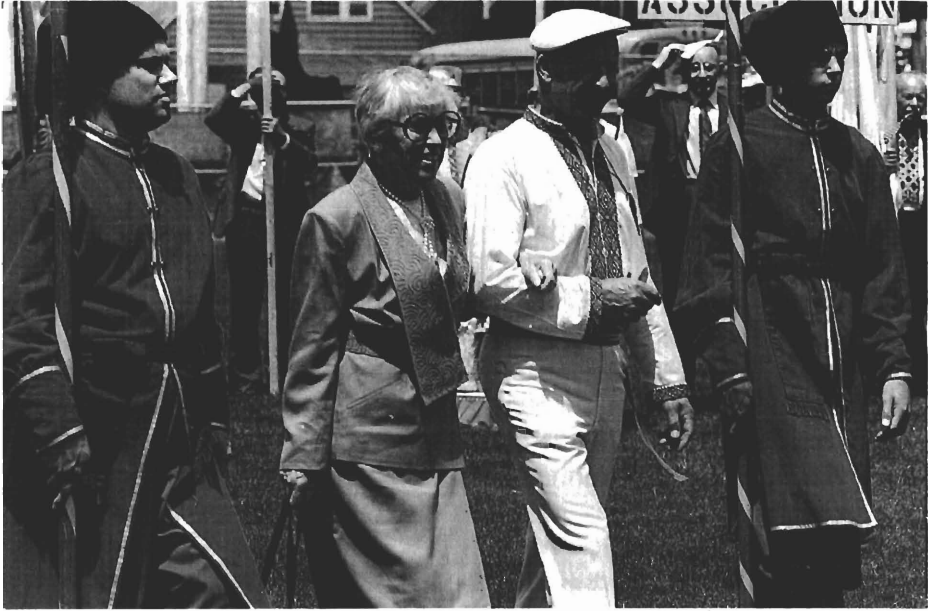
Цей плян, з відповідними проповідями, виконали парохі наших церков у метрополітальному Детройті.

ВІДЗНАЧЕННЯ ТИСЯЧОЛІТТЯ У ДЕТРОЙТІ 4 ЧЕРВНЯ 1988 РОКУ

Святковий історичний похід вулицями міста Гемтремку відбувся в суботу 4 червня 1988 р. Місто це, донедавна найбільше скупчення українців, де знаходяться українська католицька церква Непорочного Зачаття, українська православна церква Св. Андрія Первозваного, українська середня школа та прихильна адміністрація міста — все це запевняло успішність цього задуму.

Переведення цієї маніфестації Комітет доручив Ярославові Дужому. Широка й інтенсивна підготова охоплювала розповсюдження афіш з кольоровою репродукцією картини Хрищення України, тисячі летючок, розданих у всіх католицьких і православних церквах, постійні контакти з американською пресою Детройту та довколишніх міст через постачання відповідних пропагандивних матеріалів, односторінкові оголошення в чотирьох найбільших детройтських газетах та випущення в повітря тисячі бальонів з повідомленнями та запрошеннями взяти участь у поході.

Ця маніфестація оформилася при церкві Непорочного Зачаття. Очолив її відділ американської морської піхоти. За відділом їхала поліція міста Детройту з американським і українським прапорами. Далі — мер Гемтремку — Роберт Козарин, маршал походу в асисті дівчат у народних одягах. Учасниками походу були також інші етнічні групи як поляки, словаки, греки, філіппінці. Українські священики і священники

Святкування Українського Тисячоліття, маніфестаційний похід, 4 червня 1988, Детройт, Мічіган. Я. Дужий супроводить заступника губернатора штату Мічіган достойну Марту Гріффіс.

Святкування Українського Тисячоліття, Детройт, Мічіган. Сцена акту Хрищення.

інших національностей, як також сестри-монахині, творили окремі групи.

Сама українська громада виступила зразково зорганізована, зосереджена та монолітна, так що сміло можна сказати, що не було організації, яка не була б заступлена в поході. Велика група ветеранів, молодіжні організації Пласт, СУМ, ОДУМ, Спортивне товариство "Черник", Союз українок Америки, Український народний союз, церковні організації, хор Тисячоліття, Лицарі Колюмба, духовенство православне, католицьке, євангелицьке, на чолі з новоіменованим кардиналом Едмондом Шокою та єпископом Інокентієм Лотоцьким та, вкінці, велика маса людей поза цими з'єднаннями творили величний, кольоритний образ. Походіві додавали окраси два вози-каравани, відповідно прибрані, один із іконою Почаївської Божої Матері, другий — із князем Володимиром Великим та княгинею Ольгою, з почтом бояр на расових конях. Дівчата та хлопці танцювального ансамблю "Гомін України" та запрошена з Торонта оркестра "Батурич" притягали на себе виправдану увагу. Похід був спрямований на спортивне грище Ківорт, де була приготована сцена, на якій засіли князь Володимир, княгиня Ольга та обидва церковні достойники.

Голова Комітету Тисячоліття ред. Михайло Смик виголосив привітання українською мовою, д-р Павло Джуль — другий голова Комітету вітав гостей та громаду англійською мовою. Він представив Іванну фон Драгінду-Кульчицьку, яка вела далі програму. Мер міста Гемтрем-ку, як господар і маршал маніфестації, прочитав проклямацію цього міста. Із відчитанням проклямації міста Воррену, в якому тепер зосередилася велика частина українського поселення, виступив мер Бонковський. Відчитано також інші проклямації і привітання. На маніфестацію прибула заступниця губернатора штату Мічігану, Марта Гріффітс, яку через грище на сцену проводив Ярослав Дужий в асисті двох козаків, що, як нам відомо, їй дуже сподобалося. Вона, висловлюючи гордість і радість, що сини й дочки України внесли до цього штату "свою вібруючу культуру та сильну релігійну спадщину", заявила: "Сьогодні ваша дідівська батьківщина не є вільна; Церкви поза законом, безоглядно переслідуються безбожницькою державою. Ми, громадяни цього штату, виявляємо нашу солідарність з вами, коли ви відзначаєте ці знаменні роковини".

Православний священник Генрі Якима виголосив привітальний лист єпископа УПЦеркви Всеволода англійською мовою, в якому Владика акцентував релігійний характер цих святкувань. Промову грецького православного священника також ціхувала глибока релігійність. Він говорив про присутність Святого Духа серед нас у хвилині, коли випущено білих голубів, що набрало глибокого символічного значення.

Є традицією середньої школи Непорочного Зачаття роздавати градуантам шкільні дипломи в присутності колишнього пароха, а тепер

*Святочна прокламація Мічиганського сенату з нагоди святкувань
Українського Тисячоліття*
Зліва: сен. А. Мілер, заступник губернатора М. Гриффіс, Х. Марітчак,
о. протоігумен В. Панчук, ЧСВВ, о. Г. Якіма, д-р П. Джуль, Я. Дужий,
сен. І. Енглєр.

*Детройт, Мічиган. Святкування Українського Тисячоліття. Маніфестаційний
похід. Ідуть (зліва): Йосип Ельник, Ярослав Стєткєвич, Роман Петрашук,
Григорій Кошук, Джінні Ельник і Петро Капітанєць.*

улюбленого єпископа Інокентія Лотоцького. Цього року вирішено це зробити під час програми маніфестації. Отець Вернард Панчук, ЧСВВ, міг із справжньою гордістю заявити, що всі ґрадуанти в числі 21 вступають на вищі студії, що десять із них отримали повні чотирирічні стипендії та що наша школа є в перших шістнадцяти відсотках найкращих середніх шкіл Америки. Не підлягає сумнівові, що для цієї групи нашої молоді одержання диплому в присутності князя Церкви та від свого єпископа залишиться незабутнім спомином. З рук єпископа одержали також дипломи ґрадуанти школи релігії і українознавства ім. Лесі Українки православної катедри Св. Покрови та Вейнського університету.

Кардинал Едмонд Шока, який зарядив окремі молитви з нагоди нашого Тисячоліття у 190 католицьких церквах Детройту й околиці, виголосив зворушливу промову, повну радості з приводу участі в цьому святкуванні і співчуття для тих, кому це святкування заборонено. Промова кардинала Шоки стане важливим історичним документом.

З нагоди його підвищення до чину кардинала і за його промову присутні відспівали йому багатоліття українською і польською мовами.

Ця історична маніфестація повністю досягнула мету. Майже п'ять тисяч учасників, розтягнених у поході на півтори милі, творили імпазантну картину. Телевізійні пересилання того дня дали нагоду побачити ці святкування тисячам людей. Газетні статті ще перед днем маніфестації і після неї інформували широко й правильно, без перекручень подаючи історичні факти.

Метрополітальний Комітет Українського Тисячоліття та його відділ зовнішніх зв'язків гідно й успішно виконали своє завдання і тому заслуговують на вдячність і признання нашої громади.

УЧАСТЬ У СВЯТКУВАННЯХ У ВАШІНГТОНІ

Загальну підготову та практичне переведення участі нашої громади в центральних Крайових святкуваннях Тисячоліття Хрищення України у Вашингтоні, з рамени нашого комітету в Детройті, виконала секретарка Лідія Врублевська. У летючках, церковних бюлетенях та радіопрограмах вона подала докладні відомості про час, місце й кошти переїзду та перебування у Вашингтоні. Вона також реєструвала зголошення, замовила два автобуси, керувала збіркою, виїздом та поворотом учасників вашінгтонських відзначень.

Багато учасників прибули до Вашингтону літаками, автобусами або власними автами. Тож нашу громаду репрезентували разом коло однієї тисячі учасників. У тому багато шкільної молоді.

*Вручення прокламації з нагоди Українського Тисячоліття у Мічиганській Палаті Представників
Стоять (зліва): Конг. Джастін Барнес, д-р Павло Джуль, Конг. Ллойд Вікс і Степан Віхар.*

Представники Українсько громади у столиці штату Мічиган Ленсінг під час проголошення сенатом і палатою представників прокламації з нагоди Українського Тисячоліття. Перший ряд (зліва): Христя Марітчак, о. Генрі Якіма, держать прокламацію Конг. Джастін Барнес і Конг. Ллойд Вікс, о. протоіє. Бернард Панчук, ЧСВВ, д-р Павло Джуль і о. дєкан Іван Лазар. Другий ряд (злів): Д. Роман Кульчицький, Степан Віхар, Оля Дужа, Оріся Лончина, Володимир Баран і Ярослав Дужий.

КОНЦЕРТ ТИСЯЧОЛІТТЯ В ДЕТРОЙТІ

Детройтський хор Українського Тисячоліття створено із членів усіх церковних хорів міста, який начислав понад 90 осіб. Хористів дібрано вміло й усталено репертуар, який під оглядом якості композицій був вершком нашої музичної творчості та опертий на текстах співзвучних до теперішнього стану нашого народу, як і його відношення до роковин, які вшановуємо. Концерт відбувся 13 листопада 1988 р., в залі Детройтської оркестри.

Треба подивляти логіку побудови самої програми. Почалася вона концертом Бортнянського ч. 31, псалмом 47 "Усі народи заплещіть у долоні". Це музично виявлена радість із свідомості, що ми стали дітьми Бога, прийнявши християнство. Концерт збагачений виступом солістів, якими були Ребекка Куллен — сопрано, Христина Липецька — меццо-сопрано, Діана Семків-Чемберлейн — альт, Гордон Финлі — тенор, Ярема Цісарук — баритон, Мирон Гнатюк — бас. Слідував "Гімн на прославлення хрищення України" — Углицького та "Діво Маріє" — Р. Купчинського у виконанні хору й оркестри. "Ой чого ти Дніпре?" — М. Фоменка та "Ой поля, ви поля" — В. Барвінського, хоч і світського змісту, однак також релігійного настрою. "О Боже одомщення, зглянься" — псалом 94 В. Барвінського у виконанні Андрія Добрянського, своєю композиційною та мелодійною чіткістю опертий на змісті псалму, був, може, ідейно найсильнішою частиною програми. Слідували дві тематично зближені композиції: "На ріках Вавилону" — псалом 137 Л. Ревуцького та "Не нам на прю" — С. Людкевича до слів Т. Шевченка. Інтерпретація цієї кантати у виконанні хору влучно віддала її зміст. Початкова скарга ніжно-благальна, наростала динамічно поступово, щоб під кінець знову лагідно виявити надію на краще майбутнє.

Великою естетичною розкішшю було почути цілу величаву композицію Миколи Лисенка "Радуйся, ниво". На відміну від попередніх модерних композицій Фоменка, Барвінського і Ревуцького, композиція Лисенка краще сприйемлива для пересічного слухача, своїм оптимістичним, бравурним кольоритом, була тріумфальним закінченням властивої програми цього настроєвого концерту. Залишилася ще молитва "Боже Великий", яку разом з хором і оркестрою, відспівала також публіка.

Майже три чверти програми оркестрував сам диригент д-р Б. Кушнір. Крім цього, він аранжував пісню "Діво Маріє" та "Боже Великий". Публіка повинна розуміти те, що аранжування відбігає частково від усталеної мелодії, яку всі знають. Її розробляється на поодинокі голоси чи інструменти, збагачується мелодійно, і тому, коли публіка починає співати відому, але свіжо аранжовану пісню, звичайно наступає хвилева констернація.

В цьому концерті взяла участь симфонічна оркестра міста Воррену

та ряд солістів. Усі вони, вже згадані попередньо, співаки із стажем, виконали свої завдання бездоганно. Доказом їх старанної підготовки була правильна вимова українських текстів чужинцями — Ребекки Куллен та Гордона Финлі. На жаль, у багатьох частинах виступів солістів, оркестра цілковито закривала їхні голоси. Докладніший контроль динаміки оркестри був би ще більше підніс мистецький успіх цього незабутнього концерту.

Українська громада Детройту десятки років не мала нагоди почути стільки дійсно вершинних творів наших композиторів. Так як виставка релігійного мистецтва в травні ц.р., так і цей концерт демонстрував не тільки чужим, але пригадав також нам, досягнення нашої культури, яку ми внесли до загальнолюдської, духовної скарбниці.

Д-рові Б. Кушніреві належить подяка і признання за цей сміливий і успішний порив. Володимир Дигдало, що з рани Комітету Тисячоліття Християнства в Україні був душою цього задуму, своєю безнастанною, наполегливою працею запевнив організаційний успіх концерту. Хористи, які понад один рік, включно з гарячим літом, ходили на проби, можуть мати повне вдовolenня за добре виконане діло.

З приємністю треба ствердити, що програмка концерту, осяг праці та турбот Любомира Липецького, була виконана естетично й фахово.

БЕНКЕТ ТИСЯЧОЛІТТЯ

Це була остання імпреза в Детройті пов'язана з відзначенням тисячоліття Хрищення України. Головний ініціатор цього задуму — адвокат Роман Тарнавський. Його невпинна і запопадлива кількамісячна підготовча праця увінчалася великим успіхом.

На бенкет прибуло близько 400 осіб, у тому певна кількість чужинців, таких професій як адвокати, інженери й лікарі. Бенкет під егідою Метрополітального Комітету Тисячоліття був спонзорований рядом професійних з'єднань та культурно-суспільних організацій, і відбувся 18 листопада 1988 р. у приймальній залі готелю Вестін, розположеного в центрі Детройту.

Зацікавлення викликала особа головного доповідача, Йосифа Собрана, журналіста із загальноамериканською усталеною позицією. Його доповідь була на тему "Гласність і Україна".

Позитивним явищем цього бенкету було надання йому ширшого культурного аспекту. Виставка ікон, вишивок, кераміки та писанок демонстрували осяги нашого малярства та красу народного мистецтва.

У мистецькій частині бенкету Лада Прокоп із професійною вмільстю деклямувала Пролог до п'єси "Володимир Великий" Мирослави Ласовської-Крук. Вокальний виступ Леоніда Скірки з Торонто, виявив його як співака з гарною, героїчною барвою голосу. Штатний сенатор Джан Келі відчитав резолюцію губернатора Дж. Бленчарда, конгрес-

"Хор Тисячоліття"

(Злучені церковні хори митрополії Детройту)

Перед святочним концертом з нагоди 1000-ліття Українського Християнства в Orchestra Hall 13-го листопада, 1988 р. Д-р Богдан Кушнір — диригент, В. Дигдало — голова

Представники ДМКУТ у Мічиганському Сенаті.

Сенатор Джан Енґлер вручає прокламацію з нагоди Українського Тисячоліття. Стоять (зліва): Ярослав Дужий, о. декан Іван Лазар, о. протоігумен Бернарду Панчук, ЧСВВ і д-р Павло Дожуль.

мени Брумфільд і Гертел прислали ґратуляції і привітання. Окреме послання настигло від Папи Івана-Павла II з Ватикану.

Відкрили бенкет д-р Павло Джуль і ред. Михайло Смик, як голови Метрополітального Комітету Тисячоліття; провадив ним із справністю та дотепністю Ігор Федорович. Мистецьки виконана прикраса залі була твором Юрія Круся.

Бенкет мав об'єктивний відгомін в американській загальній та університетській пресі.

"ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ" МЕТРОПОЛІЇ ДЕТРОЙТУ

Програма "Гарвардського проекту" тісно пов'язана з Гарвардським університетом, а передусім із Фондом катедри українознавства (ФКУ). Вона присвячена Тисячоліттю Хрищення України й охоплює влаштування наукових конференцій, створення катедри релігійної думки, видання Корпусу старовинної української літератури та інше.

27 червня 1985 р. на Загальних зборах обрано провід місцевого відділу "Гарвардського проекту".

Від цього часу почав цей проект діяти самостійно. У склад його управи ввійшли:

Ярослав Дужий — голова
Надія Кунинська — секретар
Микола Лаврин — скарбник
Ольга Дужа — організаційний референт
Адріян Блюй — член управи
Володимир Гупалівський — член управи
Микола Кунинський — член управи
Богдан Несторович — член управи
Дарія Пісецька — член управи
д-р Олександр Серафін — член управи
Петро Стасів — член управи
д-р Зіновій Стельмах — член управи
Степан Феденко — член управи
д-р Валентина Савчук — Контрольна комісія
ред. Михайло Бажанський — Контрольна комісія
Іван Панчак — Контрольна комісія

Микола Лаврин, як вільний член управи, перебрав діловодство по Ярославові Ромахові, який переїхав жити до штату Нью-Йорк. У 1987 р. голова місцевого відділу "Гарвардського проекту" став членом Католи-

цького Комітету Українського Тисячоліття, а опісля Детройтського Метрополітального Комітету Українського Тисячоліття.

Першою імпрезою новоствореного комітету була зустріч з д-ром Любомиром Гайдою, співробітником Українського наукового інституту при Гарвардському університеті (УНІГУ). Вечір відбувся 16 листопада 1985 р. Голова відділу Ярослав Дужий відкрив зустріч, привітав усіх, особливо представників Метрополітального Комітету Тисячоліття, о. Йосифа Шарого та д-ра Павла Джуля, які в свою чергу висловили велике задоволення з приводу наміченої ідеї видання 40-томового Корпусу християнської літератури, яку реалізуватиме "Гарвардський проєкт".

Доповідача представила Ольга Дужа, а тема доповіді була схоплена в такому наголовку: "Стан християнської і культурної спадщини в Україні й завдання діяспори". В майже одногодинній доповіді д-р Гайда подав прекрасну ілюстрацію творчого діяпазону християнізації в Україні й досить довго зупинився над значною ролею, яка стоїть перед українською еміграцією супроти Українського Тисячоліття.

Комітет дуже себе активізував. Відбував акуратно свої засідання, на яких голова інформував членів комітету про відбуті розмови, про отримані листи й телефони та загалом про поступ у жертвах, які надходили до комітету. Присутні члени управи завжди активно брали участь у дії запланованій комітетом. Контакт з Централєю був дуже близький, задовільний, дуже творчий.

26 лютого 1986 р. відділ Детройту відвідав організаційний референт Головного комітету інж. Олександр Пришляк. Він поділився з членами комітету багатьма відомостями, поінформував про працю в Централі й висловив задоволення з приводу плянів і праці комітету в Детройті. А плянів комітет мав багато. Великого вкладу і намагань треба було вкласти у заплановану цікаву зустріч для відзначення Українського Тисячоліття, яку названо тисячодолярним бенкетом. Новий плян, небуденний, був трохи ризиковим, але віра в успіх цього діла не покидала до останнього дня бенкету. На тисячодолярний бенкет 20 квітня 1986 р. запрошено проф. Едварда Кінана, декана відділу Науки і мистецтва в Гарвардському університеті, Владика Михаїла Гринчишина, єпископа для українців у Франції, а він також голова Ділового Комітету для відзначення Тисячоліття Християнства в Україні. Запрошено також проф. Ігоря Шевченка, відомого візантолога, який саме тоді перейняв свою каденцію як директор УНІГУ. Через хворобу проф. Кінан не приїхав, його коротке резюме зачитала Ольга Дужа. Голова Комітету-Детройт відкрив святковий бенкет і попросив до слова о. Йосифа Шарого, який представив присутнім достойного гостя з Європи Владика Михаїла Гринчишина. Владика виголосив урочисте слово, в якому передав хід подій християнізації й про велике добро, що прийшло з хрищенням в Україну. З признанням згадав про "Гарвардський проєкт",

що реалізує видання цієї багатой неповторної літератури, яка стане незбитим доказом великого вкладу у світову скарбницю творчості, яку бажають привласнити неправні претенденти на українську спадщину.

Після того наступила надзвичайно цікава промова проф. Ігоря Шевченка, в яку присутні вслухувалися уважно, бо доповідач був уперше в Детройті. Його представляв громаді ред. Михайло Бажанський. Фейлетон на тему дня написав маестро Едвард Козак (Еко), а зачитав його Василь Барнич. Цей фейлетон був друкований у журналі "Лис Микита", ч. 5, за травень 1986 р. Тоді зібрано 263 тисячі доларів. Крім цієї суми, надійшло 15 тисяч доларів із добірнього ("мечінг") фонду. На залі було присутніх 165 жертводавців. На тисячодоларовий квиток заходило по дві особи.

Перед бенкетом була пресова конференція, вислідом якої з'явилося багато статей і нотаток у пресових органах, як "Фрі Прес", "Мекомб Дейлі", "Овкленд Прес" "Мічіґан Католик" та інших. Подано звітommлення в "Детройтських новинах", "Свободі", "Америці" та інших. Присутня кореспондентка УНІГУ Марта Базюк теж написала декілька згадок в англomовних українських публікаціях. Пресовою конференцією провадив голова Ярослав Дужий, допомагав о. Вернард Панчук, ЧСВВ, та Сінді Вовк. Була присутня кореспондентка від щоденника "Фрі Прес" Джінні Мей. По-мистецьки виконану мистцем Іваном Яцевим програмку, прикрашувала імпазантна емблема Тисячоліття Хрищення України.

До небувалих подій, які заплянувала і реалізувала Централя ФКУ та Український науковий інститут при Гарвардському університеті (УНІГУ) належить знаменна зустріч з автором книги про голод в Україні 1932-33 рр., п. н. "Жнива розпачу" — Робертом Конквестом. Господарем на терені Детройту цієї імпрези був саме відділ КТХРУ "Гарвардський проект". Імпреза відбулася 14 жовтня 1986 р. На залю ввійшло несподівано багато більше людей, ніж передбачалося. Декілька квитків треба було повернути тим, які не мали сидячого місця. Деякі стояли в часі цікавої розповіді Конквеста. Випродано 540 квитків. На залі залишилося 512 осіб. При цій зустрічі розпродано 256 книжок "Жнива розпачу". Багато з присутніх отримали автограф від автора.

Публіка дуже уважно слухала глибокого дослідника й аналітика голодової облоги України, який через півстоліття передав світові точні відомості про український голокост, про трагедію, яку уряд комуністичної Москви постійно затаював перед світом і щойно тепер англomовний світ довідується правду.

У вступному слові доповідач сказав, що до написання цієї праці він одержав запрошення від УНІГУ та особисте від проф. Омеляна Прицака, і тому, наладнавши інформативний апарат, що служив йому джерелами, він узявся до писання цієї книги.

Успіх цього вечора був великий. Люди поверталися додому оснащені морально і з вірою, що на міжнародному горизонті появился

новий приятель України, який щиро заслужив собі нашу українську вдячність.

До найбільш успішних, морального порядку подій, що їх провів у життя комітет, належить "Вечір з науковцями Українського Гарварду", що відбувся 15 листопада 1987 р. Запрошені були: проф. Омелян Прицак — головний редактор Корпусу християнської літератури, д-р Вільям Федер — голляндець, славіст католицького університету, проф. Франко Сисин — знавець православного питання в СРСР, д-р Дональд Островський — перекладач "Повісти давніх літ", д-р Богдан Струмінський — упорядник перших томів, що вже появились друком, та голова КТХРУ з Нью-Йорку д-р Степан Ворох. На цей вечір учасники закупували квитки в ціні від ста аж до понад тисячу доларів. Було 257 присутніх і прибуток з квитків дав до ста тисяч доларів.

Окремо треба згадати про 25-тисячодоларовий даток Івана і Олени Панчаків на видання одного тому Корпусу.

Особливе слово д-ра Павла Джуля до присутніх приятелів "Гарвардського проекту" і молитва о. Севастіяна Сабола, присвячена цій знаменній зустрічі, увели слухачів у відповідну атмосферу. Науковці виконали свої завдання надзвичайно успішно. Короткі, інформативні доповіді кожного з них (не довші як 15 хвилин), не обтяжували слухачів сухим науковим матеріалом. Усіх їх, члени місцевого комітету — Ярослав Дужий, Ольга Дужа, Михайло Бажанський, Олександр Серафин і Микола Лаврин окремо вітали і представляли присутнім.

У своєму звідомленні д-р Степан Ворох зумів зацікавити присутніх новинами з найновіших подій "Гарвардського проекту", що на сьогодні виявляється великою кузнею, в якій перековується на дорогоцінний метал українська давня література.

Збірка фондів досягнула в березні 1989 р. суму 414000 дол. Таким чином, наша громада забезпечила поважну частину коштів проекту та стала прикладом для наших найбільших осередків поселення в США.

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА АРХІТЕКТУРИ ЗРУЙНОВАНИХ ЦЕРКОВ

Детройтський відділ Т-ва українських інженерів в Америці спровадив до нашої метрополії мандрівну мистецьку виставку архітектури зруйнованих радянським режимом церков у Києві.

Признання за спровадження і влаштування виставки належиться, зокрема, інженерам: Любомирові Гевкові, Миколі Лавринові та Лідії Лазуренко. Пресову конференцію у справі виставки перевели: о. В. Панчук, протоігумен ЧСВВ, інж. Лідія Китаста й мгр. Ігор Федорович. Виставка відбулася в другій половині жовтня та в першому тижні листопада 1987 р. Виставка архітектури зрунованих церков у Києві — це власність Українського музею в Нью-Йорку.

КОНЦЕРТ ТАНЦЮВАЛЬНОГО АНСАМБЛЮ "ГОМІН УКРАЇНИ" 13 ЛИСТОПАДА 1987 РОКУ

Культуру наших народних танців у метрополітальному Детройті репрезентує та навчає школа під керівництвом Іванни фон Драгінди-Кульчицької. Ансамбль "Гомін України" здобув собі високе признание серед української та американської громад, не тільки в Детройті, але й далеко поза його межами. Концерт відзначення Тисячоліття відбувся в аудиторії ім. Г. Форда, тобто в одній із найкращих аудиторій нашого міста.

Програма концерту включала символічне представлення акту Хрищення.

ВІДЗНАЧЕННЯ УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТСЬКИМ КЛЮБОМ ПРИ МІЧІГАНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ В АНН АРБОРІ

Від 11 до 21 січня 1988 р. відчитано тут чотири доповіді про історію та сучасний стан наших церков в Україні. Авторами доповідей були проф. Іван Павло Гімка, докторський кандидат Андрій Кравчук, мґр. Ігор Федорович і поет Ярослав Балан, який розповів про образотворчу поезію, тобто поеми, що різною довжиною поодиноких рядків формують образи-картини.

Головою клубу була Ксеня Козак, заступницями Дана Феденко і Христя Андрушків, скарбником Данило Гамота, пресовим референтом Марко Гевко, а референтом зовнішніх зв'язків Андрій Карпенко.

ВИСТАВКА ІКОН У ГАЛЕРІЇ ЕКО 21 ТРАВНЯ — 21 ЧЕРВНЯ 1988 РОКУ

Подаємо прізвища мистців, які взяли участь у виставці:

Рем Багаутдин, Роман Бараник, Богдан Божемський, Тирс Венгрінович, Богдан Головацький, Юрій Гура, Слава Геруляк, Едвард, Юрій і Ярема Козаки, Галина Конопада, Ада Лисак, Віталій Литвин, Юрій Лопата, Омелян Мазурик, Галина Мордованець-Реґенбоґен, Галина Новаківська, Роман Петращук, Христіна Сеньків, Петро Холодний і Михайло Черешньовський.

Цю виставку для відзначення і вшанування Тисячоліття влаштувала Лідія Колодчин.

УПА В ОБОРОНІ ХРИСТИЯНСТВА УКРАЇНИ

У неділю 19 березня 1989 р. під патронатом Комітету Тисячоліття, відзначили колишні вояки УПА в Детройті 47-ліття УПА та 39-ліття смерти ген. Тараса Чупринки.

Програму відкрив Петро Гнатюк, а головну промову на тему "УПА в обороні християнства України" виголосив доц. д-р Богдан Крук.
З деклямаціями виступили Андрея Врублевська і Микола Кавка.

ЮВІЛЕЙНА КНИГА

Комітет постановив видати Ювілейну книгу, що крім збереження пам'яті про ювілейні святкування, одночасно подасть коротку історію всіх проявів релігійного, суспільно-громадського, політичного та культурно-освітнього життя українських поселенців у штаті Мічігані.

До редакційної колегії вибрані: о. Севастіян Сабол, ред. Михайло Бажанський, поет Олекса Веретенченко-Розмай, Степан Віхар, Анастасія Вокер, д-р Микола Григорчук, д-р Павло Джуль, мгр. Рома Дигдало, інж. Мирослав Кальба, мгр. Олена Климишин, Роман Лазарчук, Василь Папіж, інж. Богдан Петріна, ред. Петро Рогатинський, ред. Михайло Смик і Степан Феденко.

До фінансового відділу вибрано Адріяна Блюя, Володимира Гупалівського, Ярослава Дужого.

Павло Джуль, Володимир Баран

ДЕТРОЙТСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНСЬКОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Католицький Комітет Тисячоліття Хрищення України.

Зліва сидять: о. Тома Глин, о. протоігумен В. Панчук, о. крилошанин Й. Шарий, о. К. Височанський, о. М. Ковч. Стоять зліва: С. Феденко, А. Блюй, М. Дитиняк, д-р П. Джуль, В. Гулалівський, Д. Костинюк. Неприсутній: Я. Дужий.

Прийнявши християнство у 988 році, український народ вступив на дорогу життя вірного моральним принципам нової релігії, що принесла людству закони любови й пошани.

Відзначення 1000-них роковин українського християнства у 1988 році стало наказом хвилини і тому вже у 1978 році синод українських католицьких єпископів постановив гідно відзначити майбутній ювілей.

19 березня 1979 року Папа Іван Павло II у своєму листі до Патріярха

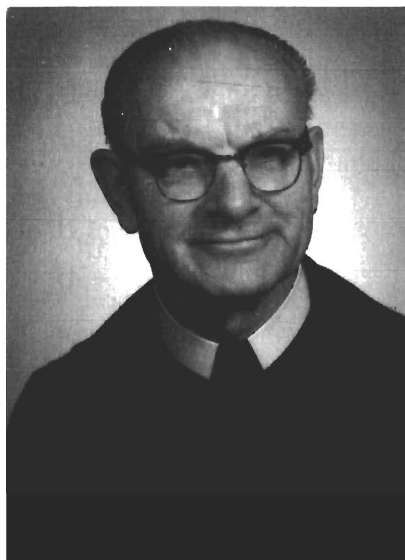
ДУХОВНІ ОПІКУНИ ДЕТРОЙТСЬКОГО КАТОЛИЦЬКОГО
КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Владика Кир Інокентій Потоцький

о. протоігумен Бернард Панчук

О. Севастіян Сабол

Йосифа подякував йому за пригадку про ювілей та обіцяв свою допомогу в підготуванні й переведенні святкувань Українського Тисячоліття.

Головним секретарем Центрального Католицького Комітету для відзначення Українського Тисячоліття став владика Михаїл Гринчишин, ЧНІ. Листом від 5 серпня 1983 року він звернувся до всіх ієрархів з проханням створити в кожній єпархії Комітети Тисячоліття, які мали б з цієї нагоди впроваджувати свої програми і проекти в ділянках обнови духовного життя, релігійного виховання, мистецтва й науки.

Ідучи за сугестіями єпископа Інокентія Лотоцького, 16 травня 1984 року вибрано в метрополії Детройту місцевий католицький Комітет Тисячоліття в складі: д-р Павло Джуль — голова; Адріян Блюй, Володимир Гупалівський, Степан Феденко, Микола Дитиняк, Дмитро Костинюк — заступники голови; Лідія Врублевська — секретар; Микола Прихітко — фінансовий референт. Духовним опікуном став о. крилошанин Йосиф Шарий. Комітет Чикагівської дієцезії Св. Миколая очолив о. Маріян Бутринський. Прийнято назву: Детройтський Метрополітальний Комітет Українського Тисячоліття (ДМКУТ). Кожна парафія мала свій комітет, голова якого входив автоматично до Метрополітального Комітету. Після одного року Микола Дитиняк з огляду на стан здоров'я зретигнував із членства у ДМКУТ. Його місце зайняв Зіновій Стельмах.

У 1985 році владика Інокентій Лотоцький санкціонував працю місцевого відділу Гарвардського проекту і голова цієї установи Ярослав Дужий став членом ДМКУТ.

Перші наради делегатів усіх парафій, що відбулися 14 серпня 1984 року в єпархії Св. Миколая, стали конкретним початком підготовки до цього ювілею. Делегати постановили, що святкування повинні охопити всі ділянки духовного життя вірних: місії, наукові конференції, релігійні торжества та посилення акції за беатифікацію митрополита Андрея Шептицького. Бажанням делегатів також було вшанувати наші історичні постаті, які причинилися до поширення релігійності. Ухвалено відсвяткувати цей ювілей разом з Українською Православною Церквою, щоб скріпити духовну сув'язь між усіма українцями.

Намічений план праці передбачав відзначення 100-ліття існування Української Католицької Церкви у США, 40-ліття смерті митрополита Андрея Шептицького і 40-ліття вступлення на митрополичий престіл Патріярха Йосифа. Широко була закроена акція інформації чужинного світу, — за допомогою преси, радіо, наукових конференцій та приватних контактів з особистостями інших національностей. Цього роду заходи були надзвичайно важливі, бо Радянський Союз усією силою державного апарату намагався переконати світ, що тисячоліття хрищення Руси-України не належить українському народові, а є частиною історії Російської Православної Церкви. Від самого початку постала також потреба організувати відповідний хор, без якого не можуть відбуватися намічені врочистості. На своїх сходах Комітет постійно висував

потребу пропаганди серед чужих, як і konieczність, щоб якнайшвидше притягнути до співпраці українських православних та українських протестантів.

14 серпня 1984 року відправлено в катедрі Св. Миколая, Чікаґо, Соборний молебень і Водосвяття, як першу імпрезу з нагоди Великого ювілею. Наступного дня відбулися наради Дієцезіяльного Комітету, на яких делегати обговорили чотири головні цілі святкування ювілею Тисячоліття: 1) поглибити і зміцнити віру, яку український народ прийняв через хрищення, 2) посилити почуття українства через приналежність до нашої віри, яка впродовж віків утвердила свій специфічний обряд, 3) поглибити знання цього рідного обряду, 4) відсвяткувати цей ювілей спільно з усіма українцями.

23 березня 1985 року о. Вернард Панчук, ЧСВС, парох церкви Непорочного Зачаття, Гемтремк, узяв участь в нараді у Філядельфії. Щоб спільно відсвяткувати ювілей, делегати створили тоді Крайовий Комітет Тисячоліття Християнства в Україні, який очолили владика Мстислав (УАПЦ) і владика Степан Сулик (УКЦ).

Уже 18 квітня 1985 року на засіданні Комітету були присутні дириґенти хорів католицьких церков: Павло Оначук — з церкви Непорочного Зачаття; мґр Володимир Літинський — з церкви Св. Йосафата; Кирило Цепенда — з церкви Св. Івана Христителя; і Ольга Дубрівна-Соловій — з церкви ПБНП. Встановлено, що кожний дириґент буде навчати свій хор, вибрано й узгіднено композиції на молебні та концерти.

Замітним пропаґандивним досягненням було видання 15-тисячним накладом праці д-ра Осипа Кравченюка п.н. "Початки Української Церкви в Америці". Мґр. Віра Андрушків і мґр. Мирослава Стефанюк переклали її анґлійською мовою й книжка розійшлася по всій Америці. В міжчасі громада щедро офірувала на потреби Комітету.

На заклик ієрархів УКЦ Комітет разом з отцями парохами приготували врочисті святкування 100-ліття існування УКЦ в Америці.

Коло 2000 вірних зібралися 1 грудня 1985 року в аудиторії Генрі Форда, щоб відсвяткувати 100-літній ювілей Української Католицької Церкви в Сполучених Штатах Америки. Були присутні: архієпископ Едмунд Шока, владика Інокентій, монсеньор Степан Хрепта і всі українські католицькі священики нашої околиці. Дияконував о. Андрій Онуферко.

Хор Тисячоліття, зложений із парафіян церков — Непорочного Зачаття, Св. Йосафата, Св. Івана Христителя, Св. Михаїла і Неустаючої Помочі — під дириґентурою Павла Оначука прекрасно виконав своє завдання. Того ж дня увечорі телевізійні станції висвітлили уривки із цієї Служби Божої. Детройтські газети помістили наступного ранку вичерпні звідомлення, деякі із знімками на перших сторінках. На пам'ятку своєї участі в цьому Богослуженні архієпископ Едмунд Шока одержав український різьблений хрест. Після закінчення Св. Літургії роздавано

безплатно розвідку д-ра О. Кравченюка. Отець Дмитро Височанський, ЧСВС, виготовив текст відправ, який видано накладом 3000 примірників і роздавано учасникам для користування і на пам'ятку.

На початку 1986 року, під час Великого посту, відбувалися в усіх наших церквах місії, які переводив о. Северіян Якимшин, ЧСВВ.

У лютому 1986 року, на засіданні католицького комітету висунуено бажання з'єднатися з православним комітетом, щоб відзначити ювілей спільно.

Підготовлений Катедрою українознавства Гарвардського університету проєкт видання 40-томового корпусу старовинної української літератури вимагав великих фінансових засобів. Місцевий відділ цього проєкту, який очолював Ярослав Дужий, 16 листопада 1985 року організував зустріч із д-ром Любомиром Гайдою, щоб дати нагоду детройтській громаді познайомитися з цим задумом.

На придбання фондів, 20 квітня 1986 року переведено "Тисячодоларовий бенкет". Прибув єпископ Михаїл Гринчишин із Франції та професор Гарвардського університету Ігор Шевченко. Понад 200 учасників бенкету вплатили по 1000 доларів за вступ.

27 липня 1986 року Комітет українських православних парафій, що оформився в червні 1986 року, організував відправу молебня до Св. рівноапостольного князя Володимира на оселі "Діброва", в якому взяли також участь католицькі священники й вірні.

3 серпня 1986 року відбувся на парафіяльній оселі в Дрейтон Плейнс молебен, під час якого присутні католики і православні прирекли свою відданість Христові, сповнені силою Святого Духа напередодні великого ювілею. Присутніх було майже 3000 осіб і 19 священників. Єпископ Інокентій, який відправляв цей молебен, провів молитву-обітницю, а присутні її повторяли.

Крім української преси, що писала про цю подію, американська газета "Вандерер" надрукувала інформацію, згадуючи про мучеництво й переслідування українського народу впродовж усієї його історії.

Наступною релігійною маніфестацією українців Детройту був молебен за страждальну Українську Церкву 16 листопада 1986 року в приміщенні Оркестра Гол. У ньому взяли участь священники всіх українських католицьких парафій. Започаткував молебен 120-членний хор Тисячоліття, яким по черзі диригували д-р Богдан Кушнір, маєстро Кирило Цепенда і Павло Оначук. Хор співав на тлі сцени прибраної великими збереженнями соборів — Св. Софії в Києві і Св. Юра у Львові — та великим хрестом Тисячоліття, роботи маєстра Адріана Блюя.

Д-р Зіновій Стельмах представив промовців — д-ра Любомира Гайдю, який промовляв українською мовою, та Ігоря Федоровича, докторанта Університету Мічіган, який говорив по-англійськи. Увесь молебен за переслідувану Українську Церкву оформив музично д-р Б. Кушнір, і вміло підібрані композиції піднесли релігійні переживання учасників.

Добросусідські взаємини між католицькою і православною громадами та зрозуміння ваги хвилини довели до створення спільного Детройтського Метрополітального Комітету Українського Тисячоліття (ДМКУТ) 22 січня 1987 року. Від цього часу всі організаційні почини та переведені заходи були виявом обопільної згоди. Для збереження почуття рівноправності головами цього комітету обрано д-ра Павла Джуля і ред. Михайла Смика.

Тому, що новий комітет прийняв назву ДМКУТ, католицький комітет перейменував себе на Детройтський Католицький Комітет Українського Тисячоліття (ДККУТ). Від січня 1987 року всі ювілейні святкування здійснював ДМКУТ.

Католицький комітет ДККУТ відновив свою діяльність у 1989 році підготовкою концерту української релігійної музики, головним твором якого була прем'єра кантати "Рука Івана Дамаскина", композиції проф. Андрія Гнатишина на слова Івана Франка. Кантату скомпонував композитор ще 1930 року і дочекався її прем'єри в Детройті 59 років пізніше. Ініціатором концерту був о. крил. Йосиф Шарий. На жаль, о. Й. Шарий нагло помер і підготовку концерту перебрав о. декан Іван Лазар. Концерт відбувся 5 листопада 1989 року в костьолі Св. Марії в середмісті Детройту. Програму присвячено покійному о. Йосифові Шарому. На цю врочистість прибув із Відня разом із своєю дочкою композитор проф. Андрій Гнатишин. Головними виконавцями концерту були 70-членний хор Скулкрафт коледжу під мистецьким керівництвом Давида Джорлета та акомпаньатора Говарда Ваткінса; вокальні артисти Люба Гнатишина — альт, Люба Козак — сопрано, Гордон Фіндлей — тенор і Ярема Цісарук — баритон.

Концерт почався словом д-ра Павла Джуля, голови Українського Католицького Комітету Тисячоліття, який привітав композитора та всіх присутніх. Для поширення програми в першій частині були виконані чотири композиції на хор і сольо, а саме "Вірую", "Царю Небесний", "Богородице Діво" — Андрія Гнатишина, та "Ізбави од бід" — Дмитра Бортнянського. "Вірую" — це композиція речитативної побудови. У другій композиції "Царю Небесний" соліст Ярема Цісарук здобув своїм, героїчної краси, голосом — заслужений успіх. Композицію "Ізбави од бід" виконала альтовим голосом Люба Гнатишина, а відому композицію "Богородице Діво" відспівала сопраном Люба Козак. Усі композиції виконувалися при співучасті хору. Кантата, достосована до змінних частин тексту із мінливими настроями, звучала розливно і лагідно, коли розповідає про життя Івана Дамаскина на дворі султана Дамаску; таємничо, коли плянується змова проти нього; динамічно й бурхливо, коли султан обвинувачує його в зраді та наказує відтяти йому руку. У залежності від змісту поеми, сольові партії змінювалися. Грозу і гнів віддав своїм баритоновим голосом Я. Цісарук, благання Івана Дамаскина до Матері Божої про поміч — тенор Г. Фіндлей, ласкаву відповідь Богоматері — сопрано Л. Козак.

Зворушливі слова подяки д-ра П. Джуля, невгаваючі овації слухачів, що навстоячки апльодували проф. А. Гнатишинові, квіти для диригента Д. Джорлета, солістам та акомпаньаторові Г. Ваткінсові скріпили радісне глибокоестетичне переживання цього незабутнього прояву нашої духовної творчості.

Члени ДККУТ тісно співпрацюють з Редакційною колегією Пропагандної книги Українського Тисячоліття — Українці у штаті Мічігані. Діяльність ДККУТ закінчиться тоді, коли ця книга появиться на полицях книгарень та в руках читачів.

УКРАЇНЦІ У ШТАТІ МІЧІГАН

УКРАЇНЦІ В ДЕТРОЙТІ

Коли появилися українці в Детройті й Гемтремку — тяжко сказати, бо відомо, що нашої національності уряди не вели окремо, а всіх імігрантів записували за державою, з якої вони прибули.

За певним джерелом треба ствердити, Михайло Стефанський прибув до Детройту 1895 року і поселився на заході нашого міста. Він прибув до США із Лемківщини, потрапив наперед до Пенсільванії і там провів кілька років.

До Детройту приїхав з приятелем і поселився в західній частині, знайшов працю у невеличкій фабричці, а потім відкрив собі "бару".

Десь у 1902 році наш герой Стефанський подружив із двома українцями Кміцінським і Яшом. У 1905 році вже зібралось українців кільканадцять родин і вони заходились придбати власну святиню, бо хоч були католиками візантійського обряду, не знаходили ні ласки, ні помочі у польських священників.

За почином Стефанського українці вибрали будівельний комітет і вже 1907 року цей комітет передав українській громаді готову церковцю на вулиці Сікот. Першим священником був о. Юліян Левинський.

Незабаром частина українців-православних відійшла й побудувала собі церкву при Гілберт і Клейтон.

Але тут ця громада потрапила під впливи росіян і перейшла під контроль російської православної церкви в США.

Українська католицька церква Св. Івана Христителя на Кліпперт і Едвадр вулицях була закінчена 1918 року і відтоді замала дерев'яна церква на Сікот не була вживана і скоро розібрана.

На сході Детройту (в Гемтремку) ще 1914 року була побудована дерев'яна церква на вулиці Грейлінг, де парохом був о. Євген Бартош, і розібрана 1967 року. Друга церква цієї парафії при вулиці Коммор була закінчена і посвячена в травні 1942 року. Викінчення внутрі і розмалювання тривало декілька років. Розмалювання перевів арт. маляр Михайло Дмитренко.

У 1923 році була відкрита перша українська баптистська церква при вулиці Ньюберн, а православна церква Св. Трійці почала служити вірним у вересні 1939 року.

Із зростом українського населення обидвох віровизнань будувалися католицькі і православні церкви в доволі скорому темпі: в грудні 1958 року Українська православна соборноправна церква Св. Андрія (наст. о. Олександр Биковець), Українська православна катедра Св. Марії Покрови в Савтфілді стала служити у 1968 році, а церква Пречистої Діви Марії Неустаючої Помочі в Дірборн-Гайтс стала парафіяльним храмом українців-католиків 23 квітня 1963 року, церква Св. Михаїла в Дірборні була посвячена в грудні 1964 року, українці-католики у Воррені збудували собі церкву Св. Йосафата, яка існує від червня 1965 року.

Розуміється, що при кожній церкві постають прицерковні організації, навчання релігії і молитов, а також навчання українознавства.

Цілоденні школи з українською мовою та історією почали працювати в католицькій парафії Непорочного Зачаття в Гемтремку від вересня 1936 року за о. І. Чеханського, а на заході в парафії Св. Івана в 1951 році — після добудови шкільного будинку за о. І. Побуцького.

До сьогодні втрималася школа в Гемтремку, перенесена до нового будинку у Воррені, 29 500 Вестбрук. Цілоденна школа в парафії Св. Івана змаліла і припинила своє навчання з кінцем шкільного року 1984/85.

Парафія Непорочного Зачаття у Гемтремку почала в 1959 році вести середню школу з 32 учнями. І ця школа за тих близько тридцять років дала кількості випускників, які здобувши середню, а потім високу освіту, збагатили нашу українську громаду новим допливом професіоналістів.

Так якось було, що кожна церква організувала школу й різні прицерковні організації, що незвичайно корисно впливали на своїх членів, розширюючи їх національну свідомість та прикріплюючи їх до української громади.

При кожній церкві будувалися окремі будинки, в яких містилися школи і прицерковні організації.

На заході Детройту біля дерев'яної церковці на Сікот була домівка, призначена на школу й зібрання, а пізніше там містився Українсько-американський політичний клуб, зорганізований під час депресії. Першим головою цього клубу був Микола Кіптик.

На сході в Гемтремку біля католицької церковці на Грейлінг була т. зв. „Українська Хата“, яка служила довгий час місцем на ведення парафіяльної школи, а також як приміщення для різних громадських імпрез.

Восени 1932 року зорганізувався на Гемтремку (2376 Грейлінг) Український демократичний клуб. Почесним головою став д-р Амбро-

сій Кібзей. Клуб ставив собі за завдання, крім політичної акції в демократичній партії, також здобування праці для своїх членів, молодшого покоління українців, народжених і едукованих уже в Америці.

Українсько-американський осередок (2961 Карпентер) був збудований 1929 року, а добудований і докінчений 1950 року. Ця організація постала із Товариства „Українська Хата”, що в 1913 році побудувало будинок на 2376 Грейлінг із театральною залею, а вже 1928 року змінило свою назву на Український дім робітника. У 1929 році членство побудувало дім на 2961 Карпентер, злучившись із Товариством українців північної детройтської частини та назвавши побудований будинок Українсько-американським центром.

Цей новий осередок у самій своїй назві підкреслював своє демократичне переконання і настанову, об'єднуючи довкола себе т. зв. демократичні елементи детройтської громади.

Цей новий осередок українського зорганізованого життя на північно-східнім терені Детройту вів досить довго культурно-громадську працю, маючи доволі велику бібліотеку, понад 50 часописів і журналів, що приходили з усього світу, та, як на ті часи, відповідне приміщення.

На заході Детройту Українська мічіганська ліга (6690 Мічіган) була зорганізована в 1932 році групою безробітних українців, щоб в оперті на дамократичні організації знайти працю для своїх членів. Коли господарські цілі організації були осягнені, ліга поширила свої завдання, цікавлячись культурними питаннями "старої" і "нової" батьківщини. Створено доволі велику бібліотеку, влаштовано читальню українських часописів і журналів, влаштовуючи доповіді і дискусії.

Мічіганська ліга існує й досі, будучи єдиною на заході Детройту українською громадською установою.

Президентом Української мічіганської ліги є Ю. Ніньовський.

Між роками 1907 і 1916 організувались відділи українських асекураційних товариств, які в загальному підносили національний зміст громадської діяльності нашої спільноти.

Першим відділом Українського робітничого союзу, як пише адвокат Іван Панчук, був 22 відділ ім. Тараса Шевченка. Він уже не існує, але є інші відділи того товариства, хоч і воно змінило свою назву.

Український народний союз, найсильніша того роду організація у тому часі, на терені Великого Детройту, створив 6 відділів, що об'єднували відносно велику кількість наших людей, а тим самим активізував українську громаду. Відділ 175 був зорганізований у листопаді 1907, відділ 292 у листопаді 1910, відділ 146 у травні 1911, відділ 20 у травні 1916, відділ 75 у вересні 1916 і відділ 94 у грудні 1916 року.

Чотири відділи УНС на заході Детройту (75, 175, 183 і 292) на спільних зборах 7 вересня 1934 року порішили будувати народний дім і вибрали будівельний комітет під головуванням Василя Чмиря. Правним дорадником був адв. Іван Панчук, а потім адв. А. Чарновський.

Українська громада прийняла це рішення доволі стримано, бо ніхто не вірив, що з цього щось вийде.

Пам'ятаймо, що був час після депресії і сподівання на здійснення сміливого плану виглядали безнадійно. Але серйозне ставлення самого комітету та ентузіястична його діяльність усунула всякі сумніви і громада змінила своє ставлення. Українські організації та поодинокі громадяни зложили по сто доларів і це стало запорукою здійснення цього незвичайного плану. А до того УНС дав позику в висоті 20 тисяч доларів і Український Народний Дім при 4655–4657 Мартін був відкритий 16 січня 1938 року й відданий українській громаді до вжитку.

Побудова народного дому не йшла так легко, було багато труднощів і перешкод, але запал та ентузіазм комітету й членів УНС, згуртованих у тих чотирьох відділах, перемогли всі перешкоди.

Як звичайно, українське жіноцтво, об'єднане в жіночій секції Українського народного дому, не тільки допомагало комітетові будови, влаштовуючи різні імпрези, але ще й окремо уфундувало вивінування кухні нової будівлі коштом 800 дол.

З нагоди 25-ліття Українського народного дому згадується про працю жіночої секції із словом признання.

До цієї секції належали: М. Андрусевич, Р. Байка, Р. Братусь, М. Боднар, К. Ващук, М. Віхорек, К. Візнайчак, М. Гриб, М. Демчук, І. Дідик, К. Дзядик, М. Длугаш, Е. Дяків, А. Кібзей, М. Коваль, Г. Ковальська, К. Мисак, А. Левкут, К. Ониськів, А. Стротовська, М. Маланяк, А. Мельник, М. Михалишин, К. Андза, М. Слупецька, С. Старко, А. Тимочко, М. Шевчук, Ю. Шустакевич, М. Форись, К. Чмир, М. Чорна, М. Цимбаліста, А. Луцейко. Деякі з них, як напр. М. Віхорик, Г. Ковальська і М. Чорна заслужують за свою працю на окрему згадку — згадується у програмці 25-літнього святкування Українського народного дому в 1962 році.

Дуже шкода, що Український народний дім, побудований у часі, коли паркування не було такою пекучою проблемою, як тепер, а до того саме його влаштування дуже невибагливе, не міг довше собі дати ради з великими коштами вдержання такого великого будинку й був проданий 1985 року.

Українське жіноче товариство "Просвіта" було зорганізоване 7 грудня 1921 року. Ціллю його було "ширити національну свідомість серед українського жіноцтва" — пишеться в одному звіті з роботи цієї жіночої організації. Постійні щотижневі сходи з рефератами на різні теми, виголошені самими членками, а то й запрошеними прелегентами, частинно вповнювали поставлене собі завдання.

Коли ж Українсько-американський центр ще будувався, то "Просвіта" допомагала, організуючи прохарчування робітників, що й так були безробітні й працювали на будові національного будинку безплатно.

Союз українок, що нараховує сьогодні кільканадцять відділів, має свою історію.

Перший відділ (16) був заснований у листопаді 1929 року, коли то Америку відвідувала сенаторка Олена Кисілевська. Цей відділ проіснував 20 років і виконував переважно гуманітарно-харитативну роботу.

23-ий відділ Союзу українок постав під назвою товариства "Згода" в 1932 році. "Всі члени взялись щиро до праці для здобуття фондів на допомогу політичним в'язням, военним інвалідам, удовам та сиротам по українських вояках, на Народну лічницю ім. Шептицького у Львові, на Просвіту, на Рідну школу", — звітує в 1954 році голова того відділу Марія Ясінська.

26-ий відділ зорганізувався в 1932 році на сході Детройту в Гемтремку. Крім допомогової праці, відділ звертав головну увагу на поширення і затримання рідних традицій.

Цікаво, що організації з політичною ідеологією, діючі не тільки в Детройті, прийшли до нашого міста доволі пізно. Правда, що після Першої світової війни прибуло до Америки багато інтелігентних людей, що були заангажовані в різних ідеологічних рухах, а потерпівши поразку, шукали нового терену для продовжування своєї роботи, але однак не видно їх в історії нашого громадського життя, не враховуючи гетьманського руху в формах гетьманських Січей.

Візьмімо для прикладу Організацію державного відродження України (ОДВУ), яка постала в Нью-Йорку 1930 року з проф. Григорієм Германом як головою і Євгеном Скоцком як секретарем. Постання цієї організації сталося після двократних відвідин Америки полк. Євгеном Коновальцем, що був командантом УВО, а після 1929 року головою ОУН.

Колишні вояки українських армій із часу боротьби за незалежність України приступали до цієї організації, виконуючи дуже важливе завдання серед української спільноти.

В 1930 році постав 4 відділ ОДВУ ім. Євгена Коновальця в Гемтремку, а в 1932 році почав свою діяльність 24-ий відділ ім. Юліяна Головінського, Детройт — захід.

Із членів-жінок ОДВУ постала харитативно-допомогова організація Український Червоний Хрест, а з 1940 року під зміненою назвою Український Золотий Хрест. У Детройті діяли і діють сьогодні 34-ий відділ Українського Золотого Хреста в Гемтремку під проводом Юлії Чайківської, а 14-ий відділ на заході під головуванням Анни Левкут аж до її смерті 1986 року.

Другою організацією, що постала в нашому місті з певним ідеологічним напрямком, є гетьманська організація, що почалась від Січей, перемінивши своє ім'я на Гетьманські Січі, а врешті від 1924 року прийняла назву Українська гетьманська організація.

Старокрайові Січі, що їх провадив у старому краю д-р Трильовський, прийняли в Канаді і розвивалися доволі широко, а також були в Америці. В 1923 році було декілька відділів-сотень Січей у Мічіґані, а також у Детройті, який творив четверту округу. Головним отаманом Січей був д-р Степан Гриневецький у Чікаго, де й була головна квартира.

До 1923 року отаманом четвертої округи був Михайло Майорчак, а після нього Василь Коваль. Коли ж Коваль виїхав до Чікаго, отаманом у Детройті став Іван Каралаш. Він виконував цю функцію до кінця 1924 року. Після нього став окружним отаманом Тома Кошіль і вів організацію до 29 червня 1929 року. На початку листопада Січі прийняли гетьманську ідеологію, визнавши Павла Скоропадського законним гетьманом-монархом України.

За отаманування Томи Кошіля Січ у Детройті мала біля 1 000 членів. У цей час відбувалися масові виступи і польові вправи. В громадському житті Детройту Січ була важливим громадським чинником. Зрештою, це одна з найстарших українських організацій, бо свій початок у Мічіґані виводить від 1919 року.

Від 1929 до 1935 року окружним отаманом був Пилип Дем'ян і за його отаманування засновано літунську школу (січень 1932). У 1934 році придбано перший літак "Україна", що ним користувалася Друга літунська сотня.

З початком 1934 року Січ переіменувала свою назву на Союз гетьманців державників. З того часу звернено більше увагу на гетьманську ідеологію в роботі цієї організації, нав'язано контакт із гетьманськими організаціями по всьому світі.

Від 14 липня 1935 року до 8 травня 1937 четверту округу очолив як отаман Михайло Чемний. За його отаманування округа відбула декілька масових виступів і літунських імпрез, поставивши на високий рівень другу літунську школу, яка після смерті Антона Чайковського, першого її інструктора, дещо занепала.

У місяці травні 1937 року перебрав четверту округу новоіменований отаман інж. Петро Запорожець. За його отаманування гостив у Детройті гетьманіч Данило Скоропадський.

У 1938 році отаманом четвертої округи був номінований Степан Гава. Округа розвивалася і здобула собі в громаді поважне місце.

В тому часі в Гемтремку діяли шість сотень, чоловічих і жіночих. Сотниками були Григорій Василик, Семен Берладин, Єва Якимів (3-тя дівоча сотня), Василь-Івасик Борнс, Катерина Бугіль (5-та жіноча сотня), Дмитро Ковальчик (авіаційна сотня) та Іван Шеремета (гарматний відділ). На заході Детройту діяла 12-та жіноча сотня, яку вела Емілія Запорожець, 15-та мужеська сотня (молодеча) під проводом Івана Гави, 16-та мужеська сотня під проводом Євгена фон Драґінди і дівоча сотня, що нею командувала панна Анна Самотіс.

Гетьманська організація в Детройті та й по інших містах із своєю консервативною ідеологією гуртувала в свої рядах у великий мірі український патріотичний елемент, охороняючи його перед впливами різних "поступових" груп.

У 1939 році постала в Детройті Федерація українських організацій штату Мічігану. Це була спроба створити репрезентацію українців перед американськими властями, а також координуючий чинник для самих українців, бо на терені Детройту й цілого штату діяли три окремі групи і не признавали ніякого координаційного чинника. Тими групами, як каже звіт про постання федерації, були: Українська громадська рада, до якої належали "поступово демократичні організації" і відділи Робітничого союзу. Головою цієї групи був Василь Довгань. Центральний комітет українських національних товариств, до якого входили відділи ОДВУ, відділи Українського народного союзу та інші національні організації. Головою цього комітету був інж. Йосип Луцейко-Любецький; консервативно-національні організації, як Українсько-американський політичний клуб, відділи Провидіння, члени парафій із Союзом гетьманців державників. Репрезентантом цієї групи був інж. Петро Запорожець.

Першим головою федерації вибрано адвоката Івана Кузя.

"Для цього варто й треба було працювати, бо розсварені три брати (соціяліст, націоналіст і гетьманець) знайшли нарешті якусь спільну мову, хоч і для обмежених завдань" — пише один із тих ініціаторів творення цієї репрезентативної організації (інж. Петро Запорожець).

Утворення федерації стало дуже на часі, бо не було ніякого координуючого центру й громадське життя пливло хаотичним шляхом. Ішло про те, щоб упорядковано провадити наші змагання в напрямі здобуття для української громади належного їй місця у багатонаціональній мозаїці мешканців Детройту і штату Мічігану.

Як переглянути працю усіх згаданих організацій, то знайдемо ідею, що їх покликала до життя та була провідною у всій їх діяльності — це допомога рідному краю й протест проти брутального окупанта. Кожна організація у своїй діяльності гордо підкреслює свої виступи в протестаційних акціях, коли йде про цю ділянку роботи, а також дуже докладно вираховує ті суми в долярах, даровані Просвіті, Рідній школі, воєнним інвалідам та на інші потреби українського національного життя у старому краю.

Деякі організації власним коштом утримували студентів у школах у Львові, допомагали грішми бурсам і сиротам і підтримували Народну лічницю ім. Шептицького.

Ганебна польська пацифікація Волині і Галичини викликала широкий відгомін серед нашої свідомої громади. Політичні протестаційні віча і акція допомоги потерпілим братам були відповіддю нашої свідомої спільноти.

Коли прийшла Карпатська Україна, то широка акція допомоги цій нашій частині української землі захопила широкі кола української еміграції. Після її упадку дух протесту проти окупантів нашої батьківщини викликав потребу застанови над формами життя нашої громади.

Українці в Детройті й Мічігані з кожним днем розбудовували своє громадське життя. Починали від забезпечення своїх релігійних потреб, будуючи церкви і доми молитви, а також змагали до забезпечення своїх культурних потреб, будуючи народні доми, осередки і школи.

Рік 1940 був важливий тим, що 24 травня того року відбувся у Вашингтоні, Д.К. Перший конгрес українців у США, на якому основано Український конгресовий комітет Америки. На конгресі було 805 делегатів із 168 міст і містечок. Це мала бути репрезентативна організація українців у США.

Однак внаслідок Другої світової війни, в якій союзником США та Англії був СРСР, ситуація була не пригожа для ведення роботи УККА, яка очевидно була протирадянська. Тому то українська центральна не розгорнула наміченої роботи й ця нова центральна себе не виявила.

Коли зважити, що українці у США не були політично вироблені і національні гасла не мали відповідної підтримки, то стане зрозумілим, що в такій ситуації не можна було знайти зрозуміння для ідеалів, що їх голосив УККА. На II-ому конгресі (1944 року) виступив із УККА Робітничий союз і повернувся далеко пізніше.

Щойно з III-им конгресом (1946 року), на якому ухвалено творити філії — Комітети УККА по всіх скупченнях української іміграції, розпочинається широка діяльність цієї нової репрезентації українського населення. Створилася сильна організація, яка й розпочала широку акцію, висловлюючи думки I-го конгресу.

Зараз після III-го конгресу, делегати на нього, передові громадські діячі з Гемтремку відбули 8 червня 1946 року основуючі загальні збори відділу УККА, а в західному Детройті такі збори відбулися 16 або 21 червня того року. В Гемтремку вибрали головою Пилипа Дем'яна, а на заході Володимира Дідика. Це були перші відділи УККА в Детройті, або може перші у США.

Відділ УККА діяв також у недалекому Флінті, здобуваючи собі своєю роботою поважні успіхи. Сьогодні він уже не існує, залишивши сліди своєї праці в організації Народний дім та в українських церковних громадах.

Обидва відділи УККА в Детройті й Гемтремку робили свою статуткову роботу на своїх теренах, а також старалися знайти контакт із міськими радами своїх громад і з мерами своїх міст. Це проявлялося в часі святкування наших історичних роковин, на які мери видавали святкові прокламації та дозволяли вивішувати український національний прапор поруч американського.

Перший раз вивішено український національний прапор у Гемтремку на день свята соборности і державности в 1954 році, а в Детройті з тієї самої нагоди за старанням радної Детройту Марусі Бек у 1955 році.

Ця практика продовжувалася щороку, аж 1985 року мер Детройту Колеман Янг її зірвав, мовляв інші національності собі цього не бажають. У Гемтремку з цього приводу не було ніяких труднощів.

В часі тривання Другої світової війни українці в Детройті (розуміється Великому) провели цілу низку акцій, що вказували на патріотичне ставлення до обов'язків громадян країн. Тут слід підкреслити діяльність Українського Червоного Хреста, який виконав тисячі годин праці, зібрав великі суми доларів, організував збірки крові та домогся вивішення українського національного прапору в головній квартирі Американського Червоного Хреста.

У 1949 році до детройтської міської ради була вибрана адвокат Маруся Е. Бек. Це була перша жінка вибрана на такий пост, а до того українка. Вона була вибрана ще два рази, була головою міської ради і дуже часто заступала мейора.

У 1951 році українці брали участь у святкуванні 250-річчя міста Детройту. Серед 169 парадних возів був український із "царівною Детройту" україркою Павлиною Гугелик та її шістьма подругами, вибраними окремим журі. В парадному поході йшла українська група в національних одягах, понад тисяча людей."

"В складі української парадної колони пройшла полтавці, поліщуки, гуцули, бойки в національному одягу від часів запорізьких лицарів до сучасних часів — чоловіки, жінки, хлопці й дівчата" — пише тодішний звітодавець.

Ця парада відбулася в суботу, 28 липня 1951 року.

Знову ж через два роки українці вийшли на вулиці Детройту протестуючи проти радянської Росії, що в 1932-33 році зорганізувала голод в Україні, якого жертвою впало 7 і більше мільйонів українського населення.

Діловий комітет цієї маніфестації вивів на вулиці Детройту 14-16 тисяч людей, чоловіків, жінок і молоді. Головою ділового комітету був Михайло Дужий.

Громадські централь, хоч не все погоджувались, але уникали виразного двоподілу, допустили подвійне святкування державности і соборности в 1954 році, влаштуваючи дві імпрези в той сам день і о тій самій годині в двох окремих залях на тій самій вулиці: в Народному домі і Чадсей гайскул. Хоч на обидвох імпрезах було багато більше людей, як звичайно, та громада осудила таку практику.

У 1956 році прийшла до ряду існуючих домівок українських організацій ще одна — сумівська. Місцевий осередок ім. гетьмана Пилипа Орлика закупив у Гемтремку на розі Конант і Евелайн будинок і там розгорнув широку діяльність із своїм юнацтвом.

Два роки пізніше осередок ім. Київ придбав фарму над Вітмор Лейк і розбудував її на відпочинкову оселю.

Тут треба згадати, що українська громада Детройту ще в 1954 році zorganizувала купно фарми Діброва, з чого виділено певну частину на пластові табори, частину продано приватним людям, а решту віддано громаді на відпочинок у формі оселі Діброва.

З приходом до Детройту великої громади українців із європейських таборів постало декілька нових організацій і їм стало тісно в тих домівках, які існували. Відчувалася потреба одної репрезентативної домівки, де можна б було відбувати більші зібрання, але теж мати доходи на втримання такої домівки.

Сумівські осередки знайшли собі приміщення на заході в Українському народному домі, а на сході в Гемтремку в будинку "Орлик", купленому в 1956 році.

Культурно-громадський клуб винаймав для себе домівку, потім примістився в Українсько-американському осередку при вулиці Карпен-тер.

Пласт закупив деревляний дім у Гемтремку й там проводив свою діяльність, а потім купив окремих дімок з великою площею у Воррен.

Тоді корпорація "Орлик" змінила свій статут і допустила в члени українців, що були готові купити уділи на базі один уділ-один голос.

Це сталося в 1977 році. Маючи у Воррен при дорозі Раєн майже триакрову площу та зложених і з деклярованих уділів на 150 тисяч доларів, приступлено до будови Українського культурного центру, який був відкритий 16 грудня 1978 року.

Треба також підкреслити побудову комплексу будинків для старших віком, ...чого добилася корпорація "Українське Село", реалізуючи довголітню мрію відділів "Союзу Українок" у детройтській окрузі.

У 1975 році, який був інтернаціональним роком жінки, Об'єднаний комітет українських жіночих організацій під головством Марусі Бек влаштував протестаційне зібрання на кемпусі ейнського університету. Губернатор стеїту Міллікен видав святкову прокламацію, проголошуючи день 2 листопада 1975 року "Днем української жінки". У цій прокламації губернатор закликав "задемонструвати турботу про добробут, безпеку і звільнення українських жінок політичних в'язнів".

У 1988 році для відзначення 1000-річчя християнства в Україні zorganizували українці Великого Детройту Комітет тисячоліття, який провів широку програму цього відзначення. У Комітеті співпрацювали українці католики, православні і протестанти.

У цьому короткому перегляді українців у нашому місті і штаті не згадано багато тих людей, що давали свій вклад у культурне життя нашої громади, не згадано хорів та їх диригентів, не названо цілої низки людей, що стимулювали драматичну діяльність, не названо

організаторів і творців танцювальних ансамблів, не вчислено солістів, що довгі роки виступали на концертах і різних громадських академіях.

Вони всі повинні бути виказані в окремих списках заслужених громадських діячів, що їхніми здібностями, талантом і працею збагачувалася українська громада серед чужого моря і не втратила живого зв'язку з Україною.

ЧИМ УКРАЇНЦІ ПРИЧИНИЛИСЯ ДО ЕКОНОМІЧНОГО РОСТУ ДЕТРОЙТУ

Великий вплив українців після Другої світової війни не тільки збільшив українську громаду Великого Детройту, але й створив багато проблем, що їх перед тим не відчувалося так болюче.

Найважливішою справою для новоприбулих являлося знайдення праці. Треба ствердити, що некваліфіковані робітники ставали до всякої праці, а кваліфіковані шукали для себе відповідного місця за фахом.

Дуже багато інтелігентних людей, як учителі, адвокати та інші, вчилися мови і проходили креслярські курси і з часом діставались на роботу до великих автових компаній, де в гарних умовах працювали до своєї емеритури.

Багато наших людей попали на працю до автових фабрик і там влаштувалися, здобуваючи з роками право "сеньйориті" і там залишилися до емеритури. Декому приходилось наново шукати роботи, як їх звільняли попередні працедавці з огляду на заіснування слабшої кон'юнктури.

Молодші люди, із певним зацікавленням працювати самостійно, створили собі варстати праці в формі підприємства з поважним числом робітників. Ці підприємства сьогодні представляють велику матеріальну вартість і є надія, що вони будуть далі розвиватися.

Крім цього постали й ведуть свою роботу будівельники. Вони не тільки розбудовують свої підприємства, але й дають роботу нашим людям. Серед будівельників із нової іміграції треба згадати Архипа Цісарука й Івана Ровенчука, які довший час вели свої підприємства, але, зійшовши із цього світу, не залишили продовжувачів свого діла.

Сьогодні активно будують Володимир Питяк і Ярослав Конопада. А також брати Володимир і Богдан Гнатюки ведуть різні будівельні роботи, радше як підприємство для реновації і направи.

В роках 1950-1982 діяли на терені Великого Детройту висилкові

станіці пачок на Украіну, впрываджваючы в сваіх крамніцях такж інші товари етнічнаго характэру. Це булі Богдан Ухач, Іван Журкiвський, Василь Спісарчук, Михайло Білоскурський, Дмитро Гарашевський і Петро Рогатинський. Тры останні вель такж поважні кніжкові віддiлі, часопісі і журналі. Сьогдні з нix залишiлася крамніця Дмiтра Гарашевського, що її вела його дочка Ксеня, а згодом перебрав Євген Бей. "Українська кнігарня" Степана Клімішина — це єдина кнігарня, де кожний кніголюб може знайті всі видання, що сьогдні появляються.

Заснування двох кредитiвок (*Самопоміч*, 1952 і *Будучність*, 1961), що сьогдні виказують у сваіх актiвах коло 70 мiльйонiв, треба вважати веліким досягненням української громади на господарському полі. Позички своім членам, а в тому гіпотечні позички, дали можливість багатьом людям купувати доми і розбудовувати свої підприємства.

Шкода тільки, що членами тих кредитiвок є малий відсоток українського населення, а тим самим малий відсоток українського капіталу знаходиться на службі української громади.

Приплив нової іміграції відіграв веліку ролю в господарському рості нашого мiста. Не тільки збільшилося число наших людей, зрослі і скріпилися чисельно українські організації, постали нові й рухливіші товариства, але й збільшилося число українських професіоналістів. А такж збільшилося число наших промислово-купецьких станиць.

Була спроба зорганізувати купців і промисловців у Великому Детройті, створюючи Українську Економічну Раду Мічiгану, заінокопувавши її в Ленсінгу як Ukrainian Economic Council in Michigan.

Нижче подаємо виказ українських підприємств, що постали або булі перейняті і ведені українцями з нової іміграції:

Crown Boring Co. — Crown Systems — John Slyvka
Cylectron Co. — S. Fedenko — J. Duzey
HATA Construction Co. — Wolodymyr & Roman Hnatiuk
Digi-Tel Engineering Co. — Orest Woloshchuk & Bohdan Fedorowich
Metric Tool Co. — Ivan Dominka & Tanas Hayda
Trigon Tool Corporation — I. Lash — M. Kot — R. Duda
Walter Pytiak Builder
John Rowenchuk — Builder
Sherwood Tool & Die — Nick-John & Mike Petrusha
Deed Realty — I. Petraschuk — B. Klid — T. Borowy
Solar-Die Mold & Engineering Co. — J. Szajenko & G. Wasylenko
Dollar Design Co. — Alex Wasylenko

АНН АРБОР

Анн Арбор став осідком Мічіганського університету з 1837 року. З цього часу почався швидкий ріст університету, а з ним і цілого міста, яке за десять років зросло з 400 до понад 2000 мешканців. Цей швидкий ріст не припиняється до сьогодні.

Зараз університет із філіями Флінту і Дірборну начислює майже 40000 студентів. Відзначається він високою оцінкою в усіх ділянках науки, особливо ж в інженерії, атомовій фізиці й медицині.

Пrawdopodobно, що першими українськими поселенцями в Анн Арборі була родина протестантського пастора Бачинського та родина Кустодовичів, що поселилися тут ще перед Першою світовою війною. Родина Кустодовичів жила при дорозі Понтіак Трейл. В околиці Анн Арбору напевно було більше фермерів, проте знаємо тільки про родини Костишаків, Грушевських, Козмюків, а родина Соловчуків ще й сьогодні має одну з кращих молочних ферм на півдорозі до Саліну.

Важливою подією для історії українців Анн Арбору було запрошення знаного в світі проф. Стефана Тимошенка до Мічіганського університету, щоб відкрити Відділ теоретичної механіки.

Успіх проекту був надзвичайний. На початку літа коло 50 учителів з усіх закутків Америки зголосилось на курси. Він викладав "Теорію вібрації" і "Вибрані проблеми опору металів".

Лекції-теорії були супроводжені ілюстраціями, розв'язки проблем основані на його власному досвіді в індустрії.

І справді після першої літньої сесії в 1929 році число докторських кандидатів з механіки почало швидко зростати.

Важко ствердити, хто був першим українським студентом у Мічіганському університеті (МУ), бо тоді ніхто не провадив статистики студентів за національностями. Устійнено, що в двадцятих роках кінчали студії в Анн Арборі: Петро Запорожець, д-р Брус Проктор (Борис Проць), д-р Йорк (Юрків) та один з найбільш знаних не тільки в українському суспільстві, але й в американському демократичному русі, адвокат Іван Панчук.

Початком організованого українського життя в Анн Арборі треба уважати дату 11 грудня 1951 року, відколи з ініціативи трьох новоприбулих з Європи студентів Миколи Думика, Богдана Неганіва і Зенка Мельника засновано Український студентський клуб при університеті, що вже тоді нараховував 14 членів. Першим дорадником клубу став проф. Мек-Крекен. Клуб розвинув досить широку усвідомну активність на терені університету. Відбувалися наукові доповіді, лекції, виставки народного мистецтва та товариські вечори. Започатковано традицію українського Святвечора, на який запрошено визначні особистості та професорів університету. Кількакратно таким гостем був ректор університету Гетчер. З ініціативи студента атомової фізики Олекси Біланюка створено танцювальний гурток, що був бажаною атракцією студентських фестивалів не тільки в Анн Арборі, але і в околицях.

У травні 1952 року під час святкування Дня незалежності України і з приводу трагічної смерті Петлюри та Коновальця студентський клуб подарував Інтернаціональному центрові український національний прапор в заміну прапора УРСР і з тієї нагоди прибив меморіальну таблицю. Під час урочистої церемонії співав чоловічий хор "Трембіта" з Детройту.

У презентації взяла участь чисельна студентська громада, професори, включно з ректором Гетчером, який виступив з короткою промовою, звеличуючи український народ.

Найбільшого розголосу одержав клуб не тільки в місцевій пресі, але й в загальноамериканській та світовій, коли демонстрував проти візити кремлівських спостерігачів президентських виборів у листопаді 1956 року. Дводенні демонстрації студентів, підсилені детройцями, довели до передчасного від'їзду делегації до Москви.

З прибуттям до університету д-ра Асі Гумецької в 1953 році Клуб одержав не тільки незаступимого дорадника, але й помічника, приятеля і людину, що всіма способами допомагала студентам поставити українську присутність на належне місце. Завдяки її співпраці відкрито з початку 1970-х років перші акредитовані курси української мови, літератури і культури, які з перемінним успіхом розвиваються далі.

У 1960-х роках українська громада здобула нове посилення в особі молодого професора історії — д-ра Романа Шпорлюка. Перейшовши тяжку школу життя в повоєнній Польщі, він у частих виступах перед українською громадою ставить натиск на виховування молодих кадрів в україністиці. Він вважає, що це є найкраща інвестиція, яку українська громада в Анн Арборі може дати на користь українців діаспори, а з цим і на користь Україні. Професор Шпорлюк протягом двох десятиліть у Мічіганському університеті виховав шість докторантів — спеціалістів з української історії, між ними: д-р Джеймс Мейс, проф. Іван Химка і д-р Роман Сольчаник.

В інженерному департаменті механічної інженерії з п'ятдесятих років працює проф. д-р Вільям (Василь) Мірський, а від 1985 року почав працювати молодий науковець д-р Роман Гриців.

У 1975 році група абсолювентів МУ з Анн Арбору і Детройту під проводом д-ра Зенка Мельника створила Асоціацію українських абсолювентів і студентів Мічіганського університету, а з ним запланували посилити і збагатити українську присутність на університеті. Першим кроком Асоціації було перевести товариську зустріч абсолювентів та всіх студентів українців МУ з нагоди 25-літнього ювілею заснування Українського студентського клубу в Анн Арборі. Вона відбулася 25 вересня 1976 року. На імпрезу прибуло коло 250 абсолювентів з родинами та приятелями.

У програмі були: організаційна частина та дві студійні наукові сесії, що закінчились величавим бенкетом-балем, на якому промовляв проф. Мек-Крекен, перший опікун Українського студентського клубу, а пізніше довголітній економічний дорадник президентів Айзенгавера, Ніксона, Форда та Регена.

Першим президентом Асоціації став найстарший абсолювент і заслужений в українській громаді адвокат Іван Панчук. Під його вмілим проводом не тільки завершено створення Студійного фонду офіційною умовою з університетом у 1977 році, але також поживавилася праця Українського клубу і організованого українського життя в Анн Арборі.

Після смерті адвоката Івана Панчука Асоціація під проводом д-ра Асі Гумецької продовжувала свою діяльність. Головний натиск покладено на збірку Студійного фонду, який уже в 1985 році осягнув суму 28000. Роздано кільканадцять стипендій для студентів, що поглиблювали свої студії в українознавчих науках.

Асоціація, вибрана в 1985 році під проводом д-ра Дарії Решетилороте створила Правничу комісію з двох осіб, а саме д-ра Андрія Приходька і д-ра права Іванки Бровінс, яка домоглася повного всамостійнення фонду, а це запевнювало його нормальний ріст. Після того Асоціація уділювала стипендії і дотації виключно з дивіденд.

З 1985 року сильно поживавив свою працю Студентський клуб під проводом панни Ксені Козак — засвідчивши те, що робота почата у 50-тих роках не пройшла намарно.

Студентсько-академічну громаду стало підтримували українські родини. Поза вже згаданими Бачинськими і Кустодовичами, що поселилися в Анн Арборі та околиці, можна додати ще родини Ленів, Яницьких, Керелюків, Козмюків, Сербайв, Шевчиних, Саварків та інших, поселених тут після Першої світової війни. Кінець 50-тих років приніс новий приплив українських родин. Це здебільшого професійні люди, що працювали в університеті, шпиталях та науково-технічних підприємствах. Найбільш активною громадською організацією став 50-тий відділ Союзу українок Америки, заснований у половині 60-тих років.

Образ українського Анн Арбору не був би повним, коли б не згадати професійно-торговельну ділянку. Поза українськими рільниками були такі, які пробували щастя в торгівлі. У 50-тих і 60-тих роках відома була крамниця частин до авт, проваджена кузинами Бандровчаків і Ленів. Один із Бандровчаків ще й сьогодні має крамницю з музичними інструментами і приладдям. Найбільш відомі підприємства в околиці Анн Арбору — це "Serbay Brothers — Dodge Motors Sale" від 50-тих до 80-тих років, а нині "Serbay Buik — GMC—Nissan", та ще "Arbor Beverage" — гуртівня вин, яку відкрив підприємець з Детройту Федір Шевчук на початках 60-тих років. Тепер його фірма являється одною з кращих між групою фамілійних підприємств.

Інженерно-технологічна фірма "Great Lakes Engineering" під проводом інж. Ореста Чапельського здобула собі славу сумлінного й економічного продуцента в ділянці прототипів продукту (моделів) "Від концепції до продукції" не тільки серед університетського, але й серед індустріально-технічного середовища Анн Арбору.

З початком 1963 року другий підприємець з Детройту Олекса Рябець заснував будівельну фірму "A & R. Building Co". Він протягом неповних двох десятиліть розбудував десятки престижних одно- і дво-поверхових будинків та декілька індустріальних проєктів. Найбільшим його досягненням була розбудова престижної мешканевої ділянки "Liberty Subdivision" з вулицями Bandera Drive, Shevchenko Drive and Mark Twain Court.

У 1988 році відкрила своє професійне бюро в архітектурі і цивільному будівництві д-р Д. Костинюк.

Треба згадати й інших, що працювали чи працюють в Анн Арборі та околиці в різних професіях, а саме:

Бібліотекарі: мгр. О. Мийсюра, М. Цяпа.

Дентисти: д-р Н. Туркевич, д-р І. Шамрай.

Інженери: Ю. Бліхар, С. Добровольський, Б. Іваницький. мгр Б. Неганів, В. Огар, мгр. Омецінська, І. Панчак, мгр. С. Цетенко.

Лікарі: д-р Я. Бандера, д-р В. Бровінс, д-р Д. Фолл, д-р О. Трешньовська, д-р Л. Чапельська.

Учителі: мгр. З. Бровінс, І. Б. Крилова, мгр. С. Княгиницький, мгр. М. Панчук, мгр. Н. Стрихар.

Фармацевти: д-р О. Ляш.

Інструментальний технік: І. Пахолок.

Поддаючи скромний опис українського життя в Анн Арборі, віримо, що це тільки добрий початок. Анн Арбор місто з усіма культурними і матеріальними благами, з прекрасною шкільною системою — варте уваги молодих українських професіоналістів.

Андрій Закала

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В ДЖЕКСОНІ

У 1922 році до Джексона приїхав Степан Пилипчук (змінив на Филипс) і заснував відділ Українського Робітничого Союзу, а пізніше став радним Головної управи. Разом із Петром і Василем Рогачем заснували підприємство миття і чищення вікон. Пилипчук влаштовував спільні зустрічі та пікніки на фермі в Альбіоні, в Лансінгу та Гренд Репідс, щоб приєднати нових членів до цього відділу Робітничого Союзу. Після смерті його дружини, яка належала до Союзу українок в Америці, діяльність Пилипчука в шістдесятих роках припинилась.

Біля 1936 року В. Рогач і його приятель Іван Шерсон, який приїхав із Небраски, не могли погодитись із лівими політичними поглядами Пилипчука й заснували відділ Українського Народного Союзу. До УНС вступив Луцишин із Гомеру, де на його фермі знайдено нафту і він став мільйонером.

По Другій світовій війні до Джексона й Альбіону прибуло кілька родин із Наддніпрянщини, православної і баптиської віри.

По смерті В. Рогача секретарем 302 відділу УНС став Андрій Закала.

Більшість дітей наших поселенців закінчили високу освіту: вони стали лікарями (4), інженерами, адвокатами, учителями тощо.

Тільки наша церква могла б удержати нас разом. В Альбіоні є російська церква, але більшість вірних — це наші національно несвідомі люди.

ГРОМАДА: МАСКІґОН ГАЙТС

Українських родин 55. Прибулих перед 25 роками переважно з Самбірщини, Долинщини і Перемишля. Працюють у фабриках залізних виробів і в столярських варстатах. Є тут церква й одно українське товариство. Один українець має торгівлю харчами й м'ясом. — (Подав *Микола Ільків*).

ВІДДІЛ 131 У. Н. С.: Товариство Просвіта постало з 10 членів 20 січня 1918 р. Закладали його: Д. Дрозд, Б. Гжим, К. Ружицький. Дрозд став у першому уряді фін. секр., Гжим рек. секр., І. Здирка головою, В. Гульчій кас. Допомоги дістали члени \$263, на народні цілі в Америці виплатил \$65, в рідному краю \$62 — з каси й імпрез. Приладдя до аматорських вистав варт. \$7.50. Відділ причинився до зорганізованя церкви. Зібрання відбуваються в хаті членів. Теперішній уряд: Микола Ільків, голова; Бронислав Гжим, секр.; Юліян Лавренчук, кас.

ГРОМАДА: САГІНАВ

Українців 18 родин. Живуть: тут 12 до 15 літ. Зайшли з повітів Тернопіль, Збараж, Городенка, Турка, Рудки. Працюють у фабриці заліза. Церкву щойно закладають. Мають одно українське товариство. — (Подав *Олекса Варян*).

ВІДДІЛ 309 У. Н. С.: Товариство "Український Клуб" постало з 7 членів дня 24 травня 1924 р. Організували Іван Кінаш, Олекса Варян. Вони оба були в першому уряді, а з ними ще Григорій Федусь. Допомоги дістали члени коло \$300, на народні цілі в Америці дали \$15, до рідного краю \$10 — з пікніків. Маєтку є \$160. Зібрання відбуваються в литовській галі. Теперішній уряд: Іван Кінаш, Адольф Ярема, Олекса Варян.

*З пропам'ятної книги
Українського народного союзу в 1934 році*

Никола Бартків

З ІСТОРІЇ ФЛІНТУ Й ОКОЛИЦЬ

Приблизно при кінці XIX століття перші українці прибули до Флінту й околиць, як Сагінав, Лапір, Овоосо, Дейвісон, Ленсінг і Сейнт Джан.

Більшість наших людей знайшли працю при Дженерал Моторс. Інші працювали на власних господарствах-фармах. Були це люди Закарпаття, Галичини й Лемківщини, а також українці з Канади, Бразилії та різних міст США, які шукали кращої праці в автомобільній промисловості.

Свідоміша горстка цих поселенів між двома Світовими війнами купила дім при вул. 1337 Міссісіпі. Тут почалось перше життя у Флінті, при відділі Робітничого союзу й новозаснованому Українсько-громадському клубі.

Не маючи власної церкви, наші люди ходили до російської православної церкви Св. Миколая або до католицької Закарпатсько-руснацької Св. Михаїла.

З приїздом нової еміграції в 1950 роках, змінено статут Українсько-громадського клубу та назву на Український народний дім ім. І. Франка. Цей дім дав притулок для новоствореної української католицької парафії ім. Св. Володимира. Через два роки більшість членів стала ходити та підтримувати новостворену церкву.

Тут примістились також відділи УККА, Українського народного союзу, Робітничого союзу, молодеча організація СУМА та відділ Союзу українок Америки.

В 1952 році куплено церкву, куди перейшло все церковне життя. Тут постав і відділ "Провидіння".

В межичасі наростала думка, що нам треба кращого і більшого Народного дому. В 1969 р. збудовано гарний новий Український народний дім ім. І. Франка при вул. Вест Пасадіна ч. 3321, Флінт, Міч. Тут ожило наше громадське життя головно тому, що почав жвавіше працювати відділ СУМА. Незабаром створено молодечий відділ СУМА ім. Мукачів, який існував від 1960 до 1969 року. При СУМА створено також відділ Народної помочі.

В 1968 році збудовано прекрасну українську католицьку церкву Св. Володимира. При церкві створено школу українознавства, що працювала короткий час.

Поступово завмерло українське життя в Сагінаві та Ленсінгу через брак молодих людей. В Ленсінгу продано Народний дім, а гроші пішли на місцеву школу.

У Флінті ми щасливі, що Народний дім є під управою молодих і надійних людей, а також до церкви почали ходити молоді люди.

ВЕЛИЧНА ПОРА

Благословенна вітчизно ласкава,
Ріки і гори, ліси і поля...
Київська Русь — українська держава,
Київська Русь — українська земля.

Понад просторами із небозводу —
Вічного сонця струмилось тепло,
Тільки в душі, тільки в серці народу
Світла Господнього ще не було.

Так погасали віки, та не вимер
Край, що Андрій Первозваний гостив, —
Рівноапостольний князь Володимир
Сам охрестився і люд охрестив.

Світ ще не чув отакої Осанни,
Час поклоніння — велична пора:
Перед розп'яттям Христовим кияни
Стали сумирно у водах Дніпра.

В далеч горнулась до Чорного моря,
Всіх омиваючи, хвиля свята,
Дух Голубиний розкрилився вгору,
Начебто сталось пришествя Христа.

Благословенна вітчизно ласкава,
Ріки і гори, ліси і поля...
Київська Русь — українська держава,
Київська Русь — українська земля.

УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ

о. д-р *Севастьян Сабол, ЧСВВ*

УКРАЇНСЬКА КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА

Автори, які в різних пропам'ятних книгах та ювілейних публікаціях своїх громад чи церков писали про початки української еміграції в США, — однозгідні в тому, що перша багатолюдна хвиля українських емігрантів прибула до Америки із Галичини та Закарпаття в половині 1870-их років і поселялась переважно в штатах Пенсільванії, Нью-Йорку та Нью-Джерсі. Були це переважно господарські робітники (97%), але на новій землі працювали всюди, де дістали заняття: в копальнях, рафінеріях, у текстильному промислі, в будівництві, в торгівлі, в готелях, ресторанах, а як навчилися трохи англійської мови, почали й самі братися до самозатруднення та різного підприємства, голов-но в будівництві, кравецтві, корчмарстві та торгівлі взагалі.

Осівши на нових поселеннях, українські емігранти спочатку, зовсім природно, ходили до найближчих польських та словацьких церков, але це їх не задовольняло й вони зразу дошкульно відчували брак своїх українських священників та своїх українських церков. Посипалися листи від різних громад у Сполучених Штатах Америки та Канади до митрополита Сембратовича, а потім до митрополита А. Шептицького з проханням прислати їм своїх українських священників. І священники поволі прибували, але їх було завжди мало для широко розкинутих громад. Все ж таки церковне життя русинів-українців на нових поселеннях в Америці поволі устатковувалося. Завдяки подивугідній ініціативі кількох священників, що перші прибули з Галичини та Закарпаття, як о. Іван Волянський, о. Григорій Грушка та о. Еміліян Бурик, — греко-католицькі українські емігранти в 1890-их роках мали вже 42 церковні парафії та зформовані народно-культурні організації в 94-ох місцевостях, мали свій український часопис "Свободу", а списки членів кількох перших українських організацій із тих часів виказують приблизне число русинів-українців коло 200000, а 1914 року це число зросло до 500000.

На щастя, запопадливі старання Львівського митрополита А. Шептицького увінчались бажаним успіхом і 1913 року Апостольська Столиця в Римі створила окрему Греко-католицьку екзархію в Америці з 206 парафіями, очолену єпископом-екзархом, преосв. Сотером Ортин-

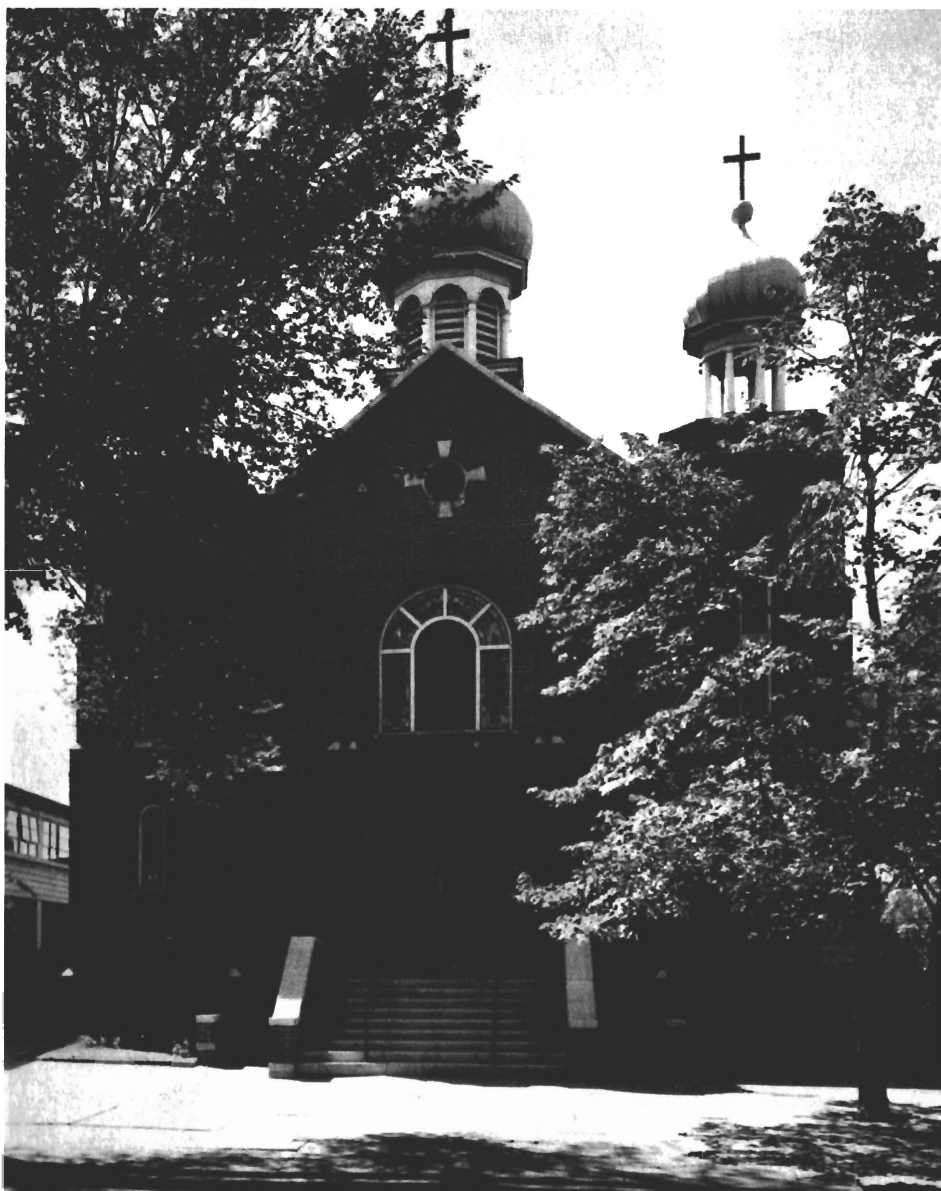
ським, ЧСВВ. Ту екзархію, через часті спори між галицькими українцями та закарпатськими русинами поділено на українську та закарпатську єпархії 1924 року. Того самого 1924 року Київський митрополит Автокефальної української православної Церкви вислав до США українського єпископа Івана Теодоровича і заснував Українську православну митрополію в США.

В штаті Мічігані перші сліди українців знаходимо в найбільш промисловому місті Детройті, де вже 1885 року жили родини Пуцило, Сологуб, Горак, Масюра, Братус і інші. До них 1899 року долучився молодий і підприємчивий галицький лемко Михайло Стефанський, який поселився на вулиці Кенфілд, у східній Детройті. Він походив із села Брунар, повіт Горлиці у Галичині. Прибувши до Америки 1882 року, він оселився в Скрентоні, Пенсільванія, де й одружився з Марією Оначук і мав з нею 8 дітей, із яких тільки п'ятеро вижило. Спочатку він шукав щастя в Скрентоні, потім у Сейнт Люїс, у Клівленді та Бофало.

Поселившись накінець у Детройті, М. Стефанський спочатку працював у складі дерева Вебера й поволі взявся до будови домів на вулицях Мічіган і Ліверной. Тоді він зацікавився з власником споживчої крамниці Петром Пуцилом та іншими земляками, що жили в тій околиці й ходили до недалеких римо-католицьких церков, і поволі почав між ними підносити думку про будову греко-католицької церкви в Детройті. В тому часі він побудував для себе дім з галантерійною та споживчою крамницею, при якій були також і м'ясарня та гостиниця. Власник великого складу дерева Вебер, подивляючись підприємчивість та працьовитість свого чесного помічника Михайла Стефанського, подарував йому свій ґрунт на вулиці Сікот під ч. 3464, а М. Стефанський подарував цей ґрунт під будову церкви. І справді, в місяці липні 1907 року М. Стефанський разом із своїми синами Юрієм та Петром почав будувати дерев'яну церкву на вулиці Сікот, а весною 1908 року вона вже була закінчена. Назвали її церквою Св. Івана Хрестителя. Отак весною 1908 року постала перша українська греко-католицька церква в Детройті, якою раділи й гордились її засновники.

Більш докладну й вичерпну історію кожної української католицької парафії Великого Детройту шановний читач знайде в пропам'ятних книгах, що їх кожна парафія видавала з нагоди різних своїх ювілеїв у минулому. Тому то тут наводимо тільки більш пам'ятні й вирішальні моменти поєдинчих парафій. Розквіт парафії завжди у великій мірі залежить від священика-пароха та від надзвичайних моментів, які давали душпастиреві нагоду зробити для парафії щось велике й незабутнє, чого, однак, він не міг би довершити сам, без щирої співпраці своїх парафіян.

ПАРАФІЯ СВ. ІВАНА ХРИСТИТЕЛЯ

Церква Св. Івана Христителя, Детройт — захід.

Малий зародок церковного життя українських католиків на американській землі, створений ентузіястом Михайлом Стефанським, поволі розрісся у велике дерево і став дуже активною парафією, живою віткою рідної української Церкви, в якій відчувався живчик рідного краю.

Первісна церква на вул. Сікотте поставлена М. Стефанським та його синами.

Михайло Стефанський з родиною в 40-их роках.

Парафія становиться церковною громадою, коли має свого душпастиря призначеного церковною владою, а такого священика при церкві Св. Івана не було. Члени комітету, ще заки почали будувати церкву, думали й говорили про власного священика, але тепер, коли церква вже стояла готова, вони почали уважніше розглядатися за ним. Вони довідалися, що в Клівленді перебуває греко-католицький священик із Закарпаття, о. Еміліян Бурик. Запросили його до себе й він приїхав до Детройту на Велику Суботу 1908 року, висповідав зростаючу громаду вірних, відбув коротку Воскресну Богослужбу та посвятив їм великодні кошики. Ця перша відправа в новозбудованій церкві дуже підняла в детройтських вірних їхнє самопочуття. Вони почали ще пильніше шукати душпастиря для своєї церкви.

В останньому тижні травня 1908 року, мов би ведений дивним Божим Провидінням, з'явився в Детройті український священик о. Юліян Левинський. Він прибув до Сполучених Штатів Америки на доручення митрополита А. Шептицького, до якого напливали благальні листи від багатьох українських громад, які просили дати їм священика. Отець Ю. Левинський, як католицький священик, автоматично належав до юрисдикції місцевого латинського єпископа, в якому він знайшов порозуміння, а то й поміч. Він набув додаткову землю біля церкви від латинського ординаріяту, одержав позичку 4000 дол. на будову парафіяльного дому, як також і письмовий дозвіл збирати фонди в двох сусідніх римо-католицьких парафіях. На жаль, о. Левинський тільки на три місяці був призначений до новозаснованої парафії в Детройті, але, доки він вернувся назад до Галичини, він поклав солідні духовні основи під нову парафію, крім того, ще й добре забезпечив її матеріально.

Другим душпастирем у церкві Св. Івана Христителя був о. Емануїл Красіцький від 17 листопада 1908 року, але незабаром він виїхав до Канади, куди його заманили мабуть його земляки, й так після нього новим парохом у церкві Св. Івана став перший канонічно назначений преосв. єпископом Сотером Ортинським о. Михайло Лукавський, який за час свого 15-ти місячного душпастирства високо підніс духовне життя в парафії та охрестив 54 дитини і звінчав 13 молодих пар. За час його душпастирства 1910 року парафію відвідав перший український єпископ на американській землі, преосв. Сотер Ортинський, ЧСВВ. Ця перша канонічна візитація єп. Сотера Ортинського причинилась до великого росту парафії Св. Івана Христителя. Люди, що роками ходили до латинських церков по всьому Детройті, — бо так було їм вигідніше, — прийшли до церкви Св. Івана, щоб побачити та почути "свого єпископа". Його приявність, зворушлива проповідь та щира, батьківська дбайливість — викликали могутнє враження серед людей і багато з них ставали активними членами церковної громади та народної спільноти. Це дуже скріпило парафію й церковного духа в ній.

Після о. Лукавського у квітні 1911 року новим парохом церкви Св.

Івана став о. Євген Бартош, молодий, енергійний священник, який за час свого дворічного перебування сплатив увесь парафіяльний борг (5000 дол.) і збудував парафіяльну залю біля приходства на вулиці Сікот. У тій залі потім зосереджувалось кипуче життя парафіяльних організацій та громадських установ.

У квітні 1913 року о. Є. Бартош перейшов до Гемтремку, де заклав парафію Непорочного Зачаття Пресв. Богородиці при вулиці Грейлінг, а при церкві Св. Івана Христителя чергувалося кілька короткотермінових парохів, а саме о. Михайло Продан, о. Нікон Романюк, о. Теодор Двудліт та о. Микола Адам'як.

У червні 1915 року парафію Св. Івана перебрав о. Мирон Стернюк. Сама парафія була вже добре консолідована, але церква показалася замалою, й озивалися голоси про потребу більшої церкви. На це треба було дозволу церковної влади та й, за приписами церковного права, увесь церковний маєток треба було записувати на свою українську єпархію. З того приводу між парафіянами настало роздвоєння.

24 березня у Філядельфії помер перший український єпископ Со-тер Ортинський, ЧСВВ, і Апостольська Столиця іменувала Адміністратором української єпархії в Філядельфії о. Петра Понятишина, що був парохом церкви Св. Юра в Нью-Йорку. Більшість парафіян церкви Св. Івана Христителя визнали над собою владу Апостольського Адміністратора, інші ж заявили себе незалежними, до яких пристав також і о. М. Стернюк.

Полишивши ребелянтів на боці, Апостольський Адміністратор у вересні 1917 року іменував нового пароха для церкви Св. Івана Христителя о. Михайла Гурянського, який зразу ж, при допомозі ревних помічників, узявся до будови нової церкви на розі вулиць Кліпперт-Едвард. Того самого року закуплено дім на приходство за 4000 дол., а в листопаді 1918 року скінчено будову нової церкви, яку й записано, з усім церковним маєтком, на свою єпархію в Філядельфії. 1920 року о. Адміністратор посвятив нову церкву, а 13 років пізніше стару церкву при вулиці Сікот виставлено на ліцитацію, бо майже всі її вірні приєдналися до нової церкви при вулицях Кліпперт-Едвард.

Двадцять роки були тяжкими роками в Америці, бо настала т.зв. депресія, фінансовий застій після Першої світової війни. Однак на церковному полі українські парафії зростали все більше й більше, а священників завжди було обмаль. Тож, мабуть, через це священники при церкві Св. Івана Христителя чергувалися дуже часто.

У жовтні 1920 року новим парохом став о. Михайло Лисяк, у вересні 1921 року його місце перебрав о. Володимир Довгович, а в листопаді 1922 року іменовано нового пароха о. Лева Сембратовича.

Після довгих судових процесів у наслідок "домашньої війни" між вірними при старій церкві, парафія була фінансово вичерпана, отже фінансова депресія, що важким тягарем придавлювала Америку, — по-

двійним тягарем придушувала парафіян церкви Св. Івана Христителя, й то настільки, що вони мусіли відкликати вже заплановане святкування Срібного ювілею парафії, що припадав на 1932 рік.

На щастя, новий парох о. Лев Сембратович показався людиною великого розмаху. Він виєднав у римо-католицького єпископа Детройту позичку на суму 40000 дол. Того самого року парафію Св. Івана відвідав преосв. митрополит А. Шептицький, і це дуже високо піднесло розгублених парафіян, а 11 років пізніше, 18 грудня 1933 року новий єпископ українців-католиків у США преосв. Константин Богачевський приїхав до них на візитацію і при тій нагоді запалив вірних ідеєю побудови української парафіяльної школи.

Ревний душпастир і щирий патріот, о. Лев Сембратович, спровадив Сестер Служебниць, закупив для них дім, але сам почав занепадати на здоров'ї, що й примусило його сповільнити працю. Єпископ послав його до меншої парафії, а новим парохом при церкві Св. Івана іменував подібного священика з великим розмахом, о. Степана Побуцького.

Новий парох о. Степан Побуцький зразу повною силою взявся систематично скріплювати заломаний фінансовий стан парафії та церкви. Він почав реєструвати всіх парафіян, відвідуючи дім за домом і запровадив загальну картотеку членства в парафії та вживання недільних коверток. Крім того він розпочав різnorodну діяльність парафіян для збирання фондів. Вісім років пізніше він міг вирівняти заборгованість у детройтській архидієцезії 90000 доларів капіталу, що зріс до тієї суми через роки та 18000 доларів проценту, а також вирівняв усі зобов'язання парафії супроти української єпархії в сумі 10000 дол.

Заплановану о. Левом Сембратовичем цілоденну українську парафіяльну школу о. Побуцький зреалізував у великому форматі, бо 1950 року поставив модерний шкільний будинок з бібліотекою та аудиторією вартости 146555 дол. Але, на жаль, рік пізніше, 1 серпня 1951 року преосв. К. Богачевський переніс цього динамічного душпастиря до першої і найстаршої української парафії в США, до міста Шамокин, Пенсільванія, де він незабаром і помер.

Після того душпастирська опіка над парафією Св. Івана Христителя перейшла в руки новоприбулого і ще недосвідченого о. Омеляна Шараневича, якому трудно було швидко вживатись у складний спосіб американського життя та компліковане ведення американської парафії. Він провадив парафію від осені 1951 року до липня 1952 року, і це він почав видавати щонедільний парафіяльний бюлетень, у якому щотижня подавано точний фінансовий звіт про всі приходи та видатки церковної громади.

1 липня 1952 року ведення парафії перебрав динамічний о. д-р Степан Кнап, який за час чотирьох років душпастирства зорганізував Т-во Св. Імени для мужчин, зорганізував кампанію збирання грошей, щоб заплатити борг за школу в сумі 66,119.80 дол., закупив дім на нове при-

Святилище й іконостас церкви Св. Івана Хрестителя.

ходство в ціні 25,997.46 дол., а також новий дім для Сестер вартости 23,973.50 дол. В тому часі поховано з нової церкви Св. Івана першого організатора та засновника парафії Св. Івана, Михайла Стефанського, який помер 30 листопада 1953 року на 94-му році життя.

Після 4-ох років ревної душпастирської праці о. д-ра Степана Кнапа перенесено до сусідньої парафії Непорочного Зачаття в Гемтремку.

15 листопада 1956 року парафія Св. Івана перейшла в руки о. Михайла Бохневича і його надхненням жила та парафія повних 24 роки. Він гарно приготував вірних до святкування Золотого ювілею парафії Св. Івана, що відбулося 19 травня 1957 р. Великою його любов'ю була школа, якій о. М. Бохневич завжди посвячував багато часу і труду. 1957 року в парафіяльній школі було записаних 324 учні, а коли пізніше деякі родини почали переселюватись більше на захід від церкви й число учнів почало зменшуватись, о. М. Бохневич докладав усіх зусиль до того, щоб тих дітей автобусами привозити до української школи з найдальших дільниць міста. Часто він сам керував автобусом, щоб заощадити гроші для школи. Він завжди вмів давати собі раду з фінансами при допомозі закликів до складання фондів. Йому вдалося надхнути своїх парафіян до участі в Етнічному фестивалі, який щорічно був великою атракцією різних національностей, що жили в Детройті. Парафіяни ревно включились до праці в різних харчових кіосках і тим прибирували потрібні фонди на дальше вдержання парафіяльної школи. А

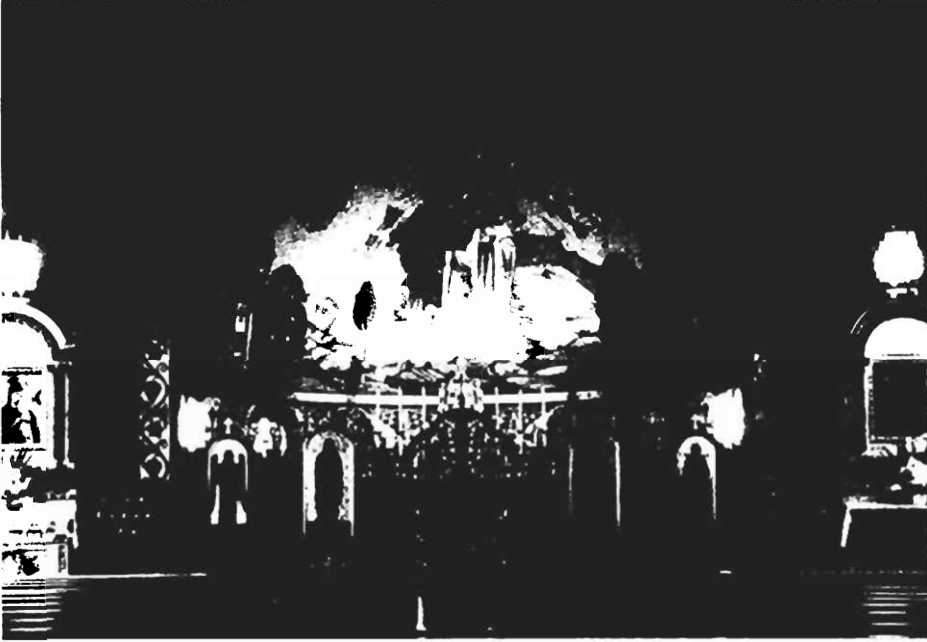

Парафіяльна школа церкви Св. Івана Христителя.

в додатку, заведено різні парафіяльні святкування, пікніки, лотерію, святкові обіди, а в грудні 1974 року заведено в парафії щотижневе бінго й поволі така спільна фінансова діяльність усіх парафіян стала одним із головних джерел збирання фондів для парафії та для школи.

На жаль, несподівана смерть, що застала монс. М. Бохневича на колінах при вечірній молитві 20 червня 1980 року, поклала кінець усім ревним змаганням і не раз гірким турботам, які позначили життя цього праведного, Богові й народові своєму щиро відданого священника. Для парафіян церкви Св. Івана це був тяжкий удар. На щастя, ведення парафії зразу ж перебрав дуже люблений і шанований дотеперішній співслужитель при о. Бохневичеві, о. Володимир Климчук і це у великій мірі злагіднювало біль і смуток у парафії. Але новий єпископ єпархії Св. Миколая, преосв. Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, взяв собі о. Климчука на ректора єпископської катедри в Чикаго 31 грудня 1981 року, а новим парохом церкви Св. Івана Христителя в Детройті іменував широковідомого будівничого церков у єпархії та науковця-літургіста о. крил. Йосифа Шарого.

Першим завданням нового пароха було приготувати святкування Діамантного ювілею церкви Св. Івана. При допомозі добірного комітету план святкування ювілею випав чудово, бо о. Й. Шарий використо-

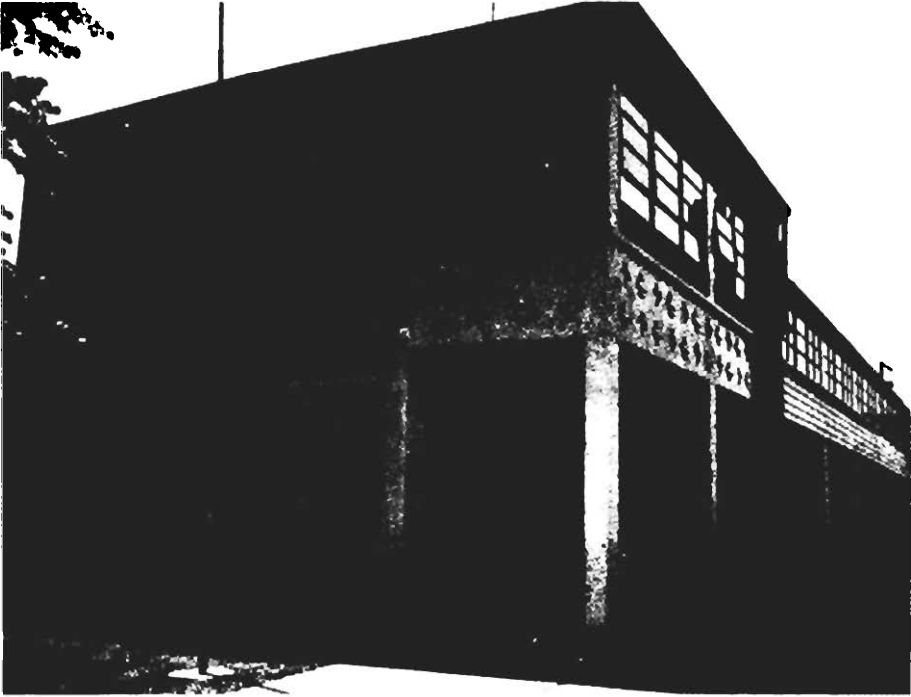

Святилище й іконостас церкви Св. Івана Хрестителя.

ходство в ціні 25,997.46 дол., а також новий дім для Сестер вартости 23,973.50 дол. В тому часі поховано з нової церкви Св. Івана першого організатора та засновника парафії Св. Івана, Михайла Стефанського, який помер 30 листопада 1953 року на 94-му році життя.

Після 4-ох років ревної душпастирської праці о. д-ра Степана Кнапа перенесено до сусідньої парафії Непорочного Зачаття в Гемтремку.

15 листопада 1956 року парафія Св. Івана перейшла в руки о. Михайла Бохневича і його надхненням жила та парафія повних 24 роки. Він гарно приготував вірних до святкування Золотого ювілею парафії Св. Івана, що відбулося 19 травня 1957 р. Великою його любов'ю була школа, якій о. М. Бохневич завжди посвячував багато часу і труду. 1957 року в парафіяльній школі було записаних 324 учні, а коли пізніше деякі родини почали переселюватись більше на захід від церкви й число учнів почало зменшуватись, о. М. Бохневич докладав усіх зусиль до того, щоб тих дітей автобусами привозити до української школи з найдальших діляниць міста. Часто він сам керував автобусом, щоб заощадити гроші для школи. Він завжди вмів давати собі раду з фінансами при допомозі закликів до складання фондів. Йому вдалося надхнути своїх парафіян до участі в Етнічному фестивалі, який щорічно був великою атракцією різних національностей, що жили в Детройті. Парафіяни ревно включились до праці в різних харчових кіосках і тим прибирували потрібні фонди на дальше вдержання парафіяльної школи. А

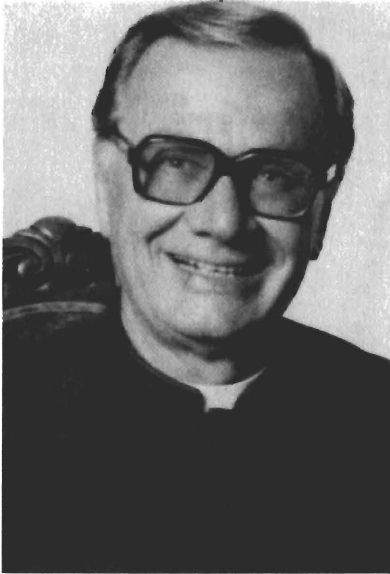

Парафіяльна школа церкви Св. Івана Христителя.

в додатку, заведено різні парафіяльні святкування, пікніки, лотерію, святкові обіди, а в грудні 1974 року заведено в парафії щотижневе бінго й поволі така спільна фінансова діяльність усіх парафіян стала одним із головних джерел збирання фондів для парафії та для школи.

На жаль, несподівана смерть, що застала монс. М. Бохневича на колінах при вечірній молитві 20 червня 1980 року, поклала кінець усім ревним змаганням і не раз гірким турботам, які позначили життя цього праведного, Богові й народові своєму щиро відданого священика. Для парафіян церкви Св. Івана це був тяжкий удар. На щастя, ведення парафії зразу ж перебрав дуже люблений і шанований дотеперішній співслужитель при о. Бохневичеві, о. Володимир Климчук і це у великій мірі злагіднювало біль і смуток у парафії. Але новий єпископ єпархії Св. Миколая, преосв. Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, взяв собі о. Климчука на ректора єпископської катедри в Чикаго 31 грудня 1981 року, а новим парохом церкви Св. Івана Христителя в Детройті іменував широковідомого будівничого церков у єпархії та науковця-літургіста о. крил. Йосифа Шарого.

Першим завданням нового пароха було приготувати святкування Діамантного ювілею церкви Св. Івана. При допомозі добірного комітету плян святкування ювілею випав чудово, бо о. Й. Шарий використо-

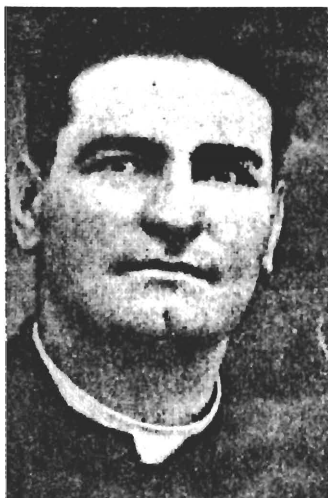
о. крил. Йосиф Шарий.

вував усі цінні таланти, влаштовував кожную групу в парафії: піонерів, сеньйорів, шкільну молодь, річніці подружжя парафіян, і так святкування ювілею тривало цілий рік. За той час парафіяни ревно працювали при обнові храму та парафіяльних будинків.

Коли число учнів у парафіяльній школі вже значно впало, багато парафіян підняли голоси, щоб школу замкнути, але о. крил. Шарий вирішив зробити все можливе, щоб школу врятувати. Через два роки це вдавалось йому при допомозі вищих шкільних оплат і кращого доходу з бінго, але число своїх, українських учнів, таки далі падало й нарешті 1986 року настала безвиглядна ситуація, через що школу таки конечно було замкнути.

В роках 1986-1988 парох матерньої церкви всіх українських католицьких парафій Великого Детройту о. крил. Й. Шарий був вибраний головою Ділового комітету святкування Тисячоліття християнства України. На тому високому і незвичайно відповідальному пості о. крил. Й. Шарий виявив свої чудові таланти мислителя, організатора, екуменіста, а перш усього невтомного і всестороннього працівника, який навіть при значно, а то й небезпечно підірваному стані здоров'я потрапив довести святкування того унікального ювілею до блискучого завершення.

У Великому Детройті парафія Св. Івана Христителя була матерньою парафією, з якої постали всі інші українські католицькі парафії, зокрема в наслідок напливу нової масової української еміграції в роках 1948-1952. Від свого заснування 1908 року до ювілейного року святкування 1000-ліття християнства в Україні, 1988 року церква Св. Івана мала 18 священників-парохів, які в додатку до душпастирської праці ви-

о. Євген Бартош.

о. Михайло Продан.

о. Мирон Стернюк.

о. Михайло Гуранський.

о. Михайло Лисяк.

о. Володимир Довгович.

о. Лев Сембратович.

о. Степан Побуцький.

о. Еміліян Шараневич.

о. д-р Степан Кнап.

ховували та до американського способу ведення парафії заправляли 14 співслужителів, переважно новоприбулих українських священиків. Певно, кожний із 18 парохів церкви Св. Івана давав із себе максимум того, що міг дати своїм парафіянам і полишив по собі більш або менш пам'ятні сліди своєї праці в міру того, як обставини йому сприяли та як

о. Михайло Бохневич.

о. Володимир Климчук.

добро парафії вимагало. Принагідні зовнішні та матеріяльні осяги поєдиних парафій певно більше впадають в очі і звертають на себе увагу, але властивою та найважливішою працею кожного священника-пароха назавжди стає його духовна служба: навчати вірних правди Христової віри та уділювати їм Святі Тайни Христової Церкви в деяких, не раз дуже несприятливих умовах. Цієї праці та її божеських осягів інколи історія, звичайно, недобачає...

ПАРАФІЯ НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТТЯ

З постійним ростом числа парафіян церкви Св. Івана Христителя та з наростанням усе нових варстатів праці оподалік від центру парафії, виросла потреба відкрити нову парафію для наших вірних, які поселялись у східньому передмісті Детройту, в місті Гемтремку. У східній частині Детройту існували три польські католицькі церкви недалеко одна від одної. Щоб ті церкви не притягали до себе наших українських вірних, тодішній парох церкви Св. Івана Христителя о. Євген Бартош сам заснував комітет будови церкви в Гемтремку, з якого багатьом його парафіянам таки зятяжко було годинами йти пішки на Службу Божу до церкви Св. Івана в неділі та свята.

Так постав перший комітет церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку, який ревно почав організовувати збірку фондів на будову нової, спочатку дерев'яної церкви.

Будову розпочато 15 листопада 1913 року на вулиці Грейлінг і вже 25 грудня того ж року о. Є. Бартош посвятив фундаменти дерев'яної церкви, а закінчено будову 11 квітня 1914 р. Наступного року побудовано там також і дім для священика.

12 квітня 1914 року о. Є. Бартош відправив першу Службу Божу в новій церкві. Було це саме на Квітну Неділю й хоч ішов дощ, люди раділи, що вже не мусіли їздити чи пішки ходити на другий кінець міста.

Поволі вдалося о. Є. Бартошеві переконати своїх вірних про потребу шкільної будови, що служила б як релігійно-національному вихованню молоді, так і церковним та громадсько-національним потребам. Так порішено вибудувати "Українську Хату" на суму 30000 дол., хоч парафія мала 10000 дол. боргу за будову церкви й парафіяльного дому, а в касі не було ані сотика. Але церковний комітет узявся жваво до будови й 15 липня 1917 року "Українська Хата" була готова. В день посвячення нової домівки жертвенні парафіяни радо складали гроші на оплачення боргу. "Українська Хата" стала культурним осередком Гемтремку. Там приміщено першу українську школу, в ній парафіяльні організації відбували свої сходи, там відбувалися доповіді й вистави та забави. Через це й українська громада в Гемтремку зростала з року на рік.

На жаль, 1 березня 1918 року відійшов заслужений організатор парафії в Гемтремку о. Є. Бартош, а на його місце приїхав о. В. Балох, який 2 червня 1918 року на загальних зборах парафії перевірив чартерування церкви та церковного майна. Але о. В. Балох 14 жовтня 1918 року виїхав з парафії і так вірні дуже довго не мали тривалого душпастиря. Тому вірних у церкві Непорочного Зачаття якийсь час обслуговував тодішній парох церкви Св. Івана, о. Михайло Гуранський, а потім по кілька місяців служили отці Н. Романюк, А. Строцький, М. Лисяк, В. Обушкевич, В. Зацерковний, Д. Добротвір, К. Курило й допіру від 1927 року церква мала вже триваліших душпастирів.

Від 2 квітня 1927 року до 7 червня 1931 року душпастирем у церкві Непорочного Зачаття був о. Степан Побуцький, який ревно опікувався школою і спровадив Сестер Василіянок, що перебрали виховання нашої української молоді. За час його діяльності число парафіян ще більше зросло й о. С. Побуцький зразу побачив, що невелика дерев'яна церква при вулиці Грейлінг уже не може помістити всіх парафіян навіть у звичайну неділю, й тому він почав робити старання про будову більшої церкви в Гемтремку. За його почином громада зразу ж почала збирати фонди на ту ціль. На жаль, не довелось о. С. Побуцькому здійснити його шляхетну мрію, бо єпископ української єпархії в США преосв. Константин Богачевський переніс його до іншої парафії.

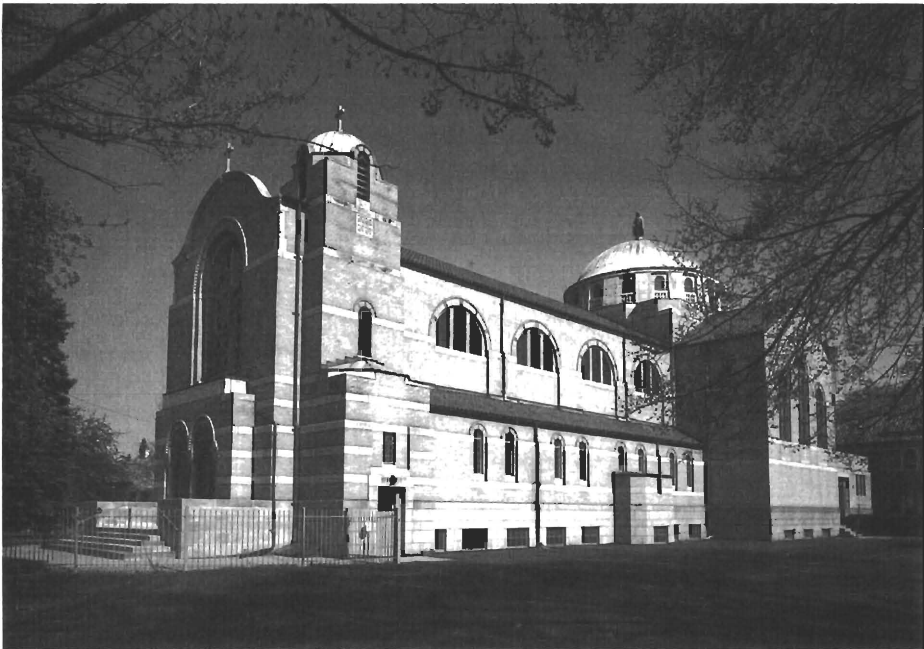
Новим парохом церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку був іменований о. Микола Струтинський, який служив у цій парафії дальших 5 років, від 20 червня 1931 року до 25 травня 1936 року, і йому то пощастило закупити 25 льот під будову нової церкви. Але о. Струтинський

часто нездужав і тому преосв. Константин Богачевський іменував до Гемтремку нового пароха, о. С. Тиханського, який перебрав ведення парафії Непорочного Зачаття 1 червня 1936 р.

Роки душпастирської праці о. д-ра Степана Тиханського — це світлий період в історії гемтремкської парафії. Протягом 10-ти років його діяльності число парафіян церкви Непорочного Зачаття зросло з 200 родин до майже 1000 родин. За його часу пороблено заходи про цілоденну школу та розпочато будову нової величавої церкви при вулицях Коммор і Мек-Дугал, посвячення якої відбулось 10 травня 1942 р. Ще 1936 року він заснував Апостольство Молитви та набув посілість з великою площею на парафіяльні пікніки в місцевості Дрейтон Плейнс.

У липні 1946 року парафію Непорочного Зачаття перебрав о. В. Білинський, а після нього, в місяці травні 1948 року Гемтремк дістав нового пароха в особі о. Йосифа Шмондюка, пізнішого єпископа і митрополита. Він побудував цілоденну початкову школу, заплянував будову нового приходства, а 24 січня 1954 року довів до кінця справу інкорпорації церкви та всього церковного майна.

В грудні 1956 року новим парохом церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку став о. декан, д-р Степан Кнап, дотеперішній парох церкви Св. Івана в західньому Детройті. В Гемтремку він закінчив будову нового приходства, а в листопаді 1957 року закупив 88-ми тисячодолярову

Церква Непорочного Зачаття в Гемтремку.

посілість на вулиці Генлі, де засновано монаший осідок СС. Василянок та українську вищу школу, яку відкрито 8 вересня 1959 року, а посвячення довершив колишній парох Гемтремку, єпископ Йосиф Шмондюк 7 травня 1961 року за участю 10000 українських вірних з усієї околиці.

28 липня 1962 року українська громада Гемтремку прощала о. д-ра Степана Кнапа, а 1 серпня парафію церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку перебрали ОО. Василяни. Церковний комітет уже 26 квітня 1937 року рішався запросити ОО. Василян до своєї парафії, а 27 липня 1947 року вирішив послати делегацію в тій справі до преосв. Константина Богачевського. Але це бажання побожних вірних сповнилось допіру 1962 року, коли Апостольський Престол створив нову українську єпархію в Чикаго й тамтешню Василянську церкву Св. Миколая зробив єпископським собором для першого владики нової єпархії, преосв. Ярослава Габра, а взамін за це передав їм церкву Непорочного Зачаття в Гемтремку.

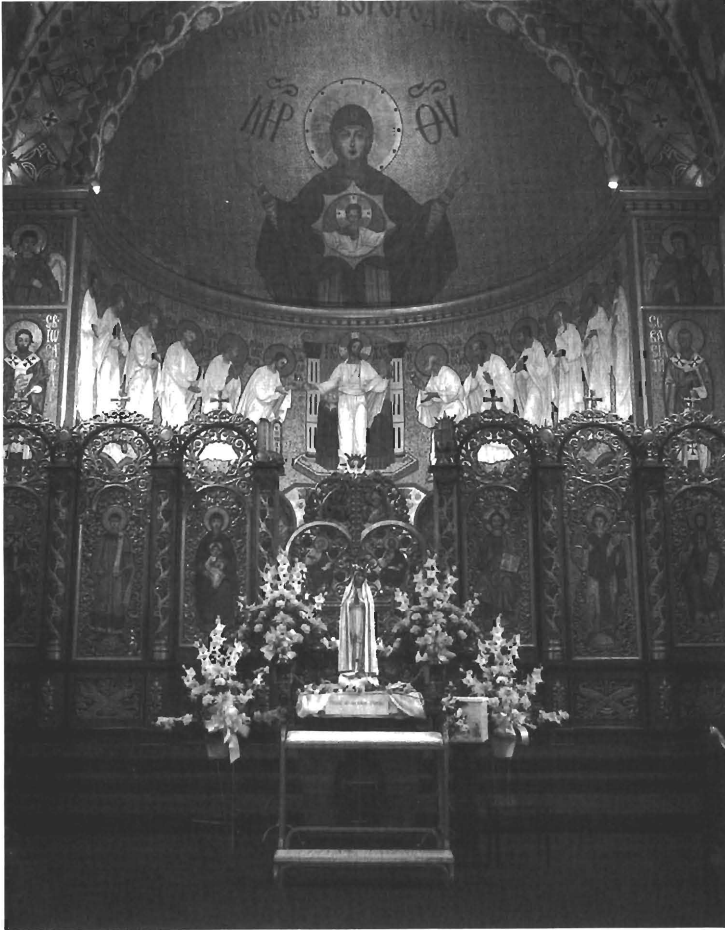
Першим парохом із Чину Св. Василя Великого був іменований о. Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, який став також і настоятелем-ігуменом для новоствореної монашої спільноти, до якої входили його помічники, отці Володимир Гавліч, Патрикій Пащак та Методій Ника, якого місце потім перебрав о. Юрій Жидан, а трохи пізніше долучився ще й о. Дмитро Височанський. Отці відразу приступили до жвавої душпастирської праці в обох парафіяльних школах, у веденні радіопрограми, в піклуванні хворими тощо.

Новий парох, о. І. Лотоцький, ЧСВВ, першим своїм завданням поставив сплату 140-тисяного боргу, що ним парафія була обтяжена. Парафіяни, бачачи ревну працю ОО. Василян, подібно ж ревно помогли швидко той борг вирівняти.

Другим ділом, до якого новий парох узявся з усією душею, — було розмальовання нової церкви. Це було на серці й о. С. Кнапа і він спровадив із Канади українського мистця, академічного маляра Михайла Дмитренка. Розмальовування церкви та виготовлення іконостасу тривало 5 років невсипущої праці маляра М. Дмитренка та різьбаря Д. Березовського, але сьогодні церква Непорочного Зачаття в Гемтремку — чи не найкраща українська церква на всю Північну Америку, що притягає до себе багато відвідувачів зацікавлених мистецтвом.

Пізніше, в 70-их роках, заведено в церкві електронічні дзвони, поставлено величавий бронзовий кивот, також заведено охолодження церкви відносно невеликим коштом, долучуючи його до ogrivальної системи. Великодушність парафіян у пожертвах на прикрашення Божого храму та вивінування його всіма вигодами за вимогами найновішої техніки — показала гідною найвищих похвал.

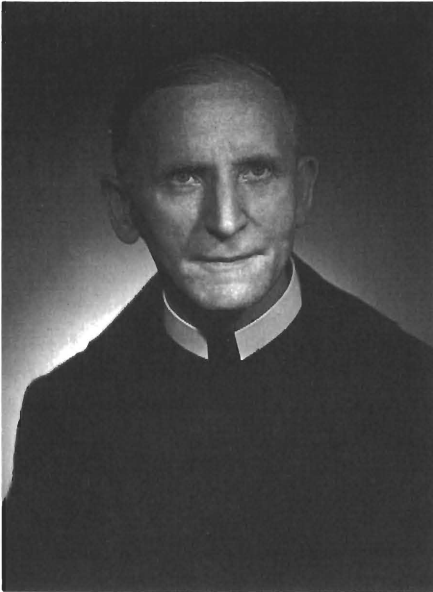
Величаве посвячення по-мистецькому розмальованої церкви відбулося 23 травня 1976 року, обряд посвячення довершив перший єпископ Чикагської єпархії преосв. Ярослав Габро та колишній парох у Гем-

Іконостас у церкві Непорочного Зачаття. Проект мистця проф. Михайла Дмитренка.

тремку, преосв. Йосиф Шмондюк. Парафія саме того року відзначувала 25-ліття заснування нової церкви на розі вулиць Мек-Дугал та Коммор.

З розвитком парафії зростало також і парафіяльне шкільництво, що його започаткував ще о. С. Побуцький в "Українській Хаті" на вулиці Грейлінг у роках 1917-1928. Це була початкова школа для наших дітей, які після цілоденного навчання в державній школі ще додатково ввечерами вчилися української мови, історії, релігії та співу, спочатку під vedenням дяковчителів, а потім СС Василіянок. Коли ж зростає кількість дітей, то новий парох, о. С. Тиханський, у вересні 1936 року в тій самій "Українській Хаті" відкрив цілоденну школу. Спочатку було там 50 дітей, 1939 року вже було їх 108, а 1940 року в вісьмох класах було 114 учнів. Пізніше о. Йосиф Шмондюк заложив будівельний фонд на будову модерної школи при новій церкві Непорочного Зачаття на вулиці

о. Інокентій Лотоцький, ЧСВВ.

о. д-р Степан Кнап.

о. Йосиф Шмондюк.

о. Вернард Панчук, ЧСВВ.

ці Мек-Дугал, а коли школа вже була готова, то восени 1951 року до неї вписалося 355 учнів, а 1964 року там навчалось 483 учні.

Зріст числа парафіян та зріст учнів у початковій школі піддав новому парохові, о. д-рові С. Кнапові думку відкрити свою, рідну середню школу, яку спочатку названо по-американському "високою школою" (Гай-скул). Ідеєю о. Кнапа було поставити вищу учбову інституцію при церкві, щоб виховувати та зберігати нашу молодь при своїй Церкві українського обряду й дати їй основне знання української мови, історії, літератури та приготувати її до вищих студій у державних колеґіях та університетах. Отцеві парохів вдалося 1958 року закупити будову "Тав-Бета" на вулиці Генлі в Гемтремку й там примістити середню школу. Школу відкрито під веденням СС. Василіянок 8 вересня 1959 р. Перші вписи до школи охопили 34 учні, рік пізніше їх було вже 95, а в третьому році 142 учні, річник 1962-1963 мав уже 185 учнів, а ще рік пізніше число учнів зросло до 235. На жаль, у 70-их роках почалося помітне зменшення числа учнів по всіх школах у США, як державних, так і приватних-парафіяльних. Цей неґативний фактор значно побільшив кошти утримання школи, а держава почала ставити все вищі вимоги стосовно парафіяльних шкіл, які мусять дорівнювати державним школам у всьому. Вищі шкільні оплати почали бути зависокі для батьків, які мали більше дітей у школі, діти почали відпадати й так почало зменшуватись число дітей у парафіяльних школах. Латинського обряду парафії почали замикати свої школи, а наші дві школи при церкві Непорочного Зачаття ще вдержуються при житті тим, що кожний річний недобір шкіл покривається різними імпрезами, надзвичайними збірками, окремими пожертвами заможніших парафіян-патріотів та щедрістю парафіяльної каси.

Під кінець січня 1981 року парафію Непорочного Зачаття схвилювала вістка про вивищення о. пароха Інокентія Лотоцького, ЧСВВ, до гідности єпископа Чикаґської української єпархії на місце недавно померлого там преосв. Ярослава Габра. Новий єпископ, преосв. Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, перенісся до осідку своєї єпархії 1 березня 1981 року й того самого дня ведення парафії Непорочного Зачаття в Гемтремку перебрав новий парох, впр. о. Вернард Панчук, ЧСВВ.

Новий парох уже понад 18 років був співслужителем у Гемтремку і його знайомства з американським світом, особиста підприємчивість та організаційні здібності багато помогли парафії та парафіяльним школам у важких 80-их роках.

В липні 1983 року вдалось о. В. Панчукові закупити недавно поставлений будинок державної школи на території сусідньої парафії Св. Йосафата у Воррені, саме там, де живе найбільше число дітей шкільного віку. Це купно стало дійсним позитивом для всієї української громади Великого Детройту.

З нагоди Тисячоліття Хрищення України, в каплиці цієї української

початкової школи у Воррені вставлено за проєктом і виконанням інж. Романа Ковча 36 вітражів у теплих барвах скла, що змальовують церковну символіку в легкому стилі, зрозумілу для учнів.

В наслідок перенесення початкової школи до Воррену, прийшлося добудувати кілька більших кімнат у дотеперішньому будинку початкової школи в Гемтремку, щоб туди перенести середню школу. Дотеперішній будинок середньої школи на вулиці Генлі закупило місто, а для осідку СС. Василянок парафія закупила родиний дім близько церкви Непорочного Зачаття.

Будучи членом єпархіяльного комітету в Детройті для відзначення 1000-ліття Хрищення України, о. В. Панчук багато причинився особисто до нав'язання співпраці із священиками українських православних громад у приготуваннях до соборного святкування того історичного ювілею всієї української нації. Ті святкування й відбулись соборно чотирма наворотами в різних місцевостях та різними богослуженнями, а чи не найкраще випав Соборний Молебень за страждальну українську Церкву на площі парафіяльної оселі в Дрейтон Плейнс, де відбулось також і Соборне Водосвяття з відновою приречень Хрищення 8 червня 1986 р. Всі ті святкування причинились також і до закріплення дружніх взаємин між українцями обидвох наших національних Церков. Вершком і величавим завершенням тих святкувань був монументальний концерт об'єднаних хорів усіх українських парафій метрополітального Детройту під орудою проф. д-ра Б. Кушніра. Концерт відбувся в переповненій концертній залі "Оркестра Голл" у Детройті, в неділю 13 листопада 1988 р.

Отак, гідно відсвяткувавши історичне 1000-ліття Християнства Руси-України, парафія Непорочного Зачаття в Гемтремку стала на порозі 75-ліття свого кольоритного існування, з того 26 років під веденням ОО. Василян. Від першої дерев'яної церковці на вулиці Грейлінг 1914 року з півторасотнею парафіян — до величавої, модерної та чудово розмальованої церкви з 700 родинами в ювілейному році 1988 — це довгий шлях невтомної праці кільканадцятьох священиків, жертвенної співпраці соток членів церковного комітету й подивугідної жертвенности братств, сестрицтв та надзвичайно активних церковних організацій, як також і значної більшості парафіян.

Все це робилося з природної потреби душі: служити Богові в своєму українському обряді на американській землі, допомогти тисячам душ у їхній мандрівці до Бога та запевнити краще майбутнє для нашої дорогої української молоді, щоб і вона "не посоромила землі руської".

ПАРАФІЯ СВ. ЙОСАФАТА

В самому серці широко розкинутої української громади міста Воррен знаходиться невеличка, але симпатична церковця Св. Йосафата з

Церква Св. Йософата у Воррені.

майстерно розмальованим святилищем та іконостасом роботи мистця Юрія Козака. Тут, в євхаристійному кивоті на престолі б'ється Боже Серце, відбивається живчик Божого життя в душах.

Парафіяни — сотки українських родин, — майже компактно розташувалися в найближчій околиці церкви, де й вибудували імпазантийний Український культурний центр для всяких імпрез, „Українське Село” для старших пенсіонерів, українські кредитівки „Самопоміч” та „Будучність”, галерію Еко для мистецьких виставок. Так як у церкві та її залах зосереджується все духовно-релігійне життя, так біля тієї церкви збігаються всі нитки культурного та громадського, товариського життя українців не тільки Воррену, але також і всього метрополітального Детройту, в якому начислюється коло 30000 українського населення.

Канонічні початки парафії Св. Йософата сягають назад до 1961 року, коли то Філядельфійський владика Йосиф Шмондюк офіційно встановив парафію та іменував для неї священника о. Йосифа Мартинюка, що було успішним завершенням старань перших 50-ти українських родин, які, поселившись на терені Воррену ще від 1950 року, відчували пекучу потребу своєї церкви на місці. В тій справі вони кількакратно зверталися до тодішнього пароха церкви Непорочного Зачаття в недалекому Гемтремку, о. д-ра С. Кнапа, який радо погодився на відкриття нової парафії на його терені, щоб тільки не допустити до асиміляції цих родин в інших католицьких церквах.

У жовтні 1958 року створено 17-членовий організаційний комітет ентузіастів нової парафії, який і площу підшукав під будову церкви та

о. Йосип Мартинюк — засновник парафії Св. Йосафата.

приходства, і корпорацію створив для набування й розпродажу фермерських парцель під будову мешкальних домів, і кількасот тисячні позики виєднав у своїх жертвенних парафіян та в українській кредитівці „Самопоміч“. Із тих грошей комітет побудував дороги, завів каналізацію, електрику і газ, а багато парафіян безплатно виконало чимало столярських робіт. У тому часі закладення основ і розбудови (під кінець 1963 р.), парафія Св. Йосафата нараховувала 180 родин, хоч була ще тільки місійною парафією, яку в неділі і свята обслуговували переважно отці з церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку. А що своєї церкви ще не було, то спочатку Богослужби правилися у винайманій залі-авдиторії недалеко публічної школи, а пізніше в сусідній католицькій церкві Св. Кліта.

Коли ж парафіяни більше разів писали до єпископської канцелярії і просили дати їм сталого священика, тоді преосв. Йосиф Шмондюк призначив до Воррену молодого ревного священика, о. Йосифа Мартинюка, який і обняв парафію в червні 1961 року і зразу включився до праці з церковним комітетом, щоб якнайскоріше поставити власну церкву.

Знаємо, що сам будівельний комітет відбудув 53 сходини та що улпшення у плянах споруди церкви, зроблені цим комітетом, і добровільна праця його членів зменшило кошт будови на приблизно 50000 доларів. Крім того, відвідуванням домів та писанням листів зібрано 30000 доларів. Але також і самі парафіяни показали прикладно жертвенними, бо при нагоді першого зрушення землі під будову, 1964 року зібрано

10000 доларів, при посвяченні наріжного каменя вони зложили 15000 дол., а дальших 15000 доларів зложили з нагоди освянення церкви 1966 року.

Церкву Св. Йосафата розпланував архітект Едвард Головач із парафії Св. Івана Христителя, а будову за суму 256700 дол. виконало підприємство Ц.Д. Люїс. Вона була посвячена 2 жовтня 1966 року, як тимчасова церква-каплиця, що мала бути зародком майбутньої більшої церкви-візантійського стилю, запланованої на 10-15 літ пізніше.

В міжчасі, дня 4 травня 1964 року парафію відвідав новоіменований єпископ щойно створеної дієцезії Св. Миколая в Чикаго, преосв. Ярослав Габро. Тоді до першого Св. Причастя приступило 19 дітей, а перевівши наради з отцями парафій у Детройті, Преосв. єпископ Габро передав парафію юрисдикції Отців Чину Св. Василя Великого.

Першим парохом із Чину Отців Василян був іменований о. Єронім Барнич, ЧСВВ.

З неймовірними зусиллями будівельного комітету будова церкви гарно йшла вперед і о. Єронім Барнич гідно приготував урочисте по-

о. Єронім Барнич, ЧСВВ.

свячення нового Божого храму ворренських парафіян, яке довершив преосв. Ярослав Габро 2 жовтня 1966 р.

Два роки пізніше, 1968 року новопоставлену церкву Св. Йосафата відвідав Блаженніший Патріарх Йосиф Сліпий при нагоді свого кількадечного побуту в Детройті.

У листопаді 1968 року постав церковний комітет для ведення матеріальних та фінансових справ церкви, як також для організування пікніків, фестивалів, колядування й інших імпрез на призбирання фондів для наших українських шкіл Непорочного Зачаття, що побудовані на терені Воррену (початкова школа) та Гемтремку (середня школа).

Коли 1970 року о. Єронім Барнич, ЧСВВ, відійшов із парафії важко хворий (він і помер 13 березня 1972 року), то в серпні 1970 року його місце перебрав новий парох, о. Нестор Феціца, ЧСВВ, який повних 6

о. Нестор Феціца, ЧСВВ.

років брав участь у проломових змаганнях парафії до повного росту й розквіту.

1971 року рекордове число дітей, 29 приступило до першого Св. Причастя, а 1973 року парафіяльний пікнік приніс 3641 дол. чистого доходу.

Ще під веденням о. Є. Барнича згуртувалось при церкві більше церковних товариств, які перейшли під опіку нового пароха, о. Н. Феціци, а саме церковний хор, що його zorganizував молодий студент-ентузіяст Олег Хміль. Після нього через 12 років хор провадив Володимир Літинський із Віндзору, Канада, а коли цей занедужав, то ведення хору перебрав проф. Богдан Кушнір, який приготував також і Об'єднаний хор усіх українських парафій у Детройті до величавого концерту з нагоди святкування 1000-ліття Хрищення України.

Сестрицтво Божої Матері Неустаючої Помочі, засноване ще 1961 року, багато допомогло при будові церкви Св. Йосафата проведенням кількох окремих збірок, обідами з рибою в дні посту й великою лютереєю, що принесла для церкви 6000 доларів.

Окреме сестрицтво Покрови Божої Матері взяло на себе продаж вареників та печення пасок у Страсний Тиждень, щоб такими доходами спомогти українські парафіяльні школи.

Поволі постала Марійська Дружина Зарваницької Божої Матері, заснована 1967 року, члени якої печуть евхаристійний хліб, дбають про престіл у церкві, а з проведених між собою збірок та з продажу печива

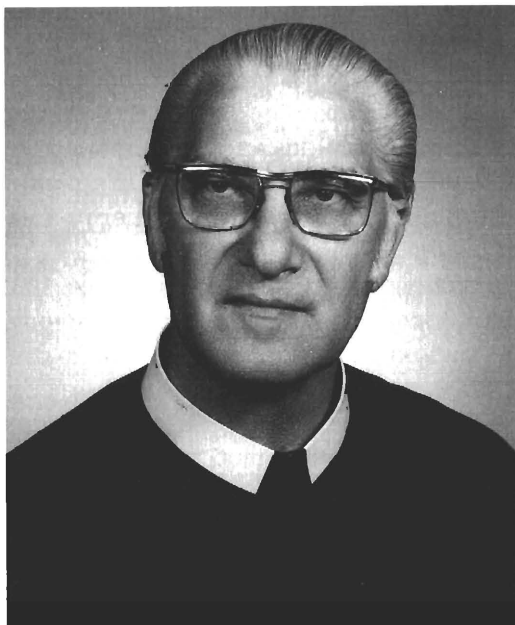

о. Христофор Войтина, ЧСВВ.

висилають пакунки для потребуючих у Бразилії, як також складають жертви на виховання нових священників.

Також постали при церкві релігійні організації, як Вівтарні Дружиники, чоловіче Товариство Святого Імени, „Лицарі Колюмба”, а невелика заля біля церкви стала захистом для дитячого садка, станиці Українсько-американських ветеранів, і там відбуваються прилюдні виклади, сходини організацій та проби церковного хору.

З відходом о. Нестора Феціци у вересні 1976 року, новим парохом церкви Св. Йосафата став о. Константин Височанський, ЧСВВ, на якого припало важке завдання, а саме, парафіяни ввесь час мріяли про будову більшого парафіяльного дому-приходства для отців з огляду на по-

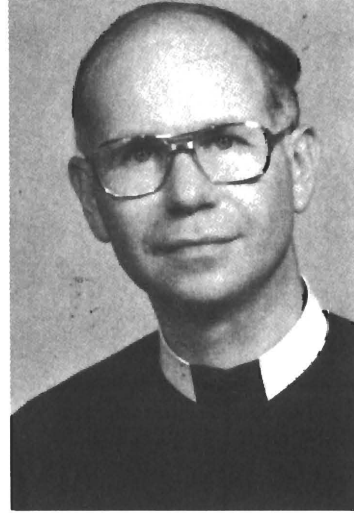
*о. Константин Височанський,
ЧСВВ.*

важний зріст числа парафіян, які переселялись далі на північ від густо заселених центрів.

Спочатку два отці Василяни жили в одному родинному домі недалеко церкви, але в червні 1979 року церковний комітет вирішив збудувати парафіяльний дім, злучений з церквою, на більше приміщення. Працю над будовою розпочато в серпні того ж року, а будову коштом 265000 доларів закінчено 31 грудня 1979 р. Жертводавцями на будову приходства були самі парафіяни, до чого помогли також і ліцитації писанок, пасок та кераміки, як також і парафіяльне бінго, що відбувалося у вітírки вечорами в церковній залі.

В червні 1982 року коштом 30000 доларів поширено парафіяльну площу для паркування авт, а літом 1984 року порішено й виконано постанову церковного комітету поставити в церкві по-мистецьки виконаний іконостас. Іконостас із дерева виготовив Франко Коніюс із Люцерни, Пенсільванія, за суму 10000 дол., а мистецькі ікони намалював за ціну 7000 дол. парафіянин церкви Св. Йосафата, Юрій Козак.

Церковні комітети обох посестер церков — Непорочного Зачаття в Гемтремку та Св. Йосафата у Воррені — на спільних сходах 1986 року звернули особливу увагу на загрозливу проблему фінансового забезпечення початкової школи у Воррені та середньої школи в Гемтремку. Обидві школи засновані ще в 50-их роках як школи парафії Непорочного Зачаття, в яких виховується шкільна молодь обох парафій. З огляду на безперервний зріст коштів утримання шкіл при тогочасному зменшуванні числа українських учнів, об'єднані комітети порішили кожного року переводити українські фестивалі в більших розмірах. І це

о. Михайло Стельмах, ЧСВВ.

була спасенна думка. Перший триденний фестиваль з тією метою відбувся 1987 року на заїздній площі церкви Св. Йосафата й він приніс 66,224.78 дол. чистого зиску на піддержку обох парафіяльних шкіл. Другий такий фестиваль відбувся там же 1988 року з зиском 39,532.34 дол., а третій 1989 року, приніс 72,987.03 чистого зиску.

В тому періоді життя парафії о. Константин Височанський, ЧСВВ, мусів відійти на лікування й тоді в неділю 25 вересня 1988 року ведення парафії Св. Йосафата перебрав новий парох, о. Михайло Стельмах, ЧСВВ, який відразу жертвенно взяв участь у приготуваннях до святкування 1000-ліття Хрищення України.

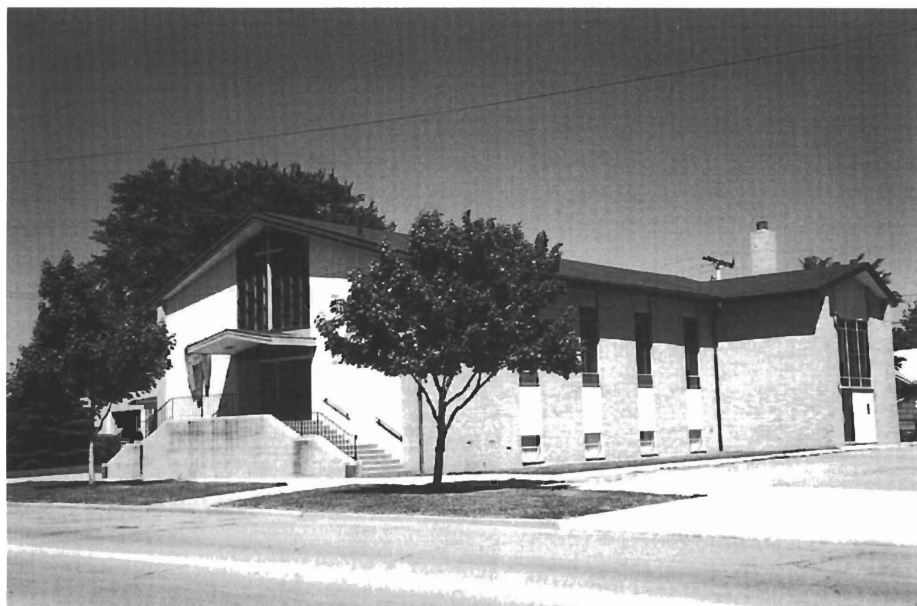
У тому ювілейному році Християнства України (988-1988) парафія Св. Йосафата у Воррені нараховує 409 родин та 241 самітних парафіян.

При такому гарному числі парафіян — а воно ще все зростає! — та при такій їхній жертвенності — парафія Св. Йосафата може відважно дивитися в далеке майбутнє.

ПАРАФІЯ СВ. МИХАЇЛА В ДІРБОРНІ

Коли за душпастирювання о. Степана Побуцького при церкві Св. Івана Христителя число парафіян під кінець 1940-их років усе більше зростало, а в пошуках за працею парафіяни поселялись усе далі на північ і захід, багато українських родин осіло в місцевості Дірборн, де вже 1950 року назрівала потреба створити окрему парафію.

Тодішній єпископ єдиної української єпархії в США, преосв. Константин Богачевський поклав цю справу на серце молодому ревному священикові, всеч. о. Іванові Лазарові. Оглянувши територію та розвідавши в людей на місці, о. І. Лазар подав звіт до єпископської

Церква Св. Михаїла в Дірборн.

Новопоставлений іконостас у церкві Св. Михаїла.

канцелярії з порученням, що в місцевості Дірборну справді заіснувала велика потреба окремої церкви та свого, українського католицького священика, що жив би на місці.

Організування нової парафії та будову окремої церкви преосв. Константин Богачевський доручив новоприбулому священикові, всечесному о. Іванові Прокоповичеві, який і прибув до Дірборну та 15 червня 1952 року відслужив першу Службу Божу.

Отець парох-засновник відразу зорганізував будівельний комітет, зложений із шістьох членів, що були ініціаторами нової парафії в Дірборні (Петро Кізел, Михайло Гусак, Євстахій Карпінка, Василь Білик, Іван Козачок та Ілля Недвідь) і при їхній співпраці швидко постали парафіяльні організації Марійської Дружини, Сестрицтво, Апостольство Молитви, Вівтарні Дружинники й почалась катехизація шкільної молоді та навчання української мови.

Після кількох років парафія була готова приступити до будови власної церкви, маючи вже дещо зібраних грошей, що їх придбали ревні члени різних організацій своєю власною ініціативою. Пляни церкви та приходства виготовив свій парафіянин, Едвард Головчак, і їх без труднощів затвердив єпископський ординаріат.

Між тим Апостольська Столиця 1956 року перетворила українську Філядельфійську екзархію на єпархії в Філядельфії та Стемфордї і з них створила першу українську Митрополію в США з датою 12 серпня 1958 року, а 14 липня 1961 року створила ще третю єпархію в Чикаго, де першим єпископом іменовано монс. Ярослава Габра. I, оце, новий Владика нової єпархії, преосв. Ярослав Габро в місяці травні 1964 року поблагословив наріжний камінь церкви Св. Михаїла в Дірборні. Праця над завершенням церкви так гарно поступала вперед, що на Різдво того самого 1964 року всі Різдвяні відправи вже могли відбутись у новій церкві під гомін щойно набутих електронічних дзвонів.

Після того почались роботи над тим, щоб новій церковній архітектурі надати більш традиційного українського характеру. Мистець Юрій Козак запроектував запрестольну ікону Євхаристійного Христа, що її виконано в мозаїці в Римі фірмою Монтічеллі, як також завершено будову приходства за плянами архітекта Е. Головчака у виконанні Олекси Рябця. Так нова церква та нове приходство стали окрасою міста Дірборну.

13 листопада 1977 року парафія Св. Михаїла святкувала Срібний ювілей свого існування та своїх небуденних успіхів у церковно-організаційному житті, коли оце того дня, після всіх ювілейних відправ, отець засновник, священик великого формату, пластун і крилошанин, о. Іван Прокопович заснув тихою смертю й відійшов до Бога по свою вічну нагороду. Він з незвичайною посвятою виконував свої душпастирські обов'язки для добра рідної Церкви та свого народу. Ревність, послідовність і витривалість у праці, організаційний хист та докладна під-

готовка до кожного започатого діля — це тільки деякі прикмети його шляхетного характеру. За час його 25-літньої праці яко пароха Дірборну збереглась національна гідність і субстанція українського обряду та його традицій. Він і життя своє зложив у жертві для своєї Церкви та народу.

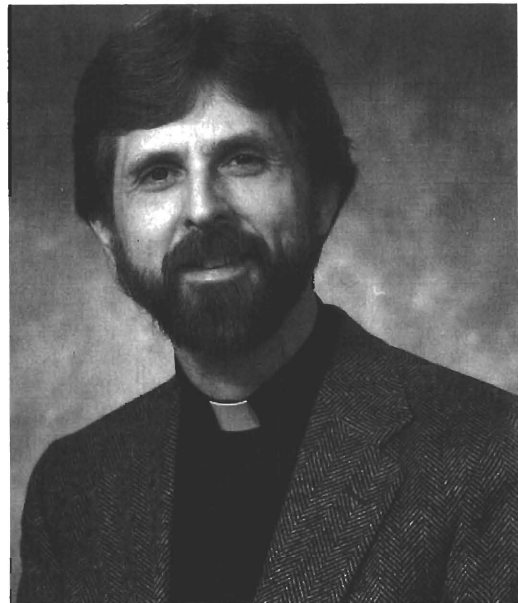
Гідними його послідовником став всеч. о. Вейн Ручги, який уже від довшого часу служив помічником отцеві Прокоповичеві й тепер, з

Церковний комітет при церкві Св. Михаїла в Дірборні.

Сидять зліва: Ольга Кінєс, Катерина Смук, Ольга Соловій, о. Вейн Ручги, парох, Сузен Ватермен, Ліліян Маланяк, Катерина Голуб.

Стоять зліва: Петро Голей, Адріян Блюй, муж довір'я, Іван Орлик, Володимир Папінчак, Робери Бойко, Грег Петрович, Іван Пелц, Володимир Кізел.

*о. Вейн Ручги, парох церкви
Св. Михаїла.*

Канонічна візитація парафії Св. Михаїла в Дірборні, 1989. Зліва: о. Вейн Ручги, парох Преосв. Інокентій Лотоцький, ЧСВВ; о. Вернард Панчук, ЧСВВ, протоігумен., Адріян Блюй, муж довіря, Боб Бойко, голова привіт. комітету.

доручення церковної влади, перебрав уряд пароха церкви Св. Михаїла. Він швидко виявив себе ентузіастом і любителем традиційного українського мистецтва та іконографії. Під його веденням нутро церкви достосовано до вимог візантійського стилю, виготовлено іконостас, а ікони до нього розмалював знавець візантійського мистецтва, о. Куфас із Торонто, Канада. Цей великий задум зреалізовано коштом коло 200 000 доларів, що їх парафіяни були здібні сплатити за три роки, хоч парафія Св. Михаїла найменша з усіх українських парафій Великого Детройту.

19 листопада 1983 року новий владика Чикагської української єпархії, преосв. Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, довершив торжественний обряд посвячення новопоставленого іконостасу та розмалюваного святилища церкви Св. Михаїла.

Подиву гідний, безперервний ріст цієї парафії — це наслідок щирої та жертвенної співпраці парафіян з їхнім душпастирем. Такі парафіяни церкви Св. Михаїла, — а на 90 відсотків це вже третє-четверте покоління тут народжених, — під проводом енергійного та працювотоного пароха є запорукою дальшого росту парафії, а тим самим і дальшого росту нашої Церкви на вільній землі Вашингтона.

ПАРАФІЯ БОЖОЇ МАТЕРІ НЕУСТАЮЧОЇ ПОМОЧІ В ДІРБОРН-ГАЙТС

Церква Божої Матері Неустаючої Помочі.

На західній ділянці Детройту, в Дірборні, уже організувалась парафія Св. Михаїла, але багато парафіян Св. Івана Христителя посувалося ще далі на захід і так показала потреба організувати ще одну окрему парафію, покищо місійну, залежну від матерньої церкви Св. Івана Христителя.

Про нову парафію, вже обговорену в церковних колах, перший заговорив парох матерньої церкви о. Михайло Бохневич під час Великоднього Свяченого, 12 квітня 1959 р. Він також і думку піддав, як зачинати нову парафію та як братись до будови церкви. Зачинати типічно американським способом: організувати писання кельоритних українських писанок і давати їх на ліцитацію. І ось, вірні захочені таким пляном, почали виготовляти писанки і вже перша ліцитація принесла дохід 3 025 дол. на придбання площі під будову церкви.

Після такого успіху о. парох закликав вірних до збільшення їхньої жертвенности. Так постали три категорії: 1. Ктитори-фундатори, що жертвують 1 000 дол. і більше, 2. Опікуни, що складають від 500 дол. до 999 дол., та 3. Добродії — від 100 дол. до 499 дол. В результаті від 1 січня 1959 року до 1 жовтня 1961 року церква Неустаючої Помочі мала вже 25 ктиторів, 20 опікунів та 545 родин, які разом зложили суму 136 011 доларів, як виказав фінансовий звіт парафії 5 травня 1963 р.

Ще в січні 1960 року закуплено три і четверть акра землі за суму

41 000 дол., в місяці листопаді виготовлено проект церкви, тоді також покликано до життя збірковий комітет, який мав зібрати 150 000 дол., і до 1 лютого 1962 року дали 24 361 дол.

Будову церкви розпочато в червні 1962 р. Кошти будови й устаткування досягали коло 200 000 дол. Тож комітет мусів затягнути позичку в "Провидінні" на суму 79 000 дол.

21 квітня 1963 року єпископ Ярослав Габро посвятив нову церкву Божої Матері Неустаючої Помочі за участю багатьох священників і тисячі вірних, які з цієї нагоди жертвували 7 268 дол.

При церкві засновано Вівтарне товариство жінок, Клуб мужчин, Церковний хор, Клуб молоді.

В червні 1965 року закуплено дім на приходство з одним акром землі за суму 29 000 дол.

Ще в вересні 1967 року зорганізовано при церкві школу українознавства й почались регулярні виклади кураїнської мови, історії, літератури і т. п., і в червні 1968 року 23 діти закінчили шкільний рік та одержали свідоцтва, але по двох чи трьох роках школа українознавства перестала існувати.

Розпорядженням єпископа Ярослава Габра в жовтні 1967 року парафія Неустаючої Помочі стала самостійною парафією, а її першим парохом назначено о. І. Лазаря. До того часу вся активність організування парафії була під веденням о. М. Бохневича, пароха церкви Св. Івана Христителя в західній Детройті.

Новоіменований парох перебрав церкву, приходство і все устаткування вартости в тому на суму 304 053 дол., а в листопаді утворилася церковна рада, яка стала новому парохіві до помочі в адміністрації матеріальними справами парафії.

З днем 27 жовтня 1968 року, на бажання тут народжених англійських парафіян, заведено англійську Службу Божу, але за те в січні 1973 року українські вірні церкви Божої Матері Неустаючої Помочі почули Службу Божу правлену літературною українською мовою, замість уживаної церковно-слов'янської. Рік перед тим, у жовтні 1972 року відновлено при церкві навчання дітей української мови, а церковна рада рогодилась на те, щоб платню вчительки покривати з церковної каси. В червні 1973 року 35 учнів успішно закінчили науку.

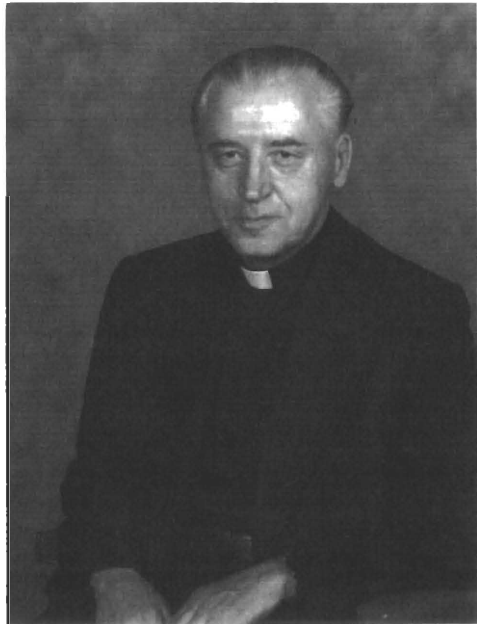
В жовтні 1973 року парафія святкувала перше десятиліття свого існування.

Після тієї дати церковне та духовне життя парафії Божої Матері попливло спокійнішим руслом, без усяких надзвичайних моментів чи пригод. Усе ж таки парафіяни цієї церковної спільноти пережили кілька небуденних радісних подій, які глибокими враженнями відбилися у їхній пам'яті.

30 липня 1968 р. Блаженніший Верховний Архієпископ, Кардинал Йосиф Сліпий, відвідуючи українські католицькі парафії метрополі-

Церковний комітет церкви Божої Матері Неустаючої Помочі (БМНП) — 1974. Сидять зліва: Микола Баракос, Іван Лащук, Джоан Гарді, о. декан Іван Лазар, д-р Рональд Пейльор, адв. Іван Бомбик, Григорій Трухан. Стоять зліва: Ольга Яремчук, Микола Небоженко, Данило Михалюк, Волтер Кізел, Олександр Заплітний, Долорес Бейбєр, Іван Гнатович, Лев Польний, Едвард Гнатович, Михайло Еднак, Володимир Богонович.

о. Іван Лазар, декан, парох церкви Неустаючої Помочі.

тального Детройту, завітав також і до церкви Божої Матері Неустаючої Помочі, де під час Молебня сказав проповідь про потребу молитов за переслідувану Українську Католицьку Церкву в Україні.

29 липня 1984 року уродженець Дірборну, член парафії Божої Матері Нустаючої Помочі, чернець Пилип Сендрик, ЧСВВ, скінчивши

богословські студії на католицькому Папському університеті в Римі, — одержав дияконські свячення у своїй парафіяльній церкві з рук преосв. владика Інокентія Лотоцького, ЧСВВ, що було дуже радісним моментом у житті парафіян, особливо в житті батьків молодого диякона, панства Луї та Катерини Сендрик. Іерейські свячення Пилипа Сендрика довершено наступної неділі, 5 серпня, в церкві Непорочного Зачаття в Гемтремку.

22 березня 1987 року преосв. владика Інокентій Лотоцький, ЧСВВ, відзначив о. декана й пароха церкви Божої Матері Неустаючої Помочі, о. Івана Лазара, гідністю крилошанина з правом носити золотий нагрудний хрест. Це було відзначення о. І. Лазара за його безперечно великі заслуги в довголітній жертвенній праці не тільки в парафії, але також у деканаті, а головно в приготуваннях до святкування всенародного ювілею Хрищення Руси-України.

Відзначення всеч. о. Івана Лазара було рівночасно також відзначенням усієї громади парафіян церкви Божої Матері Неустаючої Помочі, які справді вірцево співпрацювали із своїм парохом у його жертвенній і виснажливій праці, якої вимагали приготування до святкування ювілею 1000-ліття Хрищення України. З таким наставленням вони і прийняли відзначення свого отця душпастиря.

Перед ними певно стоїть не абияке майбутнє.

МАРІЙСЬКА ДРУЖИНА

Марійська Дружина була заснована восени 1962 року після приходу до церкви НЗПДМ ОО. Чину Св. В. Великого. Духовним керівником Дружини, аж до свого відходу до Чикаго, був о. І. Лотоцький. На його місце прийшов і залишився до сьогодні о. С. Сабол. Організація налічує досі пересічно 35 членів.

Праця нашої Дружини проходить у трьох площинах:

1. Духовна практика.
2. Харитативна акція.
3. Догляд престолу в церкві.

Марійська Дружина відбуває свої щомісячні сходини під опікою керівника, на яких, крім духовної опіки священника, виголошуються доповіді на релігійні теми. Інколи висвітлюємо фільми. У Великодній час відбуваємо "Святу годину". Також відбуваємо прощі у місті, а деколи виїздимо поза місто.

До харитативної діяльності товариства належить опіка над хворими та їх відвідування. Постійно вдержуємо студента богослов'я в Бразилії та в Глен-Кові. Висилаємо грошову та матеріальну допомогу нашим потребувачим у Бразилії, Аргентині, Польщі, а останньо і в Україні.

Заходами Дружини, кожного місяця, на протязі цілого року відправляються Служби Божі в різних намірах, на різні потреби. Молимося за зріст нашої української Церкви та за покликання священничого сану. Єдиним джерелом приходів т-ва є членські внески, влаштування різдвяних базарів та продаж печива.

Членки Дружини виготовили два повні комплекти вишиваних скатертей на церковний вітвар. Кожного року в місяці травні вони прибирають квітами вітвар Матері Божої.

Під цю пору головою Марійської Дружини є Ірина Тарнавська.

Олена Лісківська

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА КАТЕДРА СВЯТОЇ ПОКРОВИ

1975 року на 25-ліття існування Української православної катедри Святої Покрови у Савтфільді бл.пам. д-р Денис Квітковський писав:

"...Хоч загнана на Батьківщині в катакомби, Українська Православна Церква у вільному світі несе невмирущий святий прапор української православної віри, старанно вирощує все нові й нові кадри воїнів Божих, які незадовго вже допоможуть визволитися українському народові й в основу його творчого існування поставлять знову віру в Бога й у славу України. На сторожі духовних цінностей української нації, на сторожі її творчого розвитку стоятиме українська національна держава в нероздільній співдії з Українською Автокефальною Православною Церквою..."

Глибока, нескорена й цілюща віра в Бога та бажання молитись у власному храмі дали наснагу й відвагу православним українцям Детройтської метрополії заснувати Святопокрівську церковну громаду.

Учасниками організаційних зборів і основоположниками Святопокрівської парафії пам'ятного 17-го березня 1950 р. були: Максим Бойчук, Павло Филоненко, Сергій Фурса, Михайло Кос, В. Котович, Григорій Китастих, Іван Китастих, Василь Кицул, Микола Лісківський, Іван Лук'янчук, інж. Лямпицький, Дмитро Любанський, Петро Паляниця, інж. Петро Трепет та Іван Щербій.

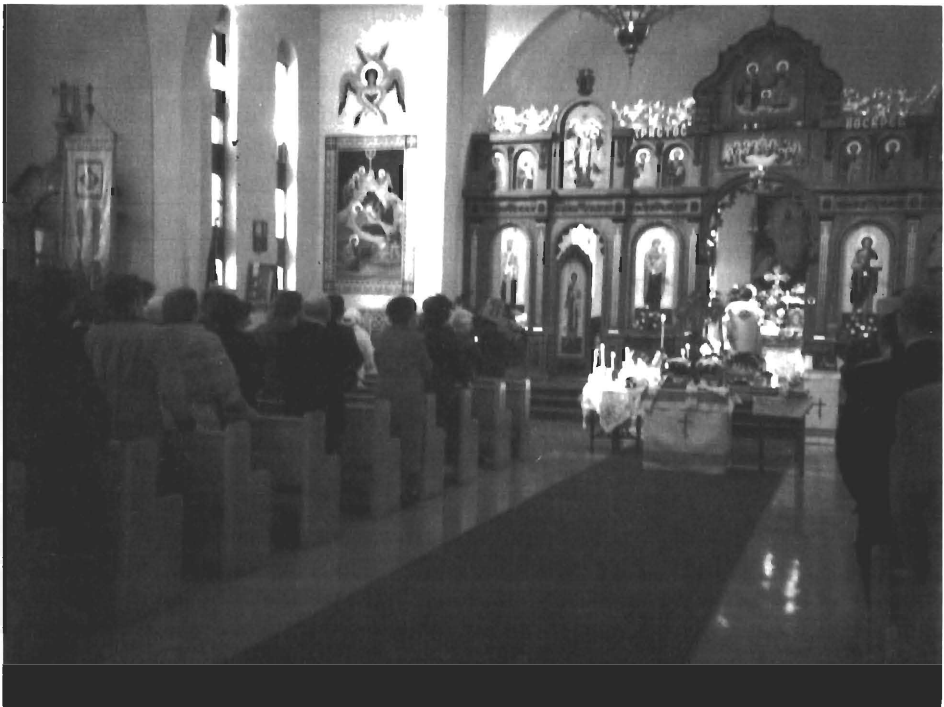
Новозаснована парафія прийняла ім'я Святої Покрови, Матері Божої, Заступниці й Покровительки українського народу, увійшовши до складу Української Автокефальної Православної Церкви в Америці під проводом владики митрополита Івана Теодоровича.

Свято Воскресіння Христового в 1950 році відзначалося з великою радістю у власному храмі, хоч ще убогому, але багатому на щирі, сповнені правдивого християнського горіння молитви присутніх.

Урочисті співи прекрасного хору, під керівництвом Дмитра Любанського, благовістя Воскресіння, що передав присутнім о. митр. прот.

Українська православна катедрa Св. Покрови, Савтфільд, Мічіган.

Поминальна панахида за всіх спочилих парафіян православної катедрi Св. Покрови, Савтфільд, Мічіган.

*Українська православна катедрa Св. Покрови, Савтфільд, Мічіган.
Парафіяльна управа.*

Сидять зліва: Федір І. Федоренко, Петро КитастиЙ (диригент хору), Михайло Смик (директор школи), Юрій Король (голова управи), о. прот. Микола Невмержицький (настоятель), о. прот. Володимир Мельник, Юрій Олесницький (дяк), Надія Романчук, Ірина Порох. Стоять, 1-ий ряд зліва: Микола Петруша, Михайло Петруша, Олекса Коваленко, Григорій Костюк, Олекса Сьомка, Митро Ярош, Павло Грицик, Микола Швед, Іван Романчук, Анна Йова, Федір Ф. Федоренко. 2-гий ряд зліва: Григорій Омельченко, Григорій Василенко, Пилип Місьонґ, Іван Петруша, Іван Яринюк, Василь Головка, Василь Карпенко.

Микола Житинський, спогади кожного про Україну й рідних створювало незабутнє враження.

Група основоположників швидко зростала, поповнювався хор, організувалось сестрицтво, братство, гуртувалась молодь, почалось навчання у школі релігії і українознавства ім. Лесі Українки.

Незабаром високопреосвященнійший владика Володимир очолив громаду, що стала катедрою.

Українська православна громада Святої Покрови непохитно стоїть на сторожі найбільших національних скарбів української нації — православної віри та української мови й працює для збереження ідентичности своїх вірних.

Історію Святопокрівської громади можна поділити на три періоди: 1) заснування; 2) набуття в 1951 році власних приміщень при 29-ій вулиці в Детройті; 3) побудова нової катедрі, залі й приміщень для школи в Савтфілді.

Преображення. Традиційне посвячення овочів і квітів на Свято Господа Ісуса Христа (Спаса) в оселі Діброва. На знімку о. прот. Нестор Столярчук, довголітній настоятель катедрі Св. Покрови, довершує чин посвячення.

Велику працю вклали парафіяни для пристосування дуже занедбаних приміщень при 29-ій вулиці, утримуючи їх в належному стані.

Плянували будову нового храму давно, підшукували відповідну площу, збирали фонди і мріяли про величні архітектурні композиції, українські за стилем, щоб здалеку було видно нашу національну приналежність.

Настоятель парафії о. прот. Микола Литваківський вклав багато енергії в будову нового храму й збирання фондів. Землю було закуплено під час головування Івана Жолобецького, будова почалась під час головування Миколи Самокишина й завершилась, коли головою Парафіяльної ради був Федір І. Федоренко.

Будівельний комітет у складі В. Брилко, П. Китастих, Р. Сепел, С. Омельченко та Парафіяльна рада взяли з ентузіазмом за працю і наш храм (проект архітектора О. Назарця) звів свої величні бані в небесну блакить 1970 року.

Завдяки жертвенності вірних, в 1984 році було збудовано й посвячено іконостас проекту архіт. О. Назарця, виконання М. Лісківського і худ. Б. Макаренка.

Парафіяни української православної катедрі Св. Покрови в Савтфільді на чолі з головою парафіяльного уряду інж. Ю. Королем вітають Первоієрарха Української Православної Церкви Блаженнішого Владику митрополита Мстислава (1988).

Йшли роки, часом поволі, а іноді пролітали шаленим темпом зростало членство громади, витворювались нові традиції. Вирувало життя навколо нас у країні нашого поселення, відбувались знаменні події — радісні й сумні.

Україна почала обзиватись до нас устами нового покоління, наші душі відзивались піснями туги й радості. Життя текло за законами Всевишнього: народжувались нові члени у великій спільній родині — ми раділи; одружувались молоді люди — співала душа; покидала нас молодь — краялось серце; відходили з цього світу друзі-члени — сумували за ними всі, оплакуючи їх.

Відійшов від нас у 1967 р. владика архієпископ Володимир, не побачивши здійснення його мрій, величної катедрі Св. Покрови.

Складне й багатогранне життя громади, таємнича й незбагненна міць, що в'яже вірних однієї віри й крові між собою. Праця Святопокрівської громади складається з праці багатьох клітин, прицерковних організацій, що збагачують життя громади духовно, вкладають свої сили для добра ближніх і на Славу Божу.

Роки існування Української православної катедрі Святої Покрови були роками повні труду й самопосвяти, бурхливого розвитку й шукання шляхів до зросту.

Настоятелями катедри Святої Покрови й Душпастирями за ці роки були:

- Митр. прот. Микола Житинський — 1950 р.
- Митр. прот. Олександр Попов — 1951 р.
- Митр. прот. Федір Білецький 1952-1957 рр.
- Митр. прот. Микола Лящук — 1957-1962 рр.
- Протопресв. Олександр Новицький — 1962-1963 рр.
- Архієпископ Владика Володимир та о. Віталій Метулинський (співслужитель) 1963-1964 рр.
- Прот. Михайло Куданович — 1964-1966 рр.
- Протопресв. Микола Литваківський 1966-1972 рр.
- Митр. прот. Нестор Столярчук — 1972-1987 рр.
- Прот. Микола Невмержицький — 1987 р. і далі.

Допомагали отцям настоятелям в їхній душпастирській праці за ці роки о. прот. Тит Мельничук, о. Віталій Метулинський та о. прот. Володимир Мельник.

Господарська ділянка існування і праці нашої громади провадилась під керівництвом парафіяльних рад на чолі з головами: Максим Бойчук, Петро Трепет, Григорій Китастих, Михайло Кос, Йосип Діхтяр, Семен Омельченко, Єпифаній Гриньків, Іван Коваленко, Василь Сироватка, Пантелеймон Клименко, Роман Туркевич, Іван Жолобецький, Микола Самокишин, Федір Ів. Федоренко та Юрій Король.

Загальну історію Української православної катедри Святої Покрови в Детройті-Савтфілді неможливо описати без історії діяльності окремих прицерковних організацій, як то: Сестрицтво ім. Св. кн. Ольги, Катедральний хор, Школа релігії і українознавства ім. Лесі Українки, Українська православна ліґа та Молодеча організація, філія ОДУМ-у ім. Симона Петлюри.

СЕСТРИЦТВО ІМ. КН. ОЛЬГИ

У спільній праці й успіхах Святопокрівська громада мусить віддати належну честь українському жіноцтву, згуртованому при Сестрицтві ім. Св. кн. Ольги.

Від самого початку, коли жіноча рука завітчала святі образи рушниками в першому скромному храмі в 1950 р., аж до сьогодні жіночі руки прикрашують святиню, плекають християнські чесноти, добродійність, милосердя та стародавні церковні й національні традиції українського народу.

За роки існування жертвенного й трудолюбивого життя Сестрицтва не було такої загальногромадської чи церковної ділянки, де б вони не приймали активної участі.

Разом з Парафіяльною радою Сестрицтво влаштовувало: пікніки, академії, імпрези, спільце Свячене. спільну Різдвяну вечерю та ін.

Прибуток призначався на придбання різного господарського устаткування для церкви й дому о. настоятеля та на прикрашення і оздобу храму Божого.

Сестрицтво пожертвувало для храму: Євангелію, Чашу, Дискос, Плащаницю, Звіздичу, Запрестольний Хрест, ризи, облачення для престолу й аналоїв, рушники й ін. Переводились численні збірки на залишенців в Європі, дитячі садочки. Не забувало Сестрицтво приходити з моральною (а часом і матеріальною) допомогою своїм членам і парафіянам.

Вже довгий час жіноцтво при постійній допомозі Сестрицтва влаштовує обіди в неділю після Святої Літургії, де парафіяни можуть зійтися з друзями й знайомими.

За довгі роки існування Сестрицтво було під керуванням багатьох відданих сестриць: Павліна Корлі, Анна Довсин, Анастасія Кметь-Королишина, Віра Гаркуша, Анастасія Мовчан, Онисія Філоненко-Швед, Олександра Козіна, Галина Грицик, Дора Юхименко, Олена Лісківська, Надія Романчук та Ірина Порох.

Почесними головами Сестрицтва були пані Добродійки: Ніна Білецька, Євгенія Ляшук, Г. Куданович, Наталія Литваківська, Ольга Столярчук і Марія Невмержицька.

Сестрицтво своїми жертвами збагатило скарбницю парафії до 100000 ам. доларів.

КАТЕДРАЛЬНИЙ ХОР

Український народ може гордитися своєю стародавньою культурою, особливо мистецтвом хорового співу. Після прийняття православної віри від Візантійської імперії, прийшли до нас впливи грецької культури, але український народ пристосував їх до свого національного характеру та старих традицій.

Розвинулась окрема галузь церковного співу й хорового церковного мистецтва. Хор у православній українській церкві має величезне значення. Хоровий спів — це невід'ємна частина Богослуження, спів хору витворює молитовний настрій у вірних, допомагає їм відірватись від щоденних турбот і полинати душею в молитві до Господа.

Катедральний хор Святопокрівської катедри засновано 1950 року під керівництвом Дмитра Любанського. Щасливий збіг обставин, що Капеля бандуристів вибрала Детройт за осідок та багато співаків хору Нестора Городовенка "Думка" також опинилось тут. Це відразу поставило хор на високий мистецький рівень.

Іван Трохимович Китастий керував Катедральним хором від 1952 року аж майже до його смерті в 1975 р. Іван Трохимович був заслуженим членом Капелі бандуристів.

Хор виконував твори старих клясичних церковних композиторів, як

і нові композиції маєстра Григорія Китастого; так само виступав на церковних і національних святах, фестивалях та концертах, їздив з колядою.

Деякий час після смерти Івана Трохимовича диригентом хору був Василь Списарчук.

Теперішній диригент інж. Петро Китастий, член Капелі бандуристів з юних років, гідно продовжує традицію своєї родини, вкладаючи свій талант і час на служіння українському церковному хоровому мистецтву.

Всі члени Катедрального хору дуже віддані і працюють на славу Божу безкорисно й чесно.

Багато тружеників-хористів відійшло на вічний спочинок, але пам'ять їхня живе в серцях нашої парафії та в чудовому співі тих, що прийшли їм на зміну.

Катедральний хор має гідних диригентів Миколу Самокиша й Івана Яринюка, що заступають інж. П. Китастого в разі потреби.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЛІГА

Українська православна ліга була організована в 1947 році з благословення митрополита Івана Теодоровича, під гаслом: "Вірні нашій Церкві — присвячені нашій молоді".

Відділ Української православної ліги при нашій парафії було створено в 1958 році з благословення владики архієпископа Володимира. Першим головою був Євген Материн, потім Василь Сироватка, найдовше Богдан Мельничук та Олена Лісківська.

Завданням Української православної ліги, насамперед, є праця зі своїми членами для поглибленого вивчення української православної віри, затримувати вірних при церкві й під керівництвом свого духовного наставника, настоятеля парафії, служити на славу Божу та добро своєї громади.

За довгі роки свого існування УПЛ працювала з молоддю, був організований Ансамбль бандуристів під керівництвом інж. Петра Китастого, а опікуном Молодшого відділу був Михайло Кот.

Члени Старшої і Молодшої ліги приймали участь в щорічних конвенціях, влаштовували концерти в різних церковних і українських громадських осередках. Збирали фонди для своєї церковної громади, як також на потреби цілої української громади в Америці та в Україні. Відділ допомагає висилкою одержі потребуючим українцям у Бразилії, Аргентині, Венесуелі та Польщі.

* * *

Українська православна катедра Святої Покрови досягнула вели-

ких моральних і матеріяльних здобутків за роки свого існування, основні фінансові труднощі вже поборено завдяки відданій праці оо. настоятелів, парафіяльної управи, вірних і щедрих жертводавців.

Основне і найважливіше завдання нашої громади — це виховання і втримання молодого покоління, особливо тепер, коли Україна починає забирати голос, вимагаючи свого місця в колі історичних народів. Мусимо бути тим мостом, що зв'яже минуле й майбутнє Української Православної Церкви й народу на батьківщині, бо ми мали змогу зберегти наші національні скарби у вільному світі, щоб передати їх нашим братам і сестрам на Україні.

УАПЦЕРКВА СВ. АПОСТОЛА АНДРІЯ ПЕРВОЗВАНОВОГО

Парафію в Гемтремку заснували 82 особи новоприбулих православних українців 10 листопада 1951 р., а перша відправа відбулася 9 грудня в рентованому приміщенні при 11360 Дж. Кампо. Першим головою ПРади був С. Зайців, згодом З. Макогон, а першим настоятелем прот. Олександр Попов. Державну реєстрацію парафія здобула 14 січня 1952 р., а юрисдикційно оформилась як частина УАПЦ (Соборно-правної) під зверхністю архієп. Григорія з Чикаго. З 25 травня настоятелем став одногосно обраний загальними зборами і затверджений архієпископом о. Олександр Биковець, що залишається на цьому становищі й досі.

З новим настоятелем поживилася організаційна праця, збільшилося число парафіян, реорганізовано хор, створено сестрицтво, почалися виклади релігії для дітей, а найголовніше — закуплено землю при 5130 Прескот і 22 вересня 1957 р. приступлено до побудови храму за проектом архітекта Ол. Назарця силами парафіян і прихильників під керівництвом майстра Ол. Туницького й технічної комісії в складі інж. В. Гирича, В. Шипілки й І. Гуцала. 7 грудня 1958 р. відбулася перша відправа в напівзакінченому храмі, що його з собором духівництва урочисто освятив архієп. Григорій 31 травня 1959 р.

Фонди на будову церкви давали парафіяни й прихильники, церковний хор з коляди по хатах, сестрицтво з пікніків і обідів, а також група приятелів парафії з членів УАОсередку й Золотого Хреста.

Твердо стоячи на засадах церковного й національного відродження України 1917–1921 рр., парафія весь час свого існування співпрацювала з громадськими організаціями Детройту, зокрема у відзначуванні річниць голодомору 1933 р. на Україні. Парафія не замикалася сама в собі, а брала активну участь у всіх проявах церковного життя Детройту: в Об'єднанні православних парафій різних національностей, у першому Православному дні в Мічігані, що його проголосив був губернатор Дж. Меннен Вільямс, у соборних постових відправах з двома грецькими й трьома сербськими парафіями, у Дні братерства міста, а крім того, парафія належить до місцевого Союзу Церков.

Серед парафіян — учасники визвольних змагань ген. Ол. Вишнівський, полк. С. Лазуренко, сотники В. Ковальський та І. Бебешко, вояк Ф. Мироненко, командири УПА майор П. Миколенко й Ол. Дейнека, вояк Буковинського куреня І. Мироник та 34 вояки американських збройних сил на чолі з офіцерами майором Авіації А. Радьком, майором Армії В. Карпенком і сержантом Морської піхоти М. Биковцем.

У церковному хорі, крім аматорів, на протязі різного часу співали професійні сили Н. Носенко, Надія і Василь Семенці та члени Капелі бандуристів ім. Т. Шевченка: брати Петро й Олександр Садові з дружинами, П. Міняйло, Д. Кравченко, Л. Тимченко. Диригентами були член Капелі Д. Любанський, бандурист-корифей Г. Назаренко, В. Садова, М. Скрипник, В. Спісарчук, а найдовше Олександра Ковальська, дякував В. Ковальський. В репертуарі хору переважають клясичні твори українських композиторів.

Крім співів на відправах, наш хор брав участь в українських і американських імпрезах, у ювілейних відзначеннях Відродження УАПЦ й Великого митрополита Василя Липківського в Детройті, Клівленді, Флінті та в концертних відділах на храмових бенкетах, в програмі яких часто виступали солісти І. Зайферт, П. Садовий, М. Кондрацький, співачки Г. Кравченко й В. Биковець, паніматка, та артистка К. Бранка-Кривуцька. З нашого хору 7-9 осіб, включно з солістками, багато років співали в дівочій Капелі бандуристок СУМА під керівництвом диригента П. Потапенка.

За традиціями Відродженої 1921 р. УАПЦеркви читання на відправах виконувало чимало вірних, зокрема молодь і діти, що відвідували "Рідну школу" на сході міста. Парафіяльна молодь належить до українських молодечих організацій, довгий час існувала Організація молоді УАПЦ (голова інж. Галич), діти пройшли курс українських танків школи В. Авраменка, курс писання писанок. З участю молоді парафії щороку відзначає всі національні свята, у 80-ті роки особливо процвітала культурно-освітня праця заходами Валентини Євич.

Організоване в 1952 р. сестрицтво Успіння Божої Матері невтомно працює для прикраси храму, на пікніках, обідах і фестивалях на чолі з сестрами Н. Савчук, М. Кравченко, Л. Майсурою, М. Дем'яненко, А. Бегметюк. Від 1973 р. й досі самовіддано працює для добра парафії старша сестра Віра Булат. Створене в 1959 р. парафіяльне братство очолювали А. Романенко, І. Чернявський і Л. Тимошенко.

При нашій парафії відбулося кілька з'їздів і чотири Собори УАПЦ. Найголовніший з них 7-ий ювілейний Собор у грудні 1981 р. з нагоди 60-річчя Відродження УАПЦ — канонізував первосвятителя УАПЦ митрополита Василя Липківського й первомученика за УАПЦ митрополита Миколая Борецького як Священномучеників.

В різний час у нашому храмі відправляли грецький архієпископ

Спиридон, білоруський митрополит Андрей і архієпископ Мікалай та єпископи УАПЦ Іоан і Єлисей, відбулися хіротонії єпископів Петра й Іосифа, висвяти в священники УАПЦ диякона П. Цимбала, М. Головченка, Г. Подгурця, В. Попка, В. Салатюка, П. Ямняка, В. Рубана, С. Онішка й М. Безкровного та в диякони А. Зозулю, І. Долинського й В. Яворського.

Юрисдикцію над парафією мали архієпископ Григорій (1952-1973), архієпископ Олексій (1973-1977), архієпископ Петро (1977-1983), а від травня 1983 р. — архієпископ Ізяслав.

Нашого настоятеля о. Олександра Биковця в 1953 р. нагороджено протоієрейством, з нагоди освячення храму — наперсним хрестом з оздобами й палицею, а в день освячення нового іконостасу роботи мистця І. Денисенка — св. митрою і протопресвітерством. Церковний Собор при катедрі Покрови Богородиці в Чикаго 18-19 жовтня 1986 р. — в 70-річчя Відродження УАПЦ — одногосно обрав о. Олександра кандидатом на єпископа, а його хіротонія відбулася 16 жовтня 1988 р. в Аделаїді, Австралія.

В пам'ять "мертвих, живих і ненароджених" жертв Чорнобиля коло церкви поставлено великий хрест заходами члена ПРади І. Денисенка і його сина Марка та урочисто освячено собором духівництва з участю білоруської громади міста й колишнього десидента М. Горбала, а поет О. Веретенченко прочитав свою поезію "Жалоба".

Головами ПРади були С. Зайців, З. Макогон, І. Котик, Г. Шаповал, А. Романенко, В. Шипілка, В. Шершун, В. Лехняк, майор В. Карпенко, М. Копічук, В. Гарасимів. Контрольну комісію очолювали полк. С. Лазуренко, М. Ростенко, д-р І. Борден. В останній час довголітнього голову ПР Леонтія Тимошенка замінив М. Хрін, до ПРади обрано М. Чубенка, інж. С. Лазуренка, І. Денисенка, В. Булат, Г. Труш, О. Садову й В. Євич, а Контрольна комісія багато років працює в складі О. Розмая, Л. Іванової і Г. Власюк. Членство парафії складається з українців майже всіх земель соборної України і з народжених у США.

*ГРОМАДСЬКІ і МИРЯНСЬКІ
ОРГАНІЗАЦІЇ*

УКРАЇНСЬКЕ ПАТРІАРХАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

Рік 1963 записаний в історії українського народу золотими літерами, бо саме тоді наш Ісповідник Віри, митрополит Йосиф Сліпий, що 18 років карався в сибірських тюрмах, повернувся на волю та приїхав до Риму. Маючи змогу брати участь у II Ватиканському Соборі, який схвалив Декрет про Східні Церкви, Блаженніший Йосиф видвигнув справу Українського патріархату. II Ватиканський Собор звернув також увагу на потребу закріплення мирянського руху, бо ж миряни — члени Церкви, також мусять активно співдіяти для добра Господньої установи.

Українські миряни почали організувати товариства "За патріархальний устрій Української Католицької Церкви", які мали церковний і національно-громадський характер. Їх метою було об'єднати мирян УКЦ для спільної дії, що зазначено в статуті (ст. 4):

- а) завершення організаційної структури УКЦ патріархатом;
- б) уведення в життя й закріплення помісности УКЦ згідно з історичними правами й постановами II Вселенського Собору та з рішенням Синодів УКЦ;
- в) збереження духовної єдності й єдности українського народу в батьківщині та в діаспорі;
- г) привернення єдності й єдности УКЦ в її правно-адміністративній структурі;
- ґ) збереження української християнської традиції;
- д) плекання духовного життя та християнсько-релігійної культури;
- е) заохочування до всесторонньої, якнайбільш активної участі мирян у житті рідної Церкви згідно з вимогами часу.

В 1979 році назву товариства змінено на "Українське Патріархальне Товариство". В Детройті засновано відділ у червні 1969 року. Першим головою був бл. п. д-р Богдан Лончина, якого перевибрали також і Загальні збори, що відбулися 14 грудня 1969 р.

Свою діяльність товариство почало "Евхаристійним походом", який тривав від другої половини червня до кінця липня 1969 р. Це була акція приймання Святого Причастя в наміренні переслідуваної Церкви та завершення її патріархатом. 19 жовтня 1969 року влаштовано доповідь о. сов. Івана Прокоповича п. н. "Дні в Римі" (посвячення собору Святої Софії).

12 квітня 1970 року відбулися Всегромадські збори в рамках великої акції мирян за здійснення патріархату. Доповідачами були д-р Ю. Пелех і Є. Мاستикаш із Торонто, які реферували Торонтську конференцію, що мала за ціль змобілізувати зацікавлених змагатися за здійснення рішення нашого Архиепископського Синоду. Інші доповіді: о. д-р М. Соловій — "Колегіальність, патріархат та помісність на Вселенському Соборі", а д-р В. Маркусь у своєму слові твердив, що здійснення наших бажань можливе тільки тоді, якщо воно стане бажанням усього люду. Збори згуртували біля 250 учасників та пробудили великий ентузіазм.

Першу річницю помісности та Архиепископського Синоду відзначено 10 жовтня 1970 року доповіддю церковного історика проф. Миколи Чубатого.

23 січня 1971 р. головою товариства став д-р Володимир Прокопович, який започаткував т.зв. Великопосні трапези, що мали відбуватися по черзі в кожній парафії, під час Великого посту, а дохід був призначений на Патріарший фонд. Перша Великопосна трапеза відбулася в парафії Непорочного Зачаття, на якій відзначено 35-ліття хіротонії та 30-ліття на митрополичому престолі Блаженнішого Йосифа. Доповідав о. ігум. І Лотоцький, співав хор "Трембіта".

21 листопада 1971 року відмічено II річницю IV Архиепископського Синоду з доповіддю о. прел. М. Бохневича й сольоспівом Христини Липецької.

25 березня 1972 року — Великопосна трапеза в пар. Св. Йосафата з доповіддю о. Н. Феціци й виступом хору церкви Непорочного Зачаття під керуванням д-ра Б. Кушніра.

22 жовтня 1972 року про Український патріархат доповідали — американський єзуїт о. Джордж Малоні (по-анг.) й інж. Степан Процик — редактор журналу "За патріархат".

12 листопада 1972 року в залі школи Фіцджеральд "День Помісности УКЦ" відзначено концертом з головним промовцем о. А. Фльоріді. Тема доповіді: "Український патріархат: Чому якраз тепер?". У мистецькій частині сольоспів Христини Липецької та виступ Капелі бандуристів під кер. Григорія Китастого.

15 квітня 1973 року Великопосна трапеза була влаштована парафією Св. Михаїла з промовами о. сов. І. Прокоповича й о. В. Ручги. Співав хор під кер. О. Соловій.

22 грудня 1973 року доповідь секретаря Крайового товариства — д-ра Л. Рудницького на тему УКЦ, спочатку концентруючись на Євхаристійному конгресі в Австралії з участю Бл. Верховного Архієпископа, а після на аналізі відвідин Блаженнішого Йосифа в США та справ пов'язаних із VI Синодом (350-ліття смерти Св. Йосафата, перенесення тлінних останків митр. Сембратовича до крипти Св. Софії та проголошення конституції УКЦ і передання її до підпису Папі).

31 березня 1974 року Великопосна трапеза в парафії Матері Божої Неустаючої Помочі з доповіддю о. І. Лазаря та хором під кер. Я. Колтика.

23 лютого 1975 року на Загальних зборах вибрано нову управу, а головою став Ярослав Кривий. 23 березня Великопосна трапеза знову в пар. Непорочного Зачаття з доповіддю о. д-ра І. Нагаєвського про стан УКЦ. Співав хор "Боян" (дир. К. Цепенда), як також Христина Липецька при аком. М. Лісовської. Всі присутні підписали побажання для Блаженнішого Йосифа з нагоди 35-ліття єпископських свячень та 83-тх уродин.

31 травня 1975 року — доповідь ред. Р. Данилевича "Українська Церква під безперервними комуністичними нападами".

20 вересня про "Римські Дні" доповідали д-р Б. Лончина й д-р В. Прокопович. 11 квітня 1976 року — Великопосна трапеза в парафії Св. Івана Христителя з доповіддю д-ра В. Маркуся "Церква-матір в Україні та Церква-дочка на чужині". Співав хор "Боян" К. Цепенди.

6 листопада — доповідь інж. М. Галіва "Помісна Українська Церква на тлі Євхаристійного конгресу".

23 квітня 1977 року на голову вибрано д-ра Богдана Лончину, а д-р Володимир Прокопович дістав почесне головство.

16 жовтня 1977 року влаштовано академію в пошану Патріярха Йосифа з нагоди 85-ліття народин та 60-ліття священства в залі школи Фіцджеральд. Святковий комітет очолив о. ігум. І. Лотоцький, а Діловий — д-р В. Прокопович. Святкову промову виголосив д-р В. Маркусь; деклямували М. Кучер і А. Никифоряк; співала Христина Липецька при аком. М. Лісовської та А. Добрянський при аком. Т. Гринькова. Також виступила оркестра Музичного інституту з Торонто під орудою І. Коваліва.

19 березня 1978 року Великопосна трапеза в парафії Св. Йосафата. Доповідачі: ред. В. Качмар і о. д-р митрат І. Музичка. Співав церковний хор під орудою В. Літинського. 12 листопада 1978 року — доповідь д-ра В. Маркуся "П'ятнадцять років патріархального руху. — Що дали?".

17 лютого 1979 року — Святкові сходи для відзначення 87-ліття Патріярха Йосифа з доповіддю інж. С. Тим'яка, заст. голови УПСО, та висвітленням прозірок "Патріярші надбаня в Римі" (Р. Ковч). Цього самого дня відбулася Окружна нарада відділів з Боффало, Клівленду, Пітсбургу та Чікаго.

1 квітня 1979 року — Великопосна трапеза в парафії Св. Михаїла з доповіддю о. П. Стецюка з Риму та співом церковного хору під кер. О. Соловій.

9 грудня 1979 року відзначено концертом 40-ліття хіротонії Патріярха Йосифа. Головою Ділового комітету був д-р В. Прокопович. Святкове слово по-українському виголосив о. ігум. І. Лотоцький, а по-англійському о. дек. М. Бохневич. Виступали хори парафій Св. Йосафата (дир. В. Літинський), Св. Михаїла (дир. О. Соловій), Св. Івана Христителя (дир. К. Цепенда), як також Христина Липецька (М. Лісовська при фортепіані) та деклямував В. Грушкевич.

30 березня 1980 року в парафії Непорочного Зачаття відбулася Великопосна трапеза. Головним доповідачем був проф. М. Лабунька, співав хор під кер. д-ра Б. Кушніра.

3 травня Загальні збори вибрали нову управу. Головою став інж. Микола Лаврин.

4 жовтня 1980 року відбулася доповідь-репортаж д-ра Б. Лончини (тоді вже голова Крайової управи УПТ) на тему: "Положення Української Католицької Церкви на тлі сучасної політики Ватикану".

12 квітня 1981 року головним промовцем на Великопосній трапезі в парафії Св. Івана був о. д-р Д. Блажейовський з Риму на тему національного й релігійного самозбереження. В мистецькій частині виступ скрипачки Л. Смолій при аком. Л. Сої та хор "Боян" (дир. К. Цепенда).

29 листопада 1981 року відбулася доповідь польського журналіста з Риму, Домініка Моравського, п.н. "Міжнародний відгук понтифікату Папи Івана Павла II".

29 січня 1982 р. — доповідь д-ра Б. Лончини п.н. "Київська митрополія колись і тепер".

Для відзначення 90-ліття життя та 65-ліття священства Патріярха Йосифа влаштовано величавий бенкет 7 березня 1982 р. Промовці: о. митр. М. Бутринський та о. ігум. В. Панчук, а також мистецький виступ скрипалів Юрія та Дани Мазуркевичів.

8 травня 1982 року головою Товариства став інж. М. Кунинський.

9 жовтня 1982 року — доповідь інж. М. Кунинського про враження з поїздки до Люрду на посвячення Української католицької церкви та до Риму, ілюстрована прозірками.

1 грудня 1982 року — зустріч з о. архим. Л. Гузарем, а тема доповіді: "Початки, зміст і завдання Т-ва Св. Софія".

27 лютого 1983 року відзначено 91-ші уродини Патріярха Йосифа доповіддю о. С. Сабола — "Поява Блаж. Патріярха Йосифа в Римі", а також деклямацією Л. Кучер "Хто зрозумів?" (Зоя Когут).

27 березня 1983 року — Великопосна трапеза з доповіддю д-ра Б. Лончини: "Синод Укр. Католицького Єпископату в Римі. — Відзначення 20-ліття на волі та 91-их уродин Патріярха Йосифа", а також з виступом хору Св. Йосафата під дир. В. Літинського.

11 грудня 1983 року — доповідь з прозірками о. ігум. В. Панчука: "Вражіння з проці до Фатіми".

15 квітня 1984 р. — Великопосна трапеза з доповіддю о. дяк. Б. Тарнавського з Гарварду "Наше християнське Тисячоліття! Чи ми готові?".

7 вересня 1984 року — смерть нашого духовного батька, Ісповідника Віри — Патріярха Йосифа Сліпого. Заходом відділу були відслужені по всіх церквах нашої метрополії поминальні Служби Божі та панахиди в день похорону — 13 вересня і в 40-вий день смерті, при численній участі громадянства й шкільної молоді.

28 жовтня того року УПТ — відділ у Детройті влаштував Жалобну академію в пошану Патріярха Йосифа з доповідями о. ігум.-В. Панчука ("Перші дні на волі нашого Патріярха") і д-ра Б. Лончини ("Найбільше діло Патріярха"). В мистецькій частині виступали Марія Лончина-Лісовська, Христина Липецька. 25 травня 1985 року відділ вислав гратупляційну телеграму наступникові Патріярха Йосифа — Блаженнішому Кардиналу Мирославі Іванові Любачівському з нагоди інсталяції. В часі відвідин Кард. Любачівського в Детройті, 24 липня 1985 року голова відділу інж. М. Кунинський вітав Достойного Гостя на лєтовищі та був на авдієнції в Блаженнішого.

10 травня 1986 року Загальні збори вибрали головою д-ра Зіновія Стельмаха.

9 листопада 1986 року відзначено другу річницю смерті Патр. Йосифа доповіддю д-ра В. Маркуся про сучасний стан нашої Церкви в Україні та в діаспорі.

8 березня 1987 року інж. В. Колодчин поділився з громадянством про першу зустріч із Святішим отцем Папою та поїздкою до Святої землі.

10 травня 1987 року завітала до нас д-р Р. Навроцька з Філадельфії, що роз'яснила правний аспект та завдання Товариства Св. Софії, яке зобов'язане забезпечити фінансово Патріярші надбання в Римі.

Крім згаданих імпрез, Українське Патріярхальне Товариство займалося збиранням підписів під петиціями до Папи, перепроводжувало збірки на Церкву в потребі чи Патріярший фонд Св. Софії, або на пресовий фонд журналу "Патріярхат". Делегати товариства їздили на Загальні збори Крайового товариства, на міжокружні та мирянські з'їзди.

На протязі свого майже 20-літнього існування було багато членів управи, які дуже віддано працювали для товариства довгий час. Тут на першому місці треба згадати Анатолія Ромаха, як також Мирослава Прийму, Орісю Лончину, д-ра Володимира Богоновича, Степана Зубала, Олександра Дякова та Надію Кунинську.

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ "САМОПОМІЧ"

Об'єднання українців Америки "Самопоміч" засновано 1947 року в Нью-Йорку. Був це час, коли почалось посилене переселювання нашого ісходу із таборів Ді-Пі в Німеччині й Австрії до Америки після закінчення війни. Об'єднання "зацартеровано" з правом засновувати свої відділи в усіх штатах.

Відділи ОУА "Самопоміч" у Детройті засновано 1948 року. В перших роках існування діяльність відділу зводилась до правної допомоги новоприбулим на новому місці поселення. Матеріальної допомоги в той час відділ не мав змоги давати. При цьому однак треба згадати, що відділ вже із самого початку зорганізував так звані суботні школи українознавства, щоб допомагати двом українським парафіяльним школам у зберіганні рідної мови і національної ідентичности молоді. Суботні школи пізніше перейшли під заряд товариства "Рідна школа".

1952 року зорганізовано в Детройті-Гемтремку кредитову коопера- тиву і відділ став її спонзором. Хто хотів стати уділовцем коопера- тиву і користати з її послуги, мусів стати членом відділу та вплачувати до нього річну вкладку. Ці річні вкладки разом із добровільними датками громадян і з проголошуваними час від часу збірками дали змогу вже матеріально допомагати потребуючим, і то не лише місцевим, але і тим, що з причини віку чи хвороби були змушені залишитись в Європі. Коли наші поселення в Югославії у 60-тих роках потерпіли від землетрусу, а в 70-тих кількасот української молоді з Польщі опинились в Німеччині й Австрії і без даху над головою чекали на можливість поселитись у вільних країнах, і коли знову ж таки наші поселення в Бразилії навістила нищівна повінь, наш відділ у всіх тих випадках ніс допомогу грішми та одінням. За останніх 5 літ вислано до Бразилії і Польщі понад 200 пачок з одягом, за які поштові оплати виносили 5050 дол. Сума грошових пересилок особам і установам в Європі і Бразилії

дійшла 3100 дол. Посилки з одягом до Бразилії далі продовжуються. Старанням відділу кілька бідних студентів у Бразилії дістають грошову допомогу від місцевих громадян чи установ.

1965 року засновано при відділі, як автономну секцію, "Клуб емеритів". Дещо пізніше подібний клуб засновано в місті Воррені, де тепер зосереджується культурне й товариське співжиття нашої громади. І так, коли клуб у Детройті-Гемтремку майже перестав діяти, йому на зміну прийшов клуб у Воррені, який може похвалитися цілою сотнею членів.

Два референти Суспільної опіки — один у Гемтремку, другий у місті Воррені, полагоджують своїм членам і нечленам біжучі справи, пов'язані із Сошел Секюриті, Сошел Сервіс, Медікер, Медікейд, приміщуванням і відвідуванням німецьких і самітних у притулках, податковими розчислюваннями, проханнями про старечу пенсію від уряду Німеччини тощо.

До першої управи заснованого 1948 року відділу ввійшли: М. Лапчак — гол., М. Климишин — заст., П. Сотник — секр., Р. Дацко — кас., К. Бень — куль. реф., о. Возняк і пастор Боровський — реф.с.оп., М. Білоскурський і Леся Росткович — члени. Члени теперішньої управи є: В. Колодчин — гол., І. Король — заст., Ст. Білий — секр., В. Баран — кас., Ліда Колодчин — сусп.о. у Воррені, В. Марчак — сусп.о. у Гемтремку, А. Блюй, Ст. Зубаль, Е. Лятишевський, М. Мушинський та Б. Петріна —члени.

Роки від 1967 до 1971 мають особливе місце в діяльності нашого відділу. Головував у той час безперервно Степан Щуровський, а з 1972 року він перебрав обов'язки референта Суспільної опіки і виконував їх аж до своєї несподіваної смерті до 5 лютого 1983 року.

КЛЮБ ЕМЕРИТІВ

З ініціативи референтки Суспільної опіки Ліди Колодчин засновано цей клуб з метою об'єднувати старших віком, які перейшли на емеритуру або закінчили 60 років життя; плекати товариське співжиття між членами, відвідувати немічних і хворих членів та співпрацювати з іншими організаціями.

Установчі збори відбулися 8 березня 1974 року в домівці "Самопоміч" в присутності 15-ти членів. Першим головою був Роман Кальба, секретарка Євдокія Климишин, скарбник Павлина Будзол. Клуб почав інтенсивно працювати й зріс до 112 членів. Наступними головами були: Лев Мазяк, Йосиф Бевцик, Богдан Дяків.

Праця клубу була різногранна. Сходини з доповідями власними силами членів і запрошених доповідачів, святкові обіди з програмою, пікніки, прогульки, бінго і відвідування хворих членів.

На протязі свого існування клуб зложив датки на культурно-громадські цілі: 1 000 дол. на дім для старших віком — "Українське Село", 1 000 дол. на "Гарвардський проект", 500 дол. на закупку будинку для початкової школи НЗПДМ у Воррені, 300 дол. на ювілейну книжку 25-ліття церкви Св. Йосафата, 200 дол. на допомогу біженцям у Відні, 125 дол. на Патріярший фонд із нагоди 85-ліття уродин Кардинала і Патріярха Йосифа Сліпого, 100 дол. на будову парафіяльного дому при церкві Св. Йосафата, 100 дол. на Детройтський метрополітальний комітет українського Тисячоліття. Менші датки: Енциклопедія українознавства, Український культурний центр, Фонд катедри українознавства — Гарвард, 50-ліття СУА в Детройті, Український музей-архів у Детройті, Маніфестація для відзначення роковин голоду в Україні, 50-ліття 5-го і 26-го відділів СУА, Свято державности, домівка СУА у Воррені, радіогодина "Пісня України", Т-во "Рідна школа" і датки на церкву Св. Йосафата.

Склад управи клубу в 1987 році: Богдан Дяків — голова, Павлина Будзол — заступник голови, Євдокія Климишин — секретарка, Степан

Григорчук — скарбник. Референтури: Ліда Колодчин — культ-освітня, Ірина Гнатчук — імпрезова, Катерина Мельник, Текля Дідуник і Софія Федоринець — господарська; Розалія Косович, Юрко Ровенчук — Суспільна опіка; Микола Ільницький, Дмитро Слободян і Василь Мельник — Контрольна комісія.

*КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ
ОРГАНІЗАЦІЇ*

УКРАЇНСЬКИЙ ГАРВАРД

Після оформлення Катедри українознавчих студій 1967 року при Гарвардському університеті, тоді зацікавлення нею зродилось і в Детройті. Приспівлено справу збірок, пов'язаних з Українським Гарвардом. При чому найбільш активізуються Оля Дужа із всією родиною, Іван Панчак та Анатоль Ромах. З часом приходять і стають до праці д-р Валентина Савчук, Дарія Пісецька, д-р Володимир Мигаль, Микола Лаврин, д-р Олександр Серафин, Ярослав Конопада, Всеволод Гнатчук, Надія Кунинська та інші.

До Детройту почали приїздити такі постаті організаційного характеру як Степан Хемич з дружиною, Богдан Тарнавський з дружиною, проф. Омелян Пріцак, Адріян Сливоцький, Едвард Касинець, д-р Роман Процик та інші. Деякі з них відвідували Детройт кілька разів. Метою цих відвідин було ознайомлення громадян з Українським Гарвардом, які його завдання і пляни та які обов'язки повинна взяти на себе українська спільнота, щоб забезпечити існування українських студій поза межами рідних земель. Крім того централю зобов'язалася надсилати до Детройту свої видання, комунікати, бюлетені, обіжні листи, брошури, книжки тощо. Цей матеріал, по одержанні, місцевий комітет ФКУ роздавав при нагоді різних зібрань, нарад та імпрез. І з тим почалася та утривалилася акція збірок. Місцевий комітет улаштував різні імпрези, весь прибуток з яких віддавано на побудову Катедри українських студій в Гарварді.

Перш за все члени комітету старалися вірно інформувати ширшу громаду про заснування такого великого почину. Скликали наради, переконували про потребу наукового центру та його фінансового забезпечення.

Найбільш поширеними і популярними стали музичні імпрези. Одною з перших була при участі "Кубанських козаків", що приїхали з Англії 1968 року. Цим концертом займалася Ольга Дужа і всі члени комітету.

В жовтні 1972 року створено діловий комітет, очолений Ольгою Дужою, для зорганізування величавого концерту ансамблю "Євшан", що відбувся в аудиторії Форда. На цій імпрезі був присутній представ-

Члени Детройтського комітету фонду катедру українознавства (ФКУ), Гарвардський університет. Перший ряд: Люся Панчак, Ольга Дужа, Дарія Пісєцька. Другий ряд: інж. Іван Панчак, Ярослав Дужий, ред. Михайло Бажанський, інж. Анатоль Ромах.

Контрольний комітет, ФКУ, Гарвардський університет, 1974 р. Зліва: Ніл Л. Руденштайн, Йосиф Лисогір, Чарлз Ф. Адамс, Джозеф В. Алсон — голова К.К. (Візитінг Коміті), Равлін Б. Тейлор, Ольга Дужа, Юрій С. Н. Луцький, владика митрополит Максим Германюк, Збігнев Бжезінські, Роберт І. Гольдман.

ник президента США К. Кітінг та багато інших достойників чужинецького світу. Уладжено пресову конференцію, яка мала великі успіхи політичного характеру. Були й чималі фінансові прибутки (35 тисяч і п'ятсот доларів).

1974 року Ольга Дужа запросила театральний ансамбль з Торонта, з виставою Генріха Ібсена "Примари". Ця імпреза також була вдалою і принесла для Українського Гарварду великий успіх морального і матеріального порядку.

До цього циклу імпрез належить також концерт співачки Ренати Бабяк, меццо-сопрано, що відбувся 1 червня 1975 року і яким займався Ярослав Конопада, тоді член Екзекутиви ФКУ в Централі. На концерті в 1976 році виступили Христина Липецька і Ярема Цисарук. На цьому концерті були присутні проф. О. Прицак, Степан Хемич, Б. Тарнавський, А. Сливоцький, та звеличала цей вечір своєю участю краля Америки, українського походження Анна-Ліза Ільченко.

Були ще й інші імпрези, менші, з нагоди приїзду знатних гостей, або вечори, на яких можна було провести мило час любителям танцю.

Конструктивні подорожі. Для успішнішого висліді започаткованого діла треба було удержувати контакт із зовнішнім світом. Представники Детройту були в Льорейні 24 вересня 1977 року, були на з'їзді в Клівленді 1978 року. Ще перед тим, бож у 1972 році Ольга Дужа брала участь на з'їзді ФКУ в Пітсбурзі. В 1982 році Ольга Дужа і Михайло Бажанський були на з'їзді ФКУ в Маямі, що на Фльоріді. До Кембріджу детройтці їздили дуже часто. Були там на з'їзді ФКУ в 1979 році Ольга і Ярослав Дужі, Іван Панчак, Дарія Пісецька та Михайло Бажанський. Представником детройтського комітету 7 квітня 1979 року в Кембріджі, при врученні проф. О. Прицакові євхаристеріон "Табуля ґратульорум", була Ольга Дужа. В березні 1980 року Ольга Дужа разом з Едвардом Касинцем заплянували і влаштували ювілейний вечір в Кембріджі з нагоди 70-ліття мецената Михайла Бажанського, де був присутній конгресмен Недзі, а головну доповідь виголосив проф. д-р Юрій Старосольський. В 1980 році Михайло Бажанський їздив до столичного Вашингтону з доповіддю на терені новоствореного комітету ФКУ. Ольга Дужа, член контрольного органу Українського Гарварду, що зветься Візитаційним комітетом — їздила на кожночасні засідання, що перетворювалися у творчі сесії, які згаданий комітет проводив. Ольга Дужа брала участь в докторській дисертації проф. Ореста Субтельного, а також в інавгурації проф. Омеляна Прицака на Катедру української історії в Гарварді. — Можливо, що було багато більше поїздок, які відбували члени детройтського комітету, але вже й ці наглядно переконують, що тісний зв'язок Детройту з іншими осередками та спеціально з централею був жвавий, діловий і, головне, дружній.

Особливо треба відзначити, що в часи Різдвяних свят, Ольга Дужа, тоді член контрольного органу в Кембріджі, провела на терені Детрой-

ту коляду на Український Гарвард у роках 1977-1982 аж трьома наворотами, які увінчалися сумою 247 тисяч дол.

- Як тільки Український Гарвард покликав до життя головного бібліотекаря, яким став Едвард Касинець, негайно актуалізувалася справа створення книгозбору. Дещо зібрано із малих книгозборів в поближких околицях східних регіонів США. Але це було абсолютно замало для того, щоб розгорнути ширше бібліотечні вимоги. Тоді на порятунок прийшов Детройт. Першим подарував свою велику бібліотеку із 20 тисячними назвами книг, та архів літератури, науки і мистецтва — ред. Михайло Бажанський, яку в 1974 році силами детройтського комітету ФКУ під керівництвом Богдана Тарнавського перевезено до Кембріджу. Після того, з терену Детройту надійшли інші бібліотеки: 26 червня 1978 року поважна власність вже покійного тоді Онуфрія Мурмилюка, якою займалися Ольга Дужа і Михайло Бажанський. В

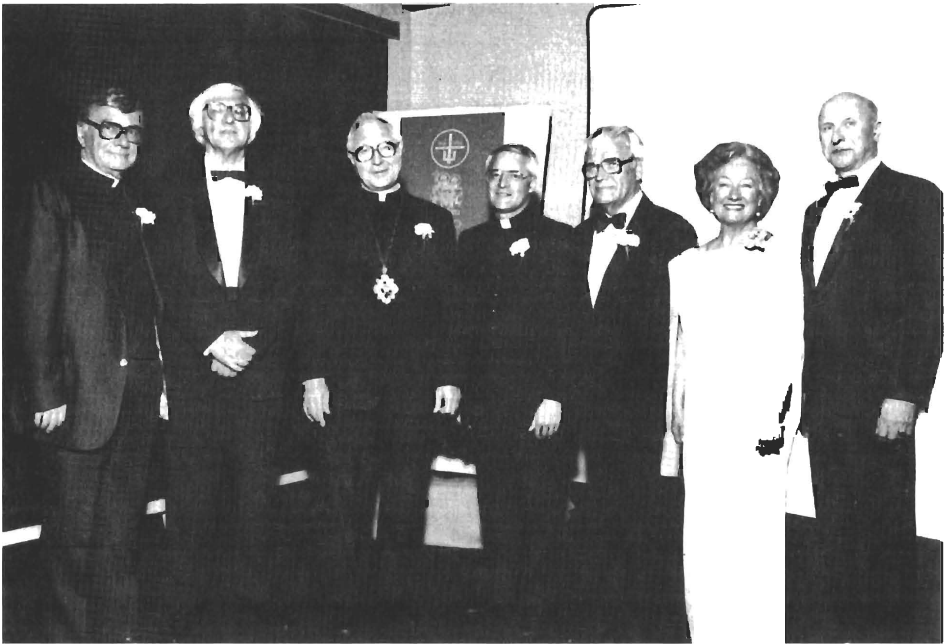

Бібліотека ред. М. Бажанського приготована до транспорту в Український Науковий інститут Гарвардського університету, травень 1974.

1978 р. Михайло Бажанський одержав бібліотеку від інж. Ярослава Вариводи, частина якої походила від Української мічіганської ліги. Ольга Дужа займалася бібліотекою Михайла Яблінчука 1979 року, яку також передано до Гарварду. Михайло Бажанський і Ольга Дужа одержали 12 квітня 1981 року книгозбір адвоката Івана Панчука з Бетл Крік, яка начисляла 565 книг. Анатоль Ромах займався архівним матеріалом і бібліотекою Володимира Несторовича в 1983 році, яку переслано до Гарварду, так що Детройт збагатив Український Гарвард дуже поважним надбанням.

Інавгурація професора Омеляна Прицака на професора катедри української історії, ім. проф. Михайла Грушевського, Гарвардський університет. Зліва на право, проф. д-р Едвард Кінен, Ольга Дужа — член Контрольного Комітету для Українських Студій. Гарвардський у-т. проф. д-р Омелян Прицак.

Почесна президія 1000-доллярового бенкету, присвяченого потребам ФКУ, Гарвардський університет. Перший зліва: о. крил. Йосиф Шарий, проф. Ігор Шевченко, єпископ Михаїл Гринчишин, о. протоігумен Вернард Панчук, ЧСВВ, д-р Павло Джуль, Ольга Дужа, Ярослав Дужий.

- Зустрічі з представниками ФКУ відбувалися у нас дуже часто. Спільно себе інформували про виконану працю та майбутні плани і про найближчі потреби. Бували: голова ФКУ Степан Хемич, частіше Богдан Тарнавський, Адріян Сливоцький, Роман Процик. З сусіднього Клівленду приїздили Лагошняки Василь і Орися та інж. Корчинський з Пітсбургу. Такі зустрічі дуже додатньо впливали на присутніх слухачів, бо збагачували корисними відомостями та порадами.

Академічні зустрічі з професорами та докторантами і співробітниками УНІГУ мали також корисний вплив на працю місцевого комітету. А їх було багато. Шість разів відвідував Детройт проф. Омелян Прицак, який читав такі доповіді як "Перещеплювання і вирощування", "Києво-Могилянська Академія" та "Наші досягнення в Гарварді". Читала також доповідь проф. Ася Гумецька, тодішній співробітник УНІГУ. З доповідями виступали проф. Орест Субтельний, докторантка проф. Наталія Пилип'юк, що говорила про Богдана-Ігоря Антонича. Докторантка Ольга Андрієвська доповідала про інтелігенцію в роках 1917-1918, співробітник УНІГУ д-р Джеймс Мейс про голод в Україні. Сильне враження 1986 р. залишив приятель українців, автор книжки про голод в Україні — Роберт Конквест. Незвичайно добре був підготований панель під керівництвом проф. О. Прицака про "Ємський Указ". Ці зустрічі вимагали великого вкладу праці в усіх членів комітету, а найбільше ними займалась родина Ольги і Ярослава Дужих з участю синів Андрія і Юрія та доньки Олі.

Детройтські прихильники Українського Гарварду, ФКУ, УНІГУ подавали багато матеріалу до преси про відбуті зустрічі, про досягнення збіркових акцій, та про всі інші події, щоб заохотити не тільки жертвенне українське громадянство в Детройті, але й показати приклад іншим. Пропагування цього діла провадилося також і через місцеві радіо-виступи.

Листування стало окремою ділянкою, яка заповнила час багатьом особам. Канцелярція ФКУ—Детройт висилала також багато листів з нагоди родинних ювілеїв.

- Уже 1976 року в Детройті нараховано 58 меценатів Українського Гарварду, що займають чільне місце в історії діяльності ФКУ. Всі вони зложили по тисячу доларів або більше. Найбільша пожертва була вісім тисяч дол. У 1979 році до них дійшло десять нових прізвищ. Всі вони одержали грамоти вдячності від Централі. Це не абиякий успіх в акції пожертв на потреби Українського Гарварду. 1983 року скарбник ФКУ в Детройті ствердив, що вплати детройтських жертводавців перевищили чверть мільйона доларів. Від того часу акція збіркова продовжується і Детройт під тим оглядом уважається першуним. При тому треба згадати, що місцевий комітет не має свого бюджету, а всі видатки члени комітету покривають власним коштом. Із сум призначених на Український Гарвард комітет не взяв ні одного цента.

Родина Ярослава і Ольги Дужих уфундували видання історії проф. Омеляна Прицака "Походження Русі-України". Перший том цього видання вже появився в 1986 році. Всіх разом буде шість томів, — це сто тисячний Фонд Дужих! Дарія Пісецька створила Фонд Українці в системі гарвардських бібліотек, в пам'ять двох її загинулих братів Гриця і Методія Пісецьких.

"ГАРВАРДСЬКИЙ ПРОЄКТ"

На пропозицію СКВУ, Ольга Дужа, член Головної ексекютиви ФКУ, скликала установчі збори "Гарвардського проєкту" в Детройті, 27 червня 1985 р. На зборах обрано провід відділу КТХРУ, який почав самостійно діяти при такому складі: голова — Ярослав Дужий, секретарка — Надія Кунинська, скарбник — Микола Лаврин, орг. референт — Ольга Дужа; і члени управи: Андрій Блюй, Володимир Гупалівський, д-р Зіновій Стельмах, Степан Феденко, Микола Кунинський, Богдан Несторович, Дарія Пісецька, д-р Олександр Серафін, Петро Стасів; Контрольна комісія: д-р Валентина Савчук, ред. Михайло Бажанський, Іван Панчак.

Першою імпрезою новоствореного комітету була зустріч із д-ром Любомиром Гайдою, співробітником Українського наукового інституту при Гарвардському університеті (УНІГУ). Доповідь відбулася 16 листопада 1985 року на тему: "Стан християнської і культурної спадщини в Україні й завдання діаспори".

Комітет дуже себе активізував. Відбував акуратно свої засідання, на яких голова інформував членів комітету про відбуті розмови, про одержані листи, телефони і взагалі про поступ у пожертвах, що надходили до комітету. Присутні члени управи завжди активно брали участь у запланованих діях. Контакт з централею був дуже близький, задовільний, дуже творчий.

Дня 26 лютого 1986 року відділ у Детройті відвідав організаційний референт Головного комітету інж. Олександр Пришляк. 20 квітня 1986 року відбувся Тисячодоларовий бенкет, на який запрошено проф. Едварда Кінана, декана відділу Науки і мистецтва в Гарвардському університеті; владика Михаїла Гринчишина, єпископа для українців у Франції (він також голова Ділового комітету для відзначення Тисячоліття християнства в Україні) та проф. Ігоря Шевченка, відомого візантолога.

Через хворобу проф. Кінан не приїхав, його коротке резюме зачитала Оля-Марія Дужа. Голова комітету відкрив святковий бенкет і попросив до слова о. Йосифа Шарого, який представив присутнім Достойного Гостя з Європи владика Михаїла Гринчишина, що у свою чергу виголосив урочисте слово, з'ясувавши хід подій християнізації в Україні. З признанням згадав про "Гарвардський проєкт", що реалізує видання багатой неповторної літератури, котра стане незбитим доказом

великого вкладу в світову скарбницю цієї творчості, яку хотять собі привласнити неправні претенденти на українське добро.

Після того було надзвичайно цікаве слово проф. Ігоря Шевченка. Його представив присутнім ред. Михайло Бажанський. На тому бенкеті зібрано 263 тисячі доларів. Крім цієї суми, надійшло 15 тисяч із добірного (мечінг) фонду. На залі було присутніх 165 жертводавців.

Кошти, пов'язані з приїздом владики Михаїла, покрити довголітній меценат Українського Гарварду д-р Павло Джуль, а кошти, пов'язані з дорогою проф. Ігоря Шевченка, покрити також довголітні меценати ФКУ Степан і Анна Феденки та Ярослав і Ольга Дужі.

Перед бенкетом була пресова конференція, вислідом якої було багато статей і нотаток у пресових органах як Фрі Прес, Мекомб Дейлі, Овкленд Прес, Мічіген Католік та інших. Були звідомлення і в українській пресі. Була присутня репортер УНІГУ — Марта Базюк, що теж написала кілька згадок в англомовних українських публікаціях. Пресовою конференцією провадив голова Ярослав Дужий, допомагав о. Вернард Панчук, ЧСВВ, та Сінді Вовк.

До надзвичайних подій треба зачислити зустріч з автором книги про голод в Україні 1932-33 рр., під назвою "Жнива розпачу" — Робертом Конквестом, яка відбулася 14 жовтня 1986 року, а господарював саме відділ КТХРУ "Гарвардський проєкт".

Успіх того вечора був великий. Народ повертався додому піднесений морально, і з вірою, що на інтернаціональному горизонті появилася новий приятель України, який щиро заслужив собі нашу українську вдячність.

До найбільш успішних подій, що їх провів у життя комітет, — належить "Вечір з науковцями Українського Гарварду", що відбувся 15 листопада 1987 року. Запрошені були проф. Омелян Прицак, головний редактор Корпусу християнської літератури, д-р Вільям Федер, голландець, славіст католицького університету, проф. Франко Сисин, знавець православного питання в СРСР, д-р Дональд Островський, перекладач "Повісти давніх літ", д-р Богдан Струмінський, упорядник перших томів, що вже появилися друком, та голова КТХРУ з Нью-Йорку д-р Степан Ворох.

Гостей представляли члени місцевого комітету Ярослав Дужий, Ольга Дужа, Михайло Бажанський, Олександр Серафим та Микола Лаврин. Д-р Павло Джуль виголосив своєрідне слово до присутніх приятелів "Гарвардського проєкту", а о. Севастіян Сабол у своїй молитві присвяченій тій знаменній зустрічі увів слухачів у райдужно-вродисту атмосферу.

Дуже вміло, як довголітній ерудит, поступив у своєму звідомленні д-р Степан Ворох, що зумів зацікавити присутніх деякими фактами із найновіших подій "Гарвардського проєкту", який на сьогодні являється велетенською кузницею, де перековується на дорогоцінний сплав українська давня література.

КУЛЬТУРНО-ГРОМАДСЬКИЙ КЛЮБ

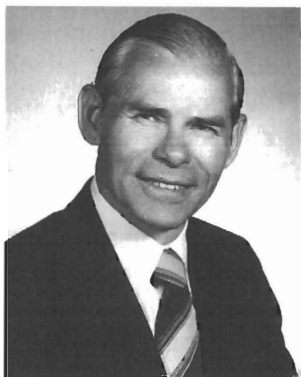
Охопити культурне життя українців Дітройту в певні організаційні в'язці й давати ініціативу для його проявів, та запевнити йому тяглість, стало головним завданням Культурно-Громадського Клубу, який, на сугестію Василя Колодчина, оформився з кінцем 1966 р.

Ініціативний гурток, який складався із маєстра Едварда Козака, ред. Володимира Несторовича, др. Богдана Лончини, Роми Дигдало, Миколи Кунинського, Стефанії Стрїч і Катерини Кривуцької, відбув своє перше засідання 6 грудня 1966 р. Предметом нарад була справа статуту, домівки та плану праці.

На початок прийнято Статут Літературно-Мистецького Клубу, який вже перед тим існував в Дітройті. З бігом часу деякі його постанови змінено, деякі нові додано. Якщо ходить о план праці, то передбачено літературні відчити, мистецькі виставки, відзначення різних історичних роковин, музичні імпрези та видання якогось періоду, який реєстрував би головні події суспільного життя нашої громади. Виявлено бажання сходитися раз на тиждень та обговорювати біжучі американські та українські питання дня. Справа власної домівки була розв'язана в той спосіб, що винаймлено наперед одну домівку, потому другу, в яких відбувалися імпрези, коли не очікувалося багато учасників. В випадку передбачення більшої кількості учасників, в пригоді ставав Українсько-Американський Центр, при вул. Карпентер.

Роками очолював і дальше очолює управу Клубу маєстро Едвард Козак, який керуючись щирим українським патріотизмом, надав напрям його активності, в великій мірі виповнюючи активність Клубу своїми популярними мистецькими виставками та виставками інших відомих українських мистців. Він також заложив мистецьку студію, в якій один час навчалося 25 студентів. Др. Богдан Лончина, організатор численних літературних вечорів, сам давав також цікаві реферати із західно-європейської літератури. Цілий ряд літературних доповідей протягом

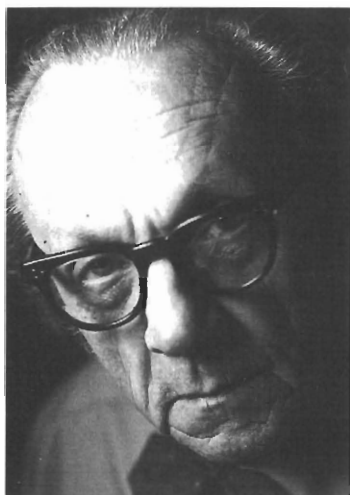
ВИЗНАЧНІ ЧЛЕНИ
УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНО-ГРОМАДСЬКОГО КЛЮБУ

Василь Колодчин

Богдан Лончина

Едвард Козак

Петро Стасів

Олекса Веретенченко

літ давала Марія Гарасевич, часто сама даючи ініціативу до цієї важливої праці, виказуючи своє знання професійного літературознавця. Дорадником в справах вечорів поезії був поет Богдан Нижанківський.

Музичні імпрези, чи то у формі концертів чи відчитів, були ділянкою др. Василя Витвицького. Фінанси Клубу від початку його існування по сьогоднішній день провадить Микола Кунинський. Газету "Дітройтські Новини" редагував спочатку Євген Кульчицький, потому др. Богдан Лончина, а по його смерті Володимир Баран. До кінця 1987 р. видано 182 числа.

Від часу до часу, Клуб спроваджував прелегентів з інших міст, часто повязаних з поважними коштами. Згадати б тільки найбільш відомі: зустрічі з письменником Уласом Самчуком, з рефератом Марії Гарасевич, Вірком Балеєм із рефератом про сучасну українську музику, ілюстровану виїмками різних композицій, вечір Василя Стефаника, на яким був присутній його син з Едмонту, проф. Юрій Оранський з відчитом про Ст. Людкевича, др. Євген Лащик про сучасну українську філософію, маєстро Володимир Колесник про сучасну українську музику та творчість Д. Бортнянського, проф. Роман Шпорлюк, проф. Ася Гумецька, проф. Мирослав Семчишин, проф. Штайнер, поет Богдан Рубчак з рефератами про творчість Тараса Шевченка.

75-та 80-ть ліття голови Клубу Едварда Козака були вершками товариських подій нашого міста, стягаючи не тільки нашу публіку але також визначних гостей з інших міст. Іван Кедрин, Йосиф Гірняк, Уляна Любович, Мирон Левицький, В. Коваль, Іван Керницький, Микола Понеділок вшанували ці події своєю присутністю. Цілий ряд мистецьких виставок дали можливість нашій публіці запізнатися з творами наших найкращих сучасних малярів, даючи їм рівночасно нагоду знайти покупців і в цей спосіб причинитися до розвитку нашого мистецтва.

"Вечір Колядування", який Клуб влаштовував щорічно по Різдвяних Святах був дуже вдалою імпрезою.

"Гурток Мистецького Слова", який охоплював любителів поезії молодшого покоління, дав три незабутні вечорі поезії: "А крила мають" поезія нескорених, "Щевченко говорить" з прозірками його картин, та "Слово як слово", поезія Богдана Нижанківського.

В склад гуртка входили: Віра Андрушків, Володимир Грушкевич, Люба Китаста, Рома Когут, Андрій Лятишевський, др. Володимир Прокопович, др. Юрій Розгін, Марта Савчук, Гена Скипакевич, Роман Скипакевич, Мирося Стефанюк, Роман Тарнавський і Христя Фединська.

Мирослав Кальба

УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР

Український Культурний Центр в місті Воррен, Мічіген

Справа будови Українського культурного центру була предметом багатьох дискусій і нарад, бо така установа була життєвою потребою громади. І слушно, не було ні одної громадської організації, ні одної громадськи наставленої одиниці, що не відчувала б потреби одного осередку, де сходились би нитки нашого громадського життя, де члени нашої спільноти обмінювались би думками, обговорювали всі громадські справи.

Першими, які найбільш болюче відчували потребу модернішого будинку, головно для збереження в ньому нашої молоді, були виховники і батьки сумівської молоді. Молодеча організація СУМ (Спілка української молоді) в тому часі приміщувалася в Українському національному клубі "Орлик", приміщення якого служили також як Народний

дім для громади та Організації українського визвольного фронту. Але для молоді там було затісно.

1965 року, 26 ентузіастів, членів сумівського осередку ім. гетьмана Пилипа Орлика, під керівництвом голови Ананія Никончука зложили 25 тисяч доларів і закупили кілька акрів землі в місті Воррені, центрі українського поселення, в сусідстві української католицької парафії Св. Йосафата.

Та ще тривало повних десять років, поки ідея побудови дому стала реальною.

Упродовж тих десяти років були спроби деяких осіб чи організацій збудити нашу громаду до чину, десять років шукали сміливих стати до конкретної роботи, переконували, що нам треба усім разом обух стати, братися разом за велике діло, а не будувати малі організаційні домівки, що скоро тратять свою вартість.

Перші конкретні кроки в напрямку побудови Українського центру поробили члени Українського національного клубу "Орлик" (УНК "Орлик"). Вони на своїх загальних зборах в місяці квітні 1976 року уповажили новообрану управу відновити заходи в справі побудови Українського культурного центру, який служив би потребам цілої української громади, а в першу чергу потребам нашої молоді.

Управа УНК "Орлик" листом від 4 жовтня 1976 року повідомила всіх своїх членів про скликання Надзвичайних загальних зборів 17 жовтня 1976 року о годині 3-ій в залі "Орлика". Також були запрошені і представники громадських організацій та чільні громадські діячі Детройту й околиці.

На тих зборах УНК "Орлик", поробивши зміни у своєму статуті, відкрив можливість для кожного українського члена нашої громади набувати уділи до цієї корпорації, ставати співтворцем кожного її почину та бути повноправним її господарем, відповідно до числа своїх уділів. Голоси уділовців рішатимуть про напрямок роботи Центру, бо тільки уділовці, і ніхто інший, рішатимуть про його долю.

У загальних рисах начеркнено, як мав би виглядати такий Центр та як і для кого мав би він служити. Усі однозгідно станули на тому, що УКЦентр мусить заспокоїти всі потреби громади, мусить дати можливість усім громадським організаціям розвивати в ньому свою діяльність.

Побажання і вимоги присутніх були, щоб чимскоріше приступати до реалізації задуму, тим більше, що до диспозиції є вже відповідна площа, на якій удосталь місця як на будову, так і для стоянки авт. Доїзд буде дуже догідний, бо саме тут розбудовують нову швидкобіжну дорогу, яка лучитиме наш дім із західними частинами нашого міста.

На цих зборах вибрано тимчасовий Будівельний комітет, що його очолив голова Богдан Федорак і до якого увійшли Северин Злочовський як його заступник і Ліда Качан як секретарка. При тому створено

такі комісії: пропагандивну — голова Володимир Тустанівський; будівельну — голова Іван Ровенчук; фінансову — голова Євген Репета. Контрольну комісію очолив Андрій Кульчицький, а на правного до-радника покликано д-ра Дениса Груника.

Однак показалося, що той комітет замалий, треба його доповнити і перевибрати. І скоро такий Будівельний комітет Українського культурного центру вибрано в наступному складі: голова ексекутиви — Богдан Федорак, заступники — Степан Юрків, Мартин Новаківський, Анастасія Біловус і Нестор Щербій, секретар — Антін Кобилянський, секр. англ. — Зена Юрків, фінансовий реф. — Євген Репета, скарбник — Андрій Кульчицький, реф. зв'язку — Петро Рогатинський, правний дорадник — Денис Груник; вільні члени: Михайло Андріяшко, Ольга Дужа, Юрко Юрків, Надя Шутка і Степан Когут. Контрольна комісія: голова — Володимир Рижий, заступник — д-р Микола Климишин, секретар — Микола Кавка і члени — Іван Сливка, Ярослав Біловус. Товариський суд: голова — Володимир Брездень, заступник — Василь Щербій і секретар — Микола Легета. Комісія технічна і дорадча: голова — Осип Ворик і члени — Михайло Андріяшко, Адріян Богонович, Микола Готра, Анна Гундич, Методій Іванчук, Петро Собків та Іван Ровенчук. Адміністративна комісія: голова — Мартин Новаківський, члени — Іван Цар, Ярослав Петрашук, Павло Ткач і Володимир Ворик. Декоративна комісія: голова — Надя Шутка і члени — Євгенія Барнич, Богдана Федорак, Оксана Качинська і Орест Кавка. Фінансова комісія: голова — Євген Репета, члени — Юрій Бачинський, д-р Володимир Богонович, Іван Бутрій, Іван Цар, Микола Ільницький, Дмитро Івасишин, Пилип Янкевич, Григорій Корб'як, Володимир Коваль, Євген Крижанівський, Мартин Новаківський, Григорій Озарків, Осип Рихтик, Петро Шнурівський, Петро Собків, Пилип Сотник, Ярослав Стеткевич, Теодор Тимочко, Іван Вільхівський, Володимир Захарій, Мирон Биц і Осип Шулик.

З хвилиною вибору Будівельного комітету під головством Богдана Федорака, зразу приступлено до праці. Безліч засідань, часто до пізніх нічних годин, звірено багато думок і перебрано безліч труднощів, щоб нарешті дійти до однозгідних заключень та приступити до будови. Узгіднено назву Український Культурний Центр (УКЦ), будований на уділах як неприбуткова корпорація. Уділовці є власниками посілості і будинку і тільки їх можна вибирати до керівних органів.

Також однозгіднено, що новий Український культурний центр, мусить бути побудований за приписами наймодернішої техніки й вигоди, має бути ділом усієї української спільноти для теперішніх і майбутніх поколінь, тоді стане він гордістю цілої української громади та буде притягальним центром для нашої молоді.

Запляновано проєкт будинку, що мав би мати більшого розміру залю (700-800 осіб) та ряд модерних приміщень, які повністю відпові-

датимуть вимогам української громади — і старшій, і молодшій генераціям. Під фінансовим оглядом будинок буде приносити доходи, які не лише покриватимуть усі витрати зв'язані з його утриманням, але також дозволятимуть на певні дотації на церковні і народні цілі, зв'язані з вихованням нашої молоді.

Кошти побудови будинку мали б виносити коло 1350000 доларів. На це потрібно було зібрати уділів і датків 450000, а на решту суми "Банк оф Коммерс" зобов'язався дати позичку.

В глибокій вірі, що будова Українського культурного центру Великого Детройту знайде прихильне наставлення широких кругів української громади, комітет приступив до реалізації задуму.

Зв'язок з уділовцями-організаціями та громадянством Будівельний комітет утримував через свій "Бюлетень", що його за час будови появилося десять чисел. Крім того, безліч листів висилано громадянству й організаціям. Комітет, а головню всі його комісії співпрацювали в найбільшій гармонії.

Будівельний комітет запланував розпочати роботи святковою церемонією посвячення площі та зрушення землі.

День 6 листопада 1977 року довго залишиться в пам'яті українців Великого Детройту. В цю осінню неділю, біля полудня сонце освічувало площу напроти церкви Св. Йосафата у Воррені, де відбувалась церемонія посвячення землі під будову.

До відправи Молебня станули о. Константин Височанський — парох церкви Св. Йосафата і його співслужитель о. Тарас Прокопів, о. Сергій Фединяк із парафії Непорочного Зачаття з Гемтремку та о. протопресвітер Олександр Биковець, настоятель УАПЦ Св. Андрія Первозваного. Співав імпровізований хор, зложений зі співаків усіх парафій. Диригував ним Володимир Літинський.

Закосичена українськими національними стяжками нова лопата переходила з рук до рук, зрушуючи землю під нову будову. Копали землю отці духовні, суддя повіту Вейн, Джан Гавзнер, радна міста Воррену пані Сабо і накінець голова Будівельного комітету Богдан Федорак.

Після посвячення представники і гості та учасники цієї радісної події перейшли до аудиторії церкви Св. Йосафата. Голова Будівельного комітету Богдан Федорак привітав усіх приявних, представив коротко історію будівельної акції і запросив оглянути модель Українського культурного центру, що його збудував молодий професіоналіст Адріан Богонович.

З моделю присутні дізнались, що тільки одна третина відведена на комерційне користування, щоб економічно забезпечити втримання будинку, а дві третини повністю призначені для заспокоєння культурних вимог нашої великої громади: музей та архів, бібліотека-читальня, гро-

мадський клуб "Бесіда", руханкова зала для спортивних потреб нашої молоді, кімнати для розваги молоді, а верхній поверх — 12 кімнат призначено для громадських організацій, класи українознавства, зібрання і проби, лекції чи заняття самодіяльних гуртків молоді.

В ході програми, якою проводив член комітету Юрій Юрків, привняли зложили і задеклярували на уділи 29 тисяч доларів.

Для здобуття фондів та уділів Будівельний комітет zorganizував великий український концерт 23 квітня 1978 року в залі аудиторії Лінкольн Гайскул. Комітет для підготовки цього концерту очолила Оля Дужа. Виступали солісти Галина Андреадіс — президент корпорації "Українська опера", Михайло Мінський — баритон, Валентина Биковець — лірично-кольоратурне сопрано, довголітня солістка Капелі бандуристок СУМА, при акомпаньяменті Марії Лончини-Лісовської. Славетна Капеля бандуристок СУМА ім. гетьмана Пилипа Орлика під мистецьким керівництвом Петра Потапенка і танцюристи з ансамблю "Космач" завершили програму цього величавого концерту.

Зразу після посвячення землі під будову, приступлено до праці. Люди і машини роїлися на площі, щоденно праця поступала вперед, а з нею почав народжуватись громадський дім. Через п'ять місяців після святкового зрушення землі громада була повідомлена, що з кінцем березня 1978 року закінчено залізну конструкцію нового будинку. На фундаментах Українського культурного центру змонтовано 112 тонн сталі. В тому часі близько 600 родин і понад 50 організацій стали членами-уділовцями цієї громадської корпорації.

У неділю 17 вересня 1978 року посвячено наріжний камінь Українського культурного центру.

Від церкви Св. Йосафата рушив імпазантний похід з хрестом на переді і дев'ятьма священиками — католицькими і православними, з великою групою дітей і юнацтва, членів уділовців, з прапорами молодечих організацій ОДУМу й СУМА, — довгі-предовгі ряди чоловіків і жінок. Похід робив хвилююче враження, радував прихильників, а опонентів переконував у тому, що за цією будовою стоїть велика громада, найактивніша її частина.

При свят-престолі в середині будинку УКЦентру стануло до відправи Молебня і благословення наріжного каменя дев'ять священиків.

Над престолом височів наріжний камінь, сірий мармур з написом *Український Культурний Центр* по-українськи і по-англійськи, з датою 1 вересня 1978 і золотим тризубом посередині, роботи Адріяна Богоновича.

Після церковної відправи, пропам'ятну грамоту прочитав Юрій Юрків, директор радіопрограми "Українська година". В цій грамоті записано всі події та список людей, які дали початок до будови Українського культурного центру та вели цю працю в різні періоди будівельної акції.

Голова Будівельного комітету і голова корпорації Український культурний центр, Богдан Федорак, у короткій, але глибоко змістовній промові подякував усім співробітникам і членам усіх комісій за гармонійну співпрацю, вказав на важливу роль, що її має виконати цей осередок для нашої громади на багато поколінь після нас.

Представлений Богданом Федораком голова Ділового комітету — Степан Юрків подякував усім парохам за молитовні відправи, хоріві за спів, та всім членам Ділового комітету за співпрацю, запрошуючи всіх учасників на обід і народний фестин, що відбувався на відкритій площі та в залах церковного будинку.

В часі підготовки посвячення наріжного каменя і в день його посвячення наші громадяни склали або задеклярували близько 80 тисяч доларів. Діловий комітет, який очолив Степан Юрків, якнайкраще вив'язався із своїх завдань.

Після посвячення наріжного каменя наспіло багато гратуляцій та побажань завершення діла від приятелів поневолених народів та американських урядових чинників, разом із найщирішими привітаннями усім тим, які спричинилися до спорудження УКЦентру.

Від закуплення площі до передання будинку в користування громаді тривало повних 13 років. Святкове відкриття відбулося 16 грудня 1978 року.

До президії Ділового комітету входили: голова — Ярослав Дужий, заступники голови — референт фінансовий — Ольга Дужа, зв'язків — Петро Рогатинський, програмовий — Микола Кавка, програмки — Степан Когут, Антін Кобилянський — секретар, Євген Репета — скарбник і Зеновія Юрків, Степан Юрків та Юрій Юрків як члени.

Бенкетом відкрито Український культурний центр у Воррені. Вносили прапори, будову освячували парохі всіх католицьких і православних церков, чим символізували духовне українське єднання.

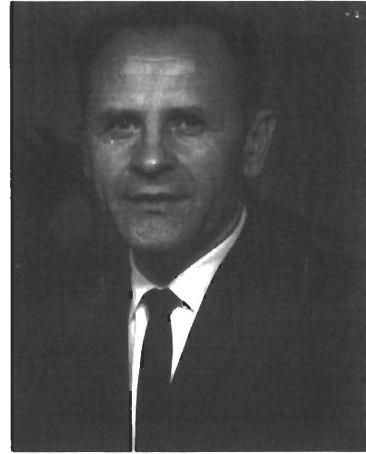
Делегація від громадських організацій, уділовців УКЦентру у складі Віри Куцої та М. Кавки і дітей у народній ноші, привітали голову Будівельного комітету Б. Федорака хлібом-сіллю. Голова Координаційного комітету ОУВФронту д-р М. Климишин зачитав привітального листа від голови Проводу ОУН Дост. Ярослава Стецька.

Моління і промови українських душпастирів, наче змістовний відгук прагнень молодого українського покоління, знайшло свій вислів в обширній, бо на 70-ти сторінках книзі-програмі святкового відкриття осередку.

Мистецьку частину програми звеличали "Соловейки", жіноче тріо СУМА з Філядельфії під керівництвом проф. Зої Маркович, Капеля бандуристок СУМА осередку ім. П. Орлика під керівництвом Петра Потапенка і Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка під керівництвом Григорія Китастого.

Богдан Федорак

Микола Климишин

Святкові привітання зложили губернатор штату Мічігану В. Міллікен, о. ігум. Інокентій Лотоцький, мер міста Воррену Тед Бейтс, голова осередку СУМА — А. Никончук та Богдан Федорак — голова Будівельного комітету і голова відділу УККА півд.-схід. Мічігану.

Програмою провадив господар вечора о. Вернард Панчук.

Відкриття грандіозного культурного осередку для українців Детройту викликало жваву реакцію в англомовній пресі і телевізійних передачах, де появились коментарі із насвітленням УКЦентру та його посвячення. Польські газети як "Дзєннік Польські" ставлять своїм читачам українську зорганізованість і жертвенність за приклад до наслідування.

З відкриттям і переданням Центру в ужиток громаді, Будівельний комітет не осів на лаврах, але взявся до закінчення своїх обов'язків, щоб і внутрі прикрасити будинок та пристосувати його до всегранного користування. Але громада не чекала аж до викінчення останньої кімнати, а почала зразу вливати свою живу кров. І так першою імпрезою являється Новорічна зустріч-забава. На ній відбулося нечуване явище. Раптом почали напливати громадяни, яких дотепер не видно було ніде й ніколи, а найголовніше, що здивувало не одного — звідки в нас узялося стільки молоді, якої зійшлося не менше чотири сотні. У двох залах розмістилось 1100 гостей і для багатьох, на жаль, уже забракло місця. Після півночі пішли у танець батьки і діти, а може і діди і внуки. Всі почувалися вільно й радісно у своїй світлиці.

Дотеперішні жертвні труди невтомних будівничих довели до того, що велика українська громада, особливо молода громада ожила і віднайшла зв'язок із традиціями своїх батьків.

Візія ентузіястів побудови дому — сповнилася!

1 квітня 1979 року відбулися установчі збори дирекції "Українського Культурного Центру", де вибрано першу дирекцію в такому складі: Богдан Федорак — голова, Ярослав Дужий — заступник голови, Зеновія Юрків — секретар і Степан Когут — фінансовий референт. Вільні члени: Денис Груник, Микола Кавка, Марія Юрків, Володимир Гнатюк, Мартин Новаківський, Василь Віщур, Зеня Брездень, д-р Павло Джуль, д-р Іван Гришко, Микола Миколенко, Євген Репета, ред. Петро Рогатинський, Григорій Корб'як, Осип Шулик, Ярослав Стеткевич, Іван Сливка і Володимир Ворик. Контрольна комісія: майор Бен Пінкос, д-р Іван Дутко, Степан Юрків, Володимир Варшавський, Антін Кобилянський. Товариський суд: Василь Щербій, д-р Микола Климишин, Іван Петруша.

В наступному році вибрано уже дирекцію, контрольну комісію, суд і дорадчу раду згідно із статутом на три — два і однорічну каденції. Склад перзидії: Ярослав Дужий — голова, Богдан Федорак — бувший голова, Степан Когут — заст. голови, Богдан Несторович — заст. голови, Бен Пінкос — фінансовий референт, Володимир Варшавський — скарбник, Ірина Марітчак — секретарка.

Дирекція відразу поставила собі головне завдання, щоб цей величавий будинок заповнився кипучим життям до останньої квадратної стопи забудованої площі. І в скорому часі вдалося їй це досягнути.

На заклик дирекції, членство відгукнулося і подарувало для Центру декоративні квіти у вазонах, книжки і не газардові гри. Завдяки цьому, заощаджено Центрові багато зайвих видатків, піднесено естетичний вигляд будинку й забезпечено світлицю потрібними розваговими матеріялами, а бібліотеку книжками.

Тут знайшло безкоштовне приміщення понад 50 організацій, які працюють на своїх статутах. Управам тих організацій відпала журба за приміщення та інші потреби, бо це все їм дає зовсім безплатно УКЦентр.

З переданням будинку для користування українській громаді, відразу закипіла в ньому праця, мов у вуликові. Насамперед відкрито курс української мови для тих, що хотіли вдосконалювати своє знання мови в щоденному вжитку або пізнати основи граматики. Курс різьбарства в дереві притягнув багато охочих навчитися орудувати різцем і долотом. Матері, доні яких доростали під вінець, були зацікавлені навчитись печення короваїв. Юнацтво СУМА з захопленням відвідувало проби українських народних танків, чи то в групі молодших чи старших під керівництвом Мотрі Макар-Федірко. Щосуботи групи молодих бандуристок під мистецьким керуванням Петра Потапенка вдосконалювали техніку гри на бандурі та приготувались до нових виступів перед публікою. Капля на протязі свого існування дала понад 120 самостійних концертів і виступів у цілому ряді міст США й Канади. Не можна оминати щотижневих сходин сумівських роїв із виховною програмою, заняттями самодіяльних гуртків, чи проб дитячого хору під керуванням д-ра Степана Луцького.

Організації, що займаються культурними справами без допомоги і приміщень УКЦентру не спроможні були б дати українській громаді імпрези, які одній організації неможливо підготувати чи оплатити. Для приміру АДУК (Асоціація діячів української культури), відділ у Детройті, який очолювала Мирослава Ласовська-Крук, влаштував два авторські виступи, чотири літературні вечори, шість образотворчих виставок та вісімнадцять доповідей. Напевно у пам'яті кожного залишились мистецькі виставки Ореста Кавки, Михайла Дмитренка, Людмили Морозової, Марії Гарасовської-Дачишин чи остання збірна виставка 59 мистців у минулому році. Чи призабули вже прекрасну виставку писанок Лариси Цісарук під назвою "Писанка"? Оглянули її не лише українці, але багато чужинців, у тому з мистецького світу, які захоплювались красою — орнаментикою — і символікою нашого мистецтва.

Багато відвідувачів подивляло збірну виставку писанок, яка була розміщена на столах і в габльотках у великій кімнаті на поверсі, участь в якій брали: Лариса Цісарук, Мирослав Кальба, Роман Сенюк, як також виставляв окремо Василь Огар із своєї приватної збірки.

А скільки вже імпрез відбуло за цей час. Згадаймо хоч би такі як Січневі Роковини 1979 року, 50-ліття ОУН, за участю голови Проводу ОУН Ярослава Стецька, 40-річчя постановня УПА, 40-річчя АБН і інші. Додаймо до того крайові чи окружні наради СУМА, Організації українського визвольного фронту чи з'їзди, от як таборян з Ельвангену, зустрічі з приїзними групами як хорами з Утрехту, з хором "Гомін" з Англії, з хором з Міннеаполісу, танцювальним ансамблем "Україна" та іншими. А скільки імпрез влаштовано окремими організаціями для свого членства чи прошених гостей, як Святочні чи Новорічні зустрічі, посвячення прапорів товариств ОЖ ОЧСУ та Тов. УПА. Не можна не згадати зустрічей із нашими національними борцями, т.зв. "дисидентами".

Здобувши повагу і респект серед американських урядових чинників, в УКЦентрі відбувалося багато зустрічей з конгресменами та сенаторами, як рівнож з консулями, тут засідала урядова Федеральна Комісія Голодомору, членом якої є наш голова Богдан Федорак, а пороги нашої будівлі переступали президенти США Рональд Реген і Джордж Буш.

Переважно всі ці імпрези лежали на відповідальності нашого культурно-освітнього референта Миколи Кавки, який дбайливо їх підготував. Немає дня, щоб тут не відбувались засідання українських товариств чи організацій, чи спеціальних комітетів. А скільки за цей час відбулось наших весілля, христин і забав? Чи хоч би і в разі родинних трагедій, все тут знаходилось місце для влаштування тризн.

Вартість приміщень, якими дарово користується наша громада, могла б виносити коло 100 тисяч доларів. Додайте до того ще коло 50

*Відвідини президента США Рональда Реґана в Українському Культурному Центрі, Воррен, Мічіган.
Справа до ліва: Франк Стелля, президент Рональд Реґан, Мел Лярсен, Богдан Федорак, голова УЦк, конгресмен Вілліам Брумфільд, Ярослав Дужий, Ронна Ромні, Лінас Коджселіс.
Жовтень 1984 року.*

*Відвідини президента Джорджа Буша в Українському Культурному Центрі, Воррен, Мічіган
Перзидент Джордж Буш, прямо від нього, Микола Кавка, Богдан Федорак і Ярослав Дужий.
Липень 1989 року.*

тисяч долярів помочі готівкою нашим церквам, школам, молоді, організаціям, то це разом становитиме 150 тисяч долярів річно. З цього можна побачити, яку величезну користь має громада з Українського культурного центру.

Для улегшення контакту та інформацій із членством, дирекція Центру безкоштовно видає щомісячні "Бюлетені", з яких перших 52 редагував ред. Петро Рогатинський, а дальші числа редагує Мирослав Кальба.

Остання президія УКЦентру була обрана в особах: Богдан Федорак — голова, Микола Кавка — заступник голови, Віра Куца — секретарка, Степан Когут — скарбник; референти діяльності: Мирослав Кальба — інформативний, Микола Кавка — культосвітній, Антін Кобилянський — розбудови, Мирон Федорів — молодіжний, Осип Шулик — членства.

Належитья відмітити тих членів дирекції, котрі безперестанно від самого початку стільки років добровільно вкладали свій труд і час для розбудови. Ними були (поазбучно): Володимир Ворик, Ярослав Дужий, д-р Іван Дутко, Микола Кавка, Антін Кобилянський, Ірина Марітчак, Мартин Новаківський, Іван Сливка, Ярослав Стеткевич, Богдан Федорак, Осип Шулик, Степан Юрків і Юрій Юрків. З помежи них головами були: Ярослав Дужий два роки, а Богдан Федорак усі решта років, як також був перед тим ще й головою Будівельного комітету.

З великою вдячністю і признанням згадуємо тих перших піонерів, що закупили площу, на якій сьогодні красується наша гордість — Український культурний центр.

З неприхованою гордістю за нашу громаду згадуємо тих перших уділовців, що збудували своїми вплатами основний Будівельний фонд.

З пошаною і признанням відмічуємо тих наших громадян, що працювали чи то в Будівельному комітеті, чи опісля в дирекції Центру та в різних комісіях, тратили час, жертвували безліч годин дарованої праці, вкладали свій запал і свою душу в спільне діло, задивлені в чудову візію нової дійсности нашої громади. Їхня візія сповнилася.

Вдержання свідомої української субстанції поза межами українських земель, це найважливіша справа української політичної еміграції.

В кожному народі, в кожній інституції чи організації бувають дні злетів і упадків, як і життя людини складається з радощів і смутків. Може дехто добачає нині певний застій чи сповільнення, але це лише хвилеве, це тільки час для передишки до нового злету.

Розбудова, яка скоро розпочнеться, допоможе в майбутньому ще краще обслужити нашу громаду. На нас тепер тим більше буде лежати цей святий обов'язок створювати для української молоді найсприятливі обставини, щоб дати їй почуття гордості з приналежности до української спільноти. Ця молодь, твердо стане в обороні української визвольної справи, коли ця справа знову буде на світовій арені.

Д-р Микола Климишин

ОСЕРЕДОК НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

Осередок НТШ у Детройті був заснований 1 березня 1951 року в такому складі: д-р філ. Петро Біланюк, д-р пр. Антін Заплітний, д-р пр. Петро Конюх, інж. електр. Роман Крохмалюк, Іван Кузьмич-Березовський, д-р пр. Олександр Мартічак, інж. мех. Атанас Міляннич, д-р мед. Софія Парфанович, д-р пр. Євген Перейма, д-р мед. Володимир Прокіпович, д-р філ. Іван Розгін, теол. о. Петро Чавс, д-р філ. Михайло Пап, д-р екон. Василь Шкудор. Всі вони були тоді звичайними членами, крім Василя Витвицького, який був дійсним членом НТШ.

В пізніших роках прибули до Детройту: інж. хем. Юрій Крохмалюк-Тис, теол. о. Сергій Федуняк, д-р філ. Богдан Лончина, д-р хем. Антін Шутка, мгр. філ. Ірина Пеленська-Пасіка, д-р теол. о. Севастіян Сабол. мгр. філ. Петро Стасів.

З діяльності осередку в ту пору занотовано: 22 січня 1955 доповідь д-ра П. Біланюка — "Геополітичне положення України" і 21 травня 1955 доповідь д-ра М. Дольницького — "Розвій козацтва в Україні".

Згодом був прийнятий до НТШ як звичайний член д-р філ. Степан Горак, а на внесок проф. Калини 12 червня 1959 року був прийнятий до НТШ як звичайний член д-р філ. Микола Климишин.

13 червня 1960 року відбулася в середній школі при 3056 Генлі в Гемтремку доповідь проф. М. Дольницького — "Замучений більшовиками український учений і педагог Степан Рудницький", а після доповіді відбулися Загальні збори осередку НТШ в Детройті, на яких уступала бувша Управа осередку: П. Біланюк — голова, Б. Лончина — секретар і А. Міляннич — скарбник. На їхнє місце вибрано нову управу осередку у складі: Б. Лончина — голова, Михайло Цап — секретар, а скарбник П. Біланюк.

21 грудня 1961 року на членських зборах осередку усталено плян праці й вибрано комісію для вивчення українського поселення в Детройті.

6 квітня 1962 року відбулася доповідь М. Климишина про Маркіяна Шашкевича.

У 1964 році відбулися Загальні збори членів осередку НТШ і вибрано нову управу: А. Шутка — голова, Б. Лончина — заступник голови, М. Цап — секретар, П. Біланюк — скарбник.

З діяльності записано доповідь проф. д-ра Олександра Кульчицького на тему "Перетворення людини в Советському Союзі", що відбулася 1 квітня 1964 року, та доповідь А. Шутки "Чи є можливості життя на сусідніх планетах", яка відбулася в листопаді 1965 року.

У 1974 році невлічимо захорував Шутка А., і в наслідок того відбулися Загальні збори осередку 16 листопада 1977 року в домі УАО при вул. Карпентер. Але тоді вже було дуже мало членів НТШ, бо виїхали з Детройту Витвицький В., Перейма Є., Мілянчик А., Біланюк П. і Горак С., а померли о. Чавс П., Шкудор Василь, Заплітний А., Розгін І., Дольницький М., Парфанович С. і Прокопович Володимир.

Тому на Загальних зборах були присутні лише Лончина Богдан, Джуль Павло, Цап Михайло, Конюх Петро, о. Федуняк Сергій, Марітчак Олександр і Микола Климишин, а Пеленська-Пасіка Ірина виправдала свою неприсутність.

Новим головою вибрали знову Лончину Б., а секретарем надалі лишився Цап М. Скарбника не вибирали, бо ту малу працю, яка в осередку припадає скарбникові, перебрав на себе секретар.

В час каденції тої управи відбулася доповідь проф. д-ра Р. Шпорлюка "Умовини в Україні, в яких жив і творив Тарас Шевченко". Також осередок був щороку співспонзором Свята Шевченка, яке відбувалося головню силами молоді шкіл парафіяльних і шкіл українознавства.

Осередок співпрацював із Культурно-громадським клубом, в якому членом управи був голова осередку Лончина Б.

З рамени Культурно-громадського клубу Лончина Б. мав дві доповіді з прозірками на тему "Божественної комедії" Данте А. Одна про "Пекло" відбулася 3 жовтня 1980 року, а друга про "Чистилище" 9 жовтня 1981 р. На вечорі АДУК 17 грудня 1982 року М. Климишин читав про поетичну творчість Святослава Караванського.

6 листопада 1983 відбулося Свято 1 Листопада, на якому доповідь мав о. д-р Севастіян Сабол.

12 листопада заходом Культурно-громадського клубу відбувся літературний вечір для вшанування поетичної творчости о. д-ра С. Сабола, що свої поезії пише під літературним псевдонімом Зореслав.

25 лютого 1984 року Ю. Тис-Крохмалюк читав реферат "І Українська дивізія УНА в насвітленні архівних матеріалів".

Ювілей 110-ліття існування Наукового товариства ім. Шевченка відзначив осередок 25 листопада 1984 року в приміщенні Українського культурного центру, на який запрошено голову НТШ з Нью-Йорку д-ра Ярослава Падоха. Він мав святкову промову, в час якої подав до відом, що управа НТШ іменувала о д-ра С. Сабола дійсним членом НТШ.

На імпрезі, яку організував за почином осередку Громадський

комітет, зібрано разом понад 17 тисяч доларів на потреби НТШ, голов-но завдяки д-рові П. Джулевi, який склав княжий дар для НТШ в сумi десять тисяч дол.

27 вересня 1985 року помер голова осередку Б. Лончина. Голова НТШ в Нью-Йорку Я. Падох уповноважив М. Климишина офіційним листом від 15 лютого 1986 року, щоб він зайнявся справами осередку по смерті Б. Лончини.

Цього листа прочитав М. Климишин на членських зборах осередку 15 квітня 1986 року, на яких були присутні: П. Джуль, Крохмалюк Р., Крохмалюк-Тис Юрій і д-р Богдан Гайдукевич, що його приєднав М. Климишин, і був на зборах одногосно прийнятий у члени НТШ. Свою неприсутність виправдали о. С. Сабол і А. Шутка. М. Климишина вибрано діючим головою осередку. До відома присутніх подав секретар М. Цап, що в касу вплинуло ще понад чотири тисячі дол., дальших датків на потреби НТШ, з чого вислано до Нью-Йорку чотири тисячі, а в касі зосталось 218.01 дол.

В жовтні 1986 року Головна рада НТШ іменувала д-ра Богдана Гайдукевича дійсним членом НТШ, а д-ра Миколу Климишина членом кореспондентом.

У висліді того можна було скликати Загальні збори осередку, які відбулися в четвер 19 березня 1987 року при Укр. культ. центрі. Головою був М. Климишин, а секретарем Б. Гайдукевич.

Присутні були: о. д-р С. Сабол, д-р П. Джуль, артист-маляр Едвард Козак, д-р М. Цап, інж. Роман Крохмалюк, д-р Б. Крук, д-р Микола Григорчук, д-р Б. Гайдукевич, інж. Любомир Гевко, дир. Петро Стасів. Свою неприсутність оправдали: д-р Ася Гумецька, д-р Роман Шпорлюк, д-р Ігор Каменецький, інж. Ю. Крохмалюк-Тис, д-р А. М. Уляна Климишин і д-р Антін Шутка.

Збори вибрали нову Управу: д-р Б. Гайдукевич — голова, д-р М. Григорчук — секретар і д-р М. Цап — скарбник. Контрольну комісію вибрано в складі: інж. Р. Крохмалюк, М. Климишин і інж. Л. Гевко.

Членські збори 5 травня 1987 року прийняли плян Конференції "Слова", який представив М. Климишин, і призначено дату Конференції 23 травня 1987 року. Збори прийняли одногосно в члени осередку д-ра Маріяна Юзича, д-ра Олександра Серафима і д-ра Юрія Фединського, яких приєднав М. Климишин.

В суботу 23 травня 1987 року відбулася Наукова конференція у 800-ліття "Слова о полку Ігоревім" в Українському культурному центрі для української громади з такою програмою:

Відкрив конференцію голова осередку Б. Гайдукевич, а вів конференцію М. Климишин. Д-р Олександра Копач мала доповідь: "Слово о полку Ігоревім" і биліни. Доповідь Аріядни Стебельської "Слово о полку Ігоревім" і "Пісня про Ролянда" читав Б. Гайдукевич. "Плач Ярославни" деклямувала мгр. Христина Юзич, "Битву над Каялою" читав

інж. Юрій Крохмалюк-Тис. Доповіддю М. Климишина на тему "Автор 'Слова' — Нестор історії української літератури" закінчилася конференція.

Членські збори 22 вересня заслухали звіт про Наукову конференцію і прийняли в члени осередку мгр. Віру Андрушків. Заплановано відбутися відзначення 800-ліття "Слова" для англомовної публіки доповіддю проф. д-ра О. Пріцака, яка відбулася 16 листопада 1987 року у Вейнському університеті, спонзорована також Українським студентським клубом і Українсько-американською культурною фундацією.

17 листопада 1987 на членських сходинах осередку заплановано читати на кожних сходинах коротку доповідь.

В 1988 і 1989 р. були читані такі доповіді на сходинах членів осередку: Ю. Фединський, на основі "Руської Правди", "Громадські права у княжій Україні" і друга — "Віче у княжій Україні".

М. Климишин: "Шевченко й Драгоманов і їхній вплив на події в Україні в роках 1917-1920" та "Історія Наукового товариства ім. Шевченка".

О. Серафим: "Економічні реформи в СРСР", з доповненням М. Климишина і Л. Гевка;

"Автомобільна промисловість з кінцем ХХ століття";

"Автомобільна промисловість України".

М. Юзич: "Стан офтальмологічної науки в Україні".

Публікації творчості членів Осередку:

Д-р Ася Гумецька: "Маяковський і його неологізми", Нью-

Йорк, 1964, стор. 270;

"Сучасна українська мова" (3 накладу), Торонто, 1980, стор. 480.

Д-р Мирон Дольницький: "Географія України", шкільний підручник, стор. 88;

"Нова історія України", шкільний підручник, Детройт, 1953.

Д-р Ігор Каменецький: "Гітлерівська окупація України";

"Тайні нацистівські плани у Східній Європі";

"Націоналізм і людські права" (процес модернізації в СРСР), Літлетон, Кол., 1978;

"Трагедія Вінниці" (Екстермінаційна політика Сталіна 1936-38), стор. 260. Всі чотири праці англійською мовою.

Д-р Микола Климишин: "В поході до волі", спомини, том 1. Торонто, 1975, стор. 429;

"Альманах Станиславівської Землі", том 2, Нью-Йорк, 1985, стор. 900, зредагував М. Климишин.

Едвард Козак: "Гриць Зозуля", Детройт, 1973, стор. 224;

"На хлопський розум Гриця Зозулі", Детройт, 1982, стор. 230.

Довголітній редактор гумористичних журналів та "Лиса Микити".

Юрій Крохмалюк-Тис: "Під Львовом плуг відпочивав", Львів, 1937, стор. 158;

"Симфонія землі", Вінніпег, 1951;

"Шляхами віків", Вінніпег, 1951, стор. 128;

"Не плач, Рахиле", містерія-драма, Буенос-Айрес, 1952, стор. 52;

"Щоденник Селепка Лавочки", Буенос-Айрес, 1954;

"Маркіза", оповідання, Вінніпег, 1954;

"Рейд у невідоме", оповідання, Буенос-Айрес, 1955, стор. 252;

"Життя іншої людини", Мюнхен, 1958, стор. 197;

"Конотоп", оповідання, Торонто, 1959, стор. 172;

"Звідун з Чигирини", Буенос-Айрес, 1961, стор. 232;

"На світанку", повість, Чикаго, 1961, стор. 404;

"Казка про лицаря Добриню", для дітей, Торонто, 1970.

"Бої Хмельницького", Мюнхен, 1954, стор. 184;

"Українська Повстанська Армія", англійською мовою, Нью-Йорк, 1972, стор. 449;

"Історія I дивізії УНА", еспанською мовою, Буенос-Айрес, 1961, стор. 187.

Ю. Крохмалюк-Тис довголітній редактор "Терему", що його видає АДУК.

Инж. Роман Крохмалюк: "Заграва на сході", спогади і документи про дивізію, Торонто — Нью-Йорк, 1978, стор. 350.

Іван Кузич-Березовський: "Жінка і держава", Воррен, Міч., 1970, стор. 289;

"Аріяна" — праісторія України, ч. 1, Детройт, 1979, стор. 378;

"Праісторія України", ч. 2, стор. 235;

"Суверени України", стор. 234.

Д-р Богдан І. Лончина: "Пісня про мого Сіда", переклад із староеспанської мови, Рим, 1972, стор. 160;

"Пісня про Ролянда", переклад із старофранцузької мови, Рим, 1977, стор. 169.

Отець д-р Севастіян (Степан) Сабол, ЧСВВ:

Зореслав — "З серцем у руках" поезії, Ужгород, 1933;

Зореслав — "Сонце і блакить", поезії, Ужгород, 1936;

Зореслав — "З ранніх весен", поезії, 1963, стор. 115;

"Голгота греко-католицької Церкви в Чехо-Словаччині", Торонто, 1978, стор. 350.

Д-р Роман Шпорлюк: "Політична думка Томаса Масарика", Нью-Йорк, 1981, стор. 240;

"Україна" — коротка історія, англ. мовою, Детройт, 1979, стор. 120;

"Комунізм і націоналізм", Нью-Йорк — Оксфорд, 1988, стор. 307.

Д-р Павло Джуль від 1967 року є головним редактором "Лікарського вісника" й має в ньому багато статей головно з медицини, а також підготовляє до друку Медичний словник; був іменований дійсним членом НТШ в 1990 році.

З браку місця, назов статей авторства членів осередку не подається.

Осередок діє під управою, вибраною на Загальних зборах в дні 14 березня 1989 року у складі: д-р М. Юзич — голова, д-р Ю. Фединський — заступник голови, мгр. Лада Прокоп — секретар, д-р О. Серафин — скарбник. До Контрольної комісії належать: д-р Б. Гайдукевич, д-р М. Григорчук та інж. Л. Гевко.

Мирослава Ласовська-Крук

АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

ТЕАТРАЛЬНЕ ТОВАРИСТВО

Діяльність Асоціації Діячів Української Культури в Детройті, яка формально під цією назвою почала працювати 23 листопада 1968 р., треба перенести в попередні часи нашої еміграційної історії, до року 1961. Саме тоді письменник-театролог, визначний громадсько-політичний діяч Зенон Тарнавський зорганізував у Детройті "Театральне товариство", при якому згуртував університетську молодь і 4 та 5 березня власними силами поставили в Детройті перекладену ним на українську мову драму-мораліте "Дійство про чоловіка". У цій драмі виступали: Гена Юрків, Василь Барнич, Мирослава Савчук, Степан Чорній, Роман Тарнавський, Андрій Латишевський, Христина Липецька, Микола Кавка, Святослава Березовська, Люба Савчук, Микола Григорчук, Маріяна Флис, Люба Григорчук, Калина Ткачук і Ростислав Смаль.

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

В тому часі з Аргентини приїхав письменник інж. Юрій Тис-Крохмалюк і Зенон Тарнавський разом з ним почали організовувати Інститут української культури (ІУК), який охоплював би ширше коло культуротворців. ІУК мав стати осередком для виявів національної культури на еміграції, мав публікувати праці визначних діячів наукового і мистецького світу, як також протидіяти наступові російського імперіялізму на українську еміграцію.

Інститут УК оформлено на установчих зборах 16 грудня 1962 року, але співторця інституту на тих зборах уже не було. Зенон Тарнавський відійшов з цього світу 8 серпня 1962 р. Одною з основних праць ІУК мало бути видавання журналу, який був задуманий, і таким він продовжував бути через чверть століття аж до сьогодні, як непересічний,

монографічного характеру. Кожне число присвячене окремій ділянці культури та іншому творцеві.

До першої управи ІУК увійшли: голова — Юрій Тис-Крохмалюк, заступник — д-р Антін Шутка та члени — проф. Мирон Дольницький, Микола Кавка, Антін Кобилянський, доцент Богдан Крук, Ярослав Тарнавський, Іван Федішин, Іванна Тарнавська-Цісик, Василь Щербій, Степан Юрків, а також кооптовано проф. Івана Боднарука. До Контрольної комісії увійшли: Михайло Дужий, д-р Микола Климишин і Петро Рогатинський. Рівнож вибрано Комісію для видання творів сл.п. Зенона Тарнавського, до якої увійшли: В. Щербій, М. Дужий, А. Кобилянський, Олег Лисяк, Юрій Тис, І. Цісик та Я. Тарнавський.

За час свого існування ІУК видав одно число журналу "Театр" і три числа журналу "Терем": 1) "Україна на світанку історії" присвячене проф. Ярославі Пастернакові, 2) "Літературна творчість на чужині" про Нью-йоркську групу письменників-модерністів, та 3) монографічне видання про мистця-малюра Михайла Дмитренка.

Окремими книжками в тому часі вийшли: "Дорога на Високий Замок" — новелі, есеї, спогади Зенона Тарнавського, "Дійство про чоловіка" — переклад англійської драми з чотирнадцятого століття невідомого автора, "Вбивство в соборі" — Томаса Еліота, "Діалоги кармеліток" — Жоржа Бернанос.

Крім видавничої активності, ІУК уряджував літературні вечори, на яких виступали Йосип Гірняк і Олімпія Добровольська в поетичному монтажі Юрія Дивнича "Театр Шевченківського слова", інший вечір був присвячений проф. Я. Пастернакові, а на виставці української рідкісної книжки реферати виголосили Леонід Полтава і Юрій Тис-Крохмалюк.

АСОЦІАЦІЯ ДІЯЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (АДУК)

23 листопада 1968 року відбуто установчі Загальні збори Асоціації діячів української культури (АДУК), на яких створено відділ у Детройті. Від того часу завдання ІУК перебрав АДУК, статутіві завдання якого покривалися із цілями ІУК. Перша управа оформилась: голова — Ярослав Тарнавський, заст. голови — Петро Рогатинський, секретар — Роман Тарнавський, і члени Антін Кобилянський, Михайло Дмитренко, Петро Потапенко, Юрій Тис-Крохмалюк, Іванна Цісик, Василь Щербій.

Завданням АДУКу далі було продовжувати літературні вечори. Доповідь про українське мистецтво виголосив д-р Богдан Стебельський під час образотворчої виставки мистця Михайла Дмитренка, як рівнож про автора виставки. Він теж виголосив доповідь про творчість мистця Віктора Цимбала, праці якого були виставлені в жовтні 1969 р. На вечорі присвяченому поетові Богданові Бойчукові доповідь виголосила проф. А. Гумецька, а на вечорі присвяченому письменниці Оксані Керч — Юрій Тис. Про українське барокко доповідала проф. А. Гу-

мецька, а на літ. вечорі поета Богдана Нижанківського-Бабая доповідав Юрій Тис. У грудні 1972 року літературний вечір був присвячений письменниці Ользі Мак.

АДУК продовжував видання журналу "Терем" якого дотепер вийшло ще 6 чисел. Вони були присвячені Богданові Нижанківському-Бабаяві, Якову Гніздовському, Василеві Барці, Любославі Гуцалюкові, Зенонові Тарнавському, а останнє Григору Лужницькому. Редагує "Терем" Юрій Тис-Крохмалюк, і він підготовляє 10-те число, яке буде присвячене Святославі Гординському.

19 січня 1980 року на Загальних зборах вибрано нову управу, яку очолила Мирослава Ласовська-Крук. До управи увійшли д-р Микола Климишин — заст. голови, Катерина Потапенко — секретар, Антін Кобилянський — касир, Юрій Тис-Крохмалюк — головний редактор та Михайло Дмитренко, Орест Кавка, Юрій Брездень, Петро Потапенко, Роман Тарнавський, Микола Кавка і Юрій Тарнавський. До Контрольної комісії увійшли Василь Щербій, д-р Богдан Крук і Мартин Новаківський. В межичасі до управи дійшли ще нові члени — Степан Климишин, Дзвінка Гайда, Богдан Федорак, Степан Юрків, Ярослав Кривий, Мирослав Кальба й Ірина Винницька-Пеленська як Почесний член управи.

З очоленням відділу Мирославою Ласовською-Крук, праця АДУК, поживилась та всебічно розвинулась. За цей час влаштовано два авторські вечори, чотири літературні вечори, шість образотворчих виставок, вісімнадцять доповідей.

Авторські вечори влаштовано Аллі Коссовській-Давиденко (про авторку доповідала Мирослава Ласовська-Крук) та Юрію Тисові-Крохмалюкові, з нагоди перевидання його книжки "Селепка Лавочка".

Літературні вечори: Валентиніві Морозові — доповідав Василь Щербій; Святославі Караванському — доповідала Мирослава Ласовська-Крук, а на другому вечорі — доповідав д-р Микола Климишин; Зенонові Тарнавському — доповідав Юрій Тис-Крохмалюк.

Образотворчі виставки: Індивідуальна Ореста Кавки, про мистця говорив Михайло Дмитренко; індивідуальна Михайла Дмитренка, яку відкрив д-р Б. Стебельський, а про мистця доповідала Аріядна Стебельська. Збірна виставка одинадцяти місцевих мистців. Ця виставка дала гарний перегляд праць мистців округи Детройту. Індивідуальну мисткині Людмили Морозової, та дві виставки спільно з УКЦентром, першу трьом Ласовським, (Володимир Ласовський, Мирослава Ласовська-Крук і Ждан Ласовський), про яких доповідав д-р Богдан Стебельський, а другу індивідуальну Марії Гарасовській, про яку доповідав о. д-р Севастіян Сабол.

Доповіді виголошували д-р Микола Климишин: "Дві тисячі років

Кієву", "Слово про поета Максима Рильського", "Степан Бандера — довідка про життя і діяльність Провідника ОУН"; д-р Олександр Дrajньовський: "Українська мозаїка п'ятого і шостого століття в Равенні", "Хто наші предки", "Скитське мистецтво — золоті книги нашої історії"; Мирослава Ласовська-Крук; "Творчість Петрарки", "Степан Бандера в літературі і мистецтві"; Микола Кавка: "Микола Садовський"; Марта Тарнавська: "Вражіння з поїздки в Україну"; Юрій Тис-Крохмалюк про "Творчість д-ра Григора Лужницького", д-р Уляна Климишин: "Розвиток міст доісторичного Перу", д-р Анатоль Бедрій: "Дмитро Донцов — ідеолог українського націоналізму"; Зіновій Маринець: "Сучасний Львів і Львівщина" та о. д-р Севастіян Сабол: "Аналіза книжки д-ра Г. Лужницького "Українська Церква між Сходом і Заходом".

До повищого треба ще додати про зустріч із Ніною Строкатою і Святославом Караванським та видання книжки для молоді Юрія Тиса-Крохмалюка "Вибрані казки". На особливу увагу заслуговує влаштований разом із Українським музичним інститутом концерт українських фортепіанових творів, класиків і модерністів, у виконанні д-ра Юліани Осінчук. Концерт був присвячений 1000-літтю Хрищення Руси-України.

В останніх роках наш відділ поніс великі втрати по відході у вічність наших дуже активних членів, заслужених діячів на культосвітній ниві як довголітнього голови Ярослава Тарнавського, мистця Ореста Кавки, мґра Василя Щербія і Марти Тарнавської.

Хочемо тут згадати, що від 1980 року всі засідання, збори, концерти, ювілеї, виставки мистецтва відбувались в Українському культурному центрі у Воррені, і що УКЦентр дав свої дотації на видання двох останніх чисел журналу "Терем". Дирекції УКЦентру, цими скромними словами управа АДУК складає велике спасибі.

Слід нам пригадати, що від 1962 по 1988 р., постійними членами управи АДУК були Юрій Тис-Крохмалюк, д-р Микола Климишин, Микола Кавка, д-р Богдан Крук та Антін Кобилянський. А на протязі останніх двадцяти років постійними членами управи були також Петро Потапенко, Михайло Дмитренко і д-р Роман Тарнавський.

Їм належить найбільша подяка і признання за їхню витривалу працю на полі української культури.

Д-р Ярослав Салецький

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ АРХІВ

Так склалося, що в час ювілейного святкування 1000-ліття Хрищення України, архів відзначив і відсвяткував свою 30-літню працю.

Український народний архів створено в епоху тотального нищення національної культури, в періоді найбільшого наступу в Україні не лише на мову, але й на українське друковане слово.

За таких мотивів і серед таких обставин постала конечність зберігання документації і кожного друкованого слова, того слова, що його на сторожі поставив пророк нашої нації, бо стаємо перед історією і генераціями відповідальні за епоху, в якій ми жили.

Український архів у Детройті засновано 1958 року.

Історія цієї установи і праці писалась у щорічних виданнях, а музейні хроніки відnotували імена всіх осіб, що також поклали і свою данину.

Промотором, а вірніше засновником Українських архівів-музеїв у Детройті і Воррені був ентузіяст, професійний архівар, нинішній куратор Роман Дацко, який у тридцятих роках при "Оссолінеум" (Польська наукова фундація) відбув 6-ти місячний курс для вишколу працівників архіварства і дисциплін, пов'язаних із працями в архівах і музейництві. Йому також пощастило перевезти багаті й рідкісні збірки до Відня, а згодом до Америки, — і вони стали початковим фондом архівів у Детройті.

Через 30 літ (1958-1988) архіви перетворилися на багатий центр української документації. З багатих архівних депозитів користають люди науки, в тому дослідники, вчителі, студенти, редакції, історики, письменники.

У 1984 році з ініціативи куратора і його вплатою 27000 дол. постала музейна Фундація, що на кінець 1988 р. збільшилась до суми 54000 дол. Це непорушний залізний капітал, який постійно збільшується і забезпечує працю наступним поколінням. З цього фонду наростають проценти і з тих процентів вільно видаткувати 80% на адміністраційні

витрати, а з часом і розростом Фондації оплачувати постійних працівників.

У 1987 році створено будівельний фонд. У ювілейному році культурні люди з нагоди 1000-ліття Хрищення України склали 30000 дол. і цей фонд постійно збільшується.

Архіви й музеї — це перманентні інституції, праця яких ніколи не кінчається. По нас прийдуть нові й нові покоління, які і далі будуть продовжувати цей культурно-престижний утвір, а цей утвір легітимуватиме нашу культуру серед вільних народів світу.

В еміграційних умовах чи багато людей розуміє ту велику посьвяту і ту фанатичну працю, що їй віддали засновники? Але слава тим велетням праці, що вірили в свої сили і розбудували українські архіви-музеї за межами батьківщини.

НАРОДНИЙ МУЗЕЙ У ВОРРЕН

Український народний музей у Воррені — це вітка первісного архіву-музею в Детройті, що його в 1958 році заснував фундатор — куратор Роман Дацко. Щоб розгорнути працю в метрополії, 1978 року створено вітку-музей у Воррені, де управа Українського Культурного Центру даром призначила приміщення. Безплатними управителями музею-Воррен у 1981 році стали Ірина та інж. Остап Захарків. Музей утримується виключно на добровільних датках свідомих людей, а музейним фондом адмініструє "тріумвірат". Для ознайомлення ширшого загалу з нашою працею, Український музей Детройт-Воррен взяв участь у Конференції музеїв Америки й Канади при університеті Урбана-Шампейн, Ілл., 24-28 червня 1984 року. Доповідь Ірини Захарків музейна сесія оцінила як скоденсовану, багатоінформативну, і саме тому цю доповідь передав у "Голосі Америки" директор О. Воронин.

Нашим завданням є також усвідомлювати чужинців про переслідування наших церков і народу в Україні. Тому музей-Воррен відіграв важливу роль дня 3 травня 1986 року, обороняючи мученицьку УКЦеркву науковою літературою та належними експонатами на Міжнародній конференції у Савтфільді.

Музей наш служить довідками студентам американських університетів та середніх шкіл. На особливу увагу заслуговує студентка Рене Одет з Мадонна коледжу — Лівонія, бо завдяки нашим інформаціям, за свою тезу про україніку, вона одержала ноту — оцінку "Б", а за релігійну тему Української церкви, оцінку "А".

За державним і штатним законами наш музей влаштував шість перманентних виставок, до яких є включена Православна школа церкви української катедри Св. Покрови у Савтфільді. До нашої програми належать і ювілейно-часові виставки, такі як "Філятелія", "1000-ліття Хрищення України", "175-ліття народження Тараса Шевченка" та інші. На заклик Головного Комітету Хрищення України, музей наш видав пам'яткові жетони українською та англійською мовами. У 30-ліття музею

*Кардинал Мирослав Іван Любачівський вписується в книгу гостей Музею —
Воррен, 31 липня 1985 р.*

*Стоять зліва: інж. Богдан Федорак, през. УКЦ., інж. Остап Захарків, дир.
Музею — Воррен і Євген Репета, дир. кредитівки "Будучність".*

Детройт-Воррен, 23 жовтня 1988 року, влаштовано унікальну виставку рідкісних старовинних документацій та експонатів: ікона Києво-Печерської Успенської лаври, що відзеркалює всі релігійні свята в році. Грамота Прав людини для України, видана польським урядом 1863 р. у Варшаві. Також стародавні мапи: старовинний Перемишль 1321 р., Козацькі Землі — рік 1635, старовинний Львів 1526 року і мапа Українських Козаків, що її видав французький географ Сансонс 1674 р. Неоцінимий документ з оригінальним підписом проф. Михайла Грушевського — президента Вільної України, рідкісний медальйон Божої Матері Белзької 1882 р. та інші.

Із багатьох чільних гостей музею подамо бодай кілька осіб: президент СКВУ — Юрій Шимко, генерал Микола Кравців, проф. Андрій Гнатишин, кардинал Мирослав Любачівський. З України — Ірина Сенік, Михайло Осадчий, Олесь Бердник, Борис Рогоза, Василь Барладяну, Йосип Лось — доцент Львівського університету і депутат Обласної ради. Цей останній записав на стрічці інтерв'ю з Іриною Захарків про діяльність музею, щоб згодом подати в пресі і радіо Львова. Усі гості з України подивлялися нашу безплатну працю, бо вони привикли бачити оплачений музейний персонал. До зворушення захоплені скарбами

Члени Дирекції і Опікунчої ради українських музеїв і архівів у Детройті. Зліва: Микола Ільницький, д-р Ярослав Савка, Ірина Захарків, Роман Дацько, Мартин Новаківський, д-р Марія Балтарович. Стоять: інж. Остап Захарків, інж. Олександр Серафим. Оля Дужа, Віра Андрушків, д-р Павло Джуль, Ярослав Кривий.

нашого архіву, гості з України просто наказували зберігати все, бо там цього немає.

Однострії Січових Стрільців та УГА зробили особливо сентиментальне враження на відвідувачів, а коли узнали, що ті однострії передали сини старших емігрантів, то поетеса Ірина Сенік, схиливши голову, сказала: "Низький поклін тим американським українцям, що зберегли незаступиму історію нашої боротьби".

Унікальний лист старшини Нестора Стельмаха із печаткою "Команда УПА, Курінь 85 — дата 18.XI.1945 р." — генерал Микола Кравців оцінив як піддержуючий документ існування Легендарної Збройної Сили 1940-их років.

Збережений оригінальний документ із печаткою "Українська Народна Республіка", не яким начальство повітового суду у Вишнівчику дня 17 червня 1919 р. посвідчує, що Теодозія Билівна була Головною секретаркою. Підписаний суддя Скибінський. Поет Михайло Осадчий назвав цей документ "неповоротним скарбом Вільної України".

Під сучасну пору наш архів стало дає духовну поживу для ін-

*Генерал Микола Кравців відвідав Музей — Воррен 13 червня 1987 р.
Ірина Захарів пояснює.*

телектуалів з України, що гостюючи в рідних, випозичають і перечитують днями й ночами книжки, які ще й до сьогодні заборонені в УРСР.

До розвитку нашого Музею-Архіву причинилися в першу чергу, фундатор — куратор Роман Дацко з дружиною Іванною, д-р Павло Джуль, Микола Ільницький, д-р Олександр Серафим, Григорій Філь, д-р Ярослав Савка, інж. Остап та Ірина Захарків, інж. Константин Величковський, Мартин Новаківський, інж. Ярослав Кривий і Михайло Витягловський. Також численні меценати і щедрі жертводавці підтримують наш Музей-Архів матеріально і морально. Однак, слід підкреслити, що д-р Роман Смик з Коал Сіті, Ілл., являється унікальним меценатом, який подарував нашому музеєві перманентну неоціниму збірку філятелії, разом з історичною книжкою в пошану і пам'ять Патріярха Йосифа Сліпого для виставки "Народ Патріярхові".

ШКІЛЬНИЦТВО

ТОВАРИСТВО "РІДНА ШКОЛА" ТА ЙОГО УКРАЇНОЗНАВЧЕ ШКІЛЬНИЦТВО

Після закінчення Другої світової війни, коли вся Україна опинилася під окупацією більшовицької Росії, до Детройту почали прибувати українські родини з таборів утікачів, яким американське командування у Західній Європі допомагало переселитись до Америки. Поміж ново-прибулими було багато родин із дітьми шкільного віку. Тому з ініціативи Батьківського комітету, що його очолив інж. Д. Березовський, а членами були М. Дужий, О. Сливинський, М. Макар і О. Рогатинська, осінню 1950 року почалися Курси українознавства, якими керував проф. В. Павлусевич, а від квітня 1951 р. директором був д-р М. Дольницький. Вже тоді виникла велика потреба висунути справу як одну з найважливіших, від розв'язки якої залежить майбутнє українського суспільства в Америці. 16 листопада 1952 року відбулися установчі загальні збори товариства "Рідна школа", на яких ухвалено статут і вибрано першу управу, до якої увійшли Данило Березовський як голова, О. Заплатинський та І. Сточанський — заступники; Олена Климишин, інж. Богдан Петріна, В. Щербій та інж. Степан Білий — члени управи.

У початковому періоді, що тривав до 1955 року, в рамках товариства "Рідна школа" існувала вже Школа українознавства та Дитячий садок. Від того часу товариство продовжує опікуватися Школою українознавства і Дитячим садком по сьогоднішній день. Переорганізувавшись відповідно до нових обставин, товариство обрало своїм головою д-ра Антона Заплітного, що очолював товариство від 1955 до 1963 р. У роках 1963 — 1965 головою був Осип Кушнір.

Згідно із звітом д-ра Богдана Лончини, що був директором від 1960 до 1974 р., число учнів у нашій школі постійно зростало. У першому році існування школи було 22 учні, у п'ятому — 186, у десятому році — 262, а в п'ятнадцятому — 385 учнів. Ці числа вказують на те, що школа користувалася великою увагою батьків шкільної молоді та всієї української громади метрополітального Детройту.

Осінню 1962 р. зліквідовано Академічні курси українознавства, а на їх місце створено 9-ту, 10-ту та 11-ту класу Школи українознавства. Після відходу д-ра Лончини, директорами були — Ірина Тарнавська (1974-1980), Любов Маринюк (1980-81), Остап Квітковський (1981-82), Христина Гнатчук (1982-85), Рома Тобіянська (1985-87), д-р Ярослав Березовський (1987-).

Коли заіснувало товариство "Рідна школа", Батьківський комітет дбав про адміністративну та фінансову ділянки. Він дбав про приміщення школи, брав участь у підшукуванні нових учителів, виготовляв гуртові фотознімки абітурієнтів Школи українознавства, помагав учителям під час влаштування шкільних імпрез та співпрацював з управою товариства "Рідна школа". Очолювали Батьківський комітет від 1950 до 1975 року: інж. Данило Березовський — 6 років, Г. Годів — 1 рік, Осип Кушнір — 2 роки, мгр. Олександр Луцький — 1 рік, д-р Микола Климишин — 1 рік, Ярослав Дуб — 2 роки, Євген Турянський — 2 роки, Степан Скипакевич — 3 роки, інж. Микола Лаврін — 4 роки, Прокоп — 3 роки. Після 1975 року Батьківський комітет перестав існувати, а його обов'язки перейняло товариство "Рідна школа".

Співпрацюючи з дирекцією Школи українознавства і Батьківським комітетом, товариство "Рідна школа" контактувалося з громадянством в різний спосіб, та найбільш ефективним засобом зв'язку були 10-сторінкові "Вісті товариства Рідної школи", перше число яких появилось 1965 року та від того часу появляються два рази на рік по сьогоднішній день. На сторінках "Вістей" появлялися звідомлення із Святвечірньої ялинки, зустрічей з матуристами Школи українознавства, як також з вакаційних зустрічей на "Діброві". Були публіковані звідомлення з праці школи, передшкілля і Дитячого садка; про діяльність управи товариства, педагогічні курси, виклади української мови на Вейнському університеті, звідомлення із сесій Виховно-освітньої ради, про рідношкільні з'їзди, учительські конференції, Шкільну раду тощо. Кожного року появлялися звіти з рідношкільної коляди. У роках 1960, 1965, 1975 і 1985 появились друком чотири ювілейні книжки товариства "Рідна школа", в яких поміщено звіти про працю Школи українознавства і Дитячого садка, як також управи товариства і Батьківського комітету. Були поміщені фотознімки учителів, абітурієнтів та учнів Школи українознавства. У видаванні "Вістей", що появлялися тиражем 900 примірників, брали участь Стефа Строїч, Ярослава Сторожук (машинописання), Ростислав Гузар, Ілля Демків, Петро Вальнюк і Микола Оліяр — адміністрація і поштова експедиція. Відповідальний за манускрипти і друк — О. Сливинський, а в році 1975 — П. Рогатинський.

Щоб допомогти учням користуватися скарбами рідної мови, т-во "Рідна школа" влаштувало кожного року різні програми живого слова. Найбільш атрактивними були різдвяні зустрічі. Дітей підготовлювали

арт. К. Бранка-Кривуцька, Лада Прокоп, Святослава Березовська, Ольга Савчук, Ірина Тарнавська, О. Ошудляк, Мирослава Бараник, Юлія Капітанець, Ольга Михалович, Любов Маринюк, Ніна Черняк, Марія Андрусяк, Христина Березовська, Рома Дигдало, Ада Тарнавська, Рома Тобіянська, д-р Микола Григорчук, мгр. Марія Лазарчук, Марія Олесницька й Іванна Кучер. Адміністраційним організатором була Марія Андрусяк. Під кінець звітнього періоду референтом мистецьких програм був актор Микола Кавка.

З нагоди відвідин нашої школи Валентином Морозом, старанням дир. Ірини Тарнавської появився друком фотоальбом із знімками Мороза, вчителів та абітурієнтів Школи українознавства.

Важливими складниками мистецьких програм були — вокальна й інструментальна музика, хореографія і декорації. Під тим аспектом виявили свою підтримку маляр Ярko Козак, Мирослав Степанюк, Галина Конопада, Стефанія Пришляк та інші. В освітленні сцени та інсталяції мікрофонів помагали Іван Сеньків і Ярослав Петрашук.

Святкові зустрічі випускників школи з громадянством відбувалися від 1970 року після матуральних іспитів. В програмах зустрічів, після презентації випускників перед бенкетом, були мистецькі виступи. Артистка Бранка-Кривуцька виконувала тексти під назвою, "Як воно було колись" та "Щедрі вечори", Адріяна Мушинська — поему "Жах" Василя Симоненка, Лідія Гладиш читала спогади про Валентина Мороза та Катерину Зарицьку. Мирослава Брездень співала пісні М. Гайворонського. Піяністки Аня Никифоряк і Діяна Зола виконували поему-легенду Косенка і третю баляду А-моль Шопена. Баритон Ярема Цісарук співав пісні С. Колодницької і Біласа. Меццо-сопрано Христина Липецька виконувала арію Одарки з опери "Утоплена" Миколи Лисенка та "Кленову алею" Білаша. Виступало також із своїм репертуаром вокальне тріо Об'єднання жінок ОЧСУ Ольга і Надія Денисенки та Адріяна Легета під проводом мгр. Віри Потапенко. Хореографію репрезентувала на матуральних зустрічах Мотря Макар.

Брак учителів спонукав управу товариства організувати Педагогічні курси. Перший курс відбувся 1960 року під керівництвом проф. Володимира Павлусевича, а після його виїзду з Детройту керував курсом д-р Мирон Дольницький. Викладачами були мгр. Фалина Любінецька (українська мова), Ала Рудницька (педагогічна психологія), Іван Сточанський (загальна методика), Іванна Кучер (методика української мови), д-р Мирон Дольницький (особовість учителя) та Кость Вагилевич (історія філософії). Учасниками курсу були — Ірина Тарнавська, Євген Репета, Дарія Конюх.

Другий курс почався 1 жовтня 1965 року і тривав до червня 1967 р. Керівником курсу був д-р Мирон Дольницький, а після його захворювання — мгр. Фалина Любінецька, історію і географію — мгр. Марія Олесни-

цька, методику мови і літератури та педагогічну практику — Іванна Кучер, культуру — д-р Богдан Лончина. Курс закінчили — Ніна Черняк, Рома Дигдало, Любов Маринюк, Стефанія Строїч, Ксеня Кучер, Ірина Томків, Софія Шумило, Ярослав Березовський, Віра Куца та Марія Савчин.

Третій почався 15 березня 1967 року і тривав до 1970 р. Керівником курсу була мгр. Фалина Любінецька-Кульчицька, викладаючи водночас історію літератури. Мгр. Марія Олесницька викладала історію, географію та методику цих предметів, Іванна Кучер — методику мови, літератури та педагогічну практику; д-р Богдан Лончина — культуру, мгр. Марія Лісківська — психологію та педагогіку. Учасниками цього курсу були: Мирослава Бараник, Йосип Величковський, Юлія Капітанець, Зірка Клярк, Ольга Ошудляк, Дарія Рихтицька і Христина Гнатчук.

Четвертий педагогічний курс тривав від 3 квітня 1979 року до червня 1980 р. Директором курсу був д-р Богдан Лончина; мову і літературу викладали мгр. Віра Андрушків, д-р І. Гулевич і мгр. М. Лазарчук; історію та географію — мгр. М. Олесницька, інж. Ю. Крохмалюк і дир. М. Смик; культуру — д-р Б. Лончина, педагогічну психологію — мгр. О. Лісківська. Навчання в 7 та 2 кл. Ірина Тарнавська, в 3-тій, 4-тій та 5-тій класах — учит. Т. Назаренко.

Учасниками цього курсу були студенти: Валентина Євич, Ольга Лісківська, Віра Миколенко, Рома Тобіянська і Христина Юзич. Опікуном курсу від управи товариства був інж. Данило Березовський.

"Рідна школа" дбала про те, щоб наша молодь не тільки вивчала предмети українознавства, але також щоб вона одержала українське національно-релігійне виховання. У цьому допомагають нам духовні опікуни рідношкільної молоді — о. ігумен Вернард Панчук, ЧСВВ, о. Севастіян Сабол, ЧСВВ (поет Карпатської України Зореслав), о. Микола Корчагін, ЧСВВ та о. Олександр Биковець, нині єпископ української православної церкви Св. Андрія в Детройті. У минулих роках були опікунами нашої молоді тепер уже покійні отці Сидір Фединяк, ЧСВВ, Володимир Гавліч, ЧСВВ та інші. Службою Божою починається і кінчається шкільний рік, так само різдвяні зустрічі "Рідної школи" та кожнорічні зустрічі з матуристами Школи українознавства.

Щоб привчити вже змалку любити ближнього, Школа українознавства реалізувала програми під кличем "Діти-ітям". Учні склали дрібні пожертви на допомогу українським дітям у Західній Європі. Згідно із звітом Марії Андрусак, учні "Рідної школи" в Детройті пожертвували в 1980/81 р. 486.86 дол. З цього фонду допомогу одержали потребуючі діти, що живуть у Мюнхені та Штутгарті (Західня Німеччина), в Парижі (Франція) та в Шарлевуа (Бельгія). Вислано також допомогу українським дітям у Буенос-Айрес (Аргентина). Також Ірина Тарнавська та д-р Богдан Лончина склали звіти про пожертви "Діти-дітям" та "Учителі-

учителям". У шкільному році 1965/66 переслано 773.47 дол. до наших шкіл та організацій молоді в Європі, як також Науковому товариству в Сарселі (Франція) та Українському католицькому університетові в Римі (Італія). Допомогою Інтернатові Св. Ольги Сестер Василянок у Бразилії керував заступник голови товариства "Рідна школа" д-р Микола Григорчук. Окрім грошової допомоги він подбав про однострої для учнівської молоді.

Наприкінці корисно відмітити, що в ювілейному 1988 році управа товариства "Рідна школа" майже повністю складається з членів молодшої генерації. Їх прізвища: мгр. Марія Лісовська — голова, д-р Микола Григорчук — заступник голови, Анна Чубата — другий заступник голови, Марія Питяк — секретар, Марта Тарнавська — фінансовий референт, Вікторія Максимович — скарбник, Дарія Федорів — референт шкільних книжок, Оксана Гудз — референт членства, О. Сливинський — інформаційний референт, Зеновія Брездень — референт зв'язків, Лідія Качан — референт коляди. Вільні члени: Марта Квітковська, Катерина Кізіма, Лідія Томин. Мистецький дорадник — Наталія Лончина. Котрольна комісія — Роман Максимович, Тамара Петрашук і Марія Ткачук. Адміністратор друкованих видань — Володимир Ошудляк. Правний дорадник товариства "Рідна школа" — адв. Юрій Ласка.

Володимир Соя

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА, ДЕТРОЙТ-ЗАХІД

Осінь 1951 р., бл. п. проф. Б. Пюрко, створив "Батьківський комітет" і був його першим головою, започаткувавши Школу українознавства, Детройт-захід. До цієї школи вписалося 14 учнів. Створено 2 класи. Одну провадив І. Сточанський, який був рівночасно управителем школи, а другу класу вчив О. Лободоцький.

У шкільному році 1952/53 в школі було 33 учні. Тоді працювали дир. І. Сточанський, М. Білинська, С. Лопатяк, Гаховська, та д-р. М. Дольницький.

У шкільному році 1953/54 засновано Кружок "Рідної школи", а головою був І. Ващук, в управі працювали М. Козак, М. Білинська, С. Лопатяк, як і п. С. Крупка, С. Зальопаний, І. Стефанюк, М. Дудун, Д. Логуш, І. Іванчук та М. Дужий. У школі було 55 учнів, з того 39 в чотирьох класах і 16 на вищому курсі. В школі учителями були: І. Сточанський, проф. Дольницький, Олесницький, Білинська і Лопатяк. Попередні роки не дали можливості нормальної праці за браком сталого приміщення. Щойно у шкільному році 1954/55 школа придбала стале приміщення і потрібні фонди. Головою управи Кружка "Рідна школа" був у цьому році мгр. Володимир Соя, з якими співпрацював майже в цілості склад. При кінці цього року керівництво школи обняв проф. М. Дольницький. Число учнів спочатку було 52, що поступово збільшилось до 67.

У шк. р. 1955/56 управителем школи був І. Білоус. Учительський склад пп. М. Козак, С. Лопатяк, І. Кордуба та І. Кучер. Головою Кружка був д-р. В. Чавс.

У шкільному році 1956/57 уже було 110 учнів, і школу відвідав інспектор проф. О. Левицький. Головою Кружка був тоді Є. Василина.

У 1957/58 році обрано головою інж. Я. Вариводу, а в управі працювали М. Козак, мгр. М. Лазарчук, Г. Дробний, М. Дуткевич, Я. Круп'як, Н.

Терлецька, Верещинський, М. Ніньовський, Ю. Козак, Я. Яворівський, Копач і Фотч.

У 1958/59 році учнів було 148. У 1960/61 році головою Кружка був інж. Я. Варивода, а членами Я. Яворівський, Н. Терлецька, Р. Лазарчук, О. Рудницький, Я. Круп'як, М. Ніньовський, Кльось і О. Данилюк. У цьому році відійшли вчителі В. Білинський і Я. Гоїв. До учительського складу прийнято Є. Василю, Є. Бенковську і д-ра М. Дольницького. В 1961/62 році головою став Вонсуль, а членами управи були Я. Яворівський, Стояловський, Н. Кузьо, А. Савдик, О. Перецька, О. Данилюк, д-р В. Мигаль і Бохенський. Вписалося до 9-тої класи 9 нових учнів і всіх разом було 135. З учительського складу відійшли І. Сточанський, А. Савдик та І. Кучер. Учительський склад доповнили Сестра Михаїла, Н. Терлецька і М. Кузьо. Проф. О. Попель викладав у 8-ій класі, а відтак на його місце запрошено о. Яремака.

18 березня 1962 року відбулось величаве святкування з нагоди 10-річчя існування Школи українознавства, Детройт-захід.

У 1962/63 році головою Гуртка був Р. Лазарчук, а в управі Я. Яворівський, Стояловський, Г. Дробний, Н. Кузьо, В. Савчин і Є. Пліхота. Референтами були М. Ніньовський, О. Перецька, О. Данилюк. Заст.: В. Бабій, М. Стельмах, М. Козак, С. Лопатяк і О. Рудницький. Стан учнів — 113 осіб. До 1-ої класи вписалося тільки 6 учнів. У цьому ж році відбулася учительська конференція в Клівленді, де обговорювано справу дитячих садків. Рівночасно школа зложила даток у сумі 100 дол. на допомогу Шкільній раді.

У 1963/64 році учнів було 89. Головою стала О. Перецька. До управи увійшли П. Савчин, Стояловська, О. Данилюк, Є. Пліхота, Федак, Н. Терлецька, П. Хміль, інж. Я. Варивода, Н. Кузьо, Р. Лазарчук, Спетрицький. У церковних бюлетенях в цьому році появились стаття про вагу навчання української мови та про школу. У цьому ж році також у Дірборні при церкві Св. Михаїла відбувались лекції українознавства, і там було 19 дітей. У 1964/65 році було 125 дітей і 10 учителів. 9-та і 10-та класи перестали існувати. Учительський збір залишився той самий. Опісля прийнято нову учительку — М. Василю, до 2-ої класи. Шкільна рада випустила журнал "Рідна школа". Праця школи іде в двох напрямках: роздобути конечно потрібні фонди для утримання школи та помагати учителям у вихованні дітей в українському дусі. СУА зорганізувала Дитячий садочок при Школі українознавства. На голову вибрано М. Ніньовського, а до управи увійшли Жулківський, мгр. Р. Гординський, Н. Кузьо, І. Сточанський, Федак, П. Хміль, Спетрицький, В. Савчин, М. Стельмах, панство Дуткевичі, інж. Р. Балтарович, О. Перецька. На Учительську конференцію школа делегувала І. Білоуса та І. Сточанського. Цього року вперше відбулася матура, яку здали 10 учнів. Школа одержала грошову допомогу від СУА, Кредитівки і від

Самопомочі. В 1965/66 році було 90 учнів. До уч. складу прийнято Т. Назаренко. До управи увійшли М. Ніньовський (голова), Н. Кузьо, Г. Дробний, мгр. Р. Гординський, інж. Р. Балтарович, Федак, Л. Обушкевич, І. Сточанський, П. Семеґен, М. Дуткевич, мгр. О. Лісківська. 1966/67 учнів було 84. Головою став Я. Малиновський. В управі були О. Лісківська, Гладиш, Г. Дробний, Корнило, Р. Лазарчук, Я. Яворівський, Федак, М. Ніньовський, Тарновецька, Федорів, Козак, Кінаш, М. Дуткевич, Павлик і В. Бабій. В цьому році Кредитівка і Будучність спонзорували нагороди в сумі 75 дол. для учнів за найкраще написані завдання. В році 1967/68 — головою став Жолкевський. Учні було 81, прийнято двох нових учителів В. Куцу та М. Савчин. При школі створено крамничку з метою сприяти допомозі "Діти-дітям". У році 1968/69 учнів було 71 (8-ма класа відпала) і 7 учителів. Є. Василина зрезигнував, Н. Терлецька почала вчити злучені класи. В 11-ій класі відбулась матура і роздача свідоцтв. Управа залишилась та сама. Учителювали І. Білоус, Я. Яворівський, Є. Бенковська, Панасюк і Н. Терлецька. У 1969/70 році було 50, при чому закрито 5-ту і 8-му класу за браком учнів. Навчання провадило 6 учителів. У цьому році влаштовано 20-літній ювілей "Рідної школи", Детройт-захід. У серпні 1971 року зрезигнував з управителя школи І. Білоус за станом здоров'я і похилого віку. Школа влаштувала обід-прощання для свого довголітнього директора. На рік 1971/72 новим управителем става Я. Яворівський. М. Ніньовський був головою, а в управі працювали Кльось, Гаврилко, Г. Дробний, Клочко, Є. Пліхота, Федак, О. Бігун, Жолкевський та М. Дуткевич. У 1972/73 році було всього 40 учнів. Управа та сама аж до 1977 року. У 1977/78 році було всього 16 дітей. До нової управи увійшли: Назарек (голова), І. Козак, Липецька, П. Лопатяк, Гладиш, Павлик, і М. Ніньовський.

Того ж року школа перестала існувати.

Протягом звітного часу, щоб притягнути українську молодь, батьків та громадянство, як також для роздобуття фондів Кружок "Рідної школи" влаштовував різноманітні імпрези: Свято Св. Андрія, Ялинку, спільно з Пластом, Сумом і Муном, Спільні забави, Виставу "Червона Шапочка", при допомозі СУА, Масковий баль, Коляди, Спільне Свячене, Курси вишивання, роблення прикрас на ялинку, писання писанок, курси танців. Свято Шевченка, Бінго, Новорічну забаву, Продаж печива, Контест на найкращий вірш, Акції "Діти-дітям", Пікніки осінні і весняні на в. Сікат і літні на *Діброві* і *Киеві*. Фестин на Діброві, 10-літній ювілей "Рідної школи", 20-літній ювілей "Рідної школи", 25-літній ювілей священства почесного голови Батьківського Кружка о. монсіньора Михайло Бохневеча. "Рідношкільні вісті" — видавав на циклостилї ред. І. Білоус.

Д-р М. Григорчук

ШКОЛА УКРАЇНОЗНАВСТВА В ДІРБОРНІ

Протягом трьох років (1935-1937) у місті Дірборні (передмістя Детройту) діяла вечірня школа українознавства, завдяки зусиллям батьків, які були членами Українського горожанського клубу. Школа була приміщена в одній із шкільних кімнат у "Фордсан Гай Скул". Учні нараховувалось приблизно 50, у віці від 5-15 років; години навчання: два рази в тиждень (вівторок і четвер), від год. 6-ої до 8-ої вечора. Додатково, в розваговій залі, яку утримувала міська управа міста Дірборну, кожної суботи учні вчилися співу, музики й танків. Згодом постала навіть мала шкільна оркестра, що творила основу для всіх програм, які час від часу приготувались для вшанування дня народження Шевченка та інших народних святкувань.

Учителькою була д-р Маруся Бек, яка саме в 1934 році прибула з міста Пітсбургу на сталий побут до Детройту. За час існування школи, її відвідали такі особистості як Мати Северина, Чину Василянок зі Львова та посол Пащук з Галичини. Обоє виявили не тільки здивування, але й радість, що на чужині, далеко від рідної землі, засновано таку "українську кузню".

ШКОЛА РЕЛІГІЇ Й УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Запорукою довголітнього життя кожної громади є постійна й цілеспрямована праця з її молоддю, з прищепленням їй духовних вартостей, які єднали б цю молодь в одне ціле із старшим поколінням. Засновники Української православної парафії Св. Покрови розуміли, що майбутнє і їхньої громади у великій мірі залежить від відповідної підготовки молоді, від її виховання в релігійному і національному дусі та від прив'язаності цієї молоді до свого рідного. Розуміння цього і стало вже першим кроком до заснування рідної школи при нашій громаді.

Ініціаторами та основоположниками школи релігії й українознавства ім. Лесі Українки стали, в першу чергу, тодішній настоятель катедри Св. Покрови о. прот. Федір Білецький, вчителька пані Ольга Гаховська та батьки дітей шкільного віку, серед яких найактивнішими були Іван Мурга, Леонід Коваль, Віктор Гаркуша, Василь Сироватка та ген. Борис Палій-Неїло.

Як і завжди, початки були тяжкі: бракувало відповідних класних кімнат, шкільного обладнання, програм і підручників. Але бажання зберегти й зміцнювати в наших дітей національну ідентичність всі ці труднощі перемогло, і вже у вересні 1955 року школа релігії й українознавства при катедрі Св. Покрови відкрила свої двері для українських православних дітей. Новозаснованій школі опісля було на зборах всіх батьків і вчителів надано ім'я Лесі Українки.

Почали навчання 18 дітей, а в кінці року було їх уже 38. Першими вчителями були Омелян Каранець та Ольга Гаховська й Катерина Жупінас. Потім кількість учнів збільшувалась, збільшувався й частково мінявся учительський склад. У 1959 році при школі засновано й Дитячий садок за старанням його першої виховательки Олени Лісківської.

В перших роках навчання провадилось за програмами УККА й наука поділялася на сім років. У 1958 -59 навчальному році бл.п. Високопреосвященний архієпископ Володимир узяв її під свій безпосередній

нагляд та включив у сітку шкіл Української Православної Церкви в США.

Кількість учнів у деяких роках досягала 130, а в деяких — спадала до 60. Найдошкульнішою причиною був брак приміщень.

В 1970 році Шкільна референтура УПЦ із зміною програм навчання встановила єдину шкільну систему, за якою всі парафіяльні школи поділено на початкові (1-5 кл.), вищі початкові (6-8 кл.) та середні школи (9-10 кл.). Школа ім. Лесі Українки стала середньою школою українознавства.

В 1973-74 навчальному році нашу школу закінчили шість учнів: Галина Коваленко, Надія Кулак, Юліян Китастих, Наталка Марущак, Павло Сердюк і Ангеліна Шашло.

В наступному, 1974-75 навчальному році, школу закінчили: Віра Коваленко, Ольга Колісник, Олександр Кулак, Люба Петруша, Люба Романчук та Ірина Смик.

Випускниками нашої школи в 1976-77 навчальному році були: Віра Петруша, Василь Петруша, Марко Розгін, Роман Самокишин, Михайло Сердюк і Андрій Шашло, а в 1978-79 навчальному році — Олександр Китастих, Тарас Коваленко і Катя Сердюк.

Духовним опікуном та відповідальним перед Консисторією УПЦ за стан школи завжди був і є настоятель катедри і одночасно учителем Закону Божого. За порядком це були: о. прот. Ф. Білецький, бл. п. о. прот. М. Лящук, о. прот. Т. Мельничук, о. протопр. О. Новицький (пізніше бл. п. архієпископ Олександр), бл.п. архієпископ Володимир, о. (тепер прот.) Віталій Метулинський, о. прот. М. Куданович, о. протопр. М. Литваківський, о. прот. Нестор Столярчук, о. прот. Микола Невмержицький.

Учителями в минулих роках були: Ольга Гаховська, Дора Ясінська, Катерина Жупінас, Омелян Каранець, Єпіфаній Гриньків, Марія Гарасевич, Павло Герман, Ольга Кулаківська, Галина Колосюк, Олена Лісківська, Тетяна Назаренко, Михайло Смик, Іван Халява, Григорій Назаренко, Аліна Кот, Параска Халява, Євген Цюра, Павло Маляр, Петро Китастих, Любов Самарська, Надія Романчук, Іван Китастих, проф. А. Шашло, Галина Шашло, д-р Юрій Розгін, д-р Ілля Волинець, д-р Іван Смерека, Зоя Смерека, проф. Роман Бжеський, Данило Міршук, Любов Жура, Світлана Петруша, Галина Мільчинська, Клавдія Коваленко, Надія Кол, Лідія Китаста, Аполінарія Смик та випускники нашої школи Вікторія Гаховська, Мар'яна Лісківська, Галина Коваленко, Наталка Марущак, Валентина Петруша, Катерина Петруша й Ірина Смик.

Директорами школи в минулих роках були: Омелян Каранець, Павло Герман, Михайло Смик, Іван Халява, проф. А. Шашло, д-р Ю. Розгін, д-р І. Смерека та д-р І. Волинець.

В ювілейному році в школі є 55 учнів. Учителі такі особи: о. прот. Микола Невмержицький, вчитель Закону Божого й історії Церкви, На-

дія Стрихар (10 класа), Клавдія Коваленко (7 кл.), Аполінарія Смик (5 кл.), Ірина Шамрай (3 кл. і спів), Надія Романчук (1 кл.), Віра Невмержицька (англомовна класа) і Ольга Карпенко (Дитячий садок). Директор школи — Михайло Смик.

В 1988 році, коли відзначаємо 1000-ліття офіційного Хрищення Руси-України, школу ім. Лесі Українки закінчили такі учні: Адріана Дяків, Ярема Дідошак, Таня Курінна, Рамона Ппкула, Клариса Причула, Лариса Шамрай і Люба Шершун.

Микола Климишин, Рома Дигдало

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА КУЛЬТУРНА ФУНДАЦІЯ

Українські парафіяльні школи, школа українознавства і середня школа при парафії Непорочного Зачаття в Гемтремку випускали щорічно досить високе число учнів, досить добре підготованих з предметів українознавства. На університетах вимагали від студентів знання чужих мов. Конечним було домовитися з університетами, щоб і знання української мови було зачислене українським студентам до кредитів чужих мов.

На Вейнському університеті були українці професори з довголітнім стажем, до яких українська громада в Детройті звернулася, щоб вони поробили старання в тій справі. Професори Юрій Бахур, Василь Рудий і Стефан Мамчур домовилися з властями Вейнського університету, щоб у програму навчання включити виклади української мови, історії і літератури.

У висліді того зорганізувався комітет в українській громаді, щоб вести співпрацю з тим університетом і придбати потрібні фонди. Комітет прибрав назву Українсько-Американська Культурна Фондація. Фондацію очолив проф. д-р Стефан В. Мамчур, а членами стали д-р Денис Квітковський, д-р В. Кізел, д-р Григорій Івасько, Ольга Е. Шустер, А. Дудинська, д-р Степан Ю. Луцький як правний дорадник, Василь Довгань, Михайло Дужий, Іван Панчак, Остап Захарків, проф. д-р Петро Біланюк, д-р Павло Джуль, Василь Лобур і д-р Андрій Ю. Мозола.

Спонзорами були наступні товариства й установи: Українські ґрадуанти, що їх члени найбільш численно вступили до УАКФондації, осередок Наукового товариства ім. Шевченка, Товариство українських інженерів, відділ Української Вільної академії наук, Український конґресовий комітет, Федерація українців Мічіґану, Українське лікарське товариство, філія Союзу українок Америки, Ліґа української молоді Північної Америки, відділ у Детройті.

Доки полагоджено організаційні справи, доки зібрано потрібні фонди, минуло досить часу й виклади української мови на Вейнському університеті почалися аж 1955 року, в осінньому семестрі. Університетські власті призначили на викладача професора В. Рудого. На виклади вписалося поважне число студентів, багато з них дістали кредити, що були їм потрібні, а декотрі, що мали більше знання українознавства, продовжували їх далі. Все заповідалося якнайкраще, але в скорому часі декілька членів управи УАКФундації виїхали з Детройту, декотрі померли, проф. В. Рудий не міг далі провадити курсів і передав проф. д-рові Михайлові Цапові, який дістав тоді працю в університеті і викладав німецьку мову. Він учив українську мову від 17 вересня 1956 до червня 1957 року. В тому році д-р М. Цап виїхав на Фльоріду, а його заступав проф. В. Рудий. Потім 1 лютого 1959 року повернувся з Фльоріди проф. М. Цап і продовжував виклади до червня 1959.

Здекомплектована управа не могла назбирати відповідної суми грошей і подбати, щоб на виклади вписалося відповідне число студентів, тому після невдалих спроб скликати загальні збори Фундації, виклади не відновлено. Це сталося в 1962 році. У Вейнському університеті залишився борг до заплачення в сумі 900 доларів.

Брак викладів української мови був дуже відчутий. На тому терпіли учні середньої школи, які не могли користати із свого знання української мови і мусіли вивчати чужі мови протягом двох літ. Щоб цьому зарадити, справою зайнявся д-р Микола Климишин у 1965 році. Він запросив до співпраці проф. С. Мамчура, бувшого голову УАКФундації, і разом із ним почав вести переговори з головою славистичного відділу Вейнського університету про відновлення викладів української мови. Однак він від самого початку зажадав сплacenня 900 доларів боргу за попередні виклади. Тоді поновлено спробу скликати загальні збори УАКФундації. На терені Детройту вже були дві кредитівки, Український студентський клуб, Товариство української студіюючої молоді, а до них долучилися Пласт і ОДУМ, і всі згодилися співпрацювати з усіма товариствами, що від початку були спонзорами УАКФундації.

Климишин Микола зібрав 45 підписів українських студентів, що хотіли б ходити на виклади української мови і знайшов двох кандидатів на викладачів української мови, а також зібрав 900 доларів на сплату боргу в університеті. Це допомогло і наші старання увінчалися успіхом.

4 грудня 1967 року відбулися загальні збори УАКФундації. Головою згодився бути проф. д-р С. Мамчур, але заявив, що з браку часу буде могли тільки репрезентувати УАКФундацію перед університетськими властями. Заступником голови вибрано Миколу Климишина, який погодився помагати проф. С. Мамчурові вести працю управи. До

членів управи вибрано Дмитра Строїча на скарбника, О. Лісківську на секретарку й Остапа Захаркова як члена управи. Присутніх на зборах було 14 представників різних організацій.

Проф. С. Мамчур допровадив переговори з Вейнським університетом підписанням умови, що УАКФундація вирівняє борг 900 дол. і вплатить першу рату 6900 доларів до червня 1968 року, а дві наступні по 4500 дол. кожна в наступних двох роках. Разом українська громада мала заплатити 15900 доларів, за що Вейнський університет через проф. д-ра Джосельсона зобов'язався по п'ятьох роках вести курси українознавства власним коштом, якщо кожного року запишеться на виклади бодай вісім студентів.

Управа назбирала фонди на заплачення першої рати, а на виклади на перший семестр восени 1968 року вписалося 14 студентів. Проф. Джосельсон заангажував на викладача українознавства м-р. Л. Приходько.

Так було відновлено виклади українознавства на Вейнському університеті. Університет дозволив українським студентам здавати іспити й вони залежно від іспитових оцінок, діставали навіть по 24 кредити, не відвідуючи викладів. Це була винагорода їм за 12-літнє навчання у наших школах.

Коли все було налагоджене, запал нашої громади пригас і вже в наступному році загальні збори Фундації не відбулися, бо не було відповідного числа представників організацій-спонзорів. Тож уся праця оперлася на чотири особи, що ще якийсь час цікавилися справами, відбували засідання управи Фундації тощо.

На третю рату позичено гроші в кредитівці "Будучність". Ті позички було тяжко сплачувати, хоч ми мали дуже жертовних добродіїв, бо багато грошей забирали відсотки.

Тут варто згадати тих, що найбільше жертвували на ту ціль за весь час: проф. Ірина Решетилевич, Денис Несторович, Я. Дужий, С. Феденко, О. Лісківська, Д. Строїч, О. Захарків, д-р В. Савчук, д-р П. Джуль, д-р В. Прокопович, д-р О. Недзвецький, д-р А. Цісарук, д-р С. Логінський, а з організацій і товариств належить згадати обидва відділи УКК, кредитівки "Самопоміч" і "Будучність", Лікарське товариство, Товариство "Рідна школа", Культурно-громадський клуб, Товариство українських ґрадуантів, ТУСМ, "Черник", Товариство УСС, Товариство "Просвіта", 63-ий відділ СУА й інші, яких було чимало.

Дмитро Строїч переписав позичку в "Самопоміч" на своє ім'я, а Степан Климишин позичку в "Будучності" на своє. Позичку в кредитівці "Будучність" вдалося сплатити завдяки даткам І. Ровенчука та Степана Климишина.

Зусиллями всіх організацій-спонзорів остаточно зібрано потрібну суму грошей для сплачення боргу кредитівці "Самопоміч". Згідно з

умовою, Вейнський університет перебрав на свій кошт виклади — і всі клопоти на тому покінчилися. Зосталося тільки подбати, щоб кожного семестру вписалося відповідне число студентів на виклади української мови. На щастя, нам завжди вдавалося стільки назбирати, а часом було й 16 чи 18, а одного разу було 24. Так що ми можемо сміло сказати, що з тих курсів скористало понад 300 українських студентів, починаючи від 1968 до 1986 року. За те належиться подяка нашим газетам і радіоавдиціям, які безкоштовно завжди помагали повідомляти про виклади.

1 червня 1983 року вдалося зібрати шість представників організацій спонзорів і відбутися збори при такій кількості, бо Микола Климишин уже не міг довше вести самотужки цілої праці.

Голова проф. С. Мамчур подякував за співпрацю членам управи, вирізнивши заступника М. Климишина, і заявив, що він не може далі бути головою. Тому головою вибрано мгр. О. Лісківську.

В управі zostалися ті, що були: Д. Строїч, О. Захарків і М. Климишин.

В 1986-му році в рамках фіскальної реорганізації, адміністрація Вейнського університету вирішила ліквідувати всі курси з малим числом викладових годин. У цю категорію підпадали теж курси української мови. Тодішня голова Фондації мгр. О. Лісківська поінформувала громаду про можливість ліквідації курсів. Громада зареагувала протестаційними листами й телефонами до адміністрації. В результаті складено новий договір з адміністрацією, що курси української мови будуть продовжуватися, коли громада складе до університету на фонд українознавчих курсів 1500 дол. річно і якщо буде задовільне число студентів.

У травні 1986 р. відбулися загальні збори Фондації з участю представників спонзоруючих організацій. Головою Фондації вибрано д-ра Андрія Приходька. Нова управа перевела збіркову кампанію, що принесла понад 3000 дол., і забезпечила курси на два роки. Справа з записами студентів на курси теж покращала завдяки старанням викладача мгр. В. Андрушків.

Коли д-р А. Приходько не зміг далі виконувати обов'язки голови, він передав діловодство заступникові мгр. Ромі Дигдало.

У вересні 1988 р. відбулися загальні збори Фондації та вибрано управу в такому складі: мгр. Рома Дигдало — голова, інж. Ліда Лазуренко — заступник, Мар'яна Лісківська — секретар, Світлана Петруша — скарбник, Я. Добровольський — правний дорадник.

Восени знову переведено збірку, що принесла понад 2500 доларів.

УКРАЇНСЬКА МОВА НА ВЕЙНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

В 1955 році, створено завдяки старанням д-ра Стефана В. Мамчура, проф. соціології та антропології Вейнського університету, Українсько-американську культурну фундацію.

Ціллю цієї фундації було розпочати курси української мови, літератури і культури на цьому університеті.

До її управи увійшли: д-р Стефан Мамчур, Іван Єванчук, д-р Денис Квітковський, д-р Василь Рудий, мгр. Стефан Луцький, Василь Довгань, Іванна фон Драгінда, Анна Дудинська, мгр. Михайло Дужий, д-р Андрій Мозола, інж. Іван Панчак, Микола Шустакевич, Ольга Шустер, Гері Тренд, Остап Захарків, Петро Біланюк, Василь Цимбалістий, д-р Павло Джуль, Володимир Кизель, інж. Атанас Мілянчич, д-р Іван Розгін.

Із хвилиною придбання фундацією вимаганих фондів, почалися на університеті курси української мови. На Вейнському університеті були курси української мови — Укр. 101, 102 і 201, а згодом "Огляд української літератури" та "Література XIX і XX століття", число 302. Крім цих курсів, можна реєструватись на індивідуальні студії з літературокультури, так звані "Directed studies", ч. 390 і 590.

Також є старання додати ще один курс української культури в англійській мові.

За час існування українських студій багато студентів українського і неукраїнського походження слухали ці курси. Приблизно 700 студентів перейшли через них.

Удержання цих курсів на Вейнському університеті є важливою справою для української громади нашого міста. Це одиноке місце, де наростаюча українська інтелігенція може докладніше пізнати в правдивому насвітленні сучасні проблеми українського народу.

Крім польської, чеської, російської та вірменської мови, славістичний відділ Вейнського університету мусить охоплювати також українську.

Першим інструктором був д-р Василь Рудий, опісля д-р Михайло Цап, мгр. Лариса Приходько, а під сучасну пору мгр. Віра Андрушків.

Упродовж років склад управи мінявся, за винятком голови д-ра С. Мамчура, який постійно очолював її аж до 1978 р., після чого уступив з огляду на стан свого здоров'я.

Теперішнім головою фундації є д-р Андрій Приходько. Надзвичайно активними членами фундації були д-р Микола Климишин, мгр. Олена Лісківська і мгр. Романа Дигдало. Фундація далі збирає фонди, які є потрібні для посиленого навчання українознавчих предметів.

Курси ці дали поштовх до створення Української студентської організації, що виявляє корисну працю, уряджуючи виставки та доповіді на українські теми.

Існує також на університеті "Українська кімната", прикрашена керамічною плоскорізьбою, яка зображує мапу України, виконану Едвардом, Юрієм та Яремою Козаками.

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ В АНН АРБОР

В Мічіганському університеті в Анн Арбор проф. Ася Гумецька викладає українську літературу і мову від 1969 року.

1976 року, в 25 річницю існування Організації українських студентів і абсольтентів, створено фундацію для піддержки українських студій, які обіймають навчання української мови, історії, літератури і культури. Фундація помагає також студентам, які студіюють україністику. Українську мову і літературу можна вивчати в оригіналі або в перекладах.

Під сучасну пору Фундація носить назву ім. Івана Панчука, який доклав багато праці при її створенні.

Українська мова включена університетом в докторську програму як друга слов'янська мова.

Крім проф. Гумецької, курси української мови викладали аспіранти Віра Перепилук, Люба Літус, Осип Рожко, Оля Самійленко та Катерина Ровенчук.

Проф. Роман Шпорлюк, теперішній директор Центру російських і східноєвропейських студій, порушує проблеми української історії в різних курсах на історичному відділі цього університету.

Варто згадати кілька визначних молодих науковців, які закінчили свої студії на цьому університеті і далі активно працюють на полі україністики: д-р Іван Гімка, д-р Роман Солчаник і д-р Джеймс Мейс.

У 1986 році Слов'янський відділ був перевірений двома визначними славістами. Проф. Гарас Лант і проф. Віктор Терас у своєму звіті ствердили, що цей відділ можна дійсно назвати слов'янським, тому що головні мови заступлені; і особливо звернули увагу на навчання української мови.

Від 50-их років при цьому університеті активно працює Український студентський клуб, влаштовуючи доповіді, виставки та інші імпрези. Від 1986 року цей клуб організовує щороку цілотижневу програму т.зв. "Юкрейніен Аварнес Вік-Спектрум", запрошуючи визначних учених з доповідями на українські теми.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТИТУТ

Український музичний інститут Америки, відділ у Детройті, був заснований у вересні 1954 року та до сьогодні веде свою педагогічну працю інструментальної музики, фортепіяну, скрипки і челя серед української молоді під проводом кваліфікованих учителів музики.

В самих початках УМІ очолив д-р В. Витвицький, який також об'єднав усіх інших учителів музики в одну школу. До УМІ належали Б. Сарамага, д-р Б. Лончина (директори), Марта Тарнавська і Лідія Соя (секретарі), Ірина Решетилевич, Борис Максимович (голова), Марія Віханська, д-р Кушнір (предсідник), Марко Лепкий, В. Вірстюк, Лідія Добровольська, Марія Лісовська, Лариса Стасів-Гнатюк, останніми роками Марія Гординська, Л. Айронз, Й. Скочень та С. Бабіні. Головуючими на іспитах, які відбувалися два рази в році, були також д-р Роман Савицький, д-р Ігор Соневицький, проф. Дарія Каранович, які приїжджали з Нью-Йорку. Д-р В. Витвицький вів також класу теорії музики.

Число учнів з кожним роком зростало і дійшло до 63 у 1965 році, але в 70-их і 80-их роках кількість учнів поступово зменшувалась. В УМІ вчилася коло 358 дітей, між ними були чужинці і такі, що на шкільних імпрезах не виступали.

Праця УМІ проходила дуже успішно, бо два рази в році, крім іскерти поодиноких клас, концерти визначних учнів, які виступали не тільки в Детройті, але також у Нью-Йорку. Між такими були учні М. Тарнавської і Л. Сої, а саме: Леся Кізима, Соня Стельмах та Марія Галюра.

Щоб розвинути любов до своєї рідної музичної культури, УМІ влаштовував окремі вечори українських композиторів на честь Д. Боршнянського, в пам'ять М. Лисенка, В. Барвінського і С. Людкевича.

Були вечори з нагоди уродин славних композиторів як Бетговен та інші.

УМІ влаштовував також речиталі фортепіанових концертів (на два фортепіяни), на яких виступали учні зі своїми вчителями.

Учні брали участь в конкурсах молодих талантів, що їх спонзорували американські музичні виховні організації, такі як Нейшонел Гілд

оф піано тічерс; Міч. Скул Банд енд Оркестра Асошіейшен (Стейт Сольо енд Ансамбл Фестиваль); Український муз. Фестиваль у Торонті; Гріннелс Компетишен та Інтерльохен Мюзік Кемп. Наші учні змагалися з іншими школами та завсіди одержували перші нагороди. Між такими були учні Б. Сарاماги, зокрема А. Слюсарчук; проф. Решетилевич — Є. Євич, О. і Л. Филипів; кілька учнів М. Тарнавської — Никифоряк, Швайкун, Кізіма; учні Л. Сої: Д. і С. Лізьовс, Зіна і Лариса Козак, А. Галюра, С. Стельмах.

Повних 10 років навчання закінчило 39 учнів, багато з визначним поступом. 3-поміж них 4 одержали абсолюторії, а 7 закінчили УМІ дипломовими речиталями. До цих останніх належать: Борис Лончина, Марія Лончина, Адріяна Кімлер, Леся Кізіма, Квітя Швайкун, Євген і Марічка Никифоряк.

Декілька учнів продовжували студії музики на університетах, закінчили музичні факультети і включились до УМІ в Детройті. Ними є: М. Лісовська, М. Гординська та Лариса Гнатюк. Інші диригують хорами, акомпанюють, включаються в працю для громади та викладають музику по школах.

УМІ спонзорував також коло 29 імпрез-концертів для місцевих та позамісцевих музик-артистів.

З нагоди 1000-ліття Хрищення України відбувся в квітні 1986 року концерт піаністки Таїси Богданської, а 22 листопада 1987 року УМІ спільно з АДУК-ом влаштував концерт піаністки Юліани Осінчук.

Список учнів, що одержали абсолюторію:

Марта Крамарчук
Зірка Шуმიло
Андрій Цап
Христя Климишин

10 років навчання в УМІ (або I-й вищій чи II-й вищій курс) закінчили:

Р. Тарнавський	А. Цап	Н. Лончина
М. Лончина	Б. Лончина	М. Коссак
Є. Євич	М. Гординська	А. Галюра
Л. Данилюк	О. Лящ	С. Стельмах
Л. Смолій	М. Савків	З. Козак
З. Шуმიло	Х. Никифоряк	Л. Козак
А. Кімлер	Б. Прийма	І. Коссак
М. Миколенко	А. Дужий	Д. Лізьовс
А. Слюсарчук	М. Лящ	Є. Никифоряк
М. Крамарчук	І. Лазарчук	М. Никифоряк
І. Строїч	А. Никифоряк	К. Швайкун
О. Скипакевич	Г. Лящ	Л. Кізіма
Х. Климишин	Р. Скипакевич	Т. Кларк

Імпрези, які влаштовував УМІ

- 28.5.61 — Форт. реч. М. Лончини
11.18.61 — Конц. Ром. Рудницького
6.2.62 — Вечір укр. музики
11.17.62 — Веч. форт. і скрип. творів М. Лисенка
3.3.63 — Конц. Люби Жук
11.16.63 — Вечір В. Барвінського, уч. брали: Д. Каранович, В. Витвицький
- 2.15.64 — Конц. Р. Придаткевича
6.23.64 — Реч. учнів Б. Максимовича
11.29.64 — Конц. Ром. Рудницького
4.3.65 — Конц. Л. Жук
5.1.65 — Форт. реч. М. Лончини
4.11.65 — Конц. струнної орк. проф. І. Коваліва
3.6.66 — Імпр. Говорить молодь
2.20.66 — Конц. струнної орк. проф. І. Коваліва
5.27.66 — Конц. укр. музики
6.28.66 — Реч. уч. Б. Максимовича
6.20.68 — Форт. реч. учнів М. Максимовича
Між 69 і 71 рр. були 3 реч. уч. М. Тарнавської
6.17.71 — Диплом. концерт Б. Лончини
9.17.71 — Дипломовий конц. уч. А. Кімлер
2.14.71 — Форт. конц. тв. Бетговена у 200-ліття його народження
5.18.73 — Конц. для відзначення 20-ліття існування УМІ
6.19.74 — Форт. реч. А. Никифоряк
12.9.73 — Конц. М. Мінського
6.19.74 — Дипломовий реч. А. Никифоряк
10.6.74 — Конц. З. Кушпети
1.12.75 — Авангард сучасної музики
3.5.78 — Конц. Х. Липецької і М. Лісовської
3.16.78 — Конц. укр. муз. для відзначення 25-ліття УМІ
12.9.78 — Конц. уч. М. Тарнавської
4.26.79 — Веч. укр. муз. Дітям Нескорених
4.18.80 — Конц. укр. муз. в честь Д. Бортнянського
4.17.80 — Концерт в честь С. Людкевича
1.13.80 — Форт. реч. Л. Кізими
6.13.80 — Дипломовий реч. уч. М. Тарнавської: К. Швайкун, М. і Є. Никифоряк
- 3.28.81 — Альбом на екрані Ю. Оранського
6.16.85 — Форт. реч. Лесі Кізими
2.12.86 — Муз. Матіне для укр. школи
29.11.86 — Вечір у 80-ліття Б. Максимовича, вист. Р. і М. Тарнавські, Л. Соя, М. Лісовська
4.11.87 — Конц. Т. Богданської
11.20.87 — Конц. Ю. Осінчук

МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Андрій Смик

ФІЛІЯ ОДУМУ ім. С. В. ПЕТЛЮРИ

Філія ОДУМу (Об'єднання Демократичної Української Молоді) в Детройті була організована 1953 року. Ініціаторами і основоположниками філії треба вважати присутніх на перших організаційних зборах Галину Колосюк, Лідію Король (Китасту), Любу Худяк (Журу), Лесю Цюру, Василя Колосюка, Варвару Загребельну, Ніну Вовенко (Старостенко), П. Пальчика та інших.

Філія скоро зросла чисельно й свого часу нараховувала біля 50 дійсних членів, переважно студентів середніх і вищих шкіл. У 1950-тих роках при філії існував хор на чолі з диригентом одумівцем Петром Китастим. Існував і драматичний гурток, який з успіхом поставив п'єсу М. Кропивницького — "Бондарівна". Хор філії був часто мистецькою прикрасою не тільки Детройту, а й Торонто чи Клівленду. В Торонто хор співав на зустрічі в п'ятиліття ОДУМу 1955 року.

Філія ввесь час приймала жваву участь в житті української громади Детройту. В 1956 році філія закупила для міської бібліотеки повну збірку творів Лесі Українки. Силами філії було організовано успішний український вечір у Вейнському університеті. Численні гості — студенти як місцеві, так і студенти з Індії, Пакістану, арабських країн і з країн Латинської Америки — з великим зацікавленням слухали інформації про Україну, оглядали експонати українського народного мистецтва, куштували страви української кухні і навіть пробували-навчитися українських народних танців.

Також у 1950-тих роках філія брала активну участь в інтернаціональній студентській конференції при університеті в Анн Арборі. Але, на жаль, за декілька років дуже багато одумівців-основоположників виїхало з Детройту, а решта, переобтяжені наукою по вищих школах та одночасово працею, зменшили свою активність і філія занепадала.

Щойно після майже 15-літньої перерви філія відновила своє існування в 1972 році. Літом того ж року група детройтської молоді поїхала на відпочинковий табір у Торонто і за кілька днів їхнє захоплення

*Об'єднання Демократичної Української Молоді (ОДУМ)
Відзначення роковин битви під Крутами.*

одумівським життям було таке велике, що за два тижні після їхнього повернення в Детройті вже був організований відділ ТОПу (Товариство ОДУМівських приятелів). З Чикаго приїхав тодішній голова Головної управи ОДУМу в США Олексій Пошиваник, який багато допоміг організаційно оформити філію. Першим головою філії було обрано Олексу Мокієнка.

Відразу ж розпочалася праця з Юним ОДУМом, до якого записалося понад 50 дітей. Голова відділу ТОПу проф. Михайло Смик щосереді проводив гутірку з виховниками, а виховники щосуботи цей же матеріал проробляли зі своїми гуртками. Одноразово йшла організаційна праця по підготовці Першого Надзвичайного з'їзду ОДУМу й ТОПу США й Канади, який було заплановано на осінь 1972 року в Детройті. Влаштування з'їзду було великою честю й відповідальністю для молоді філії, але успішно відбувся з'їзд, детройтська філія відразу стала на міцні ноги, влившись в загальний ритм одумівського життя, і є активною аж до сьогоднішнього дня.

Літом 1973 року 13 членів детройтської філії перейшли вишкіл у таборі виховників Юного ОДУМу, а багато молодших дітей знову їздили до торонтонського табору. Осінню відбулася зустріч ОДУМу в Чикаго, на яку детройтчани поїхали вже з власною дівочою відбиванковою дружиною. Тренував їх Володимир Мурга, якого незабаром було обрано на голову філії.

Недалеко від Детройту, в Індіані, в місцевості Гошен-Елкгарт

молодь і батьки захотіли створити філію ОДУМу. На допомогу їм Центральний комітет ОДУМу послав заступника голови детройтської філії Юрія Смика і подругу Таню Вовк з Міннеаполісу. По кількох тижнях філія офіційно оформилась. 17 листопада 1973 року повний автобус детройтчан їздили на дводенну урочистість — посвячення прапора нової філії в Індіані. Зо два місяці пізніше філія з Гошену взяла масову участь у посвяченні прапора нашої філії.

В 1973 році створився співочий ансамбль "Фіялки" під керівництвом Петра Китастого. За 6 років свого існування "Фіялки" виступали на багатьох одумівських та громадських імпрезах у нашому місті та й поза Детройтом. Вони також випустили плиту в 1975 році з нагоди 25-ліття ОДУМу.

Детройтські ОДУМівці беруть активну участь у відзначенні свята героїв Крут разом з СУМом та Пластом Детройту, в загальногромадських академіях, та в демонстраціях проти репресій в Україні.

Активними членами філії, які займали позиції у місцевій управі у 1970-их та на початках 1980-их років, були такі особи: Володимир Мурга, Віктор Самокишин, Юрій Смик, Галина Коваленко, Валя Петруша, Катя Петруша, Віра Петруша, Ірина Смик, Наталка Марущак та Василь Карпенко. В 1983 році головою філії обрано Андрія Смика, який до цього дня виконує цю функцію. Активними членами теперішньої управи філії відзначаються Віра Петруша, Наталка Притула, Галя Петруша та Олександр Петруша.

В Юному ОДУМі тепер є 15 дітей, з якими працюють 10 виховників. Сходина відбуваються щосуботи в приміщеннях православної катедри Святої Покрови і тривають півтори години. Виховники, які працюють з дітьми, це — Андрій Шрубович, Ярослав і Ярема Дідошак, Андрій Бірко, Олександр, Віра та Галя Петруші, Андрій Карпенко, Наталка Притула та Андрій Смик.

У 1976 році ЦК ОДУМу закупив площу землі поблизу міста Лондону в Канаді. Багато ОДУМівців з Детройту допомогли в розбудові цієї землі, де тепер міститься прекрасна ОДУМівська оселя "УКРАЇНА". Щороку юнацтво їздить туди на вишкільні, відпочинкові, кобзарські та спортові табори. Також часто в командах цих таборів працюють виховники нашої філії.

У 1979 році відбулася в Детройті Всеодумівська зустріч присвячена Симонові Петлюрі. Філія час від часу влаштовує забави і вечірки як, наприклад, Баль-маскарад або Андріївський Вечір. Щороку члени філії колядують по домах своїх членів та друзів. Щоліта діти їдуть на прогулянку — поїздка байдарками по річці Гюрон коло Анн Арбору, а також влаштовуються пікніки на СУМівській оселі "Київ".

Від 1984 до 1986 року існувала щомісячна ОДУМівська радіопередача на програмі "Гомону України". Передачею керував Андрій Смик.

У 1986 році при філії створився танцювальний гурток, який про-

вадили Христина Коваленко, Надія Пахолюк та Андрій Смик, але, на жаль, цей гурток розпався. У 1987 році створився і далі існує ансамбль бандуристів під проводом Андрія Бірка і Михайла Андреця. До ансамблю належать 15 дітей. У 1985 році відновилася дівоча відбиванкова дружина і на Зустрічі ОДУМу 1986 року вони виграли друге місце. Членами дівочої дружини є: Надя Пахолюк, Наталка, Ліза та Клариса Притули, Валя, Віра, Ліза та Галя Петруші. У січні 1988 року ОДУМ перший раз із СУМом та Пластом Детройту влаштували спільну забаву — Маланку. Ці спільні відзначення Нового року плянуються і на майбутнє.

Щоб гідно відзначити Тисячоліття Хрищення України, філія ОДУМу в Детройті влаштовує різні імпрези. Щомісяця відбуваються лекції, пов'язані з цим святом. Лекторами були о. Микола Невмержицький, Ліда Китаста, Михайло Смик та Ол. Зозуля. Темі лекцій включали: "Хрищення як Свято", "Зародки українського національного стилю в церковному мистецтві княжої доби", "Древній Київ та його святині" і "Дохристиянські вірування українського народу". Також філія розсадила березу та ялинки коло церкви Святої Покрови з нагоди 1000-ліття Хрищення України. Багато членів брали участь у православних урочистостях у місті Бавнд-Бруку, США.

За останніх 35 років детройтський ОДУМ багато що здобув. Були часи великої активності, розквіту і руху, а також і часи занепаду і пасивності. Назагал ОДУМ у Детройті здобув і далі здобуває свою виховну ціль, намічену її ідеологом Іваном Багряним, дотримуючись демократичних ідеалів та християнської моралі і етики. Через наші місцеві ряди вже пройшло понад 50 виховників і 100 юнаків. Наша філія була господарем 5-ох З'їздів і 3-ох Зустрічів (конвенцій). Наші юнаки підрастають і стають виховниками, старшими виховниками провідниками ОДУМу. Цього року Наталка Притула стала референтом юнацтва Головної управи в Центральному комітеті ОДУМу. В майбутньому філія плянує продовжувати свою виховну працю з юнацтвом, придбати собі власну домівку і ніколи не занедбувати співтовариство і співдружність, які дає нам праця в ОДУМі.

ПЛАСТОВА СТАНИЦЯ

З першими українськими переселенцями з Європи в 1949 році перепливли Атлантик також пластуни і вони відразу почали організувати пластову групу в Детройті. Вже 9 грудня того ж року створено на загальних зборах Пластову станицю. Намічено згуртувати в ній українську молодь Детройту й околиці, щоб дати їй здорове середовище для національного і громадського виховання у пластовому крузі ровесників з відповідною до віку цікавою програмою, як це було намічено в інструкціях і посібниках Пластової організації. Спочатку сходи поодиноких гуртків і з'єднань відбувались по різних домівках і приватних домах, але згодом, при зростаючому членстві, для кращої координації праці, стало конечним придбати власну домівку.

Вже в 1951 році закуплено власний дім при вулиці Лампкін, в якому могли приміститися всі пластові з'єднання і переводити свої регулярні сходи. Це був перший Пластовий дім на терені Америки. Він послужив довгі роки для виховної праці з молоддю Пластової станиці. Ним користувались також інші українські громадські організації як Літературно-мистецький клуб, Товариства інженерів, лікарів, Рідна школа, Кредитівка тощо. Виховна праця йшла успішно в новій домівці і притягала до пластового гурту чимраз більше української молоді, батьки якої, національно свідомі й активні, хотіли дати своїм дітям найкращу підготовку до життя в чужому доквіллі.

В літніх місяцях переводжено прогулянки, теренові гри серед природи й табори молоді. Все це відбувалося в парках, публічних майданах чи на церковних оселях. Проте це мало також свої невігоди й негативний вплив на виховну працю. Виникла потреба придбати власну таборову площу, яка відповідала б вимогам пластового вишколу влітку. За ініціативою Пластового сеньйорату створено Громадський комітет, який закупив у 1954 році велику посілість з озером поблизу містечка Брайтон. Цю оселю названо "Діброва". Від неї відокремлено одну частину і так постала пластова таборова оселя "Зелений Яр". Для

Станична старшина в 1970 році.

Сидять зліва: Стефа Король, Христя Климишин, Ігор Король, Віра Гнатюк, Марія Малиновська. Стоять зліва: Богдан Петріна, Михайло Витягловський, Мирослав Прийма, Всеволод Гнатчук, Степан Щуровський, Андрій Маринюк, Богдан Ухач, Василь Мордованець, Євген Михайлович, Антін Шутка, Юрій Ласка, Юрій Левак.

Її розбудови і пристосіблення для літніх таборів конечним було багато фондів та праці пластунів, батьків пластової молоді і приятелів Пласту. Вже в перших роках привезено або побудовано будинки для вжитку таборовиків, заведено водопроводи, влаштовано кухню і їдальню, та збудовано таборову каплицю. Від того часу кожного року тут відбуваються пластові табори і оселя є повна гамору новацтва і юнацтва, а число таборовиків часто перевищувало 180 осіб. Завдяки співпраці управи оселі "Діброва", таборовики користуються цілою площею оселі і озером, що дає більшу свободу рухів таборовикам, виховникам і улегшує працю Таборової комісії, яка завідує таборами. В часі вільному від пластових таборів, площу часто використовують для своїх потреб спортивний клуб і другі організації. Для старшого юнацтва серед природи в Канаді та горах Америки часто організовувано мандрівні табори, які притягали молодь доростаючого віку.

Крім призначеного пластового матеріалу по лінії пластової методи виховання, що засвоюється і переводиться в життя на сходинах, курсах, відправах і таборах, молодь і старші члени станиці брали участь у всіх

Провід пластової станиці Детройт у 1989 році.

Стоять зліва: Всеволод Гнатчук, Ігор Король, Володимир Кізима, Мирослав Прийма, Євген Турянський, Оля Іваницька, Володимир Горський. Сидять зліва: Стефа Король, Марта Татарська, Юрій Фігач, Христя Андрушків, Наталя Іваницька.

міжкrajових пластових зустрічах, які відбуваються що п'ять років від 1957 року в різних місцевостях Америки і Канади. Не забували ми також відзначувати 10, 20 і 30-ліття заснування своєї станиці. Для співпраці Пласту з батьками пластової молоді був організований в Детройті "Пласт-прият", який за час свого існування вклав багато праці і фондів як при устаткуванні пластової домівки, так і при розбудові таборової площі, щоб уможливити виховникам краще переводити пластову програму. Декілька років існувала в станиці юнацька, пластова, маршова оркестра, складена з трубок і барабанів, яка набула популярності серед молодих і старших. Для інформативного зв'язку з батьками і українською громадою станиця видає від 1950-их років свій журнал "Вісті із станиці", який розсилається безплатно батькам і приятелям. В річницю 10-ліття станиці видано обширний ілюстрований альманах.

Тисячі молоді перейшло пластовий вишкіл у домівці і таборах на "Зеленому Ярі". Це великий вклад Пласту у життя української громади Детройту, бо цей вишкіл підготував нашу молодь до життя і праці в громаді і її організаціях.

У зв'язку з переселенням молодих українських родин поза межі Детройту, треба було подумати про перенесення Пластової домівки в

нову околицю. В 1972 році станиця закупила новий Пластовий дім з великою площею у місті Воррені, де тоді було найбільше скупчення пластової молоді. Цей дім, після малої переробки, служить пластовій молоді до сьогодні.

Співпраця Пласту і детройтської громади все була якнайкраща. Завдяки жертвенності громади пластова молодь одержала устаткування в Пластовому домі, на оселі "Зелений Яр" і часто могла виїздити на табори поза Детройтом, на пластові зустрічі. Зі свого боку Пластова станиця завжди була активно репрезентована на всегромадських святах, імпрезах і маніфестаціях. Від довгих років організуються разом з іншими молодечими організаціями апелі в роковини бою під Крутами.

Для точнішого перегляду життя в Пластовій станиці треба було б подати різні статистичні дані, але це б забрало багато місця. Треба тільки згадати, що на терені Детройту працюють: гніздо новачок і гніздо новаків, курінь юначок і курінь юнаків, Осередок праці старшопластунства, курені старших пластунок і сеньйорок "Нові обрії" та Осередок праці сеньйорів. Кілька років був діяльний гурток юначок у Віндзорі, Канада, який входив до складу нашої станиці. В загальному число членів станиці виносило від 250 до 400 осіб. Не є можливим вичислити всіх виховників, гніздових, зв'язкових, кошових, членів станичних старшин, членів Пласт-приятю, що впродовж довгих років вірно працювали для добра пластової молоді і тільки треба обмежитись до вичислення імен станичних, які несли відповідальність за цілість праці станиці.

Організатором пластунської групи в Детройті був уповноважений ГПС на США пл. сен. Євген Кульчицький-Гут.

СТАНИЧНІ В РОКАХ 1949-1988

- 1949 — пл. сен. Михайло Бажанський
- 1950 — пл. сен. Михайло Бажанський
- 1951 — пл. сен. Антін Шутка
- 1951 — пл. сен. Мирослав Раковський
- 1952 — пл. сен. Модест Макар
- 1953 — пл. сен. Роман Татарський
- 1953 — пл. сен. Петро Рогатинський
- 1954 — пл. сен. Михайло Бажанський
- 1955 — пл. сен. Михайло Бажанський
- 1956 — пл. сен. Любомир Гевко
- 1957 — пл. сен. Любомир Гевко
- 1958 — пл. сен. Василь Колодчин
- 1959 — пл. сен. Василь Колодчин
- 1960 — пл. сен. Василь Колодчин
- 1961 — пл. сен. Атанасій Мілянчик

1961 — пл. сен. Любомир Липецький
1962 — пл. сен. Роман Татарський
1963 — пл. сен. Михайло Бажанський
1964 — пл. сен. Ігор Король
1965 — пл. сен. Ігор Король
1966 — пл. сен. Роман Татарський
1967 — пл. сен. Всеволод Гнатчук
1968 — пл. сен. Всеволод Гнатчук
1969 — пл. сен. Ігор Король
1970 — пл. сен. Ігор Король
1971 — пл. сен. Євген Михайлович
1972 — пл. сен. Євген Михайлович
1973 — пл. сен. Євген Михайлович
1974 — пл. сен. Євген Михайлович
1975 — пл. сен. Степан Феденко
1976 — пл. сен. Євген Михайлович
1977 — пл. сен. Михайло Вітягловський
1978 — пл. сен. Михайло Вітягловський
1979 — пл. сен. Євген Михайлович
1980 — пл. сен. Стефа Король
1981 — пл. сен. Стефа Король
1982 — пл. сен. Стефа Король
1983 — пл. сен. Стефа Король
1984 — пл. сен. Всеволод Гнатчук
1985 — пл. сен. Стефа Король
1986 — пл. сен. Всеволод Гнатчук
1987 — пл. сен. Всеволод Гнатчук

СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ (СУМ)

Спілка української молоді відновила свою діяльність на новому ґрунті серед безлічі нових труднощів і зовсім нових обставин. Майже сорок років тому на терені Великого Детройту зорганізовано два осередки СУМ, один ім. *Пилипа Орлика* у східньому Детройті, а другий ім. *Київ* у західньому Детройті. Після переселення більшості наших людей на північні передмістя Детройту, головню до Воррену, праця наших осередків значно сповільнилася. Щойно з завершенням будови Українського культурного центру у Воррені, обидва наші осередки получилися в один під назвою ім. Василя Симоненка і там дістали догідні приміщення для розвитку своєї праці.

Згадуючи про діяльність наших осередків на протязі майже сорока років, не ставимо натиску на матеріальні здобутки, не підкреслюємо фактів, що їх можна обчислити в цифрах доларів, бо це вартості проминальні, але гордимся тим, що за минулі роки здобуто, приєднавши до нашої організації молодь, яка шукала форми і вияву служіння Батьківщині-Україні.

Всі вияви нашої праці продовж сорока років це ніщо інше, як шукання способу наблизити якнайбільше сувору дійсність до атмосфери рідної землі, що в багатьох залишилася неясним образом, але глибоко захованим на дні душі. Всі форми праці осередків мали на меті дати членам і українському громадянству відчутти Україну тут з усіма її проблемами сучасної хвилини і героїчним минулим.

Підсумовуючи працю осередків, знайдемо багато фактів, що будуть говорити про всестороннє зацікавлення членства, будуть підкреслювати господарські здібності і доцільність рішень, будуть свідоцтвом послідовної праці, але найважливіше, поза всяким сумнівом треба вважати організування і виховування дітвори в рядах Юнацтва і Новацтва Спілки української молоді Америки як великий осяг.

ОСЕРЕДОК СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ІМ. ПИЛИПА ОРЛИКА

Осередок СУМ ім. Пилипа Орлика був зорганізований 26-го грудня 1949 р. В скорому часі створено при осередку Театральну студію під

мистецьким керівництвом Катрі Бранки-Кривуцької. Силами цієї студії були поставлені інсценізації творів Лесі Українки, зокрема "Лісова пісня" і "Ефігенія в Тавриді" та Шевченкові "Гайдамаки". Згодом ця студія прибрала назву Українська сцена і під керівництвом артистів Івана Федчишина, Миколи Кавки і Богдана Сарамаги поставили сценічні твори "Безталанна" "Мати наймичка", "Ніч під Івана Купала", "Хмара" та оперетки "Запорожець за Дунаєм" і "Катерина", під музичним керівництвом Б. Сарамаги. Постановки Української сцени були тріумфом культурно-мистецького життя української громади метрополії Детройту.

Плекання українських народних звичаїв як гагілки, андріївські вечори, святомиколаївські сценки та інсценізації різдвяних і великодніх звичаїв, було одним з поважних виявів на початку існування осередку. В тому самому часі осередок влаштував доповіді переважно з українською тематикою, власними силами провадив живу газету, пізніше змінену на стінну п.н. "Сумівець". З початком 60-тих років осередок почав видавати дуже цінний ілюстрований річник "Сумівець", якого вийшло шість чисел.

До найбільших досягнень осередку належало зорганізування юнацтва, якого початок припадає на 1953 рік. У 1955 році влаштовано спільно з осередком *Kuiv* перший юнацький табір на оселі Української католицької церкви біля Понтіяку. Наступні два табори відбулися на оселі *Діброва*, а відтак рік-річно з малою перервою на переломі 1970-1980 років табори відбувалися на оселі СУМу КИЇВ.

Праця з юнацтвом проходила роями під час щотижневих сходин. Крім того, багато уваги приділювано самодіяльним гурткам як танцювальному під керівництвом Іванни фон Драґінди і Мотрі Федірко-Макар, хорів під керівництвом Петра Потапенка, а також дружині юніорів копаного м'яча. Юнацтво, крім сходин, таборів, сценічних виступів самодіяльних одиниць та ігор копаного м'яча, переходило пробні іспити і влаштовувало виставки власних праць, що були цікаві своєю оригінальністю. Майже кожного року здібніших юнаків і юначок висилалося на вишкільні табори поза Детройт.

Для улегшення праці осередку, в 1956 році закуплено будинок на перехресті вулиць Конант і Евілайн у Гемтремку, і дано йому назву *Орлик*. Кілька років по тому спільно з осередком *Kuiv* закуплено оселю Київ у Вітмор Лейку. Тоді, як створилася парафія УКЦ Св. Йосафата у Воррені, осередок закупив 31/4 акра земельної площі при вул. Раєн навпроти церкви, де пізніше збудовано силами української громади Детройту Український культурний центр, гордість цієї громади.

Батьківський комітет при осередкові, своєю безкорисною працею, особливо у влаштуванні таборів, перебудові дому, розбудові оселі, у великій мірі причинився до успіхів осередку.

Обидва осередки, *Орлик* і *Kuiv* часто були господарями здвигів,

СУМ-схід.

Булава відділу юнацтва "Харків" осередку ім. Пилипа Орлика. Перший ряд зліва направо: Юрій Ткач, Анна Коновальська, Роман Тарнавський, Анна Легета — булавна, Євген Репета — голова Осередку, Оля Гвозд, Юрій Тарнавський. Другий ряд зліва направо: Галя Питяк, Ганя Бутрій, Богдан Корб'як, Богдана Кушнір, Павло Гищак, Марійка Чорній, Ада Легета.

Капеля бандуристів осередку СУМА ім. Пилипа Орлика у своєму початковому складі. Мистецький керівник — Петро Потапенко, адміністратори — Євген Репета і Дмитро Труш.

легкоатлетичних змагань, турнірів копаного м'яча та вишкільних таборів на оселі СУМу *Kuiv*, що ставали значущими подіями не лише для сумівської молоді, але і для української громади.

Під кінець 1950-тих років при осередку зорганізовано Капелю бандуристок під мистецьким керівництвом Петра Потапенка. Вона на протязі свого 25-річного існування дала понад 120 самостійних концертів і виступів у цілому ряді міст США і Канади, починаючи від Нью-Йорку на східньому побережжі Америки та кінчаючи Едмонтоном на заході Канади. Протягом того часу Капеля наспівала 5 платівок, з яких деякі розійшлися багатотисячним тиражем. Працю бандуристок безумовно треба зарахувати до поважних здобутків на культурно-мистецькому полі української діаспори другої половини цього століття.

В роках 1960-тих в осередку дуже гарно розвивався спорт. Дружини копаного м'яча як юніорів, так і дорослих змагалися в рамках Мічиганської ліги копаного м'яча і мали не малі успіхи. Також відбиванкові дружини, жіноча, що відзначалася значними успіхами, і чоловіча. Сумівці як юнацтво, так і дорослі вправляли легкоатлетику і багато разів брали участь у змаганнях крайових, які влаштовувала Українська спортова централія Америки й Канади (УСЦАК).

"ПАНТЕРА" — ДРУЖИНА ЮНЬЙОРІВ КОПАНОВОГО М'ЯЧА

Осередок СУМу ім. П. Орлика не занедбував політичних акцій з приводу різних подій, які мали відношення до долі українського народу, співпрацюючи в тому з іншими нашими організаціями. Не зважаючи на свої великі фінансові потреби, осередок завжди був дуже щедрим у допомозі нашим церквам, науковим і харитативним установам. Багато з його членів були і є постійними збірщиками Народного фонду УККА. Юнацтво осередку протягом кількох років проводило акцію "Діти-дітям" для допомоги сумівському юнацтву в Німеччині. Допомога потребуючим була одною із шляхетних рис цього осередку.

Співпраця з іншими молодечими організаціями відбувалася на кількох форумах як Крутянських апелях, таборах, спортових змаганнях і т.п., скріплюючи братерську дружбу та залишаючи для учасників приємні спогади.

Переселення більшої частини наших людей до Воррену спричинило сповільнення праці в осередку. Щойно з хвилиною завершення будови УКЦентру, життя пожвавилось знову. Почалися регулярні сходи з юнацтвом, створено танцювальний гурток, і знову на апелях відзначали великі роковини нашої історії або національних свят.

1984 року дозріла потреба об'єднати обидва наші осередки в один. Злучившись разом, новий осередок з осідком в УКЦентрі прибрав собі назву ім. Василя Симоненка.

Тут хотілось би подати прізвища бодай тих, що керували різними

ділянками праці осередку СУМ ім. Орлика протягом його існування, але з уваги на брак місця треба обмежитись лиш до імен тих, які очолювали цей сповнений динамізму осередок. Ось вони в поазбучнім порядку:

Ярослав Коновальський, Григорій Корб'як, Михайло Кот, Володимир Левський, Стефанія Легета, Степан Михайлів, Ананій Никончук, Мартин Новаківський, Володимир Питяк, Євген Репета, Петро Рогатинський і Степан Скипакевич.

ОСЕРЕДОК СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ ІМ. "КИЇВ"

Хроніка визначає початок організації СУМ на заході міста 22 вересня 1950 року. Тоді в Українському народному домі створилася ланка СУМ і організаційно пов'язалась із існуючим уже осередком ім. гетьмана Пилипа Орлика на сході міста. Року 1951-го відбулися установчі Загальні збори самостійного осередку, який прийняв назву "КИЇВ". Члени новоствореного осередку з запалом узялися до широкозакроеної акції. Спершу організування членів, творення театральної і танцювальної ланок, поживалення культ-освітньої праці, а далі творення із тієї рухливої і непосидючої молоді здисциплінованої організації з чітко окресленим завданням. Лекції, святкові сходи, прогулянки, зустрічі із членами сусідніх осередків, академії, апелі, літературні вечори, спортові імпрези, фестини тощо — оце перелік діяльності новозаснованого осередку СУМу "Київ", на протязі його існування. Осередок скоро став дуже бажаним співучасником у детройтському громадському житті. Сумівці не лише дбали про свій осередок, але часто були дуже активні і в інших громадських організаціях. Одним із перших став працювати аматорський драматичний гурток. Ще в першому році існування осередку, цей гурток з великим успіхом поставив "Вифлеємську ніч". Пізніше гурток готував або програму до імпрез, або окремі вистави як "Степовий гість", "Зв'язкова Галя", "Панна Гапка", "Дай серцю волю" та інші.

Із створенням осередку зразу постав танцювальний гурток, який не припиняв своєї діяльності майже до останніх днів самостійного існування осередку. Танцювальний гурток мав гарні успіхи на наших святах-імпрезах, на штатній виставці, як також у програмі концерту американської "гайскул" у місті Ваяндот.

В 1953 році, згідно з розпорядженням Головної управи СУМ, створено відділ юнацтва, якому дано ім'я "Полтава". Немає сумніву, що започаткована праця з найменшими, тобто юнацтвом, надало осередку бажаного змісту. Стали зростати ряди як юнацтва, так і новацтва, почали діяти окремі ланки. З того часу рік-річно юнацтво бере участь в літніх таборах, виступає у програмах на сумівських злетах і здвигах. Юнацтво систематично прибувало на сходи з українознавчою тематикою і так доповнювало своє знання, що вже влаштовувало власними

СУМ — захід.

Один із танцювальних гуртків при осередку "Київ" — 1956 р.

Виступ оркестри СУМ-захід "Дніпро" з нагоди 250-ліття битви під Полтавою.
 1-ий ряд зліва: В. Савчин, П. Куций, Р. Квітковський, Н.Н., М. Ковалик, В. Зубар, М. Королишин, О. Пшенишна, Б. Стефанюк, Н.Н. 2-ий ряд зліва: М. Софійчук, В. Полянський, В. Іроденко, І. Демчина, С. Клось, М. Заблоцький, М. Терлецький, С. Іроденко, Є. Ціко, диригент проф. д-р Б. Кушнір. 3-ій ряд зліва: Н.Н., Н.Н., Н.Н., П. Павлик, Лиса, Н.Н., М. Фодірко, М. Лисий, Є. Кріль. 4-тий ряд зліва: Я. Зарицький, В. Футала, Г. Королишин, С. Мількович, І. Федорів, Н.Н., Н.Н., І. Терлецький. 5-тий ряд зліва: Г. Курилів, Р. Федак, М. Терлецький, Н.Н., Н.Н., Н.Н.

силами імпрези або було головним учасником різних громадських імпрез. При тому воно само вчилася-виховувалося. Постали окремі ланки малювання, вишивання і кераміки. У тих колишніх юнаків і юначок ще до сьогодні зберігаються речі, які нагадують їм про активне творче життя в рядах юнацтва. Здається, що ніяка ділянка не потребувала стільки труду й гроша, як саме юнацтво, для якого осередок робив усе можливе, що тільки міг.

1954 року осередок зорганізував оркестру "Дніпро", яка вже наступного року мала свій перший виступ на Листопадових святкуваннях. Початки оркестри були важкі як для осередку, так і для її членів. Між охочими грати були й такі, що вперше брали інструмент до рук, а багато з них не знали нотних знаків. Але завзяття музикантів та наполегливість диригентів перемогла початкові труднощі й за короткий час з подивом можна було спостерігати позитивні наслідки їхньої праці. Оркестру мали нагоду слухати тисячі українських і чужинецьких громадян Клівленду, Чікаго та Детройту, де відбувалися сумівські здвиги.

Так само при осередку існувала оркестра мішаних інструментів, яка також мала гарні успіхи своїми виступами.

Так як у природі, не все вічне і незмінне, таке явище спостерігається і в організованому житті. Одні мистецькі ланки-одиниці завмирили з різних причин, яких не можна було контролювати, але осередок творив нові, інші, щоби праця не застоювалась, а йшла вперед. У 1960-тих роках створено мандолінову оркестру і дівочий хор, які спільно творили інструментально-вокальний ансамбль "Гомін України". Ця мистецька одиниця виступала на різних імпрезах нашої громади та в інших містах США і Канади. А року 1971-го оркестра випустила гарну платівку українських народних пісень.

За прикладне ведення осередку, та за його многогранну працю в році 1972 Головна управа СУМ нагородила осередок "Переходовим прапором".

Назовні осередок взірцево співпрацював з місцевою Рідною школою, доказом цього хай буде, що в управі Рідної школи завжди були члени осередку. Осередок, як складова одиниця в системі організацій Українського Визвольного Фронту, тісно співпрацює зі спорідненими організаціями, а як було потрібно, одержував їхню всесторонню піддержку.

З іншими молодечими організаціями осередок жив у згоді й співпраці, влаштовував спільні апелі для відзначення роковин національних свят, та включався у спільні забави для зближення молоді.

Гідне згадки є і те, що молоді члени СУМ, які з особистих причин відходили до інших організацій, були часто приняті до проводів тих організацій. Цей факт свідчить, що виховний спосіб молоді в рядах СУМ

СУМА-захід.

Юнацтво відділу "Полтава" з виховниками.

Виховники сидять зліва направо: М. Ніньовський, Е. Василина, Я. Яворівський, Ф. Токарчук — кер. відділу, Л. Соя, Л. Футала, дир. І. Сточанський, ред. П. Рогатинський.

Відділ Ю. СУМА "Харків" із членами управи осередку, виховниками і впорядниками, що сидять у другому ряді. Зліва направо: Богдан Грицай, Роман Тарнавський, Іван Бутрій, Антін Горак, Анна Коновальська, Ананій Никончук — голова осередку, Анна Легета — булавна відділу юнацтва, Олександр Дякунік, Оля Гвозд, Дмитро Труш, Богдан Корб'як, Василь Крижанівський, Михайло Михайлюк.

нашого осередку був на високому рівні і так цінився іншими організаціями.

Знаменними є назви осередку, оселі чи мистецьких одиниць, які наочно вказують, що молодь думала і працювала в душі соборности, а не загумінковости. Імена "Київ", "Полтава", "Дніпро" і "Гомін України" це підтверджують. Імена для загального добра української справи, а не якогось загумінку, були нашим дороговказом.

Головами управ осередку від початку його заснування аж по злуку з Орликом, були наші друзі й подруги: Антін Горак, Іван Ващук, Григорій Королишин, Лев Футала, Євген Василина, Іван Терлецький, Федір Токарчук, Любомир Кльос, Дмитро Сулима, Василь Бабій, мгр. Михайло Калинич, Юрій Вонсуль, Мирон Федорів, мгр. Віра Куца і Євген Терлецький. Головою першої сумівської ланки-одиниці був Василь Огар.

В наслідок браку допливу молоді до юнацтва та з огляду на розпорошення нашої громади, в 1984 році вирішено з'єднати осередки "Київ" і "Пилипа Орлика", створивши спільний осередок, який продовжував би працю попередніх.

Новостворений осередок названо ім. Василя Симоненка, його провадять колишні вихованці наших осередків, і він приміщується в Українському культурному центрі міста Воррен.

ОСЕРЕДОК СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ АМЕРИКИ ІМ. ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА У ВОРРЕНІ

По злучі обидвох детройтських осередків в один до проводу прийшли молоді сумівці. Регулярні сходи з юнацтвом продовжувалися, створено танцювальну групу юначок під мистецьким керівництвом Мотрі Федірко-Макар, відновлено різдвяний звичай колядування тощо. Однак до найбільших заслуг молодих проводів осередку належить відновлення літніх таборів на оселі СУМу "Київ" у Вітмор Лейк. Немає нічого більш корисного і більш приємного для дітвори чи навіть старшого юнацтва, як провести бодай короткий час серед природи.

Майже кожного року деякі старші юнаки і юначки виїжджають на вишкільні табори до інших місцевостей. Як у минулому, так і тепер осередок заохочує, а при тому й помагає сумівцям користати з прогульок до Європи чи таборів у віддалених місцевостях (Елленвил, Н.Й., Барабу, Вис., або Лос-Анджелес, Ка.). Такі прогульки чи табори скріплюють молодих людей духовно і гартують фізично.

Від часу злуки обидвох осередків в один управи нового осередку очолювали: Катерина Кізима, Мирон Федорів і Дарія Федорів.

ОСЕЛЯ СУМу "КИЇВ"

Брак власної "Хати-домівки" особливо давався взнаки уже з самих початків, бо до винаймлених приміщень постійно мали пристосуватись,

хоч дуже часто не було це вигідно у виховній праці. Щоб об'легшити таке становище, 1957 року вирішено закупити кілька акрів землі, придатної під оселю, і таке рішення зреалізовано в 1958 році. Осередок закупив 40 акрів землі з озером як майбутню оселю для виховних цілей юнацтва та для літніх зустрічей нашої громади в неділі на фестинах-пікніках, щоб провести вільний час на відпочинку зі знайомими та приятелями на свіжому повітрі, на тому клаптикові України. Протягом короткого часу із дикого поля і лісу постала сумівська оселя "Київ". Членство осередку, батьки і більша частина нашої громади допомагали працею й грошми привести оселю до стану придатного для потреб СУМу. Побудовано будинок і кухню для таборуючого юнацтва, велику сцену-трибуну й інші потрібні забудови. Згодом споруджено гарну каплицю, де відбуваються Богослуження в час таборувань чи пікніків-фестинів різних організацій. Праця на оселі, з ідейності для загально-го добра, породила фанатизм у багатьох людей, які віддавали і віддають кожну вільну хвилину безплатної праці для оселі, дбаючи, щоб її вигляд був якнайкращий. На оселі рік-річно, крім відпочинкових таборів юнацтва, відбуваються і вишкільні. В недавньо-минулому відбувалися злети юнацтва Детройту, Флінту і Віндзору, здвиги осередків СУМу північно-західних штатів, зустрічі українців Америки й Канади, спортова олімпіада в рямцях УМЦАК, турнір копаного м'яча організований СУСТА-захід, та багато інших імпрез ширшого засягу.

Оселя є місцем відпочинку і розваги не тільки для нашої місцевої громади, але й для околиць.

Головами управ оселі "Київ" були такі особи: Іван Терлецький, Григорій Королишин, Григорій Гарбар, Дмитро Івасишин, Микола Ціко, Олекса Стрихар, Іван Федорів, Антін Кобилянський, Іван Петрик, Петро Фіцай і Михайло Терлецький.

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКОЇ СТУДІЮЮЧОЇ МОЛОДІ ІМ. М. МІХНОВСЬКОГО (ТУСМ)

Початків ТУСМу треба шукати в українській студентській групі, яка була заснована 1896 року та яка формувалась на вченнях Миколи Міхновського та "Братства Тарасівців". Ціллю цього товариства було, як і сьогодні подає статут ТУСМу це: підвищення інтелектуального рівня членства, вивчення-поглиблення і практичне здійснювання націоналістичної ідеології.

ТУСМ — Товариство Української Студіюючої Молоді імені Міхновського, засновано вперше в Європі в місяці грудні 1949 року. Скоро воно поширилось по всіх континентах світу, де проживало українське студентство.

Перший Осередок ТУСМ у Північній Америці засновано в січні 1952 року в Торонто — Канада. До року 1955, такі осередки були вже zorganizовані в Нью-Йорку, Чикаго, Клівленді, Філядельфії і Детройті.

Осередок ТУСМ у Детройті від початку свого існування переходив різні етапи розвитку — успіхів і невдач, спричинювані різними внутрішніми й зовнішніми обставинами, тому й праця його раз більше, а раз менше проявлялася в громаді. Але вона ніколи не сходила зі своїх напрямних та згідно із статутом дбала про інтелектуальне підвищення свого членства, плекання шляхетних прикмет і рис характеру необхідних для виховування і формування державно-творчих кадрів і вивчення та поглиблення й практичного примінення націоналістичної ідеології.

Праця узалежнювалась від членства, яке часто мінялося, бо старші члени після закінчення студій відходили, а з кожним роком приходили молоді. Тому неможливим було вдержання стабільності в праці.

Найбільш успішну діяльність товариство проявляло в 70-тих роках, що була розгорнена як в суспільно-громадському секторі, так і в

політичному житті. При кінці поточної декади наступив частковий занепад цієї діяльності, яка знову розгорнулась в початках 80-тих років, коли та активність знову проявлялась серед українсько-американської спільноти.

Товариство ТУСМ у Детройті очолюють Юрій Федорак — голова, Дарка Конопада — заступник голови, Наталя Мельник — касир і Надія Блюй — секретар.

*БРАТСЬКІ ЗАБЕЗПЕЧУВАЛЬНІ
ТОВАРИСТВА*

Богдан Кудрик

СОЮЗ УКРАЇНЦІВ КАТОЛІКІВ "ПРОВІДІННЯ"

По довгих заходах митрополита Кир Андрея Шептицького Ватикан назначив у 1907 році Сотера Ортинського єпископом для українців католиків у США. Українці привітали новоназначеного єпископа дуже сердечно і надіялися, що церковне життя буде розвиватися якнайкраще. Під проводом єпископа католицька громада почала творити власні організації і помало ставала на ноги.

На нараді духовенства і мирян у дні 6 серпня 1912 року в Нью Йорку рішено заснувати католицьку організацію "Провидіння" покровителем якої став український католицький єпископ, головою український католицький священник о. Єронім Бариш, а потім о. Михайло Підгорецький.

Спершу "Провидіння" містилося в Нью-Йорку, а після одержання чартеру в стейті Пенсильванія (18 квітня 1914) централю цієї організації перенеслася до Філядельфії.

Перші відділи були зорганізовані в Нью Йорку, або в громадах близько Нью-Йорку.

о. М. Підгорецький, парох Нью Йорку, зорганізував перший відділ "Провідіння" у своїй парохії, другий відділ зорганізував о. П. Понятишин у Ньюарку, а третій о. О. Улицький у Джерзі Сіті.

Статут для "Провидіння" — стоваришення руських греко-католицьких братств в Америці уложив о. Єронім Бариш. Зміст цього статуту зразу підкреслює характер цього "стоваришення", ставлячи на першому пляні церковні обов'язки, що їх повинні виконувати його члени: приналежність до греко-католицької церковної громади, плачення вкладок і відбування принаймні раз на рік сповіді й приймання причастя.

До "Провидіння" могли належати українці-латинники, бо в тому часі були й такі, бо було багато мішаних подруж.

Братства мали допомогти своїм членам в часі хвороби, допомогти родині

похоронити члена по християнськи, а потім допомогти вдовам і сиротам.

Хоч "Провидіння" було в українській громаді селективною організацією, не розраховане на масове членство, то перенесене до Філадельфії після трьох років існування почало зростати і на кінець 1914 року мало власного майна 5.961 доларів.

При кінці 1915 року рішено організувати дитячі відділи й того року відбуто перші вибори Головної Управи "Провидіння".

"Провидіння" цікавилася громадськими і політичними справами, запротестувало проти арешту й вивезення москалями митрополита Кир Андрея на Сибір, висилаючи телеграму до президента Вільсона.

З кінцем грудня 1918 року "Провидіння" мало п'ять і пів тисяч членів, заасекурованих на три і пів мільйона доларів, а власного майна 101,243 долари.

У 1926 році стейтова влада доручила піднести місячні в плати членів, бо дотеперішні були за низькі. Головна Управа достосувалася до вимог влади і з того часу "Провидіння" — Союз Українців Католиків стала забезпеченою і допомоговою організацією українців католиків.

Важливу роль відіграло "Провидіння" при заснуванні Українського Конгресового Комітету Америки.

На терені Великого Детройту перший відділ "Провидіння" Відділ 96, був зорганізований о. Мироном Стернюком і Яковом Поливкою в 1916 році. Відділ дістав назву Братство імені Святого Йосафата і на протязі довгих років жертвував багато праці та грошей на допомогу хворим, на будову монастиря СС. Василянок, Сестрам Службницям у Детройті, на Світову Виставку і Чикаго в 1933 році, на Вищу Школу в Стемфорді, на "Рідну Школу" в Україні, на український літак "Україна" та на будову Народного Дому в Детройті. Теперішнім секретарем є Александер Жолкевський. Відділ 162, Братство ім. Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії, був зорганізований в Гемтремку в серпні 1924 року. Першим предсідником того відділу був Тома Гуньовський. Відділ 162 жертвував багато грошей і праці на розбудову своєї парохії і цілоденної парохіяльної школи, на релігійні та громадські цілі та на допомогу товариствам в Україні. Секретарем 162 Відділу є Михайло Гречний.

В 1951 році засновано в Детройті Відділ 211, Братства імені Митрополита Кир Андрея Шептицького. Основниками Відділу були др. Володимир Чавс, Володимир Гупалівський, Стефанія Мигаль, Альфред Козак, Тадей Крамарчук та Богдан Петріна. Відділ 211 брав жваву участь у всіх акціях "Провидіння". Секретарем Відділу є Богдан Кудрик. У 1952 році засновано в Детройті Відділ 26, Пластовий Відділ. Першим предсідником відділу був Ярослав Кривий. Відділ співпрацював з парохіяльними організаціями, Відділом УККА, "Рідною Школою" та Пластом. Із своїх фондів Відділ 26 жертвує на релігійні та суспільно-гро-

мадські цілі. Секретарем 26 Відділу є Мирослав Прийма. Також 1952 року засновано Відділ 41, Братство імени Князя Ярослава Мудрого. Членами Відділу були переважно новоприбулі емігранти. Першим председником вибрано Михайла Мозолу. Відділ брав активну участь у всіх акціях "Провидіння" та жертвував працю та фонди на релігійні цілі. Теперішнім секретарем Відділу є Зенон Брездень.

Відділ 69, Братство імени Княгині Святої Ольги, був зорганізований 1953 року в Дірборн, Мічіган. Основниками Відділу були: о. Іван Прокопович, др. Володимир Прокопович, Іриней Прокопович, Андрій Кульчицький, Бронислава Кульчицька, Степанія Прокопович та Марія Пацлавська. Відділ помагав у будові церкви і парохіяльного дому у Дірборн, та брав жваву участь у громадській праці. Секретарем Відділу 69 є Богдан Кудрик. Відділ 200. Братство імени Святого Володимира Великого, зорганізовано Анною Біловус в Детройті. Відділ брав жваву участь у всіх акціях "Провидіння" та жертвував на релігійні цілі. Секретарем Відділу є Богдан Кудрик.

Відділ 233, Братство імени Слуги Божого Митрополита Кир Андрея, був зорганізований 1965 року у Воррен, Мічіген. Першим председником Відділу був Василь Колодчин. Секретарем Відділу 233 є Мирослав Прийма.

У 1973 році зорганізовано Відділ 239 — Братство імени Слуги Божого Митрополита Кир Андрея, в Дірборн Гайтс, Мічіган. Відділ працює для розбудови церков та парохії. Секретарем Відділу є Кароліна Жолкевська.

У Флінті, Мічіган вже довший час існує Відділ 70. Він підлягає Окружній Раді "Провидіння" в Детройті. Секретарем цього Відділу є Михайло Макогін. Довший час існував Відділ 187, Сестрицтво імени Святої Анни, в Москіген Гайтс, Мічіган. Першим секретарем цього Відділу був о. Василь Яремак. Під цю пору Відділ вже не існує.

Окужна Рада "Провидіння" в Детройті, яку очолює Богдан Кудрик як голова і Андрій Кульчицький як секретар, стоїть у тісному зв'язку з цими відділами і допомагає їм в потребі.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ У ДЕТРОЙТІ

ВІДДІЛ 175 — БРАТСТВО СВ. МИКОЛАЯ

Про початки Українського Народного Союзу (тоді Руського) в Детройті, знаходимо короткі згадки з різних публікацій. Зокрема, це Альманах виданий у 40-річчя УНСоюзу, а про установчі збори першого відділу в Детройті, тобто 175-го, читаємо в першому протоколі з 1907 року, який зберігся в доброму стані до сьогодні. З організуванням відділів УНС насправді почалося організування суспільно-громадського і парафіяльного життя.

Почалося на західній частині міста Детройту, де 1895 року поселився Михайло Стефанський — перший українець на тому терені. У 1905 році було вже 8 українських родин. Серед них зродилася потреба церкви. Перевіривши ситуацію, виявилось, що без відділу УНС не буде можливості дістати священика для громади. Таким чином 20 жовтня 1907 року при участі 18 осіб у домі Андрія Вовка відбулися установчі збори братства Св. Миколая, яке одночасно стало відділом УНС. Братство прийнято до УНС 14 листопада 1907 року з порядковим числом 175.

На тих зборах вибрано управу відділу в такому складі: Микола Поглод — голова, Гнат Оріщак — заступник, Андрій Вовк — секретар, Петро Кучма — заступник секретаря, Михайло Світлицький — касир, Дмитро Падовець — заступник касира. Так зорганізувався перший відділ УНС в Детройті.

На початку 1908 року Церковний комітет звернувся з проханням до єпископа Сотера Ортинського приділити до новозбудованої церкви при вул. Сікот священика. Відповідь єпископа була прихильна під умовою, що в громаді буде зорганізований відділ УНС. В іншому випадку прохання не може бути сповнене. Видається, що єпископ не знав про існування відділу УНС. Після в'яснення, єпископ приділив для фор-

мальної парафії отця Красіцького, як першого греко-католицького священника в Детройті, який на весні 1908 року відправив першу Службу Божу. У тому відношенні 175-тий відділ відіграв рішальну роль.

Не тільки в тому відношенні, але і в різних громадських справах відділ позначався своїм впливом. Прикладом може послужити будова Українського народного дому при вул. Мартін, який заініціював 175 відділ, а збудовано його 1937 року зусиллями чотирьох тоді існуючих на заході Детройту відділів УНС, а саме: 75, 175, 183 і 292. У цім гарнім культурнім осередку буяло суспільно-громадське життя Детройту до року 1985, коли дім своєю перестарілою структурою перестав відповідати потребам громади.

Від початку свого існування, аж до наших днів відділ гуртував та досі гуртує союзівців, які позначаються в громаді активністю та ініціативою: Василь Папіж — голова, Ярослав Базюк — фінансовий секретар, Петро Семенен — протокольний секретар, Роман Лазарчук, Йосиф Постоловський і ціла низка інших, а в минулому Іван Братусь, Іван Іванчук, Ярослав Варивода.

ІНШІ ВІДДІЛИ (ОРГАНІЗОВАНІ В ХРОНОЛОГІЧНОМУ ПОРЯДКУ)

ВІДДІЛ 292 — БРАТСТВО СВ. ІВАНА ХРИСТИТЕЛЯ

В парі із збільшенням громади наростали нові потреби, виринали проблеми як громадського, так і церковного життя. Церква при вул. Сікот перейшла під православну юрисдикцію, українці греко-католики були таким чином позбавлені своєї церкви. За старанням о. Михайла Лукавського 13 листопада 1910 року зорганізовано братство Св. Івана Христителя, яке одночасно стало новим відділом УНС з порядковим числом 292. Братство-відділ поклав собі за ціль, поруч братсько-допомогової діяльності — переорганізувати парафію та зайнятися будовою нової церкви такої ж самої назви при вул. Кліпперт. Церкву вдалося збудувати аж 1917 року.

Першим головою відділу був Іван Салагуб, о. Михайло Лукавський — секретар, Андрій Козицький — касир. Цей відділ, найбільш числений на заході Детройту, успішно розвивав суспільно-громадську діяльність довгі роки. Відділ видав цілу низку визначних союзівців як д-р А. Кібзей — лікар-науковець, Володимир Дідик — довголітній головний радний, Іван Ващук — головний контролер (тепер священник у Канаді) та інші. Теперішню управу очолює Юрій Руб — голова, Стефанія Федик — фін. секретар. Як у відділі, так і в громаді активізуються Михайло Калинич, Пилип Сотник, Микола Ціко, Іван Терлецький та інші.

ВІДДІЛ 146 — ТОВАРИСТВО ІМ. ІВАНА ФРАНКА

При церкві на сході Детройту творилася нова громада. Там 26 липня 1911 року відбулися установчі збори названого відділу. До його управи увійшли Ілько Бойко — голова, Василь Ничай — заступник, Стефан Мальчик — секретар, М. Тригук — заступник секретаря, С. Тригук — касир. Побіч союзової роботи, відділ довгі роки розвивав сильну суспільно-громадську діяльність. Побудував Український народний дім, приділював більші датки на громадські потреби, зокрема на установи в Україні в міжвоєнних роках.

Теперішнім головою відділу є колишній головний радний і обласний організатор Євген Репета, фін. секретар — Григорій Корбяк. Немало його членів визначається досі в різних секторах суспільно-громадського життя метрополії Детройту.

ВІДДІЛ 75 — ТОВАРИСТВО "ЗАПОРОЗЬКА СІЧ"

Оснований 6 серпня 1916 року, відділ належить до меншчислених на заході Детройту. Головою першої управи був М. Присташ, Василь Чорній — секретар, Дмитро Собашка — касир.

У минулому відділ позначався жвавою суспільно-громадською працею в Українському народному домі. Під сучасну пору чимало його членів активізуються в УККА, Окружному комітеті УНС.

Теперішню управу очолює голова — Петро Рогатинський, Богдан Верещинський — фінансовий секретар.

ВІДДІЛ 94 — ТОВАРИСТВО ІМ. МАРКІЯНА ШАШКЕВИЧА

Його заснували 15 членів 31 грудня 1916 року в Гемтремку. Дуже швидко відділ зріс своїм членством до найбільшого в Окрузі. У 1960 роках відділ начислював поверх тисячі членів. Ініціатором його були Сильвестер Гривнак і Онуфрій Гриньовський. Першим головою був Юрій Гулик, Петро Турянський — секретар, Олекса Купій — касир.

У міжвоєнних роках відділ розвивав динамічну просвітянську та суспільно-громадську діяльність. При відділі діяв драматичний гурток, хор та оркестра. Улаштовуючи імпрези, відділ мав великі фінансові прибутки. Щорічно приділював більші датки на суспільні потреби, зокрема суспільно-науковим установам в Україні, а так само потребуючим у США та інших країнах. Тепер допомагає фінансово українському шкільництву — місцевому і Гарвардському центрові.

На протязі років багато членів відділу позначалися своєю активністю. Вони стали прикладом для наслідування. Згадаємо хоч би деяких: Йосиф Морозовський, Володимир Крушельницький, Іван Заблоцький, Матвій Борискевич, Володимир Бойд-Борискевич (і взагалі вся родина

Український Народний Союз — відділ 94 — Гемтремк, Мічіган.

Товариство ім. Маркіяна Шашкевича, 1974 р.

*Сидять зліва: Данило Войтишин, Михайло Бабій, Йосиф Лисогір (головний
предсідник), Матей Бориськевич, Іван Заблоцький, Павло Микула, Петро
Сеньків. Стоять зліва: Володимир Дідик (головний радний), Євген Репета
(організатор), Теодор Судомир, Іван Марко, Іван Ващук, Роман Татарський,
Володимир Бойд-Бориськевич, Петро Дроздовський, Йосиф Колодницький,
Микола Кончак.*

*Агафія і Михайло Бабій — член УНС від 1917 р. у 94-му відділі ім. Маркіяна
Шашкевича. Був теж одним із засновників 4-го відділу ОДВУ в Гемтремку
1930 р. та мандолінової оркестри "Київ" 1937 р. Тепер почесний член
Окружного комітету УНС в Детройті.*

Борискевичів), Андрій Патра, Михайло Бабій, Т. Судомір, Рома Дигдало, Стефан Білий.

Сучасну управу відділу очолює Микола Кончак, фінансовим секретарем є Роман Татарський, головний радний УНС та голова Окружного комітету.

ВІДДІЛ 20 — ТОВАРИСТВО "ЗГОДА"

Побіч означених статуту УНС цілей, відділ засновано для взаємної помочі своїм членам. В установчих зборах, що відбулися 21 липня 1918 року, взяло участь 61 член. Ініціатором був о. Баліг, а першими головою Яків Бойко, секретарем — Тимко Гуньовський, касиром — Данило Рубаха.

Відділ тісно співпрацював з парафією та тодішнім відділом ОДВУ, Така співпраця приносила поважні фінансові прибутки. З них відділ приділював більші датки на стипендії студентам та допомоги суспільним установам в Україні.

Теперішню управу відділу очолює Павло Биц — голова, Роман Куропась, кол. гол. радний УНС — фінансовий секретар. Крім названих, у суспільно-громадській праці Детройту визначаються Ярослав Дужий, суспільно-громадський діяч і відомий меценат Гарвардського наукового центру та інших суспільних і наукових інституцій, а також Ігор Іваницький — голова "Рідної школи".

ВІДДІЛ 183 — ІМ. ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ

У 1930-тих роках проводилася в США акція в напрямі організування молоді в молодіжні організації. На Першому конгресі української молоді, що відбувся в Чикаго 16 — 17 вересня 1933 року, з окремих молодіжних організацій і клубів створено Лігу української молоді Північної Америки.

У 1937 році тодішні союзові діячі Іван В. Іванчук і Володимир Дідик зорганізували на заході Детройту "Молодечий відділ УНСоюзу". Був це клуб ім. гетьмана Івана Мазепи — відділ УНС 183. Цей відділ тісно співпрацював з Лігою молоді Північної Америки довгі роки. Побіч того, відділ позначився своєю активністю у всіх ділянках суспільно-громадського життя Детройту, а зокрема в парафії Св. Івана Христителя.

Довголітній голова відділу Ярослав Буляк, а також теперішня управа: Іван Чухрак — голова, Д. Кошильовський кол. голова, Петро Залуга — фінансовий секретар, Микола Дякун — член управи, активізуються в Окружному комітеті УНС та в різних громадських установах.

ВІДДІЛ 174 — ПЛАСТОВИЙ ВІДДІЛ УНС

Група ентузіастів Пласту зорганізувала в травні 1960 року відділ УНС з порядковим числом 174. Побіч визначених статутом УНС цілей, відділ поклав собі за мету допомагати українській молоді, зорганізованій у Пласті.

До першої управи входили інж. Богдан Петріна — голова, д-р Атанас Слюсарчук — фінансовий секретар (він же ініціатор і організатор відділу), Богдан Ухач — касир.

На протязі цілого чвертьстоліття відділ вкладав багато праці в організування нових членів УНС, влаштовуючи вишкільні курси організаторів і секретарів, допомагав Окружному комітетові УНС в його діяльності, приділював щорічно більші грошові датки для станиці пласту, брав активну участь у суспільно-громадських акціях.

Теперішній голова відділу — Зенон Василькевич очолює громаду метрополії Детройту як голова відділу Українсько-американської координаційної ради, секретар — д-р Атанас Слюсарчук, заступник голови Окружного комітету УНС, член дирекції Українського музею та член управи різних громадських установ. Крім згаданих, Стефан Зубаль, Надія Літинська, Ірина Прийма та ціла низка інших членів активно працюють в різних громадських установах.

ВІДДІЛ 82 — СВ. ПОКРОВИ

У 1970 році, починаючи будову катедрального храму Св. Покрови, українська православна громада зорганізувала відділ УНС, кермуючись можливими конечностями фінансової позики в УНС. Завдяки вмілому господарюванню будівельного комітету та жертвенності парафіян до такої конечности не дійшло, а відділ УНС розвивається і може служити прикладом до наслідування.

В організуванні відділу багато допоміг Володмир Дідик — головний радний УНС. До першої управи відділу входили Микола Самокишин — голова, Надія Романчук — заступник, Ольга Марущак — фінансовий секретар та Іван Мурга.

Побіч успішної союзової діяльності, зокрема приєднуванню нових членів, відділ допомагає парафії Св. Покрови в улаштуванні парафіяльних імпрез. Відділ через своїх представників бере участь дослівно в усіх ділянках суспільного життя громади метрополії Детройту, а то й далеко ширше. Ольга Смик — голова відділу ОДУМ, д-р Юрій Розгін — учитель українознавчої школи, член дирекції кред. кооп. "Самопоміч" та ціла низка інших. Ольга Марущак займає важливіші позиції у всегромадських комітетах, а в Окружному комітеті УНС зокрема. Вона секретар Конвенційного комітету та член комісій для специфічних завдань.

Сучасну управу відділу очолюють Валентин Ковальський — голова та Ольга Марущак — фінансовий секретар.

ВІДДІЛ 110 — СПОРТОВИЙ КЛЮБ "ЧЕРНИК"

Наймолодший на терені Детройту відділ оснований в січні 1971 року. Його організатором були Євген Репета, тодішній обласний організатор УНС, пізніше головний радний та Петро Гальний.

Крім братсько-союзних обов'язків, відділ поклав собі за ціль сприяти розвиткові спорту та допомагати окреми спортовим дружинам товариства "Черник". На протязі років утішався успіхами своєї праці, організуючи змагання подібно як у 1981 році турнір гольфа та інші.

Вибрана на установчих зборах управа (Роман Мазяк — голова, Михайло Шумило — секретар та Ігор Тоґан — касир) очолює відділ і досі.

ВІДДІЛИ В ІНШИХ МІСЦЕВОСТЯХ ШТАТУ МІЧІґАНУ

Хоч відділи УНС з віддалених місцевостей не всі беруть безпосередню участь у суспільно-громадській та союзовій праці, то вони є складовими частинами Окружного комітету УНС. Порядком інформації включаємо їх у загальну статтю.

ВІДДІЛ 302 У ДЖЕКSONI

Невелика українська громада зорганізувала малочисельний відділ УНС. Відділ об'єднує місцевий громадський актив і свою діяльність зосереджує головно для братсько-союзної роботи.

ВІДДІЛ 303 У ФЛІНТІ — ТОВАРИСТВО ІМ. ГЕТЬМАНА ІВАНА МАЗЕПИ

Заснований 11 листопада 1960 року, відділ належить до молодих у штаті Мічіґані. Зорганізований при допомозі тодішнього обласного організатора УНС Івана Скочилися, відділ працював з повним успіхом. Першу управу очолив Іван Левандовський — голова, Осип Мащак — секретар і Олександр Дякунік — касир.

Поруч братсько-союзної праці, відділ співпрацював з парафією та громадськими організаціями, розвиваючи збіркові акції на пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні, Гарвардський центр, УККА, а при тому проявлявся в Окружному комітеті УНС.

Теперішня управа: Стефан Скрипник — голова, Василь Лещук — секретар, Стефан Стефанів — касир.

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ВІДДІЛІВ УНС

Як загально відомо, першими організованими клітинами українців у Детройті були відділи Українського народного союзу. Вони, побіч братсько-допомогових завдань, свою діяльність проявляли в суспільно-громадському житті, включно з церковно-парафіяльним. Варто підкреслити, що заходами першого відділу УНС, тобто 175-го, в Детройті постала перша українська католицька парафія (див. історію того відділу).

Відділи паралльно та в різний час організувалися як на західній, так і східній частині Детройту. Кожний відділ, хоч користувався одним і тим самим статутом, то внутрішню, навіть загальногромадську діяльність проводив згідно із своїм пляном чи бажанням. Така діяльність відділів з одного тільки боку була корисною для громади; в багатьох випадках вони конкурували із собою і тим самим вносили певного роду хаос у громаді. З тим виринула konieczність координації дій існуючих відділів.

В половині 1930 років на заході міста об'єдналися чотири тоді існуючі відділи в один центр і завдяки тому здвигнено 1937 року імпозантну будівлю — Український народній дім. Дім містився при вул. Мартін коло Мічіґан Авеню і був власністю чотирьох відділів, а саме: 75, 175, 183 і 292. До 1985 року Народний дім сповняв дуже важливу функцію для громади взагалі. Там же відбувалися організаційні збори, святкування, а так само поруч відділів УНС у ньому знаходили приміщення й інші громадські установи. Тільки через перестаріість він перестав відповідати громадським потребам і тому його продано, а прибуток передано парафії Св. Івана Христителя на заході міста.

З бігом часу в багатьох випадках діяли окремо від себе громада на сході міста, так і на заході. З розвитком комунікації та взагалі життєвих форм громади виринула потреба координації всіх відділів УНС в Детройті. Таким чином у 1940 роках створено Центральний комітет, який об'єднував усі 7 діючих тоді відділів УНС в Детройті. Цей комітет діяв з більшим і меншим успіхом до кінцевих 1950 років.

Від 1948 року почали прибувати із Західньої Європи нові емігранти. В ранніх 1950 роках почали творитися нові суспільно-громадські, політичні, молодіжні та інші організації. Почали також організуватися нові відділи УНСоюзу. Назріла потреба нового координаційного осередку.

Восени 1961 року зорганізовано в Детройті Окружний комітет відділів УНС, який об'єднував відділи не тільки в Детройті (10), але і в південному Онтаріо (Канада) — Віндзор, Емерстбург, Лемінгтон, а так само в північному Огайо — Толідо та Россфорд), разом 20 відділів. Головою вибрано кол. УССа Василя Терлецького.

В лютому 1962 року головою Окружного комітету став відомий довголітній суспільно-громадський діяч та головний радний УНС Володимир Дідик. Тоді до управи увійшов автор цих рядків (Василь Папіж), відомий у громаді кореспондент "Свободи". В Окрузі почав працювати обласний організатор, так само колишній УСС, Володимир Гірняк. У цій каденції організування нових членів УНС прибрало широкі розміри. Так само відновлено влаштування "Союзових днів". Одним із найбільших був у липні 1963 року на "Діброві" за участю головного предсідника УНС Йосифа Лисогора, головних радних із Чікаго, Клівленду та місцевих і позамісцевих суспільно-громадських діячів, при тисячній участі громадянства. У вересні 1963 року з нагоди 70-ліття "Свободи" відбувся панель на тему: "Свобода", її значення в діяспорі та в Україні.

В місяці лютому 1964 року відзначено 70-ліття УНСоюзу. Головним промовцем був д-р Я. Падох; виконавцями вокальної програми були хор "Трембіта", а також корифей українських театрів — Йосип Гірняк.

У 1965 році головою Окружного комітету став Ярослав Базюк. У тій каденції було розвинуто широку громадську роботу, а зокрема братсько-союзovu. Влаштовувано організаційні курси, які пожвавили організування нових членів.

Від січня 1966 року управу очолив провідний політичний діяч д-р Денис Квітковський. Побіч інтенсивної суто союзової діяльності, комітет спільно з тодішнім Метрополітальним відділом УККА відзначив 110-ліття народження і 50-ліття смерти Івана Франка. "Урочистий концерт" відбувся у Форд-авдиторії і чистий прибуток у сумі 2 тисячі дол. призначено на стипендії для студентів університетів.

Діамантовий ювілей "Свободи" відзначено 6 жовтня 1968 року. Головою управи був Володимир Бойд-Борискевич. Імпреза влаштована спільно з Культурно-громадським клубом. Головою Ювілейного комітету був маестро Едвард Козак. У вокальній частині взяли участь письменники-гумористи Іван Керницький і Микола Понеділок, розвагову частину виконав танцювальний ансамбль "Гомін України" під проводом Йоанни фон Драгінди-Кульчицької.

Найбільш замітною імпрезою в цій декаді була опера "Анна Яро-

славна", що відбувалася у Форд-авдиторії 26 жовтня 1969 року, за головування Івана Вашука (тепер священик у Канаді). Лібретто до опери написав Леонід Полтава, сценічно підготував композитор Антін Рудницький. В опері брала участь відома балерина Рома Прийма-Богачевська.

За головування Андрія Триша та в пізніших роках акції організаційного характеру та взагалі діяльності Окружного комітету прийняли інші форми. Замітнішими були "Союзіві Дні", що відбувалися на наших літніх оселях: "Діброва", "Київ", парафіяльний город у Понтіак та "Українське Село" в Емерстбургу, Канада.

У 1980 році вибрано головою Округу Романа Татарського. У зв'язку із XIII конгресом УККА в громаді настали певні зміни. Зокрема після ХХХ конвенції УНС внутрі витворилися деякі комплікації. На щастя, ні перша, ні друга подія не мали більшого значення в діяльності Округу.

Посилено організаційну кампанію. Пороблено всякі заходи, щоб спад членства знову доповнити. В парі з організаційною роботою, розвинено також суспільно-громадську з наголосом, а радше змістом союзову. Особливо врочисто відзначено 90-ліття "Свободи" та УНСоюзу. Ювілейні відзначення відбулися 25 березня 1984 року в Українському культурному центрі у Воррені. Своєю імпазантністю ювілейні святкування випали другою після центральних, які влаштував УНС у Нью-Йорку. До інших культурних загальногромадських імпрез під час головування Романа Татарського, був гостинний концерт хору "Чайка" і танцювального ансамблю "Веселка" з Австралії. Ця наскрізь вдала імпреза відбулася при масовій участі громадянства 28 вересня 1985 року в Фіцджералд гайскул авдиторії.

Подібним до згаданої імпреди, був концерт хору "Журавлі" з Польщі, який відбувся 4 жовтня 1986 року в авдиторії Вудс гайскул у Воррені. Не менш вдалою імпредою був гостинний виступ хору "Лемковина" з Польщі, який відбувся 2 жовтня 1987 року. Усі ці імпреди з вдячністю сприйняла наша громада, і це слід завдячувати не тільки управі, а також деяким досвідченим суспільно-громадським діячам як Володимир Дигдало та Ірина Прийма. Ціла низка членів управи внесла великий вклад праці в організацію, підготовку виступів та побут цих мистецьких одиниць в нашій громаді.

Без сумніву слід вказати, що найбільшою союзовою подією, полученою із громадськими імпредами, була 31 конвенція УНСоюзу, що відбувалася в Гайтс Рідженсі готелі в Дірборні від 25-30 травня 1986 року. У конвенційному комітеті працювало 55 членів. Цілість імпреди, що їх влаштував Окружний комітет, в опінії багатьох як делегатів, так і гостей, була на високому рівні.

Тільки частина згаданих імпред мала чисто союзовий характер. Інші слід уважати загальногромадськими. Одначе не тільки ці громадські імпреди, що їх влаштував УНС, тобто Окружний комітет

Управа Округного комітету відділів УНС в Детройті, 1988 р. Ряд перший зліва направо: Ярослав Базюк — скарбник, Володимир Сохан — головний секретар УНС, д-р Олександр Серафим — екз. заступник, Роман Татарський — голова управи, Ірина Прийма — заступник, Роман Лазарчук — секретар, Михайло Бабій — почесний член Округу. Ряд другий: Василь Папіж — пресовий референт, Стефанія Федик — член Кон. ком., Дмитро Кошильовський — член управи, проф. Стефан Віхар — референт зовнішніх зв'язків, Ольга-Уляна Марущак — голова Кон. ком., Рома Дигдало — імпрезовий референт, д-р Ананас Слюсарчук — член управи, Зенон Василькевич — імпрезовий референт, Петро Залуга — член управи. Відсутній Йосиф Постоловський — член Контр. комісії.

вимагали більшого чи меншого вкладу праці окремих союзівців, головню членів управи, але майже усі суспільно-громадські акції, що їх організували наші центральні громадські установи як Метрополітальний відділ УККА або в останніх 7-ми роках відділ Українського-американської координаційної ради, а ще раніше Федерація українців Стейту Мічіган, не відбулися без вкладу праці та гроша Округного комітету. Розмір цієї статті унеможливорює згадати бодай найважливіші, бо майже кожного року відбуваються в нашій громаді як суспільні, так і політичні акції. Ось уже другий рік проводиться інтенсивна підготовка величавого відзначення 1000-ліття Хрищення України. І тут не обходиться без вкладу труду з боку Округного комітету. До президії комітету Українського Тисячоліття входять Роман Лазарчук, Зенон Василькевич, Рома Дигдало, Стефан Віхар і Василь Папіж — члени окремих комісій. При цій нагоді не можна поминути тих визначних союзівців, що їх видала наша громада на протязі десятиліть, як головні радні: д-р А. Т. Кібзей

Володимир Дідик.

— автор лікарської книжки, Володимир Дідик — 25 років головний радний, Іван В. Іванчук — член Контрольної комісії УНС, Теодор Михальчук, Іван Ващук — гол. контролер, Євген Репета, Роман Куропась, Роман Татарський.

Слід хоч би короткою згадкою вказати на тих секретарів відділів та членів управи Окружного комітету, які причинюються чи в минулому причинювалися до важливої діяльності як союзової, так і загально-громадської, і через те Окружний комітет є одною із престижових установ метрополії Детройту. В минулому особливою активністю позначався Михайло Бабій, що на протязі майже 70 років не тільки працює, але й жертвенністю належав до визначних особистостей нашої громади. За це його наділено Почесним членом Округи УНСоюзу. Також Матвій Борискевич, Петро Федик, Іван Заблоцький і ціла низка інших.

В нашому сьогоденні сильно активізуються Ольга Марущак, секр. 82 відділу, Стефанія Федик — 292 від., д-р Атанас Слюсарчук — 174 від., Петро Залуга — 183 від., д-р Олександр Серафим, Йосиф Постолювський, Дмитро Кошильовський, Григорій Корбяк. Із повище згаданих в інших ділянках особливою активністю позначаються Стефан Віхар — англомовний дописувач "Юкреїнен Віклі", Роман Лазарчук, Ярослав Базюк, Зенон Василькевич, Осип Бігун, а зокрема голова Округи та головний радний УНС Роман Татарський.

Це постаті, на яких базується не тільки праця Окружного комітету відділів УНСоюзу, а також немала частина загальногромадської дії.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ПОМІЧ

УНПоміч створена в 1914 році в містечку Мікізраксі у Пенсільванії, передмістя Пітсбургу. Оригінальну назву "Народна поміч" в 1926 р. перемінено на "Українська Народна Поміч". В міру потреб і росту, установу в 1921 р. перенесено до власного дому в Пітсбурзі, а в 1982 р. знову перенесено до новозбудованого модерного будинку в Чікаго, Іллінойс.

Статутіві завдання УНПомічі (з оригіналу):

1) Допомогати своїм членам, їх дітям та родинам у випадках нещастя, хвороби і смерті, виплачувати управленим особам посмертне забезпечення членів. Вона дає своїм членам, крім посмертного забезпечення, також забезпечення на старість, допомогу в часі хвороби, зубожіння, нездібности до праці, а також товариську поміч і розраду.

2) Поширювати серед своїх членів просвіту, дбати про солідаризацію, організованість і взаємну поміч.

3) Поширювати громадську освіту українців в Америці взагалі, а зокрема старатися, щоб вони були добрими і свідомими громадянами цієї країни.

3) Давати всіляку можливу моральну і матеріяльну піддержку українському народові в його боротьбі за визволення рідного краю.

Так, від самих початків Українська народна поміч цікавилась не тільки економічною допомогою для свого членства, а його національним, політичним і культурним вихованням та розвитком.

Українська народна поміч була співзасновником головної репрезентації українців у США — Українського конгресового комітету Америки, ніколи з нього не виходила, є підставовою силою в його діяльності і тісно співпрацює далі — для добра країни нашого поселення і прискорення дня свободи й відновлення державности України.

ІСТОРІЯ ВІДДІЛІВ УНП ОКРУГИ ДЕТРОЙТУ

Так як у житті народу основну клітину становить родина, так і в діяльності й розвитку Української народної помічі основну клітину

становить відділ, і чим міцніший і активніший кожний відділ, тим сильнішою і прогресивнішою є установа.

128 ВІДДІЛ У ДЕТРОЙТІ

128-ий відділ у Детройті, заснований 1926 року, являється одним з найстарших існуючих відділів у штаті Мічігані — організований заходом робітничого діяча-патріота Данила Стрілецького. Зберігся протокол з установчих загальних зборів, у якому знаходимо, що відділ складався з 3-ох дорослих і 12-ти дітей. Секретарем обрано Д. Стрілецького. В 1929 році Данило Стрілецький був головою, а В. Амброзьяк секретарем УНП. Управа і члени відділу влаштовували театральні вистави й концерти, допомагали хворим і т.п., збирали пожертви на "Рідну школу", ходили колядувати на Бойовий Фонд та інші цілі. В цьому відділі працювали на різних постах в управі Андрій Маланин понад 30 років і Євген Маланин, співавтор Статуту УНР, аж до 1961 року, коли відійшов від активної праці через старший вік. Починаючи від 1961 р., до управи ввійшли молодші члени з нової еміграції, як Лев Футала, Іван Терлецький, Любомир Кльось, Петро Куций, Пилип Сотник, Дмитро Сулима, Василь Бабій, Теодор Левицький і інші, котрі перебрали провадження відділу і провадять його до сьогодні. В 1976 р. відділ начисляв 171 членів, головою був Пилип Сотник, і виконує цю функцію дотепер. Фінансовими секретарями були: Любомир Кльось, котрий був також Головним радним у 1974-1977 рр., і пані Ольга Кльось до 1988 р.

162 ВІДДІЛ У ДЕТРОЙТІ

З черги з найстарших відділів являється 162, заснований в 1934 році завдяки піонерам забезпеченого руху пані Анни Сірко і Софії Голуб. Спочатку відділ мав 16 членів-засновників. Завдяки енергійній праці і посвяті пані Анни Сірко уже в 1965 р. відділ начисляв 163 члени, в тому 62 дітей і молоді. По Другій світовій війні відділ включився дуже активно у збірці й висиланні пакунків з харчами й одягом для братів і сестер з України — залишенців Зах. Європи, а також допомагав багатьом родинам переселитись до Америки та влаштуватися на працю.

Відділ брав участь у багатьох українських маніфестаціях, зборах, національних святкуваннях і інших імпрезах. Рівнож і сам влаштовував концерти на честь Тараса Шевченка та Івана Франка. До управи відділу входили: голова Павло Кочубей, фінансова секретарка Юлія Камінська і Софія Голуб, Марія Івасюк, Павлина Крупа й інші, котрі з деякими змінами провадять відділ дотепер.

41 ВІДДІЛ У ДЕТРОЙТІ-ВОРРЕНІ

41 відділ створений у 1955 році заходами Осипа Байка, який став першим фін. секретарем і гуртка ентузіастів (з приїздом повоєнної по-

літичної еміграції) А. Кобилянського, М. Лося, Є. Репети, М. Сірого, І. Коваленка і Т. Труша, які творили першу управу відділу. Відділ скоро розростався і незабаром став одним з більших і активніших в системі УНПомочі та в суспільному й політичному житті української громади. На підставі документації знаходимо, що в 1967 році склад управи був: Антін Кобилянський — голова, Осип Байко — фін. секр., Ярослав Стеткевич — секретар, а члени управи: Михайло Дужий, Микола Воскрес і Маріян Заблоцький. Від часу заснування відділу фін. секретарями були: Осип Байко (1955-1968), Олександр Дякуник (1968-1970), Павло Ткач (1970-1977), Галина Труш (1977-1980) і від 1980 знову Павло Ткач. Головою відділу від 1967 року до сьогодні — Антін Кобилянський. Відділ уже від довшого часу є членом-платником УККА південно-східнього Мічігану і висилає своїх делегатів на конгреси УККА, як також спонзорує багато громадських і політичних імпрез.

39 ВІДДІЛ У ДЕТРОЙТІ

В тому часі коли до праці в системі УНПомочі прийшли свіжі сили, здебільше з лав найновішої еміграції, в 1962 році засновано 39 відділ у Детройті. Відділ почав набирати ознаки зростання, а його члени є активні в різних ділянках громадського, виховного і політичного життя нашого міста. Михайло Березовський, ініціатор заснування відділу, був його першим фін. секретарем до 1970 року, а головою до 1976 року був Євген Крижанівський. У 1970 р. фін. секретарем став Михайло Лось, який провадить відділ як фін. секретар до сьогодні.

У 1976 р. склад управи дещо змінився: голова — Мартин Новаківський, заступник — Іван Цар, секретар — Петро Демчук, фін. секретар — Михайло Лось. Члени: Петро Питяк і Володимир Якимович. Голови Контрольної комісії: Євген Крижанівський, Володимир Скульський і Василь Бабій.

194 ВІДДІЛ У ФЛІНТІ

Відділ заснований 1969 року заходами представника централі УНП Ананія Никончука та місцевих громадян Івана Пивоварчука й інших. Спершу до новоствореного відділу на тому терені установи вписалося декілька осіб, а вже в 1970 році відділ начисляв 10 членів, переважно активних у місцевому організованому житті. У 1976 р. відділ далі розростався, а до його управи входили: голова — Михайло Пилипів, фін. секретар — Іван Пивоварчук; співпрацювала п-і С. Саґаш.

195 ВІДДІЛ У ВОРРЕНІ

195 відділ організований в 1969 р. під час перебування Головного організатора Ананія Никончука в Детройті й околицях, та при допомозі секретаря 41 відділу Олександра Дякуника. Першим фін. секр. обрано Івана Бутрія і він провадить цей відділ аж до сьогодні. Спочатку до

відділу належало тільки 6 осіб і всі вони, активні в суспільно-громадському житті, взяли на себе різні обов'язки в управі. Того ж року приєднано більше членів, і так новий відділ розпочав свою працю, поширюючи добре ім'я УНП серед громадянства.

У 1970 р. відділ нарахував 37 членів, у тому чимало молоді, а коли з переходовими листами до відділу приєдналися ще 17 членів, то 195 Відділ здобув друге місце в цілій системі УНП за приєднування членів. Склад управи від 1974 року: голова — Ярослав Стеткевич, заступник — Володимир Кушнір, фін. секретар — Іван Бутрій, рек. секр. — Петро Шнурівський, член управи — Петро Питяк. Контрольна комісія — Микола Легета і Ярослав Кушнір. Теперішній склад управи (в останніх роках) майже той самий, крім деяких змін: рек. секретар Михайло Сірий, а член управи Петро Шнурівський. Треба ствердити, що Іван Бутрій, фін. секр. 195 відділу, був кількакратним першунем у приєднуванні нових членів і суми забезпечення не тільки в Мічіганській Окрузі, але в цілій системі УНП США і Канади, одержуючи вирізнення і призначення з нагородами на конвенціях УНП. Також 195 відділ став найбільшим і найпрогресивнішим в нашій Окрузі.

215 ВІДДІЛ У ДЕТРОЙТІ-САВТФІЛЬДІ

Відділ заснований старанням головного предсідника Володимира Мазура і головного секретаря Ананія Никончука 1973 року, при активній допомозі парафіян православної катедри Св. Покрови — Василя Сироватки, Івана Коваленка, Ольги Варенчук і Миколи Петруші.

На засновних зборах до відділу вписалося кілька членів, а перша управа оформилася з таких ініціаторів: голова І. Коваленко, заступник М. Петруша, фін. секретар В. Сироватка і рек. секретарка О. Варенчук. З невеликим складом членства відділ розпочав свою працю. Відділ далі розвивається. Його стало провадить фін. секретар Іван Коваленко — ветеран праці в системі УНП.

ОКРУГА ШТАТУ МІЧІГАНУ (ДЕТРОЙТ)

Є одною з більших і активніших в системі УНП. З мічіганської Округи до Головної управи входили: Осип Байко — головний радний від 1958 до 1961 р. і від 1962 до 1965 р., Михайло Березовський — член Контрольної комісії від 1966 до 1969 р., Любомир Кльось — головний радний від 1974 до 1977 р., Іван Бутрій — головний радний від 1978 до 1981 р. та Антін Кобилянський — головний радний від 1982 до 1985 р. і від 1986 до 1989 р. Також Антін Кобилянський був секретарем 20-ої конвенції в Чикаго 1982 року.

Для координації праці відділів на даному терені створено перший Окружний комітет відділів УНП в Детройті в 1960 роках. Такі Окружні комітети організовано по всіх більших скупченнях членства УНП в США і Канаді. Перший Окружний комітет очолили: Осип Байко — голо-

Українська Народна Поміч (УНП).

*55-літній ювілей Української Народної Помічі, Детройт, Мічіган, 1969 рік.
Зліва направо: Антін Кобилянський, Володимир Тустанівський, Осип Бойко,
Михайло Дужий, о. Володимир Гавліч, Володимир Мазур,
Михайло Березовський.*

ва, Антін Кобилянський — секретар і Олександр Дякунік — окр. організатор. Наступними головами були: Антін Кобилянський, Михайло Березовський і Мартин Новаківський. Окружні комітети стали дуже помічними в діяльності й рості нашої установи. Мічіганська Округа відбула 3 ювілейні відзначення УНПомічі. 50-річчя і 55-річчя бенкетами в українських залях і 65-річчя на оселі "Київ". Усі відзначення відбулись ім-позантно й успішно. Завдяки уділенням гіпотечної позички (морґеджу) УНП — стало можливим закупити будинок "Орлик", який став центром українського життя для українських організацій, а зокрема для виховання молоді в лавах СУМ, який опісля замінено будовою репрезентативного Українського культурного центру. Друга позичка на закуплення оселі "Київ" для детройтської громади й околиці, а зокрема для виховання молоді осередків СУМ, ім. Київ та ім. П. Орлика, а тепер з'єданого осередку ім. В. Симоненка. Позички вже давно сплачені.

У Детройті відбулися, можна б сказати, дві переломові конвенції УНПомічі. Це — шістнадцята в 1966 році, на якій керівництво і відповідальність перебрали переважно нові більші професійні члени з ново-прибулої еміґрації. Головою вибрано Володимира Мазура, вже добре обізнаного з провадженням обезпеченової установи. Наступна — це двадцять перша в 1986 році, на якій обговорено підсумки досі успішної праці й росту УНП, та стверджено потребу й намічено пляни ще більшого пристосування забезпечувальної установи до теперішнього ринку й модерних вимог провадження її.

ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ІСТОРІЯ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ

ЧАСТИНА ПЕРША — ОКРУГА

В Америці 1925 року відбувся конгрес Міжнародної жіночої ради. Українська жіноча національна рада з осідком у Празі (очолювана Софією Русовою) була членом тієї Міжнародної жіночої ради і тому мала право участі в конгресі. Польська влада не дала дозволу на виїзд делегатці з Галичини, тому Союз українок репрезентувала Ганна Чикаленко-Келер, що жила в Празі. І саме її побут в Америці дав почин до зорганізування Союзу українок Америки із 5-ти вже існуючих товариств, заховуючи в назві традицію рідного краю.

У 1929 році відвідувала Америку сеньйорка українського жіночого руху, сенаторка Олена Кисілевська. Будучи в Детройті, вона виступила на вічі, яке дало почин до зорганізування Жіночої громади, що по деякому часі включилася в СУА як 16 відділ.

До 1935 року зорганізовано ще кілька відділів і оформлено їх у Центральний комітет СУА, що його очолила Анна Стецько із секретаркою Марією Бойко. В 1939 році на бажання Централі СУА назву Центр. комітету замінено на філію СУА в Детройті, яку очолила Анна Ганиш і секретарка Софія Голуб. Філію СУА переіменовано в 1955 році на Окружну раду СУА.

Початок діяльності СУА в Америці замітний дуже сильним зв'язком із рідним краєм. Зібрані гроші з різного роду імпрез вони висилають на український шпиталь, захоронку у Львові, Рідну школу, поводян, інвалідів і політичних в'язнів. Тими імпрезами запізнавали англомовний світ з культурою України, а солідністю у праці, ширили ім'я українця — чесною і працювитою людини. Будують церкви, піддержують Сиротинець і Дівочу школу у Філядельфії та Духовну семінарію у Стемфорді. У Детройті, крім великого вкладу в будову громадських осередків — 5 і 26 відділи багато причинилися до купівлі парку біля Понтіяку, де нині міститься парафіяльна оселя.

Окружна рада постійно брала участь у крайових акціях. У відповідь на репресії польської влади відповідають демонстраціями, що підкреслює духовний зв'язок з краєм: у справі розв'язання Союзу українок, горезвісної "пацифікації" (побиття українських активних громадян Західньої України польськсю поліцією), Берези Картуської. Протестовано проти голоду на Східній Україні у 1930-тих роках. Тоді, одначе, дуже працювала кумуністична пропаґанда, щоб Америка не допускала до голосу протестуючих, тож преса заперечувала голод. Щойно по приїзді другої еміґрації, коли очевидці розповіли про штучно викликаний голод та його жертви, поняття американців почало мінятися. У 1954 році українська громада відзначила цей плянований ґеноцид протестаційним походом вулицями Детройту, а відтак вічем, на яким промовляли представники американського політичного світу.

У 50-ліття голоду створено Громадський комітет, який очолила бувша радна міста д-р Маруся Бек. Відбуто похід вулицями міста. В обох маніфестаціях члени СґА входили у склад комітету та брали зорганізовану участь. У 1984 році Округа брала участь у краєвій маніфестації, — членки Ольга Лісківська, Стефа Колодницька і Марта Шехович з прапором Округної управи демонстрували у Вашінґтоні.

У тридцятих роках відвідувала Америку сестра Северина, ЧСВВ, уладжуючи виставки українського мистецтва. СґА захопився українським мистецтвом і рішив постарати для філії кілька народних строїв. У тому часі Україну відвідувала А. Курило. Вона при помочі с. Северини придбала одяги з деяких частин України. Тепер Округа СґА-Детройт гордиться гарною збіркою народних одягів музейної вартости.

Під час Другої світової війни українське жіноцтво Детройту за почином філії СґА зорганізувало український відділ Американського Червоного Хреста. Працю започатковано імпрезою на Бел Айл п. н. "Обміна прапорів". Директор АЧХ вручив представникові української громади адв. Кузеві чартер і прапор АЧХ, а взамін адв. Кузів передав йому прапор України, який відтак був у "Світлиці слави" між іншими прапорами.

У праці Українського Червоного Хреста дуже активною була Катерина Хом'як, піонерка українського жіночого руху в Детройті, добра організаторка і бесідниця.

Після Другої світової війни українське жіноцтво Детройту зорганізовано співпрацює з ЗґАДК-ом у переселенні біженців з ДП-таборів у Німеччині. Великим осягом СґА було переселення матерів з дітьми, жертв Війни, для чого зорганізовано комітет "Мати й дитина". В тій акції велику активність проявила не тільки Головна управа СґА у Філядельфії, але також окремі відділи СґА.

За головства Ірини Козаченко, відомої громадської діячки в Америці й Канаді, у документах ЗґАДК (Альманах УНСоюзу з 1985 р. ст. 46)

знаходимо лист-подяку за її успішну оборону українців перед насильною репатріацією.

1948 року укр. жіноцтво зорганізувалося у Світову федерацію українського жіноцтва (СФУЖО). Ініціатива була кинена після Жіночого конгресу у Станиславові 1934 року. В жовтні 1937 року укр. жіночі організації Галичини, Волині і Східніх земель об'єдналися у Всесвітній союз українок з осідком у Празі під головуванням Софії Русової. Та воєнні події перешкодили розгорнути працю. Допіру 1948 року та ідея знайшла своє оформлення (СФУЖО). На Першому конгресі СФУЖО у Філадельфії (1948 рік) з Детройту були присутні Ірина Козаченко і Анастасія Волкер.

Анастасія Олевськів-Волкер

По Другій світовій війні до Америки приїжджають масово так звані переселені особи (ДП) — українці, що через воєнні події залишили Україну. В 1950 році за ініціативою кількох відділів США уладжено свято Лесі Українки. Виступала артистка Катерина Бранка-Кривуцька, яка вивела картину з "Іфігенії в Тавриді", при музичному супроводі проф. Ірини Решитилович.

В той час Окружна рада співпрацювала з Інтернаціональним інститутом і подарувала йому два полтавські одяги.

Вечір дав почин до створення "злучених організацій українського жіноцтва Детройту" — голова Ірина Козаченко, секретарка Стефанія Заплітна. Цей комітет за ініціативою Окружної управи США уладив 1951 року вечір у 100-літні роковини Наталі Кобринської. Далі той комітет видав за редакцією Ліди Бурачинської у 70-ліття українського руху — історію 35-ліття українських організацій Детройту.

В 1953 році відбулася X конвенція США в Детройті. До комітету, який очолила Марія Прокопович-Явна, увійшли Стефанія Заплітна, Ірина Іваницька, Юстина Козак, Теодосія Стельмах, Марія Цісарук (відкривала концерт) і Олена Климишин.

В 1955 році заходами США влаштовано протестаційний день у пам'ять розчавлених танками 500 жінок у радянському концентраційному таборі в Кінгірі.

Дохід з тієї імпрези дав підставу до створення при централі СУА фонду 500, для допомоги переслідуваним в Україні.

В 60-тих роках членство СУА в загальному можна поділити на три групи: "піонерки", т. зв., "новоприбулі" і "тут роджені", які України не знають, ніколи там не були, але перебрали сентименти до неї від своїх матерів. Треба подивляти їх любов до фолкльору — танку, співу, писання писанок, вишивки, заховання традицій, що їм передали батьки. Вони покинули тут студії, ввійшли в американський світ, мають гарні професії, а з тим і всі можливості праці для добра їх батьками залишеної країни. Вони активізуються головню у зв'язках та в обороні прав людини. На них надія не тільки СУА, але й цілої української громади.

СУА — це триступнева організація: Головна управа (Централя), Окружні управи і відділи. Праця ведеться за інструкціями Головної управи, ухвал конвенцій, які відбуваються кожних три роки, за напрямними Окружної управи, згідно з можливостями даного терену і зацікавлень відділу.

Працю Округи належить оцінювати за працею поодиноких референтур, які відповідають референтурам при Головній управі: Організаційна, Виховна, Культ-освітня, Мистецька, Музейна, Суспільної опіки та Зв'язків. Працю можна характеризувати, як внутрішню, для самого членства, або зовнішню — співпраця з громадою, чим СУА репрезентує себе назовні. Форми праці є різні, залежно від важливости даної ділянки, почавши від сходинок по відділах, через місячні сходинок Округи присвячені певній події чи особі, чи просто для полагодження біжучих організаційних справ, та далі імпрези громадського характеру, які Округа влаштовує сама чи співпрацюючи з громадою.

За час свого існування від 1935 року філія, а відтак Округа СУА перевела ряд курсів, виставок мистецтва, доповідей для членства й громади, сценічних вистав, концертів для відзначення осіб чи подій, ювілеїв українського жіночого руху, відділів, Округи (50-ліття у 1985 р.), та інші активності.

До Другої світової війни СУА проявив жваву працю у громадських акціях. Належить підкреслити подиву гідну жертвенність, виявлену в допомозі залишеному краєві. З нагоди святкування 250-ліття Детройту видано книжку "Живий образ", в якій відзначено всіх хто причинився до культурного росту Детройту. Історію філії СУА написала Юлія Шустакевич, перша голова Централі СУА.

Ящо йдеться про поодинокі референтури, то підставою, як і в інших, є організаційна. У 60-тих роках в тій ділянці дуже активно працювала Ліда Колодчин, що zorganizувала кілька відділів. На конференції голів відділів "Цілі СУА" дискутовано становище членки, її відношення до організації. Улаштовано семінари для вишколу членів на східній і західній частині Детройту.

День союзянки 8 листопада 1981 року.

Сидять за головним столом зліва направо: Олена Климишин, Орися Лончина, Марко Блажко, Рома Дигдало, о. Константин Височанський, Марія Ясінська-Мурована, Ліда Колодчин, голова Округи, о. Н. Столярчук, Ольга Столярчук, Люїза Сакс, Соня Гейзен, Марта Василькевич, Марта Йованович, Марта Тарнавська, Надя Денисенко.

Треба загадати "Тиждень союзянки", який розпочався 40-літтям 5-го відділу, та проголошенням кампанії придбання членства. Такі кампанії переводяться майже кожного року, а нових членок приймається офіційно у "Дні союзянки".

У вересні 1985 року організаційний референт Соня Гейзен уладила конференцію, в якій брали участь організаційні референти Головної управи Марта Данилюк, д-р Дарія Маркус із Чикаго й д-р Дарія Роте з 50-го відділу в Анн Арборі. Крім ухвал, пов'язаних з орг. працею, висвітлено прозорки з 60-літньої праці СУА в Америці.

Виховну працю проявляють відділи СУА в Детройті, організуючи дитячі світлички. Членки СУА вчать у парафіяльних школах. Відбуто кілька виховних семінарів, курсів садівничок, які вела Тетяна Назаренко, та міжокружних конференцій. У 1970 році відбулася Міжокружна конференція — Детройт, Клівленд і Чикаго — на тему "Дошкільне виховання і проблема підлітків". У першій частині доповідали Олена Климишин,

*Великдень, 1974 рік,
Інтернаціональний
інститут, Детройт,
Мічіган. Стоять
зліва: Оля Лісківська,
Олена Калитяк,
Ліда Колодчин.*

*100-ліття Жіночого руху в Україні, 14 жовтня 1984 р.
На світлині зліва: д-р Марта Богачевська-Хомяк, Ліда Колодчин, гол. Округи,
Учасниці Жіночого конгресу 1934 р. в Станиславові: Марія Зубаль, Ольга Савчук,
Емілія Бов'як, Бронислава Луса.*

"Український тиждень" в публічній школі — Вест Блумфільд. Горішній ряд: Аня Никифоряк, Ліда Колодчин, Наталка Гевко, дир. школи В. Блумфільд, Рома Дигдало, Оля Лісківська. Дол. ряд: Марта Прийма, Ліда Кучер, Надя Блюй.

Комітет 50-ліття Округи Детройту (1985). Сидять зліва: Олена Лісківська, Марія Зубаль, Соня Гейзен, Оріся Лончина, голова Округи, Ліда Колодчин, голова Комітету, Рома Дигдало, Олена Климишин, Павлина Будзол, Марта Йованович. Стоять: Марія Майсюра, Марта Шехович, Вася Гординська, Ольга Адамек, Люба Петрик, Олена Папіж, Катерина Кобаса, д-р Марія Балтарович, Ольга Гриньків, Сурова, Рома Тобіянська.

Ірина Пеленська, Ірина Тарнавська. Висвітлено фільм із світлички 76 відділу (Мирося Бараник), та демонстровано театр ляльок, як посібник у навчанні — "Рукавичка" (Лада Прокоп і Христина Юзич).

У другій частині "Підлітки, сучасна проблема батьків і громади" — модератор д-р Валентина Савчук, участь брали Олена Лісківська, Іванна Кучер, Дарія Маркусь (Чікаго). Виставкою книжок ОПДЛ доповнено цілість (Рома Дигдало).

Переведено п'ятитижневий семінар — лекції кожного понеділка по дві доповіді: Вихований ідеал, Матеріалістичний світогляд молодого покоління та ідеалістичні первні української духовности, Комплекс меншевартости, Творення українського середовища та його виховне значення, Українська родина — основна клітина нації, Збереження здоров'я, Дитяча література (3-15), Стадії розвитку людини й зв'язані з тим труднощі, Сучасна українська література, Дві мови — дві культури. Доповідали: Іванна Кучер, о. Олександр Биковець, Остап Квітковський, Фалина Кульчицька, Віра Андрушків, д-р Нестор Мельничук, Тетяна Назаренко, Олена Лісківська, д-р Ася Гумецька, Зіновія Бровінська. Семінар тривав від 27 квітня до 25 травня 1970 року.

В тому часі переведено одновечірній семінар "Підготовка до родинного життя", Доповідачі: о. д-р Інокентій Лотоцький, д-р Марія Квітковська, д-р Антін Шутка і Віра Андрушків.

У "Році дитини" виховна референтура уладила "Виставу молодечої творчости" при співпраці учителів і учнів початкової і середньої шкіл парафії Непорочного Зачаття ПДМ, Дитячих світличок. Діти під проводом учительок дуже вміло зобразили своє відношення до України робіткою, малюнком чи віршем.

Належитья подяка вчителькам, які зуміли дітям, які ніколи не бачили України, так чуттєво передати її красу, чи зв'язати їх з актуальними подіями, зокрема смерть композитора Івасюка, що діти віддали це у мистецькій формі. Цю виставку повторено в Інтернаціональнім інституті з нагоди Різдвяної ночі. В тому часі 96 відділ влаштував в Інтернаціональнім інституті чудову українську Ялинку. Виховна комісія під проводом Ірини Лончини, вих. реф. Гол. управи при співпраці сестри Миронії, служебниці, та артистки Катерини Бранки-Кривуцької, видала посібники для світличок — казки й пісні, награні на стрічці.

У ділянці культурно-освітній, крім імпрез для вшанування Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, відзначування героїнь, відмічення визначних жінок-патронок відділів, ювілеїв українського жіночого руху, які перепроваджували відділи самостійно або з Округою — належить згадати два дуже вдалі покази народного одягу. Один власними силами 63 відділу, використовуючи збірку Округної управи у 1956 році і другий у 1967 році "Показ історичної ноші", власність 64 відділу СУА в Нью-Йорку, що його спровадила Округа, щоб запізнати громаду з чудовими одягами України.

З нагоди 200-ліття незалежності Америки громадський комітет очолювала д-р Маруся Бек, буваю рада міста Детройту. З тої нагоди уладжено в домі старших віком в околиці вул. Джеферсон дуже солідно зорганізовану виставку українського мистецтва. Показано кілька кімнат уладжених у стилях бойківським, гуцульським, яворівським і східних земель України. Увагу притягала величини стола карта України, на якій розміщено писанки, кермаміку і ляльки в народнім одязі. Карта подавала не тільки багатство українського регіонального мистецтва, але й визначувала його місце.

Вклад союзняк в уладженні виставки був дуже великий. Виставка тривала довший час і мала великий успіх. Також з нагоди 200 ліття незалежності Америки, уладжено "День союзняки", на яким демонстровано одяги Округи з доповіддю Стефанії Дуб "Еволюція народного одягу від княжих часів до сьогодні".

В Інтернаціональнім інституті 96 відділ дав виставку "Скарби України", на якій виставлено герби поодиноких областей України. Вистава була дуже солідно опрацьована. Також влаштовано виставку "Української книжки".

В 1969 році зорганізовано дуже цікаву і вдалу імпрезу "Імич оф Юкраїн", з метою дати американським гостям уявлення про Україну, її культуру, духовність, землю, та її некорисне становище серед народів світу. Вона відбулася у Шелбі Готель. Доповідачами від української громади були проф. О. Грановський з Міннесоти, ред. Михайло Бажанський, проф. В. Приходько і музиколог проф. Василь Витвицький з Детройту, д-р Леонід Мостович з Кентакі і Мирон Куропась з Чікаго. Зацікавлення було дуже велике, присутніх на поодиноких сесіях до вісімдесят осіб. Промоторами тієї вдалої конференції були Ольга Шустер і Анастасія Волкер.

"Дні союзняки" присвячувано різним темам, як писанка, вишивка, побутові сцени, і. т. п., а одна була присвячена спеціально дисидентам з описом їхнього життя у концентраційних таборах. Були подані їх знімки, а награна стрічка інформувала про ситуацію на Україні.

Тяжко, а то й неможливо відділити працю поодиноких референтур, які себе взаємно доповнюють. Їхні імпрези мають великий вплив на формання опінії американського доквілля, що знову збагачує успіхи референтури зв'язків, яка в Детройті проявляється не тільки у контактах з американським жіночим світом, але й в акціях оборони прав людини.

Союз українок — це харитативна організація. Розвивалась та праця із помічі потребуючим в Америці та допомогою залишеному краєві: будова шпиталю у Львові, поміч політв'язням, сиротинцям, виховання студентів на священників, а пізніше опіка над "залишенцями" по Другій світовій війні та спровадження їх до Америки.

В 70-тих роках характер допомоги змінився. США започаткував

Комітет придбання домівки. Сидять зліва: Рома Дигбало, Ліда Колодчин, голова, Оріся Лончина, Стефа Оглаб'як. Стоять: д-р Марія Балтарович, Наталя Гевко, Христина Панасюк, Олена Климишин, Олена Лісківська.

Банкет з нагоди посвячення домівки 10 вересня 1987 р.

Зліва: Павлина Будзол, почесна голова Округу, о. Михайло Стельмах, ЧСВВ, паніматка Антоніна Мельник, о. протоігумен Вернард Панчук, ЧСВВ, Оріся Лончина, голова Округу, Марія Савчак, голова Головної управи, Ліда Колодчин, голова Комітету придбання домівки, о. Володимир Мельник, д-р Марія Квітківська, голова СФУЖО, д-р Сєвастіян Сабол, ЧСВВ, Олена Климишин, почесна голова Округу, Рома Дигдало, ведуча програмою.

акцію допомоги студіюючій молоді у Південній Америці (Бразилія), що згодом оформилося у "Стипендійну акцію", в якій є заангажовані не тільки відділи СУА, але й громадянство. У звітному 1987 році Детройт виплатив (через СУА) стипендій на суму 4 000 дол. Це головно на виховання священиків у Бразилії.

У 1983 році відбуто у Детройті конференцію Суспільної опіки трьох Округ — Клівленд, Чікаго і Детройт, на якій присутньою була референтка стипендій Головної управи. Обговорювано справи старших віком, можливості помочі для них, та висвітлено відповідний фільм. Переведено панель "Услуги і допомога Суспільної опіки для потребуєчих". Конференцію провадила референтка Округи Марта Василькевич.

Проблема помочі для старших віком тісно пов'язана із будовою дому для старших, а тому і домівки СУА. Ініціаторкою власного дому СУА була покійна Марія Слюсарчук ще у 1956 році. На Окружному з'їзді у 1957 році вона зреферувала ту справу, з'їзд ухвалив Фонд будови дому при Окружній управі. Започаткувала його вплатою 100 дол. Феся Сиділо, членка 5-го відділу, ентузіястка будови дому СУА, та Павлина Будзол і Марія Чериба. У 1959 році оформлено Комітет будови дому, який очолила Анастасія Волкер, касієрство вела спочатку Оксана Ткачук, а пізніше Павлина Будзол, яка була на тому пості до кінця існування комітету. Далі плян будови розширено на дім для старших віком з приміщенням на домівку СУА.

В 1978 році Окружна управа закупила шість акрів землі під будову дому. Показалося, однак, що будова власного дому є не під силу СУА. У 1970 році постала самостійна Корпорація "Українське село", яка почала старання, щоб дістати федеральні фонди. Ситуація несподівано змінилася зовсім. Конечність домівки СУА в тій постановці не була розв'язана бо уряд дав гроші на будову дому лише для старших віком. Окружна управа й далі провадила акцію збірки на будову домівки СУА. В 1985 році оформлено Комітет придбання домівки, який очолила Ліда Колодчин із касієркою Стефою Оглаб'як. За гроші повернені "Українським Селом" за площу, та зятягненням позички куплено у 1986 році доходивий дім із двома склепами, які сплачують зятягнений борг. Третій sklep перероблено, достосовано на домівку СУА. Домівка гарна, вигідна, положена в центрі громадського життя в місті Воррені. Домівку посвячено саме в річницю переведеної купівлі 12 вересня 1987 року.

СУА також цікавиться жінками, які покінчили студії в Америці, щоб знати як оформлюють себе ті, що мають професії. На двох останніх конвенціях СУА — XX і XXI — відзначено молодих жінок за професійні успіхи. В тому вибилася Округа-Детройт. На обох конвенціях з Детройтської Округи відзначено п'ять жінок: д-р Лідію Балтарович-Крайнц

Окружна управа Детройту в 1988/89 р. Сидять зліва: Ліда Пакула, 3-тя заст. голови, виховна реф., Соня Гейзен, 4-та заст., гол., реф. зв'язків, Наталія Гевко, 1-ша заст. гол., Оріся Лончина, голова, Ліда Колодчин, 2-га заст. голови, організаційна реф., Ірина Шумило, касир, Дарія Конюх, кореспон. секретар. Другий ряд: Олена Панчук, пресова реф., Стефа Оглаб'як, адміністратор домівки, Маруся Ткачук, музейна реф., Марта Йованович, коресп. секретар (анг.), Рома Дигдало, гол. Контрольної комісії, Дарія Дудра, реф. суспільної опіки, Марія Дяків, господарська реф., Олена Папіж, мистецька реф. Третій ряд: Дарія Ротє, фінансова реф., Ірина Тарнавська, культурно-осітня реф. Неприсутні: Ольга Гриньків, протоколярна секр., Теодора Блажкєвич, реф. Неприсутні: Ольга Гриньків, протоколярна секр., Теодора Блажкєвич, Конт. комісія.

у ділянці медицини, д-р Уляну Климишин, археолога, д-р Оксану Скипакевич-Ксенос, адвоката й офіцера військового суду, д-р Галину Сливинську-Петравкас, заступника президента у фірмі Форд Мотор Компані для опіки та технічної безпеки і Марту Шаран, телівізіynu репортерку.

Специфічне зацікавлення проявляється в ініціативі уладження двох конференцій "Українська жінка у двох світах" у роках 1982 і 1986.

Перша конференція мала за ціль проаналізувати проблеми й завдання, які стоять перед середнім поколінням українських жінок в Америці. Друга під гаслом: "Громада, це ми". В обох тих конференціях Округа Детройту брала участь. На першій конференції у виховному панелі брала участь Рома Дигдало як модератор і Ольга Лісківська —дискутантка.

На обох конференціях були порушені теми нашої ситуації в Америці: проблеми мови, родини, мішаних подруж, розводів, суспільної допомоги потребуючим. відношення до України та активізація жіноцтва середнього віку в українських організаціях. Голови Окружної управи: Анна Стецько — 1935-39, Анна Ганиш — 1939, Ірина Козаченко — 1940-41, Марія Сена — 1942, Марія Ясінська — 1943-54, Ольга Шустер — 1954-57, Оксана Омецінська — 1957, Марія Чериба — 1958-59, Павлина Будзол — 1959-61, Анастасія Волкер — 1962-65, Олена Климишин — 1966, Стефанія Дуб — 1967-70, Ярослава Сена — 1970-72, Олена Лісківська — 1973-74, Мирослава Слейбі — 1975-76, Рома Дигдало — 1977-79, Ліда Колодичин — 1980-84, Оріся Лончина — 1985.

ЧАСТИНА ДРУГА — ВІДДІЛИ

Округа Детройт — це найстарша Округа в системі США. Перший відділ США, який постав на терені Детройту, це 16-тий, переіменований із "Жіночої громади" у 1929 році, з нагоди приїзду Олени Кисілевської до Детройту. Його очолювала Анна Курило. Відділ цей у 1939 році сам розв'язався, а членки Ірина Козаченко, Анна Дембіцька, Розалія Стисловська та Анастасія Королишин перейшли до 23 відділу.

Замордування Ольги Басараб поляками у львівській в'язниці мало дуже великий вплив на організаційне життя українського жіноцтва за океаном. Першою більшою імпрезою 16 відділу була академія присвячена Ользі Басараб. Доповідь мала велика патріотка, ентузіястка суспільної праці, в дальшому радна міста Детройту та голова міської ради Детройту — в українській громаді фундаторка багатьох починів — правник д-р Маруся Бек. Її виступ заохотив жінок до організованої праці.

В роках 1932 і 33 постають відділи 5, 23 і 26. Два останні патронкою вибирають Ольгу Басараб. Ті три відділи працюють донині і є в контакті з Головною управою та Округою. До Другої світової війни допомагали краєві: політв'язням, інвалідам, "Рідній школі", Просвіті, пошкодованим у горезвісній паціфікації.

В часи Другої світової війни помагають переселенцям в Європі, а після війни переселяють їх масово до Америки, стараються знайти їм працю та уладити життя. Нині допомагають Українському музеєві, є його членами, допомагають студіюючій молоді в Південній Америці і Польщі. Опікуються родинами політично переслідуваних на Україні. На місці піддержують школи та в різних акціях співпрацюють з парафіями.

5-тий відділ постав з т-ва "Молода Україна". Патронкою вибрав княгиню Ольгу. Членок-основниць було 17. Перша голова — Софія Голуб. У часи Другої світової війни відділ співпрацював з Американським Червоним Хрестом. По війні створено при відділі "Допо-

моговий фонд" для помочі залишенцям. Крім цього, помагав сиротинцеві у Філядельфії, вищій школі у Стемфорді, складав датки на будову дому СУА у Філядельфії, на Патріярший фонд, та Енциклопедію українознавства. 5-тий відділ за час п'ятдесятиліття видав на добродійні цілі 105192 дол. Нині це мала сума. Та в тих часах, коли вступ на імпрезу був від 0.10-0.50 дол., це не абиякий успіх. Крім того, zorganizував 61 відділ СУА, т.зв. "Молодечий", що був активним під час X конвенції СУА в Детройті, одначе існував дуже коротко. В 1948 році 5-тий відділ брав участь у вечорі Лесі Українки, дохід у сумі 400 дол. вислано Головні управі на видання творів поетеси англійською мовою "Спірит оф Флейм".

Довгі літа очолює відділ Павлина Будзол, почесна голова Округи від 1985 року; через три каденції замголови Головної управи СУА. 5-тий відділ разом з Округою був відзначений на XVIII конвенції за придбання членства СУА. Багато праці і гроша відділ вложив у будову дому для старших віком у Воррені — "Українське Село". В історію належить вписати Анну Сірко, Катерину Сосновську, Агафію Галишин, Параню Стецьків, Анну Патру, Доміцелю Ґеник, Нелю Гамеру, Теклю Гринчук, Марію Івасюк, Євдокію Барнич і Євдокію Климишин.

26 відділ zorganizувала д-р Маруся Бек, що й досі своїми виступами збагачує програми імпрез. Вона є почесною членкою відділу. Першою головою була Анна Стецько, перша голова Округи. 1951 року при відділі zorganizовано у співпраці з переселенчою акцією Головної управи комітет "Мати й дитина", який очолювала віддана громадська діячка Теодосія Стельмах. За п'ять літ праці комітет вислав потребуєчим залишенцям 232 пачки одягу, 1890 фунтів харчів, 100 "кер пакетів" та грошову допомогу 1125 дол.

Імпрези поважного і розвагового характеру — виставки, обіди, пікніки приносили дохід, який розділювано різним установам і потребуєчим. За час п'ятдесятиліття відділ видав потребуєчим 110400 дол. Кожного року відділ відзначає річницю смерти Ольги Басараб. У 1980 році улаштував виставку "Мої низинки" членки Оксани Ткачук. Вона роджена на Гуцульщині. Свою любов до неї "низом" власної композиції вишиває. А що "низ" манить красками, а її композиції дуже цікаві — виставка тішилася великим числом відвідувачів. Дохід у сумі 600 дол. 26 відділ передав на будову дому для старших віком "Українське Село".

Відділ 26 співпрацював 1933 року в уладженні виставки українського мистецтва у Чикаго. Також 1933 року за ініціативою Катерини Яремчук і Катерини Хом'як влаштовано "День української книжки", першу того роду імпрезу в Америці. Активними членками, крім Катерини Хом'як, дуже доброї бесідниці, організаторки, Почесної голови відділу, належить згадати Анну Ганиш, голову Округи, Юстину Прибило та

Марію Васько. Великий вклад у працю відділу вложили довголітня голова Катерина Кобаса та секретарки: Стефанія Заплітна, Єлисавета Мадич, Зіновія Камінська й Емілія Пашкевич.

23 відділ працює на західній частині Детройту. Влаштує вечори в пошану патронки Ольги Басараб, святвечірні і великодні гостини, обіди, пікніки і т.п. для громади-парафіян церкви Св. Івана Христителя, у будову якої, як і Народного дому вложив немалий грошовий вклад. Закупив 10 народних одягів із різних частин України, які є неоціненним музейним скарбом Округи. Брав участь у світовій виставці українського мистецтва в Чикаго 1933 року. В 30-тих роках було дуже розвинене театральньо-аматорське мистецтво (влаштування вистав побутового характеру), в яким, окрім інших відділів, *23 відділ* брав активну участь. Згадуючи про піонерок, переважно дітей українського села, належить підкреслити, що не зважаючи на життєві умови, які поставили їх на низький рівень суспільства, вони, маючи велику духовну культуру — "здорове зерно", як про декого з них пише Софія Парфанович, не розпливлися у чужомовному світі. Дали освіту своїм дітям та свідомість свого походження. І саме тому найбільшим успіхом *23 відділу* є зорганізування своїх дочок у *58 відділ* СУА. Володіючи знанням двох культур, вони співпрацюють з американськими установами як Інтернаціональний інститут і Федерація жіночих американських клубів, ширять знання про Україну. До активних членок відділу належить додати Марію Черибу, Єву Сташків, Ірину Козаченко (відому громадську діячку, почесну голову Округи), Марію Слупецьку, Євдокію Кахній, Марію Ясінську, голову Округи. Через похилий вік членок відділ підупав, але від 1978 року його веде енергійна Люба Петрик, яка старається пошанувати працю її попередниць.

За ініціативою Анастасії Білоус у 1937 році зорганізовано на *півночі Детройту 31 відділ* СУА ім. княгині Ярославни. Очолила відділ Текля Яцишин із секретаркою Анастасією Білоус, великою любителькою книжки. Через виїзд Білоус із Детройту, праця зупинилась. 1964 року відділ *31* розв'язано, а членки перейшли до інших відділів, головню *5-того*.

В 1937 році *постав 37 відділ* за ініціативою Юлії Шустакевич. Очолила його Марія Пелех. Члени: Юлія Шустакевич, Ірина Козаченко, Анна Кібзей та інші. Членка Мирослава Слейбі була головою Округи й архіварем.

Крім культ.-освітньої програми, співпрацювали з Інтернаціональним інститутом, з американськими жіночими організаціями — Федерацією жіночих клубів. Запізнавали американський світ з культурою і побутом України. Членка Іванна фон Драгінда довгі роки вела і ще веде курси українського танку. Вона учениця В. Авраменка. Також Соня Демрей з приємним сопраном часто брала участь у громадських

імпрезах. В часи Другої світової війни були активні у відділі Українського Червоного Хреста. Брала живу участь у відзначенні 250-ліття Детройту. Допомогали залишенцям. Відділ є членом Українського музею. Причинилися до видання творів Лесі Українки "Спірит оф Флейм". Багато грошей і праці вложили в будову дому для старших віком "Українське село". Членка Анастасія Волкер, кількалітня голова Окружної управи, очолювала комітет будови дому аж до його викінчення.

57 відділ зорганізований у жовтні 1939 року. Відразу включився у працю філії СУА. Працював з громадськими організаціями Детройту. Брав участь у конгресі українців у Вашингтоні. Головою була Катерина Дзядик. Відділ нині не існує. Українки роджені в Америці з освітою, яку здобули вже тут, доньки 23 відділу, виховані матерями в любові до країни своїх батьків, 1947 року зорганізувались у 58 відділ СУА, вибравши патронкою героїню нових днів Олену Телігу. На сходинах запізнавались з українською літературою та мистецтвом. Вони часто у співпраці з Інтернаціональним інститутом улаштовували виставки, як також брали дуже активну участь в етнічних фестивалях Детройту. Помагали потребуючим українцям, які після війни жили в Німеччині, а відтак усі старання скеровували на будову дому для старших віком, щоб уможливити родичам життя серед свого оточення, вплачуючи на фонд дому 35000 дол. Також своїми датками піддержували місцеві установи чи акції.

Членки, які визначилися своєю працею у відділі: Оля Кахній, сестри Анна і Ольга Седорик, Леся Бугай-Датсон і Юстина Неллеген. Соня Гейзен входить до управи як організаційна референтка. Головою відділу є Марія Малішевська.

Відділ 38 зорганізувала 1950 року Анна Наконечна у столиці Мічігану, Ленсінгу. Вела його сама. Відділ не мав і десяти членок, з браку українців не могла більше придбати. Але завдяки її відданій праці, відділ влаштовував часті виставки українського мистецтва та запізнавав американців із Україною. З її смертю 1975 року відділ перестав існувати.

63 відділ СУА ім. Софії Русової працює від 1954 року, нараховує 41 членку. Першою головою була Ярослава Зубаль. На початку свого існування опікувався дитячим садочком у Німеччині, пізніше сім років провадив світличку для дітей, що не знають української мови, пристосовуючи в міру можливості методу Монтесорі. За старанням членки Н. Легети виведено на сцені казочку "Червона шапочка". За головування О. Захарій зорганізовано театральну групу зі студентів і виступ "Молодих таланів" під проводом М. Брездень. Від 1956 року відділ влаштовував "Вишивані вечорниці" на протязі 30-ти років. Дохід призначено на вдержання Укр. середньої школи парафії Непорочного Зачаття ПДМ. З циклу імпрез "Мандрівка землями України" відділ

перевів дуже вдало Київський і Полтавський вечори. За своє довголітнє головуство О. Макар широко розгорнула суспільну опіку — вислано багато пачок до Югославії (поміч поводянам), Бразилії і Польщі. Д-р В. Савчук закупила фільм "Невідомий голокост", документальний, награний і нагороджений у Канаді. Висвітлюваний не тільки для США, але й для громади і по університетах. Відділ є членом Українського музею в Нью-Йорку. Піддержує всі почини Окружної управи, до якої входять: Теодора Блажкевич — Контрольна комісія, Василина Гординська — фінансова секретарка, Олена Климишин — почесна голова і кореспондентська секретарка, Ольга Гриньків — протокольна секретарка.

56 відділ ім. Людмили Старицької-Черняхівської зорганізований у 1960 році. Голова Антоніна Крохмалюк. Дуже активний у культ-освітній праці. Його членкою була відома артистка харківських театрів Катерина Бранка-Кривуцька. Своє професійне знання віддала дуже жертвенно відділові та українській громаді, головно Школі українознавства, де зорганізувала театральний гурток. За її почином, при великій співпраці членок, виведено ряд п'єс Лесі Українки: "Одержиму", "Лісову пісню", "Йоанна, жінка Гусова", "Орфееве чудо" і в пам'ять патронки "Останній сніп", а також "Ніч під Івана Купала" та "Обжинки". Відділ уладив у публічній бібліотеці виставку "Юних мистців". Працюючи з Округою у програмі "Мандрівка землями України", вивів вечори: Гуцульський, Київський і Бойківський. Матеріально допомагав потребуючим у Південній Америці і Польщі. Дуже прикро, що через старший вік членок перестав існувати. За працю від Гол. управи США дістав признання. Членки, що вложили багато праці: Стефанія Дуб, Антоніна Крохмалюк, Олександра Лятишевська, Любов Маринюк та Софія Шумило.

76 відділ ім. Наталі Кобринської, що поставив у свою програму діяльності плекання українських традицій, виховно-освітню працю та допомогу потребуючим українцям, зорганізувався 1963 року у Воррені. Очолила його Мирося Бараник. Перевів багато авторських вечорів, зорганізував низку курсів українського мистецтва. У виховній ділянці веде Дитячу світличку від 1963 року. Уладжує дитячі вишивані вечорниці, які втішаються великою популярністю. Голова відділу Ксеня Кучер працює учителькою в українській початковій школі. Відділ допомагає в акціях США і громади, за що дістав відзначення — Грамоту на XX конвенції США. Також був відзначений на етнічному фестивалі за виставку "Писанка". Уладив вечори визначних жінок: О. Басараб, Л. Українки, патронки Наталії Кобринської, спонзорував виставки театру з Торонта, а також авторські вечори Г. Черінь, Н. Мудрик-Мриц, Л. Храпливої, вечір Лемківський, І. Савицької і Х. Каревич та малярську виставку мисткині О. Остап'як. Останньо для відзначення Тисячоліття Хрищення України влаштовано виставку вишивок з усіх областей України, яку демонстрував власник збірки Ігор Чмола з Боффало. На

виставці показано вишивки з повоєнних таборів, а також особну колекцію творили вишивки політичних в'язнів з Мордовських таборів. Помагає потребує у Польщі, Бразилії й Аргентині, має стипендіанта у Бразилії. Належить згадати: Миросю і Лесю Бараник, що від літ ведуть Дитячу світличку, Марту Василькевич, Рому Дигдало, Галину Калитяк і Лїду Колодчин.

Відділ 80, членки якого є вже тут роджені українки, постав при співпраці 76 відділу в 1967 році. Шанують свою українську спадщину, а в тому і своїх матерів, тому їх праця — це головно старання у будові дому для старших віком "Українське Село". Їх zorganizувала патронка Анастасія Волкер. Головою відділу є Ольга Ададек.

81 відділ ім. Олени Степанів засновано в 1964 році. Першою головою була Ірина Лободоцька. Від початку існування відділ розгорнув жваву діяльність у всіх проявах українського громадського життя метрополії Детройту. Займався виховною, культ-освітньою та харитативною працею. Вів Дитячий садочок під проводом Люби Тарновецької, відтак Тетяни Назаренко. Спонзорував оперу "Запорожець за Дунаєм". Влаштував художні вечори — Волинський, Закарпатський, Лесі Українки, Олени Степанів, Веселий вечір.

Великим досягненням відділу є мистецька збірка моделей-ляльок української ноші з різних частин України, історичних постатей та групових сцен: "Весілля", "Різдво", "Великдень", "Сільські музики", "Бандурист", "Вечорниці", "Українська сільська хата". Започаткувала збірку Дарія Яворівська. У виконанні проекту співпрацювали всі членки, в тому Софія Дольницька. Збіркою користувались організації Детройту (українські й американські), та українські громади в інших осередках США й Канади. Ця збірка виставлялась на XIX конвенції СУА та в Українським інституті Америки в Нью-Йорку. Крім уже згаданих членок, належать до історії Олена Лісківська, довголітня голова відділу, бува голова Округи, Ірина Чучман, Тетяна Обушкевич, Олена Папіж, мистецька референтка Окружної управи, що вложила багато праці на придбання збірки ляльок у народних одягах.

50 відділ zorganizувався 1966 року. Знаходиться в університетському місті Анн Арборі. Провадив у початках Школу українознавства. Тому, що працює в університетському місті і через членок, які пов'язані з працею на університеті, має великі можливості в розгорненні культ-освітньої праці. Часто влаштовує виставки українського мистецтва в університетській бібліотеці, а крім того запрошує професорів-фахівців з доповідями на свої сходи, співпрацює з Окружною управою та допомагає в акції помочі потребує, головно в Південній Америці; спонзорує студента в Бразилії.

Відділ брав активну участь в літніх етнічних фестивалях, рік 1972-Детройт, в роках 1973-76 — Анн Арбор. Як єдина українська організація міста Анн Арбору, відділ є душею цілої громади. Членство відділу

мале, однак веде поживлену працю. Тепер робить заходи над створенням нового відділу з молодших віком жінок, які добре вже не володіють українською мовою. Тепер маємо 19 членок на чолі з головою Оленою Панчак.

Першою головою відділу була д-р Ася Гумецька.

В 1968 році зорганізувався 96 відділ ім. Алли Горської з метою втримати тісний зв'язок з українською громадою та ширити знання про Україну в американській середовищі. Очолила відділ Калина Миколенко.

Деякі членки родились в Україні. В Америці покінчили студії, здобули гарні професії, зокрема педагогічні.

Працювали учительками при місцевих парафіяльних школах і в "Рідній школі", яку довгий час в характері директора вела Христина Гнатчук. Також членки цікавилися виховною ділянкою СУА. Через десять літ Віра Андрушків і Квітка Іваницька вели сторінку в "Нашім житті" — Розвага й забава. Віра Андрушків уложила лекції для дітей дошкільця, які не знають української мови. Маючи зв'язки з американською пресою, помішували дописи із знімками про свої імпрези. Для кращої співпраці улажували зустрічі з пресою. На протязі десяти років влаштовували "Вишивані вечорниці" з 63 відділом.

В 1972 році відділ зорганізував "Комітет оборони переслідуваних в Україні", що діє по сьогодні.

Управа, заснована за почином 96-го відділу СУА, Комітету оборони переслідуваних в Україні (1972) Зліва: інж. В. Колодчин (голова Метрополітального відділу УККА), М. Зарицька (СУА) — секретарка, д-р В. Витвицький — голова, В. Андрушків (СУА) — заступник голови, Б. Потапенко (ТУСМ) — ексекютивний керівник. О. Квітковський (Зарево) — заступник та інж. Б. Федорак (голова відділу УККА південно-східнього Мічігану).

1975 рік Генеральна асамблея ООН проголосила "Роком жінки", а Комісія прав людини при СКВУ проголосила "Рік української жінки". Міжнародна рада жінок у зв'язку з тим відбула Світову конференцію присвячену жінкам і їх статусові у Мехіко. Це перша того роду світова зустріч. В делегації СФУЖО (Світова федерація українських жіночих організацій), що складалася з 22 осіб із Детройту, участь брали д-р Маруся Бек, д-р Марія Квітковська, Валентина Мушинська і членка 96 відділу Марія Зарицька від Комітету оборони переслідуваних в Україні. Делегація звертала увагу на поневолення жінки в Україні та переводила голодовку як протест.

1980 року Міжнародна рада жінок відбула в Копенгагені конференцію у справі праці, здоров'я та освіти жінки. Це дальший тяг "Декади жінки". Українська делегація, очолювана СФУЖО, інформувала про життя в'язнів-українок у таборах ССРСР. Одним із засобів протесту проти поневолення України та переслідування жінок і родин політв'язнів — була голодовка. Голодувала група з 12 осіб, у тому членка відділу Мирослава Стефанюк. Вона з рамени "Смолоскипу" брала участь як кореспондентка і перекладач для Ніни Строкатої, члена Гельсінкської групи, та члена Інформативного бюро про дисидентський рух на Україні, яку СФУЖО спеціально запросила до участі. Мирослава Стефанюк видала в серії етнічних видань Вейнського університету книжку "Українці в Детройті".

Відділ дуже активний у батьківських комітетах українських шкіл, в Комітеті оборони переслідуваних. У співпраці з Окружною управою улаштував зустріч з Мартою Шаран, телевізійним репортером.

94 відділ СУА знаходиться в недалекому містечку Флінті. Існує від 1970 року. Голова — Уляна Томич. До управи входять Коваль, П. Бартків і М. Стасюк. Через відстань відділ має дуже слабкі контакти з Округою.

Дуже активний 53-тий відділ, якого членки це молоді жінки, деякі вже роджені в Америці, зорганізувався у 1973 році. Патронкою вибрав Соломію Крушельницьку.

Співпрацюють з Інтернаціональним інститутом, в яким улажують традиційне Різдво чи Великдень. Також у публічних американських школах переводять "Українські тижні" і в той спосіб запізнають учнів із українським мистецтвом і культурою. В купецьких осередках організують продаж українського печива та писанок, як також і ведуть покази писання писанок. Приготовляють дрібні вишивки до крамнички Українського музею в Нью-Йорку. Активні в СУА і в громаді: Марія Лісовська, голова "Рідної школи", Романа Тобіянська, директор школи українознавства.

Члени Окружної управи СУА — Марта Йованович, англомовна кореспондентка, Світлана Площанська, референт зв'язків. Оля Іванницька очолює відділ та співпрацює з Окружною управою.

У 1976 році зорганізувався 95 відділ ім. Ліни Костенко. Членки, молоді жінки, які згуртувалися завдяки світличці, що її вів 81 відділ. Уладжували імпрези для дітей. У співпраці з американським світом уладжували "Українські тижні", у публічних школах, запізнаючи в той спосіб дітей даної школи з українською культурою. Через віддадь та труднощі з тим пов'язані відділ перестав існувати, а активні членки перейшли до інших відділів.

45 відділ ім. Катерини Зарицької зорганізовано у 1979 році. Першою головою відділу була д-р Марія Балтарович. Відділ тісно співпрацює з Окружною управою, у склад її входять: Наталія Гевко, Дарія Конюх, Оріся Лончина — голова Окружної управи, Леся Летишевська, Ляля Патерин, Ірина Тарнавська і Марта Шехович. Відділ очолює Мирослава Цап — суспільна референтка Окружної управи. Багато членок працюють професійно і радо віддають своє знання ідеї СУА. На сходинах мають доповіді на різні теми — культурного, медичного та загального характеру. Імпрези для громади, які сполучені з вокальними й розваговими частинами, втішаються великим успіхом.

Багато праці присвячує відділ суспільній опіці: потребуючим нашої громади, як також у Південній Америці та Польщі. Опікується стипендистом у Бразилії.

Н.Н.

БУДІВЕЛЬНІ ПРОЄКТИ ДЕТРОЙТСЬКОЇ ОКРУГИ СУА

Окрема сторінка історії Детройтської округи Союзу українок Америки (СУА) — це плян придбати власну домівку. Згодом будівельні пляни Округи поширилися і збагатилися амбітним проектом побудови дому для старших з окремим приміщенням для домівки СУА.

У 1956 р. Марія Слюсарчук піддала ідею, щоб придбати власний дім СУА. Незабаром скликано в цій справі сходини з участю голови Округи Ольги Шустер, де однодумці цього проекту склали датки на закупку дому. Проект цей зреферовано на Окружному з'їзді СУА в 1957 році й ухвалено створити Будівельний фонд Окружної ради СУА та відкрити для цієї цілі окреме конто в кредитівці "Самопоміч". Членка 5-го відділу СУА Феся Сиділо виявила себе ентузіясткою проекту придбання власної домівки, вплативши 100 дол. на Будівельний фонд, та поставила внесок, щоб кожна членка склала пожертву на фонд. Тоді по 100 дол. ще склали Павлина Будзол і Марія Чериба. У 1959 році на Окружному з'їзді оформлено Будівельний комітет дому СУА, а його головою обрано Анастасію Волкер.

Коли ж Округа вирішила включити в свої пляни побудову дому для старших, праця в тій ділянці значно пожвавішала і відділи Округи почали інтенсивніше працювати над придбанням фондів.

Спочатку Будівельний комітет Округи СУА обирали на кожному Окружному з'їзді, але потім, 1975 року, вирішено, що склад Комітету має залишитися той самий аж до закінчення проекту, Головою Будівельного комітету залишилася А. Волкер, а скарбником П. Будзол аж до 1983 року, як і залишилися всі інші обрані члени.

Серед членства були різні погляди на пляни Округи: одні вважали цей проект доцільним і дуже потрібним, інші були зовсім байдужі, а дехто мав застереження. Спочатку цей проект не мав належної підтримки у громади. Та не зважаючи на це, 1968 року закуплено землю для будови будинку при вул. Довленд в місті Воррені. І тут треба згадати пок. Фесю Сиділо і підприємця Т. Цимбала, що своїми осо-

бистими позичками вможливили закупку землі. В скорому часі виготовлено пляни мешканевого будинку і окремого будинку (домівки) для СУА і Музею. Цей комплекс прийняв назву "Українське Село".

Щоб заохотити більше членів громади до співпраці, Округа створила 1970 року корпорацію під назвою "Українське Село" і від цього часу до ради директорів увійшли представники громадянства. Одначе Відділи і Окружна управа СУА далі залишалися власниками землі і Бідівельного Фонду.

Коли місто Воррен не дозволило на будову комплексу при вулиці Довленд, площу розподілено на парцелі і їх поодинокі розпродували. Через кілька років не було майже жадного прогресу у будівельних плянах Округи. щойно в 1978 р. зроблено рішучий крок і закуплено 6 акрів землі при вул. Раєн у Воррені. Це рішення перевів Будівельний комітет на своєму засіданні 2 січня 1978 р. В складі Будівельного комітету на той час залишилося тільки невелике число ентузіястів цього діла, а саме: О. Адамек, П. Будзол, А. Волкер, Р. Дигдало, Я Сена, Ф. Сиділо. Окружна управа схвалила це вирішення на своєму засіданні 4 січня 1978 р.

Після довгих старань корпорації "Українське Село" і затрати великих коштів, одержано від міста Воррен "резонінг" і дозвіл на будову.

Будучи власником землі при вул. Раєн, Окружна управа СУА взяла на себе велике навантаження й відповідальність. Коли ж проєкт будови житлового комплексу для старших віком осіб став знову актуальним, деякі відділи дуже активно включалися в акцію придбання фондів на сплату землі, податків та інших коштів, що були з цим пов'язані. І хоч прибутки з численних імпрез та особисті пожертви членок допомагали сплачувати належність за землю, одначе на саму будову будинку грошей не було. А коли виготовлено вже остаточні будівельні пляни, виявилось, що кошти будови такого комплексу виноситимуть кілька мільйонів долярів.

У січні 1979 р. Окружна управа скликала громадські збори, на яких відновлено працю корпорації "Українське Село"; вибрано нову дирекцію прийнято тимчасовий статут. З того часу корпорація "Українське Село" стає самостійною одиницею із своїми окремими фінансами. Будівельний фонд Округи СУА задержав своє банковеkonto на інші будівельні проєкти.

Корпорація "Українське Село" одержала федеральні фонди на будову дому для старших віком осіб, але СУА, згідно з федеральними законами, не міг мати в цьому комплексі приміщення для своєї домівки.

Хоч яким дорогим був для членів СУА проєкт побудови дому для старших осіб, зокрема для тих членів, які вклали довгі роки праці для його здійснення, Окружна управа стала перед фактом, що первісного пляну — придбати власну домівку — не вдалося зреалізувати. Тим більше, що згідно з вимогами федерального уряду, корпорація "Ук

їнське Село” мусіла відкупити землю від Детройтської округи СУА при вул. Раєн на спорудження житлового будинку для людей похилого віку. В цей час деякі відділи і окремі жертводавці, що склали свої пожертви на Будівельний фонд — початкового проекту — домівки Округи СУА, забажали передати свої пожертви на будову дому для старших. Після виплачення позички на закупку землі, гроші, що залишилися на конті Будівельного фонду СУА стали початком реалізування первісного пляну, а саме: придбання власної домівки.

На засіданні 19 червня 1985 р. обрано при Окружній управі СУА новий Будівельний комітет, до складу якого входили представники кожного відділу СУА. Головою обрано Лідію Колодчин, а скарбником — Стефанію Оглабляк.

Врешті, 1986 року закуплено будинок в місті Воррені, також при вулиці Раєн. Після ґрунтового ремонту, 13 березня 1987 року відбулося врочисте посвячення дому.

Отож, після довгих років відданої праці, членки СУА Округи Детройт завершили свій проєкт, здійснили свою мрію, — а саме: придбали власну домівку.

Окружна Управа Союзу Українок Америки, Детройт

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПРОСВІТА

Українське жіноче товариство Просвіта — це перша самостійна жіноча організація на терені Детройту. Товариство засновано в грудні 1921 р., а його ініціаторами були жінки-піонерки, що зрозуміли потребу самоосвітньої праці серед українських жінок-емігранток. Метою Товариства було піднесення рівня особистої культури членки та поглиблення почуття її національної свідомости. І так за ініціативою таких провідниць як М. Українець та М. Вовчук згуртовано декілька десятків жінок, що не зважаючи на важкі умовини, збиралися кожного тижня, щоб пролухати лекції чи доповіді на громадські, культурні або історичні теми.

Незабаром постав аматорський театральний гурток, а членки виготовили різноманітні комплекти українських народних костюмів. Ті костюми служили не лише потребам Товариства, але довгі роки ними користувалися багато інших організацій та одиниць.

Коли в 1929 р. у східній частині міста запроєктували будову Українського Робітничого Дому, який згодом названо Українсько-Американським Осередком, т-во Просвіта активно включається в акцію збирання фондів, заковує 100 уділів та влаштовує імпрези, дохід з яких призначався на будову дому.

Не зважаючи на додаткове навантаження, основна праця Товариства продовжується, а її засяг поширюється. Товариство розпочинає теж допомогувати працю, висилаючи фонди на різні інституції чи акції в Західній Україні.

З бігом часу самоосвітня праця жвавішає, урізноманітнюється. Одною з цікавих і практичних лекцій є те, що тижневими сходами провадить все інша особа. Товариство стає для своїх членок школою і читальнею. От хоч би взяти протокол з 1930 р. Тоді відбуло 12 ділових засідань і 37 дискусійних вечорів чи вечорів спільного читання.

Невдовзі при товаристві створюється Молодечий відділ, що нараховує більше як 60 молодих жінок. Зорганізовано курси українських народних танців, що зацікавили багато молоді. Швидко число курсантів зростає до сотні осіб.

Життя емігрантів ставить щораз інші вимоги: відчувається потреба курсів для малописьменних. *Просвіта* бере і цей обов'язок на свої плечі. Курси провадить членка Тетяна Баран. У слід за тим засновано так звану діточу школу української мови для дітей шкільного віку. Навчання відбувалося в суботу, вчителював Михайло Шавала. Товариство утримує фінансово цю школу.

Щотижневі доповіді чи лекції на початку виготовляли деякі з членок, але пізніше запрошували фахівців, тоді товариство мало свою домівку при вул. Коммор.

Остаточно розпочато будову Укр. Амер. Осередку в часи Великої Депресії. Багато працівників на будові були безробітні, і працювали вони безплатно. Членки *Просвіти* приносили домашні обіди, щоб хоча в цей спосіб віддячити. Коли дім викінчено, Товариство закупило оксамитну куртину для сцени. На врочистому відкритті Дому репрезентувала товариство п-і А. Довгань. З 1932 р. сходини товариства відбуваються в Осередку. Члени т-ва *Просвіта* є на рівних правах із членами УАО — господарями цього будинку. Створено бібліотеку з поважним чином українських книжок, *Просвіта* допомагає у їх закупівлі.

При УАО починає працювати щораз більше організацій і товариств. Постає мішаний хор, оркестра, школа танців, школа української мови, драматичний гурток. Всі ці культурно-освітні установи користуються щедрою фінансовою допомогою т-ва *Просвіта*. Здається, що чим глибше потопає країна в безнадії Великої Депресії, тим з більшою посвятою працюють членки товариства. Крім своїх освітніх сходин, вони також ведуть допомогову працю, головно серед старших віком. Влаштовують театральні вистави з доходом на утримання УА Осередку. За свою корисну працю товариство втішається пошаною громади, його членство швидко зростає.

Під час війни членки включаються в працю Українського відділу Американського Червоного Хреста. Закуповують воєнні бонди, висилають пакунки українським воякам Американської Армії, дають кров, готують бандажі. Зв'язковою до Американського Червоного Хреста була М. Сковрон.

Коли в Детройті створено Федерацію Американських Українців, *Просвіта* стає її членом. Стає також членом ЗУДАКу, який був створений за ініціативою Федерації, переводить грошові збірки, влаштовує імпрези, масово висилає пакунки до Європи на допомогу скитальцям. Варто відмітити, що товариство також допомагало таким визначним емігрантам як В. Винниченко, М. Шаповал, А. Яковлів та ін.

В 1946 році включається в акцію будови нового Інтернаціонального інституту. Допомагає в виборчій кампанії Марусі Бек на штатного суддю, а згодом на члена міської ради м. Детройту.

З приїздом скитальців наприкінці сорокових і на початку п'ятдесятих років, займається влаштуванням їх на новому місці поселення. Зо-

крема займається влаштуванням членів Капелі бандуристів та їхніх родин. У післявоєнні роки засяг допомогової праці товариства значно зростає: в самому 48-му році зібрано коляди 2465 долярів, а в 50-му році влаштовано 12 імпрез на допомогові цілі..

В 1951 р. товариство приступило до Комітету Злучених Жіночих Організацій м. Детройту, щоб разом з іншими гідно репрезентувати українське жіноцтво в нашій метрополії. Також стає членом УККА і висилає своїх делеґаток на його конвенції.

Велику і важливу працю виконувало т-во *Просвіта* за всі роки свого існування. Своїми щедрими датками вони спомагали Українську катедру при Гарвардському університеті, курси української мови на Вейнському університеті, пам'ятник Шевченкові, у Вашингтоні, Енциклопедію Українознавства, будівельний фонд будинку для старших, що його започаткував Союз українок, школи і церкви. На жаль, з ліквідацією Українсько-Американського Осередку в Детройті, товариство припинило свою діяльність. Та плоди освітньої, культурної і допомогової праці завжди будуть видні у нашій громаді. Безмежно віддана праця може бути прикладом для молодшої генерації українських жінок.

Ще слід би згадати провідних осіб товариства, а це є: М. Українець, М. Лабунь, Н. Верхолик, А. Коломиєць, Т. Варик, Т. Боднарук, М. Борух, П. Осадчук, К. Крайківська, Т. Баран, М. Зельман, М. Шавала, К. Віхар, К. Хрін, М. Підгайна, М. Олсон, А. Довгань, Т. Дзісяк, А. Шелеґей, П. Сенів, А. Греків, Д. Шидловська, М. Польна, В. Романчук, А. Куницька, Т. Гриник, Т. Довгань, М. Сковрон, М. Онисько, Є. Огородник, П. Нагірна, А. Соболюк, Н. Пахолук, К. Том'як, М. Том'як, М. Щербата, Сенів, Т. Сірко, Г. Осадчук, М. Дзісяк, В. Марфей, Е. Мачежак, О. Мухній, З. Огородник, А. Варрік, А. Вайт, Н. Віхар, П. Вільд.

ОБ'ЄДНАННЯ ЖІНОК ОЧСУ ІМ. НЕЗНАНИХ ГЕРОЇНЬ УПА

В місті Нью-Йорку, 1967 року, була заснована в системі Організацій Українського Визвольного Фронту нова суспільно-політична жіноча організація "Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України" (ОЖ ОЧСУ). Її мета — це праця для відновлення Української Самостійної Соборної Держави. Користаючись правами американських громадян, інформувати американське суспільство про долю воюючої України, остерігати про дикий комуністсько-московський терор та шукати допомоги Україні й її незламним борцям в американському Конгресі, урядових установах, впливових колах та серед жіночих організацій.

В Детройті уже понад 5 років існувала Ліга українських жінок, як одна з організацій в системі УВФ. На весні 1969 року ліга оформилася у відділ ОЖ ОЧСУ. Першу нову управу очолила Ярослава Жданів, а після неї головами були Іванна Тарнавська-Цісик, Стефанія Легета, Ольга Рогатинська, Віра Куца, Володимира Целюх, Лідія Югас і теперішня голова Зіновія Юрків.

Працю ОЖ ОЧСУ можна поділити на чотири ділянки: організаційну, культ-освітню, політичну і суспільної опіки.

Організаційна праця зосереджується на місячних сходах, але обговорюється та розпльовується реферати чи гутірки для членства на історичні, ідеологічні й літературні теми. Відділ бере участь у річних нарадах Головної управи і конференціях Організацій УВФ, є членом УККА і морально та матеріально сприяв акції побудови Українського культурного центру. Голова нашого відділу вибрана на пост заступника голови до Головної управи.

Культ-освітня праця: зосереджується на влаштуванні літературних та авторських вечорів, часто у співпраці з місцевим відділом АДУК. Кожного року влаштовується "Різдвяну зустріч", а в місяці лютому відзначається річницю "Жінок героїнь" та Свято матері.

Політична праця: Відділ своєю участю включається у всіх маніфестаціях, у збираннях підписів під петиціями до ОН чи урядових

*Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України (ОЖ ОЧСУ).
Відділ Детройт, ім. Незнаних героїнь УПА.*

Сидять зліва направо: Марія Волощук, Слава Крук, Катерина Антоняк, Олена Іванець, Катерина Потапенко, Зеня Юрків — голова, Дарія Рихтицька, Анна Коваль, Єва Івасютяк.

чинників, а своїми фінансовими датками активно допомагає акції оборони політ'в'язнів. Щорічно ОЖ ОЧСУ своєю участю включається у фестиваліх Поневоленіх народів та у програмах відзначувань Тижня поневоленіх націй. Наші членки дбайливо проектували-влаштовували і опікувалися виставками української культури. Відділ приготівляв українську кімнату з ялинкою в Медовбрук-мистецькому центрі, де тисячі туристів знайомились з українськими справами та проблемами. Відділ провадить акції писання листів чи висилки телеграм до нашого уряду в обороні українських політ'в'язнів, як також протестів проти видання моряка Медведя або з приводу Чорнобильської нуклеарної катастрофи. Рівнож займається висвітлюванням фільмів як про голод чи такими, в яких знеславлюється українську націю, та інші.

Суспільна опіка: Окреме місце в нашій праці займає референтура Суспільної опіки. Вона понад двадцять років помагає морально й матеріально своїм членам, потребуючим українцям в Україні, Польщі і Бразилії. Неможливо докладно подати, скільки вислано пачок чи грошей

*Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України.
Відслонення картини "Незнані героїні" пензля художниці Слави Крук. Стоять
зліва: Слава Крук, Зеня Юрків — голова місцевого відділу ОЖ ОЧСУ.*

за минулих 20 років, але лише в біжучому році вислано 10 пачок. З більших дотацій на різні цілі: Український культурний центр, Фонд волі України, покриття коштів делегаток на Світові жіночі конференції, стипендії українознавства при Українській середній школі Непорочного Зачаття, фонди оборони І. Дем'янюка та Б. Козія, дотації на видання різних книжок, на Міжнародний трибунал голодового геноциду в Україні, та багато інших. Відділ є членом ЗУАДК-у, а через свою Головну управу належить до СФУЖО. Щоби здобути фінанси на наші потреби, улаштовуються заботи — фестини та льотерії, часто при співучасті відділу ООЧСУ в Детройті.

За відносно короткий час, бо лише 20 років існування, зроблено велику роботу, яка залишить тривалий слід в історії українського поселення на цьому континенті, задержавши при тому нерозривний духовний зв'язок з недавноминулим нашої незабутньої батьківщини, вписаним кров'ю її найкращих синів і дочок.

Тим ідеалам служимо й сьогодні, бажаючи вкладом своєї праці закріпити їх у душах молодого покоління, що гряде.

УКРАЇНСЬКИЙ ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ

Український золотий хрест оформився в самостійну організацію 1931 року. До цього часу при Організації Державного Відродження України (ОДВУ) працювали допоміжні жіночі гуртки.

В 1931 році скликано віче жіночих гуртків ОДВУ в Нью-Йорку і тоді створено "Український Червоний Хрест". Головною метою в ці перші роки було організування медичної допомоги і вишкіл санітарного персоналу, на випадок коли б в Україні прийшло до збройної боротьби. Та вже в короткому часі цілі і праця організації значно поширилися відповідно до вимоги і потреби часу. Дев'ять років пізніше затверджено остаточну сучасну назву організації, бо при оформленні власної хартії показалося, що назва "Червоний Хрест" прислуговує тільки державним народам.

Відділи УЗХ повстають у всіх більших українських осередках. Як уже згадано, цілі і завдання організації набирають ширшого масштабу, однак далі є тісна співпраця з місцевими відділами ОДВУ і МУН.

УЗХ переводить збірки на допомогу політично репресованим і їхнім родинам та голодуючим в Західній Україні. На придбання фондів влаштовують різні розвагові імпрези. Крім цього, жваво ведеться культурно-освідомна праця: влаштовують концерти, театральні вистави та виставки народного мистецтва. В політичних акціях українсько-американської громади УЗХ займає провідне місце. Бере участь у підготовці протестаційних віч, як ось з приводу розв'язання Союзу українок польським урядом; при всіх нагодах проводить інформаційну працю про наші прямування до незалежності, про нашу культуру й історію; організація допомагає утримувати інформаційне бюро у Вашингтоні.

1936 року на зїзді відділів УЗХ вибрано Головну управу, щоб планувати діяльність організації і координувати працю відділів. Також вирішено по всіх осередках відзначати "День української жінки". Розпочато видавання сторінки УЗХ при органі ОДВУ "Україна". Праця УЗХ стала настільки багатогранною, що зацікавила ширші кола українського

жіноцтва. На роки 1936-39 припадає найбільший зріст організації. В 1939 році вже було 69 відділів УЗХ.

Перший відділ УЗХ в Детройті зорганізовано 1937 року. Це відділ 14. Події в Україні та ентузіазм членок організації заохочують широкі кола українок ставати членами УЗХ.

Проголошення самостійности Карпатської України, а опісля збройна боротьба ставлять нові вимоги до УЗХ. Потреба негайної допомоги у різних видах стала найважливішим завданням УЗХ. Українська громада, ґальванізована проголошенням незалежности Карпатської України — щиро підтримує працю УЗХ.

З початком Другої світової війни американський уряд заініціював суворий нагляд над організаціями етнічних угруповань. Це відбилося неґативно на праці багатьох українських організацій, в тому числі УЗХ. Знайшлись і такі члени, що покинули організацію, побоюючись репресій, але багато членок залишилися і доказали своєю працею, що вони є добрими українками і добрими американцями. Під час війни велике число членок УЗХ включилось до Американського Червоного Хреста. Створено Укр. відділ Амер. Черв. Хреста. Українки вклали тисячі годин добровільної праці, але також мали нагоду посилати пачки українцям в американській армії. Однак, коли була потрібна допомога українцям у Франції і Швейцарії — УЗХ успішно добивався можливости допомогти і їм. Щобільше — УЗХ був єдиний з-поміж українських організацій, що дістав дозвіл переводити публічні збірки на свої допомогові цілі.

У 1940 році, коли українсько-американські організації створили спільний репрезентативний орган УККА, то УЗХ був одним із членів засновників. Під кінець війни, коли був створений ЗУАДК — УЗХ негайно приступив до співпраці з допомогою скитальцям у таборах і при їхньому переселенні до США. Це були роки виповнені невсипущою працею, але ця праця мала великі успіхи. До США переїхали тисячі українських родин.

Другий етап праці УЗХ припадає на повоєнні роки, коли з напливом нової еміґрації поповнилися ряди УЗХ і засяг праці значно поширився. Далі проводиться допомога українським залишенцям у Німеччині та Австрії. Також розвиваються інші ділянки: опіка над садками і школами в Європі — влаштування літніх таборів на оселі ім. Ольжича в Ліґайтоні, пожвавлено працю культ-освітнього сектора, підготовляючи різного роду імпрези для громадянства, а теж присвячено увагу вихованню членства, приготовляючи цікаві програми сходин.

Останнім часом УЗХ був дуже активний у допоміжній акції дисидентам та їхнім родинам, як і тим, кому пощастило продістатися на Захід. Про працю відділів треба сказати, що два відділи УЗХ — 14-тий і 34-тий, які були засновані ще до війни, вели свою працю безперервно, без будь-яких побоювань на репресії.

14-тий відділ ім. Ольги Басараб, заснований 1937 року, довгий час очолювала невтомна Анна Левкут. Вона була його засновницею і його рушійною силою. Цей відділ, крім нормального навантаження праці в допомогівій ділянці, був активним у всіх громадських починах детройської громади, а крім того, провадив драматичний гурток, що часто виступав з п'єсами та іншими розваговими імпрезами. Після приїзду повоєнної еміграції праця жвавішає. Відділ піддержує фінансово табори молоді, українську пресу, Гарвард, місцеві школи, українську школу в Бразилії, молодечі організації.

Відділ 34 засновано 1938 року в Гемтремку. В цьому відділі згуртувалися активні жінки східньої частини міста. Першою головою була Анна Сеньків. Вони дуже скоро включилися у вир передвоєнної праці, а під час війни, разом з іншими відділами активно працювали в Американському Червоному Хресті та допомагали інтернованим українцям у Франції і Швейцарії, а після війни поспішили з допомогою скитальцям. Після прибуття нової еміграції, членки багато допомагали при влаштуванні родин новоприбулих. Згодом ряди відділу поповнилися новим членством.

51-го року — відділ включився до Комітету злучених українських жіночих організацій, щоб разом відзначити 250-ліття Детройту та видати книжку "Українське жіноцтво Детройту" з нагоди 35-ліття жіночого руху.

1964 року відділ став членом Федерації жіночих клубів у Детройті, як також членом відділу метрополітального УККА.

Від 1959 року Головна управа УЗХ переходить до Детройту, а головою УЗХ вибрано д-р Марію Квітковську — членку 34-го відділу. Багато членок були вибрані до Головної управи: Г. Мойсюк, П. Зубальська, Ю. Чайковська, М. Паламар, В. Мушинська. Завдяки членству в СФУЖО вони беруть участь у міжнародних конференціях (Мексіко Сіті, Копенгаген). Відділ влаштовує авторські вечори, день жінок-політв'язнів, і є активний у спільних акціях жіночих організацій, що в рамках СФУЖО переводять різні акції та імпрези.

Ще слід загадати, що довголітня голова УЗХ, д-р Марія Квітковська, була вибрана головою СФУЖО на 4-тому з'їзді в Філядельфії, а в листопаді 1981 року на з'їзді в Торонто її перевибрано на другу каденцію.

25-ий відділ УЗХ засновано в 1965 році. Членки відділу — це переважно мешканки дальших околиць детройтської метрополії. Вони в більшості співпрацюють з іншими відділами в їхніх громадських акціях та влаштуванні імпрез. Найбільший осяг відділу — це дуже видатна допомога індивідуальних членок у праці Окружної управи ОДВУ та в академічному товаристві "Зарево". Опісля, коли Головна управа УЗХ перенеслася до Детройту, багато членок 25-го відділу виконували різну адміністративну працю.

*СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ
ОРГАНІЗАЦІЇ*

УКРАЇНЬСЬКА МІЧІГАНЬСЬКА ЛІґА

Це громадсько-політичне товариство на заході Детройту, з початковою назвою "Клуб всіх українців-горожан", заснувалось 1932 року — тобто в часі, коли гостра економічна криза вимагала від членів нашої громади посиленої співпраці та збільшеного зацікавлення суспільно-політичними проблемами. Зберігаючи історичні демократичні традиції як нашого, так і американського народу, клуб прагнув до ознайомлення та посилення участі своїх членів у політичному і культурному житті Америки, до поглиблення знання української історичної спадщини та підготовки до кращого майбутнього шляхом всестороннього сприяння розвитку українського життя на поселеннях та на рідних землях.

Перші роки існування клубу відзеркалювали скрутне становище взагалі, а зокрема серед членів клубу. Управа клубу висилала численні листи, або члени управи особисто ходили до фабрик, залізничних компаній та інших підприємств, щоб знайти працю своїм товаришам.

Переборюючи початкові труднощі, клуб у скорому темпі зростає чисельністю членів та засягом своєї праці. В 1934 році при клубі організовано жіночу секцію під керівництвом М. Сени. В 1938 р. дійшло до злуки з "Українсько-американським клубом" тоді прийнято назву "Українська Мічиганська Ліґа". В будинку ліґи приміщувались безплатно: "Федерація американських українців штату Мічиган", 16 відділ "Союзу українок Америки", "Український Золотий Хрест", "Організація державного відродження України", два відділи "Українського робітничого союзу" та інші. Ліґа піддержала фондами почин будови Народного дому при вул. Мартін, допомагала нашим школам, молодіжним організаціям, хорам, драматичним гурткам і т. п.

Вже в роках перед Другою світовою війною, у признанні за збірки фондів для наших товариств на рідних землях, ліґа була выбрана почесним членом "Т-ва опіки над інвалідами українського війська", "Просвіти" та "Рідної школи". Ліґа збирала теж фонди на будову нашого шпиталю у Львові, а для Карпатської України і її січовиків переводила збірки грошей, одягу та медикаментів.

Під час Другої світової війни клуб збирав датки на Американський Червоний Хрест, на військовий фонд суспільної опіки та купував державні оборонні бонди. В клубі приміщувався відділ Американського Червоного Хреста, якому члени і членкині клубу присвятили багато сотень годин безплатної праці.

76 синів членів ліги були вояками американських збройних сил. З нагоди Різдвяних свят висилано їм подарунки, а в 1943 році відслонено в клубі Пропам'ятну таблицю із їхніми іменами.

На терені ліги започаткувалось Т-во Української Воєнної Допомоги в Детройті, яке 1944 року об'єдналось із допомогоюю організацією у Філадельфії, основуючи так загальновідомий і заслужений Злучений Українсько-Американський Допомоговий Комітет.

З приїздом нової хвилі переселенців із повоєнної Європи, з'явилася масова та пекуча потреба допомоги новоприбулим знайти працю та приміщення. Управа та члени клубу, а зокрема Е. Фариняк, з повною самопосвятою помагали новоприбулим у їх перших днях побуту на новій землі. Гостинне прийняття влаштовано для членів Капелі бандуристів ім. Т. Шевченка та її диригента — композитора Г. Китастого.

В міру своїх спроможностей, ліга піддержувала культурно-освітні та наукові почини не тільки нашої місцевої громади, але теж нашої суспільности у вільному світі. В 1978 році ліга пожертвувала збірку цінних книжок Українському науковому інституті і при Гарвардському університеті. В найбільш фінансово жертвенному 1981 році грошові дотації одержали: Українська вища школа при церкві Непорочного Зачаття — 3 500 дол., Український науковий інститут при Гарвардському університеті — 1 500 дол., "Українське Село" — 2 000 дол., Енциклопедія Українознавства НТШ — 1 500 дол., Український Золотий Хрест — 1 500 дол.

Як організація із політичним обличчям, ліга цікавилась кожночасними виборами до федеральних, штатних і міських установ та вдержувала близькі відносини з різними видатними американськими діячами. В клубі бували і промовляли губернатори, сенатори, конгресмени, судді та мери міста Детройту.

Ліга брала участь у протестах проти окупаційних режимів, проти переслідування українців на рідних землях, проти збройного нападу на Карпатську Україну, проти ширення більшовицької пропаганди.

1940 року ліга взяла участь в першому конгресі УККА в Вашингтоні.

1949 року в клубі створився комітет для вибору д-р М. Бек, яка з успіхом кандидувала на радну міста Детройту і яка протягом 25 років була спершу членом міської ради, а відтак її президентом та діючим мером Детройту.

Для культурно-освітніх зацікавлень усіх членів клуб передплачував до своєї читальні-бібліотеки найкращі наші часописи і журнали та

закупував важливі твори наших письменників, поетів, драматургів, істориків, державних діячів та політиків. На запрошення культурно-освітньої комісії в клубі виступали такі прелегенти, як д-р Л. Цегельський, ген. В. Сікевич, д-р С. Парфанович, д-р В. Лисий та проф. І. Розгін. Гістьми клубу були численні українські громадські і культурні діячі: д-р М. Бек, ген. М. Капустянський, М. Шлемкевич, д-р М. Чубатий, М. Січинський, В. Авраменко, Е. Козак, Р. Купчинський і багато інших.

Ліга часто спонзорувала та брала участь в загальногромадських починах, як відзначення важливих історичних дат та участь в щорічних триденних українських фестивалях над рікою в центрі міста Детройту. Ліга радо приймала та щедро обдаровувала колядників від наших церков, шкіл та інших організацій.

В клубі процвітало товариське та спортове життя. Ліга влаштовувала новорічні забави, скликала членів та громаду на Різдвяні і Великодні зустрічі, на спільні обіди з нагоди Дня подяки. Давніше дуже часто можна було бачити при розграх шахістів, тепер активною є дружина бейзболу.

Головами ліги досі були: П. Пусило, С. Онуфрейтон, В. Задойко, В. Дідик, О. Соколов, М. Задоско, В. Белей, Й. Заплатинський, А. Пшенишний, А. Ониськів, Г. Лишак, П. Колберт, М. Дякун, Й. Павлик, М. Гльомб, З. Курилів, С. Гльомб і Ю. Нінювський. Дуже часто ці діячі були не тільки головами товариства, але й довголітніми членами управи з багатогранним вкладом праці для добра клубу. Крім них необхідно згадати теж таких визначних трудівників ліги, як Е. Фариняк, І. Дячун, І. Бек, інж. Я. Варивода, М. Кінаш та З. Крамарчук.

Від 1932 до 1988 року в житті клубу зайшли поважні зміни. Відійшли до "кращого світу" члени-засновники. Теперішні члени переважно живуть оподаль від клубового дому при вул. 6690 Мічіган. Перед сьогоднішньою управою стоїть нелегке завдання зберетти цей одинокий вже громадський клуб із власним будинком на заході Детройту.

КОРОТКА ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Ще напередодні Першої світової війни до Америки почали приїздити українські емігранти, які в більшості походили із західньо-українських земель колишньої Австро-Угорщини. Із зростом цієї еміграції давався чути щораз більше брак українських організацій, які б об'єднували їх в одну національну громаду. Ще в рідному краю належали ці люди до "Січей", так зв. радикальних січей "Батька" К. Трильовського, і на зразок тих же січей скрізь по українських осередках США почали творитися окремі Січові організації, прибираючи собі різні імена історичних постатей України.

Після Першої світової війни до Америки розпочалась нова хвиля еміграції. Переважна більшість тих емігрантів це колишні вояки Української Армії, які після прогрі наших визвольних змагань знайшлися у скрутнім положенні і мусіли виїжджати за океан шукати заробітку. Ці люди були більш патріотично наставлені, знайшли собі місце в Січовій організації, і тому під їхнім проводом "Січ" розвивалася в дуже скорому темпі. В штаті Мічігана концентрацією української еміграції було місто Детройт і тому вже в 1923 році тут існувало аж п'ять сотень "Січі". Треба пам'ятати, що ще в рідному краю Січі мали напіввійськовий характер, тож тут в Америці з приїздом такої великої кількості бувших вояків, ці організації набрали ще більше військового духу. Головна централа Січей була в Чикаго, на чолі якої стояв Головний отаман, на цей час відомий український діяч, лікар, д-р Степан Гриневецький. Організаційно Січі ділилися на Округи, на чолі яких були Окружні отамани. Округів на цей час було шість:

I-а Округа в Філядельфії. Окружний отаман Василь Вовчанський.

II-а Округа в Чикаго. Окружний отаман Павло Гудзей.

III-а Округа в Клівленді. Окружний отаман Іван Денеґа.

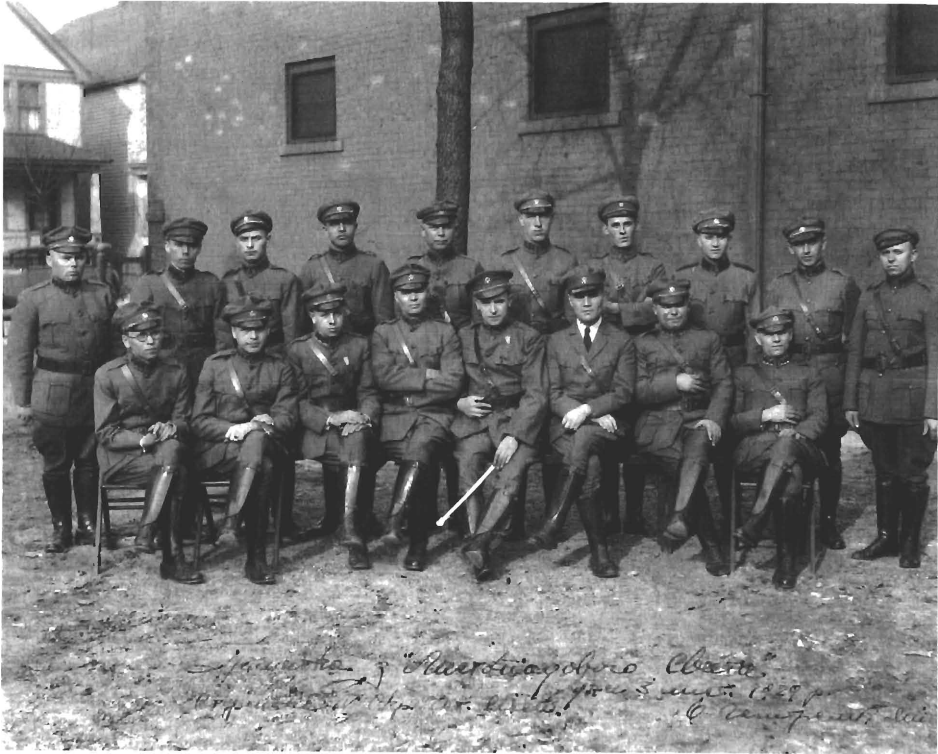
IV-а Округа в Детройті. Окружний отаман Василь Коваль.

V-а Округа в Нью-Йорку. Окружний отаман Василь Павлик.

VI-а Округа в Пітсбургу. Окружний отаман Іван Шеремета.

Округи ділилися на сотні, на чолі яких стояли сотники. При Централі виходив тижневик "Січові вісті", редактором якого був колишній міністер ЗУНР д-р Осип Назарук. 17 березня 1924 року Головна Екзекутива Січової Організації купила 3-поверхній дім у центрі української колонії в Чикаго. Це купно було уможливлене великим датком пані Катерини Стецюк, вдови чикагівського пароха української греко-католицької церкви о. В. Стецюка.

Цей повоєнний початковий період Січей позначувався великою розполітикованістю, в якому різні отамани водили всіх куди їм тільки захотілось, хоч і самі не знали куди йти. В той час Січова організація стала на сильно радикальну плятформу, яка назверх виявлялася тим, що її члени легковажили собі свою віру і церкву, а духовну ієрархію прямо зневажали. Це дало підклад до пізніших комуністичних ідей, а далі і організацій. Багато колишніх членів Січової організації, шукаючи глибшого радикалізму, опинилися в передових рядах більшовизму, і звідси до решти розкладали і так уже схиблене життя української еміграції. Такий стан панував до 1923 року. В березні цього року в Парижі Рада Амбасадорів віддала західньо-українські землі під панування Польщі. Український національний табір в Америці почав консолідувати свої сили та старався знайти вихід з того положення, в яке загнали його різні політичні крутії на еміграції. На дальший розвиток Січової організації мали великий вплив події в Європі. В Берліні опинився з частиною свого уряду гетьман Павло Скоропадський, а в Відні поселився тодішній уряд Західньо-Української Народної Республіки. Тут у Відні знову зустрінулися міністер ЗУНР д-р О. Назарук з амбасадором УНР В. Липинським, між якими нав'язалися приятельські відносини. В. Липинський зайнявся наукою і публіцистичною працею та почав гуртувати консервативні елементи української еміграції в європейських країнах. За його ініціативою виник у 1920 році Український Союз Хліборобів Державників (УСХД), політична організація орденського типу, що стала зав'язком Гетьманського руху. Осип Назарук, натомість, в літі 1922 року виїхав з Відня до Канади для переведення між канадськими українцями позички Національної Оборони, яку проголосив центр Петрушевича. Побут Назарука в Канаді тривав трохи довше одного року і після рішення Ради Амбасадорів у Парижі, Назарук зірвав відносини з центром Петрушевича, який уже розпадався. Це був час, коли О. Назарук вів широке листування з В. Липинським і поволі приймав гетьманську ідею. В листопаді 1923 року Назарук переїхав до Чикаго, де перебрав редакцію двотижневика "Січові вісті" (пізніше переіменованого на "Січ"). За спонукою Назарука та під його ідейним керівництвом, Січова організація пройшла в 1924 році швидку й радикальну еволюцію. На V з'їзді "Січей", 30-31 травня 1924 року прийнято новий статут, скасовано в організації виборність та замінено її прин-

*Гетьманська Січ 4-ої Округи, сотня в Гемтремку під час
Листопадового свята 1929 року.*

Сидять зліва: Никола Небоженко, Степан Гава, Махайло Чемний, Михайло Крук, Тома Кошіль, Пилип Демян, Никола Бургіль. Стоять: 5-ий зліва Іван Джавала, 6-ий Василь Огрин, 8-ий Василь Яворський.

ципом призначення згори; всю владу в організації зосереджено в руках її провідника, що носив титул Головного отамана. На початку листопада 1924 року — точно рік після приїзду Назарука до США, американські Січі явно станули на гетьманській платформі, визнавши Павла Скоропадського законним гетьманом-монархом України.

Варто відмітити, що цей спонтанний патріотичний гін української громади до покінчення з хаосом і лівими радикальними ідеями, охопив теж і Канаду. Розвиток Січей у Канаді переходив менш-більш такі самі процеси, як це відбувалося в Америці. В Канаді тоді існувала "Канадійська Організація Січових Стрільців", якої Головним старшиною був Володимир Босий, покликаний на це становище з'їздом українців Східньої Канади в Торонто 25 V 1924 року і затвердженням зі всіма повноваженнями в справах Канадської організації СС з'їздом і здвигом I-ої СС бригади в Торонто 12 липня 1924 р. Централізаційний дух в Америці перенісся й на Канаду, тому 2 XI 1924 року в Детройті дійшло

до підписання Грамоти Злуки обох січових організацій з осідком централі в Чикаго. Цю грамоту підписали д-р Степан Гриневецький і Володимир Босий. З цього моменту Канадська Січ прийняла назву "Січова Організація Українців Области Канади", а Володимир Босий — Головний обозний. З цієї нагоди часопис "Січ" від 7 III 1925 року надрукував повний текст Грамоти Злуки.

Перехід на гетьманську плятформу "Січей" не відбувся без проблем. Члени виступали з організації прямо з тої причини, що новоприйнята ідея не дозволяла їм так свавільно поводитись. Нова гетьманська система наказувала їм діяти відповідально, шанувати і любити свій духовний і світський авторитет. Гетьманська ідея чітко накреслювала права людини і її відношення до влади. Це для деяких січовиків було не до смаку і багато з них виступило. Залишились тільки сильні вірою і характером, які ставили загальне добро вище свого особистого. Це діялося по цілій Америці, де проживали наші люди, було так і в нас в Мічіґані, де "Січ" розпочала свою діяльність у 1919 році.

Від 1919 року до 1923 року Округним отаманом у Детройті був Михайло Майорчак. Цей час не дав великих познаний організації життя і про нього маємо дуже мало документальних даних. Від 1923 до 1924 року Округним отаманом був Василь Коваль. Про нього знаємо, що приїхав до Детройту 1922 року і відразу вступив у ряди січовиків. Від рядового січовика скоро доходить до уряду чотаря і пізніше кошового 17-ої сотні, далі Округного організатора, а вкінці Округного отамана. Однак був це найбільш бурхливий і розполітикований період, який закінчився переходом Січей на гетьманську ідеологію. По від'їзді В. Ковалю до Чикаго, дуже коротко (19 VII 1924 — кінець 1924) Округним отаманом був Іван Каралаш. Про причини так короткого урядування не маємо певних даних. Відразу після нього отаманування IV Округом аж до 29 VI 1929 року перебрав Тома Кошіль. За його урядування IV Округа розгорнулася в потужну організацію, яка своїм членством сягнула 1000 осіб. У цей час відбувалися масові виступи і польові вправи, а в 1928 році заходом гетьманців засновано Українську школу при церкві Неп. Зач. Преч. Діви Марії під проводом Сестер Василіянок. Гетьманські січовики займалися збіркою грошей, які висилали до краю на допомогу інвалідам і сиротам.

Час від 1929-1935 року під отамануванням Пилипа Дем'яна був менш сприятливим для розвою організації, з огляду на пануючу економічну кризу. Однак, помимо того, засновано тоді Летунську школу (січень 1932), та відбуто цілий ряд маніфестаційних виступів, які спопуляризували українські справи. В 1934 році придбано перший український літак, який на посвяченні 19 серпня названо "Україна". Цей літак віддано до вжитку Другої летунської сотні. З початком 1934 року організація Гетьманської Січі змінила свою назву на Союз Гетьманців Державників. У парі з цією зміною посилено працю над поширенням

гетьманської ідеології та нав'язано тісний контакт з усіма організаціями гетьманського напрямку по цілому світі. Прийнята перед 10-ти роками гетьманська ідеологія не тільки змінила зверхній вигляд колишньої Січі, але переродила цю організацію на поважне політичне середовище. Доказом цього, наскільки сильним і впливовим був Союз Гетьманців Державників, може служити факт, що за ініціативою і посередництвом гетьманців у 1940 році завершено консолідаційний процес через створення центрального представництва української еміграції — Український Конгресовий Комітет Америки (УККА). Союз Гетьманців Державників був його співтворцем і фундатором.

Від 14 XII 1935 до 8 V 1937 року Округним отаманом IV Округу був довголітній референт культурно-освітніх справ Михайло Чемний. Під його проводом Округу відбула кілька виступів та летунських свят, що дало змогу поставити на високий рівень 2-у летунську школу, яка була занепада з огляду недуги й смерти Антона Чайковського, першого інструктора української школи в Гемтремку. В цьому ж часі зроблено своєрідний іспит гетьманцям, бо приготовлено їх привітати наслідника Гетьманського трону Й. С. гетьманича Данила. Його подорож докладно описана в книжці "За Україну", яка вийшла накладом Союзу Гетьманців Державників Америки і Канади. В травні 1937 року Округу перебрав новоіменований отаман інж. Петро Запорожець, кількалітний генеральний писар Головної управи. На нього спала найбільша честь вітати в IV-ій Окрузі престолонаслідника України Й. С. пана гетьманича Данила. В 1938 році Округу перебрав довголітній курінний з західнього Детройту, Степан Гава. Під його проводом Округу далі розвивалася та йшла непохитно державницьким шляхом.

В цей час IV Округу ділилася на 10 відділів-сотень: 1-ша сотня чоловіча, сотник Григорій Василик; 2-а сотня чоловіча, сотник Семен Берладин; 3-а сотня дівоча (Червоний Хрест), сотничка Єва Якимів; 4-а сотня чоловіча (молоді хлопці), сотник Василь Івасюк-Борнс; 5-а сотня жіноча, сотничка Катерина Бугіль. Ця сотня утримувала через цілий час трилітньої науки одну студентку в промисловій бурсі Львова. Авіаційна сотня була під проводом сотника Дмитра Ковальчука і гарматний відділ під проводом енергійного сотника Івана Шеремети. Це шість сотень зорганізовані в Гемтремку. На заході міста Детройту були: 12-а сотня жіноча, яка теж удержувала одну студентку у Львові, провідник пані Емілія Запорожець; 16-а сотня чоловіча, сотник Євген фон Драґінда; 15-а сотня чоловіча (молодеча), сотник Іван Гава; і сотня дівоча (Червоний Хрест), сотничка панна Анна Самотіс.

Щоб мати повніший образ діяльності членів 4-ої Округи СГД, колишніх січовиків та частково ще членів 24-ої сотні з-перед 20-ти років, подаємо цю маленьку табельку, що показує, як велося господарство 4-ої Округи за час від 1922-1938 року:

*Инж. Петро Запорожець, Окружний отаман 4-ої
Округи СГД 1937-1938, голова УГОА, 1959-1963.*

Українська державницька преса	\$6,000.00
Фонд летунської школи	3,800.00
Допомога інвалідам Української Армії	2,100.00
На "Рідну школу" у Львові	1,400.00
Допомога укр. студентам у Відні і Празі	600.00
Фонд негайної помочі у Вашингтоні	375.00
Авіаційний Фонд	300.00
Укр. католицька церква в Гемтремку	200.00
Т-во Просвіта у Львові	200.00
Цілі гуманітарного характеру	150.00
Місцева "Рідна школа"	150.00
Українські сироти у Львові	100.00
Наукове Т-во ім. Шевченка	100.00
Т-во охорони дітей і молоді у Львові	54.00
Укр. університет у Львові	50.00
Т-во охорони стрілецьких могил	50.00
Разом	\$15,629.00

Повищі числа далеко не всі, зібрано їх побіжно з того матеріалу, що zostався нам у руках до цієї пори.

У такому стані проіснував СГД аж до Другої світової війни. В березні 1942 року під натиском урядових чинників США, розв'язано СГД, видання тижневика "Наш стяг" припинено, а все майно на підставі "Ухвали про розв'язання Союзу Гетьманців Державників", яке було поміщене в останньому числі "Нашого стягу" з датою 28 III 1942 — "по сплаті довгів передати всякі оставші гроші яко жертву Американському Червоному Хресту". Ліквідація наступила в наслідок наклепів і агітації лівих прокомуністичних американських кіл, яким Гетьманська організація стояла на перешкоді в баламученні необзнайомленого американського суспільства. Так закінчився перший етап праці і діяльності Гетьманської організації на цьому терені.

Після закінчення Другої світової війни і конференції в Потсдамі стало ясно, що в новому укладі політичних сил для західніх демократій і уряду США виринув новий і можливо більш потужний ворог — Советський Союз. В Америці повіяло новим, протикомуністичним духом. Американський народ почав мобілізувати всі свої сили проти комунізму. Змінилося і відношення урядових чинників до всіх відомих протикомуністичних організацій. Завдяки цьому новому політичному кліматові, в Детройті взялися до віднови Гетьманської організації ветерани з СГД. В 1948 році вони створили Ініціативний гетьманський комітет у склад якого входили: П. Запорожець, М. Чемний, Є. Драгінда, Н. Небоженко і С. Гава. Одержавши затвердження організаційного чарту штатним урядом у Ленсінгу з датою 29 X 1948 року, негайно створено тимчасову Головну управу, яку очолили П. Дем'ян — голова, П. Запорожець — генеральний писар, М. Чемний — діловод і Н. Небоженко — скарбник. Нова організація розпочала свою діяльність під назвою Українська Гетьманська Організація Америки (УГОА).

Перший крайовий з'їзд УГОА відбувся в Гемтремку в днях 2-3 і 4 вересня 1950 року, на якому було прийнято статут і обрано першу Головну управу, до якої увійшли Йосиф Білоус — голова, Євген Драгінда — заступник голови, Олександр Наконечний — секретар, Валентина Кавка — заступник секретаря, Юліян Цебринський — скарбник, Юрій Кульчицький — фін. референт, Тома Кошіль — організаційний референт і проф. Михайло Овчинник — культ. осв. референт.

Другий крайовий з'їзд відбувся теж у Детройті 1 і 2 вересня 1951 року, на якому було обрано нову Головну управу в такому складі: Йосиф Білоус — голова, Михайло Чемний — 1-ий заступник голови, ред. Євген Зиблікевич — 2-ий заступник голови, інж. Михайло Гаврилів-Бояр — секретар, інж. Володимир Базилевський — заст. секретаря, Василь Івасик-Борнс — скарбник, інж. Михайло Первак — фін. референт.

Відновлена Гетьманська організація прийняла зовсім інші форми

від її попередника СГД як під оглядом зовнішнім, так і відносно її внутрішньої побудови, методу праці і навіть членського складу. Перш за все, УГОА стала американською інституцією зі зміненою метою та незалежною від чужосторінніх центрів. Її організаційна структура побудована на демократичних принципах, забезпечених статутом. Зникли уніформи і парамілітарний устрій, головний провід вибираний через делегатів, а не призначуваний згори. Однак ліквідація старої організації відбулася дуже негативно на УГОА. Зі старих членів до нової організації повернулася дуже мала частина і то тільки на терені Детройту й Чікаґо, де вона була найсильнішою. Все майно старої організації пропало, включно з будинками, друкарнею і іншим надбанням, так що для УГОА прийшлося починати від нічого. З масовим приїздом нової еміґрації, почали прибувати і гетьманці з Європи, освітній рівень яких, відмінні умови життя і ще свіжий зв'язок з Україною, спонукало до непорозумінь і внутрішніх конфліктів, які пізніше призвели до глибшого роздору. До цього ще долучився і спір на тлі релігії. Як уже було згадано, старі члени в переважаючій більшості були католики, які ставилися з недовір'ям до православних гетьманців, спеціально тих, які приїхали з підсоветської України. Їхні методи праці і партійно-ідеологічний підхід були чужими для уже вкорінених американських громадян. Можливо, що заважив тут також поганий досвід з "отцем" А. Пилипенком, який скриваючись під рясою православного священника, криво і брехливо свідчив проти СГД під час інвестиґацій в 1942 році. В такій атмосфері назрівав конфлікт, який виріс у повній ширині в половині 1952 року. Конфлікт цей виринув на терені Головної управи між тодішнім її головою Йосифом Білоусом і рештою членів управи. За Білоусом стала переважна більшість старих членів, зорганізованих у 1-ому відділі у Гемтремку. Іскрою незгоди стала розбіжність у поглядах по відношенню УГОА до УККА, при чому Й. Білоус зайняв крайньо негативне становище включно до виходу УГОА зі системи УККА. Це, звичайно, не було головною причиною роздору, бо окрім уже згаданих, існували конфлікти особистого характеру. Переговори і навіть особиста інтервенція Й. С. гетьманича Данила, який в жовтні 1953 року відвідав гетьманські громади в Америці, не переконали Й. Білоуса і його групи, чим завершено розкол. В наслідок того, поважна частина членства місцевого відділу в Гемтремку відійшла від УГОА, створивши нову гетьманську організацію під назвою Українсько-Американський Гетьманський Союз (УАГС). Головою цього новотвору став Й. Білоус. Однак виниклий розкол прийняв виключно льокальний характер і відсутні були в нім якінебудь ідеологічні розходження. Варто зауважити, що УАГС не відійшов від основних засад, прийнятих у Гетьманському Русі включно з визнанням авторитету роду Скоропадських як правових переємців Гетьманської Булави. Це було причиною, чому цей розкол не поширився на решту Гетьманського Руху.

Щоправда, перенісся він на канадський терен, де в особах Володимира Босого і Василя Стуса УАГС знайшов собі прихильників. Однак до створення другої організації, конкуруючої з СГД Канади, там таки не дійшло. Компромісове об'єднання між УГОА та УАГС осягнуто в 1958 році, на підставі якого УАГС підпорядкувався під УГОА, але тимчасово зберіг свою назву і свою управу. Згодом до цілковитого злучення прийшло в серпні 1963 року, коли УАГС прийнято до УГОА як 15-ий відділ у Гемтремку. Так закінчилася самотня внутрішня криза в історії Гетьманського Руху. Це знаменний факт і вартий спеціальної уваги, бо це самотнє українське середовище, в якому поняття авторитету і єдності є найвищим законом.

На цей час припадає скликання ІІІ-го крайового з'їзду УГОА в днях 30-31 серпня і 1 вересня 1952 року. На ньому було обрано Головну управу в складі: д-р Мирослав Сіменович з Чикаго — голова, М. Чемний — 1-ий заст. голови, ред. Є. Зиблікевич — 2-ий заст. голови, інж. Петро Запорожець — 3-ій заст. голови, інж. М. Гаврилів-Бояр — секретар, проф. Андрій Москаленко — заст. секретаря, Ю. Цебринський — скарбник, Є. Драгінда — фін. референт. На цьому з'їзді було засновано

Гол. управа УГОА 1959 року: сидить посередині поч. голова д-р. Мирослав Сіменович. Стоять зліва направо: фін. реф. Любомир Бей, голова інж. Петро Запорожець, гол. секретар Омелян Бей, 1-ий заст. голови інж. Михайло Гаврилів-Бояр, гос. реф. Євген Ф. Драгінда, 3-тій заст. голови проф. Михайло Овчєнник, 2-ий заст. голови Михайло Чемний. Неприсутні на знімку: гол. скарбник Юліян Цебринський, реф. преси інж. Михайло Первак і член управи Никола Небожєнко.

Ідеологічно-політичну комісію, до президії якої увійшли: д-р Володимир Бачинський — голова, суддя Дмитро Левчук, проф. д-р Василь Гришко, проф. д-р Микола Гадзінський і д-р Микола Рознатовський, як члени. Завданням цієї комісії було розробляти ідеологічно-суспільні проблеми українського народу в світлі вчення В'ячеслава Липинського, як рівнож уложити конституційні основи Української Гетьманської Держави.

Хоч як короткотривалою була криза всередині УГОА, але шкода була поважною. Крім матеріальних втрат, затрата дорогого часу й енергії, та відхід певного числа членського активу, сповільнило ріст організації, яка так імпозантно починала своє нове життя. Незабаром УГОА пережила тяжкий удар — несподівану смерть Й. С. гетьманича Данила, дня 23 лютого 1957 року. Помимо того, що в Гетьманській Русі був усталений порядок Правопереємства в роду Скоропадських на підставі старшинства, згідно з яким найстарша донька гетьмана Павла, Марія Скоропадська перебрала 24 лютого 1957 року Верховне керівництво Гетьманським Рухом, то однак втрата вельминадійного і енергійного гетьманича позбавила цей Рух наслідника Гетьманської Булави по чоловічій лінії, і незвичайно здібного провідника.

Щоб хоч у якийсь спосіб заповнити пекучу потребу одного Всегетьманського центру, в днях 4-5 і 6 липня 1958 року був скликаний до готелю Шаратон-Каділляк у Детройті, Перший Всегетьманський делегатський конгрес. Участь в цьому конгресі взяли делегати або їхні уповноважені представники від усіх крайових гетьманських організацій. Конгрес прийняв схему управління Гетьманським Рухом, і вибрав 35 активних і 17 резервових членів, які творили т. зв. Генеральну Раду Гетьманського Руху. На першій сесії пленуму цієї Ради, яка відбулася в Детройті 31 травня 1959 року, уконституовано Вищий Провід Гетьманського Руху — Гетьманську Раду, на чолі якої став проф. д-р Микола Гадзінський, і Гетьманську Управу, на чолі якої став суддя Дмитро Левчук. У такій формі, за винятком персональних змін, залишився Вищий Провід Гетьманського Руху до сьогодні.

На час Першого Всегетьманського конгресу, УГОА була зорганізована в 14-ох місцевих відділах, розкинутих по більших скупченнях українського поселення. Поодинокі, широко розкинені члени були включені до т. зв. Центрального Відділу, яким адмініструвала Головна Управа. Характерною прикметою членства УГОА було те, що тут належали переважно старші віком, консервативно думаючі інтелектуалісти і висококваліфіковані професіоналісти. Це було знаменне тим, що Гетьманська організація в другому періоді свого існування розгорнула діяльність по лінії ідеологічно-політичній, а не організаційній, як це робили її попередники в Гетьманських Січах. Треба пам'ятати, що нова еміграція була зовсім відмінною від попередньої як по відношенню до її інтелектуально-освітнього рівня, так і відносно її політично-іде-

Гол. управа УГОА 1981 року. Сидять зліва направо: гол. секретар Євген Ф. Драгінда, гос. реф. Степан Гава, голова Любомир Бей, гол. скарбник Михайло Кушнір. Стоять зліва направо: прот. секретар Андрій Микитенко, 1-ий заст. голови Антін Деркач, член Контрольної комісії Василь Огрин. Неприсутній на знімку 2-ий заст. голови проф. Юрій Яремківч.

ологічної свідомости і приналежности. Тому в цих нових умовах еміграційного життя, УГОА поставила собі на меті усвідомляти український загал в світлі вчення В'ячеслава Липинського, поширювати ідею Гетьманської Держави. Це завдання УГОА взялося виконувати через посилену видавничо-публіцистичну діяльність. І так в Нью-Йорку засновано видавничу спілку "Булава", яка видала цілий ряд книжок переважно з гетьманської тематики. Заходом цієї спілки через кілька років виходив журнал "Державницьким шляхом".

Згодом у Філядельфії з рамени гетьманців і завдяки їхніх фондів було засновано Східньо-Європейський Дослідний Інститут ім. В. Липинського. Підставою до заснування інституту було просто чудесне збереження і перевіз особистих і родинних архівів В'ячеслава Липинського до Філядельфії. До цього пізніше долучилися архів роду Скоропадських та інших визначних східньо-європейських родів. Сьогодні при інституті гуртується цілий ряд визначних українських науковців-істориків, які досліджують східньо-європейську проблематику. Між ними багато молодих українських докторантів. Серед наукового американського світу інститут відомий як поважна українська наукова установа консервативного напрямку. Інститут уже видав ряд науково-

дослідних праць з архівального майна свого патрона, а в майбутньому планує ще багато ширшу видавничу діяльність.

Окрім цієї видавничої діяльності слід відмітити, що в Торонто спочатку виходив єдиний орган української консервативної думки, тижневик "Український робітник", який опісля переіменовано на "Батьківщина", і який появляється до сьогодні у формі місячника. Цей пресовий орган у великій мірі завдячує свою появу допомозі від УГОА і членства.

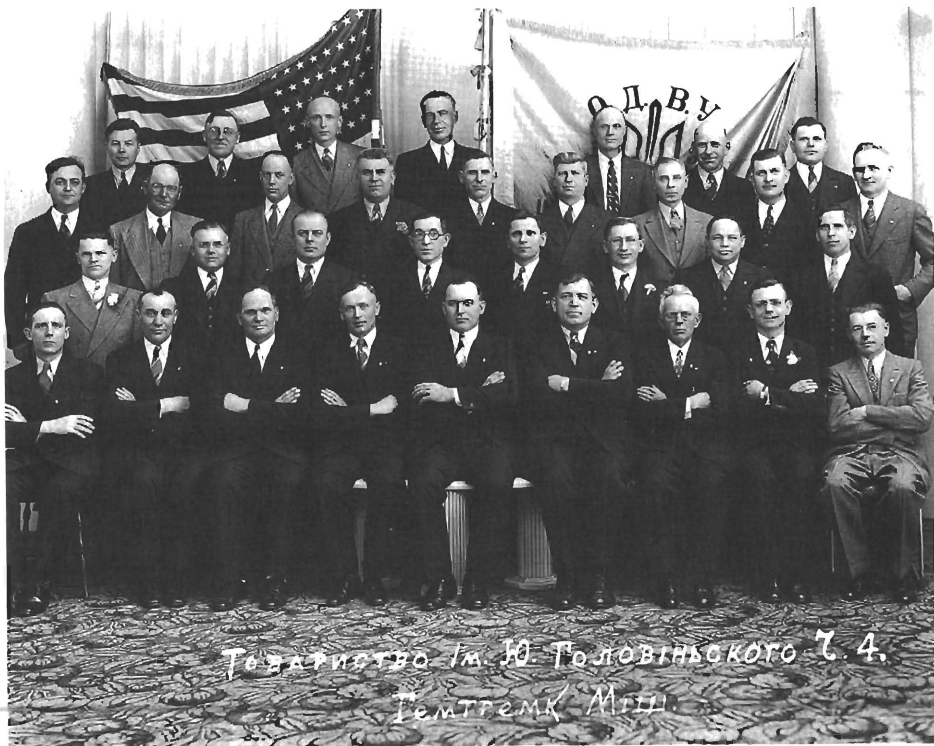
Переглядаючи цю коротку історію Гетьманської організації на цьому терені, бачимо, який великий вклад дала ця організація в суспільній, освітній, церковній і політичній ділянках наших українсько-американських громад. Але цей вклад гетьманців слід числити не тільки самими цифрами, датами подіями чи іншими статистичними даними, але треба віднотувати їхній моральний і ідейний вплив, яким вони збагатили і ушляхетнили нашу громаду. Глибоко прив'язані до своїх церков, вони були їхньою основою і підпорою. Ведучи широку гуманітарно-харитативну акцію, вони дали доказ, що допомога ближнім, а спеціально своїм братам українцям — є найбільшою чеснотою. Тому не диво, що вони були першими, які включилися в акцію спровадження скитальців, не дивлячись на їхнє політичне переконання чи релігійну приналежність. У політичному і громадському секторі вони привернули увагу загалу до світлих традицій української державности, та високо ставили послух і повагу до світських і церковних авторитетів. Їхній консерватизм вносив, можливо часом цілком незамітно, почуття балянсу і стабільности до часто розпалених політичних темпераментів на форумах всеукраїнської діяльности. Тому сьогодні варто висловити Гетьманській організації щире признання за її заслуги в цій громадській праці та побажати їй нових успіхів, щоб вона й надалі йшла слідами своїх кличів: Праця і лад, Бог, гетьман і Україна!

ОРГАНІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ

Організація Державного Відродження України (ОДВУ) була створена в Америці життєвими потребами українського народу в боротьбі за визволення. Після прогри визвольних змагань українського народу в 1917-1920 роках, колишні старшини й вояки українських армій УНР і УГА зорганізувалися в підпільну Українську Військову Організацію (УВО) і під командою полк. Євгена Коновальця далі продовжували боротьбу.

Підо впливом політичної діяльності УВО в Західній Україні та після перших відвідин коменданта УВО полк. Євгена Коновальця в США в 1928 році, почала жевріти думка про потребу створити окрему організацію, яка мала б за ціль популяризувати визвольну боротьбу на рідних землях та творити матеріальну базу для цієї боротьби. В часі других відвідин полк. Є. Коновальця в США в 1929 році, за його почином, повстала суспільно-політична організація під назвою "Організація Державного Відродження України", яка мала заступати інтереси визвольних змагань на рідних землях та творити матеріальну базу для цих змагань. Найвище керівне тіло організації "Центральна управа ОДВУ" мала місце осідку в місті Нью-Йорку. Першим головою ОДВУ був проф. Григорій Герман, а секретарем був Євген Скоцко. Ще в тому році були зорганізовані перші відділи ОДВУ в кількох українських осередках. Членами ставали колишні старшини й вояки українських армій, що прибули до Америки після Першої світової війни, і громадяни-прихильники українського націоналістичного руху. Українські емігранти радо відгукнулися на заклики Проводу ОУН і закладали нові відділи ОДВУ та організовано переводили в життя заплановані Центральною управою ОДВУ різні акції і дії. Завдяки тому в короткому часі постали відділи ОДВУ в усіх більших і менших українських скупченнях США.

1930 року в Детройті-Гемтремку був зорганізований 4-тий відділ ОДВУ ім. Юліяна Головінського. До першої управи відділу були вибрані

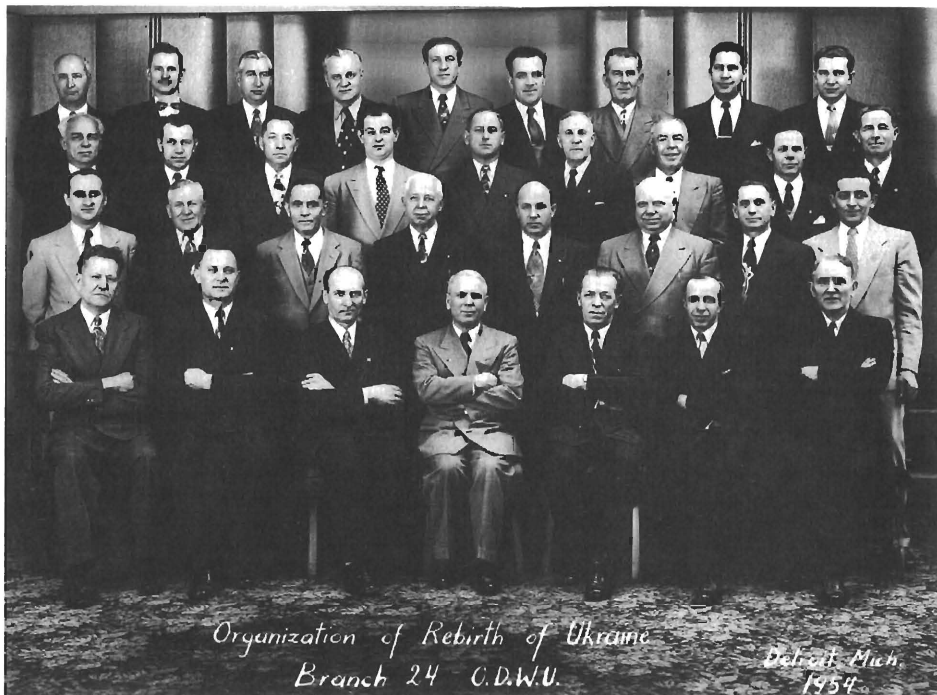

*Організація Державного Відродження України,
4-тий відділ ОДВУ.*

Сидять зліва: Іван Чайковський, Михайло Джамага, Іван Костюк, Павло Стажінський, Микола Горин (голова), Онуфрій Курочка, Данило Рубаха, Микола Машталяр, Микола Стахів. 2-гий ряд: Павло Бавровський, Василь Кіцула, Володимир Туркевич, Андрій Холявка, Микола Тиро, Іван Заблоцький, Данило Шалалай, Василь Герула. 3-тій ряд: Микола Лозовчук, невідомий, Василь Будор, Михайло Бабій, Ілля Дич, Іван Сегда, Іван Геник, Василь Негрич. 4-тий ряд: Петро Зайло, Петро Сеньків, Василь Кушнір, Петро Стефаняк, Богдан Гаврилюк, Андрій Патра.

Онуфрій Курочка — голова, Іван Курчак — секретар, Данило Войтишин — скарбник. Члени управи — Василь Кушнір, Данило Рубаха, Михайло Бабій.

1932 року в Детройті-Захід засновано 24-тий відділ ОДВУ ім. полк. Євгена Коновальця. Перша управа відділу була вибрана: Теодор Петрик — голова, Ілярій Семенен — секретар, Стефан Левкут — скарбник. Члени управи — Володимир Дідик, Дмитро Дубрівний, Володимир Сковрон. Уже по кількох роках росту ОДВУ зайшли зміни в її організаційній системі. Із членів-жінок ОДВУ створено харитативно-допомогову організацію "Український Червоний Хрест", назву якої змінено в 1940 році на "Український Золотий Хрест" (УЗХ). Український Золотий

24-тий відділ ОДВУ

Сидять зліва: Іван Смерека, Андрій Колодько, Роман Юшкевич, Микола Семеген (голова), Іван Кальниченко, Олекса Червак, Василь Білинський. 2-гий ряд: Петро Залуга, Роман Павлюк, Дмитро Дубрівний, Василь Волканич, Павло Ващук, Адам Дутка, Василь Семеген, Микола Дякун. 3-тій ряд: Володимир Скворон, Григорій Смолій, Стефан Левкут, Михайло Гудзуляк, Ілярій Семеген, Іван Білоус, Кіндрат Михальчук, Василь Яворський, Василь Марш. 4-тий ряд: Андрій Маланин, Іван Батурин, Стенлей Наконечний, Осип Короп'юй, Василь Гевко, Ярослав Варивода, Стефан Заяць, Іван Окуфрик, Петро Семеген.

Хрест, братня організація ОДВУ, перебрала всі допомогіві акції ОДВУ на терені США. Таким чином із членів-жінок 4-го відділу ОДВУ в Гемтремку створено 34-тий відділ УЗХ і його очолила п. Юлія Чайківська, що до сьогодні з ним успішно працює і ним провадить.

З членів-жінок 24-го відділу ОДВУ створено 14-тий відділ УЗХ і його очолила п. Анна Левкут, яка також невпинно працювала у відділі і ним провадила аж до своєї смерті в 1986 році.

За час свого існування до вибуху Другої світової війни ОДВУ організувала масові протести, віча проти штучного голоду в Україні в 1932-1933 роках, проти сталінських "чисток" та нищення української культури московсько-більшовицьким терором; проти гноблення українців польським урядом у Західній Україні, головно проти масових процесів над українською молоддю, та нищення українських католиць-

ких і православних церков на Холмщині і Волині. Численні грошові збірки, що їх проводила ОДВУ з іншими українськими організаціями, дали змогу вислати сотки тисяч доларів на допомогу визвольній боротьбі на рідних землях і на допомогу тим, що стали жертвою цієї боротьби. У вересні 1938 року відділи ОДВУ і братні організації ОДВУ в Детройті влаштували віче разом з іншими українськими організаціями в обороні національно-державних прав Карпатської України. Відділи УЗХ в Детройті перевели при співпраці громадських і церковних організацій дуже успішну збірку одержі, поживи і медикаментів для населення Карпатської України. Всі більші акції як маніфестації, віча, грошові збірки, ОДВУ переводила при співпраці громадських комітетів з представників майже всіх українських організацій. Велику самосвітню і культурну працю виконала ОДВУ своїми відділами в українській громаді. Численні доповіді, вистави, концерти, академії і забави національно освідомлювали нашу громаду та об'єднували весь український національний елемент в один спільний фронт допомоги визвольній боротьбі.

Роки 1938-1939 це роки найбільшого росту ОДВУ і її найбільших успіхів. ОДВУ очолювана тоді проф. Олександром Неприцьким-Грановським при співпраці Володимира Різника, Євгена Скоцка, Володимира Душника дала чи не найбільший моральний і матеріальний вклад у визвольні змагання українського народу на рідних землях. В тому часі 4-тий відділ ОДВУ, очолюваний Миколою Ґориним, і 24-тий відділ ОДВУ, очолюваний Володимиром Дідиком, досягли вершка свого росту і успіхів у праці. До росту і успіхів ОДВУ в Детройті безперечно причинилися члени управ наших відділів і деяких з них сьогодні згадаймо: Василь Кушнір, Павло Старжинський, Іван Костюк, Ілярій Семенен, Дмитро Дубрівний, Михайло Бабій, Андрій Патра, Микола Тиро, Іван Кривий, Микола Семенен, Володимир Сковрон, Максим Чубка, Данило Рубаха, Микола Машталір, Микола Стахів, Павло Стружовський, Стефан Левкут, Теодор Петрик і інші.

Багато з тих відданих працівників відійшли від нас навіки. Згадаючи їх імена, схиляємо голови в глибокій пошані. А з тих нечисленних піонерів і засновників ОДВУ, що ще залишилися між нами, згадаймо невиспущих працівників Юлію Чайківську, Марію Бушард, Анну Золу, Іларія Семенена і Михайла Бабія.

Безпощадні кампанії наклепів і доносів проти ОДВУ, які робили різні комуністичні і прокомуністичні групи перед і під час Другої світової війни, дуже послабили працю організації і дуже вплинули на її членство. По війні вже не вдалося відновити сили і чисельности членства ОДВУ, хоч для підсилення її рядів прибули нові емігранти. По війні ОДВУ далі продовжує свою працю для допомоги визвольній боротьбі українського народу, самостійно і в рамках УККА до 13-го

конгресу в 1980 році. Тепер ОДВУ працює в системі Українсько-Американської Координаційної Ради.

В повоєнних роках 4-тий відділ ОДВУ очолювали Микола Горин, Євген Зубальський, Матей Боришкевич, Іван Лотоцький і Степан Білий. В 24-му відділі ОДВУ головами були Микола Семенен, Іван Білоус, Микола Дякун, Ярослав Варивода і Микола Дякун.

Це є короткий нарис початків і діяльності ОДВУ і її відділів у Детройті. На протязі майже 60 років праці ОДВУ, яке будемо відзначувати в 1989 році, Організація Державного Відродження України змагала до того, щоб на допомогу визвольній боротьбі нашого народу включити всі наші національні сили в діяспорі, об'єднані громадською згодою.

МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ В ДЕТРОЙТІ

Перший конгрес українців США відбувся у Вашингтоні 24 травня 1940 року, при участі 805 делегатів із 168 місцевостей. Тоді було створено одну центральну репрезентацію — Український Конгресовий Комітет Америки. Намічено широкі пляни дій на загально крайовій базі.

На жаль, перші кроки діяльності УККА припадали в роках Другої світової війни. Намічені пляни важко було здійснювати, поперше: воєнними обставинами країни, а подруге, ССРП був воєнним союзником альянтів проти нацистської Німеччини. Цей союз сильно сприяв розвиткові советофільства в США. Таку ситуацію спритно використовувала советська агентура, ширячи фальшиву пропаганду, мовляв, українці співпрацюють із гітлерівською Німеччиною і є ворогами Америки. Цю фальшивку підхопила американська мідія, роздуваючи її до велетенських форм. В наслідок таких акцій з боку мідії деякі українські установи припинили свою діяльність, а навіть перестали існувати.

Цей стан сильно позначився на Другому конгресі УККА, що відбувся у Філядelfії 22 січня 1944 року, при участі заледве 235 делегатів (майже одна четвертина I-го Конгресу 1940 року). Тоді з УККА виступив Український Робітничий Союз (сьогодні Братський).

Третій конгрес не вніс істотних змін у своїй діяльності. Натомість серед делегатів виринула думка організувати клітини (відділи) УККА в окремих громадах, в тому добачали ефективність дій централі.

І так у суботу, 21 червня 1946 року, в залі Українського народного дому при вул. Мартін відбулися установчі збори філії УККА в Детройті-захід. У нарадах, згідно з інформаціями Анни Левкут — заступника голови Ініціативного комітету, взяло участь понад 20 осіб, в тому представники організацій та індивідуальні члени. До управи вибрано: Володимир Дідик — голова, Марія Голей — заступник, Микола Небоженко — протокольний секретар, інж. Іван Дячун — скарбник (фінан. рефе-

рент); Контрольна комісія: Франко Гузіль, п. Гулька і Марія Сена.

Збори прийняли постанову, що кожний член філії має вплатити 1 дол. вступного та 25 центів місячної вкладки. Вирішено найближчим часом скликати інформаційне віче разом з відділом УККА в Гемтремку.

Дня 28 листопада 1948 року на голову філії УККА вибрано Миколу Шустакевича. Родина Шустакевичів, Микола і його дружина Юлія, походили з Тернополя, належали до визначних інтелігентів. Микола провадив українське радіомовлення (перше в Детройті), Юлія театральна акторка, співачка-солістка, а передовсім взірцева суспільно-громадська діячка, пізніше зразкова секретарка філії УККА. Тоді вже до праці філії УККА почали включатися деякі з-поміж новоприбулих із скитальських таборів Європи (напр. Пилип Сотник та інші). Вони причинювалися до поживлення праці УККА.

Четвертий конгрес УККА відбувся 5 листопада 1949 року. Побіч багатьох корисних ухвал, вирішено створити Український народний фонд, у висоті 100 тисяч дол. річно. Висота національного датку від родини мала бути 10 дол. річно. З Народного фонду мали користати різні суспільно-громадські, наукові та політичні установи США.

На загальних зборах філії УККА 14 січня 1951 року вибрано на голову Франка Гузіля. Тоді до управи увійшов мгр. Михайло Дужий — заступник та сім членів з новоприбулої еміграції.

До часу створення філії УККА українську громаду Детройту репрезентувала Федерація американських українців штату Мічіган. Вона об'єднувала всі організації Детройту, без огляду чи вони діяли на сході, чи на заході міста. Згідно із статутом УККА, місцеві клітини, тобто філії чи відділи являлися репрезентаціями громади, серед якої діяли. На тому тлі виникло суперництво та повне непорозуміння. До того Федерація була під впливом демократичного середовища організацій різних демократичних напрямків, Філія об'єднувала демократичні організації суто правого напрямку. Суперництво дійшло до того ступеня, що 1954 року відбулося в Детройті одночасно два відзначення роковин Державности України. Одне в Українському народному домі при Мартін (УККА), друге в шкільній залі при тій самій вулиці, близько чверть милі побіч себе. Обидві імпрези були багатолюдні.

1952 року вибрано поновно на голову Франка Гузіля, секретарем став автор цих рядків (був на різних постах в управі до 1984 року).

У січні 1953 року сповнялося 35-ліття Державности України. На доручення централі УККА, відділ у Детройті поробив заходи в штаті, щоб губернатор проголосив день 22 січня 1953 року Днем Української Державности. Заходи увінчалися успіхом і тодішній губернатор Дж. Меннен Вільямс видав відповідну проклямацію. Це була перша проклямація штату в США. У наступному році фотокопії ми висилали до інших відділів, бо для їхніх губернаторів це була незрозуміла новість.

Два роки пізніше, тобто 1955, акціями тодішнього відділу УККА, що

його очолював Іван В. Іванчук, та рішучими заходами д-ра Марусі Бек, яка в той час була президенткою міської ради Детройту, а дещо пізніше діючим мером, почалося вивішування українського національного прапора.

22 січня кожного року, вивішування українського національного прапора, побіч американського на одній щоглі, стало традицією як для української громади метрополії Детройту, так і міської ради. У 1985 році за мера Колмена Янга, із невідомих ближче причин, відмовлено всім національностям, а тому й українській, вивішування їхніх національних прапорів, мовляв, на тому тлі виникали етнічні непорозуміння.

На початку лютого 1953 року головою відділу УККА вибрано Теодора Михальчука. В тому році сповнилося 20 років Великого голоду в Україні. Для гідного відзначення дати тієї найбільшої трагедії України ХХ століття, створено з рамени УККА Громадський комітет. Такий самий комітет створила Федерація американських українців штату Мічіган. Згодом обидва комітети злучено. Його очолив мґр. Михайло Дужий. Відзначення мало форму одностайної всегромадської маніфестації, в якій 23 травня взяло участь понад 14 тисяч українського громадянства метрополії Детройту.

На загальних зборах 31 січня 1954 року вибрано головою Івана Іванчука. При його каденції зібрано найбільшу суму Національного датку за весь час існування відділу. Разом із зїздом УККА в Гемтрем-ку", в якому поруч статей на актуальні теми поміщено списки платників Національного датку всієї метрополії до 1955 року включно.

Дня 24 квітня 1955 року відділ УККА очолив мґр. Михайло Дужий. При його каденції багато часу та енергії зужито на внутрішньо-організаційні справи. За його головства відділ змінив свою назву на "Метрополітальний відділ УУКА в Детройті".

У першому році Метрополітальний відділ УККА діяв дуже інтенсивно, передовсім над консолідацією всіх громадських установ; посилено збірку Українського національного датку; імпозантно відзначено роковини Листопадового Зриву та Державности й Соборности України.

12 травня 1957 року на голову Метрополітального відділу УККА вибрано д-ра Дениса Квітковського. Каденція тієї управи тривала два роки і проходила ще більш інтенсивно. Головно нав'язано й поширено контакти з американськими урядовими та адміністраційними ко-лами в Лансінґу та Детройті. В тому багато допоміг тодішній репортер щоденника "Детройт Ньюз" Джімі Ендерсон, відомий приятель українців.

Проф. Григорія Тренда вибрано головою Метрополітального відділу УККА 5 червня 1960 року, а 1961 року вибрано на голову ред. Михайла Бажанського. В часі його каденції зростали непорозуміння між обидвома відділами УККА. Найбільше непорозумінь відчувалося в підготові відзначування роковин Державности України. Це були дуже дрібні справи, які поглиблювали конфлікт та непорозуміння. Виразно

Підписання Проклямації Дня Української Незалежності в Лансінгу, Мічіган, 6 січня 1957 року. Зліва направо: адв. Стефан Луцький, Франко Гузіль, Василь Довгань, Оксана Мельник, д-р Денис Квітковський, губернатор Дж. Меннен Вільямс підписує проклямацію, Текля Довгань, Іван В. Іванчук, Василь Папіж.

Піднесення українського національного прапора біля ратуші міста Детройту, 22 січня 1984 року. Прапор придержує д-р Марія (Маруся) Бек.

зарисовувався поділ на громаду з одного боку, яку репрезентував Метрополітальний відділ УККА та середовище нинішнього Визвольного Фронту, що гуртувалося при відділі УККА в Гемтремку. За ініціативою ред. М. Бажанського прийнято відзначування загальногромадських імпрез, тобто роковин Державности України, ротаційним порядком.

У травні 1963 року імпозантно та масово відзначено 30-ліття Великого голоду в Україні.

На закінчення своєї каденції ред. Михайло Бажанський видав окремою брошуркою звіт своєї праці з намаганням досягти згоди в громаді.

У 1964 році управу Метрополітального відділу УККА очолив інж. Василь Колодчин. Через сім років його поновно перевибрали, і так він був на тому посту до 1971 року. Побіч багатьох різних громадських акцій, найважливішим було імпозантне відзначення 60-ліття Української Національної Революції, 1967 року за участю прем'єра уряду УНР проф. Бориса Мартоса та цілої низки представників американської адміністрації. У 1968 р. відбулося величаве відзначення 50-ліття Української капелі бандуристів ім. Т. Шевченка. Завдяки дбайливій організації інж. Миколи Кунинського, фін. реф., збірка Національного датку осягнула рекордову суму.

Інж. Богдана Петріну вибрано на голову загальними зборами 27 лютого 1971 року. Очолював управу аж до 9 грудня 1978 року. Це були роки, що позначалися найбільшою стабільністю відносин у громаді й тому управа могла без особливих перешкод виконувати головні завдання, що виникали на порядку дня.

На загальних зборах 9 грудня 1978 року головою Метроп. відділу УККА вибрано д-ра Антона Жуковського. Діяльність відділу припала в дуже бурхливі роки громадських відносин. Акції проти ген. П. Григоренка, як головного промовця на відзначенні роковин Державности України; приїзд до Детройту Валентина Мороза; відвідини генерала Сема Яскілки, головнокомандувача Американського Марінс Корпс (він же був головним промовцем на відзначуванні роковин Державности України); врешті XIII конгрес УККА в Філядельфії, на якому настав двоподіл української спільноти в США. Дуже важливою діяльністю голови були зв'язки із широкими колами високопоставлених осіб американських законодавчих та урядових чинників.

Загальні збори Метрополітального відділу УККА 30 квітня 1982 року на голову вибрано Зенона Василькевича. Увесь час поки відбувалися всякі акції замирення в громаді, централія УККА своїми листами вимагала самоліквідації, бо вона визнавала репрезентантом громади Детройту відділ УККА південно-східнього Мічігану. Метрополітальний відділ УККА діяв як самостійна установа, задержуючи право репрезентації громади метрополії Детройту. Тим часом зорганізувалася Українсько-Американська Координаційна Рада.

З ініціативи Метрополітального відділу УККА зорганізовано в Де-

троїті Громадський комітет для відзначення 50-ліття Великого голоду в Україні. У всегромадській маніфестації з того приводу, що відбулася на головній вулиці та середмісті Детройту, взяло участь понад 4 тисячі народу. Маніфестація відбулася в неділю, 12 червня 1983 року. Комітет очолювала д-р Маруся Бек.

В лютому місяці 1984 року зорганізовано Ювілейний комітет для відзначення 50-ліття суспільно-політичної праці д-ра Марусі Бек. Відзначення відбулося 16 червня 1984 року за участю д-ра Петра Саварина — президента СКВУ (головний промовець) та 500 учасників.

Чергові загальні збори (й останні) Метрополітального відділу УККА відбулися 19 травня 1984 року. Присутні представники складових установ вирішили припинити діяльність відділу УККА, а на його базі заснувати таку саму репрезентацію громади Детройту під назвою: Метрополітальний Відділ Українсько-Американської Координаційної Ради.

Так закінчив своє існування та творчі дії на протязі 36 років відділ УККА (створений 21 червня 1946 року, розв'язаний 19 травня 1984 року). Він, як репрезентант громади, сповнив гідно свій почесний обов'язок.

*Антін Кобилянський
Михайло Ласка*

УКРАЇНСЬКИЙ КОНГРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ (УККА) Відділ південно-східнього Мічігану

У грізні роки Другої світової війни, коли дві диктатури Берлін і Москва змагалися за панування над світом, вільні українці на землі Вашингтона відчували великий брак репрезентативної централі, яка була б речником і оборонцем українських прав перед американським урядом, створили свою організацію організацій — Український Конгресовий Комітет Америки. Від самих початків УККА мав організувати й унапрямувати українську спільноту за океаном, боронити при потребі українське ім'я, боронити при потребі й американську демократичну систему народоправління, а також, як сказано в Статуті: "інформувати про положення поневоленого і гнобленого в ССРСР українського народу і забезпечувати-всі можливі засоби підтримки в його боротьбі за відбудову вільної, незалежної, демократичної української держави". Від тих постулатів Конгресовий Комітет ніколи не відходив і не відійде.

Потребу такої організації винесли на своїх засіданнях Братські союзи, а за ними й інші центральні організації. Ідею цю підхопили наші поселенці і почали її реалізувати на місцях. Того роду ініціативна група створилась і на детройтському терені, з представників товариств і організацій. Вислали вони своїх делегатів на I-ший і II-ий конгреси УККА, з яких п'ять були вибрані до Головної управи. Згодом ті делегати оформились в "Ініціативну групу УККА", вибрали з-поміж себе управу, яку очолив Пилип Дем'ян. В початках вони займались придбанням фінансових засобів та приєднуванням прихильників своєї ідеї.

Після III-го конгресу УККА, який відбувся в травні 1946 року у Вашингтоні, учасники його скликали перші установчі збори на день 8 червня 1946 року, на які запрошено всіх жертводавців і представників існуючих товариств та організацій на терені Гемтремку і Детройту. На цих зборах, якими провадив голова Пилип Дем'ян, окрім нього до управи увійшли всі члени Ініціативної групи, а саме: Йосип Крупка — скарб-

ник, Іван Мельник — фінансовий референт і Дмитро Гашин — секретар. Так постав перший відділ УККА не лише на терені Мічігану з осідком у Гемтремку, але також і в США.

Для кращого охоплення терену та успішнішої праці, на 2-гих загальних зборах 16 серпня 1946 року створено філію відділу УККА на заході Детройту, представники якої входили до управи матернього відділу в Гемтремку.

На зовнішньому відтинку ті відділи спільно переводили певні політичні акції в обороні українських прав на міжнародному форумі. Організовано масові віча, а для здобуття фондів улаштовано пікніки-фестивали, коляди і т.п. Першою більшою акцією перед урядом США була оборона наших національних прав з домаганням, щоб українців трактовано не спільно з росіянами, але як окремий народ. Друге велике віче відбулося 9 березня 1947 р. в Народному домі при вул. Мартін, на якому було присутніх коло 800 осіб. Головним промовцем на ньому був ред. Степан Шумейко — голова централі УККА. Від американців промовляли: полк. армії П. Фразер і проф. Детройтського університету п. Філяс. Віче закінчено бенкетом, а переведена збірка на цілі УККА дала понад одну тисячу доларів. На вічі винесено відповідні резолюції.

Рік 1948 посилив українські громади в США, а тим самим і в Детройті новими імігрантами, новими кадрами культурно-громадських і політичних працівників. Першу зустріч із новоприбулими управа відділу зорганізувала 5 липня 1948 р. під час загальних зборів у залі Української хати при вулиці Грейлінг. Сходинами проводив і про завдання УККА реферував Йосиф Крупка. На тих зборах на пропозицію Марії Сливинської, створено при відділі Культ.-освітню секцію, до якої вибрано її секретаркою.

Для більш ефективної праці та охоплення всіх українців у рядах УККА, на заг. зборах 1950 року устійнено межі діяння тих відділів так, що відділ Гемтремку обіймав терен на сході міста, а відділ на заході — у західній частині Детройту. Цей поділ терену діяння спочатку був дуже корисним і гармонійним, але в пізнішому часі вніс нездорове явище, а саме двоподіл громади.

З відпоручників товариств і організацій при відділі створено Раду, завданням якої стало пожвавлення всесторонньої праці. Зокрема було започатковано харитативну співпрацю з комітетом "Мати і дитина". 1953 року нав'язано тіснішу співпрацю з Інтернаціональним інститутом.

Успішно обома відділами зорганізовано 24 травня 1953 року маніфестацію у 20-ті роковини штучно зорганізованого голоду в Україні Москвою, а 1 жовтня 1958 роу зорганізовано численну інформативну зустріч з українською громадою, присвячену 25-літтю Великої трагедії. Доповідав д-р Степан Горак, а схвалені резолюції вислано президентові Д. Айзенгаверові та 16-тьом сенаторам і конгресменам, які конгресмен Джан Дінгель вніс до Конгресових Рекордів.

Рік 1954 відзначився загальногромадськими імпрезами, влаштуванням Листопадової академії та Шевченківської, які відтак святковано кожного року. Старанням обох відділів УККА видано перший "Інформативний бюлетень відділів УККА в Детройті і Гемтремку". В ньому було поміщено список платників Національного датку за роки 1950-1954. Ці інформативні бюлетені стали відтак періодиками відділу — південно-східнього Мічігану. В тому році старанням управи відділу з нагоди Свята Державности 22 січня, мер міста Гемтремку перший раз проголосив день 22 січня "Українським Днем" з відповідною Проклямацією, та вперше на ратуші того міста, побіч зоряного американського, замаяв і жовто-блакитний прапор. Це опісля повторялось рік-річно та дало спонуку нашим конгресменам у Вашингтоні складати свої прихильні заяви з нагоди святкувань 22 січня, які заносувано в Конгресові Рекорди.

Починаючи з 1955 року, кожночасні управи відділу щороку ініціювали мистецькі вечори молоді з програмою музики, співу, мистецького слова і танців. Вечори ці носили різні назви як Чайний вечір чи Вечір молоді і проходили під проводом імпрезового комітету. Дохід з цих імпрез ішов на допомогу потребуючим залишенцям в Європі через УМХС (Українську медично-харитативну службу) в Мюнхені.

Року 1959 о. декан Степан Кнап, парох української католицької церкви Непорочного Зачаття в Гемтремку, завершив заснування Вищої школи (гімназії). В цій урочистості наш відділ узяв активну участь та став фундатором одної кляси ім. Маркіяна Шашкевича, пожертвувавши 1000 доларів.

Кожного тижня на сторінках гемтреміцького тижневика "Сітізен" появлялися англійською мовою "Українські новини", які редагував тогочасний голова відділу Володимир Тустанівський.

Вдалою акцією-протесту проти приїзду генсека Нікити Хрущова до США був успішно zorganizований 16 вересня 1959 року т.зв. "Голодовий бенкет" обома відділами УККА спільно з відділом АБН у Детройті.

23 квітня 1960 року достойно відзначено 15-ліття відділу і 20-ліття централі УККА Ювілейним бенкетом. На ньому промовляли: конгресмен А.М. Бентлі й адвокат Степан Ярема, езекутивний директор централі УККА. З цієї нагоди видано брошурку "Ювілейний альманах". Цього ж року наш відділ активно включився в акцію побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні. Створений комітет побудови пам'ятника Детройт-схід очолив Осип Бойко, а збірково-фінансові справи, як і кореспонденційні, провадив Михайло Ласка. Як усім відомо, такий пам'ятник збудовано, а Детройт зайняв одне з перших місць у збірці фондів. Комітет нашого відділу зібрав 8000 дол., а разом із Детройтом-заходом понад 12000. На його відслоненні 27 червня 1964 року у Вашингтоні детройтська громада була численно заступлена.

Відділ брав участь у ювілейних відзначеннях різних організацій і

товариств як 25-ліття Українського народного дому, 20-ліття УПА, 15-ліття СУМ, 15-ліття ООЧСУ, 50-ліття УСС, 25-ліття ООЧСУ, 25-ліття смерти ген. хор. Романа Шухевича — Тараса Чупринки та ін. Своєю громадською працею і збіркою Національного датку відділ висунувся на одне із передових місць. Святкові академії, головню 22 січня, з підписуванням проклямацій губернатором штату і майорами довколишніх міст увійшло в щорічну традицію. Величавим бенкетом відзначено 28 листопада 1965 року 20-ліття відділу і 25-ліття централі УККА, на якому святкову доповідь англійською мовою виголосив конгресмен Джан Дінгель.

В наступних роках звернено увагу на ближчий і безпосередній контакт із членами та платниками Національного датку, через сходини-зустрічі та доповіді, з яких згадати б доповіді військовиків ген. пор. Михайла Крата "З перспективи 50 років" чи ген. пор. Олександра Вишнівського "Остання драматична ніч у Першому Зимовому Поході". Відділ часто спроваджував і спонзував позамісцеві театральні чи вокально-танцювальні ансамблі. На весну 1967 року спроваджено драматичний ансамбль "Заграва" з Торонто з постановкою "Касандра" Лесі Українки. Того ж року обидва відділи УККА спонзували виступи чоловічого хору "Гомін" і танцювального ансамблю "Орлик" з Англії, які дали свій виступ 30 березня. В листопаді 1975 року спонзовано концерт українського Візантійського хору з Ультрехту — Голляндія.

З приїздом до Детройту Патріярха-кардинала УКЦ Йосифа Сліпого в роках 1968 і 1973, були створені громадські комітети, у яких наш відділ брав активну участь. У травні 1973 року за ініціативою обох відділів створено Громадський комітет для відзначення 40-річчя голоду в Україні.

Відділ наш при співпраці Комітету поневолених народів і АБН організував у січні 1976 р. телевізійну програму на каналі ч. 2 "Колядки за свободу". Програма відбулася в церкві Непорочного Зачаття в Гемтремку. В цій програмі теж брали участь литовці, хорвати і поляки.

В липні 1974 р. наш відділ разом з АБН і ООЧСУ взяв участь у величавому відзначенні Тижня поневолених народів На площі Джана Ф. Кеннеді відправлено спільний молебень, звідки походом перейшли на площу Міжнародного фестивалю, де промову виголосив мічіганський губернатор Б. Міплікен.

У кінці травня 1979 року Громадський комітет обох відділів УККА організував зустріч-вітання із звільненим Валентином Морозом та громадою Детройту в УКЦентрі й у Фітджералд гайскул. Наші відділи УККА 27 листопада 1975 року враз із усіма організаціями Детройту демонстрували проти виступів ансамблю Мойсеєва. Заходами обох відділів 7 листопада 1976 року відзначено 50-ліття смерти Симона Петлюри.

Знаменною подією нашого відділу було започаткування радіо-години 1976 року, яку провадив Юрій Юрків.

УККА Південно-східнього Мічігану.

Підписання Проклямації відновлення української державности 22 січня 1918 року губернатором штату Мічігану Вільямом Міллікеном у 1979 році.

Делеґація відділу УККА зліва: Антін Кобилянський, Володимир Тустанівський, Оксана Скипакевич, губ. Вільям Міллікен, о. Патрикій Пащак, Софія Тустанівска, Богдан Федорак.

Наш відділ wraz із своїми складовими організаціями брав активну участь від 1978 по 1980 рр., у крайовій конференції губернаторів штатів США в Ренесанс Центрі-готелі, де поруч інших національностей ми мали відповідно влаштовану свою кімнату-виставку.

5 червня 1980 року відбулась зустріч із номінованим консулом до Києва п. Шварцом, а через кілька днів 25 червня відбулась інформаційна зустріч із представниками Департаменту Штату амбасадором д-ром Капельманом і його групою в справі Мадридської конференції Гельсінських Угод.

В 1981 році наш відділ зібрав рекордову суму Національного датку разом 9268 дол. У наступному році дня 2 квітня Головна управа УККА розв'язала т.зв. Метрополітальний відділ УККА в Детройті, який вийшов із рамок праці Головної управи після XIII-го конгресу. Відділ не прийняв цього рішення та згодом перетворився у відділ УАКРади.

Члени управи нашого відділу входили до езекутиви Громадського комітету для відзначення 50-ліття (1932-33) голоду в Україні. Заходами

УККА Південно східнього Мічігану.

Підписання Прокляції з нагоди відновлення української державности 22 січня 1918 року мером міста Воррену, Джеймсом Рендлетоном, 1983 рік. Стоять зліва: Мартин Новаківський, Богдан Федорак, Микола Кавка, Ярослав Дужий, Володимир Ворик, Антін Кобилянський, Петро Собків, Осип Ворик.

цього Комітету відбувся маніфестаційний похід від Гренд Ціркус Парку до Кеннеді Сквер, де священиками всіх українських віровизнань відправлено Соборну Панахиду. Звідти присутні походом перейшли до Ветеранс Білдинг — залі, де відбулася голодова трапеза з відповідною програмою, на якій головну промову виголосив проф. д-р. Фред Дорс. Продовженням відзначень голодових роковин було жалобне вшанування пам'яті жертв голоду дня 25 вересня 1983 року, в програмі виступала Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка, а на Вейн університеті 14 листопада проф. п. Ася Гумецька дала обширну доповідь для професорів, студентів і гостей. Завершенням було в листопаді 1983 року відзначення голоду в Україні, яке відбулося на сходах Капітолю в Ленсінгу в присутності губернатора Мічігану, сенаторів і конгресменів.

29 квітня 1984 року на загальних зборах відділу на місце уступаючого довголітнього голови Богдана Федорака вибрано д-ра Богдана Крука, який сумлінно виконує ту функцію. Продовжується старання вдержати відділ на висоті його завдань як під оглядом внутрішньої загально-громадської праці, так і зовнішньої. Відділ на-даліше забезпечив за собою 4-те місце у збірці Національного датку. Багато уваги присвячено збірці на "Мільйоновий фонд", який набирає росту.

Зустріч управи УККА з Кардиналом — Патріярхом Мирославом Любачівським 1987 року. Зліва: Мирослав Кальба, Мартин Новаківський, Антін Кобилянський, Богдан Крук, Блаженніший Патріярх Іван-Мирослав, Микола Кавка, Юрій Юрків, Степан Юрків.

Також збірка на "Міжнародний трибунал" дала дотепер понад 12 тисяч дол.

Відділ УККА, проявив себе надзвичайно активним на зовнішньому відтинку. У маніфестації в Вашингтоні з нагоди 20-ліття побудови пам'ятника Т. Шевченкові, наш відділ взяв чисельну участь. Антін Кобилянський, ексекутивний заступник голови, організував автобус і провадив цією групою. У справі звільнення Юрія Шухевича і засудження голодової облоги України в 1932-1933 рр., ведено листування з сенаторами і конгресменами, на які одержано прихильні відповіді. На демонстрацію в обороні Ю. Шухевича у Вашингтоні вислано декілька членів ТУСМ, з яких деякі були там притримані поліцією.

До політичного успіху слід зарахувати зустріч з президентом США Рональдом Реґеном в УКЦентрі 1984 р., яку спонзорувала етнічна республіканська штатна організація, що складалася з 32 національностей, в якій ми проявили активну участь. В листопаді 1985 року український моряк Мирослав Медвідь втечею з більшовицького корабля в пристані Нью Орлінс хотів вибрати волю. Однак американці віддали його більшовикам. Наш відділ УККА вислав декілька молодих людей, щоб там

включились в дійову оборону. Заходами нашого відділу враз із осередком ТУСМ і відділом Оборони людських прав в Україні та численним громадянством проведено демонстрацію проти видачі Медведя перед Федеральним будинком у Детройті. З приводу ядерної катастрофи в Чорнобилі, на запрошення нашим відділом, проф. д-р О. Троян з Канади виголосив доповідь, в якій доказав, що за цю трагедію в Україні поносить відповідальність більшовицька Москва.

Розуміючи вагу історичного значення 1000-річчя хрищення Руси-України, відділ УККА доложив багато зусиль у заснуванні 22 січня 1987 року Детройтського Метрополітального Комітету Українського Тисячоліття і бере в ньому активну участь.

З огляду на обмежене місце в ювілейній книзі, образ проробленої понад 40-літньої діяльності УККА, відділ південно-східнього Мічігану, подаємо в дуже сконденсованому змісті.

З ДІЯЛЬНОСТІ УРДП

В кінці сорокових і на початку 50-их років українське етнічне населення штату Мічігану і міста Детройту значно збільшилося за рахунок переміщених осіб, що прибули сюди з Німеччини. Серед них була й порівняно невелика група членів та прихильників Української революційної демократичної партії — УРДП, заснованої в кінці 1945 року і очолюваної тоді публіцистом, письменником і політичним діячем Іваном Багряним. Слід зазначити, що члени та прихильники УРДП — це були вихідці з центральних і східних земель України, які були добре обізнані із совєтською комуністичною системою.

Як і кожна політична група, місцевий осередок УРДП вважав конче потрібним також мати свій друкований орган, щоб за його допомогою не тільки утримувати зв'язки із членством УРДП в Канаді й США, але й поширювати серед американців і канадців непохитну правду про справжнє обличчя комуністичної партії Советського Союзу, яка завжди була найбільшою загрозою для вільного світу.

Спочатку ентузіясти друкованого слова УРДП створили Видавничу спілку "Прометей", до складу якої увійшли Федір Дем'яненко, Федір Іванович Федоренко, Іван А. Мурга і Петро Трепет. Першим головою цієї спілки був Ф. Дем'яненко, а після нього Ф. І. Федоренко.

В кінці 1952 року Видавнича спілка почала видавати тижневик "Український Прометей". Своїх передплатників газета мала не тільки в США й Канаді, але і в інших країнах світу. Першим редактором газети був письменник Павло І. Малай, потім Семен Підгайний, а після нього Василь І. Гришко та Михайло Смик. Друкарем був фаховий друкар ще з Києва Петро Майсюра, а складачем на лінотипі — Петро В. Сулківський.

Крім друку газети, Видавнича спілка також видала тут II-ий том "Білої книги про чорні діла Кремля", роман Івана Багряного "Тигролови", "Нотатник" Юрія Липи, повість Павла Малайра "Хліб", Яра Славутича "Розстріляна муза", а також декілька підручників для шкіл українознавства місцевих авторів. Поза тим друкарня Видавничої спіл-

ки обслуговувала українську громаду друком оголошень, квитків, листівок і програм.

1956 року Видавнича спілка "Прометей" припинила свою діяльність. Газету "Український Прометей" перенесено до Нью-Йорку, де вона почала виходити під назвою "Прометей".

У серпні 1978 року з Нового Ульму (Німеччина) до Детройту перенесено газету "Українські вісті", засновану в 1945 році. Тут її постійно очолює головний редактор Михайло Смик, а головою Видавничої спілки "Українські вісті" є д-р Анатолій Лисий (Міннеаполіс, Мін.). Крім публікації газети, Видавнича спілка видала в Детройті мемуари дисидента Данила Шумука "Пережите і передумане", "Спогади" генерала Петра Григоренка та "Шлях до хаосу" Миколи Руденка.

Любомир Татух

ОБ'ЄДНАННЯ ПРИХИЛЬНИКІВ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ (ОПВБУ)

ВІДДІЛ У ДІТРОЙТІ

Організація Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України взяла свій початок 1950 року на терені ЗСА як вияв людей у її рядах допомагати процесам боротьби які в той час проходили в Україні, пропагувати ідеї цієї боротьби серед української еміграції, а по змозі також серед американського загалу.

ОПВБУ ввесь час стояло й на дальше стоїть на становищі, що основні сили української визвольної політики знаходяться на українських землях, що роля української еміграції тільки допоміжна, та що еміграція повинна вивчати процеси які проходять в Україні й принаровлювати свою допомогу до кожночасних тамошніх потреб.

На терені Дітройту Відділ ОПВБУ створено 18 травня 1957 року і до його Управи ввійшли: Любомир Татух, Ярослав Хичій, Осип Бойчук, Дмитро Федорко, Осип Бігун, Микола Татарин, Петро Гнатюк, Остап Павлюх, Осип Бартків і Богдан Питель. Опісля в ряди ОПВБУ вклучилися знані в Дітройті громадяни д-р Іван Янчишин, Ярослав Сена, Петро Миколенко-Байда, Михайло Шавалюк, Володимир Раковський, Богдан Курило, Ярослав Голуб, Степан Крупка і інші.

Зразу Об'єднання розгорнуло на терені Детройту широку діяльність. Організовано багато громадських імпрез, зборів, зустрічей і бенкетів на яких чільні представники ОПВБУ і Закордонного Представництва Української Головної Визвольної Ради ділилися з українською громадою як також чужинецькою пресою, своїм досвідом в аналізі процесів боротьби українського народу на рідних землях.

Влаштовано багато імпрез для відзначення роковин смерти ген.

Роман Шухевича і др. Лева Ребета. Відділ ОПВБУ все брав і бере активну участь у відзначенні наших національних свят і загально — громадських імпрез.

Щороку відбувалися зустрічі членів ОПВБУ, їхніх родин і гостей підчас Великоднього тижня як також, з нагоди традиційного пікніку й печення бараболі на оселі "Діброва", які збирали не тільки членство але також багато чільних громадян великого Дітройту.

В продовж багатьох років праці серед української громади Дітройту, ОПВБУ все заступало становище, що тільки об'єднана громада може успішно допомагати Україні у її боротьбі. Будучи довголітнім членом УККА, ОПВБУ згодом стало членом УАКРади, коли виявилось, що люди які кермували УККА, розцінюють процеси в Україні інакше, як їх розуміє ЗП УГВР, на яких ідейних позиціях базує свої напрями й свою працю ОПВБУ.

Сьогодні за Відділом ОПВБУ в Дітройті багато років інтензивної праці. Багато добрих і чільних членів відійшло у Вічність. Сьогодні члени Відділу й на дальше беруть живу участь у своїй організації як також, яа активні члени багатьох громадських організацій великого Дітройту.

Події, що проходять сьогодні в Україні вказують, що люди згуртовані в ОПВБУ правильно розцінювали політичні процеси, які роками розвивалися в Україні й це сьогодні дає їм багато сил і охоти, разом з великою українською громадою, дальше продовжувати допомогу нашій Батьківщині у її великому Поході до Волі.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

10-ий відділ ООЧСУ в Детройті оформлено 2 лютого 1950 року в приміщенні Українського гетьманського клубу при вул. Сікот, на західній стороні міста.

До часу Установчих загальних зборів підписали членські заяви 51 член-засновник. Було обрано першу управу відділу з Зеноном Тарнавським, її головою; Володимир Габода і Ярослав Сена — заступники голови; Іванна Цісик-Тарнавська — реф. жіночої секції; Степан Крупка — писар; Антін Кобилянський — орг. реф. (найвидніший промотор організування відділу); Володимир Андрушків — фін. реф.; Андрій Кульчицький — касир і Тома Винничук та Петро Федик як члени управи. До Контрольної комісії увійшли Василь Нагайський, Богдан Гарасевич і д-р Михайло Дужий.

Протягом наступних двох років членство відділу зросло до 260.

Для посилення культурно-суспільної роботи було зорганізовано *чоловічий хор ООЧСУ*, який заповнював мистецькою частиною програми багатьох імпрез, що їх влаштовував наш відділ у Детройті і в сусідній Канаді. Диригентами хору були Богдан Сарамага, Ярослав Филипів і відомий музиколог проф. д-р Богдан Кушнір.

Народний університет: Маючи на увазі поглиблення і поширення ідей українського націоналізму серед членства ООЧСУ та широкої української громади нашого міста, організовано Український народний університет. Лекції відбувалися щомісяця періодично. Лекторами були місцеві доповідачі та запрошені відомі наші науковці з Нью-Йорку й інших місцевостей. Керівником УНУ був проф. д-р Мирон Дольницький.

Внутрішня суспільно-політична робота: Вона така многогранна, що не можливим є характеризувати цієї роботи відділу ООЧСУ, керівної організації місцевих організацій УВФ в короткій згадці. Фундаментальним мотивом цієї діяльності було впродовж дії нашого відділу

*Чоловічий хор Організації Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ)
Детройт, Мічіган, рік 1953.*

Сидять зліва: Ярослав Сєна (голова хору), Ярослав Филипів (дирігент), Михайло Дужий (голова ООЧСУ). Стоять 1-ий ряд зліва: Володимир Романко, Ярослав Дужий, Степан Михальчак, Степан Динай, Василь Бабій, Василь Сироватка, Степан Панасюк, Петро Пахолюк. Другий ряд зліва: Ярослав Яцків, Василь Хибовський, Богдан Кручак, Богдан Скасків, Зєнон Кручак, Микола Михальчак, Іван Дмитерко. Третій ряд зліва: Володимир Івашко, Дмитро Івасишин, Михайло Козут, Дмитро Гульчєвський, Григорій Озарків, Пилип Янкєвич, Володимир Хємич.

— лицем до Батьківщини. Це стимулювало безперерійність у праці, змістовну широкогранність, енергійність, що у висліді від початків роботи нашого відділу — висунуло УВФ, як домінуючий орієнтир для всієї громади нашого міста, не дивлячись на різкий розподіл цієї громади політично-груповими чи й релігійними бар'єрами.

Згадати б про першу велелюдну демонстрацію всіх українців Детройту з участю багатьох представників американського світу, що її ініціював і провів наш відділ на другому році свого існування. Це протикомуністична демонстрація з п'ятнадцяти тисячами українців на головній артерії міста — Вудвард з приводу голодового московського геноциду, яка відбулася 24 травня 1953 р., в 20-ту річницю голоду в Україні. З важливіших акцій: Три велелюдні Здвиги українців Америки і Канади на оселі "Київ". 1960 року відзначення 10-тої річниці героїської смерти командира УПА, ген. Т. Чупринки-Шухевича. 1964 року відзна-

Екзекутива відділу ООЧСУ в Детройті, 1957 р.

Зліва: Андрій Кульчицький, Лев Футала, Василь Щербій, Ярослав Сена, Антін Кобилянський, Зенон Тарнавський.

чення будителя стихійного українського націоналізму Т. Шевченка, а 1970 року поклін ген. Т. Чупринці в 20-ту річницю його смерти та відзначення 25-річчя постанови УПА — 14 жовтня 1967 року в Кобо-Гол.

Активна участь нашого відділу проявлялась в обороні українського моряка М. Медведя, якого після втечі на волю з совітського корабля уряд Америки видав у руки Москві, в наступних демонстраціях, висилці протестних телеграм і листів до Білого Дому, до сенаторів і конгресменів та особисті з ними зустрічі в обороні прав України.

Треба згадати про замітну, а може головну участь і вклад праці ООЧСУ в будові репрезентативного і самотнього того роду в Америці, як також і в діаспорі Українського культурного центру в 1977-1978 роках, що є гордістю української громади детройтської метрополії.

Не можна поминути про вклад праці нашого відділу в Громадському комітеті для відзначення 50-ліття організованого Москвою голоду в Україні, а зокрема у величавій міжнародного характеру маніфестації в центрі Детройту 1983 року.

Наш відділ був господарем на протязі останніх років кількох конференцій ОУВФ північно-західних штатів Америки.

Останній виділ нашого відділу представляли Антін Кобилянський — голова, Юрій Юрків — заступник голови, Мартин Новаківський — заступник голови, Пилип Сотник — секретар, Дмитро Костинюк — скарбник, Микола Кавка — прес.-реф., Мирослав Кальба — орг.-реф.,

Осип Шулик — імпрез.-реф. — схід, Теодор Тимочко — імпрез.-реф. — захід, Григорій Озарків — збірщик членських внесків — схід, Іван Терлецький — збірщик членських внесків — захід. Членами управи були д-р Микола Климишин, Володимир Годжак, Володимир Кушнір, Євген Крижанівський, Богдан Федорак, Степан Юрків, Зенон Брездень та Іван Футяк. До Контрольної комісії входили Андрій Кульчицький, Микола Легета і Петро Шнурівський, а до Товариського суду Володимир Тустанівський, д-р Богдан Крук і Михайло Цяпа.

Дивлячись на справді велику працю нашого відділу ООЧСУ з перспективи років, важко визбутися питання: чи капітал, який ми вклали, як допоміжна ланка українського національного змагу за повну волю нації, не розгубиться в чужих світах з нашим відходом? Чи молода, нова зміна, про яку так часто говоримо і пишемо, є, і чи та зміна буде продовжувати, удосконалюючи наші здобутки?

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКА КООРДИНАЦІЙНА РАДА МЕТРОПОЛІТАЛЬНИЙ ВІДДІЛ

Створений у травні 1984 р., цей відділ став безпосереднім спадкоємцем і продовжувачем праці Метрополітального відділу УККА в Детройті. До XIII Конгресу в жовтні 1980 р., УККА були заступлені організаціями і угрупованнями, які різнилися між собою своїм суспільно-політичним досвідом, своїм ставленням до поодиноких прибулих із СРСР дисидентів та своїми вимогами щодо дальшого складу, структури і статуту керівних органів УККА. Ці різниці довели до триподілу, якого, не зважаючи на восьмирічні заходи ще не вдалось поладнати. УАКРада — одна з цих трьох частин.

Працю відділу можна поділити на три головні ділянки:

- а) історичні та ювілейні відзначення
- б) сучасні події
- в) зовнішні зв'язки.

В 1986 р. відділ улаштував відзначення Року Українського Воїна, на яке прибув та виголосив головну промову президент СКВУ д-р П. Саварин. Відділ підготовляє і переводить щодругий рік, на зміну з відділом УККА південно-східнього Мічігану, святкове відзначення роковин державности і соборности України та роковин Листопадового зриву.

Відділ брав участь та часто призначував датки організаціям з нагоди їхніх ювілейних відзначень: 110-ліття НТШ, 50-ліття СУА, 40-ліття УРДП і "Українських вістей" та 35-ліття УСТ "Черник".

Три представники нашого відділу ввійшли у склад Детройського Метрополітального Комітету Тисячоліття Хрищення України.

В 1986-87 рр. переведено відзначення Дня Політв'язня в СРСР при співпраці з представниками інших поневолених Москвою народів, а при співпраці з представниками наших організацій переведено відзначення Дня Українського Політв'язня в СРСР. В такий же спосіб відзначено роковини катастрофи в Чорнобилі.

Українсько-Американська Координаційна Рада. Метрополітальний Відділ в Детройті, Мічіган. Сидять зліва: Святослава Жуковська, інж. Б. Петріна, Е. Стахів, З. Василькевич — голова, мгр. Р. Дигдало, К. Кучер. Стоять зліва: Йосиф Бевцик, П. Семеген, Я. Базюк, Д. Федорко, М. Березовський, Л. Татух, Р. Лазарчук, Я. Березовський, інж. С. Білий, О. Бігун, М. Хрін і Й. Постоловський.

У своїй щоденній праці відділ піддержував наші цілоденні парафіяльні та українознавчі суботні школи, наші радіопередачі, пресу та курси української мови при Вейнському університеті.

В грудні 1985 р. влаштовано зустріч нашої громади із М. Мовчаном, бувшим вояком Червоної армії в Афганістані, який перейшов на сторону оборонців волі тієї країни.

В жовтні 1987 р., при широкій співпраці з організаціями нашої громади, відділ подбав про гідне й гостинне прийняття в нашому місті довголітнього страдника совєтських тюрем і таборів смерті — Данила Шумука. В червні 1988 р. таке ж прийняття було влаштоване для засновника Гельсінкської групи в Києві, довголітнього в'язня совєтської репресивної системи, письменника і поета — Миколи Руденка.

На зовнішньому полі своєї діяльності, відділ взяв участь у збірці фондів на відновлення статуї "Свободи" в Нью-Йоркській пристані, вислав 20 делегатів на бенкет-зустріч президента Р. Реґена з представниками виборчого загалу Детройту і околиць, вислав представників на зустріч із секретарями закордонних справ США й Канади Дж. Шулцом і К. Кларком з нагоди їхнього приїзду на Міжнародний фестиваль Свободи та влаштував зустріч нашої громади з представником республіканської партії в Мічіґані.

Відділ веде розмови з представниками місцевого відділу Польсько-Американського конґресу та Американсько-Жидівського комітету. Ці розмови мають виразно визначену мету: не шкодувати зусиль, щоб лихі відносини між цими народами у минулому, не повторились у майбутньому. Щорічно влаштовується спільне вшанування пам'яті багатомільйонових жертв цих трьох народів під час Другої світової війни. Відділ влаштовує зустріч нашої громади з головою Т-ва Єврейсько-Українських зв'язків в Ізраїлі Я. Суслєнським.

Щорічно відділ повністю виконує свої організаційні і фінансові зобов'язання супроти головної управи УАКР в Нью-Йорку та супроти ексекутиви СКВУ в Торонті.

Головою відділу є Зенон Василькевич, заступниками мґр. Рома Дигдало, д-р Ярослав Березовський і мґр. Олена Лісківська, секретарем Ксеня Кучер, фінансовим референтом Дмитро Федорко, скарбником Йосиф Постоловський, референтом зовнішніх зв'язків Емілія Запорожець, референтом оборони політв'язнів Мирослав Хрін, секретарем листування Роман Лазарчук. В Контрольній комісії працювали: інж. Богдан Петріна, інж. Василь Колодчин та Василь Папіж. Активну участь у діяльності відділу брали також Любомир Татух, інж. Степан Білий, Михайло Березовський, Микола Дякун, Осип Бігун, Йосиф Бевчик, Ярослав Базюк та Петро Семеґен.

Гідним уваги, що Емілія Запорожець була вибрана Штатним комітетом 150-ліття Мічіґану, як одна із 150 найбільш визначних своєю багатогранною громадською працею жінок.

ЛІГА УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТИЧНИХ В'ЯЗНІВ

Ініціативна група українських політичних в'язнів німецьких концетраційних таборів у складі Ярослава Дужого, Михайла Ласки, Павла Ткача, Стефана Феденка і Дмитра Федорка на засіданні 5 травня 1985 року вирішила зорганізувати відділ УПВНКТ у Детройті. Настирливі і безпідставні напади американських середників інформації на українську громаду за коляборацію з німцями спонукали нас до відповідної реакції. Робота ДОСІ йшла і йде по лінії дискредитації українського суспільства. Українські політичні в'язні, живі свідки німецьких знущань, мають право сказати світові хто ми є. Ми карались у німецьких млинах смерти разом з іншими народами. Ми стали в обороні доброго українського імени проти неоправданих нападів ворожих нам чинників. На загальних зборах 6 червня 1985 року в Українському центрі, вибрано першу управу відділу Ліги українських політичних в'язнів у Детройті у такому складі: Ярослав Дужий, голова, д-р Іван Дутко, заступник голови, Стефан Феденко, англомовний секретар, Дмитро Федорко, секретар, Михайло Ласка, скарбник, Павло Ткач, вільний член. Члени відділу: Михайло Бажанський, Саксенгавзен; д-р Іван Дутко, Дахав; Ярослав Дужий, Грос-Розен, Нордгавзен, Дора, Берген-Бельзен; Стефан Феденко, Грос-Розен, Саксенгавзен, Дахав; Дмитро Федорко, Нойєнгамме, Фльосенбург; Ярослав Герчак, Дахав; Михайло Гломб, Дахав; д-р Микола Климишин, Авшвіц; Григорій Королишин, Майданек; Ольга і Михайло Ласка, Авшвіц; Михайло Мушинський, Авшвіц; Осип Сливинський, Авшвіц; Іван Терлецький, Майданек, Бухенвальд, Дахав; Павло Ткач, Дахав. Відійшов від нас бл. п. Микола Коваль, Дахав.

Управа почала акцію висилкою листів до президента Р. Реґена з подякою і признанням з нагоди 40-ліття визволення в'язнів німецьких концетраційних таборів. До Інституту жидівського голокосту у Блумфільд Гілс, Міч., з нагоди 40-ліття визволення із німецьких концетраційних таборів. Протестаційні листи вислано до СБС і Дана Ратера з приводу фальшивих інформацій по телебаченні про українську громаду як

*Ліга Українських Політв'язнів Німецьких Концентраційних Таборів.
Сидять зліва: Дмитро Федорко, Ольга Ласка, Ярослав Дужий, д-р Микола
Климишин, д-р Іван Дутко, Михайло Ласка. Стоять зліва: Стефан Феденко,
Осип Сливинський, Михайло Гломб, Павло Ткач, Григорій Королишин, Іван
Терлецький, Ярослав Герчак. Неприсутні: Михайло Бажанський і
Михайло Мушинський.*

німецьких коляборантів. Вислано листи у справі Юрія Шухевича до Білого Дому і одержано відповідь з в'ясненнями. Справа Мирослава Медведя була предметом живої акції управи. Вислано телеграми і листи президентові Р. Реґену, секретареві зовнішніх справ Джорджові Шульцу, сенаторам Робертові Долу, Джекові Кемпу, Дональдіві Рігелю, Карлові Левіну, Джессі Гелмсу, конгресменам Вільямові Брумфільду, Денисові Гертелю. Вислано листи до місцевих часописів, Детройт Фрі Пресс, Детройт Ньюз, Мекомб Дейлі. В кореспонденціях підкреслено потребу резолюції ч. 267 політичного азилу. Наш зв'язок із українськими часописами також був добрий, усі повідомлення й статті поміщувалися радо. Соборна панахида по 3 900 000 українських жертвах німецьких тюрм і німецьких концтаборів у церкві Св. Михаїла в Дірборні була успішною. Місцева преса перевела інтерв'ю з ред. Михайлом Бажанським і Стефаном Феденком та помістила їх у своїх часописах разом із їхніми знімками. Сенатор Карл Левін мав головну промову після слова голови відділу Ярослава Дужого по-англійському. Це була дуже вдала імпреза.

Наш зв'язок із Головною управою значно поживився після Конгресу українських політичних в'язнів, що відбувся 23 і 24 листопада 1985 року в Торонто, Канада. В конгресі взяли участь: д-р Микола Климишин, д-р Іван Дутко, Стефан Феденко, Дмитро Федорко, Ольга і

Михайло Ласка, Ярослав Герчак, Павло Ткач і Ярослав Дужий. Ольга Ласка і д-р Микола Климишин були вибрані до Головної управи. Наш відділ був найчисленніший. У дальшій праці відбуто зустрічі членства з родинами і з громадою. Загальні збори відбулися 24 квітня 1988 року в УКЦ. Вибрано нову управу у такому складі: д-р Іван Дутко, голова, Стефан Феденко, секретар, Михайло Ласка, скарбник. Контрольна комісія: Ярослав Дужий, голова, Іван Терлецький, Павло Ткач. Почесним головою вибрали д-ра Миколу Климишина.

Наш відділ заінкорпорований у штаті Мічіган як неприбуткова організація. На видання спогадів, які приготує Головна управа ліги, наші члени відгукнулися щедро.

Праця відділу далі продовжується за плянвою програмою.

ПРОФЕСІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ТОВАРИСТВО УКРАЇНСЬКИХ ІНЖЕНЕРІВ

З нагоди 1000-ліття впровадження Христової віри на землях України, довелось нам переглянути розвиток та працю одної вітки суспільного життя і дії на нашому терені, а саме Детройтського відділу Товариства українських інженерів Америки, яке саме тепер кінчає чотири декади своєї діяльності.

Сорок літ — це з історичного погляду зовсім непомітний період, зате з погляду еміграційних умов, це — не абиякий успіх, зокрема, коли організація виявляє свою живучість та дає позитивний вклад у життя української спільноти.

Примушені залишити рідні землі в результаті Другої світової війни, українські інженери, знайшовшись на чужих теренах Західньої Європи, створили центральну установу під назвою Товариство українських інженерів, з його відділами по більших скупченнях української еміграції, серед якої поважне число становили інженери. Організаторами являються переважно абсолюенти високих технічних шкіл Відня, Данцінґу, Львова, Подебрад та інших високих училищ із теренів України та закордону. Головною метою товариства було допомагати українським інженерам на еміграції влаштуватись на праці до часу переїзду за океан.

Із масовим пересеченням української еміграції на Північно-Американський континент у 1948-50 рр. діяльність товариства переноситься на терен США. Тут, у місті Нью-Йорку, прибулі інженери-емігранти засновують Головну управу Товариства українських інженерів, а по містах із більшим скупченням українських інженерів постають відділи ТУІА.

Нова організація, заснована в Нью-Йорку 19 вересня 1948, року була базована на засадах славних традицій подібних професійних організацій у минулому, таких як "Технічне товариство" у Львові та "Союз українських інженерів" у Подебрадах (Чехо-Словаччина).

Два роки пізніше, а саме 26 листопада 1950 року, на терені ме-

трополії Детройту постає відділ ТУІА. Ініціатором і першим головою цього відділу стає інж. Роман Крохмалюк, бувший член управи "Технічного товариства" у Львові. До управи новозаснованого відділу ТУІА ввійшли інж. О. Сенчишин (секретар) та інж. Іван Панчак (скарбник).

До Детройту, як до індустриального центру США, напливає багато інженерів, у зв'язку з чим відділ починає активну працю приєднування членів.

Ціль ТУІА ясно спрецизована у III-му підвідділі статуту під точкою 4, а саме:

"Завданням Товариства є гуртувати інженерів українського походження в Америці, з метою:

- а) праці для розвитку технічної науки та технічної професії;
- б) плекати зацікавлення справами техніки й економіки України;
- в) спільного товариського життя та всебічної допомоги".

Новоприбулі інженери шукають зв'язків серед співтоваришів праці, які в міру можливості допомагають їм у влаштуванні на професійній роботі чи на конструкторських працях техніками, а ті, яким не вдалось одержати праці у їхніх званнях, знаходять моральну піддержку в колі колеґ по фаху на місячних сходинах відділу. Центральною точкою сходин являються фахові реферати або товариські зустрічі.

Період першого десятиліття характеристичний тим, що як провід, так і члени відділу є майже виключно уродженцями України, які покінчили студії не на американському континенті. Абсольвентів шкіл із англійською мовою навчання серед членів відділу в той час практично не було.

Маючи на увазі майбутнє товариства, управа відділу робить спроби нав'язати контакт із студентами високих технічних шкіл, шляхом особистих зв'язків, безкоштовною висилкою "Бюлетеню", одноразовими стипендіями, запрошенням до участі в сходинах і т.п. Ці спроби увінчались успіхом.

Продовж наступного 10-ліття, хоча головний тягар все ще спочиває на плечах першої генерації, в ряди відділу вступають нові члени. Деякі з них народились ще в Україні і покинули її малими дітьми, інші народились уже на еміґрації в Західній Європі, де, або покінчили студії і нострифікували їх в США, або покінчили студії в Америці. Бувши молодими людьми, вивчення англійської мови приходить їм легко. В той же сам час велике запотребування в інженерних професіях уможливорює цій генерації українських інженерів влаштуватись на професійну працю без жадних проблем. Ці самі інженери мають теж добре опановану українську мову з уваги на те, що студіювали в середніх школах Західної Європи, де українська мова була навчальною, або, переїхавши до США, тут покінчили школи українознавства.

Влаштувавшись на працю, багато з них вибивається на визначні становища, що додатньо впливає на престиж товариства.

З напливом членів із вузькими фаховими спеціальностями, влаштування доповідей на місячних сходинах значно комплікується, з уваги на те, що важко знайти технічну тему, яка була б для всіх цікавою.

Провід відділу знаходить розв'язку, добираючи доповіді із загальнодоступними темами, вислідом чого є покращання фреквенції на сходинах. Ці доповіді не влаштовуються як попередньо щомісяця, а зводиться їх до ширших сходин, на які запрошується членів із родинами. В тій самій цілі влаштовуються пікніки двічі на рік. Вони теж включають дітей наших членів і це далі посилює взаємозв'язок інженерської родини.

Продовж третьої декади нові члени, що вступають до відділу, це діти емігрантів. Деякі з них приїхали до США малолітніми, більшість, одначе, вже народилась на тутешньому континенті. Їм, як випускникам американських високих шкіл і громадянам цієї країни, влаштування на працю за званням не справляє жадних труднощів.

Щоб дати можливість вимінятися інформаціями та нав'язати контакт із інженерами інших відділів, як теж із інших країн, ТУІА влаштовує Міжкрайові зустрічі, яких було досі вісім. Для нав'язання технічних зв'язків та координування праці поміж Головними управами Українського технічного товариства (УТТ) у Канаді та ТУІА в США, наш відділ започаткував і підготував Зустріч представників та членів обох Головних управ, що відбулася 30 липня 1954 року. Дальша Зустріч представників обох товариств мала місце в Ніяґара Фолс. Організацією з'їзду займались від нашого відділу інженери Я. Варивода, Б. Гуляй, Р. Крохмалюк, Д. Лісовський, А. Мілянчик і Б. Сторожук. По закінченні організаційних праць, члени комісії скликали в порозумінні з Головними управами УТТ і ТУІА Перший з'їзд українських інженерів Північної Америки на час 3-4 вересня 1954 року до Торонто. З'їзд цей закріпив зв'язки поміж обома товариствами, які тривають і донині.

22 жовтня 1960 року відбулися ювілейні святкування з нагоди 10-річчя існування нашого відділу, на які склалися:

1. Наукова конференція.
2. Забава з танцями.
3. Роздача стипендій в присутності голови Централі ТУІА інж. Романа Рогожі та інж. Б. Шеховича — голови УТТ.

1 червня 1968 року відбулась у Чикаго Окружна конференція відділів ТУІА, у якій наш відділ брав активну участь. На конференції обговорено теми:

1. Нові категорії членів ТУІА.
2. Участь інженерів у зорганізованому українському житті.
3. Видавнича діяльність ТУІА.

Другий з'їзд відділів ТУІА, які знаходяться у центральній секції США, відбувся 31 жовтня 1970 року в Детройті. У цьому з'їзді взяла

Владика Кир Інокентій Лотоцький відвідує мандрівну виставку українського музею "Втрачені архітектурні пам'ятки Києва", улаженої відділом ТУІА в Детройті з нагоди Міжнародного з'їзду українських інженерів. Стоять зліва направо: інж. Любомир Гевко — голова відділу, інж. Микола Лаврин — голова комітету виставки та д-р Павло Джусль — співголова Громадського комітету 1000-ліття Хрищення України метрополії Детройту.

участь представники відділів ТУІА — Боффало, Міннеаполіс, Пітсбург, Сіракузи та Чикаго. Господарем з'їзду був відділ-Детройт, члени якого виголовили більшість доповідей.

Дальші міжкрайові зустрічі чи конференції теж відбуваються у Філядельфії, Вашингтоні та Нью-Йорку.

VII Міжкрайова зустріч відбулась 15 і 16 листопада 1980 року в Торонто, де наш відділ узяв громадну участь (75 осіб). Організатором від детройтського відділу являвся інж. Богдан Сторожук, що рівночасно був модератором Ранкової сесії, на якій виголосили доповіді члени нашого відділу: інж. Роман Крохмалюк, інж. Олександр Лист та д-р Олександр Серафін. Рівночасно інж. Сторожук був секретарем Пленарної сесії, на якій обговорено потребу створення та схвалено проєкт правильника Секретаріату Товариств українських інженерів як Світової репрезентації українських інженерів, що мала б увійти до складу Світового конгресу вільних українців.

VII Міжкрайовий з'їзд у Торонто дав змогу своїм членам виявитись

Основник відділу ТУІА в Детройті та заслужений його член, сл. п. інж. Роман Крохмалюк одержує "Грамоту Подяки і Признання" під час вечора присвяченого 80-літтю його народин. Зліва: інж. Любомир Гевко — голова відділу та з права інж. Богдан Сторожук — майстер церемонії вечора.

професійно у формі фахових доповідей та дискусій, виставці наукових праць, патентів, моделей, признань, нагород і т.п.

Під час VII Зустрічі були виставлені праці таких членів нашого відділу:

інж. Володимир Несторович — книжки "Серця і буревії" та "Українські купці і промисловці в Західній Україні";

д-р Архип Цісарук — книжки "Process of Socialization", "Educational Policy for Change in Our Society", "Solving the Peril of American Cultural Destruction";

д-р Ярослав Тустанівський — наукові праці з ділянки фізики плинів і книжка "Stability of Modulating Rotating Fluids";

інж. Роман Крохмалюк — книжка "Заграва на Сході";

інж. Любомир Гевко — патенти (22) в ділянці трансмісії та механізмів надавання руху і численні публікації в ділянці "roller bearings";

інж. Богдан Лісовський — патенти (2) в ділянці автомобільної безпеки; публікація з дослідів металюргії.

VIII Міжкрайовий з'їзд українських інженерів, що відбувся в Детройті

Президіяльний стіл на банкеті VIII-го Міжнародного з'їзду українських інженерів у Детройті. Зліва: інж. Любомир Гевко — голова відділу Детройт, з дружиною; інж. Юрій Базилевський, голова ТУІА; д-р Юрій Курис — голова СФУТ, з дружиною; інж. Андрій Щука — голова ТУІК, з дружиною; інж. Олександр Лист — голова Ділового комітету з'їзду, з дружиною; (не видно на знімку інж. Богдана Сторожука — майстра церемонії банкету).

24 і 25 жовтня 1987 року, був присвячений 1000-літтю Хрищення України. В ньому взяли участь такі відділи:

Детройт — голова інж. Л. Гевко
 Міннеаполіс — д-р С. Тисовський
 Лос-Анджелес — д-р Я. Тустанівський
 Нью-Джерсі — мгр. І. Хамуляк
 Нью-Йорк — інж. М. Турецький
 Філядельфія — інж. Р. Циган
 Чикаго — інж. Я. Струтинський

Три доповіді були присвячені цій величавій події:

1) Мгр. Іван Заєць: Вплив християнства на сакральне будівництво в Україні.

2) Проф. Радислав Жук: План і профіль в українській церковній архітектурі.

3) Проф. Осип Мартинюк: Історично-філософський погляд на формацію, розвиток та значення перших християнських церков на Русі-Україні.

Крім повищих доповідей теж мали місце професійні доповіді:

1) Д-р Володимир Чубатий: Безформний кремній: фото-електричність і зображення.

2) Проф. Марко Горбач: Дослідна праця теоретичного фізика в ділянці "обчислювальної фізики".

3) Інж. Лев Майстренко: Архітектура Гетьманщини XVII-XVIII ст.

Сесіями провадили інж. Наталія Левицька (ранкова) і д-р Богдан Гайдукевич (пополуднева).

Незвичайно велику працю у підготовку Зустрічі вложили інж. О. Лист, як голова, та його заступник д-р О. Серафін. Вони були промоторами та організаторами цієї Зустрічі. Рівночасно інж. Л. Гевко та інж. М. Лаврін влаштували імпрезантну виставку "Втрачені архітектурні пам'ятки Києва".

В той же час д-р Б. Гайдукевич підготував виставку праць членів детройтського відділу.

На закінчення Зустрічі відбувся бенкет, яким провадив у жартівливій формі інж. Б. Сторожук.

Остання Зустріч відбулась під патронатом Світової федерації українських інженерів, яку під цю пору очолював д-р Юрій Курис із Торонто, представник Головної управи Технічного товариства Канади.

Почавши від 1960 року, наш відділ влаштує щорічно "Баль інженерів" із презентацією дебютанток, який втішається доброю фреквенцією і є атракцією українського карнавального сезону. Частинок приходів із цих балів наш відділ призначає у формі різних нагород на наукові установи як НТША, Енциклопедія Українознавства в Сарселі тощо. У 1971 році рішенням управи відділу переслано даток у висоті 1000 дол. на Гарвардський центр українських студій. Незалежно від цього поодинокі члени відділу склали кількадесят тисяч доларів як особисті пожертви на розбудову наступних катедр. Рівночасно відділ оплачує продовж останніх чотирьох років студії студентці високої технічної школи в Півдній Америці, як теж рік-річно складає датки на Українську середню школу в Детройті.

У 1980-их роках число членів відділу збільшилося і перейшло сотню. Всі вони закінчили високі студії на європейських чи американських університетах. Деякі, як прим.: Б. Гайдукевич, А. Галів, М. Григорчук, Р. Гриців, Ліда Костинюк, Олесь Серафін, В. Чубатий здобули докторати. Два члени — д-р В. Ростенко та д-р М. Юзич здобули додаткову освіту та професію у медичній ділянці. Три колишні члени — д-р О. Біланюк, д-р З. Мельник та д-р О. Мартинюк, залишивши Детройт, стали професорами університетів.

У Детройті, де переважає автобудівельна індустрія, поважне число інженерів працюють на дуже високих становищах як, наприклад, інж. Галя Сливинська-Петравскас — віце-президент компанії Форда, або

Управа відділу ТУІА в Детройті (1987/1988) та члени Комітету ХХІХ-го Зимового балю інженерів — 1988. Сидять зліва направо: інж. Наталя Левицька, п. Ірина Сенік — опікунка дебютанток, інж. Любомир Гевко — голова відділу, мгр. Наталія Гевко — опікунка бєдютанток, п. Лідія Гайдукєвич. Стоять зліва направо: інж. Богда Лісовський, інж. Пєтро Капітанєць, інж. Нєстор Рихтицький, інж. Зєнон Чорній, інж. Роман Гривнак, інж. Юрїй Воронович — голова комітєту балю, інж. Олєксандєр Лист, інж. Богдан Стєроужук, д-р Богдан Гайдукєвич, інж. Ігор Козак, аранжєр балю та інж. Ігор Сенік. Балъ вїдбувся 23-го січня 1988 р. в Українському Центрі, Воррен Мічіган.

ХХІХ Зимовий балъ ТУІА із презентацією дебютанок під час ювілейного року святкування 1000-ліття Хрищення України.

Перший ряд зліва: голова товариства Любомир Гевко, Наталія Гевко, опікунка дебютанок, Ірина Сенік, опікунка дебютанок, Ігор Козак, аранжєр балю.

Другий ряд зліва: Христина Цєлла — Альфрєд Блок, Мішєл Палмер — Міхаєл Мирфі, Христина Максимович — Юрїй Галєрєвич, Валєнтина Пакєт — Зєнон Зарєвич, Ліза Гудз — Християн Москаль, Дїяна Черкєс — Іван Шаєнко, Дїяна Кордуба — Данко Миколєнко, Христина Марїтчак — Максим Стрихар, Таня Круп'як — Григорїй Волощук, Олєксандра Іваницька — Михайло Савицький, Таня Кларк — Марко Качмар.

інж. Володимир Томин, який є президентом Michigan Disposal Incorporated.

Багато інших наших членів займають високі позиції в різних фірмах, але, вичисляючи їх на позиціях нижчих за віце-президентів, ми могли б пропустити когось, що спричинить незадоволення в тих, кого ми не згадали.

Продовж 40 років відділом провадили наступні голови-інженери:

Роман Крохмалюк	1950	Олег Цеплий	1969
Євген Гоїв	1951	Богдан Андрушків	1970
Атанас Мілянч	1952	Богдан Андрушків	1971
Богдан Гуляй	1953	Богдан Андрушків	1972
Дмитро Лісовський	1953	Любомир Липецький	1973
Роман Крохмалюк	1954	Богдан Андрушків	1974
Роман Крохмалюк	1955	Богдан Кордуба	1975
Богдан Петріна	1956	Микола Лаврин	1976
Олександр Антипів	1956	Олександр Серафін	1977
Лев Шумило	1957	Олександр Серафін	1978
Микола Кунинський	1958	Ігор Козак	1979
Микола Кунинський	1969	Григорій Костинюк	1980
Микола Кунинський	1960	Григорій Костинюк	1981
Олег Цеплий	1961	Любомир Гевко	1982
Микола Кунинський	1962	Любомир Гевко	1983
Олег Цеплий	1963	Микола Лаврин	1984
Ігор Козак	1964	Микола Лаврин	1985
Ігор Козак	1965	Любомир Гевко	1986
Теофіл Марчак	1966	Любомир Гевко	1987
Богдан Андрушків	1967	Наталія Левицька	1988
Богдан Андрушків	1968		

За працю для розвитку товариства відзначено грамотами таких сеньйорів:

Роман Крохмалюк	1977	Микола Лаврин	1985
Богдан Сторожук	1982 і 1987	Богдан Лісовський	1985
Микола Кунинський	1983	Петро Болонний	1987
Корнель Сенік	1983	Любомир Гевко	1987
Олександр Серафін	1983	Богдан Кордуба	1987
Богдан Андрушків	1985	Олександр Лист	1987

На цьому місці хочемо теж відмітити нашого постійного архіваря та редактора "Бюлетеня" інж. Богдана Лісовського, який тричі продовж останніх літ старанно підготовляє його видання, відзеркалюючи працю відділу та події із життя нашого товариства і його членів.

Не слід було б пропустити ім'я мгр. Ігоря Козака, який уже довгі роки являється кореспондентом відділу до щоденника "Свобода", дописуючи про події, що мають місце в нашому відділі.

До англомовної преси подібну функцію виконує інж. Ліда Лазуренко.

Два десятиліття мозольну працю організаційного референта виконує інженер Корнель Сеник, з-під рук якого виходять сотні повідомлень про сходини і тисячі запрошень на Баль інженерів.

Багато членів, не згаданих вище, були активними і причинились до розвитку нашого відділу, однак брак місця та брак документації їхньої праці примушує нас пропустити їхні прізвища, за що ми пробаємося.

На протязі сорока літ відділ ТУІА в Детройті, як і кожна професійна організація, мав об'яви сповільнення у праці товариства, як теж і часи його розквіту. Нині обличчя нашого відділу змінюється: під час коли старші члени відходять, провід товариства перебирають на себе вже тут виховані інженери. Від них залежатиме далі майбутнє нашого відділу.

Підбиваючи підсумок, доходимо до висновку, що важливою прикметою українського інженера є його роля у суспільній праці. На терені нашого відділу багато організацій завдячує українським інженерам свої початки заснування, а в деяких наші члени ще й досі проявляють жваву діяльність, доказом чого є хоч би такі інституції:

- Наукове т-во ім. Тараса Шевченка.
- Організації української молоді: ОДУМ, Пласт, СУМ.
- Об'єднання українських ветеранів.
- Оселя "Діброва".
- Світове патріархальне об'єднання.
- "Рідна школа".
- Світовий конгрес вільних українців.
- Т-во українських градуантів.
- Український дослідно-документальний центр.
- Українська кредитова спілка "Будучність".
- Українська кредитова спілка "Самопоміч".
- Український культурно-громадський клуб.
- Український культурний центр.
- Українська радіопередача.
- Українська середня школа.
- Український спортивний клуб "Черник".
- Український хор "Трембіта" і т.п.

Багато інженерів заангажовані в праці наших церков та політичних організацій.

З цього виходить, що Товариство українських інженерів Америки є не лише професійною організацією, але являється також центром, у якому гуртується багато суспільних працівників.

Як бачимо з вищого, Товариство українських інженерів Америки

міння свій характер дії, пристосовуючись до життєвих обставин, чим доказує свою життєздатність та виправдовує ціль існування.

Джерела:

"Вісті" ТУІА, рік 2 — число 1,2

"Вісті" ТУІА, рік 6 — число 3, 4, 5

"Бюлетень" відділу ТУІА, ч. 140 — 1980

Статут ТУІА, червень 1980

"Часи міняються" — 30-ліття відділу — Б. Сторожук — 1981

"Історія відділу" — Р. Крохмалюк — 1987

Праця Детройтського відділу (із перспективи чотирьох декад) — 1988 — Б. Сторожук.

Д-р Павло Джуль

МІЧІГАНСЬКИЙ ВІДДІЛ УЛТПА

Відділ УЛТПА штату Мічігану має свій постійний осідок у Детройті. Заснований 1951 року з ініціативи новоприбулих на цей терен українських лікарів, наш відділ мав усього десять членів, а першим його головою був д-р Амбросій Т. Кібзей. В наступному році членство збільшилося до 25 осіб і відділ почав брати активну участь у національно-громадському та культурному житті Детройту. Він був спів-основником Літературно-мистецького клубу, кредитової спілки "Самопомоч", ініціатором викладів української мови у штатному Вейнському університеті, а також близько співпрацював з молодіжними організаціями СУМу і Пласту. Зокрема відділ зайнявся справою фінансової допомоги Українському науковому інституту при Гарвардському університеті, а також фондові Енциклопедії Українознавства.

Великим досягненням відділу був Четвертий Науковий з'їзд УЛТПА 1962 року з участю 200 лікарів. З нагоди з'їзду видано тоді пам'яткову книжку.

У 1967 році один з найактивніших членів цього відділу д-р Павло Джуль став редактором журналу УЛТПА "Лікарський вісник" і цю відповідальну працю виконує безперервно дотепер.

Крім активної участі в національно-громадському і культурному житті української громади в Детройті, члени відділу відбували сходни, прочитували свої доповіді. Плекали також товариські зв'язки як, наприклад, щорічні гостини під час Різдвяних свят у власних домах.

Персональний склад постійно змінювався в наслідок виїзду деяких членів до інших штатів або смерті старших віком лікарів. Прибуток у формі нових молодих членів рідко баянсував наші втрати і в середньому відділ мав 20-25 осіб.

Якщо йдеться про діяльність відділу за останні 15 років, то треба відмітити, що в січні 1974 року на Загальних зборах вибрано нову управу, до якої ввійшли д-ри: Орест Городиський — голова, Володимир Прокопович — заступник, Роман Андрушків — секретар, Н. Мельничук

*Зліва: д-р А. Джуль, д-р І. Лазарчук, д-р М. Юзич, д-р П. Джуль,
д-р В. Прокопович, д-р Л. Балтарович, д-р С. Логінський.*

*За вказівкою годинника, починаючи з години 7:00-ої: д-р А. Джуль, пані
Х. Джуль, д-р П. Лазарчук, д-р Л. Балтарович, д-р С. Логінський, д-р І. Лазарчук,
д-р Анна Блюй, д-р Е. Бутрій.*

— скарбник, Віктор Лебедович — референт студентів-медиків. У 1976 році на голову відділу вибрано д-ра Маріяна Юзича, а секретарем д-ра Романа Андрушкова.

За каденції цієї управи мічіганського відділу відбувся в Детройті 13-ий Науковий з'їзд УЛТПА. Він був зорганізований при співпраці Головної управи УЛТПА; конвенційний комітет очолював д-р Павло Джуль, а наукову комісію д-р Андрій Левицький. Наукову програму з'їзду склали УЛТПА і Медична школа Раш у Чікаго. Зареєстровані учасники одержали по 6 годин кредитів першої категорії. На з'їзді було зареєстрованих близько 100 учасників із США і Канади та 10 студентів медицини. Із 16-ти наукових доповідей майже всі виголошено українською мовою. З'їзд закінчено великим бенкетом і балем.

У квітні 1982 році вибрано нову управу, яку очолили д-р Ірина Лазарчук — голова і д-р Богдан Заревич — секретар.

У 1984-86 рр. головою відділу був д-р Степан Логінський, а секретарем д-р Зенон Коссак. 1986 року головою обрано д-ра Богдана Заревича, а секретарем д-р Лідію Балтарович. Теперішню управу очолює д-р Андрій Джуль як голова, а д-р Ігор Богай є секретарем.

Упродовж останніх 6-ти років наукові доповіді виголосили д-ри: А. Блюй, Л. Балтарович, А. Джуль (2), Б. Заревич, М. Конюх, З. Коссак, П. Лазарчук, С. Логінський, Р. Швайкун і М. Юзич.

Члени відділу брали активну участь у декоруванні адміністративного будинку Медичної школи Вейнського штатного університету, Детройт, Мічіган. Цю програму координували д-ри Л. і О. Балтаровичі. Було подаровано дві картини українського мистця.

ВЕТЕРАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ УПА

В 1947 році, з наказу Головного Командування УПА в Україні, перейшли рейдом до Західньої Європи відділи УПА, щоб засвідчити про збройну боротьбу українського народу проти окупантів.

Організовану збройно-політичну боротьбу на наших землях вела Українська Повстанська Армія і Організація Українських Націоналістів під керівництвом Української Головної Визвольної Ради. Виразником і компетентним чинником репрезентувати і заступати ідеї боротьби поза кордонами України є Закордонне Представництво УГВР, а місія УПА, як її орган, є зверхником для вояків УПА, які перебувають поза межами батьківщини.

Нашим завданням вважаємо бути гідними представниками збройних змагань УПА перед нашою еміграційною суспільністю і перед чужим світом. Як учасники, нести правдиве слово про ціль і зміст цієї боротьби, бути об'єднуючим і гуртуючим чинником для злучення всіх українців доброї волі в один фронт визвольної боротьби українського народу.

По двох роках перебування в Німеччині, вояки УПА в 1949 р. переїхали на постійне поселення в різні країни світу. В 1950 р. по приїзді 12-ох вояків до Детройту, на організаційних сходах вибрано команду відділу, яка всеціло підпорядковується місії УПА при ЗП УГВР. Наші члени можуть бути відмінних політичних переконань, тому наше об'єднання не в'яжеться з жадною одною політичною партією чи ідеологією.

В 1955 році відбувся в Нью-Йорку з'їзд делегатів вояків УПА з Чікаго, Детройту, Клівленду, Філядельфії і метрополії Нью-Йорку, щоб заснувати центральну комбатантську організацію УПА. Після дводенних нарад делегати від цих п'ятьох станиць створили таку організацію під назвою Об'єднання колишніх вояків УПА в США.

Об'єднання, як правна одиниця, входить в систему Об'єднання бувших вояків українців в Америці (ОБВУА). В цій системі співпрацює з іншими організаціями. Йдучи по лінії комбатантських організацій, наше

об'єднання старається співпрацювати з Т-вом колишніх вояків УПА ім. генерала Тараса Чупринки.

Об'єднання включається в громадську і політичну працю. Воно було членом метрополітального відділу УККА, а пізніше метрополітального відділу УАКР. Члени об'єднання є в управі УАКР, беруть участь у відзначенні історичних роковин і різних святкувань. Беруть участь в конвенціях, з'їздах і конференціях. При співпраці з УАКРадіою в 1984 році відзначено 40-ліття створення УГВР.

Що п'ять літ відзначаємо роковини створення УПА в 1942 р. Що два роки станиця бере участь у з'їздах Головної управи Америки і Канади, щоб перевибрати управу й передискутувати працю на майбутнє. В 1968 і 1973 рр. детройтська станиця гостила Загальний з'їзд УПА Америки і Канади. Вибори управи детройтської станиці відбуваються також що два роки.

Упісти працюють в нашому шкільництві, Пласті і в багатьох організаціях. Об'єднання переводить збірку фондів на допомогу інвалідам та хворим колишнім воякам наших армій. Через Головну управу та Суспільну службу комбатантів пересилає фонди й пачки в Польщу, в Україну. Збирає фонди на видання Літопису УПА та займається його розповсюдженням.

Колішні вояки УПА, які померли в Детройті: майор Петро Миколенко (Байда), булавний Богдан Курило (Словак), вістун Остап Павлюх (Дунай), вістун Семен Лисейка (Ведмідь), вістун Богдан Жулинський (Сербин).

ТОВАРИСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ УПА

Після закінчення Другої світової війни, в Детройті поселилась певна кількість вояків УПА, які весною 1951 року на своїх установчих сходах заснували відділ Товариства колишніх вояків УПА. В склад першої управи увійшли: Богдан Крук-Мелодія (голова), Василь Мороз-Полярний (секретар), Роман Мороз-Малий, Володимир Левський-Бурлака, Лев Футала-Лагідний, Роман Андрушків-Степовий, Володимир Каськів-Панич, Григорій Костюк-Вишневий і Євген Пліхота-Шмиренко, як члени. Свідомий своїх завдань перед українською нацією наш відділ став повноцінним партнером у системі відділів УККА в Детройті. Будучи свідомими того підставого факту, що боротьба УПА проти Москви знайшла своє належне світле місце в історії українського війська, члени нашого відділу в основу своїх завдань поставили собі за мету: а) інформувати вільний світ при допомозі часописів, журналів, книжок, відозв, радіо, живого слова про цілі і завдання боротьби нашого народу з окупантом, з належним підкресленням, що більшовизм це загибля християнству, культурі, моралі, це втрата своєї незалежності; б) вести працю над вивченням історії і збройних чинів УПА, плекати її духовні і військові традиції, як рівночасно вдержувати серед української еміграції непоборний дух українського народу в дальшому змагу за його волю.

Правильно поклавши наголос на повище з'ясовані завдання, наш відділ Т-ва УПА на протязі свого існування при співпраці комбатантських і молодечих організацій, які входять в склад системи УККА, влаштовували національні імпрези, як річницю створення УПА, річницю ген. Т. Чупринки та інші.

До одної із найбільш замітної імпрези влаштованої Т-ом УПА при співпраці всіх організацій міста Детройту було свято 25-ліття постанови УПА, на якому виступив з головною доповіддю вояк УПА, довголітній політичний в'язень сибірських концтаборів Мирон Мицьо-Дух (17 грудня 1967 року). Як доповнення до вдалих святкувань був виступ Богдана Крука-Мелодії перед американськими ветеранами в Меморіальному

будинку з доповіддю про УПА в Україні, ілюструючи прозірками замітні дії революційного підпілля. Порядком доповнення слід занотувати, що в 25-ліття постанови УПА за ініціативою Б. Крука-Мелодії перепроведжено на терені Детройту серед української громади кампанію збірки "Дару крови" для ранених вояків американської армії у В'єтнамі, за що одержал подяку від Американського Червоного Хреста з підписом Гаса Рісмана. Згадані повище святкування знайшли належний відгомін на сторінках "Детройт Ньюз" пера Дж. Андерсона.

Гідним уваги у відзначуванні роковин постанови УПА була академія 45-ліття повстання УПА і 40-ліття Великого рейду УПА в Західну Європу, 20 вересня 1987 р., в УКЦентрі у Воррені у співпраці з Об'єднанням колишніх вояків УПА, відділ Детройт. На загаданій імпрезі з головною доповіддю виступила б. вояк УПА, надрайоновий провідник ОУН у Західній Лемківщині, довголітній в'язень тяжких польських тюрем Ірина Камінська-Христя. Згодом майже всі члени нашого Т-ва (5 осіб) взяли участь у Світовому з'їзді-зустрічі вояків УПА в Нью-Йорку (26-27 вересня 1987 р.), що продемонстрував перед світом ідею, за яку ми боролись. Предсідниками Світового з'їзду-зустрічі були Богдан Крук-Мелодія і Модест Ріпецький-Горислав.

У рамках влаштованих нашим Т-ом УПА національно-революційних річниць мистецькі програми виповнювали: Капеля бандуристок СУМА ім. Орлика під мистецьким керівництвом Петра Потапенка, хор осередку СУМ з Торонто "Прометей", хор дивізійників "Бурлака" з Торонто, мецо-сопрано Христя Липецька, тріо "Верховина" з Торонто, тріо "Лілея" з Торонто, хор ООЧСУ з Детройту під диригуванням Ярослава Филипова.

Нав'язуючи до одного із наших завдань інформувати світ про цілі і завдання боротьби УПА, наш відділ Т-ва УПА належно присвятив увагу кольпортаж книжок "Два кулемети", "Михайлик", "Слово і зброя", "Ліс горить", "Лемківщина в огні", "Ідея і чин", "Роман Шухевич", "Ген. Р. Шухевич-Чупринка", "Співаник УПА", "Літопис УПА", "UPA Warfare in Ukraine", "The USSR Unmasked" і інші. Маючи на увазі ширення правди про визвольну боротьбу нашого народу у Другій світовій війні, наше Т-во власними силами перевидало книжку про УПА автора інж. Юрія Тиса-Крохмалюка англійською мовою в одному із найбільших американських видавництв (Вентедж), а також видало книжку "Два кулемети" А. Курдидика та рівночасно розвинула широку пропаганду української визвольної справи в етері і живим словом по більших скупченнях нашої еміграції.

Як відомо, колишні вояки УПА, зорганізовані в Об'єднані та товариствах колишніх вояків УПА, створили спільне видавництво "Літопис УПА". Його завдання видавати документи, матеріали, підпільні видання, мемуари й наукові праці до історії УПА. Вони появляються в серійних книжкових публікаціях "Літописи Української Повстанської Армії".

До успішних виступів нашого Т-ва слід занотувати включення перед Комісією Керстена в 1955 році документальної праці Б. Крука-Мелодії "Українська визвольна боротьба під час Другої світової війни і після війни в новій більшовицькій дійсності".

Нашу успішну тогочасну діяльність слід завдячувати співпраці з організаціями УВФ, з організаціями молоді як СУМА ім. Київ і СУМА ім. Орлика, Пласт, ТУСМ ім. Міхновського, ОДУМ і Ліґа української православної молоді, як рівночасно з православною і католицькою церквами.

Поруч цілого ряду ускладень праці нашого Т-ва треба відзначити, що через недугу Б. Крука-Мелодії головуство відділу перебрав 26 лютого 1978 року Євген Пліхота-Шмиренко, що разом із секретарем нашого відділу Р. Андрушковим-Степовим гідно і успішно провадять працю нашого Т-ва до сьогодні. Збагнувши істину, що праця кожного товариства чи організації залежить і від фінансового стану, наше Т-во щороку перепроваджує "Колядку" і всякі принагідні збірки на потреби хворих і ранених вояків УПА, на видання "Літопису УПА", як також улаштовує товариські пікніки на оселі СУМ "Київ" біля Вітморлейк.

Як правило, будучи частиною зорганізованого політично-громадського життя в Детройті, наше Т-во завсіди стає спонсором національних імпрез, не забуваючи стати при тому жертводавцями з поважнішими датками на побудову УКЦентру у Воррені, на "Мільйоновий фонд УККА", на будову пам'ятника воякам УПА в Торонто — Канада, на побудову пам'ятника воякам УПА в Бавнд-Бруку та пам'ятника поляглим на полі слави бійцям УПА-членам ОУН і УГВР на католицькому цвинтарі в штаті Нью-Йорк, на "Фонд Трибунал-Голодомор", не забуваючи при тому уділення матеріальної допомоги нашим друзям у Польщі.

Розуміючи належно значення слова, член нашого Т-ва Богдан Крук-Мелодія своїми рефератами про визвольну боротьбу нашого народу відвідав більші скупчення українців не лише в США — Канаді, але й в Англії та Європі. В рамках ширення правди про визвольний змаг нашого народу Б. Крук-Мелодія виголосив цікаву доповідь на Українському католицькому університеті в Римі "Боротьба УПА за Християнську Україну" (1985 р.).

З приїздом до Детройту з Денверу Мирослава Кальби-Яструба, старшини УПА, старшини ДУН, громадсько-політичного діяча, автора книжок "У лавах дружинників" та "Нахтіґаль", курінь ДУН збагатив і поживавив діяльність нашого відділу Т-ва УПА.

В 1000-ліття Християнізації України наш відділ Т-ва колишніх вояків УПА в Детройті укомплектувався в такому складі: Є Пліхота-Шмиренко (голова), Б. Крук-Мелодія (заст. голови), Р. Андрушків-Степовий (секретар), Гр. Костюк-Вишневий (касир), В. Каськів-Панич і М. Кальба-Яструб члени управи.

Кінчаючи короткий перегляд діяльності Т-ва колишніх вояків УПА,

відділ-Детройт, слід ствердити, що наше Т-во в основу своєї праці і надалі поставило вимоги до нас вояків УПА, з'ясовані у "Зверненні Воюючої України до всієї української еміграції" за підписом ген. Т. Чупринки як Головного командира УПА, голови Проводу ОУН в Україні і голови Генерального секретаріату УГВР словами: "продовжуйте на чужині зберігати і плекати героїчні традиції УПА і високо несіть прапор її слави".

БРАТСТВО КОЛИШНІХ ВОЯКІВ I-ОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ

Після закінчення Другої світової війни, на терені Західньої Німеччини опинилася велика частина колишніх вояків, підстаршин і старшин I-ої дивізії Української національної армії. Єднали їх усіх спільні переживання недавно закінченої війни, пам'ять про їхніх друзів, які полягли на полях боїв і велика традиція українського воїна, який усе й за різних обставин брав у руки зброю та боронив свою батьківщину.

Дуже скоро прийшла потреба оформити себе в одну комбатантську організацію і так прийшло до створення Братства колишніх вояків I-ої дивізії Української національної армії.

Скоро члени братства роз'їхалися по цілому вільному світі, створили на місцях поселення свої станиці, а згодом крайові управи, і як завершення тої уже великої комбатантської організації — Головну управу Братства.

15 листопада 1952 року за ініціативою гуртка колишніх членів дивізії, в Детройті відбулися установчі загальні збори, на яких засновано станицю братства та вибрано першу її управу.

Учасники тих зборів однозгідно ствердили, що завданнями новоствореної станиці буде не тільки продовження товариських контактів між членами станиці, але в першу чергу плекання традицій української збройної боротьби за свою державу, при допомозі відзначування світлих дат нашої історії, видавання публікацій про цю боротьбу, як також виховувати переємників цих традицій — нашу молодь.

І так почалися роки праці станиці, члени якої поставили собі такі конкретні завдання: Давати поміч існуючим молодечим організаціям та українським школам; активізуватися в українському організованому житті, релігійно-церковному, громадському, культурному, як також політичному; бути активними всюди, де йдеться про загально-українську справу.

На протязі багатьох років праця в станиці проходила з більшою чи

меншою активністю. Зміняла свої напрямні й натугу, реагуючи на потреби організованого українського життя на еміграції і події у поневоленій батьківщині.

З роками свого існування й праці, станиця в Детройті росла, міцніла й набирала їй належної ваги у нашій громаді.

Велику увагу управа станиці прикладала у виконуванні своїх статутних завдань. Організовано колишніх вояків дивізії у нові члени станиці, запроваджено листопадові збірки на фонд воєнних інвалідів, а на Зелені Свята на фонд опіки над могилами наших поляглих друзів. Ми горді з того, що завдяки праці й жертвенності членів братства і всієї української спільноти й завдяки старанням провідних членів братства, могили наших друзів в Італії та Австрії вірцево упорядковані і є під сталою дбайливою опікою урядів цих держав.

Великим завданням станиці є стале кольпортування різних видань дуже активної Видавничої референтури при Головній управі братства.

Як вияв пошани до станиці й признання за її вірцеву працю 14-ті Крайові загальні збори братства в США, одногolosно вибрала нову Крайову управу із членів станиці в Детройті. Крайова управа братства з осідком у Детройті гідно сповнила свій обов'язок і буде вписана в анналах братства за те, що зуміла створити поважний фонд на видання Історії I-ої УД УНА.

Але крім оцих "великих" завдань, станиця живе ще своїм внутрішнім, активним життям. Уже в традицію ввійшли передріздвяні зустрічі, печення бараболі й ходіння з колядою по домівках членів. Станиця організовує вечірки, забави, чайні вечори, як також уряджує вечори в пошану визначних борців за волю. Прапор нашої станиці повіває усе там, де українська громада разом відзначає національні річниці. Управа і члени станиці не забувають про своїх побратимів, які зложили буйні голови на полях боїв. Кожного року в місяці липні члени станиці беруть зорганізовану участь в Панахиді за поляглих у битві під Бродами. Раз на рік управа станиці видає свій різдвяний "Обіжник", в якому інформує про життя станиці, бажаючи веселих свят своїм членам, їхнім родинам і всій українській громаді.

Але, безумовно, найбільш позитивним явищем є те, що члени станиці беруть активну участь у житті нашої громади. Нема ні одної ділянки церковного, громадського чи політичного життя, де не було б членів нашої станиці, і то дуже часто на провідних місцях. У своїй праці серед української громади станиця братства завжди старається зберегти своє загальноукраїнське обличчя, через що дуже часто позитивно впливає на всілякі громадські непорозуміння. За свою працю, станиця знайшла належну й позитивну оцінку нашої громади.

Останнім часом ворог посилив свої наклепницькі атаки на добре ім'я нашої дивізії і всього українського народу. Разом з нашою гро-

мадою члени братства активно включилися у поборювання всіх тих
наклепницьких проявів, пам'ятаючи обов'язок українського воїна — в
разі потреби боронити свою державу і народ.

СПОРТИВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

СПОРТОВИЙ ДЕТРОЙТ

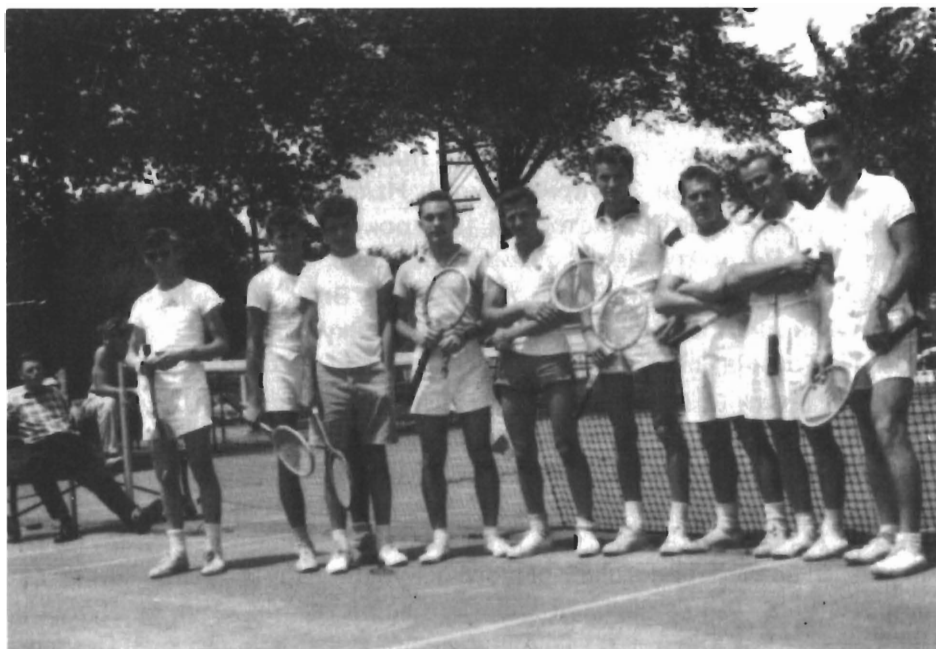
Спорт від самих початків мав своїм завданням не тільки скріплювати і гартувати тіло, але й рівночасно кристалізувати характер і ушляхетнювати духа. Ці прикмети стали інтегральною частиною нашого зорганізованого громадського життя. Не інакше було і в Детройті, де з початком століття почали прибувати наші перші поселенці. Одначе з різних, а в першу чергу з економічних причин, спортова діяльність обмежувалась до індивідуальних або внутрішньо-клубових змагань.

Тут доцільно згадати участь відомих гокейістів у місцевій професійній команді "Ред Вінгс", як Д. Пристай, М. Савчук, Т. Лесняк, членів славної бостонської "Юкі Лайн" І. Буцик і В. Стасюк та багато інших, яких часто можна було стрінати в нашій церкві НЗ або в Українському демократичному клубі на Грейлінг. Такий стан проіснував аж до 1949 року, тобто початку прибуття нових поселенців з Європи.

І так з ініціативи З. Тарнавського, Наконечного, Ю. Вірстюка, М. Макара і М. Томина 20 листопада 1949 року скликано установчі збори спортовців Детройту, на які з'явилося 35 осіб. На цих зборах офіційно створено Українське спортове товариство "Вовк", яке рік пізніше переіменовано на УСТ Черник. Футбольну ланку створено під керівництвом М. Томина, якої ядром стали Б. Савка, Б. Федак; брати М.В. і Р. Кахнії; брати Б. і З. Кручаки; Д. Ощудляк, Я. Дужий, І. Дуда та інші. Офіційно українська футбольна команда почала свій дебют у травні 1950 року в товариських змаганнях з місцевою "Баварією", а відтак входить до мічіганської футбольної ліги. І так починає свій тріумфальний похід та в короткому часі стає бастионом мічіганського футболу. Протягом безперервного 39-річного існування футбольної ланки багато змагунів гідно захищали краски товариства, як напр. М. Дудун, І. Чипчар, В. і Р. Кахній, Ю. і С. Кучабський, Г. і С. Мельник, Я. Присяжнюк, Л. Кіналь, І. Домінко, М. Шумило, О. Фурда, Р. і Б. Посмітюх, Я. Кошів, О. Кавка, Т. Гайда, Л. Круп'як, Ю. Шкудор, В. Гальний, А. Гриньків, В. і Р. Гнатюк, П. Дигдало, Б. Савка, І. Олійник, А. Вовк, Я. Присяжнюк мол., Б. Гречний, М. і М. Лупинець.

1950 р. Перший офіційний виступ футбольної команди УСТ "Черник" на зеленій мураві. Стоять зліва: М. Томин, ланковий, Р. Кахій, В. Кахній, І. Горечко, І. Дуда, Б. Федак, М. Кахній, Р. Полатайко і останній С. Кравчишин — голова т-ва. Клячуть: В. Ощудляк, І. Горечко, Я. Дужий. Сидять: Л. Кіналь, Л. Липецький, і В. Кізіма.

УСТ, "Черник" — тенісова команда. Зліва на право: О. Кавка, Ю. Бойчук, Р. Смаль (першун юніорів УСЦАК в 1959 р.) М. Росткович, М. Заревич, Ю. Годів (перший першун УСЦАК — 1957 р.) М. Миколенко, Ю. Король (трикратний першун УСЦАК в рр. 1958, 59 і 60) і Л. Воробкевич (трикратний першун УСЦАК в рр. 1962, 63 і 64).

Рівночасно футбольна ланка в тому ж часі, базуючись на своїх власних вихованців (в 70-80 роках диспонує 10-ма футбольними командами), здобуває:

в роках 1952, 1953 і 1954 ліговий чемпіонат сімкового турніру;

1955 ліговий чемпіонат;

1956, 1957 і 1958 ліговий та штатний чемпіонати;

1967 і 1968 юньйори (16-18 р.) ліговий та штатний чемпіонати,

а 1967 р. у змаганнях за нац. чашу доходить до чверть фіналу США, програваючи в Міннеаполісі 3:2.

В 70-их роках юнацькі команди здобувають штатних чемпіонатів. У змаганнях "Indoor Soccer League", починаючи від 1980 року І-ша команда УСТ "Черник" під проводом М. Костюка, В. Гнатюка і Х. Шалає осягає майже неймовірний рекорд: сім років підряд ліговий чемпіонат, не програючи ні одних змагань та з фантастичним відношенням воріт у всіх 9-ох фінальних змаганнях 69:17.

У квітні 1987 року репрезентує штат на крайовому турнірі в Даллас, Техас, та доходить до чверть фіналу США.

Від початку існування, УСТ "Черник" у своїх плянах праці стояло на засаді всесторонньої спортової діяльності. І вже весною 1950 року організовує шахову ланку, яка внезабарі відбуває перший внутрішньо-клубовий турнір з участю 20-тьох шахістів, де чемпіонство здобуває С. Антоняк. Активними шахістами довгі роки були: д-р О. Лебедович, д-р М. Цап, В. Площанський, Р. Лазарчук, Я. Зубаль, А. Ген, д-р М. Лебедович, Г. Малиновський, Уштан, Думик, І. Мельник, Р. Смаль, Б. Даниш, інж. Б. Андрушків, д-р Б. Гайдукевич та інші. Відомим шахістом із Ан Арбору є В. Цетенко, а з Джексона — С. Дорошко.

З переходом товариства до "Української Хати" при вулиці Грейлінг з ініціативи Л. Цьонки організовується ланка настільного тенісу (пінг-понг), ядром якої являються Т. Кіналь, А. Марковська, С. Заревич, О. Кавка, В. і Р. Кахній, Ю. Годів, І. Шалаута, Я. Сливка, О. Басанський, а пізніше Т. Пастух (рівночасно довгорічний ланковий), З. Готра, І. Дуда, І. Пашкевич, А. Дідушак, Р. Смаль та інші.

Відтак приходить формування жіночої та чоловічої ланок відбиванки. Піонерами жіночої ланки стали А. Марковська — ланкова, Д. Каськів, Д. Федак, С. Заревич-Петрашук, М. Заревич-Михальчак, Т. Кіналь-Петріна, ряди яких пізніше доповняють А. Ген, З. Чипчар, С. Літкевич, І. Шуило, Л. Мазяк, С. Присяжнюк.

До складу чоловічої команди, під проводом колишнього члена української олімпійської відбиванкової команди Е. Обухівського, входять Я. Присяжнюк, Я. Хмара, М. Лаврин, Г. і І. Мельник, І. Чипчар, Л. Кіналь і яким на зміну, завдяки довгорічному ланковому обох команд Т. Пастухові приходять О. Мацілінський, Б. Посмітюх, І. Кучер, Я. Петрашук, І. і О. Лаврин та інші.

В 1956 році з ініціативи колишнього гаківкаря львівської "України" і

Футбольна дружина юніорів С.Т. "Черник" яка здобула золоту медалью на II-гій Українській Олімпіаді у Філадельфії, з нагоди 1000-ліття Християнства в Україні. В першому ряді клячуть, зліва: Б. Козут, Я. Телюк, А. Петшак, Х. Шалай, О. Марітчак, П. Кіналь, Г. Соболю, А. Мацілінський, А. Делюка. Другий ряд: Х. Шалай — менеджер, М. Липецький, І. Олійник, Т. Мак, Е. Сивак, Г. Волощук, Д. Миколенко, Р. Куропась, Д. Лісовський, М. Стефанюк і менеджер Р. Козут.

Волейбольна Команда УСТ "Черник". З ліва: І. Чипчар, Б. Посьмітюх, Я. Хмара, Я. Присяжнюк, О. Мацілінський, і Л. Лучин.

еміграційної одинокої гаківкової команди міттенвальдського "Лева", Романа Калитяка, організовується першу українську на Північно-американському континенті гаківкову команду. В склад команди увійшли З. Климишин, Л. Цьонка, В. Попель, Л. Воробкевич, М. Шумило, Л. Круп'як, О. Кавка, М. Заревич, Т. Гайда, — що остаточно оформилася під проводом М. Заревича і В. Попеля в місцевій лізі, а саме: З. Косак, Я. Середюк (пізніше член юньйорської команди "Ред Вінгс"), Я. Кошів, Р. Ромах, В. Мадич, Б. Обуховський, А. Качан, Я. Лісовський, М. Росткович, Р. Мілянчик, Р. Качмар, Л. Воробкевич, Р. Байко. Команда протягом кількарічного існування в лізі "Метро Парк Рекреешен Ліг" була пострахом для своїх противників, особливо популярно звана лінія нападу "Флаїнг Юкс", в яку входили М. Головка, О. Мацілінський і Б. Посмітюх. Через обмеження віку в лізі та не маючи допливу молодших, ланка проіснувала тільки кілька років.

У 70-их роках з ініціативи М. Заревича створюється знову гаківкова команда, в склад якої входять М. Федорак, брати Кукурби, А. Гриньків, О. Кізима, О. Воронович, Я. Присяжнюк, В. Семенен, Р. і О. Швайкун, А. Конопада, Ю. Юрків, М. Градовський, Б. Михальчак, О. Кіналь, А. Панасюк. По кількох роках існування її стрічає та сама доля, що й попередню команду.

В 1956 році Я. Малиновський оформлює тенісову ланку, яка вже в наступному році бере участь у тенісових першенствах Української спортової централі Америки і Канади на "Союзівці", де Ю. Годів здобуває звання чемпіона українського тенісу в діаспорі та дає початок повної домінації черниківських тенісистів протягом прийдешньої декади першенств УСЦАК. Ця домінація проявляється в трикратних підряд першенствах Ю. Короля і Л. Воробкевича та частим фіналістом М. Миколенком.

У 1970 році п-і Ф. Король безконкурентно здобуває першенство в групі жінок. Наші юні тенісисти не поступаються своїм старшим товаришам і так у 1959 році мистцем стає Р. Смаль. В черговому році черниківський фінал між Б. Сливкою і З. Косаком, виграє Б. Сливка та гідно захищає звання першуна групи юньйорів 1961 року.

Легкоатлети "Черника" дебютують 22 липня 1962 року на Діброві під час "Дня українського спортсмена" з участю молоді Пластової станиці й осередку СУМА, де першунами "Черника" стали М. Савчук в бігу на 100 м, В. Трешневська в стусанні кулею, О. Мацілінський у скоку в височінь та І. Копач в метанні диском. Далі в першенствах УСЦАКу своїми осягами домінували О. Мацілінський, Б. Савка, Ю. Шкудор, Я. Филоненко, І. Олійник (рекордист бігу на 800 м у групі юньйорів), Н. Княгиницька, П. Дигдало, Р. Колодчин, В. Стасик, Б. Гречний. Провідниками ланки були В. Дигдало, Я. Стасик, Л. Шашло та І. Олійник.

На лещатарських з'їздах в рамках першости Р. Климишин, М. Флис, Р. і Т. Качмар, Р. і О. Швайкун та інші, під проводом ланкового

1980 р. Дівоча футбольна команда УСТ Черника. Перший ряд клячуть зліва: М. Брездєнь, Т. Круп'як, Й. Островська, К. Турак, В. Юрєк, Т. Козут, Г. Стасик, М. Лєманські. Другий ряд: В. Ощудляк — тренер, К. Волощук, Х. Качан, Л. Федишин, Л. Андраш, Л. Цісарук, Х. Марітчак, М. Андраш, А. Родди, Т. Клярк, і Р. Козут — менеджер.

Дівоча дружина "Черник", яка здобула срібну медалью на II-гій Українській Олімпіаді у Філадельфії в 1988 р. з нагоди 1000-ліття Хрищення України. Сидять зліва: Х. Казєвич, Л. Урбан, Т. Кларк, Т. Козуть. Стоять: І. Петрашук — тренер, Х. Марітчак, О. Андрушків, Т. Крупяк, Л. Юзич і М. Андраш.

Ю. Бліхара гідно боронили кольори свого товариства і в 1966 році Мар'яна Флис здобуває першенство в групі жінок, а Р. Климишин 2-ге місце в групі чоловіків. "Духовними" провідниками та інспіраторами цієї ланки були Р. Качмар, неперевершений першун в лещатарстві на рідних землях та еміграції, кожнорічний учасник першенств УСЦАКу аж до 1971 року, а також професійний лещатарський інструктор В. Каськів.

Ланка круглів-бовлінгів була зорганізована 22 вересня 1962 року, а до першої управи увійшли Л. Шашло, Т. Гайда і М. Шумило. Ланка круглів УСТ "Черник" була одинокою зі всіх українських спортових товариств, що понад десять років творила свою власну лігу. Під час річного бовлінгового турніру УНС в 1970 році, М. Миколенко здобуває чемпіонат.

У 1959 році з ініціативи В. Кізими, Я. Зубаля і Я. Малиновського УСТ "Черник" починає і 7 років далі видає одинокий спортовий кварталник на Північно-американському континенті п.н. "Спортовий бюлетень".

У 1960 році УСТ "Черник" після офіційного посвячення своєї домівки при участі нашого духовенства та численних представників громадських організацій, передає до вжитку нашій молоді й громаді свої скромні зали, де відразу приміщуються садочок "Рідної школи", Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка та періодично інші громадські організації.

Змагуни УСТ "Черник", які систематично грали між штатними чи крайовими лігами, завжди виступали під назвою "Detroit Ukrainian" або популярно "Ukes", чим причинились до популяризації нашого національного імені.

Ці всі спортові, товариські, громадські та пропагандивні успіхи, в цю зматеріялізовану та еґоїстичну добу, треба завдячувати великій жертвенності, ентузіазмові, відданій праці змагунок і змагунів, яких було чимало, численним членам, симпатикам і членам управ та головам Товариства: С. Кравчишин, Р. Качмар, М. Томин, І. Леш, В. Кізима, Ю. Левак, З. Брездень, М. Кавка, Я. Сливка, С. Когут, Л. Шашло, П. Гальний, Б. Харченко, Л. Кру'пяк, Т. Гайда, Х. Шалай, В. Дигдало і В. Гнатюк.

УСТ "Черник" може сміло й гордо сказати, що гідно вив'язався зі свого важкого змагу за сповнення добровільного обов'язку, який на себе перебрав: служити нашій спортовій молоді, громаді й поневоленій батьківщині.

Треба відмітити, що крім УСТ "Черник", на нашому терені спортової діяльності також проявляв сумівський осередок ім. П. Орлика, учасниками в першенствах УСЦАК. Їхня футбольна команда під проводом М. Костюка, змагаючись майже декаду в Футбольній мічіганській лізі, могла похвалитись непересічними успіхами.

Рівночасно УВШ НЗ в Гемтремку від зарання існування в свою ака-

демічну програму включала дисципліну, формуючи дівочі й хлоп'ячі команди футболу, відбиванки, кошиківки, софболу і копаного м'яча. Ці команди систематично змагались у своїх лігах, здобуваючи не тільки спортові перемоги, але й признання та пошану іншошкільних та штатних чинників. Окремі змагуни УВШ НЗ, як А. Вовк, Р. Куропась, Х. Шалай, А. Марійчак кваліфікувались до престижних штатних команд.

На особливе признання заслугоує подиву гідна співпраця, особливо спортивного відділу УВШ НЗ, як і сумівської та пластової молоді з УСТ "Черником", де постійно юні змагуни УВШ НЗ доповнювали ряди футбольних команд "Черника".

Цю співпрацю завдячується проводам, у яких пріоритетом завжди було добро української спортової молоді, щоб єднати, скріплювати і будувати український дух. А дух — це наша сила! Бо спорт — це не тільки змаг за кращість, вищість і першість. Це також — розвага, заняття і дружба.

УАСТ "Черник" осягнув добрі висліди в Українській Спортивній Олімпіаді з нагоди Тисячоліття Хрищення України, 1988 року у Філадельфії, США. В Юнацькій футбольній дивізії дружина УАСТ "Черник", менаджер Християн Шалай, здобула перше місце і золоту медалю. В настільному тенісові, групу сеньйорів, Іван Пашкевич здобув перше місце і золоту медалю, а в загальній групі мужчин він осягнув друге місце і срібну медалю. В групі подвійних ігор Іван Пашкевич і Теодор Пастух здобули третє місце і бронзову медалю. В змаганнях відбиванки, в групі Юначок, дружина УАСТ "Черник", менаджер Ігор Петрашук, здобула 2-ге місце і срібну медалю. В шаховому турнірі визначне 4-те місце здобув д-р Богдан Гайдукевич, з успіхом змагався Ростислав Смаль. У вищій дивізії футбольного турніру дружина УАСТ "Черник", менаджер Володимир Гнатюк, здобула 6-те місце.

ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

УКРАЇНСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА "САМОПОМІЧ"

Українські кредитові кооперативи в Америці мали свою психологічну генезу в пам'яті людей, які цій галузі фінансової діяльності присвятили свій труд і знання ще на рідних землях.

Переглядаючи прізвища людей, які дали почин акції заснування кредитових кооператив в Америці, відразу виявляється, що вони керувалися досвідом довголітньої праці, яка, крім фінансового, мала також велике політичне значення.

Доказом цього твердження є кредитова кооператива "Самопоміч" у Детройті. Заснована в 1952 році з ініціативи А. Мілянича, Ю. Ревая, В. Несторовича, Р. Крохмалюка, В. Кривуцького і В. Шкудора, вона почала свою діяльність із 42 членами та 144.25 дол. капіталу. Її дальший скорий ріст, це з одного боку доказ, що українська громада пам'ятала про успіх нашої кооперації в краю, з другого боку, завдяки вмілому провадженню справ кредитівки, позитивної громадської постави її проводу та жвавої пропагандивної акції, вона скоро здобула собі довір'я громади.

Кредитівка "Самопоміч" була першою з українських кредитових кредитівок в Америці, яка почала видавати кооперативний журнал "Наш контакт". Окрім пропагандивного матеріалу, він включав багато практичних фінансових порад, що для людей ще мало обізнаних з господарським життям нової країни, було дуже корисним. Заснований 1953 року, він прийняв у 1960 році назву "Вісті з кредитівки".

Як корисною для загального добра було існування та діяльність кредитівки, виявилось уже у початках її існування, хоч би в таких, фактах: Удільнення швидких позичок на догідних умовах дозволило закупити оселю Діброва, будову католицької церкви у Воррені, православної в Савтфільді та Українського культурного центру у Воррені. Оплачено також друк половини зошита Української Енциклопедії.

У 1957 році закуплено будинок при вул. Джозеф Кампо, що було

*Дирекція Української Федеральної Кредитової Кооперативи "Самопоміч"
Зліва направо: Ігор Козак, Адріян Блюй, Володимир Гупалівський, Богдан
Андрушків, Любомир Липецький, Романа Дигдало, Ярослав Конопада,
д-р Олександр Серафін, Зенон Василькевич.*

доказом наростаючої фінансової сили кредитівки. До 1966 року управителем кредитівки був д-р Василь Шкудор, дипломований економіст. Згодом в тому році перейняв керівництво Михайло Мушинський, досвідчений кооператор та громадський діяч.

Велику позитивну роль в розвитку кредитівки відіграв невеликий гурт людей, свідомих ідейно та фахово досвідчених. Протягом її існування президентами були: А. Мілянч, І. Білоус, д-р О. Серафін, В. Гупалівський, С. Лазуренко, Л. Липецький, Б. Андрушків.

Новий технічний розвиток бюрового устаткування фінансових інституцій та помноження трансакцій кредитівки, дало нам поштовх до запровадження компютера в 1967 році. Рушієм цієї справи був Любомир Липецький. Обізнаний з цим на місці своєї праці, він указав на необхідність цього нового способу урядування.

У 1969 році кредитівка закупила на заході міста будинок із повним банківим устаткуванням за 25 тисяч дол.

У 1977 році, в 25-ліття свого існування, активи кредитівки переступили суму 11 мільйонів дол. З того часу управителем став Борис Блюй, який цей пост займає по сьогодні.

Дирекція кредитівки, обсервуючи з бігом часу невпинне переселення своїх членів з Детройту до Воррену, закупила в 1972 році п'ять

*Візит мис Мічигану Наді Мазуро в Укр. Кред. Спілці "Самопоміч" у Воррені.
Сидять зліва: Віра Булак, Люба Мазуро, Любомир Липецький, Надя Мазуро,
Адріян Блюй, Владика Олександр Биковець, Богдан Андрушків.*

*Best wishes to
Boris Blui*

Jimmy Carter

*Борис Блюй, управитель Кредитової Спілки "Самопоміч". Білий Дім,
Вашінгтон Президент Джимі Картер вітає при вході до залі нарад.*

акрів землі напроти церкви Св. Йосафата, в намірі побудувати там головне бюро кредитівки та певної кількості приміщень для торговельних цілей, в надії, що в той спосіб дасть почин до заіснування українського торговельного осередку. В 1977 році оформлено будівельну комісію, яку очолив інж. Василь Колодчин. Виготовлено плян нового будинку і вже в 1978 році відбулося його посвячення, з участю шістьох священників та великого числа членів.

Зріст активів кредитівки дозволяв дирекції побільшувати з року на рік бюджет на пропаганду, яку проваджено оплачуванням оголошень в українських газетах та програмках різних суспільних імпрез. Протягом цілого часу кредитівка щедро підтримувала наші місцеві школи, оплачуючи вчителів, уділяючи стипендії для учеників, закупаючи для них технічне приладдя. Призначено більші суми на українську катедру в Гарварді та на вишкіл священників, так що протягом свого існування кредитівка "Самопоміч" видала загалом понад 300 тисяч дол.

Як фінансова установа, кредитівка підлягає впливам загального американського ринку та американської кон'юнктури. Це вимагало від часу до часу гнучкості в позичковій активності кредитівки. Виказуючи ініціативу, кредитівка "Самопоміч" була першою серед українських кредитівок, яка впровадила для своїх членів кредитові картки Віза і Мастеркард. Число послуг для членів зростало з року на рік. Одною з найважливіших — це безплатне забезпечення на життя, яке запевняє спадкоємцям звільнення від залишеного боргу, затягнутого на консумпційні потреби, як також певну додаткову суму грошей, залежної від висоти залишених ощадностей.

1981 рік був часом великих потрясень в американським фінансовім світі. Доходило до банкрутства банків з більйоновими активами. Над українськими кредитівками це фінансове заломання пройшло безслідно.

Кредитівка "Самопоміч" далі розвивалася швидкими темпами. Зокрема почалися роки із зростом в активах до 3 мільйонів доларів та постійним зростом числа членів. І так, коли в 25-ліття існування кредитівка досягнула 11 мільйонів в активах, то за наступних п'ять літ активи подвоїлись. Річний звіт за 1988 подає суму активів кредитівки на 52 400 344 дол.

Дирекція кредитівки в 1988 році складалася із таких осіб: Богдан Андрушків — президент, Олександр Серафим — заступник президента, Ігор Козак — секретар, Володимир Гупалівський — скарбник, Адріян Блюй, Романа Дигдало, Ярослав Конопада, Зенон Василькевич, Любомир Липецький — члени, Володимир Баран — голова Кредитової комісії, Маріян Юзич — голова Контрольної комісії.

І хоча до цієї пори кожний річний звіт виказує задовільний ріст, майбутня доля кредитівки буде залежати від того, наскільки молоде

покоління розумітиме важливість існування власної фінансової установи.

Ходить про те, щоб це покоління усвідомило собі, які благородні наслідки для цілої громади і для поодиноких членів має існування власної, сильної та вмілопровадженої фінансової інституції.

Треба надіятись, що нова генерація не занедбає цієї установи, яка має за собою історію великих позитивних досягнень і яка на цьому ґрунті є також будуєчим чинником у нашій громаді.

УКРАЇНСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА "БУДУЧНІСТЬ"

"Будучність" є штатною кредитівкою і має служити членам Українсько-американського допомогового товариства "Будучність", яке постало в березні 1961 року й дало ініціативу заснувати кредитівку, ставши, очевидно, її спонзором.

До ініціативної групи належали панове Іван Ващук, тепер священик, мгр. Михайло Дужий, д-р Мирон Дольницький, мгр. Володимир Рижий, Степан Юрків, Іван Білоус, інж. Володимир Тустанівський, Богдан Скасків, тепер священик, Василь Футала, Ананій Никончук, Андрій Кульчицький, Пилип Сотник, Зенон Василькевич і Михайло Ніньовський. Вони то підписали прохання по дозвіл заснувати кредитову кооперативу "Будучність" під патронатом Українсько-американського допомогового т-ва "Будучність", яке тоді мало вже 212 членів.

Після одержання дозволу-чартеру відбулися загальні збори кредитівки 9 вересня 1961 року, на яких вибрано її керівні органи в такому складі: Михайло Дужий — голова, Зенон Василькевич — заст. голови, Володимир Тустанівський — секретар, Іван Ващук — касир, Степан Юрків — заст. касира, Ананій Никончук і Михайло Ніньовський — члени. До Кредитової комісії увійшли Андрій Кульчицький, Григорій Королишин і Євген Репета. До Контрольної комісії були вибрані Роман Щеснюк, Іван Білоус і Микита Скрипник.

Кредитівка розпочала свою працю на заході Детройту в вересні 1961 року, а на сході (в Гемтремку) 1 листопада цього ж року. На заході Український народний дім відступив нам одну кімнатку на пів року безплатно, приспособивши її власним коштом, а на сході треба було винаймати за 45 доларів місячно.

Треба ствердити, що працівники Михайло Дужий на сході і Пилип Сотник на заході працювали довший час без ніякої зарплати.

Від 5 листопада 1967 року кредитівка "Будучність" користується

Будинок Української Кредитової Спілки "Будучність" у Воррені, в якому розміщується головне бюро кредитівки.

Члени дирекції і комісії Української Кредитової Спілки "Будучність" у 1990 році. Зліва направо: Пилип Сотник — секретар Кредитової комісії, Володимир Ворик — член дирекції, Стефан Юрків — голова Кредитової комісії, Ірина Марітчак — член дирекції, Віра Куца — секретарка, Андрій Якимович — заступник голови, Андрій Кульчицький — член, Микола Кавка — голова Контрольної комісії, Петро Рогатинський — член дирекції, Юрій Гавілей — член, Євген Репета — скрабник кредитівки і член дирекції та Галина Харевич — голова дирекції.

власним будинком на заході міста, закупивши й відновивши його відповідно до своїх потреб.

Приймання ощадностей від своїх членів і позики для них — це була головна діяльність кредитівки, а потім впроваджено чекові конта (шер дрефтс), кредитові картки (Віза), а також приймання грошових сертифікатів.

Зростання кредитівки "Будучність" було постійне. Після 5-ох років діяльності баянсова сума була 871688 доларів, після 10-ох — 1851140, після 25-ох років діяльності баянс замкнено сумою 14554561 дол., а на 26-ому році осягнуто суму 15563205 доларів.

Кожне членське конто в кредитівці "Будучність" забезпечене до 100000 доларів державною агенцією, а кожна позика, крім гіпотечних, до 10000 доларів. Кредитівка допомагає своїм членам низькопроцентовими позиками, а за зложені ощадності платить можливо найвищі відсотки. 1977 року наша кредитівка позичила Українському культурному центрові 250000 доларів на викінчення і обладнання новозбудованого будинку.

Діяльність кредитівки "Будучність" так поширилася, що для повного розгорнення всіх її ділянок потрібно відповідного приміщення і тому вирішено побудувати власний будинок для головного бюро, закупивши площу побіч Українського культурного центру.

За час свого існування УКС "Будучність" видала у формі дотацій на різні харитативні, суспільні й культурні цілі української громади понад 75000 дол.

До керівних органів кредитівки "Будучність" належать такі особи: Галина Харевич — голова, Богдан Фльорчук — заступник голови, Ірина Марітчак — секретар, Євген Репета — скарбник і керівник кредитівки, Юрій Гавілей, Андрій Кульчицький, Володимир Ворик, Петро Рогатинський і Андрій Якимович — члени дирекції. Кредитова комісія: Стефан Юрків — голова, Пилип Сотник, Олександр Дякуник, Меланія Воробель і Наталія Рудницька — члени комісії. Контрольна комісія: Микола Кавка — голова, Віра Куца, Роман Зубар, Діяна Курило Ковалишин і Мирон Федорів — члени комісії. Едукаційна комісія: Наталія Левицька — голова, Володимир Іваницький, Оксана Урбан, Марія Оліяр і Дан Омек — члени комісії.

ПРЕСА ì ИНФОРМАЦІЯ

УКРАЇНСЬКА ПРЕСА ТА ІНШІ ПУБЛІКАЦІЇ

ВСТУП

Зі зростом національної свідомости українських поселенців у США, почали зростати нові товариства та організації. Спершу організувалися братсько-допомогові, а одночасно церковні братства і просвітянські товариства. Так почалося суспільно-громадське життя по більших скупченнях українських поселенців. Чим інтенсивніше працювали зорганізовані товариства та організації, тим живіше діяла ціла громада. Таким чином наростала, радше виринала потреба друкованого слова, тобто часописів, брошур та книжок узагалі. Багато товариств мали свої читальні з більшою або меншою бібліотекою. Звичайно в неділі сходилися члени даного товариства на читання газет або книжок. До Першої світової війни, а так само в першому десятилітті після неї українські поселенці діставали загальнокрайові часописи як "Свобода", згодом "Америка" та "Народна воля". Одержували також із сусідньої Канади, а також деякі зі Львова: "Діло", "Новий час" та інші. Так було в Детройті до 1929 року.

В тому часі громада була вже доволі численна, громадська праця пульсувала доволі живо, наросла потреба власного друкованого слова, власної преси.

У цій статті буду старатися вказати на розвиток друкованого слова та ті часописи, що появилися в Детройті від 1929 року. Я вповні свідомий, що стаття, мабуть, не охопить цілоти, бо в часі розшуків за джерелами виявилось, що мимо дуже інтенсивних намагань до джерел дістатися було неможливо.

Для кращої проглядности, появу як часописів та й інших публікацій буду подавати в хронологічному порядку.

ЧАСОПИСИ І ЖУРНАЛИ

- 1929 "РОБІТНИК", періодичне видання лівих ідеологічних течій. Не маючи підтримки в громаді, самозліквідувався у 1931 році. В міжчасі почав появлятися часопис загальнонаціонального напрямку, який протиставлявся крайньо лівим ідеям, що їх поширював "Робітник". Так під редакцією Миколи Шустакевича почали виходити "УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ". Шкода, що не маємо докладніших даних, як часто цей часопис появлявся й коли перестав виходити.
- 1930 року почав появлятися тижневик "ПОРА". Часопис крайньолівого соціалістичного напрямку. Його редагував та сам друкував у власній примітивній друкарні Б. Починок. У 1937 році "Пору" перебрав Григорій Кравчишин, змінив назву на "НОВА ПОРА" і видавав її до 1940 року. Тоді її перейняв знову Б. Починок, змінив назву на "УКРАЇНСЬКА ГРОМАДСЬКА ПОРА". Видавав її неперіодично до ранніх 1950-тих років. Журналістичний рівень часопису не відповідав ні вимогам, ні потребам української громади, і таким чином, не маючи громадської підтримки, самозліквідувався.
- У цім же 1930 році почав появлятися "БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ". Це було неперіодичне видання, яке протиставилося своїми ідеями ідеям "Робітника", допомогло йому до самоліквідації.
- У 1934 році почав виходити в Детройті тижневик "УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА". Цей тижневик редагувала колегія в складі: д-р А. Кібзей, Іван В. Іванчук, д-р Яців і Лазар. Тижневик виходив до 1939 року.
- 1935 року почав появлятися тижневик "ПІОНІР". Тижневик мав загальнонаціональну платформу, не прихилився до будь-якого політичного середовища, однак через недостачу фондів та брак фінансових сил, у 1936 році припинив свою появу.
- Так само 1935 року почав виходити в Детройті "ЖІНОЧИЙ СВІТ", журнал-місячник. Його редагувала й видавала провідна суспільно-політична постать д-р Маруся Бек. Вона, переїхавши з Пітсбургу до Детройту, перенесла сюди цей журнал, який, до речі, був редагований на високому журналістичному рівні і виходив до 1938 року.
- У 1937 році Видавнича спілка "Космос" розпочала видавати тижневик, присвячений справам українсько-американської громади, під назвою "УКРАЇНСЬКА ЗОРЯ". Появилось 50 чисел і в 1938 році тижневик припинив свою появу.
- Рік 1938 можна назвати "урожайним роком" української преси в Детройті, принаймні її появи. Тоді то названий вище Григорій Кравчишин одночасно з "Новою порою" почав видавати часопис "НОВИЙ ЧАС". Шкода, що не можемо віднайти докладніших даних про нього. Знаємо, що появлявся дуже коротко.

- В цьому ж таки році появився в Детройті "УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК". Цілковитий брак відомостей про нього унеможливує нам подати більше інформацій, як тільки те, що закінчив свою появу 1939 року.
- Третім часописом, що почав виходити 1938 року, був тижневик "УКРАЇНСЬКІ НОВИНИ". Його тематикою були справи і проблеми місцевої українсько-американської громади. Виходив до 1940 року.
- У 1939 році українське зорганізоване жіноцтво Детройту почало видавати журнал-місячник "ЖІНКА". Відповідальним (головним) редактором була Катерина Хом'як. Цей журнал малої форми появлявся до грудня 1940 року.
- 1944 року почав виходити в Детройті в той час єдиний 32-сторінковий журнал "ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ". Появилось три чвертьрічні випуски й на тому закінчено його появу.
- В роках Другої світової війни українське суспільно-громадське життя в наслідок дуже несприятливих обставин сповільнило свою діяльність. Тим самим припинилася й видавнича. Щойно в повоєнних роках з прибуттям на цей континент переселенців із Західної Європи суспільно-громадське життя не тільки сильно пожвавилось, але також прибрало дещо інших форм. Творилися нові установи, почалася жвава видавнича діяльність.
- 1950 року почав виходити під редакцією Павла Маляра тижневик "УКРАЇНСЬКИЙ ПРОМЕТЕЙ". Виходив тут до 1958 року й тоді перенесено його до Нью-Йорку.
- У 1951 році під редакцією відомого мистця маляра-карикуриста-гумориста маестра Едварда Козака почав виходити гумористично-сатиричний журнал "ЛИС МИКИТА". Цей 8-сторінковий журнал-місячник появляється безперервно досі. "Лис Микита" є наче продовженням подібних журналів, що їх видавано у Львові в концерні "Українська преса" Івана Тиктора, під назвою "Зиз", "Комар" та інші.
- 1951 року почав виходити журнал Української Гетьманської Організації "ДЛЯ УКРАЇНИ". Головним його редактором була Софія Овчинник. Журнал перестав появлятися 1952 року.
- У 1954 році почав появлятися у Нью Йорку журнал-квартальник "ЛІКАРСЬКИЙ ВІСНИК", як орган Українського Лікарського Товариства Північної Америки. Журнал виходить тепер у Детройті, а головним редактором є д-р Павло Джуль.
- Так само 1953 року почав виходити в Детройті Пластовий журнал "МОЛОДЕ ЖИТТЯ". Згодом його перенесено до Нью-Йорку, де він продовжує свою появу.
- 1954 року почав виходити в Детройті журнал Української Визвольної Думки "ВІЛЬНА УКРАЇНА". Його так само перенесено до Нью-Йорку; від 1963 року продовжує свою появу.

- Від 1954 до 1959 року виходив у Детройті "НАШ КОНТАКТ" — орган кредитової спілки "Самопоміч". Його редагував Володимир Несторович. Після випуску 30 чисел, об'єднався з журналом "НОВИЙ СВІТ" у Нью-Йорку, де під тою назвою виходить і досі.
- Від 1958 до 1963 року тижневик "УКРАЇНСЬКА ГАЗЕТА" виходила в Детройті, під редакцією Володимира Несторовича.
- 1962 року Асоціація діячів української культури (АДУК) почала видавати неперіодично ілюстрований журнал "ТЕРЕМ". Перше його число редагували Зенон Тарнавський і Богдан Нижанківський, а після них "Терем" виходив під редакцією Юрія Тиса-Крохмалюка і колегії.
- Від 1964 року Український архів-музей видає "ВІСНИК". Цей 32-сторінковий журнал редагує Роман Дацко. Журнал появляється річно.
- 1967 року Український Культурно-громадський клуб почав видавати місячник "ДЕТРОЙТСЬКІ НОВИНИ". Спершу головним редактором був д-р Богдан Лончина, після його смерті редагує м-р. Володимир Баран. 1967 року перенесено до Детройту редакцію *Лікарського вісника* (Квартальник, орган УЛТПА; Головний редактор д-р Павло Джуль).
- З 1968 до 1976 року виходив неперіодично журнал "СНЯТИН", тиражем 500 примірників. Редагував його (побіч інших численних публікацій) ред. Михайло Бажанський.
- Від квітня 1970 року Головний комітет підгаечан видає журнал-піврічник "СЛОВО ПІДГАЄЧАН". Тираж його: 1970-тих рр. 1100 прим., а 1988 року — 400. Редагує колегія. Відповідальний редактор Василь Папіж.
- 1979 року перенесено з Нового Ульму, Німеччина, до Детройту, заснований 1945 року тижневик політики, культури, економіки і громадського життя "УКРАЇНСЬКІ ВІСТІ". Видає Видавнича спілка тієї ж назви. Головний редактор Михайло Смик.
- У березні 1979 року Рада прихильників Української Народної Республіки почала видавати журнал "Трибуна". Редагує колегія у складі: Іван Кедрин-Рудницький, Антін Семенюк, Іван Бек.

КНИГИ

- 1938 Альманах у 25-ліття церкви НЗПДМ в Гемтремку. Вид. Параф. рада.
- 1939 Річний звіт парафії Св. Івана Христителя. Видав Параф. комітет.
- 1945 Український лікар. — Д-р А. Т. Кібзей. Вид. Укр. Дем. Клубу в Гемтремку.
- 1947 Срібний ювілей священства о. С. Побуцького. Вид. Параф. комітет.
- 1951 Дим вічності, поезії. — Олекса Веретенченко. Видання автора.

- 1952 Пропам'ятна книга посвячення парафіяльної початкової школи НЗПДМ.
- 1953 Географія України. Автор проф. М. Дольницький. Видавництво "Батьківщина".
- 1953 Чорна Долина, поема. — Олекса Веретенченко. Літературне братство.
- 1953 Вагота, поезії. — Богдан Нижанківський. Літературне братство.
- 1953 Український робітничий люд у боротьбі за національну державу. Дві частини. — Мар'ян Зореславич. Вид. Укр. вільна громада.
- 1955 5-річчя парафії катедрального храму Св. Покрови. Вид. Парафіяльна управа.
- 1955 Тигролови. — Іван Багряний. Вид. Прометей.
- 1956 Історія української літератури. — Володимир Радзикович. Вид. "Батьківщина".
- 1956 Історія України. — І. Крип'якевич, М. Дольницький. Вид. "Батьківщина".
- 1957 Золотий ювілей парафії Св. Івана Христителя, альманах. Вид. Параф. комітет.
- 1957 Ювілей 25-ліття священства о. С. Кнапа. Вид. Парафіяльна рада церкви НЗПДМ в Гемтремку.
- 1958 На народній службі. — Д-р Іван Макух. Вид. Колегія впорядчиків.
- 1958 Пропам'ятна книга у 45-ліття парафії НЗПДМ в Гемтремку і відкриття будинку середньої школи при вул. Генлей. Вид. Пар. рада.
- 1959 Мазепа. — Байрон. Переклав Олекса Веретенченко. Вид. Український Літературно-мистецький клуб.
- 1959 Люблю "Діброву". — Софія Парфанович. Видання автора.
- 1959 Ювілейна книга у 40-ліття Сестер при церкві НЗПДМ в Гемтремку. Видання Парафіяльної ради.
- 1960 Ювілейна книга у 10-ліття Школи українознавства т-ва "Рідна школа" в Детройті. Видання опрацював Ювілейний комітет.
- 1960 Каталог збірної виставки українських мистців. Вид. Ділов. комітету.
- 1960 Альманах у 10-річчя парафії катедрального храму Св. Покрови. Опрацювали: А. Шашло і інж. П. Трепет. Вид. Парафіяльна управа.
- 1962 Альманах у 10-літній ювілей Школи українознавства т-ва "Рідна школа" в Детройті-захід. Видав. Ювілейний комітет.
- 1963-1987 Річники середньої школи НЗПДМ в Гемтремку.
- 1963 Пропам'ятна книга у 50-ліття парафії НЗПДМ в Гемтремку. Параф. рада.
- 1964 Альманах у 10-ліття "Діброви". — Мих. Бажанський. Вид. Ювіл. комітету.
- 1964 Ювілейна книга у 50-ліття хору ім. І. Котляревського. Видання Парафіяльної ради в церкві НЗПДМ.
- 1965 Серця і буревії. — Володимир Несторович. Видання автора.

- 1965 Альманах у 10-ліття СУА. — Михайло Бажанський. Вид. Округи СУА.
- 1965 Зелена книга. — Зіновій Томків і колеґія. Вид. оселі "Діброва".
- 1965 Ювілейна книга у 25-ліття священства о. Інокентія Лотоцького, ЧСВВ і о. Володимира Ґавліча, ЧСВВ. Видання Парафіяльної ради НЗПДМ.
- 1965 Альманах у 15-річчя Української православної парафії Св. Покрови. Видала Парафіяльна управа.
- 1965 Альманах у 15-ліття "Рідної школи" в Детройті. Видав: Ювілейний комітет.
- 1968 Молоді паростки. — Степан Федорівський. Видання автора.
- 1968 Триєдиність. — Д-р Кость Вагилевич. Вид. Юніверсал Славик Прінтінґ.
- 1969 30-ті роковини парафії Пресвятої Трійці. — о. Олексій Царик. Видання Парафіяльної ради.
- 1970 Історія Української міщанської читальні. — о. Йосиф Проць. Видавництво "Снятин".
- 1972 Срібний ювілей Клубу Матерів при церкві НЗПДМ в Гемтремку. Видання Парафіяльної ради.
- 1973 Гриць Зозуля. — Едвард Козак. Видавництво "Лис Микита".
- 1974 Село Карлів колись і тепер. — Михайло Бажанський. Видав. "Снятин".
- 1974 35-ті роковини православної парафії Пресвятої Трійці. — о. Андрій Лашінський. Видання Парафіяльної ради.
- 1974 Ювілей 15-ліття середньої школи парафії НЗПДМ в Гемтремку. Вид. Парафіяльної Ради.
- 1975 Без жартів. — Олександр Зозуля. Видання автора.
- 1975 Альманах у 25-річчя православної парафії Св. Покрови. Видання Парафіяльної управи.
- 1975 25 років "Рідної школи" в Детройті. Видання т-ва "Рідна школа".
- 1976 Живі струни (Про Капелю українських бандуристів ім. Т. Шевченка). Опрацював Улас Самчук. Видання Капелі бандуристів.
- 1977-1987 Річники середньої школи НЗПДМ в Гемтремку. Видання школи.
- 1977 У смертоносному колі. — Степан Федорівський. Накладом автора.
- 1977 Снятинщина; причинки до крайової етнографії. — Михайло Бажанський. Видавництво "Снятин".
- 1977 Срібний ювілей парафії Св. Михаїла в Дірборні. Парафіяльний комітет.
- 1978 Криза в Державному Центрі УНР. Видання прихильників УНРади.
- 1979 Відновлення Української Держави 1918 року. — М. Бажанський. Видавництво "Снятин".
- 1979 Ювілейна книга 20-ліття середньої школи НЗПДМ в Гемтремку. Видання Парафіяльної ради.

- 1979 Фотоальбом Школи українознавства т-ва "Рідна школа" в Детройті. Видав: Діловий комітет.
- 1980 Шуміла "Діброва". — Михайло Бажанський, Зенон Томків. Видання Ювілейного к-ту "Діброви".
- 1980 Підгаєцька Земля (регіональний збірник). — Д-р Тарас Гунчак і колегія. Видання Головного комітету підгаєчан.
- 1980 Альманах у 25-ліття "Діброви". Михайло Бажанський. Видання К-ту "Діброва".
- 1980 Мандрівка землями Підгаєччини. Фотоальбом. — Василь Папіж і колегія. Видання Головного комітету підгаєчан.
- 1980 Альманах у 30-ліття Української православної парафії Св. Покрови. Видання Парафіяльного комітету.
- 1981 Віки говорять. Матеріали до історії. — Михайло Бажанський. Видавництво "Снятин".
- 1981 Альманах з приводу піднесення до єпископського сану о. Інокентія Лотоцького, ЧСВВ, та призначення о. Вернарда Панчука, ігумена ЧСВВ, парохом парафії НЗПДМ в Гемтремку.
- 1981 Відзначення тридцятиліття шкіл українознавства в Детройті. Видав: Діловий комітет.
- 1982 Краса Снятинщини. Гаслова енциклопедія. — Михайло Бажанський. Видавництво "Снятин".
- 1982 На хлопський розум. — Едвард Козак. Видавництво "Лис Микита".
- 1982 50-ліття мистецької творчости Михайла Дмитренка. Ювілейний комітет.
- 1982 Політ советської Ялинки. — Іван Бек. Видання прихильників УНРади.
- 1983 Творчий динамізм моїх земляків. — Михайло Бажанський. Видавництво "Снятин".
- 1983 Альманах у Діамантовий ювілей церкви Св. Івана Хрестителя в Детройті. Видання Парафіяльного комітету.
- 1983 Пережите і передумане. — Данило Шумук. Видавництво "Українські вісті".
- 1984 Вічно житимуть. — Михайло Бажанський. Видавництво "Снятин".
- 1984 Спогади. — Ген. Петро Григоренко. Видавництво "Українські вісті".
- 1984 Альманах у 60-ліття монашого життя і 50-ліття священства о. Севастіяна Сабола, ЧСВВ. Вид. Пар. ради церкви НЗПДМ.
- 1984 О. Ольжич і його родина. — Михайло Бажанський. Видавництво "Снятин".
- 1984 Початки Української Католицької Церкви в Америці. — Д-р Осип Кравченюк. Видання Комітету Українського Тисячоліття в Детройті.
- 1985 Українське жіноцтво Детройту. — Видання Злучених Організацій Детройту.

- 1986 Наші позиції, Ч. 32. Матеріали ІХ з'їзду УРДП. Видавництво "Українські вісті".
- 1986 Лікарські усмішки. — Ольга Гаховська. Видання автора.
- 1987 Спогади. — Олександр Зозуля. Видання автора.
- 1987 Збірка коротких оповідань і віршів. — О. Троян. Видання автора.
- 1987 Під чужим прізвищем. — Олександр Зозуля. Видавництво "Тризуб".

БЮЛЕТЕНІ Й ОДНОДНІВКИ

- 1935 РАННЯ ЗОРЯ, бюлетень церкви Св. Івана Христителя. На жаль, не маємо точніших даних про його періодичність і коли перестав виходити.
- 1949 У другій половині 1949 року почав виходити неперіодично бюлетень САМОПОМІЧ. Після появи кількох чисел, його перенесено до Нью-Йорку, і з того часу появляється у формі журналу НОВИЙ СВІТ.
- 1951 БЮЛЕТЕНЬ Української католицької церкви НЗПДМ в Гемтремку. Появляється кожного тижня заходами Парафіяльного комітету під наглядом сучасного пароха о. Вернарда Панчука, ігумена ЧСВВ.
- 1951 БЮЛЕТЕНЬ Української католицької церкви Св. Івана Христителя. Започаткував о. Омелян Шараневич, першим редактором був Петро Голей. Тепер видає Парафіяльний комітет під наглядом о. Йосифа Шарого, пароха.
- 1953 ОБІЖНИК. Бюлетень станиці Братства вояків І-шої дивізії УНА. Появляється раз у році.
- 1953 БЮЛЕТЕНЬ. Неперіодичне видання Батьківського комітету Українознавчої школи в Детройті-схід.
- 1953 ІНФОРМАЦІЯ. Неперіодичне видання українського відділу АБН.
- 1954 ВІСТІ. Неперіодичне видання Українського Літературно-мистецького клубу. З припиненням діяльності клубу, припинилася поява бюлетеню.
- 1954 ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТОК. Одноразове видання т-ва "Рідна школа" в Детройті-захід.
- 1955 СУМІВСЬКИЙ СТЯГ, бюлетень осередку СУМА "Київ" у Детройті-захід. Появляється неперіодично.
- 1955 ВІСТІ, бюлетень Товариства приятелів Української Капелі бандуристів ім. Тараса Шевченка. Неперіодичне видання.
- 1955 БЮЛЕТЕНЬ ВІДДІЛІВ УККА в Детройті і Гемтремку. Одноразове видання.
- 1956 СЕНЬЙОРСЬКА ВАТРА. Орган Українського пластового сеньйорату. Появлялося неперіодично. Редагував пл. сен. Євген Кульчицький.

- 1956 ВІСТІ ІЗ СТАНИЦІ. Орган пластової станиці. У 1960-тих роках редагували: Василь Колодчин і Юрко Козак. Появлявся два рази в році. Тепер виходить раз у рік. Редактори часто змінюються.
- 1957 НЕДІЛЬНИЙ ДЗВІН. Бюлетень української католицької парафії Св. Михаїла в Дірборні. Появляється кожного тижня.
- 1957 ВІСТІ З КРЕДИТІВКИ. Бюлетень Федеральної кредитової кооперативи "Самопоміч". Тепер редагує мгр. Володимир Баран. Появляється кожного місяця.
- 1958 БЮЛЕТЕНЬ Відділу Українського Конгресового Комітету Америки Південно-східнього Мічігану. Появляється неперіодично.
- 1958 ВІСНИК УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ПАРАФІЇ СВ. ПОКРОВИ, бюлетень журнального формату. Редагує колегія. Появляється чвертьрічно.
- 1958 ПІДПРИЄМЕЦЬ, неперіодичний бюлетень корпорації "Гльобус". Видано декілька чисел і після того перестав появлятися.
- 1960 СУСПІЛЬНА ОПІКА, бюлетень Об'єднання "Самопоміч". Виходив неперіодично. Тепер більше не появляється.
- 1960 ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ, орган Титанієвих інвестиційних клубів. Появлявся неперіодично в 1960 і 1961 роках.
- 1961 ЛИСТОК ТУСМІВЦЯ. Інформаційний бюлетень т-ва Української студіюючої молоді ім. М. Міхновського. Появлявся неперіодично.
- 1961 НАША БУДУЧНІСТЬ. Бюлетень Української кредитової спілки "Будучність". Появляється неперіодично.
- 1961 СПОРТОВИЙ БЮЛЕТЕНЬ Т-ВА "ЧЕРНИК". Появлявся неперіодично до 1966 року.
- 1961 СУМІВЕЦЬ, бюлетень осередку СУМА ім. Пилипа Орлика в Детройті-схід. Появлявся неперіодично.
- 1962 ВІСТІ УКРАЇНСЬКОГО АРХІВУ-МУЗЕЮ. Додаток до бюлетеню церкви НЗПДМ. Від 1964 до 1988 музей видав 21 інформаційно ілюстрований річник.
- 1962 БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ КАТОЛИЦЬКОЇ ПАРАФІЇ СВ. ЙОСАФАТА у Воррені. Двомовний бюлетень появляється кожного тижня.
- 1962 ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ. Бюлетень у формі журналу Капелі українських бандуристів ім. Тараса Шевченка. Появляється в грудні кожного року.
- 1962 ЛУНА, бюлетень учнів Української середньої школи НЗПДМ в Гемтремку. Появляється неперіодично.
- 1962 Альманах УЛТПА з нагоди IV Наукового З'їзду. Ред. Колегія: д-р Павло Джуль, д-р Іван Дутко і Богдан Нижанківський.
- 1964 ВІСТІ Т-ВА "РІДНА ШКОЛА". Бюлетень появляється два рази в році. Редагує Осип Сливинський.
- 1964 БЮЛЕТЕНЬ. Видавало Товариство прихильників Української Народної Республіки. Появлявся неперіодично.

- 1965 БЮЛЕТЕНЬ ОКРУЖНОЇ РАДИ СОЮЗУ УКРАЇНОК АМЕРИКИ. Появлявся неперіодично. Редагувала Дарія Бойчук.
- 1966 БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКИХ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ РЕФОРМОВАНИХ ЦЕРКОВ. Це періодичне видання появлялося до часу побуту пастора Володимира Боровського в Детройті, що його редагував. З його виїздом бюлетень перестав появлятися.
- 1966 НАШ ПОСЛАНЕЦЬ, бюлетень зв'язку й інформацій Окружної управи ОДВУ, Українського Золотого Хреста, Зарева і МУН. Появлявся на протязі 1966 і 1967 рр.
- 1972 ЛАСТІВКА, вісник Окружної ради СУА. Цей двомісячник появилвся в кількох числах і більше не виходить.
- 1972 ЛІТУРГІЧНИЙ КАЛЕНДАР. Місячник. Видавала Українська православна парафія Пресвятої Трійці в Дірборні. Редагував о. Генрі Якіма.
- 1973 ПРАВОСЛАВНИЙ УКРАЇНЕЦЬ. Бюлетень парафії Св. Андрія Первозваного. Тоді редагував о. прот. Олександр Биковець, згодом єпископ.
- 1978 БЮЛЕТЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРУ. Інформує про діяльність УККА, ООЧСУ, СУМу, АДУКу та взагалі організацій Визвольного Фронту. Довголітнім редактором був Петро Рогатинський, тепер Мирослав Кальба.
- 1980 ДІЯСПОРА, ілюстрований бюлетень-журнал Асоціації українських студентів при Вейнському університеті. Видано у 1980 і 1981 рр. 3 числа. Редакційну колегію очолював Ярослав Качан. Мабуть через фінансові труднощі видання більше не появляється.
- 1981 НОВИНКИ, бюлетень Української кредитової спілки "Будучність". Появляється неперіодично.

БРОШУРИ І РІЗНЕ

- 1975 Перевидання чудодійної ікони Матері Божої в Зарваниці. Формат 10x14 інчів, посвячений та з автографом блаженнішого Патріярха Йосифа Сліпого. Видав Головний комітет підгаєчан.
- 1982 Перевидання картинок з поменшеною іконою Матері Божої в Зарваниці. Видав Головний комітет підгаєчан.
- 1983 Посвячення відновленої церкви Св. Михаїла в Дірборні. Одноднівка. Видав Парафіяльний комітет.
- 1987 Одноднівка з приводу виставки ікон у Гай-Рідженс готелі в Дірборні. Опрацював Адріян Блюй, видав Парафіяльний ювілейний комітет.
- 1988 Пропам'ятна одноднівка в 1000-ліття Хрищення України. Опрацював Адріян Блюй, видав Парафіяльний комітет церкви Св. Михаїла в Дірборні.

Різні дати. Пояснювальні матеріали про церковні свята та релігійні обряди Української Католицької Церкви. Опрацював о. Вейн Руги, видала Парафіяльна рада церкви Св. Михаїла в Дірборні.

Використані джерела:

1. Архів-музей у Детройті.
2. Інформації парафій, видавництв, установ, редакцій та окремих осіб, що їх заподали в окремих запитниках автора статті.
3. Приватний архів і бібліотека автора.

Подяка

На цім місці складаю щиросердечну подяку Вш. Панові Романові Дацкові, кураторові Українсько-американського музею за джерельні матеріали, на основі яких я оформив більшу частину праці. Без його допомоги я б не був спроможний опрацювати статтю.

Дякую всім за цінні інформації, заподані у моїх запитниках.

Василь Папіж

УКРАЇНСЬКІ РАДІОПЕРЕДАЧІ

Вже після Першої світової війни радіо виявилось незвичайно добрим зв'язком та засобом інформації. Це місце в інформації суспільства воно задержало аж до років після Другої світової війни, коли з ним почала конкурувати телевізія.

Належно оцінюючи значення радіо, вже з початком 1935 року відомий ред. Микола Шустакевич з дружиною Юлією, колишньою акторкою українського театру, розпочали в Детройті перше радіопересилання для української громади. Радіомовлення почалося із станції WMBC під назвою *Ukrainian radiohour*. Після деякого часу радіомовлення передавалися зі станцій WJLB і WEXL, а під кінець свого існування з Марін Сіті, Міч.

"Українська радіогодина" мала комерційно-громадський характер, тобто була оплачувана комерційними фірмами за оголошення, і, звичайно, на їхній кошт передавалися громадські справи. Передачі транслиювалися в різні дні та години. Спершу о год. 2-ій або 3-ій по полудні, раз у тижні, а згодом і більше разів. На програмі виступали особисто різні промовці, а також хори, дуети та окремі співаки-солісти.

Після смерти дружини Юлії Малевич-Шустакевич, керівник програми Микола Шустакевич, перейшовши на емеритуру, припинив радіопередачі 1955 року.

У 1952 році Зенон Тарнавський розпочав українське радіомовлення зі станції WJLB на хвилях 1400-AM. Авдиції передавалися два рази в тижні (суботи й понеділки) по одній годині. Побіч керівника Зенона Тарнавського, дикторами були Василь Колодчин, Марта і Ярослав Тарнавські, а також принагідні промовці. Характер програми був так само комерційно-громадський.

Після смерти ред. Зенона Тарнавського, радіогодину перебравли ОО. Василіяни з парафії НЗПДМ в Гемтремку. Керівником був о. Володимир Гавліч, ЧСВВ. Хоч радіопрोगрама була релігійного характеру, то за деякими пожертвами передавалися і громадські оголошення. Так

потривало до 1982 року, коли більшість національних груп свої радіо-передачі перенесли на станцію WMZK 98-FM.

У вересні 1971 року на станції WMZK 98-FM розпочалося українське радіомовлення "Душа України". Спершу радіомовлення передавалося по одній годині щоденно. Згодом його скорочено на дві години в тижні, тобто в середу та п'ятницю.

Організатором і керівником цього радіомовлення була Ореста Волошин-Каралаш. Побіч неї головним диктором і нерідко керівником цілогодичної передачі була Анастасія Волкер. Крім згаданих, частину програми, і то доволі часто, провадив інж. Василь Колодчин. Також частково Орест Кавка.

Радіомовлення мало приватний характер, побіч комерційних оголошень, якого більшу частину було присвячувано суспільно-громадським справам та науково-історичній тематиці.

Радіомовлення провадилося до 1982 року, коли станцію продано, а нові власники не виявили надто зацікавлення до окремих національностей, в тому й української.

Протягом згаданого часу з повище названої станції відбувалося також радіомовлення ОО. Василіян з парафії НЗПДМ в Гемтремку.

Радіомовлення провадилося кожної суботи по одній годині. Іноді з нагоди Різдва Христового додавалося час на різдвяну передачу. Це була чисто релігійна програма, яка не включала комерційних оголошень. Однак, інформації про громадські події, акції та окремі імпрези постійно були частиною програми.

Керівником програми був о. Вернард Панчук, ігумен ЧСВВ і парох названої парафії. Крім нього, окремі частини програми підготовляли та передавали о. Севастіян Сабол, ЧСВВ, та інші отці співслужителі.

Радіомовлення на цій станції провадилося до 1982 року, тобто до переходу її новим власникам.

Крім згаданих повище повідомлень, із цієї станції провадилася ще одна радіопередача під назвою "Українська година". Вона належала організаціям Українського Визвольного Фронту й мала суспільно-політичний характер. Керівником програми був інж. Юрій Юрків. Передачі відбувалися кожного тижня в понеділок від год. 7-ої вечора.

Побіч керівника та головного диктора, на програмі промовляли Петро Рогатинський та Василь Щербій. Вони обидва передавали коментарі та інформації політичного змісту. Програма включала також комерційні оголошення, як засіб на здобуття коштів утримування.

Після переходу радіостанції новим власникам "Українська година" перестала передаватися.

Добру громадську роботу виконує радіомовлення "Гомін України", що передається кожного вівторка від год. 7-ої до 8-ої вечора зі станції WCAR на хвилях 1090 AM.

Радіомовлення почалося 13 березня 1973 року. Його керівником є

відомий диригент українських хорів Кирило Цепенда. Дуже корисним ділом цієї програми є намагання піднести її до вершин радіомовлення добром доброї пісні та музики, а що важливіше — ангажування молодих людей до ведення окремих частин програми.

На програмі передаються загальносуспільні події, громадські повідомлення та приватні оголошення.

У 1982 році окремий комітет, зложений із представників 18-ти національностей, закупив радіостанцію WPON 1460-AM в Блумфільд Гілс на північних переферіях Детройту. Це перша міжнаціональна радіостанція в США. Її співвласниками є також українці.

Від початку грудня 1982 року на цій радіостанції ОО. Василяни з парафії НЗПДМ в Гемтремку передають кожної суботи релігійного змісту програму, від год. 2-ої до 3-ої по полудні. Директором програми і керівником англійської частини є парох о. Вернард Панчук, ігумен ЧСВВ. Керівником і головним диктором україномовної частини є. о. Севастіян Сабол, ЧСВВ, поет і письменник.

Побіч релігійної тематики на програмі передаються загальнонаціональні події, оголошення громадських акцій та імпрез.

На цій же станції є друга українська радіoproграма "Пісня України", що її керівником є інж. Василь Колодчин. Ця програма громадського характеру починається о год. 3-ій по полудні кожної суботи. Заступником керівника є Роман Колодчин, який так само оформлює англійські частини. Побіч загальногромадських повідомлень, програма включає важливі історичні події України, коментарі на актуальні суспільно-політичні теми та наукові гутірки. Побіч того, передаються комерційні оголошення та приватні повідомлення.

Радіомовлення на цій станції почалося 4 грудня 1982 року і є дуже популярне серед української громади метрополії Детройту.

МИСТЕЦЬКІ АНСАМБЛІ

Володимир Баран

МУЗИЧНЕ ЖИТТЯ

Українці — співочий народ. Щоби це замилювання до співу виявилось у колективній формі в нашому місті, треба було чекати на збільшене число прибулих родин, яке наступило з кінцем першого десятиліття ХХ віку. В 1908 році почали відправлятися на заході міста співані Служби Божі. Роки 1909-1910 були часом, коли зорганізувався перший церковний хор. Його диригентом став Григорій Королишин. Під диригуванням Дмитра Атаманця, хор "Боян", здобув заслужену славу в детройтській околиці. Слідував цілий ряд диригентів як Андрій Стисловський, Василь Шанайда, Семен Пелех, Константин Орлик, П. Штик, В. Вірстюк, С. Андрусевич, а від 1954 року Кирило Цепенда. Це час гарного розвитку хору, який в 1960-х роках видав платівку церковної музики. 3 червня 1984 року хор "Боян" відзначив свій діамантовий ювілей.

Хор при церкві Непорочного Зачаття зорганізувався в 1914 році. Першим диригентом був Омелян Гриньків. Його названо ім. Івана Котляревського. Два роки пізніше перебрав хор Дмитро Атаманець. Хор цей не тільки співав у церкві, але також улаштував концерти і театральні вистави. 1922 року диригентом став Андрій Стисловський, а в 1937 Лев Нахвостач. У 1943 р. перебирає хор знову Дмитро Атаманець, який втішився славою доброго диригента. Після нього диригентом став Ярослав Филипів, а відтак д-р Богдан Кушнір. Тепер диригентом є Павло Оначук.

В новозбудованій православної катедрі Св. Покрови хором диригував Іван Китастих, а по його кончині — Петро Іванович Китастих.

Першим диригентом при церкві Св. Йосафата був Олег Хміль, відтак Володимир Літинський, д-р Богдан Кушнір і знову Володимир Літинський.

При церкві Неустаючої Помочі диригентом є С. Колтик, а при церкві Св. Михаїла — Оля Соловій.

Через цілий час відчувалася потреба світського хору, який би заспокоїв суспільні та мистецькі потреби громади. Завдяки ініціативі кількох хористів-ветеранів, таких як Володимир Дигдало, Стефан і

Микола Михальчаки, Василь Кузьмин, зорганізувався в 1955 році чоловічий хор, який у наступному році переорганізувався на мішаний. Диригентом став Кирило Цепенда. Під його диригуванням хор дав концерт у престижній залі Музею мистецтва, з участю симфонічної оркестри. Із своїми концертами хор виїжджав до таких міст як Клівленд, Чікаго, Торонто і Віндзор, здобуваючи всюди прихильні оцінки. В дальшому перебігу часу диригентом хору "Трембіта" став д-р Богдан Кушнір.

Програма хору поширилась на відомі композиції нашої класики, деякі концерти були з участю симфонічних оркестр. Завершенням праці д-ра Кушніра як диригента був "Концерт Тисячоліття", із хором, до якого входили члени всіх хорів нашого міста, при співучасті симфонічної оркестри міста Воррену.

При відзначенню століття існування Української Католицької Церкви в Америці, яке відбулося в аудиторії Форда, збірним хором усіх католицьких парафій диригував Павло Оначук.

Спільним товариством, яке найкраще прославляло українську пісню, була і далі є Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка. По роках скитальщини, капеля осіла в Детройті, де ніколи не спиняла своєї діяльності. Тяжкі, початкові роки побуту в цьому місті не послабили ентузіазму і любови до своєї пісні членів капелі. Не багато часу забрало, щоби слава про цей унікальний хор розійшлася по цілій Америці. Численні виступи перед американською публікою, вершком котрих був концерт капелі в американськiм Конгресі, гідно рознесли славу і красу нашої пісні. Протягом тих літ капеля відбула поїздки до Європи, Австралії і Канади, скрізь викликаючи захоплення і вдячність української громади. Диригентами капелі були Григорій Китастий, Володимир Божик, Іван Задорожний, Петро Потапенко, Григорій Назаренко, Євген Цюра, а під сучасну пору Володимир Колесник.

Великою, просто неможливою до оцінення є виховна праця капелі. Це вона дала поштовх до зорганізування жіночої Капелі бандуристок, якою довгі роки диригував Петро Потапенко. Організуючи інструкторські табори по різних містах, капеля спопуляризувала гру на бандурі серед нашої молоді, так що в багатьох містах потворилися більші або менші ансамблі бандуристів. Навіть Південна Америка не відстала під цим оглядом.

Під сучасну пору капеля готується до виїзду в 1991 році в концертне турне на батьківщину.

Щождо інших професійних проявів музичної активності в нашому місті, то знаменним був концерт української музики під диригуванням Богдана П'юрка в 1953 році, при співучасті Детройтської симфонічної оркестри. В 1954 році був концерт творів Василя Барвінського, де брали участь Христия Колесса, Наталя Носенко і Марта Тарнавська.

В шістдесятих роках приїжджав до Детройту Антін Рудницький із своєю оперою "Анна Ярославна" та хором "Прометей".

Надзвичайно популярним був концерт української камерної музики, у виконанні американського квартету, який збагатили сольовим співом Христя Липецька і Ярема Цісарук. Це відбулося в 1984 році.

На академії для відзначення історичних подій були запрошені хори з Клівленду — диригент Євген Садовський, хор "Бурлака" — диригент Олег Хміль, і Молодіжний хор з Торонто — диригент В. Кардаш.

Завдяки близькому знайомству диригента хору "Боян" Кирила Цепенди з Андрієм Гнатишиним, композитор відвідав Детройт у 1984 році. Мішаний хор під управою Кирила Цепенди дав концерт із творів Андрія Гнатишина.

З ініціативи о. Йосифа Шарого, в Детройті вперше була виконана кантата А. Гнатишина "Рука Івана Дамаскина". Програма збагачена трьома його додатковими релігійними композиціями та одною Дмитра Бортнянського, була тріумфом української церковної музики. Участь американського хору Скулкрафт коледжу стягнула велике число чужої публіки.

Із українських співаків гостювали в Детройті в 50-тих роках Мирослав Старицький і Євгенія Зарицька з Франції, в 1972 році Іра Маланюк із Цюріху, далі Галина Колесник, Рената Бабак, Христина Липецька з симфонічною оркестрою міста Воррену, співаючи партію Кармен з опери Бізе. Протягом довгих літ вона щедро обдаровувала громаду своїм талантом, часто виступаючи на суспільних імпрезах.

З інструменталістів виступали скрипалі Я. Ласовський, Британ, Мазуркевич, піяністи Борис Максимович, Дарія Каранович, Роман Рудницький, Юліяна Осінчук. 1989 року найбільш успішний концерт мав скрипаль Олег Крися та піяніст Микола Сук, влаштований Культурно-громадським клубом і Товариством українського мистецтва.

Молоде покоління музик виховував Музичний інститут під управою д-ра Богдана Лончини. Вчителями були Борис Максимович, Марта Тарнавська, Лідія Соя, Ліда Добровольська, Ірина Решетилевич, Маруся Лончина.

КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА

Після довгих поневірянь і митарств київська Капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка із своєю кобзарською піснею нарешті опинилася в Детройті, Мічіган.

Творчий і життєвий період існування капелі під час Другої світової війни і в повоєнний період історично й реально описав Улас Самчук у книзі "Живі струни" (бандура і бандуристи).

Післявоєнна еміграція, у тому й капеля, вирвалася з умов безправ'я, коли впродовж багатьох років відчувала духовний голод, національне приниження і брак вільної творчої думки. Члени капелі ступили на цей благословенний континент і стали повноправними громадянами Сполучених Штатів Америки.

У ювілейний рік Тисячоліття хрищення Руси-України, Капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка дякує вільній країні Вашингтона за те, що вона своїм законом дозволила емігрувати людям вимученим, голодним і прагнучим волі. Також дякує за те, що приймила нас і дала можливість принести з нашої батьківщини до Америки живе слово Тараса, патрона нашої капелі.

Після тринадцятиденної подорожі Атлантиком у першій половині травня 1949 року, наш корабель "SS Marlin" причалив до пристані Нью-Йорку. Упродовж цих 13-х днів нашої подорожі кораблем, у кожного з нас виринали різні думки про майбутнє, а часом смуток і непевність непокоїли наші серця. Ми шукали відповідей на питання, як прийме нас чужа земля, чому ми залишили нашу батьківщину та чи повернемося колись до неї. Біль і туга не давали нам спокою.

Ми знали із шкільних лавок, що там, десь на півночі Сполучених Штатів Америки є штат Мічіган, географічний образ якого подібний на рукавицю, де є велике індустріальне місто Детройт, але ніколи не думали, що колись воно стане місцем поселення капелі.

Український Детройт, наші брати і сестри, привітали капелю велично, з почуттям братерської любови, перевершивши всі наші сподівання. На залізничній станції капелю, на чолі з її мистецьким керівником і ди-

ригентом Григорієм Китасти́м, привітали чолові представники української громади Детройту і привезли нас на обід-зустріч з громадянством до українського центру при вул. Мартін.

Ой як же ж, після далекої, тяжкої дороги смакував нам рідний український борщ, вареники, голубці та інші страви, приготовані нашими сестрами. Привіти, побажання, спогади довершили цю зустріч нашу з рідними. Всі усміхнені, привітні, готові допомогти у всьому. Члени капелі відчували, що хоч вони й на чужині, але між своїми братами та сестрами. Після цієї незабутньої зустрічі, капелян з родинами помістили на два тижні відпочинку в Українському городі у місті Понтіяк. Для нас, після тих мандрювань і пережитого, — це була дача, Сочі (в якій капеля ніколи не була), Фльоріда (в якій капеля пізніше побувала з концертами). Душа й тіло відпочили. Під час перебування на нашій українській дачі, і як вияв вдячності за таку гостину, капеляни допомагали будувати на городі підвалину для підвищення і ратуші, які пізніше стали улюбленим місцем для самодіяльних мистецьких виступів та різноманітних імпрез.

Після заслуженого й доброго відпочинку, добрі люди розмістили капелян по помешканнях. Більша частина з родинами оселилася в околиці Детройту-Гемтремку. Це місто було для нас найкращим вибором, бо тут найчисленнішими мешканцями були громадяни польського походження, еміґрація з передвоєнних років, як також українці, словаки, чехи, росіяни, араби, неґри та інші національності з притаманним їм характером, звичаями, релігією, які дружньо живуть один біля одного. Таким чином Гемтремк не мовчав, а "говорив на всіх язиках". Мова на вулицях, приватних домах, крамницях, пекарнях, ресторанах — переважно польська.

Не володіючим тоді ще англійською мовою, це допомогло нам включитися у щоденний вир американського життя й побуту. У Гемтремку були українські крамниці, клуб, церква, книгарня, школа, шинок. Гемтремківські ковбаси, вареники, голубці, борщ, капуста, пампушки, пахучий свіжий хліб, медівники нагадували добрі колись домашні часи, нашу материнську кухню.

Головну вулицю Джозеф Кампо, підо впливом нашого задоволення, почувуючи себе як удома, ми перейменували на "Сорочинський ярмарок". Польські мешканці цього міста гордилися й жартома частенько казали: "Лише одне польське місто вціліло від німецького бомбардування під час Другої світової війни, — Гемтремк".

Детройт — це була рідна хата капелі, наш осідок упродовж сорока років. Капеля була важливим додатком до мистецького, культурно-освітнього, творчого життя Детройту й метрополії. Пізніше прилучилися інші мистецькі сили: Оперовий ансамбль Богдана Пюрка із славними солістами-співаками як Ігор Зайферт, Наталія Носенко, Лев Рейнартович, В. Кучер, маєстро Кирило Цепенда — знавець хорового мистецтва

Капеля бандуристів — імені Тараса Шевченка, Детройт, Мічиган, рік 1985. Зліва направо, перший ряд, сидять: Юрко Метулинський, Микола Дейчаківський, Андрій Жура, Тарас Махлай, Юліян Китастиий, Петро Китастиий, Володимир Колесник — диригент, Петро Гончаренко — адміністратор, Михайло Сердюк, Андрій Бірко, Ігор Махлай, Петро Мельничук, Марко Фаріон. Другий ряд: Микола Петраш, Станіслав Ковач, Богдан Темцюк, Олександр Шрубович, Юрко Стасів, Арнольд Бірко, Михайло Головатий, Сємєн Мілкович, Василь Косик, Богдан Коссак, Ростислав Маркевич, Юрко Оришкєвич. Третій ряд: Михайло Світлик, Ілля Косіковський, Михайло Борняк, Богдан Петрина, Олег Мороз, Микола Костюк, Павло Писаренко, Григорій Озарків, Василь Лапко, Микола Тремблук, Мирослав Желєхівський. Четвертий ряд: Володимир Кучер, Ярема Цісарук, Степан Козут, Ярослав Петраш, Віктор Бабєнко, Петро Пахолюк, Іван Керницький, Мирослав Гнатюк, Іван Масієвич, Василь Зарицький, Роман Мороз, Августин Малкович.

й музики, наш маляр і гуморист — маєстро Едвард (Еко) Козак, музиколог-композитор Василь Витвицький, літератори Михайло Бажанський, Павло Маляр, Олекса Веретенченко, Богдан Нижанківський та багато інших мистців, науковців і громадсько-політичних діячів.

Упродовж сорокрічного перебування в Детройті капеля брала участь у багатьох українських фестивалях, національних святах, харитативних імпрезах, маніфестаціях у 50-річчя голоду на Україні, ювілеях, релігійних святах та новорічних зустрічах. Кожного року найсвідоміші капеляни ходять з різдвяною колядою, яка призначена багатьом молодечим організаціям, церквам чи іншим потребам нашого культурного життя.

Капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка відвідала своїми концертними виступами всі закутки США, Канади, Австралії, як також відбула тріумфальне концертне турне в дев'ятох країнах Західньої Європи.

Часом, чужинці нас помилково вважали російською групою з Радянського Союзу. Але ми відповідали їм з гордістю: "Ні!".

Капеля також брала участь у відкритті пам'ятників Тарасові Шевченкові у Вінніпегу та у Вашингтоні. Виступала на Світовій виставці у Нью-Йорку, у Парляменті Канади в Оттаві і в Капітолі у Вашингтоні, під час інавгурації президента Ніксона. Всі ці репрезентативні виступи капелі спомогали товариство "Приятелі капелі" та різні українські допомогові організації Детройту.

Тут висловлюємо нашим братам і сестрам найсердечнішу подяку за допомогу в перші місяці нашого поселення в Детройті, за моральну й матеріальну підтримку кожного члена капелі, за поміч у підшуканні праці, пізніше за позички у кредитівках "Самопоміч" і "Будучність" на найперші життєві потреби.

Дев'ятого березня 1968 року, в день народження нашого великого Кобзаря, капеля відсвяткувала, не на його могилі, а за океаном, у місті Детройті, свої п'ятдесятирічні роковини мистецько-кобзарської служби. Ювілейний концерт відбувся в аудиторії Форда з участю ансамблів-бандуристів з Детройту, Віндзору, Торонто, Чікаго, Філядельфії — молодих кобзарів-вихованців капелі.

Цей величний ювілей капелі з участю українства в діяспорі влаштував Громадський ювілейний комітет під патронатом Культурно-громадського клубу. Головою комітету вибрано Едварда Козака, а заступником В. Колодчина. На цьому концерті капеля вперше виконала монументальний кобзарський твір-поему, композицію Григорія Китастого "Битва під Конотопом" на слова поета Петра Карпенка-Крилиці.

Детройт, цей кусок землі Мічігану, таки був бажаним, плодотворним ґрунтом для капелі бандуристів, бо тут були створені, крім згаданого, багато чисто кобзарських творів, які тепер лунають у виконанні різних мистецьких ансамблів по всьому американському континенті. Хотілося б, щоб нове мистецьке керівництво капелі продовжувало наші кобзарські традиції. Тепер у нас є чимало молодих знавців нашого мистецтва, дійсних любителів бандури, здатних перебрати керівництво капелі і зберегти єдину, оригінальну мистецьку одиницю у вільному світі, її стиль, її історію призначену, місію, одиницю, яка з честю виконувала це призначення впродовж 70-ти років.

А з України пишуть: "Як би я хотів зустрітись з Григорієм Китастим! Слухаємо (молодь) його платівки (в кого є апарат) і позичаємо сусіднім селам. Уже й стерлися. Пришліть ще, — будемо вам дуже вдячні".

Яка спрага за правдивою кобзарською піснею на рідній землі: "Ка-

пеля бандуристів ім. Тараса Шевченка більш національна, оригінальна, історична, вдумлива, більш академічна”.

Від самого початку свого перебування в Детройті, — капеля полюбила український Детройт. До цього причинився в першу чергу Злучений українсько-американський допомогивий комітет (ЗУАДК), який репрезентує наших братів і сестер доброї волі. Він спонзорував усіх бандуристів капелі, запевняючи їм працю і приїзд до Америки.

Члени капелі безмежно вдячні багатьом громадським діячам, колишнім і сучасним. Ось декілька з них: В. Довгань, В. Цимбалістий, В. Лазечко, М. Шустакевич, А. Мілянч, Ю. Ревай, Б. Кукса, Є. Запорожець, А. Сикелс, губернатор штату Мічігану Меннен Вільямс. Особливо дякуємо д-р Марусі Бек за її допомогу капелі і її любов до кобзарського мистецтва.

Капелі бандуристів таланило, своєю участю її підтримували на душі протодиякон Яків Протопопів, Володимир Поліщук, отець М. Невмержицький, отець О. Биковець.

У різні часи капеля мала чудових диригентів, знавців нашого кобзарського мистецтва. Ними були: Григорій Назаренко, перший диригент капелі; довголітній мистецький керівник і диригент капелі композитор Григорій Китастий; знавець народної пісні Володимир Божик; любимий всіма професор Іван Задорожний; Іван Китастий; Петро Потапенко, замісник наших диригентів бандурист-віртуоз Євген Цюра і теперішній диригент Володимир Колесник. Замісниками, крім вищезгаданого, були Петро Китастий і Гаврило Махиня.

1988 року Капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка вшанувала Тисячоліття хрищення Руси-України своїми концертами з релігійною програмою в багатьох містах Америки, включно на спонтанному відзначенні цього ювілею в центрі Української православної церкви в Бавнд Бруку та в місті Вашингтоні. Капеля відсвяткувала сорокрічне гостинне перебування в Америці, як також сімдесятилітній ювілей невтомного служіння українському народові.

Тут із молитвою на устах згадаємо наших попередників, мучеників, які віддали своє життя за кобзарську пісню. Вони загинули на засланні. Їх було багато...

Згадаймо також померлих членів-будівничих капелі, які своїм хистом звеличали нас на чужині:

Олег Боб'як, Нестор Городовенко, Микола Горохів, Андрій Давиденко, Олександр Дейнека, Юліян Духнич, Василь Ємець, Іван Задорожний, Ігор Зайферт, Іван Капустій, Григорій Китастий, Іван Китастий, Данило Кравченко, Тарас Лозинський, Дмитро Любанський, Іван Майстренко, Михайло Мінський, Павло Міняйло, Петро Мотуз, Олександр Неділько, Олександр Олексієнко, Йосип Панасенко, Дмитро Поторочка, Юрій Приймак, Микола Приплісь, Микола Приходько, Яків Протопопів, Ніл Рева, Олександр Садовий, Петро Садовий, Іван Самоки-

шин, Роман Степаняк, Іван Стецик, Павло Талан, Василь Тисяк, Іван Уманців, Василь Черненко, Дмитро Черненко, Михайло Шрубович, Зіновій Штокалко, Володимир Юркевич.

Сьогодні детройтська капеля бандуристів словом Тараса продовжує виконувати свою історичну кобзарську місію, співаючи про боротьбу і героїство на шляху до здобуття української державности.

"Немає значення, — писав до мене Михайло Мінський, — хто буде в кермі капелі, бандурист чи високоосвічений диригент іншої галузі нашого мистецтва. Капеля жила, живе й буде вічно жити. Буде співати про славне минуле, теперішнє та про майбутнє нашої батьківщини. Цим продовжуватиме традиції нашого кобзарського мистецтва, які капеля започаткувала 70 років тому".

Багато відомих українських культурних діячів Америки висловлюють добру практичну думку, коли відверто пропонують: "В такому потенційному стані, як капеля є тепер, її місце в найкращих концертних залах, і то не лише Америки й Канади, а й цілого світу. Бож кращого репрезентанта української культури тепер не маємо".

Віriamo, що прийде час, коли Капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка з Детройту загостить із своїми концертами до Києва і Львова. Тоді наша кобзарська пісня, яку капеля зберегла в її красі на чужині, залунає над Дніпром, де тисяча років тому князь Володимир охрив наш народ.

ХОР "ТРЕМБІТА"

Чоловічий хор "Трембіта", у складі 50 осіб, оснований і оформлений 1 червня 1957 року.

Після двох успішних самостійних концертів чоловічого хору, осінню 1958 року доповнено склад жіночими голосами і вже 15 лютого 1959 року хор "Трембіта" виступав на власному концерті.

Перший концерт окремих трьох хорів, цебто чоловічого, жіночого і мішаного відбувся 2 червня 1960 року в Торонто.

В роках 1957 до 1962 хорами диригував Кирило Цепенда.

В 1962 році диригентуру чоловічого хору перебрав інж. Ярослав Филипів і провадив його до 1967 року. Диригентуру жіночого і мішаного хорів перебрав д-р Богдан Кушнір, провадячи їх до 1972 року.

В тому часі хор "Трембіта" влаштував низку самостійних концертів у різних містах США і Канади, а також брав участь у загальногромадських імпрезах та був учасником концертів скандинавської симфонічної оркестри.

З каси хору, в ті часи, виплачено приблизно чотири тисячі доларів на молодечі, церковні й харитативні цілі.

У 1972 році основано драматичний гурток під мистецьким керівництвом арт. Катерини Бранки-Кривуцької та головуванням Стефи Дуб, як також і жіночий квартет "Підгірянок" під мистецьким керівництвом Стефи Колодницької. Обидва ці ансамблі досягли гарних успіхів.

Частину репертуару, що його хор виконував у минулому, записано на двох платівках.

Від весни 1973 року хор "перейшов" дві перерви, а тепер відновив діяльність і пригтовляється до нових виступів. Хором диригує під цю пору Андрій Стасів.

За час існування хору "Трембіта" обов'язки голів управи виконували В. Дигдало, Б. Сторожук, Є. Турянський, І. Лотоцький, В. Кучер і В. Гнатчук.

*ВАЖЛИВІ ПОДІЇ
І РІЧНИЦІ*

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЖІНКИ-ПОЛІТВ'ЯЗНЯ

Десь на початку жовтня 1975 року зібрались представниці українських жіночих організацій Великого Детройту й порішили відбути День української жінки-політв'язня, бо й 1975 рік був визнаний Інтернаціональним роком жінки.

На тому зібранні вибрано комітет для вшанування українського Дня жінки-політв'язня, який очолила д-р Маруся Бек, а до ділового комітету, що мав зайнятися підготовкою програми й переведення самого святкового дня, вибрано головою Ольгу Рогатинську, голову ОЖ ОЧСУ, секретаркою Валентину Мушинську, представницю УЗХ. Також запрошено до ділового комітету д-р Марію Квітковську, заст. голови СФУЖО й Ірину Пеленську, члена Комісії оборони прав людини при СКВУ.

Щоб запланована імпреза мала всегромадський характер, вирішено її влаштувати під патронатом УККА і з того титулу увійшли до ділового комітету Богдан Петріна, голова Метрополітального відділу УККА і д-р Антін Шутка, голова відділу УККА південно-східнього Мічігану.

Діловий комітет проробив колосальну роботу серед української громади, а також провів велику пропаґандивну акцію серед неукраїнців, а головню серед сенаторів і конгресменів з нашого штату.

Маючи серед своїх членів представників УККА, а головню д-ра А. Шутку, який уже тоді мав наладнаний зв'язок з усіма конгресменами і сенаторами нашого штату, діловий комітет запросив їх усіх на заплановане зібрання, а також запросив амбасадора США до ОН Д. Патрика Мойнігана.

Тодішній губернатор Вільям Г. Міллікен видав проклямацію, проголошуючи день 2 листопада 1975 року "Днем української жінки", у якій закликає мешканців штату "задемонструвати турботу про добробут, безпеку і звільнення українських жінок — політичних в'язнів".

На зібрання, що відбулося 2 листопада 1975 року в Коммюніті Артс Авдиторіум, губернатор прислав свого офіційного представника суд-

дю Найвищого Суду штату Лоренца Ліндермеєра, який прочитав прокламацію губернатора.

На залі було понад 400 людей, українців та інших національностей.

Українські жіночі і молодіжні організації внесли на сцену свої прапори. Марія Лісовська відіграла на піано американський і український національні гімни. Голова ділового комітету Ольга Рогатинська по-українськи і по-англійськи відкрила програму. Д-р Марія Квітковська представила і привітала гостей. Бірута Боравскас, педставниця Центру литовських організацій, виголосила коротку доповідь по-англійськи про жінок-політв'язнів.

Пані Рома Когут, Лада Прокоп і Христина Юзич приготували з допомогою світлин і живого слова Альбом українських жінок-політв'язнів.

Ірина Пеленська дала яскравий образ українських жінок-політв'язнів, які без доказів і суду вислані до сибірських таборів і там караються довгі роки.

З черги голова комітету Дня української жінки д-р Маруся Бек виголосила блискучу промову в обороні українських жінок-політв'язнів.

У дальшій програмі була ще деклямація Катерини Потапенко, творів Олекси Веретенченка та Ганни Черінь, відчитання листів і телеграм, головно від конгресменів як оправдання за неучасть на нашому вічі, що їх прочитала Христина Юзич, а на кінець Віра Куца і Тамара Куропась відчитали по-українськи та по-англійськи резолюції, що їх приявні прийняли голосними і довготривалими оплесками.

Молитвою "Боже Великий, Творче Всесильний" закінчено це вдале зібрання.

Програму вела Віра Андрушків, а сцену оригінально вдекорувала Марта Савчук.

Усім приявним при виході із залі вручено листівку з англійським текстом, заадресовану до президента Форда, яку, підписавши та наліпивши відповідний значок, учасники мали негайно вислати до президента.

Резолюції вислано до президента, до американського амбасадора в ОН, а також до всіх конгресменів і сенаторів від нашого штату.

Газета "Детройт Ньюз" від 3 листопада згадала про це віче і помістила фотографію голови Дня української жінки д-ра Марусі Бек, голови ділового комітету Ольги Рогатинської і представниці СКВУ Ірини Пеленської.

В Конгресовому Рекорді подали свої голоси чотири конгресмени.

Наші резолюції не були прийняті в ОН і з того приводу діловий комітет вислав президентові і всім конгресменам листа, в якому висловив свій жаль, що так сталося.

Пам'ятаймо, що це був час розквіту детанту.

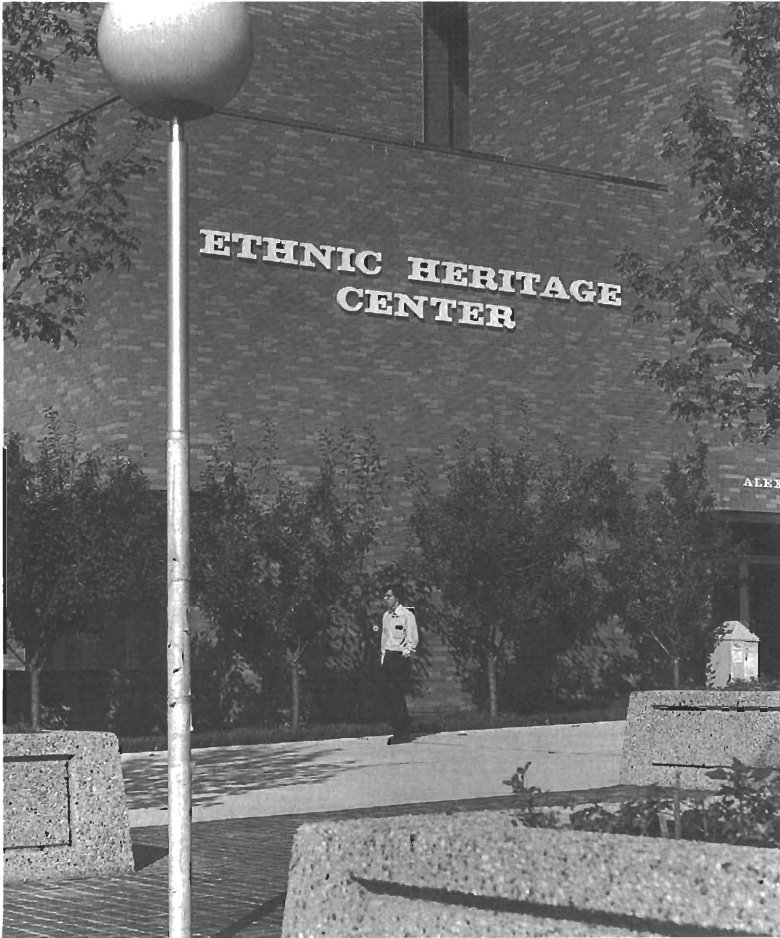
Д-р Богдан Лончина

УКРАЇНСЬКА КІМНАТА НА ВЕЙНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Старанням української громади в Детройті, в місцевому Вейнському університеті прикрашено одну кімнату в українському стилі й передано її університетові. Кількадесят національних груп погодилося зфінансувати прикрашення кімнати у своїх стилях, а між ними й українська. Наш Комітет, головою якого став д-р Павло Джуль, розпочав збіркову акцію на ту ціль ще кілька років тому і запросив мистця Едварда Козака до співпраці. Наш мистець виготовив проект і, разом із своїми синами, Юрієм та Яремою, виконав його.

У п'ятницю, 24 вересня 1976 р., ввечорі відбулася урочистість відкриття Української Кімнати на Вейнському університеті. На одній цілій стіні кімнати пишається мапа України, а верхню частину бічних стін прикрашують українські орнаменти. Сама мапа дуже цікава й оригінальна. Вона зроблена із сильного матеріалу (мейсонайт) і прикріплена до стіни. На ній показано зразки культури на українських землях, починаючи з X ст. перед Христом. Ці зразки зроблені з металю або іншого сильного матеріалу і прикріплені до мапи. Включені тут і так звані скитські скарби, цебто золоті вироби з III і IV ст. перед Хр.; тут є теж українська писанка, дерев'яна церква і дзвіниця, гуцул із трембітою, княжі дружинники, собор Св. Софії, Київська академія, козак із бандурою, козацьке судно й ін.

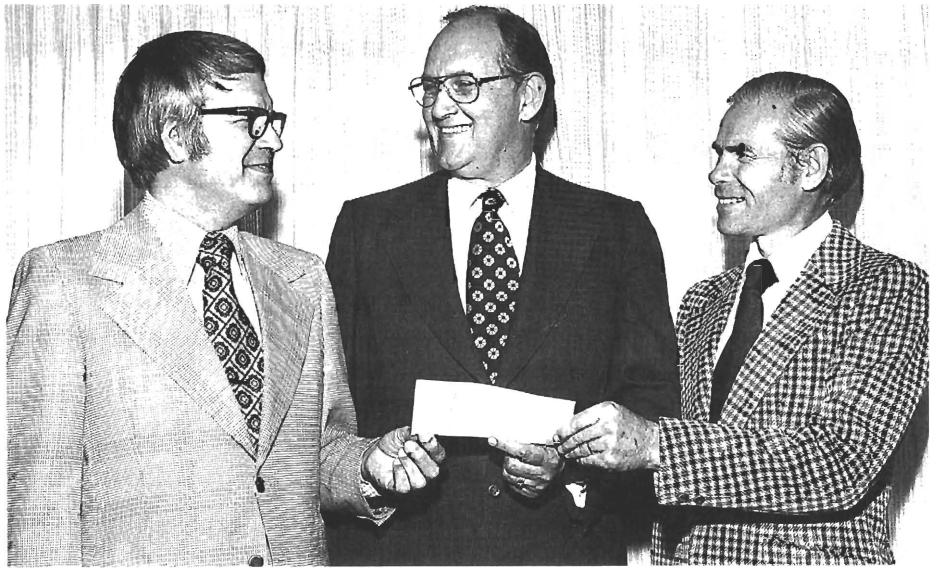
Відкриваючи урочистість, д-р П. Джуль привітав усіх приявних, американців та українців, і підкреслив, що на 30 національних груп наша є третьою з черги, яка закінчила працю над кімнатою. Інж. Василь Колодчин, якому голова Комітету передав ведення програми, а який є заступником голови, заявив, що відкриття Української Кімнати на цьому університеті це подія зокрема важлива сьогодні, в час посилення русифікаційного курсу в Україні. Він опісля представив президента Вейнського університету Дж. Галлена з дружиною, голову етнічного проекту на Вейнському університеті Катерину Грибс, яка

Вейнський штатний університет, Центр етнічних досліджень, приміщення Української кімнати.

була ініціаторкою цього проекту, директора планування розбудови університету д-ра Р. Кравзе з дружиною, голову департаменту слов'янських мов д-ра Доріс Джансон; о. ігумена І. Лотоцького, о. Н. Столярчука, д-ра А. Жуковського, заступника голови УККА, з дружиною, Юрія Козака з дружиною (що заступав неприявних батька і брата), д-р М. Бек, колишню радну міста Детройту; професорів цього університету д-ра Б. Кушніра, д-ра С. Мамчура, д-ра Н. Слейбі та мгр. Л. Приходько; членів Комітету д-ра В. Витвицького, д-ра Б. Лончину, Р. Дигдало, М. Віхорека, В. Андрушків, Д. Строїча, С. Віхаря, А. Волкер, Р. Каракуця і Л. Колодчин.

Католицький і православні отці поблагословили кімнату. Пані Грибс мала коротке слово. Після того д-р П. Джуль передав офіційно кімнату президентові університету та подарував йому і п-ні Грибс образи із зразками золотих скитських виробів. У своїй промові през. Дж. Галлен

Вручення банкового чека на фонд розбудови Центру етнічних досліджень. Стоять зліва: Павло Джуль, Дж. Галлен і Василь Колодчин.

Дарунок образів скитського мистецтва представникам Вейнського університету. Стоять зліва: В. Колодчин, Дж. Галлен, К. Гриббс і П. Джуль.

підкреслив важливість етнічних груп у розвою Детройту, згадав про вагу Вейнського університету в ділянці виховання та подякував за Українську Кімнату — дар української громади для університету.

Після офіційної частини гостей прийнято шампанським вином і закусками. Приявні, яких було коло 100 осіб, довго ще оглядали Українську Кімнату і подивляли працю наших мистців.

Відкриття кімнати на Вейнському університеті, третьому щодо величини в Мічіґані, це безперечно значна подія в культурній хроніці американських українців.

50-ТА РІЧНИЦЯ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ

У неділю 12 червня 1983 року тут відбулася раніше запланована Всегромадська маніфестація з приводу 50-ліття зорганізованого Москвою штучного голоду в Україні в 1932-33 роках. Ціллю маніфестації було: вшанувати понад 7 мільйонів українського населення, вимореного штучним голодом у роках 1932-33 для фізичного знищення основ української нації, а також заговорили до совісті і розуму західнього світу, якою загрозою для нього є Москва.

О год. 1:30 по полудні вірцево зорганізований похід вирушив з Гренд Сиркус парк на головну артерію Детройту — Вудвард, пройшовши до центру міста на Кеннеді сквер, де відбулася екуменічна панахида за душі виморених голодом 7 мільйонів українських чоловіків, жінок і дітей. Чоло походу становили американський і український національні прапори в асисті ветеранів американської армії та 1-ої дивізії УНА, маршал походу суддя Михайло Мозола (секретар комітету протестаційної маніфестації в Детройті 1934 року), Громадський комітет з головою д-р Марусею Бек.

За великим транспарантом в англійській мові: "В пошані 7 мільйонів виморених Москвою штучним голодом в Україні в 1932-33 рр." йшло духовенство, відтак шкільна молодь з зоряними і жовто-блакитними прапорцями та численними чорного кольору віночками, за ними в дисциплінованім порядку марширувала зорганізована молодь Пласту, СУМу і ОДУМу, студентство зі своїми прапорами, в уніформах та з написами, попереджуючи величезну розміром картину вмираючої матері з дитиною — роботи мистця-маляра Едварда Козака. Попереду символічної домовини йшло жіноцтво в народних строях з пропам'ятними, з відповідним написом, чорними вінками. За тою довгою колоною вінків 8 молодих людей у чорних тоґах несло 15-стопову домовину, вкриту жовто-блакитним прапором та вінком. За хором марширували

церковні організації, а за ними довгі колони громадських організацій з відповідними написами наперемінку з транспарантами, що надавали зміст маніфестації. Цю частину походу закінчували ветерани 1-ої дивізії УНА та УПА. За ними — довгі колони кількатисячної маси громадянства.

Дійшовши до Кеннеді скверу, хоч жара доходила до 93 ступнів Фаренгайта (33 ступні Цельсія), учасники в глибокій пошані до мільйонів виморених взяли участь в екуменічній панахиді під відкритим небом. Її служили 15 священників обидвох українських віровизнань та пастор Української Баптистської Церкви, під час якої співав злучений хор Детройту під диригентурою мґра В. Літинського. Панахида була одною з найбільш зворушливих моментів маніфестації, бо вона найбільш промовисто вказувала, що ми вже дозріли до того, щоб єдиним серцем і душею заносити молитви перед престол Всевишнього Бога без огляду на нашу релігійну зрізничкованість. Боже, коли Ти пошлеш нам партійно-політичну толерантність?!

Після панахиди похід у зразковому порядку рушив до будинку Ветеранс Меморіал, у якому відбулася заключна частина Всегромадської маніфестації — голодова трапеза.

Простора заля Ветеранс Меморіал могла вмістити дещо понад 800 маніфестуючих, тому частина залишилась у вестибюлі, а деякі з жалем відійшли додому.

О год. 3:45 по полудні голова Громадського комітету д-р Маруся Бек відкрила програму голодової трапези. За президіальним столом сиділи всі священники — співслужителі панахиди, проф. Фред Дорс — головний промовець, з дружиною, о. монс. Керн — старший духовник Детройту, пастор Василь Бура (Укр. Бапт. Церква), суддя М. Мозола — маршал походу, ред. Михайло Смик і д-р Микола Климишин — заступник голови Громадського комітету, З. Рудзітіс — представник латишів (крім нього на залі були представники естонців, хорватів та інших поневоленних Москвою народів). Отець ігумен Вернард Панчук, ЧСВВ, представивши членів Президії, священників та сестер-монахинь, вказав, що трапеза буде складатися з куска чорного хліба та води, які символізують той хліб, з якого Москва ограбувала українське населення 1932 року з жакливими наслідками — голодової смерті 7 мільйонів невинних чоловіків, жінок і дітей.

Могутнім "Год блес Америка" Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка під проводом Григорія Китастого розпочала програму. Далі капеля проспівала "Чорна рілля ізорана", а на закінчення тієї частини — "Блажен муж". Замість оплесків, повставанням з місць присутні нагородили виконавців. В дальшому ході програми зворушливою точкою був виступ учнів шкіл НЗПДМ в Гемтремку, які виконали монтаж, опрацьований Ксенею Кучер, присвячений жертвам масового голоду в Україні 1932-33 років. Заповідали: Христина Качан, Леся Урбан, Леся Іваницька

і Роман Лось, а 15 учнів, деклямуючи, підносили молитву до Господа Бога.

Проклямацію штату Мічіган, якою губернатор Джім Бленчард проголосив день 12 червня 1983 року "Днем жалоби" з приводу 50-ліття голоду в Україні, відчитала кореспонденційний секретар Ольга Лісківська. Окрему проклямацію, видану міською радою Детройту за підписом мера К. Янга, відчитала англомовний секретар Софія Андерсон. Резолюції, що їх вніс до Конгресового запису конгресмен Вільям С. Блюмфілд, вписані в розділі 129, No. 78, 6 червня 1983 року, прочитала Емілія Запорожець.

Професор Вейнського університету Фред Дорс у своїй доповіді виявив глибоке і всебічне знання проблем Східньої Європи, зокрема України. З відповідним наголосом, наводячи історичні факти, вказав на вікове поневолення України Москвою, яка послідовно веде ту саму незмінну політику царської Росії і сьогодні, на що вказує у своїх писаннях російський дисидент А. Солженіцин.

Д-р Маруся Бек коротко зупинилась над надісланими листами від senatorів Мічігану К. Левіна і Д. Рігеля, конгресмена Д. Гертеля, колишнього губернатора штату В. Мілікена та інших; просила зібраних прослухати резолюції, що їх відчитав проф. Стефан Віхар — голова Комісії англомовних публікацій. Спонтанним повстанням з місць резолюції були прийняті. В резолюціях українською мовою, що їх запропонував д-р Микола Климишин — заступник голови Громадського комітету, вимагається за доконаний злочин Москви над українським народом поставити її перед Міжнародним судом.

Національний гімн, що його заїнтонувала відома співачка Христя Липецька, пронісся з грудей учасників, і тим закінчено голодову трапезу.

Цілістю відбутої Всегромадської маніфестації 12 червня 1983 року громада метрополії Детройту назовні виявила свою зрілість. Переміг здоровий глузд, і громада спромоглася створити один Всегромадський комітет, який блискуче виконав перед ним завдання. Взірцевий порядок маніфестації — це головна заслуга провідника походу Ярослава Дужого, Миколи Кавки — голови програмової комісії, Ф. І. Федоренка — голови Організаційної комісії, та цілої низки членів Громадського комітету. На увагу заслуговує подивугідна зорганізованість нашої молоді, жіноцтва та членів суспільних організацій, що взяли організовану участь з транспарантами, прапорами, написами. Імпозантно виглядало жіноцтво в українських народних одягах та чоловіки в вишиванках, з чорними пов'язками на руках.

Дотеперішні наскрізь успішні імпрези 50-ліття голоду в Україні — це наполеглива праця Президії, комісій та заступників голови: ред. М. Смика, д-ра М. Климишина, інж. В. Колодчина (кожної суботи — радіопередачі), Ю. Юркова; секретарів: Лесі Місьонг, Р. Лазарчука, Ольги

Лісківської, Софії Андерсон. Так само фін. реф. А. Кобилянського і голови Фін. ком. М. Татарина. Зокрема слід відмітити велетенський вклад праці Комісії англомовних публікацій з головою проф. С. Віхарем. Ця комісія збрала чимало джерельного матеріалу, видала 16-сторінкову публікацію, окремо 7-сторінкову збірку документальних світлин, безліч комунікатів до преси, урядових і льокальних організацій. Немало тут вкладу голови Наукової комісії мгр. Олени Лісківської, яка вдержувала зв'язки та діяла в колах університетських і наукових. Пресова комісія на протязі кількох місяців безперерійно інформувала і закликала українську громаду до співучасті в акціях, використовуючи українську загальну та місцеву пресу, радіо, летючки, заклики, звернення тощо.

Нелегко знайти відповідні слова для окреслення організаційного хисту динамічних дій голови Громадського комітету — д-р Марусі Бек. Її ініціатива була ще на першому засіданні комітету, щоб наша громада вийшла на вулиці столиці автомобільної промисловости — Детройту відначити трагічні події на Україні і промовити до вільного світу. Не було комісії, ні окремих її членів, щоб голова не була з ними в контакті та не допомагала. Не було ні одного деталю, необдуманого чи поза увагою голови. Це був дійсно щасливий вибір громади.

Вже у вечірніх телевізійних програмах були передані окремі фрагменти маніфестації та голодової трапези. Зокрема телевізія (програма 7) передала поруч маніфестації інтерв'ю з д-р Марусею Бек. Подібні фрагменти передавала програма 2 і 4. Ранішні видання "Детройт Ньюс" та "Детройт Фрі Пресс" у понеділок 13 червня помістили фотографії і короткі коментарі про відбуту маніфестацію.

РЕГІОНАЛЬНІ КОМІТЕТИ

БЕРЕЗІВЦІ

Після Другої світової війни трійка земляків — Павло Перцович, Василь Негрич і Іван Генік — вирішили організувати допомогове товариство між березівцями, що в той час проживали в Детройті. На Різдво 7 січня 1945 року пішли вони до краянів з колядою та поділилися з ними своїми плянами. Заколядовано 150 дол. А 17 січня 1945 року в домі Павла Перцовича відбулися установчі Загальні збори Березівського Односельчанського Допомогового Товариства. Провід БОДТ вибрано в такому складі: Павло Перцович — голова, Василь Бодруг — заст. голови, Василь Негрич — секретар, Іван Генік — касир, Петро Скульський — голова Контрольної комісії, а Василь Кузич і Семен Васкул — члени.

Членом БОДТ могла бути кожна родина, якщо хтонебудь народився в Березових. Членських вкладок не визначено, товариство свою діяльність вело виключно на добровільних датках. Спочатку місячні зібрання відбувалися по хатах членів. А від січня 1948 року місячні сходи й інші зайняття БОДТ відбувалися в ресторані Петра Ільницького, за винятком празника Св. Петра, який відбувався на фермі Семена Геніка.

Вже на початку 1947 року почали приходити листи від переміщених осіб з таборів переселенців у Німеччині та Австрії. Одержані листи відчитували на місячних зібраннях і висилали допомогу від БОДТ. Найбільшою допомогою була пропаганда Василя Бодруга і Миколи Лозовчука, які перші вислали своїм родакам афідавіти на спровадження їх до США. За їхнім прикладом до Детройту спроваджено з таборів 41 особу. Для новоприбулих дано спершу грошову допомогу, а що найважливіше, в скорому часі знайдено для них працю. До здобуття праці найбільше причинився форман Форд Мотор Компанії, добродій Демрей, син березівської родини Дрогомирецьких.

БОДТ було членом УККА, товариства "Рідна школа" та жертводавцем на католицькі школи Непорочного Зачаття і духовні семінарії.

В 1950 році Петро Ільницький повідомив, що є нагода купити жи-

дівську божницю при вул. 17750 Браш за 8.000 дол. Члени вирішили не купувати, бо кошти утримання домівки завеликі й не буде спромоги давати допомогу потребуючим.

На цих же сходинах певна кількість членів БОДТ, які зложили 5000 дол. на уділи, купили дім та заснували нове т-во "Українсько-американський горожанський клуб". Ціллю клубу було дім винаймати, а доходи розділяти уділовцям.

В п'ятдесятих роках БОДТ почало допомагати у Березових поворотцям із Сибіру. Найбільш потребували ліків і тут дуже допомагав д-р Дмитро Ткачук, виписуючи відповідні рецепти.

В січні 1956 року збори прийняли внесок, щоб до товариства приймати не тільки березівців, але також і їхніх приятелів. Також вирішено відкинути в назві слово "односельчанське". В грудні 1959 року на пропозицію голови П. Ільницького, який ліквідував свій ресторан, БОДТ відкупило вищезгадану будівлю від УАГКлубу за 12,000 дол. Сплата боргів, кошти утримання домівки і незгода межі уділовцями дуже обмежили допомогову працю товариства. Після продажу дому, 1 жовтня 1969 року товариство було роз'язане. По відтягненні коштів ліквідації та інших оплат, 16,000 дол. були поверненні уділовцям.

Ірина Іваницька

ОБ'ЄДНАННЯ НАДБУЖАНЦІВ

Мічиганський комітет надбужанців — це льокальне об'єднання Світового об'єднання надбужанців, що поставило собі за завдання зорганізувати й видати історично-мемуарний збірник, присвячений тим землям, що розкинулись по обидвох берегах ріки Буг, докладніше присвя-

Товариство надбужанців.

Перший ряд зліва: О. Тхір, М. Ласовська-Крук, О. Іванець — голова Кон. комісії, о. ігумен, В. Панчук — почесний член Міч. ком. і заступник голови, І. Іваницька — голова Міч. ком. Роз. Чубата — секретар, Є. Яцюк (97 літня). Другий ряд, стоять зліва: М. Іваницький, В. Тхір — касир Н. Іваницька, К. Іванчук — реф. господарський, д-р І. Смаль, М. Устименко — член управи, Ст. Брездень — член Кон. комісії, Т. Паламарчук, П. Футяк — реф. гос., М. Паламарчук — член упр., П. Демчук — член управи. Третій ряд зліва: Л. Іваницька, К. Іваницька, І. Іваницька (в окулярах), М. Іванчук, І. Устименко, З. Брездень — член управи (заслонений), Ст. Мудрий, д-р О. Логінський, Ст. Логінська (заслонена), Й. Карпінський — член управи. Нагорі зліва: І. Футяк — член управи, К. Величковський, Є. Крижанівський — член Кон. ком.

чений землям Сокальщини, Белзчини, Радехівщини, Каміначчини, Холмщини і Підляшшя.

Це об'єднання (льокальне) працює на терені Великого Детройту для всього Мічігану від лютого 1978 року, а фактично після I з'їзду надбужанців у травні 1981 року, і стало репрезентантом ідеї видання збірника та помагає провадити збірки на видавничий фонд земляцького видання.

На II з'їзді надбужанців, що відбувся на Союзівці (травень 1986 року), на якому теж доручено передплатникам перший том збірника "Надбужанщина", винесено ухвалу видати другий том збірника, щоб використати всі матеріяли, що наплили до редакції. Ця ухвала теж продовжила час існування нашого комітету. Тому він і далі виконує свою роботу.

Мічіганський комітет надбужанців — це льокальне об'єднання земляків, яке не має статуту, але має зобов'язання втримувати зв'язок із людьми названого терену, поділеного державними кордонами.

Продовж цілого часу існування нашого комітету ми влаштовували два-три рази на рік сходини своїх членів (32 родини), переважно пов'язані із річними святами, у програмі яких старалися повторювати наші льокальні звичаї, залучували окремі доповіді про нашу втрачену вужчу батьківщину, а також старалися на тих сходинах популяризувати наше завдання — збірка грошей на видавничий фонд. Очевидно — ці сходини відбувалися в родинній атмосфері за чаєм, кавою і солодким.

Дохід із земляцьких зібрань покривав наші льокальні видатки, а також дав нам можливість стати спонзором першого тому збірника, вплативши на його видання 2,405.15 долярів, незалежно від датків самих членів-земляків. Крім цього, наш комітет постійно видає „Обіжник” і є членом Українського культурного центру.

Ірина Іваницька
голова,

Ростислава Чубата
секретар,

Василь Тхір — скарбник.

ОКРУЖНИЙ КОМІТЕТ ДРОГОБИЧЧИНИ

Вже в перших роках після масового приїзду української еміграції до США по Другій світовій війні, відбувались доривочні регіональні зустрічі. Це в більшості були товариські зустрічі абсолювентів і учнів українських середніх шкіл, які по довгих роках розлуки стрічались, щоб у приємній атмосфері згадати про давні часи зі шкільної лавки, а при цьому й провести час на дозвіллі. Регіональних комітетів, як таких, ще до того часу не було.

Ініціативу до творення регіональних комітетів дала Комісія для регіональних дослідів і публікацій при НТШ. Тоді щойно почали творитись комітети на базі регіональної приналежності.

Очевидно, не залишились позаду й жителі славної Дрогобицької Землі, які створили комітет колишніх жителів Дрогобиччини. 1963 року в Нью-Йорку твориться Тимчасовий комітет Дрогобиччини, який поставив собі завдання скликання з'їзду уродженців і мешканців Дрогобицької Землі. З'їзд мав вибрати Головний комітет, який зайнявся виданням Пропам'ятної книги про Дрогобиччину. Незабаром творяться місцеві комітети дрогобичан у Чикаго, Філядельфії, Клівленді й Детройті, а Тимчасовий комітет перебирає на себе роллю Головного комітету Дрогобиччини. Спочатку головний комітет очолює Юрій Гаврилів, а по його відході Володимир Осередчук. Завданням місцевих комітетів мала бути допомога в організуванні з'їздів, а також збірці матеріялів і фондів для видання збірника.

Місцевий комітет Дрогобиччини в Детройті зорганізувано на початку 1960-их роках за ініціативою С. Спринського, заступника голови Головного комітету.

На ширших сходах уродженців і мешканців Дрогобиччини в Детройті, вибрано Окружний комітет Дрогобиччини в такому складі: Волод. Тустанівський — голова; Ольга Пюрко-Барановська — заст. голови; В. Огар — заст. голови; Олена Гевко — секр.; Оксана Мигаль — скарбник; Оксана Омецінська й Марія Липецька — імпрез. реф.; Марія

Андрусак та Іван Панчак — члени управи; Степанія Годів, Ірина Вариво- вода й Олександр Коссак — Контрольна комісія.

Одним з перших завдань управи комітету була реєстрація на терені Детройту всіх жителів Дрогобиччини. Акція увінчалась повним успіхом, бо вже в короткому часі організаційними рамками охоплено чи не всіх колишніх уродженців і мешканців Дрогобиччини.

Другим завданням управи комітету — це була збірка фондів на видання Збірника Дрогобиччини, пов'язане з поважними коштами. І тут треба ствердити повний успіх, бо не знайшлось нікого, який би радо не пожертвував датку по своїй спроможності.

Дальшим завданням була підготовка матеріалів-спогадів до альманаху, що вже мав появись друком. Статтю про своє рідне село Опака написав інж. Іван Панчак. Дві інформативні статті, а саме: "Підпілля в Дрогобиччині" та довідку про своє рідне село Лішня написав В. Тустанівський. Матеріяли ці поміщені в першому томі збірника "Дрогобиччина — Земля Івана Франка", який появился друком 1973 року, як 25-ий том Архівних документів НТШ. Матеріяли підготовила Редакційна колегія, та її голова д-р Лука Луців, уродженець села Грушови на Дрогобиччині.

Одним із дальших завдань управи комітету була допомога Головному комітетові в організуванні з'їздів. Перший з'їзд відбувся в Філадельфії, а решта на Союзівці. Тут треба згадати, що найчисленіша наша участь була на Третьому з'їзді Дрогобиччини, що відбувся на Союзівці 11-13 вересня 1970 року. На цьому з'їзді голова місцевого комітету В. Тустанівський був обраний до Резолюційної комісії та був запрошений до Почесної Президії в час бенкету.

Свою діяльність управа комітету переводила в приміщеннях УНК "Орлик". Відбувала нормально свої засідання, на яких, в звітуваннях поодиноких членів, перевіряла свою діяльність та укладала нові для її поширення.

Заходами управи скликано декілька ширших сходин, на яких поодинокі особи в приємній товариській атмосфері, звичайно, при чаю й солодкім, могли взаємно себе запізнати та поділитися спогадами про минуле. На одній з таких зустрічей цікаву доповідь про "П'ятку УВО в Бориславі" виголосив дир. Олександр Наконечний, колишній урядовець нафтової промисловости в Бориславі на Дрогобиччині.

Комітет, як такий, брав живу участь в загально-громадському житті Детройту. Був членом відділу УККА та через деякий час платником Національного датку до УНФ.

Заходами Головного комітету Дрогобиччини появилися далі ще два томи збірників "Дрогобиччина — Земля Івана Франка". Другий том появился 1978 року, як 32-ий том Українських архівів при НТШ. Підготував його д-р Лука Луців. Третій том появился 1986 року, як 45-ий том Українських архівів при НТШ. Підготовкою зайнялась Редакційна

колегія, яку очолив мґр. Адольф Гладилевич. У плянах Головного комітету була ще дальша видавнича діяльність, але, з огляду на хворобу та відхід у вічність голови Головного комітету, В. Осередчука, ця акція покищо припинилась.

Праця місцевого комітету Дрогобиччини, після появи першого тому, майже припинилась. Були деякі спроби відновити діяльність комітету, та, на жаль, вони не мали успіху. І все ж таки треба з приємністю ствердити, що місцева управа комітету покладені на неї завдання сповнила задовільно.

На деякий час удалось організаційно охопити колишніх уродженців і мешканців Дрогобиччини на терені Детройту. Організуючи ширші сходи, удалось також поглибити в них уже приспаний сентимент до своєї вужчої батьківщини. Заходами комітету зібрано поважну суму грошей на Видавничий фонд, які переслано на адресу Головного комітету. Заходам комітету треба завдячувати й цей факт, що в з'їздах Дрогобиччини, організованих Головним комітетом, була найчисленніша участь мешканців Детройту, заохочуваних місцевим комітетом. А вже незаперечним фактом, який треба зачислити на конто комітету, це приготування матеріалів-спогадів, поміщених в одному з виданих томів.

ГОЛОВНИЙ КОМІТЕТ ПІДГАЄЧАН

Хоч у загальному регіональні об'єднання різної назви не є громадськими установами, то деякі з них вложили іноді більший вклад праці у культурну скарбницю української спільноти, ніж, не во гнів сказати, деякі суспільні організації, центральні чи низові. Регіональні комітети, чи як захочемо, — об'єднання, об'єднують осіб народжених або довше проживаючих на специфічному, в нашому випадкові повітовому терені. Не рідко до активніших приєднуються люди з різних околиць, допомагають їм фінансово або працею, вони є прихильниками такого земляцького об'єднання. До таких регіональних об'єднань, що під сучасну пору діють у США і Канаді числом понад 30, належить комітет підгаєчан.

Головний комітет підгаєчан зорганізований в Детройті 2 листопада 1969 року. Його мета була зорганізувати земляків-підгаєчан поселених у всіх країнах вільного світу й видати історію свого повіту. Згадане тіло було ініціативною групою, яка скликала 21 лютого 1970 року I-шу конференцію підгаєчан у Клівленді, Огайо, в якій взяло участь понад 50 представників із 35 громад повіту. Конференція доповнила пляни ініціативної групи. Вирішено відбути Загальний з'їзд у Торонто, а осідком створеного на цій же конференції Головного підготовчого комітету має бути місто Детройт у США. В міжчасі з'їзду, точніше 19 вересня 1970 року, відбувся з'їзд підгаєчан східних штатів США, на якому потверджено пляни та ухвали I-ої конференції.

У днях 29-30 травня 1971 року відбувся Загальний з'їзд підгаєчан у Торонто, Канада, з участю понад 600 осіб земляків і гостей. На цім з'їзді вибрано Головний комітет підгаєчан, у склад якого з Детройту увійшли: інж. Василь Колодчин — голова, д-р Зіновій Стельмах — секретар, Василь Папіж — екзекутивний директор, Дмитро Сулима — скарбник, Ярослав Сена і Володимир Кудла (Віндзор, Канада) — члени. У з'їзді взяли участь представники 11 місцевих комітетів з різних місцевостей. Згодом до Головного комітету приєдналися крайові та

місцеві комітети з Англії, Німеччини та Австралії. Головний комітет об'єднує 17 крайових і місцевих комітетів. Головою місцевого (Окружного) комітету в Детройті є Мирон Воронович, секретарем Филімон Фурда. Цей комітет об'єднує також підгаєчан з Віндзору та околиць поблизької Канади.

У березні 1975 року Головний комітет перевидав Чудотворну ікону Матері Божої в Зарваниці. Її поблагословив і поставив на ній свій автограф святої пам'яті Блаженніший Патріярх Української Католицької Церкви Йосиф Сліпий. Досі розійшлося по всіх країнах світу понад 2000 копій.

У 1980 році появилися дві книги про підгаєцьку землю. Одна із них 744-сторінковий збірник "Підгаєцька Земля", під редакцією проф. д-ра Тараса Гунчака при співпраці редколегії. Друга — 170-сторінковий фотоальбом під назвою: "Мандрівка Землями Підгаєччини". Його упорядкував Василь Папіж при допомозі окремої редакційної колегії.

Обидві книги вручено землякам на Другому з'їзді підгаєчан у Детройті 24 травня 1980 року.

У 1979 році заходами Головного комітету збудовано пам'ятник на могилі сот. Миколи Галія, команданта міста Підгайці 1918 року. Пам'ятник знаходиться на могилі сотника на цвинтарі Св. Андрія Первозваного в Савт Бавнд Брук, США.

В червні 1982 року видано картинки на різдвяні та інші побажання з поменшеною іконою Зарваницької Матері Божої. Картинки стали популярні не тільки у вільному світі, але також в Україні, де вряди-годи доходять до наших земляків.

Копії Чудотворної ікони Матері Божої в Зарваниці та картинки Головного комітету приділяє безплатно багатьом парафіям, також єпархіям в різних країнах світу на потреби цих парафій. У 1986 році комітет приділив 1000 дол. на Дослідно-документальний центр, що його очолює д-р Тарас Гунчак.

Так приблизно виглядає праця Головного комітету підгаєчан. З уваги на обсяг книги, матеріал заподано в сконденсованій формі.

КОМІТЕТ СТАНИСЛАВІВЦІВ

Регіональний Комітет станиславівців, замешкалих у Детройті й околиці, створився за ініціативою д-ра Атанаса Слюсарчука 16 листопада 1963 року, на взір земляцьких комітетів інших міст Америки й Канади. На перших зборах вибрано до управи Атанаса Слюсарчука як голову, Ірину Король заступницею голови, Дарію Бойчук секретаркою, Олександра Камінського скарбником, а Ярослава Хичія як члена управи. На списку членів Комітету знайшлося 53 бувших мешканців міста Станиславова й околицьних поселень.

В тому часі вже існував Центральний Комітет Станиславівщини у Клівленді, де був найсильніший гурт охочих до праці земляків з ентузіазмом регіонального руху проф. Іваном Ставничим на чолі.

Велика група представників Комітету з Детройту взяла участь у Першому з'їзді станиславівців у Клівленді, в днях 29 і 30 травня 1965 року, на якому обрано Центральний Комітет Станиславівщини і ухвалено видати "Альманах Станиславівської Землі". З Детройту ввійшли до Центрального Комітету д-р Микола Климишин, як другий заступник голови Івана Ставничого, і дир. Степан Слюсарчук до Контрольної комісії. Д-р Осип Бойчук провадив цілу програму з'їзду.

Після з'їзду поживилася діяльність Комітету станиславівців у Детройті. На частих сходинах відбувалися гутірки на різні теми, а пані приготувляли перекуси. На одних сходинах було обговорено важливість праці регіональних товариств і комітетів, головню про важність регіональних збірників, які заповнялися цінними матеріялами до історії і культури українського народу. Дуже успішно проваджено збірку на видавничий фонд, а також дрібні пожертви збирано на покриття біжучих видатків.

Комітет не мав своєї домівки й користав з різних приміщень: Пластового дому, "Самопоміч", Церковної залі й Українського культурного центру. Після Атанаса Слюсарчука був головою інж. Тарас Грушкевич, а по його раптової смерті, 15 жовтня 1969 р., був д-р Осип Бойчук, його

заступником був Ярослав Круп'як, секретарем Степан Зубаль, скарбником Олександр Камінський, а Михайло Томин членом управи. До Контрольної комісії належали Климишин Степан, Слюсарчук Степан і Король Ігор. Після смерті О. Бойчука, 21 серпня 1981 р., вибрано на загальних зборах 2 травня 1982 року нову управу у такому складі: Ярослав Круп'як — голова, заступником голови пані Віся Томин, секретарем Степан Зубаль, скарбником Олександр Камінський. До Контрольної комісії входили Степан Климишин, Володимир Гриньків і Василь Барнич.

Комітет, крім збирання фондів на видання збірника і вкладок, удержував зв'язок із рідною землею. Коли приходили до когось листи з докладнішими вістками про життя у Станіславівщині, як розбудувався Станіславів, як розбудувалося спортове грище, які зміни у школах, в театрі, кіно тощо, зараз на сходинах читано, або роблено копії й розсилано кожному членові.

Дуже велику працю пророблено в підготові збірників. До першого тому збирав матеріяли Климишин Микола, як член Редакційної комісії. У зв'язку з тим до Детройту приїздили проф. Осип Левицький, ред. Ставничий і Осип Новицький, щоб упорядкувати й перевірити збірку матеріялів. На ту тему є в першому томі нотатка, яку варто на цьому місці зачитувати, щоб краще собі уявити, як виглядала праця над збірниками. В першому томі на сторінці 956: "Практично беручи, цю роботу дуже сумлінно сповняв д-р М. Климишин. Сотки його листів до авторів дали в наслідку десятки статей і інших матеріялів"; а на стор. 958: "Ред. Б. Кравців, який до того часу вспів був уже переглянути й посортувати матеріяли, заявив, що матеріялів є вдосталь на "три альманахи..."

У висліді того маємо до сьогодні два томи "Альманаха Станіславівської Землі". Перший том зредагований Б. Кравцевим, сторінок 959, вийшов у 1975 році, а другий том, що його зредагував М. Климишин, сторінок 900, вийшов у 1985 році. Третій том підготовляє редактор Осип Зінкевич.

Обидва томи дуже скоро розходилися і в Детройті й околиці розпродано, як подає Ст. Климишин, що має книгарню, понад 60 книжок самого другого тому.

Коли появились дуже прихильні рецензії на другий том, управа Комітету виготовила і вручила редакторові М. Климишинові грамоту з подякою за його працю. Відбулося це вручення грамоти на сходинах і пані Оля Гриньків, яка часто нас забавляє своїми віршованими коломийками, відчитала свій вірш з тієї нагоди. М. Климишин подякував управі і тим, що йому помагали — В. Барничеві, Я. Круп'якові, Марії Цісарук і своїй дружині Олені, які брали участь у приготуванні покажчика. На сходинах в липні 1985 року О. Камінський попросив, щоб його

звільнили від обов'язків скарбника з приводу тяжкої недуги артритизму, яка його в останньому часі майже цілком обезвладнила. Олександр і Зеня Камінські були дуже активними членами Комітету та щедро жертвували на різні цілі. Тому присутні прийняли з прикрістю те його прохання. Працю скарбника перебрав Володимир Гриньків.

21 березня 1987 року Комітет зазнав великої втрати, бо помер надзвичайно відданий і працюючий секретар управи Степан Зубаль, який дуже багато праці вложив у підготовку обох томів "Альманаха Станиславівської Землі" та бюлетеня "Голос Станиславівщини". Після його смерті стала секретаркою його дружина Марія.

Наше членство дуже зменшилося, бо крім згаданих, померли ще Дарія Бойчук 15 травня 1980, Степан Слюсарчук 26 серпня 1982, д-р Ксеня Янович-Лебедович 13 квітня 1984, Василь Щербій 25 січня 1986, Дмитро Івасишин 6 березня 1986, інж. Євген Лятишевський 29 вересня 1987, д-р Лев Обушкевич 14 листопада 1987, Ірина Решетилевич 26 листопада 1987, проф. Марко Лепкий 1988, Стефанія Лужецька 13 березня 1989 року. Всіх ми вшанували при наших сходинах і з жалем прощали на похоронах.

13 квітня 1989 року відбулися загальні збори Комітету, на яких обрано попередню управу. Ми дістали повідомлення, що 8, 9 і 10 вересня 1989 року відбудеться черговий з'їзд станиславівців на Союзівці й постановили, що на тому з'їзді репрезентуватиме наш Комітет голова Ярослав Круп'як. Д-р Микола Климишин, що належить до Редакційної колегії третього тому "Альманаха Станиславівської Землі", поінформував присутніх про це видання. Голова просив учасників скласти датки на видавничі справи і закрив загальні збори, які закінчено, як звичайно, перекусом при каві й чаю з солодким, що підготували наші пані під керівництвом пань В. Томин і О. Круп'як.

ОСЕЛІ

ЛІТНЯ ОСЕЛЯ "ДІБРОВА"

Станиця Пласту в Детройті при співпраці місцевих відділів товариств українських інженерів і лікарів придбала цю вартісну оселю 1954 року. Провідною думкою в заходах придбати таку посілість із лісом, озером і левадами, була потреба відповідного місця для пластового таборування і рівночасно місця літнього відпочинку для пластових родин, а також для загалу громадян.

Розміри посілости та висока в порівнянні до тодішніх фінансових спроможностей обох організацій ціна 50 тисяч дол., вимагали розділити набуту землю на три частини. Південну заозерну смугу землі осушено, вирівняно і розділено на 85 будівельних уділів, з призначенням до продажу на приватну власність, в першу чергу українцям — симпатикам цілого проекту. З головної північної частини посілости для Пласту відділено, а з часом правно передано понад 16 акрів лісу і левад, які Пласт назвав "Зелений Яр". Третя і найбільша частина залишилась для користування уділовців та громади.

Перед управою "Діброви", від лочатків і аж до теперішнього часу, завжди стоїть незмінне завдання залевнити своїм гостям якнайкращі обставини літнього відпочинку та розваги. Управа перебудувала господарські будинки на "мотелі", придбала чотири дерев'яні побудови, а 1964 року побудувала новий мотель із 8-ми мешканнями. 1977 року побудовано новий будинок-павільйон з просторим місцем для кухні, їдальні та клубової кімнати з ватраном. Крім цих найважливіших будов, праця над уліпшенням та розбудовою "Діброви" ніколи не вгавала. Про це свідчать нові брами, асфальтова дорога, спортова площа, купелева площадка, лазнички, поширений пляж і т. п. Дуже багато праці вимагає вдержання 27 помешкань у задовільному стані до винайму, приготування їх на зиму та відкриття на весну.

На відміну від адміністративно-господарських труднощів, оселя осягнула від самого початку надзвичайний успіх, як місце літнього відпочинку, розваги, зустрічей та пікніків наших церков, товариств, організацій і громадського загалу. 1950 року — це час масового

поширення вигідного і скорого транспорту власним автомобілем. Тож положена біля міста Брайтону, 45 миль на північний-захід від Детройту, оселя була далека від гамору та димів великого міста і одночасно вимагала тільки одногодинного доїзду автотом.

Оселя мала свою принадлегу для кожного члена родини. В гарячі дні в прибережній міліні озера чалапались, під пильним наглядом матерів, малята, вчились плавати підлітки, а далі купались, плавали на човнах та інших плавальних пристроях, або вигрівались та засмалювались на пляжі молодь і старші. В той час на горішній частині оселі, в тіні дерев гості відпочивали, обговорювали біжучі події в громаді та в світі, ділились спогадами. Молодь громадилась біля відбиванкової площі, де майже цілий день тривала гра відбиванки. Тут і там "у вінку кібіців" ішли шахові змагання, з різних сторін лунали співи. Прогулянки обсадженими лісом дорогами, алеями та стежками належали до найбільш приємних хвилин побуту на оселі. В кухні подавались традиційні вареники, голубці і т. п. В клюбовій кімнаті можна було погасити спрагу холодними або гарячими напоями.

Тож на оселю приїжджали гості не тільки в неділю, але і протягом цілого тижня, а багато родин проводили тут свій вакаційний час.

Управа "Діброви" збирала від гостей оплату за вступ на оселю, але заряд пікніками віддавала нашим церквам, товариствам і організаціям. Протягом дотеперішніх літ існування "Діброви", деякі з цих пікніків стали широко відомими і незвичайно успішними. В серпні, з нагоди свята Спаса, катедральна церква Святої Покрови відправляла з учасью свого прекрасного хору торжественне Богослуження та традиційне свячення овочів. Свій власний характер та притягаючу силу мали теж пікніки Пласту, Рідної школи, УСТ "Черник", Окружної ради та відділів СУА, кредитівки "Самопоміч", Капелі бандуристів ім. Т. Шевченка та інші.

На "Діброві" відбувались крайові легкоатлетичні змагання УСЦАК, турніри копаного м'яча та відбиванки для юнацтва, доросту і дорослих. Господарем цих зустрічей був УСТ "Черник", який теж грав свої лігові та товариські змагання копаного м'яча на "Діброві".

В 1961 році, з нагоди столітніх роковин смерті нашого національного поета-пророка Тараса Шевченка, урочисто поставлено йому пропам'ятний ґранітний камінь та засаджено пропам'ятного дуба.

Для релігійних потреб побудовано на "Зеленому Ярі" пластову каплицю. Під час пластових таборів щонеділі, а то й щодня отці опікуни пластової молоді відправляли тут Богослуження. Також в інші літні неділі наші католицькі і православні священники відправляли Богослуження для загалу гостей "Діброви" та заозерних поселенців. На "Діброві" відбулось кілька вінчань і весільних прийнять.

Таким чином "Діброва" стала літньою повновартнісною україн-

ською установою, що, примістившись на чарівному природної краси клаптику американської землі, зберігає релігійну, культурну і національну спадщину нашого народу. Тож письменниця д-р С. Парфанович написала про оселю дві книжки — "Люблю Діброву" і "Чарівна Діброва". Вірш-сонет з нагоди 25-ліття написав поет Яр Славутич. Гуморески про "Діброву" написав Гриць Зозуля (мистець образу і карикатур, письменник і поет Едвард Козак). Пісню про "Діброву" уклали пластуни. З нагоди 10-ти і 25-ліття видано ювілейні книжечки, які теж мають свою літературну вартість.

Як придбання, так теж існування "Діброви" завдячуємо гідним признання представникам нашої громади, що не жаліли часу ні труду і в рішальні хвилини не завагались взяти на себе тягар відповідальності і ризику. Розмір цього допису дозволяє подати тільки дуже обмежене число цих відданих працівників. У хронологічному порядку: Р. Татарський, інж. А. Мілянчик та о. І. Прокопович подали і здійснили ідею закупівлі; інж. Я. Варивода — це найбільш відданий і головний працівник перших 25 років "Діброви"; З. Томків, інж. С. Лазуренко, д-р О. Серафим, Євген і Теодосія Федак, мгр. Володимир і Оксана Баран, інж. Р. Кордуба, Б. Ухач, Андрій і Любов Маринюк, Михайло і Марія Гльомб, Василина Гординська, Святослав і Лідія Добровольські, мгр. Дмитро і Стефанія Строїч, Пилип і Олександра Місьонг, Іван і Анна Іванець, д-р П. Филоненко, Р. Лазарчук, д-р Юрій і Інна Ласка, Павло і Анна Грицик, Володимир і Роман Гнатюк, Володимир і Марія Масляк, Іван і Анастасія Стефанюк, Микола й Онисія Швед, Северин і Марія Княгиницькі, — протягом численних літ вели адміністрацію "Діброви".

В 1988 році вартість "Діброви" є більш чим десятикратно вищою від ціни закупки. Окремо росте заозерне українське поселення. На жаль, членський склад і сила організацій, які давали пікніки, підупали.

Перед управою "Діброви" стоїть нелегке завдання пристосуватись до нових обставин і до нових проблем.

ОСЕЛЯ СУМ-А "КИЇВ"

Брак власної "Хати-домівки", дуже давався відчувати вже з самих початків, бо до винаймлених приміщень треба було пристосуватись, хоч часто не було це вигідно у виховній праці. Щоби облегшити таке положення в 1957 році рішено закупити кілька акрів землі придатного під оселю і таке рішення зреалізовано рік пізніше.

Осередок СУМ закупив 40 акрів землі з озером як будучу оселю для виховних цілей юнацтва, та для зустрічей нашої громади в неділі літньою порою на фєстинах-пікніках, щоб провести вільний час на відпочинку зі знайомими та приятелями. Протягом короткого часу із дикого поля і лісу постала сумівська оселя "Київ". Членство осердку батьки і більша частина нашої громади допомогли працею й грішми привести оселю до стану придатного для потреб СУМ-у. Побудовано будинок і кухню для таборуючого юнацтва, велику сцену-трибуну і інші потрібні забудови. Згодом збудовано гарну каплицю де відбуваються Богослуження в час таборувань, чи пікніків-фєстинів різних організацій. Праця на оселі, з ідейности для загальног добра породила фанатизм у багатьох людей, які віддавали і віддають кожную вільну хвилину безплатної праці для оселі, дбаючи, щоби її вигляд був якнайкращий. На оселі рік-річно крім відпочинкових відбуваються і вишкільні табори. В недавно-минулому відбувалися злети юнацтва Детройту, Флінту і Віндзору. Здвиги СУМ осередків північно-західних штатів, Зустрічі українців Америки і Канади, Олімпіяда — спортових товариств в рямцях УСЦАК, турнір капаного м'яча організованого СУСТА-Захід, та багато інших імпрез ширшого засягу.

Оселя по сьогодні є місцем відпочинку і розваги не тільки для нашої місцевої громади, але і для околиць

Головами управ Оселі "Київ" від початку аж до сьогодні були слідуочі особи: Іван Терлецький, Григорій Королишин, Григорій Гарбар, Дмитро Івасишин, Микола Ціко, Олекса Стрихар, Іван Федорів, Антім Кобилянський, Іван Петрик, Петро Фіцай і Михайло Терлецький.

МОЛИТВА

Тугу нашу, Господи, благослови, що з нею,
наче з костуром своїм жебрак, минаємо стовпи
придорожні, в невідоме ведені Твоєю
волею. І Ти у камінь тугу цю перетопи,
хай благословенний буде камінь цей, як зброя
наша, що іще остання залишилась нам. Нехай
безборонними не будемо. Щоб встояв
кожний в зустрічі рішальній.
Господи, благословляй!

**UKRAINIANS
IN DETROIT AND MICHIGAN
COMMEMORATING
THE MILLENNIUM
OF CHRISTIANITY
IN UKRAINE**

INTRODUCTION

FOREWARD

The Christianization of the population of Ukraine (medieval Kievan Rus') by its ruler, Volodymyr the Great, in 988 was undoubtedly one of the most significant events in Ukrainian history. Christianity united the many pagan Slavic tribes into a proud European nation and permeated every aspect of Ukrainian historical, spiritual and cultural life. The Christian influence was so pronounced that in celebrating a Millennium of Christianity in Ukraine, we are celebrating a Millennium of Ukrainian history.

Our generation, even though living outside the boundaries of our native land, is that fortunate generation which was granted that unique opportunity to celebrate the Millennium of Christianity in Ukraine in 1988.

Ukrainians in the State of Michigan, as those in the other states and countries where Ukrainians have settled, prepared to celebrate this auspicious event with great enthusiasm and piety. In January 1987, the Metropolitan Detroit Millennium Committee (MDMC) was formed by the pastors of all of the Ukrainian churches in the Detroit area, church council presidents and representatives of all of the civic, social and educational Ukrainian-American organizations. The purpose of this organization was to help prepare and present all of the events in Metropolitan Detroit and the State of Michigan which would commemorate the Millennium of Christianity in Ukraine.

Ukrainians in Michigan should be proud of the success of their many and varied celebrations of the Millennium of Christianity in Ukraine. The clergy of both the Ukrainian Catholic and the Ukrainian Orthodox Churches conducted Moleben Services (Litany of Gratitude) for the Ukrainian people and organized missions and pilgrimages to strengthen the faith of their parishioners. Through the efforts of the MDMC, a Millennium Choir formed from members of all of the Ukrainian church choirs in the Metropolitan area presented a most eloquent concert of Ukrainian sacred music. Area universities held symposiums dedicated to the Millennium and the local press published numerous articles about the Ukrainian community, their preparation

for the Millennium and about the many different commemorations. Both Houses of the State Legislature as well as the mayors of the different Michigan communities passed special declarations and proclamations honoring the Millennium of Christianity in Ukraine.

The highlight of the Millennium celebrations in the Metropolitan Detroit area was the massive parade and rally on June 4, 1988. With over five thousand participants and featuring floats, bands and the re-enactment of the baptism of the Ukrainian people in 988 on the banks of the Dnipro River, the event was graced by the participation of many eminent church and civic leaders of Michigan including His Eminence, Edmund Cardinal Szoka, His Grace Bishop Innocent Lotocky, the Honorable Martha Griffiths, Lieutenant Governor of the State of Michigan, state representatives and the mayors of several Michigan communities. Michigan residents of Ukrainian ancestry also participated in the Millennium celebrations in Rome, Italy, the center of World Catholicism, in Bound Brook, New Jersey, the headquarters of the Ukrainian Orthodox Church in the United States, and in Washington, D.C.

To preserve the memories of the Millennium of Christianity in Ukraine commemorations in Michigan, MDMC decided to publish a memorial book, entitled "Ukrainians in Detroit and Michigan". This book would not only document all of the many Millennium celebrations but also chronicle the almost century old history of the Ukrainian communities in Michigan.

This book is a joint effort of the entire Ukrainian community in Michigan where every individual has played a role in the building of the spiritual and material wealth of their community. MDMC has made every effort to make the book both interesting and informative for the casual reader as well as for scholars and researchers of Ukrainian immigration to the United States.

In early 1987, the editorial board of the book contacted all of the Ukrainian-American organizations, both religious and secular, asking for written information about their organization which would be published in the memorial book. Unfortunately some of the organizations were no longer active and some did not respond to the invitation to be included in the book. For this reason, "Ukrainians in Detroit and Michigan" includes only those organizations which responded to the invitation. All articles were published as they were received and the authors of these articles are responsible for their content.

As most of the articles sent to the editorial board were written in Ukrainian, the second half of the book contains the summarized information in English, prepared and edited by Boris and Tetiana O. Karpenko. This section provides the English reader with an objective view of the Millennium celebrations as well as an overview of the development and life of the Ukrainian communities in the State of Michigan.

We hope that both English and Ukrainian readers will find the memorial

book, "Ukrainians in Detroit and Michigan", a usable reference on the Millennium of Christianity in Ukraine celebrations in 1988 and on the history and status of the Ukrainian communities in the State of Michigan.

Dr. Paul J. Dzul
Editor in Chief

ACKNOWLEDGEMENTS

The editorial board of the memorial book "Ukrainians in Detroit and Michigan" would like to thank all of the Ukrainian-American religious and secular organizations and all individuals who have participated in the preparation of this book. Special thanks are due to Roman Lazarchuk for collecting the materials; Oleksa Weretenchenko for serving as the technical and Ukrainian language editor, Bishop Alexander Bykowitz for serving as the first chairman of the editorial board and the Reverend Dr. Sebastian Sabol, OSBM, for preparing the history of the Ukrainian Catholic Churches in the Metropolitan Detroit area.

We would like to acknowledge the invaluable help of Mychailo Bazhansky, Roma Dyhdalo, Myroslaw Kalba, Wasyl Papiz, Petro Rohatynskyj and Stephen M. Wichar for the preparation of the material for the publication and Boris and Tatiana O. Karpenko for preparing and editing the English portion of the book.

Grateful acknowledgements are also due to the members of the financial committee, namely Wolodymyr Hupaliwsky, Adrian Bluij and Jaroslaw Duzyj, without whose very diligent and persistent efforts, this book would have been doomed to the dusty archives of the Millennium file.

Dr. Paul Dzul
Editor-in-Chief

NOTES TO THE ENGLISH SECTION

The original goal in preparing the English section of this book was to present the reader with concise informative summaries of articles found in the Ukrainian section by providing some added background material necessary to the understanding of a particular situation or attitude, clearer geographic locations when dealing with areas of Ukraine and full definition and explanation of the many acronyms used in the texts. The articles submitted only in English were to be edited and also included in this portion of the book.

However, as the material for the book was assembled, it became clear that many of the articles submitted in English would have to be rewritten in order to meet the criteria of the summaries. At this point, a decision was made to summarize all articles for the English section of the book, giving credit to all authors whose articles were used at the end of each particular summary.

In instances where several articles were submitted covering the same topic, the information was pooled into one summary and all contributing authors were acknowledged. In instances where there were discrepancies between different articles about the same event, attempts were made to verify the information.

The transliteration system used for Ukrainian words is that used by the Library of Congress. In all instances of geographical names, with one exception, the transliteration is from Ukrainian pronunciation and not from the Russian pronunciation which is used on most Soviet maps. For example, the western Ukrainian city is transliterated as Lviv not the Russian Lvov. The one exception is the name of the capital of Ukraine-Kiev. This was left with the Russian pronunciation because it has become such an integral part of all of the scholarly writings dealing with the Millennium of Christianity in Ukraine. The eleventh century name of Ukraine is referred to as "Kievan Rus" and that name is used in dating many aspects of Ukrainian heritage from that period.

The greatest difficulty in preparing this section was in determining the spelling of each particular Ukrainian name in English. Depending on the time of the arrival of the Ukrainian immigrant, his stated country of origin and the circumstances of his life in the United States, his name could have been written in any number of ways. For example, the first name Ivan could have been written as John or Ivan or Iwan. There was an even greater number of possible spellings of the last names. To locate the proper spelling of each particular name, telephone books, church bulletins, commemorative programs and newspaper articles were used. Where these proved inconclusive, the name was transliterated from the original Ukrainian according to the Library of Congress system.

In preparing these summaries, we developed great admiration and respect for the hard work, dedication and persistence of all the Ukrainian immigrants in carving out a place for themselves and their children in a sometimes hostile environment. Their ability to preserve and pass on to their children the spiritual values and aspects of their Ukrainian heritage for almost a century has made the Detroit and Michigan celebrations of the Millennium of Christianity in Ukraine in 1988 possible.

Boris and Tetiana O. Karpenko
English Editors

*MILLENNIUM OF CHRISTIANITY
IN UKRAINE
CELEBRATIONS
IN THE STATE OF MICHIGAN*

THE METROPOLITAN DETROIT MILLENNIUM COUNCIL

The Metropolitan Detroit Millennium Council held its first organizational meeting on January 22, 1987. In attendance were representatives of the Ukrainian Catholic Millennium Committee, Ukrainian Orthodox Millennium Committee and the local chapter of "The Harvard Millennium Project". They were joined in subsequent meetings by delegates from the Ukrainian Women's League of America [Detroit Region], Ukrainian Coordinating Committee of America, Ukrainian Congress Committee of America, Organization of Ukrainian Democratic Youth of America, Plast [Ukrainian Scouting Organization], and the Association of Ukrainian Youth of America. The main purpose of this council was to coordinate the celebrations of the Millennium of Christianity in Ukraine by all Ukrainians in the Metropolitan Area and thus demonstrate to the American public that Volodymyr the Great brought Christianity to the Ukrainian people in 988 A.D. and also that the history of Kievan-Rus is indeed an integral part of Ukrainian history.

Full membership on the Council was granted to all church representatives including Most Reverend Bishop Alexander Bykowetz of St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church, Very Reverend John Lazar, pastor of Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church, Very Reverend Mykola Newmerzyckyj, pastor of St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral, Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, administrator of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church, Reverend Wayne J. Ruchgy, pastor of St. Michael's Ukrainian Catholic Church, Very Reverend Michael Stelmach, OSBM, pastor of St. Josaphat Ukrainian Catholic Church, Reverend Joseph Shary, pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church, and Reverend Henry Yakima, pastor of Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church. Dr. Paul Dzul and Michael Smyk, editor of *Ukrainian News*, were elected co-chairmen, Dr. Valentyna Sawchuk was elected Ukrainian language secretary and Lydia Wroblewski, English language secretary. Members of the Executive Board included Adrian Bluj-financial secretary, Wolodymyr Hupaliwskyj-treasurer, Jaroslaw Duzyj-external affairs liaison, Most Reverend Bishop Alexander Bykowetz-chairman of the editorial committee, Wolodymyr Dyhdalo-concert committee chairman, Dr. Mykola Klymyshyn-archivist, and

Roman Lazarchuk-press secretary. Also serving as part of the Executive Board were the members of the organizational committee; Mykola Kawka, chairman and members Roma Dyhdalo and Serjih Lazurenko. Zenon Wasylkevych, Pawlo Herman and Dr. Bohdan Kruk were elected members of the auditing committee. Members-at-large included Anastasia Volker, Wsewolod Hnatzuk, Valentyna Jewych, Wasyl Karpenko, Olena Klymyshyn, Orysia Lonchyna, Yuriy Olesnyckyj, Dr. Wolodymyr Rostenko, Dr. Zenowij Stelmach, Stepan Fedenko, Fedir I. Fedorenko and Daria Fedoriw.

Probably the most spiritually strengthening and ennobling celebrations of the Millennium of Christianity in Ukraine were the Moleben Services [Litany of Gratitude] held in the summers of 1985 and 1986 at the Dibrova Estate in Brighton, and in the summers of 1986, 1987 and 1988 at the estate of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in Drayton Plains. Celebrated by at least twelve Ukrainian Catholic and Ukrainian Orthodox priests and attended by a thousand or more Ukrainian faithful, these services rejuvenated their dedication to Christian principles and national unity. The most moving of these services was the Moleben on July 12, 1987 in honor of St. Volodymyr, celebrated by His Grace Bishop Innocent Lotocky and Very Reverend Bishop Alexander Bykowetz with eleven other priests in attendance. Over one thousand participants holding lighted candles reaffirmed their baptismal pledges and consecrated themselves to their faith and nation.

On May 22, 1987, the Reverend W.J. Ruchgy, pastor of St. Michael Ukrainian Catholic Church together with the Reverend Henry Yakima of the Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church, both of Dearborn, opened a one week exhibit of Ukrainian religious and folk art in the Dearborn Henry Ford Centennial Library. Included in the religious section of this exhibit were icons by modern artists S. Burachko, J. Kovch, Yuriy Kozak, Yarema Kozak, Mychailo Moroz, Halyna Novakivska and Halyna Cisaruk-Konopada. Also exhibited in this section were altar cloths of Cardinal Yosyf Slipyj, Metropolitan Hermaniuk and Bishop Ivan Buchko, liturgical texts, gospels, bibles and prayer books, some over one hundred years old, ecclesiastical vestments, models and pictures of Ukrainian churches in Ukraine and in the diaspora and a variety of Catholic and Orthodox crosses.

The folk-art section of the exhibit featured a doll collection crafted by Branch #81 of the Ukrainian Women's League of America, portraying Ukrainian folk and historical costumes with St. Volodymyr and St. Olha in the forefront. Reflecting a rainbow of color and a wealth of intricate patterns was the pysanky [Ukrainian Easter egg] collection by Larisa Cisaruk which depicted patterns and styles from the different regions of Ukraine.

Visitors to this exhibit were not only treated to a feast of Ukrainian religious and folk art but also had an opportunity to ask questions of the representatives of the Ukrainian parishes and organizations located in Dear-

born who were on duty and to receive informative brochures on Ukraine, the Millennium of Christianity in Ukraine, and the Ukrainian cultural heritage.

Adrian Bluj of St. Michael's Ukrainian Catholic parish, chairman of this exhibit, was assisted by Pawlo Herman of the Holy Trinity Ukrainian Orthodox parish and by Olena Papizh of Branch #81 of the Ukrainian Women's League of America. Individuals who greatly contributed to the success of this exhibit were Wolodymyr and Lydia Soja, Natalia Jackiw, Tatiana Obushkewych, Lidia and Lillian Juhasz, Roman Kovch, Andrij Karpenko and Oleh Karpenko.

On December 13, 1987 at the Scottish Rite Masonic Auditorium in Detroit, the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council hosted a concert of sacred and secular music performed by the renowned Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Chorus under the direction of Maestro Volodymyr Kolesnyk. Proclamations commemorating the Millennium of Christianity in Ukraine from the Governor of Michigan, James J. Blanchard, and the Mayor of Detroit, Coleman A. Young, were read inaugurating the Millennium celebrations in Detroit.

In January 1988, the Council joined the National Ukrainian Millennium Council in their efforts to lobby our senators and congressmen to support the House Joint Resolution #429 sponsored by Representative W.O. Lepinski of Illinois and the House Concurrent Resolution #223 sponsored by Representative C.H. Smith of New Jersey. These resolutions focused on the Millennium of Christianity in Ukraine and deplored the Soviet persecution of the faithful in Ukraine and the forced liquidation of both the Ukrainian Catholic and the Ukrainian Orthodox Churches. All members of the Council and particularly the Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, and Lydia Wroblewski prepared and distributed three thousand typed and addressed letters to the Ukrainian parishes for signatures and mailing to our congressmen.

At the invitation of the Metropolitan Ukrainian Millennium Council, Dr. Y. Soltys and Dr. B. Futey of the National Ukrainian Millennium Council held a public meeting in Detroit on April 22, 1988 informing the Ukrainian community of the progress of activities to celebrate this Millennium year. They were happy to announce the successful passage of both House Joint Resolution #429 and House Concurrent Resolution #223 in the United States Congress and stressed the need to lobby for similar resolutions in our state legislature. They endorsed informing the American public about Ukraine, its history and the Millennium of Christianity in Ukraine through billboards, exhibits, symposiums, concerts and through mass media as the most effective way of mobilizing public support for our efforts to help our brothers and sisters in Ukraine regain their religious freedoms.

Dr. Futey commented on the upcoming meeting in Washington, D.C. between Ukrainian church leaders and President Reagan. Its purpose was

to ask the President to defend the persecuted Ukrainian Churches and faithful during his visit to Moscow in May of 1988. Also mentioned by Dr. Futey were the preparations for the coordinated campaign to enlist all Ukrainians world-wide to celebrate May 29, 1988 as "The Ukrainian Day of Prayer and Unity." This effort was cosponsored by the World Congress of Free Ukrainians.

May 4th, 1988 was a special day for Ukrainian-Americans of Michigan because on this day the Michigan senate majority leader, John Engler and minority leader Art Miller, in the presence of the Michigan Senate and Lieutenant-Governor Martha Griffiths presented Dr. Paul Dzul and the Ukrainian delegation with resolutions which paralleled the ones accepted in the United States Legislature, and proclaimed 1988 as "The Year of Ukrainian Christianity in Michigan". A similar ceremony took place in the Michigan House of Representatives. Included in the Ukrainian delegation besides Dr. Dzul, co-chairman of the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council were the Very Reverend John Lazar, the Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, Reverend Henry Yakima, Jaroslaw Duzyj, the senior class [1988] of Immaculate Conception Ukrainian High School, members of the Ukrainian-American Veterans headed by Stephen M. Wichar Sr. and Roman Kulchitsky, Republican candidate for the Michigan House of Representatives.

May 29, 1988, "The Day of Prayer and Unity" was celebrated in the Metropolitan Detroit Ukrainian communities with special church services and at twelve o'clock noon with the ringing of church bells for sixteen minutes and forty seconds, one second for each year of the Millennium of Christianity in Ukraine.

Highlighting the celebrations of Ukrainian Millennium of Christianity in the Metropolitan Detroit area was "The Millennium Parade" held on June 4th, 1988 in the City of Hamtramck where the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church and the Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School are located. Jaroslaw Duzyj was chairman of the parade committee and devoted many hours of intensive work in planning and coordinating the many different aspects of this undertaking. Advertising through posters, flyers, newspapers and press conferences coupled with beautiful weather on the day of the parade insured the great turnout of Ukrainian Americans as well as other citizens of Michigan along the parade route.

The parade, originating on the grounds of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church, was headed by a contingent of United States Marines. They were followed by the Detroit Police Mounted Division bearing American and Ukrainian flags. Next came the Grand Marshal of the Parade, Robert Kozaren, Mayor of Hamtramck, surrounded by a bevy of young ladies in Ukrainian costumes. These were followed by the representatives of other nationalities also in their national dress, a contingent of Ukrainian priests of all denominations, clergy of other nationalities, a group

of Ukrainian nuns and then the newly nominated Cardinal, His Eminence Edmund Szoka of the Detroit Archdiocese together with His Grace Bishop Innocent Lotocky of Chicago.

Taking part in the parade were several convertibles carrying the co-chairmen of the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council, students of the "Class of 88" of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School, and the graduates of St. Mary's Ukrainian Orthodox School of Language and Religion. These were followed by orderly columns of representatives of the many societies and organizations of Ukrainian-Americans from the Metropolitan Detroit area carrying their identifying banners, flags and insignia. They included several groups of Ukrainian and Ukrainian-American Veterans, youth organizations like Plast [Ukrainian Scouts], Association of Ukrainian Youth in America, and Organization of Ukrainian Democratic Youth, the sports society "Chernyk", Ukrainian National Women's League of America, Ukrainian National Association, Knights of Columbus, the Millennium Choir, members of the Ukrainian Cultural Center, many political and fraternal clubs, social clubs, senior citizen and parish societies. Adding color to the parade were two floats, one depicting a huge replica of the icon of "Our Lady of Pochaiv" and the other presenting St. Volodymyr and St. Olha, the first Christian rulers of Kievan-Rus/Ukraine. Dancers from the "Echoes of Ukraine" troupe in their colorful costumes and the "Baturyn" marching band from Toronto completed the parade.

The program at Keyworth Stadium, where all the parade participants converged, commenced with welcoming addresses by both co-chairmen of the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council, Michael Smyk speaking in Ukrainian and Dr. Paul Dzul speaking in English. Short speeches by Mayor Kozaren of Hamtramck and Mayor Bonkowski of Warren were followed by greetings from the mayors of other cities in the metropolitan area. The Honorable Martha Griffiths, Lieutenant-Governor of the State of Michigan read the proclamation and greetings from the state government and all the citizens of Michigan. She was charmed by her escorts to and from the stage, two fully uniformed stately kozak warriors and Mr. Jaroslaw Duzyj. Greetings from the bishops of the Ukrainian Orthodox Autocephalous Church were read by Reverend Henry Yakima and were followed by short salutations from the Greek Orthodox Church and other clergy representatives.

The keynote speaker, His Eminence Cardinal-elect Edmund Szoka expressed his deep joy at being present during a celebration of such historic proportions as the Millennium of Christianity in Ukraine and asked all of the one hundred and ninety Catholic parishes within the Archdiocese of Detroit to pray for freedom of religious worship for all the faithful within Ukraine. His Grace, Bishop Innocent Lotocky spoke of the traditions of a Christian education and proudly pointed to the members of the "Class of 88" of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School. The

Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, echoed the Bishop's words and presented the valedictorian of the "Class of 88", Zenon Zarewych, who delivered a short address. The program was concluded by the graduation ceremonies of Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School and St. Mary's Ukrainian Orthodox School of Language and Religion. Master of ceremonies during the entire program was the tireless Joanna von Draginda-Kulchesky.

Over five thousand participants marched in the parade and were cheered and supported by at least twice that number of onlookers along the parade route. The news media carried many stories of this event informing their many viewers, readers and listeners of the Millennium of Christianity in Ukraine.

Mrs. Lydia Wroblewski was appointed by the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council to be the organizational chairperson for the participation of the Metropolitan Detroit Ukrainian-Americans in the National Ukrainian Millennium celebration held on October 7th and 8th, 1988 in Washington D.C.. She not only prepared the necessary forms and organized the advertising campaign but also took care of the logistics of transporting and housing the almost one thousand strong Detroit contingent during the two day celebration.

The "Millennium Concert" took place on November 13, 1988 in Orchestra Hall in Detroit, Michigan. A Millennium Choir consisting of ninety members from the eight parish choirs in the Detroit metropolitan area under the direction of Dr. Bohdan Kushnir and accompanied by the Warren Symphony Orchestra presented a concert of sacred and secular Ukrainian music. Works of Dmytro Bortniansky, Vasyl Barvinsky, Stanyslav Liudkevych, Mykola Fomenko, Lew Rewutsky, Mykola Lysenko and others were very elegantly rendered by soloists R. Cullen, soprano, C. Lypeckyj, mezzo soprano, D. Semkiw-Chamberlain, alto, G. Finlay, tenor, J. Cisaruk-baritone and M. Hnatiuk, bass, assisted by the choir and orchestra. The appearance of Andrij Dobriansky, veteran of the Metropolitan Opera in New York, was an added highlight to the already well rounded musical feast. Mr. W. Dyhdalo was chairman of the concert committee and L. Lypeckyj designed the concert program.

The last function of the Millennium Year sponsored by the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council was the banquet held on November 20, 1988 at the Westin Hotel on the Detroit riverfront.

Over four hundred guests attended this banquet where the main speaker was Joseph Sobran, journalist, syndicated columnist and commentator. His topic was "Gorbachev and Ukraine".

The banquet program included comments by both co-chairmen of the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council, Dr. Paul Dzul and Michael Smyk, greetings by State Senator John Kelly, Governor James J. Blanchard and Congressmen William Broomfield and Dennis Hertell. A

musical interlude by Leonid Skirko of Toronto and the declamation of the prologue to the M.L. Kruk drama "Volodymyr the Great" by L. Prokop completed the banquet program.

Mr. George Kruz was responsible for the decoration of the banquet hall and the arrangement of the small exhibit of Ukrainian iconography and folk-art. Mr. Roman Tarnawsky was the banquet committee chairman and I. Fedoriw served as master of ceremonies.

"The Harvard Millennium Project" is part of the Ukrainian Chair Fund at Harvard University and its objective is to commemorate the Millennium of Christianity in Ukraine through a series of conferences, symposiums and the publication of a forty volume series of early Ukrainian Christian literature. A branch of "The Harvard Millennium Project" support organization was formed in Detroit on June 27, 1985. The executive board consisted of Jaroslaw Duzyj, chairman, Nadia Kunynsky, secretary, Mykola Lawrin, treasurer, and Olha Duzyj, organizational secretary. Other members on the board included A. Bluj, W. Hupaliwsky M. Kunynsky, B. Nestorowych, D. Piasecky, Dr. O. Serafyn, P. Stasiw, Dr. Z. Stelmach and S. Fedenko. Dr. V. Sawczuk, M. Bazhansky and I. Panczak were elected members of the auditing committee.

The main objective of the newly formed organization was to activate interest in the Ukrainian community for this project and elicit financial support for its realization. On April 20, 1986, the branch held its "One Thousand Dollar Banquet" with eminent speakers and an enticing program and raised two hundred sixty-three thousand dollars. Another very successful event, though not a fund raiser, was "An Evening with Robert Conquest" author of "Harvest of Sorrow".

"An Evening with Scholars of Ukrainian Harvard" presented such eminent scholars as Professor O. Pritsak, Dr. W. Feder, Professor F. Sysyn, Dr. D. Ostrowsky, Dr. B. Struminsky and Dr. S. Woroch. Over one hundred thousand dollars were pledged during this evening.

By March 1989, the Metropolitan Detroit Branch of "The Harvard Millennium Project" had collected four hundred and fourteen thousand dollars, thus insuring the viability of this endeavor and serving as an example for other Ukrainian-American communities.

In order to preserve the memories of this Millennium Year for posterity, the Metropolitan Detroit Ukrainian Millennium Council decided to publish a book which would not only reflect the many Millennium celebrations but also give an overview of the religious, cultural, social and political life of Ukrainian-Americans in the State of Michigan. The following persons were elected to the editorial board of this publication: Reverend S. Sabol, OSBM, M. Bazhansky, O. Weretenchenko-Rozmaj, S. Wichar, A. Volker, Dr. M. Hryhorchuk, Dr. P. Dzul, R. Dyhdalo, M. Kalba, O. Klymyshyn, R. Lazarchuk, W. Papiz, B. Petrina, P. Rohatynskyj, M. Smyk and S. Fedenko. J. Duzyj, A. Bluj and W. Hupaliwsky were elected to the financial committee.

On Sunday, March 19, 1989, former members of the Ukrainian Insurgent Army, Detroit Branch, celebrated the forty-seventh anniversary of the Ukrainian Insurgent Army and commemorated the thirty-ninth anniversary of the tragic death of its leader, General Taras Chuprynka. Mr. Petro Hnatiuk gave the opening remarks and Dr. B. Kruk delivered an address entitled "The Ukrainian Insurgent Army in Defense of Christianity in Ukraine". Miss Andrea Wroblewski and Mykola Kawka enriched the program with their declamations.

During the period from May 27, 1988 to June 21, 1988, the EKO Gallery in Warren, Michigan hosted an icon exhibition to celebrate the Millennium of Christianity in Ukraine. Works of the following artists were represented in this exhibition: R. Bahadutyn, R. Baranyk, B. Bozhemsky, T. Wenhrynowych, B. Holowacky, Y. Hura, S. Geruliak, E. Kozak, J. Kozak, Y. Kozak, H. Konopada, A. Lysak, W. Lytwyn, Y. Lopata, O. Mazuryk, H. Mordowanec-Regenbogen, H. Nowakiwska, R. Petrashczuk, K. Senkiw, P. Cholodnyj and M. Chereszniowskyj.

The Society of Ukrainian Engineers in the United States, Detroit Branch, sponsored an exhibition from the Ukrainian Museum in New York, entitled "The Lost Architecture of Kiev". This exhibition featured pictorial and graphic presentations of some of the greatest architectural treasures of Ukraine which were destroyed by the Soviet regime between 1920 and 1941. Instrumental in setting up and running the exhibition were Lubomyr Hewko, Mykola Lawrin and Lydia Lazurenko. The press conference at the grand opening of the exhibition on Friday, October 23, 1987 was organized and hosted by Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, Ihor Fedorowych and L. Kytasty.

The "Echoes of Ukraine" Dance Ensemble's dance concert under the able direction of Joanna von Draginda-Kulchesky was held on November 13th, 1987 in the Henry Ford Auditorium in downtown Detroit. The program which included a choreographed version of the acceptance of Christianity by Volodymyr the Great and the Ukrainian people, presented a wide variety of modern and stylized Ukrainian folk dances.

During the week of January 11th to the 21st, 1988, the Ukrainian Students' Club of the University of Michigan in Ann Arbor, Michigan organized a very successful series of lectures devoted to the history and current status of Ukrainian Churches in Ukraine. The participating speakers were Professor John P. Himka, Andrij Krawczuk, Ihor Fedorowych and the poet, Yaroslav Balan.

Miss Ksenia Kozak was the executive board chairperson of the Ukrainian Students' Club at the University of Michigan; Donna Federenko and Christine Andrushkiw were executive assistants, Daniel Gamota, treasurer, Mark Hewko, press secretary and Andrij Karpenko, public relations secretary.

Between April 1986 and February 1989, four original displays devoted to some aspect of the Millennium of Christianity in Ukraine were exhibited

in the display window in the main vestibule of the Ukrainian Cultural Center in Warren, Michigan. They included: "Christian Symbols on Ukrainian Pysanky from the Nineteenth to the Twentieth Century", "Forged Iron Crosses from Wooden Ukrainian Churches", "Pysanky with Millennium Emblems" and "St. Volodymyr and St. Olha" an adaptation of the embroidered church banners of these first Christian rulers of Ukraine crafted with 7500 colored beads. Boris and Tetiana O. Karpenko were the creators of these displays.

Two organizations and two families from the Detroit metropolitan area joined the national billboard project organized by the New York Branch of the Millennium of Christianity in Ukraine Council and purchased four billboards for the Detroit area. These billboards were installed in mid-November 1988 and remained on display until the end of the year. One of these billboards was located at one of the busiest intersections in downtown Detroit and informed many of the city natives and visitors of the Millennium of Christianity in Ukraine. Funds for these billboards were donated by Ukrainian Future Credit Union, Ukrainian National Women's League of America, Detroit Region, Olha and Peter Rohatynskyj and Boris and Tetiana O. Karpenko.

(Source material for this summary was prepared by Dr. P. Dzul, M. Bazhansky, W. Baran, R. Lazarchuk and Reverend Joseph Shary.)

THE METROPOLITAN DETROIT UKRAINIAN CATHOLIC MILLENNIUM COMMITTEE

A millennium celebration of any event is a momentous happening in the history of any people but the Millennium of Christianity in Ukraine is of greatest significance to all Ukrainians as this marks one thousand years of dedication to the moral principles of Christianity and its hallmarks of love and respect for all mankind. It is for this reason that, already in 1978, the Synod of Ukrainian Bishops started making plans for the celebration of the Millennium of Christianity in 1988 and invited Pope John II to take part in these celebrations. In his letter dated March 19, 1979, Pope John Paul II assured Yosyf Cardinal Slipyj that he would give all possible help to insure a successful celebration of the Millennium of Christianity in Ukraine.

In a letter dated August 5, 1983, the general secretary of the Central Ukrainian Catholic Millennium Committee, Bishop Mychail Hrynchyshyn urged each Ukrainian Catholic Diocese to form diocesan Millennium Committees and encourage each parish to form local committees, thus ensuring as great as possible participation of Ukrainian Catholics in the Millennium celebrations. These celebrations were to include programs for the renewal of the spiritual life of Ukrainian Catholics, revitalization of religious education as well as the display of artistic and scholarly contributions honoring the Millennium.

On May 16, 1984, the first organizational meeting of the Detroit Metropolitan Ukrainian Catholic Millennium Committee was held and the following persons were elected to the Board of Directors: Dr. P. Dzul, chairman; A. Bluj, W. Hupaliwskyj, S. Fedenko, M. Dytyniak, and D. Kostiuik, vice-chairmen; L. Wroblewski, secretary; M. Prychitko, financial secretary, and the Very Reverend Joseph Shary, spiritual advisor. Chairmen of each parish millennium committee were automatically invited to sit on the executive board as was the local head of the Harvard Project, J. Duzyj. Due to ill health, Mr. M. Dytyniak resigned his post on the committee in 1985 and Dr. Z. Stelmach was elected to fill the vacancy.

The first celebration in the long chain of celebrations of the Millennium of Christianity in Ukraine took place on August 14, 1984 in the Cathedral of St. Nicholas in Chicago, Illinois. This was the Universal Moleben (Litany of Gratitude) and the Blessing of the Water. In attendance were the many

delegates to the Diocese of St. Nicholas Ukrainian Catholic Millennium Committee including the delegates from the Metropolitan Detroit Ukrainian Catholic Committee. A full day of meetings and intense planning for the celebrations followed this spiritually rejuvenating service. There emerged four main areas of emphasis which were to be included in all Millennium celebrations: deepening and strengthening of the Christian faith which became the guiding force of Ukraine one thousand years ago; recognition of the Ukrainian qualities of our faith and specifically of our rite; deepening our understanding and knowledge of this rite and the imperative obligation to celebrate the Millennium with all Christian Ukrainians.

On March 23, 1985, a National Council for the Celebration of the Millennium of Christianity in Ukraine was formed in Philadelphia under the co-leadership of Archbishop Mstyslav, Metropolitan of the Ukrainian Orthodox Autocephalous Church and Metropolitan Stephen Sulyk of the Ukrainian Catholic Archdiocese of Philadelphia. The Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, represented the Detroit Metropolitan area at this meeting.

On the immediate agenda of the Detroit Metropolitan Ukrainian Catholic Millennium Committee were the commemoration of the Centennial of the Ukrainian Catholic Church in the United States of America, the fortieth anniversary since the demise of Metropolitan Andrew Sheptytsky, Archbishop and Metropolitan of Ukraine and the fortieth anniversary of the ascension to this post of His Eminence Yosyf Cardinal Slipij. It was also very important to launch an intensified informational campaign in the mass media regarding the Millennium of Christianity in Ukraine in order to counteract the deluge of Soviet propaganda which attempted to present the Millennium as a Russian Orthodox event while continuing their antireligious campaign in Ukraine.

Part of the informational campaign involved the publication of a pamphlet by Dr. Osyp Krawcheniuk entitled "The Origins of the Ukrainian Catholic Church in the United States of America". It was published in Ukrainian and also in English translation prepared by Vera Andrushkiw and Myroslawa Stefaniuk. Copies of this pamphlet were distributed to all participants of the Centennial celebrations of the Ukrainian Catholic Church in the United States.

On December 1, 1985, in Henry Ford Auditorium in downtown Detroit, in the presence of over two thousand Ukrainian faithful, Archbishop Edmund Szoka of the Detroit Diocese, Bishop Innocent Lotocky of the Ukrainian Catholic Diocese of St. Nicholas in Chicago, Monsignor Stephen Chrepta and all of the Ukrainian Catholic priests of the Metropolitan Detroit area, a Divine Liturgy was celebrated to commemorate the Centennial of the Ukrainian Catholic Church in the United States. Father Andrij Onuferko served as deacon and the combined choirs of the Immaculate Conception

Ukrainian Catholic Church, St. Josaphat Ukrainian Catholic Church, St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church, St. Michael's Ukrainian Catholic Church and Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church, under the direction of Paul Onachuk, sang the responses. A text of the Liturgy, prepared by Reverend Dmytro Wysochansky, OSBM, was given out to all participants.

The Metropolitan Detroit Ukrainian Catholic Millennium Committee took part in the many activities connected with the Harvard Project and together with the Metropolitan Detroit Ukrainian Orthodox Millennium Committee sponsored the many Moleben services that took place between 1984 and 1987 on "Dibrova Estate" and the campgrounds in Drayton Plains. All of these events received press coverage in the local news media and the Catholic press.

On November 16, 1986, a Moleben for the Persecuted Ukrainian Catholic Church was celebrated in Orchestra Hall. A one hundred and twenty member Millennium Choir made up of members of the many Ukrainian Catholic parish choirs was directed by Dr. Bohdan Kushnir, Kyrilo Cependa and Pawlo Onachuk. Informative speeches on the subject by Dr. Lubomyr Hajda and Ihor Fedorowych completed the program. Appropriate stage decorations were created by Adrian Bluj and Dr. Zenon Stelmach served as the announcer. Special mention must be made of the tireless work of the choir directors of the Ukrainian Catholic parishes who helped in the preparation and rehearsal of the material for these events. They are Pawlo Onachuk, Wolodymyr Litynsky, Kyrilo Cependa and Olha Dubriwna-Solovey..

As of January 22, 1987, the Metropolitan Detroit Ukrainian Catholic Millennium Committee joined with the Metropolitan Detroit Ukrainian Orthodox Millennium Committee to form the Metropolitan Detroit Millennium Council which became the central clearing house for all Ukrainian Millennium activities in the Detroit area for the next two years. The chairmen of the two committees, Dr. Paul Dzul and Mr. Michael Smyk, were elected co-chairmen of the new organization.

In 1989, the Metropolitan Detroit Catholic Millennium Committee renewed its activity in order to help sponsor the premiere of the Andrij Hnatyschyn cantata, "The Hand of John Damascene", based on a poem by a famous Ukrainian poet, Ivan Franko. The Reverend John Lazar was chairman of this project and the concert was dedicated to the recently deceased spiritual advisor of the Committee, the Reverend Joseph Shary.

The premiere of the cantata held on November 5, 1989, in St. Mary's Catholic Church of Greektown, was performed by the Schoolcraft College Community Choir under the direction of David Jorlett with soloists Luba Kozak, soprano, Gordon Finley, tenor, and Yarema Cisaruk, baritone. The piano accompaniment was played by their energetic coach-accompanist, Howard Watkins. The cantata and the other songs in the first part of the program which also included several songs sung by Luba Hnatyschyn,

the composer's daughter, were all sung in Ukrainian even though most of the performers were not Ukrainian speaking. A standing ovation by the audience and all of the performers greeted the delighted composer of the cantata, Andrij Hnatyschyn, who arrived from Vienna for the premiere of his work.

The Metropolitan Detroit Ukrainian Catholic Millennium Committee will remain active until the publication of the memorial book about the celebration of the Millennium of Christianity in Ukraine as many of its members are key members of the editorial committee.

(Source material for this summary was prepared by W. Baran and Dr. P. Dzul.)

*UKRAINIANS IN THE STATE
OF MICHIGAN*

HISTORY OF UKRAINIAN SETTLEMENT IN THE METROPOLITAN DETROIT AREA

City records show that there were people with Ukrainian surnames like Pucylo, Solohub, Horak, Masiura and Bratus living in Detroit as early as 1885. However, at that time, immigrants to the United States were not identified according to nationality but according to their country of origin and since Ukraine was divided between the Austro-Hungarian and Russian empires, precise information as to when the first Ukrainians settled in Detroit is not available. Invariably, as soon as a group of Ukrainian immigrants became established in a given area, they would organize to build a Ukrainian church which would meet the needs of their growing community and provide the basis for organized community life. This did not happen in Detroit until the beginning of the twentieth century.

In 1895, an enterprising immigrant from the Lemko region of Ukraine, Mychailo Stefanksy, arrived in Detroit with his wife and eight children to settle on Canfield Street. He obtained work with Weber Lumber and soon was building houses in the Michigan-Livernois area. Here, he became acquainted with other Ukrainians, built a home and business for himself and his family and joined a committee to build a Ukrainian Catholic Church for which he donated land on Cicotte Avenue.

By the spring of 1908, the first Ukrainian Catholic Church of St. John the Baptist was completed and soon became the center of the first Ukrainian Catholic parish in Detroit. However, within several years, a conflict developed between the parishioners as to the church's affiliation with the Vatican and a group of dissidents left the parish and built an orthodox church on Gilbert and Clayton which eventually came under the influence of the Russian Orthodox Church of the United States. Soon, the church of St. John the Baptist became too small for its parishioners, so a new Ukrainian Catholic Church of St. John the Baptist was built on Clippert and Edward. It was completed in 1918 and consecrated in 1920.

Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church, a small wooden single dome church, was built in 1914 on Grayling Street in Hamtramck. It served the Ukrainian community for many years until a very impressive brick and stone church was completed in 1942 on Commor Street, also in Hamtramck. This church was decorated by the renowned Ukrainian

artist, Mychailo Dmytrenko, and wood carver, D. Berezowsky and was re-dedicated on May 23, 1976 by Their Excellencies Bishop Jaroslaw Gabro and Bishop Joseph Shmondiuk, former pastor of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church.

The First Ukrainian Baptist Church in Detroit was acquired in June of 1923 on Newbern Street with Pastor Basil Bura as minister. In September, 1939, Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church, associated with the Ecumenical Patriarchate of the Ukrainian Orthodox Church of America, was organized by Reverend John Boyko.

Following the war, the new wave of Ukrainian immigrants increased the need for more Ukrainian churches. In March, 1950, St. Mary Protectress Ukrainian Orthodox Church was formed on 29th Street in Detroit. In 1970, this congregation moved to their new church in Southfield. St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church was organized in 1952 by Reverend Oleksander Popow who was succeeded by the Very Reverend Alexander Bykowetz and moved to its present location on Prescott in Detroit in 1958. Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church was organized as a Mission Church in 1962 by the Right Reverend Monsignor Bochnewych and moved to its present location in 1963. In September, 1967, it became a full fledged parish. St. Michael's Ukrainian Catholic parish was organized in 1952 but did not move to its present building until 1964. St. Josaphat Ukrainian Catholic Church was organized in Warren in 1958, also as a Mission Church, and the first service in the new church building was held in June, 1965.

Each of these churches fostered the establishment of many organizations, catechism and religious instruction classes, as well as classes of Ukrainian studies. Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church established a Ukrainian Catholic Grade School in 1936 and a Ukrainian Catholic High School in 1959 in Hamtramck. St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church established a Ukrainian Catholic Grade School in 1951 in Detroit. Due to diminishing enrollment, St. John's closed their grade school in 1985. The Immaculate Conception Grade School was moved to modern facilities in Warren, close to the settlement of the younger Ukrainian-American families. The Ukrainian Catholic High School is now located in the former grade school facilities.

Church halls and other parish buildings often served as the centers of activity for many Ukrainian community organizations. The parish building of the old St. John's became the headquarters of the Ukrainian American Political Club which was organized during the depression with Mykola Kipytyk as its first president. The "Ukrainian Home", a parish building of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church on Grayling which served as the parish grade school, served as a cultural center for the Ukrainian community of the east side and provided facilities for many organizations. In 1928, its name was changed to Ukrainian Workingmen's Home.

Nearby, the Ukrainian Democratic Club of Wayne County was organized in 1932 with Dr. A. Kibzey as honorary chairman. The purpose of this organization was to involve Ukrainian-Americans in the Democratic party and through political action attempt to obtain jobs for its members.

In 1929, the organizations of the Ukrainian Workingmen's Home and the North Detroit Ukrainian American Societies joined together with other organizations to build an impressive hall/auditorium on Carpenter Street at the border of Detroit and Hamtramck. This was a very ambitious undertaking, particularly during the depressed economic times, requiring the participation and cooperation of a large segment of the Ukrainian community for its accomplishment. The final additions and finishing of the hall were done by 1950. This center became the hub of Ukrainian community activities as it boasted a large stage for theatrical productions and concerts, a hall and kitchen facilities for dances and banquets, smaller meeting rooms, a large library which subscribed to over fifty Ukrainian periodicals and newspapers from throughout the world and was home to many Ukrainian American organizations.

The Ukrainian Michigan League, organized on the west side of Detroit in 1932, was a democratic organization which hoped to activate its members to become good American citizens and still retain their Ukrainian identity. Although its primary goal was to find jobs for its members through united action, its agenda included many lectures and group discussions, literary evenings and sports activities. It has been housed in the only house on Detroit's Michigan Avenue and boasts a fine library, game rooms for chess, reading and meeting rooms. This is the one and only social Ukrainian-American organization still active on the west side of Detroit.

Between 1907 and 1916, there was a phenomenal growth of branches of fraternal and mutual-aid insurance associations in the Detroit area. They organized the Ukrainian community into groups which not only provided organizational activities but also spurred the growth of other organizations and projects. The first to organize were branches of the Ukrainian National Association (UNA), which were prerequisites for application for a permanent Ukrainian Catholic priest for each local parish. The Regional Council of UNA in Detroit has twenty branches in its jurisdiction which includes Michigan, Southern Ontario and Northern Ohio. The Ukrainian Workingmen's Association, which recently changed its name to the Ukrainian Fraternal Association has four branches in Detroit and Ukrainian Providence Association has ten branches in Michigan. In 1926, Ukrainian National Aid Association of America established seven branches supervised by the Detroit Regional Council.

All these branches had the manpower and funds for realizing many projects of the Ukrainian-American community in Detroit and were often pivotal to the success of any community enterprise. In 1934, four branches of the UNA (Branch #75, #175, #183 and #292) joined together to build the

Ukrainian National Temple on Martin Street near Michigan Avenue. This was an extremely ambitious project in this post depression era. However, with perseverance, sale of shares and a mortgage from UNA, the building was erected, furnished, and equipped through the hard work and the generosity of women's organizations. It was opened for use of the Ukrainian-American community on January 16, 1938. The Ukrainian National Temple became the center of most of the Ukrainian community activities on the west side of Detroit. Its large stage and hall, as well as the well equipped kitchen, made it ideal for many concerts, celebrations and commemorative events. It is a pity that this facility was built at a time when a parking lot was not the necessity that it is today. It was this lack and the high cost of modernizing the building that forced the sale of the building in 1985.

The women's organizations of the Ukrainian-American community provided the backbone or rather the matrix for the development and the growth of most of the organizations and projects of the Ukrainian American community. These organizations, through their tireless fund raising efforts, provided the necessary funds for many Ukrainian causes here in the United States and in Ukraine. "Prosvita" Women's Educational Society was organized in 1921 to promote education and enlightenment among Ukrainian women. They held weekly meetings where lectures on a variety of cultural topics were presented, sponsored Ukrainian and English language classes and aided many causes with funds and work. "Prosvita" members organized the free dinners for all of the volunteer workers on the construction site of the Ukrainian-American Center.

Chapters of Ukrainian National Women's League of America were first organized in Detroit in 1929. UNWLA became a very popular organization among Ukrainian women and, at present, the Regional Council of UNWLA in Detroit unites eleven chapters in the Detroit area and two auxiliary chapters in outlying cities. Their input into the Ukrainian-American community in the Detroit area has been and is invaluable. Not only did these chapters donate a great deal of work and funds to the Ukrainian churches, schools and other organizations, they also invested much time and work in representing the Ukrainian-American community before the American society by organizing cultural and Ukrainian folk art exhibitions, teaching Ukrainian crafts and folk dancing and working with American women's organizations and the International Institute.

With the exception of the Ukrainian Hetman Organization of America which started organizing chapters in Detroit by 1919, Ukrainian political organizations did not come to Detroit until much later. The Organization for the Rebirth of Ukraine established Branch #4 on the east side of Detroit in 1930 and two years later, Branch #24 on the west side. The women of this organization formed the Ukrainian Red Cross, a name that had to be changed in 1940 to Ukrainian Gold Cross as only independent countries could form "Red Cross" organizations. They formed Branch #14 and Branch

#34 of the Ukrainian Gold Cross which were active primarily in funding social welfare programs in Ukraine and maintaining an information bureau in Washington, D.C.

The Federation of Ukrainian Organizations in the State of Michigan was organized in 1939 with the mandate to coordinate the activities of and represent the three groupings of Ukrainian organizations in the Detroit area. One grouping was the Ukrainian Social Council, headed by Wasyl Dowhan, which represented the more progressive democratic organizations of Ukrainian-Americans in Detroit. The second grouping was the Central Committee of Ukrainian National Organizations, headed by Joseph Lucejko-Lubecky, which included all of the branches of the Organization for the Rebirth of Ukraine and all of the area branches of the Ukrainian National Association. Petro Zaporozhets was the chairman of the third grouping of organizations. These were conservative, nationalistic organizations with very definite agendas and included the Ukrainian American Political Club, area branches of Ukrainian Providence Association, most church organizations and the Ukrainian Hetman Association of America.

The formation of the Federation was a very timely and important step in the consolidation of the Ukrainian community in Detroit. It provided for more efficient use of resources for the different projects and for more effective representation of the Ukrainian community in the multicultural mosaic of Metropolitan Detroit. Ivan Kuz, a Ukrainian lawyer, was elected first president of the Federation.

All of the Ukrainian-American organizations, including the religious ones, regardless of their specific agenda and goals, emphasized the same basic ideals, namely to enable their members to become more useful and productive American citizens while maintaining their Ukrainian identity, to help their native land in all ways possible, to protest the injustices being committed by foreign governments in Ukraine and to inform and educate the American public about Ukraine. Thousands of dollars, collected as ten cent admission fees to the concerts, musicals and entertainments here in the Detroit area during the twenties and thirties, were sent to Ukraine to support schools, educational organizations, A. Sheptytsky Hospital in Lviv and to aid war veterans, invalids, widows and orphans and other social welfare organizations. Hundreds of volunteer hours were spent working for different Ukrainian candidates in their bid for the state representative seats and judgeships (1933—Ivan Panchuk and Joseph Czarnowsky) and the 1949 campaign of Mary Beck for the Detroit City Council. Also, many hours were devoted to working with the federal, state and local organizations for the relief and resettlement of Ukrainian displaced persons. During the Second World War, the volunteer work of the many Ukrainian women's organizations and their sponsorship of many blood drives earned them the honor of displaying the Ukrainian flag along side the other nationality flags at the main headquarters of the American Red Cross.

The efforts to educate and inform the American public were aided by cultural events like the 1928 concert of Solomiia Krushelnycky, the world famous Ukrainian soprano. Cultural exhibits and displays of Ukrainian folk arts, singing and dancing at the many festivals, fairs, libraries and later in the International Institute provided a glimpse of the multi-faceted talents of Ukrainian-Americans and of the cultural treasures of Ukraine. Rallies and demonstrations against the brutal Polish "pacification policies" in Western Ukraine, the ban against Ukrainian Women's Organizations in Galicia and the Soviet organized famine of 1932-1933, all served to jar the complacent opinion of the American public. M. Senczuk, a participant of this demonstration, wrote that when orderly columns of men, women and children, numbering in the thousands, with their organizational banners and identifying placards, marched through the streets of Detroit, headed by the very smart mounted division of the Ukrainian Hetman organization, people began to question the official information that all was well in Ukraine.

On May 24, 1940, the First Congress of the Ukrainian Congress Committee of America (UCCA) was held in Washington, D.C.. Attended by eight hundred and five delegates of Ukrainian organizations representing one hundred and sixty-eight cities in the United States, this Congress charted a very ambitious agenda of uniting all of the Ukrainian-American organizations in the United States into one representative body that could maintain an information bureau in the nation's capital and use its organizational power to lobby for legislation and policies favorable to its agenda. However, the start of the Second World War and the very pro-Soviet and pro-communist sentiment in the United States nullified any efforts by the UCCA. Following the war, anti-Soviet attitudes became more acceptable and UCCA was rejuvenated. Soon, two Branches of UCCA were formed in Detroit: the Southeastern Michigan Branch with Pylyp Demian, president and the Metropolitan Detroit Branch with Wolodymyr Didyk, president. A Branch of UCCA was also formed in Flint, Michigan. Currently, only the Southeastern Michigan Branch of the Ukrainian Congress Committee of America remains active in the Detroit area.

The work of the UCCA had many positive results. In 1954, the State of Michigan proclaimed January 22, Ukrainian Independence Day, and that same year, the City of Hamtramck allowed the Ukrainian flag to be flown on that day along side of the American flag outside the Hamtramck city hall. Due to the efforts of Dr. Mary V. Beck, member of the Detroit City Council, the same was done in Detroit in 1955. This practice continued until 1985, when the current mayor, Coleman Young, cancelled all such activities on city property.

Over one thousand Ukrainian-Americans, dressed in their native costumes, participated in the 250th Anniversary of Detroit Parade on July 28, 1951. This was a particularly memorable day for the Ukrainian community as one of their members, Pauline Gugelyk, was selected "Miss Detroit". In

1953, Ukrainian Detroiters once again marched in the streets of Detroit but this time to commemorate the sad anniversary of the Soviet organized famine in Ukraine in 1932-1933, when close to seven million people starved to death while the Soviets exported Ukrainian grain abroad. Over fourteen thousand Ukrainian-Americans, marching with their organizational insignia, placards and banners, took part in this march and rally.

In the 1950's, there was a rapid growth of organizational activities within the Ukrainian community in Detroit, particularly the growth of youth organizations. "Plast", the Ukrainian scouting organization, purchased a building in Hamtramck to serve as its headquarters and in 1956, the Ukrainian Youth Association of America purchased a building on Evaline and Conant to be used for its organizational activities on the east side of Detroit. "Plast" became part owner of a vacation estate, "Dibrova", near Brighton, Michigan, where it could conduct its summer camps. The Ukrainian Youth Association of America, when refused access to camping facilities on "Dibrova", purchased "Kyjiw", a rolling farm property near Whitmore Lake, Michigan.

The formation of "Selfreliance" Ukrainian Credit Union in 1952 and Ukrainian "Future" Credit Union in 1961 added to the economic growth of the Ukrainian community in Detroit. However, the pattern of Ukrainian settlement continually moved further north and, by the early 1970's, "Plast" relocated to Warren and the Ukrainian Youth Association of America sold their property in Hamtramck and attempted to build their new headquarters in Warren also. Through much effort and the participation of many members of the Ukrainian community, the Ukrainian Cultural Center in the City of Warren, across the street from St. Josaphat Ukrainian Catholic Church was opened on December 16, 1978. It became the headquarters of many of the Ukrainian organizations, including the Ukrainian Youth Association of America. In 1984, the Ukrainian Village Board of Directors, with funding from the federal government, opened a senior citizens' complex, "Ukrainian Village", south of the Ukrainian Cultural Center. In 1986, just north of the Ukrainian Cultural Center, the UNWLA unveiled their Detroit headquarters. Thus, within a half mile of Ryan Road and Eleven Mile Road, there are located a Ukrainian Catholic Church, the main offices of both Ukrainian Credit Unions, "Future" and Selfreliance", the Ukrainian Cultural Center, Ukrainian Village, UNWLA headquarters and several Ukrainian stores, doctor's offices and art galleries.

To commemorate the Millennium of Christianity in Ukraine in 1988, the Ukrainian community in Detroit organized a very representative committee to steer and coordinate all of the celebrations connected with this great anniversary.

(Source material for this summary was prepared by Petro Rohatynskyj.)

UKRAINIANS AND THE ECONOMIC GROWTH OF DETROIT

The big wave of Ukrainian immigrants that came to Detroit following the Second World War not only increased the population of the Ukrainian community but also increased the ranks of job seekers in the rather slow post war economy of the Motor City. Finding a job was of prime importance for any new immigrant, as it provided the means to secure comfortable living quarters and a better standard of living for oneself and one's family, and removed the burden from his sponsor. Many new arrivals hired in at the automobile factories and after establishing themselves within the seniority system, remained at these jobs, with their comfortable fringe benefit packages, until retirement. Some, particularly those with professional training, studied English and attempted to pass the qualifying exams in order to enter practice in the United States. Others took drafting and other related courses, thus qualifying for white collar jobs in the automobile industry. Still others, despite their limited English and financial hardships, proceeded to complete their university education and enter the profession of their choice.

There were also those who were willing to take the risk and open their own business. These businesses embraced almost every sector of the economy, from grocery stores and beauty shops to construction firms and small factories. Some of these businesses have grown and prospered while others withered away following the demise of their owner. Between 1950 and 1982, a very prosperous business was the shipment of parcels to Ukraine and other countries in the U.S.S.R. through companies with a special license. The six firms involved in this enterprise in the Detroit area were managed by Bohdan Uchacz, Ivan Zurkiwsky, Wasyl Spisarczuk, Mychailo Blloskursky, Dmytro Harashevsky and Petro Rohatynskyj. All of these enterprises also carried ethnic merchandise in their stores and the latter three had a good selection of Ukrainian books, magazines and newspapers.

The establishment of two Ukrainian credit unions ("Selfreliance" in 1952 and "Future" in 1961) did much to boost the economic development of the Ukrainian community in the Detroit area. Loans, including mortgage

loans to its members, provided the opportunity for many Ukrainian Americans to buy their homes and to expand their businesses. With the growth of the Ukrainian community and the establishment of new businesses and Ukrainian professionals in private practice, attempts were made to organize and incorporate the Ukrainian Economic Council of the State of Michigan which would consolidate and channel the economic potential of the Ukrainian community. However, due to many circumstances, this was never accomplished. Nevertheless, many Ukrainian businesses have managed to weather the vicissitudes of time and economic fortunes and have gained the support and patronage of the general community.

(Source material for this summary was prepared by Petro Rohatynskyj.)

UKRAINIANS IN ANN ARBOR

Ann Arbor, Michigan is a rapidly growing university community located on several hills on the banks of the Huron River. Boasting many research facilities and scientific institutions which have developed around the University of Michigan and the nearby Eastern Michigan University, it is often referred to as the "Silicon Valley of the Midwest". Besides the University of Michigan which was established in 1837, there are three colleges within the city: Cleary College, Concordia College under the auspices of the Lutheran Church-Missouri Synod and Washtenaw Community College. There are also three large teaching hospitals in Ann Arbor: University Hospital, St. Joseph's Hospital and the Veterans Hospital, as well as many medical clinics. All of these facilities have drawn many professional people to settle in Ann Arbor.

The first Ukrainians who settled in Ann Arbor prior to the First World War were the family of the Protestant pastor I. Baczynsky and the Kustodowych family. There were also several Ukrainian families living on surrounding farms: Kostishak family, Hrushewsky family, Kozmiuk family and the Solowczuk family which still operates a dairy farm between Ann Arbor and Saline. In 1928, the University of Michigan invited Professor Stefan Tymoshenko, a noted Ukrainian authority on theoretical mechanics, to develop and chair their Theoretical Mechanics Department. This he did very successfully until 1936 when he went on to establish such departments at the University of California and Stanford University, all of which earned him the title, "Father of Theoretical Mechanics".

Although there are no statistics available as to when the first Ukrainian students enrolled at the University of Michigan, judging by the names of students in the registration archives, there probably were Ukrainians enrolled at the University from the early 1900's. Many Ukrainian graduates from the professional schools Americanized their names for professional reasons and melted into the American society. The children of the first Ukrainian settlers in Ann Arbor graduated from the University of Michigan. In the twenties, the noted Detroit Ukrainian-American community activist, Petro Zaporozhets and the highly respected lawyer and political leader, Ivan Panchuk, graduated from the University.

The Ukrainian Students' Club of the University of Michigan was organized on December 11, 1951 by three students who had recently arrived in the United States. They were Mykola Dumyk, Bohdan Nehaniw and Zenko Melnyk. The first faculty advisor was Professor J. Mc Cracken. Although the Club had only fourteen members, it quickly became very active and highly visible on the University of Michigan campus. It organized many lectures and teach-ins about Ukraine and Ukrainian topics by noted experts in the field and by the club members, presented exhibits of Ukrainian folk arts and culture and held socials featuring Ukrainian dances and songs. One of their more successful efforts was the establishment of the annual Ukrainian Christmas Eve Supper. This event was well attended not only by the club members, their families, Ukrainians in the Ann Arbor community and many students of the University of Michigan but also by members of the University faculty and the president of the University, Dr. Harlan Hatcher.

In May of 1952, during the club commemoration of the tragic deaths of Symon Petliura and Ewhen Konovalts, two Ukrainian independence leaders, the club presented the International Students Union with a commemorative plaque and a Ukrainian blue and gold flag to replace the Soviet Ukrainian flag. The Detroit choir "Trembita" was featured in the program and the president of the University, Harlan Hatcher, gave a short speech about Ukraine. In November, 1956, the club gained national attention when they picketed the Kremlin "good will delegation" which came to observe the American election process. Two days of continued picketing forced the delegation to cut short their mission in Ann Arbor.

When in 1953, Dr. Assya Humesky joined the Slavic Department of the University of Michigan, the Ukrainian Students' Club at the University of Michigan gained not only a super faculty advisor but also a friend and facilitator of many of the club's activities. It was through the joint efforts of the Ukrainian Students' Club and Dr. Humesky that courses in the Ukrainian language, literature and culture were offered in 1970's through the Slavic Department. Various segments of these courses are still being offered by the University to this day.

In the late 1960's, Dr. Roman Szporluk joined the faculty of the University of Michigan, first as a history professor and eventually as the director of the East European and Russian Research Center. Dr. Szporluk felt that Ukrainian students should pursue Ukrainian studies as there is a great need for qualified experts in this field in the United States. Over the years, many students have heeded his advice and six doctoral candidates have successfully completed their degree under his tutelage. They include Dr. James Mace, Dr. John Himka and Dr. Roman Solchanyk.

Dr. William Mirsky has been working in the Mechanical Engineering Department of the University of Michigan since the late 1950's and in 1985, Dr. Roman Hryciw joined that department. There are also several doctoral

candidates and teaching fellows of Ukrainian descent in the various departments of the University of Michigan.

In 1975, a group of Ukrainian graduates of the University of Michigan, under the leadership of Dr. Zenon Melnyk, joined together to form the Association of Ukrainian Graduates and Students of the University of Michigan. Following a very successful commemoration of the twenty-fifth anniversary of the Ukrainian Students' Club of the University of Michigan, which included a banquet and ball and featured the first faculty advisor of the Ukrainian Club, Dr. J. McCracken, the Association elected John Panchuk as their first president. First on the agenda of the Association was the formation of the Ukrainian Studies Fund at the University of Michigan which would "promote and support the study of Ukrainian language, literature, history, arts and such other academic disciplines as may relate to Ukraine" (Ukrainian Studies Fund charter). John Panchuk, being retired from his law practice, became the leader of the drive to collect funds and to negotiate with the University the formation of a Scholarship Program within the Ukrainian Studies Fund. By 1977, the agreements with the University were signed and activity within the Ukrainian students club and the Ukrainian community in Ann Arbor was rejuvenated. Collection of funds was proceeding briskly and there was talk of funding a Ukrainian Studies Chair at the University of Michigan, however the untimely demise of John Panchuk slowed the momentum of the drive.

Dr. Assya Humesky was elected president of the Association and by the end of her term, several scholarships were awarded to students within the Ukrainian Studies disciplines. In 1985, Dr. Daria Rothe was elected president and appointed a legal team, Dr. Andrij Prychodko and Ivanka Brovins to renegotiate the Scholarship Fund with the University of Michigan so that the interest on the money in the fund could be used for the scholarships without touching the principal. After much work and negotiations, this was accomplished and approved by the Association of Ukrainian Graduates and Students of the University of Michigan.

All of the activities of the Ukrainian Students' Club and the Association were greatly facilitated by the very supportive and generous Ukrainian community of Ann Arbor. Many newly arrived Ukrainian families settled in the Ann Arbor area in the mid 1950's to take advantage of the many professional job opportunities in this area. The first formal Ann Arbor community Ukrainian non-student organization was Chapter #50 of the Ukrainian National Women's League of America (UNWLA), established in 1966. Dr. Assya Humesky was its first president. Not only did this organization help with many of the Ukrainian Students' Club activities, it also took an active part in Ann Arbor community activities, sponsoring many cultural activities and socials and together with a sub-chapter of the Ukrainian Congress Committee of America became one of the founding members of the Multi-

Ethnic Alliance of Ann Arbor. Probably the Chapter's most ambitious undertaking was the establishment and staffing of a seven class Ukrainian Heritage School for children of Ukrainian descent. This school had an enrollment of about twenty-five children and functioned for over ten years. Many of the students from this school went on to the Detroit Heritage School (Ridna Shkola) for the completion of graduation certificate requirements. Currently, Chapter #50 of UNWLA is involved in many social welfare projects and supports a full scholarship for a Ukrainian student in Argentina.

Ukrainians in Ann Arbor were active in farming, business and professional fields. In the late 1950's, two cousins, Bandrochak and Lena, owned and operated an auto parts store on Ashleigh Avenue. Currently, one of the cousins operates a musical instrument and supply outlet. For a long time the daughters of Pastor Bachynsky were real estate agents in the Ann Arbor area, but then Irene obtained a degree in Library Science and Evaline went into private practice as a Certified Public Accountant. In the 1950's, "Serbay Brothers-Dodge Motor Sales" was a well known dealership as "Serbay-Buick-GMC-Nissan" is at present. In the 1960's, Fedir Shevchuk, opened the "Arbor Beverage Company" which has developed into a fine imported beer and wine wholesale outlet.

In the 1960's, Olekska Riabec founded "A & R Building Company" which built many subdivisions and several industrial buildings such as the Ann Arbor Beverage Building, the Paul Bunyan Restaurant and St. Michael's Rectory in Dearborn. In the "Liberty Subdivision", streets acquired Ukrainian names like "Bandera Drive" and "Shevchenko Drive". Another builder of the area, Petro Ficaj, developed a subdivision in Whitmore Lake which also features Ukrainian street names.

"Great Lakes Engineering", directed by Orest Chapelsky, has developed a fine reputation as a very efficient and accurate builder of prototypes. Following their "from conception to production" motto, this firm has been jokingly called by Chrysler engineers as an "extension of the Research and Development of Chrysler-Intro Division".

In 1952, Edward Rohacz, a Ukrainian employee of the construction department of the Michigan Department of Transportation, moved to the Ann Arbor area with his family. Upon his retirement, after almost forty years of service, the Michigan Department of Transportation honored him for his dedicated professional service to the State of Michigan by naming the only rest stop between Ann Arbor and Whitmore Lake on U.S. 23 after him.

In 1983, the University of Michigan invited one of their doctoral recipients, Dr. Ihor Gamota, to head the University Institute of Science and Technology which was to coordinate the joint ventures of the University research, the United States Department of Defense where Dr. Gamota has been employed and private industry. After several years of intensive work, when the Institute was running smoothly, Dr. Gamota returned to private industry.

Dr. D. Kostyniuk opened her private consulting firm in architecture and construction in 1988 in the Ann Arbor area after years of teaching as a member of the University of Michigan and Eastern Michigan University faculties.

In addition to those already mentioned, it is important to recognize the following Ukrainian Americans, who live and work in the Ann Arbor area. Included among the engineers are R. Blichar, S. Dobrowolsky, W. Iwanicki, B. Nehaniv, W. Ohar, A. Omecinsky, I. Panczak and S. Cetenko. Librarians include M. Ciapa and O. Mysura. Dentists in private practice include Dr. I. Shamraj and Dr. N. Turkewych. Practicing medicine are Dr. E. Bandera, Dr. W. Brovins, Dr. D. Fall, Dr. O. Treshniowsky and Dr. L. Chapselsky. The following are in the different teaching professions; Z. Brovins, I. Krylova, S. Kniahynycky, M. Panchuk and N. Strychar. Dr. O. Lash is a pharmacist and I. Pacholok is an instruments technician. Since 1977, Eugene A. Humesky is the owner and teacher of a Tae-Kwan-Do school of self defense and holds the rank of master in this martial arts form.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Ohar.)

UKRAINIANS IN JACKSON

Since the early 1900's, there have been Ukrainian families living in Jackson, Michigan. However, they did not organize the Ukrainian community until 1922 when Stepan Pylypczuk (changed to Phillips) established the Jackson branch of the Ukrainian Workingmen's Association, a fraternal mutual aid organization. Pylypczuk, together with his partners in a window cleaning business, Petro Svoboda and Wasyl Rohach, would organize picnics on farms around Jackson, Lansing, Albion and Grand Rapids in order to acquaint other Ukrainians with this organization and register them as members. He was very active until the death of his wife, an active member of the Ukrainian National Women's League of America.

In 1936, Wasyl Rohach had difficulty in subscribing to the rather leftist learnings that Pylypczuk was espousing and together with his friend, Ivan Sherson, who had recently arrived from Nebraska, and others, formed Branch #302 of the Ukrainian National Association. One member of this branch was Lucyshyn from Homer, Michigan, who became a millionaire when oil was discovered on his property.

Following the Second World War, several Ukrainian families from Eastern Ukraine settled in Jackson and Albion. As they were of Ukrainian Orthodox and Protestant faiths, they quickly became assimilated into the local churches, primarily the Russian Orthodox church in Albion.

Andrij Zakala became secretary of Branch #302 of the Ukrainian National Association upon the death of W. Rohach. The children of many members became highly educated professional people: doctors, lawyers, engineers and teachers. However, without their own church as a unifying factor, it has been very difficult to keep the Ukrainian group from being assimilated into American society.

(Source material for this summary was prepared by Andrij Zakala.)

UKRAINIANS IN FLINT

The first Ukrainians who settled in Flint, Michigan and the surrounding areas before the end of the nineteenth century came from Western Ukraine, the regions of Halychyna, Lemkiwshchyna and Transcarpathia. Some came to Flint directly while others arrived via Brazil, Canada or other cities in the United States. The majority were seeking economic opportunities and found them in the General Motors factories, as farmers and as hired laborers.

A group of the more nationally and socially aware Ukrainian immigrants joined together to buy a meeting house at 1337 Mississippi Street which they named the "Ukrainian American Community Club". Soon a branch of the Ukrainian Workingmen's Association, a fraternal mutual aid society, was organized under the auspices of the Club. Since there was no Ukrainian church, many of the Ukrainians attended services at the Flint Russian Orthodox Church of St. Nicholas or the Carpatho-Rus Catholic Church of St. Michael.

With the arrival of the post Second World War Ukrainian immigration in the early 1950's, the charter of the "Ukrainian American Community Club" was changed as was its name to the "Ivan Franko Ukrainian Home Association". The newly formed Ukrainian Catholic parish of St. Vladimir was organized and found refuge at the Ukrainian Home for more than two years until a church building could be purchased. The Ukrainian Home Association also provided space for the meetings of a branch of the Ukrainian Congress Committee, a branch of the Ukrainian National Association, a chapter of the Ukrainian National Women's League of America, and the Flint Branch of the Ukrainian Youth Association of America.

In 1952, a church was purchased which became the Ukrainian Catholic Church of St. Vladimir and all religious activities and organizations moved to the new facilities. A branch (#70) of Providence Association of Ukrainian Catholics in America was organized at this time.

The 1960's can be viewed as the most productive and active period in the life of the Ukrainian community in Flint, Michigan. In 1960, a new "Ukrainian Home Association" building at 3321 West Pasadena was built which rejuvenated the Ukrainian community life. A teen division of the

Ukrainian Youth Association of America, "Mukachiv", was organized and a branch of Ukrainian National Aid Association was also formed.

Through the generosity of the Ukrainian community, in 1968, the new Ukrainian Catholic Church of St. Vladimir was built on West Pasadena. It became the focal point of the community's religious life and also the site of a school of Ukrainian language and religion which served the community for several years.

At present, while the Ukrainian community life in Saginaw and Lansing is almost non-existent due to lack of participation by the younger generations, Flint can be very proud of their achievement in encouraging their youth to carry on the Ukrainian community traditions. The "Ukrainian Home Association" is currently administered by the younger generation of Ukrainian Americans and services at St. Vladimir Ukrainian Catholic Church are attended by second and third generation Ukrainian Americans.

(Source material for this summary was prepared by Stefan Stefaniw,
Wolodymyr Pytlowanyj and Dr. Nicholas Bartkiw.)

UKRAINIANS IN SAGINAW

Ukrainians began settling in the Saginaw area about 1919-1920. They emigrated primarily from Western Ukraine (Ternopil, Zbarazh, Horodenka, Turka and Rudky) and most were employed in the Saginaw steel mills. In 1934, there were eighteen Ukrainian families who were in the process of establishing their own Ukrainian Catholic Church.

Branch #300 ("Ukrainian Club" Society) of the Ukrainian National Association was organized on May 24, 1924 by Ivan Kinash and Oleksa Varian, who together with Hryhorij Fedus formed the first executive of the Branch. As the Ukrainian families did not have their own community hall, all of their meetings were held in the Lithuanian Hall in Saginaw.

Branch #300 was actively involved in the formation of the church and parish and donated funds toward many welfare causes both in the United States and Ukraine. By 1954, this Branch had fifty-two adult and juvenile members.

(This summary based on a report in the Ukrainian National Association Memorial Book.)

UKRAINIANS IN MUSKEGON HEIGHTS

Ukrainian families from Sambir, Dolyna and Peremyshl, Western Ukraine settled in Muskegon Heights, Michigan in 1909-1910. In 1934, there were about fifty-five Ukrainian families living in this area. They were primarily laborers in the steel and wood products factories and one family owned a grocery business. There was an active Ukrainian Catholic Church (St. Ann) and several Ukrainian organizations.

Branch #131 ("Prosvita" Society) of the Ukrainian National Association was organized in Muskegon Heights on January 20, 1918, by D. Drozd, B. Gzym, K. Ruzycky, I. Zdyrka and W. Hulchiy, who formed the first executive board of the branch. The branch was active in the establishment of the local Ukrainian Catholic Church, organized amateur theatrical productions and contributed to many Ukrainian causes in the United States and in Ukraine.

Branch #187 (Sisterhood of St. Ann) of "Providence" Association of Ukrainian Catholics in America was organized in Muskegon Heights in the 1920's by Reverend Wasyl Jaremak. Its main objectives were to help maintain their church and parish. In 1970's, when Mykola Sanocky was secretary of the branch, the membership dwindled and Branch #187 was dissolved.

(This summary based on materials from the Ukrainian National Association and Providence Memorial books.)

*UKRAINIAN CHURCHES
AND RELIGIOUS ORGANIZATIONS*

THE UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH IN METROPOLITAN DETROIT

The first big wave of Ukrainian immigrants came to the United States in the 1870's and settled in the East, primarily in New York, New Jersey and Pennsylvania. These were mostly agriculturally oriented people from Galicia, Transcarpathia and the Lemko Region of Ukraine, at that time a part of the Austro-Hungarian Empire. They did not know any English or many of the customs of this new land and were willing to work in any unskilled job in the mines, refineries, textile and service industries. However, as soon as many of them learned the language and became more familiar with the lifestyle in the United States, they formed their own businesses in the construction, commerce, and service industries. At first, many of these immigrants attended the many different Slavic churches in their area but soon began to acknowledge the need for their own Ukrainian Catholic priests and their own Byzantine Rite. Consequently many appeals were directed to the Ukrainian Metropolitan in Lviv asking for Ukrainian Catholic priests to be sent out to United States and Canada to establish Ukrainian Catholic parishes.

Due to the tireless efforts of priests like Father John Volansky, Father Hryhorij Hrushka and Father Emilian Buryk, by the 1890's there were already forty-two Ukrainian Catholic parishes in the United States, ninety-four communities had established Ukrainian Catholic social/cultural organizations, a Ukrainian newspaper "Svoboda" (Liberty) was published and there were close to two hundred thousand Ukrainian-Americans. By 1914, this number had grown to half a million Ukrainian immigrants serviced by two hundred and six Ukrainian Catholic parishes.

In 1913, the Vatican sanctioned the formation of a Ukrainian Catholic Exarchy (missionary diocese) in the United States headed by Bishop Soter Ortynsky. However by 1924, due to the propaganda of the Russian Orthodox Church, there developed many internal struggles and misunderstandings between the Ukrainians who came from Western Ukraine and those who came from Transcarpathia and called themselves Ruthenians, so the Exarchy was divided to accomodate both groups. That same year the Metropolitan

of the Ukrainian Orthodox Autocephalous Church sent Bishop Ioann Teodorowych to the United States to establish Ukrainian Orthodox parishes.

Records show that in 1885 there were Ukrainian immigrants with surnames like Pucylo, Solohub, Horak, Masiura and Bratus living in Detroit, the most industrial city in the State of Michigan. In 1899, an enterprising immigrant from the Lemko region of Ukraine, Mychailo Stefansky and his family settled in Detroit after trying their luck in Scranton, Pennsylvania, St. Louis, Missouri, Cleveland, Ohio and Buffalo, New York. Stefansky was married to Maria Onachuk and they had eight children, five of whom reached adulthood. He worked for Weber Lumberyard and soon became involved in the construction of new homes in the Michigan-Livernois area. Here he built his new home which also housed a grocery store, meat market, dry goods store and a hotel with a restaurant. His employer was so impressed with his initiative and hard work that he gave him a parcel of land at 3564 Cicotte. Stefansky, who by this time had made contact with many other Ukrainians in the area, donated this land for a Ukrainian Catholic Church. In July 1907, together with his sons Yuriy and Petro, Stefansky started building a wooden church. In the spring of 1908 the first Ukrainian Catholic Church in metropolitan Detroit, St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church was completed and ready to serve the ever growing number of Ukrainian Catholic immigrants in the Detroit area.

ST. JOHN THE BAPTIST UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

Exhaustive attempts to locate a permanent pastor for the new church proved futile. The church committee invited Father Emilian Buryk from Cleveland to come and hold Easter services on Holy Saturday in 1908 and give confession and communion to the growing number of parishioners as well as bless the traditional Easter baskets. The first service in the new church had a great psychological impact in soothing the dissenting voices in the parish and encouraged many marginally active members to greater involvement in the church.

In late May of 1908 Father Julian Lewynsky was sent to Detroit by Metropolitan of Lviv, Andrey Sheptytsky. He quickly applied to the Catholic Diocese of Detroit for help for the new Ukrainian Catholic parish and was granted land and a loan for a parsonage as well as written permission to collect additional funds in the adjacent Catholic parishes of Detroit. His three month stay as pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church laid sound foundations for the moral and material development of the parish.

The next pastor of St. John's was Father Emanuel Krasicky who stayed for a short time and then migrated to Canada where there was a greater concentration of Ukrainians from his native region. He was followed at St. John's by Father Mychailo Lukawsky, canonically appointed by Bishop

Soter Ortynsky. Father Lukawsky's fifteen month sojourn was very busy. In this time he married thirteen couples, baptized fifty-four children and in 1910 hosted a triumphant visit of the first Ukrainian Bishop in America, the Most Reverend Soter Ortynsky of Philadelphia. This visit acted like a magnet in drawing to the parish many of the Ukrainian Catholic immigrants who until now had remained aloof from their church.

In April 1913, Father Eugene Bartosh became the pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church and during his two years he managed to pay off the church debt and to build a parish hall near the rectory. This hall housed all of the church organizations as well as many of the secular societies of the Ukrainian immigrants. In 1913, Farther Bartosh moved to Hamtramck where he established a new Ukrainian Catholic Church of the Immaculate Conception. Several priests followed in close succession as pastors of St. John's: Father Mychailo Prodan, Father Nikon Romaniuk, Father Theodore Dwulit and Father Mykola Adamjak.

In June 1915, Father Mykola Sterniuk became pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church. The parish was well organized and established but the church was too small to accommodate all of the faithful even at a regular Sunday service. In order to build a new church, permission had to be obtained from the church authorities and then the ownership of the new property had to be transferred to the Ukrainian Catholic Exarchy. This caused some dissension among the parishioners. However, when on March 24, 1915, Bishop Soter Ortynsky died in Philadelphia and the Vatican appointed Father Peter Poniatyshyn, pastor of St. George's in New York, as the new Apostolic Administrator of the Ukrainian Catholic Exarchy in Philadelphia for Galician Ukrainian Catholics, the parishioners of St. John's split into two factions, those acknowledging the new administrator and those, together with Father Sterniuk, who wished to remain independent.

In September 1917, the Apostolic Administrator nominated Father Mychailo Gurjansky as the new pastor of St. John's. This energetic priest together with several parish committees zealously set out to build a new church on the corner of Clippert and Edward. By November 1918, the church building was completed and all efforts were directed towards the purchase and renovation of a new rectory. The ownership of both was transferred to the Ukrainian Catholic Exarchy in Philadelphia. In 1920, the new church was consecrated by the Apostolic Administrator and most of the members of the old church transferred to the new one. In 1933, the old church on Cicotte was auctioned off.

The twenties were difficult years for everyone in the United States but particularly so for the Ukrainian Catholic Church of St. John the Baptist in Detroit. Following the split in the parish, parish funds were severely depleted, the membership kept growing and there was a chronic shortage of Ukrainian Catholic priests leading to a constant turnover of pastors: Father Mychailo Lysiak (1920), Father Wolodymyr Dowhowych (1921) and finally

in November 1922, Father Lev Sembratowych. Fortunately, Father Sembratowych was a person of great energy and initiative. He managed to obtain a loan from the Catholic Archdiocese of Detroit to cover some of the pressing needs of the parish and hosted the visit of Metropolitan of Lviv and Ukraine, Andrey Sheptytsky. This visit was most inspirational and healed many of the wounds of discord and estrangement in the parish.

In 1933, the Very Reverend Constantine Bohachevsky, Bishop of the Ukrainian Catholics in the United States, visited St. John's and encouraged the parish to build their own school. Father Sembratowych felt that this was an excellent idea and quickly purchased a home for the Basilian Sisters whom he invited to teach in the new school. However, failing health forced him to move to a smaller and less demanding parish and Father Stephan Pobutsky became the pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church. This dedicated priest began a systematic consolidation and organizational streamlining of the parish. He organized a general parish registrar, started the weekly envelope donation system and initiated many fund raising campaigns. In eight years he managed to pay off the parish debts to Detroit Catholic Archdiocese with full interest and all of the parish debts to the Ukrainian Catholic Exarchy. In 1950, he presided over the construction of a modern school building with a large library and auditorium. A year later he was reassigned to the oldest Ukrainian parish in the United States in Shamokin, Pennsylvania.

Father Omelian Sharanewych, a newly arrived and inexperienced young priest, served as pastor of St. John's from the fall of 1951 until July of 1952. During his short stay he started the weekly church bulletin where, besides the parish news and pastoral texts, the weekly financial statement of the church was published. For the next four years Father Stephen Knapp served as pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church. He started the Holy Name Society for men of the parish, purchased a new rectory and a new home for the Basilian Sisters. In 1953, he officiated at the funeral of the founder of the parish, Mychailo Stefansky, who died at ninety-four years of age. In 1956, Father Knapp was transferred to the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in Hamtramck and for the next twenty-four years Father Mychailo Bochnewycz served as pastor of St. John's.

Father Mychailo Bochnewycz was a very dedicated and active pastor. He prepared the parish to celebrate their Golden Jubilee (1958), organized bussing for the parish school children who lived in the western communities, often driving the school bus himself, and organized fundraising efforts such as participation in the Ethnic Festivals at the Detroit Riverfront, parish festivals, picnics, lottery and weekly bingo. On June 20, 1980, while performing his evening devotions in front of the church altar, Father Bochnewycz died.

The appointment of Father Wolodymyr Klymchuk, assistant to Father

Bochnewycz, as pastor of St. John's helped ease some of the sorrow and sadness of the parishioners over the sudden death of their beloved pastor. However, Bishop Innocent Lotocky, OSBM, of the Ukrainian Diocese in Chicago transferred Father Klymchuk to the St. Nicholas Cathedral in Chicago as its new rector. Thus on December 31, 1981, the Very Reverend Joseph Shary, a liturgical scholar and widely known as "the builder of churches", became the new pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church.

First on Father Shary's agenda was to prepare the parishioners for the Diamond Jubilee of their church (1983). Effectively organizing the multi-talented parishioners of St. John's from the pre-school children to the senior citizen clubs, Father Shary stretched the celebrations throughout the whole year. During this time, a lot of effort was devoted to the renovation of the church and other parish buildings.

The number of students in the St. John Parochial School continued to decline as they did in the whole of the Detroit area and some parishioners urged Father Shary to close the school. Father Shary worked very diligently with the different parent committees to explore all possible avenues to keep the school open, but all efforts proved useless and the school was closed at the end of the school year in 1986.

From 1986 to 1988, the Millennium Year of Christianity, Father Shary, pastor of the first Ukrainian Catholic Church in the Detroit area, served as the executive director of the Detroit committee to celebrate the Millennium of Christianity. His many talents in organizing and mediation were invaluable to the success of these celebrations.

IMMACULATE CONCEPTION UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

In order to meet the demands of the Ukrainian Catholics who were settling in and around Hamtramck, Father E. Bartosh organized a committee to establish a new parish. Building of a small wooden church was started on November 15, 1913 on Grayling Street in Hamtramck and the first Liturgy was celebrated in the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church by Father Bartosh on April 12, 1914. Many parishioners were very grateful that they could finally hear the Divine Liturgy without travelling across town to St. John's. As soon as the rectory was completed, Father Bartosh promoted the building of a school where the children could learn their native language, customs and traditions and where all parishioners could find a home for their organizational meetings and celebrations. On July 15, 1917, construction of the "Ukrainska Khata" (Ukrainian House) located next to the church was completed.

In March 1918, Farther Bartosh was appointed to another parish and

due to a shortage of Ukrainian Catholic priests, Immaculate Conception did not have a permanent pastor but was serviced on a temporary basis by Father W. Baloch, Father M. Gurjansky (pastor of St. John's), Father N. Romaniuk, Father A. Strocky, Father M. Lysiak, Father W. Obushkevych, Father W. Zacerkowny, Father D. Dobrotwir and Father K. Kurylo.

From April 2, 1927 until June 7, 1931 Father Stephen Pobutsky served as pastor of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church. He was particularly concerned with the education of the children and invited the Basilian Sisters to take over the teaching duties in the Ukrainian parish school. His concern for the parishioners and his energy contributed to the rapid growth of the number of parishioners so that they soon outgrew their church. Father Pobutsky formed committees to gather funds for a new church but before any concrete action could be taken, he was transferred to another parish and Father Mykola Strutynsky was appointed pastor of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church. During his five years as pastor, Father Strutynsky managed to find and buy twenty-five building lots in the northern section of Hamtramck for the new church, rectory and school but ill health and transfer to less demanding duties prevented the realization of the building plans.

The next ten years, from June 1, 1936, were marked with great activity and growth at Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church. Led by Father Stephan Chehansky, their new pastor, the parish increased in size from two hundred families to almost one thousand families. The new church on the corner of Commor and McDougall was completed, the Apostleship of Prayer was organized and a large estate in Drayton Plains was purchased for church picnics and summer camps for parish children.

Father W. Bilynsky was appointed pastor of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in 1946 and was followed by Father Joseph Schmondiuk in 1948. Father Schmondiuk completed the construction of the elementary school, started the building of the new rectory and completed the incorporation of the church and other parish properties into the Ukrainian Catholic Diocese in Philadelphia. In 1956, Father Stephan Knapp was appointed pastor. He completed the building of the new rectory and bought an estate on Hanley Street in Hamtramck to be used as a convent for the Basilian Sisters and to house the new Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School. Although the high school opened its doors on September 8, 1959, its official consecration was held on May 7, 1961, officiated by the newly appointed Bishop Joseph Schmondiuk, former pastor of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church.

As of August 1, 1962, the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church came under the administration of the Basilian Fathers who gave up their former church of St. Nicholas in Chicago when it became the See of the newly created Ukrainian Catholic Diocese of Chicago, serving all of the middle and western United States. The first pastor from the Basilian Fathers

was Father Innocent Lotocky, Superior of the Basilian Order in Detroit. Among his priorities, in addition to maintaining high standards of education in both the grade school and high school, were the repayment of all church debts (over one hundred and forty thousand dollars), completion of the decoration of the interior of the church initiated by Father Knapp, and modernization of the church by installing an air conditioning system, microphones and electronic chimes.

The church was decorated with huge mural icons by the renowned Ukrainian artist, Mychailo Dmytrenko and the carving of the iconostasis was completed by D. Berezowksy. On May 23, 1976, the newly decorated Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church was consecrated by Most Reverend Jaroslaw Gabro, Bishop of the Chicago Ukrainian Catholic Exarchy, in the presence of Bishop Joseph Schmondiuk, former pastor of the church, and many of the present and former parishioners.

In January of 1981, following the untimely death of Bishop Gabro, Father Innocent Lotocky, OSBM, was elevated to Bishop and appointed to head the Chicago Ukrainian Catholic Exarchy. Father Bernard Panczuk, OSBM, assistant pastor of the church for over eighteen years was appointed pastor of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church. His administrative abilities, wide circles of influential acquaintances and resourcefulness in solving problems were invaluable during the trying nineteen eighties.

Since many of the parishioners of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church were moving out to the northern suburbs, particularly young families with school age children, Father Panczuk purchased a modern public school in the city of Warren which became the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Grade School. The former grade school, located by the church, was converted to the high school and the Hanley property was sold to the city.

As a member of the diocesan committee for the celebration of the Millennium of Christianity in Ukraine, Father Panczuk was a member of both the Catholic and the Metropolitan Detroit Millennium Committee. He was instrumental in initiating the joint celebrations with the Ukrainian Orthodox parishes of the Detroit area such as the Moleben services in 1986, 1987, and 1988, and the Millennium Concert presented by the Millennium Choir consisting of members of all the Ukrainian parish choirs in the Detroit Metropolitan area.

The Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church and parish started 1988, the Year of the Millennium of Christianity and its Diamond Jubilee, with a membership of 700 families, conscious of the fact that through the guidance of its many pastors and the cooperation of the parishioners the spiritual needs of its members have been met, the youth had been educated in the spiritual and cultural traditions of their forebearers and all were looking toward the future.

ST. JOSAPHAT UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

Canonically this parish did not exist until 1961 when the Bishop of the Ukrainian Catholic Exarchy in Philadelphia, Most Reverend Joseph Schmon-diuk, nominated Father Joseph Martyniuk as pastor to the many Ukrainian Catholics living in the northern suburbs of the Metropolitan Detroit area. However, as early as 1958, church services had been conducted for these faithful in rented school facilities and later in the Roman Catholic Church of St. Cletus by priests from Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church. Soon a committee was formed to find suitable land for the proposed new church, rectory and family homes for parishioners.

The building committee for the new church worked diligently to collect the necessary funds and borrowed from Selfreliance Ukrainian Credit Union in order to develop the existing farm land for the church project. St. Josaphat was designed by Edward Holowchak and was to serve as a temporary chapel until the parish became established and financially strong enough to erect a large Byzantine style church. In 1964, Bishop Jaroslaw Gabro of the Ukrainian Catholic Exarchy in Chicago visited the parish and witnessed the first Holy Communion of nineteen parish children. At this time the church was placed under the administration of the Basilian Fathers and Father Eronim Barnych, OSBM, was appointed pastor of St. Josaphat Ukrainian Catholic Church.

During the six year pastorship of Father Barnych, many committees, societies and organizations were formed in the parish. A committee to develop and execute many fund raising activities for the support of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Schools, attended by many parish children, became active. The church choir was organized by a young student of music, Oleh Chmil. It was later directed by Wolodymyr Litynsky from Windsor, Ontario, Canada (12 years) and then by Dr. Bohdan Kushnir, its present director. Our Lady of Perpetual Help Sodality was formed and conducted many fund raising activities such as "pasky" (Easter bread) sales to support the schools. The Marian Society of Our Lady of Zarwanycia organized and has been taking care of the altar and the baking of the Eucharistic bread. From their donations and fund raising efforts they send parcels to needy Ukrainians in Brazil and support the education of seminarians. Also activated at this time was the Altar Boys' Society, the Holy Name Society and the Knights of Columbus. The church hall also served as the headquarters for many organizations including the Ukrainian-American Veterans and Pre-School Classes organized by Branch #76 of the Ukrainian National Women's League of America.

In 1970, Father Nestor Facica, OSBM, was appointed pastor of St. Josaphat. His efforts helped to promote the further growth of the parish and its organizations. In September 1976, Father Constantine Wysochansky, OSBM, was appointed pastor of St. Josaphat. His task was to facilitate and organ-

ize the construction of a new rectory which could house more priests to serve the ever growing parish. Fund raisers such as bingo, bake sales, lotteries and very generous donations of the parishioners funded the construction of the rectory. Also at this time, the Ukrainian business district was expanding in the area. Selfreliance Ukrainian Credit Union built its main office and small business center almost across the street from the church. Next came the building of the Ukrainian Cultural Center which provided catering facilities and housed many cultural and political organizations as well as the main office of Ukrainian Future Credit Union. Medical offices and a Ukrainian gift shop also opened in the area.

In the 1980's the church was refurbished. A new wooden iconostas was carved by Franco Konius from Pennsylvania and Byzantine style icons were painted by parishioner George Kozak. The church parking lot was enlarged and repaved. This was most useful as the joint committee of both the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church and St. Josaphat Ukrainian Catholic Church decided they would hold yearly summer festivals in the parking lot and church hall of St. Josaphat's and in the nearby Ukrainian Cultural Center in order to raise money for the ever spiraling costs of school maintenance. The first summer festival, "The Sunflower Festival", held in 1987, proved to be a great success.

In 1988, Father Mychailo Stelmach, OSBM, was appointed pastor of St. Josaphat, a parish with four hundred and nine families and two hundred and forty-one individual members. His task was to encourage his parishioners to take part in the many solemn and joyous Millennium of Christianity in Ukraine celebrations.

ST. MICHAEL'S UKRAINIAN CATHOLIC PARISH

As more and more of the parishioners of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church were moving further west into Dearborn, Bishop Bohachewsky of the Ukrainian Catholic Exarchy of Philadelphia appointed Father John Lazar to determine the need of organizing a new parish for these Ukrainian Catholics in the Dearborn area. Father Lazar reported to the Bishop that there was indeed a pressing need for a new parish. On June 15, 1952 Father John Prokopovych was appointed pastor-organizer of St. Michael's Ukrainian Catholic Church. The building committee which included P. Kizel, M. Husak, E. Karpinka, W. Wilyk, I. Kozachok and I. Nedwid was established and following their example, other parishioners quickly established parish organizations such as the Marian Sodality, Apostleship of Prayer, Church Choir, Altar Boys Society, Ushers Club, Ladies Altar Society, Teen Club and weekly classes in catechism, Ukrainian language and culture.

Initially, church services were conducted in a converted building on Chase Road, but for Christmas services in 1964, the parishioners moved

into their own, though not yet completed, church. The church and rectory were designed by parishioner, Edward Holowchak. The mosaic icon of the Holy Eucharist on the wall behind the altar was designed by George Kozak and crafted in Italy. Eventually, electronic chimes were installed. The church, church hall and the rectory became the centers of Ukrainian Catholic activity in the City of Dearborn.

On November 13, 1977, following a very busy activity packed day of celebrations of the Silver Jubilee of St. Michael's, Father Prokopovych died in his sleep. The deep sorrow of the parishioners of St. Michael's at the passing of their beloved and energetic pastor was mitigated somewhat by the appointment as pastor of Father Wayne Ruchgy, a long time assistant to Father Prokopovych.

Father Ruchgy proved to be a very enthusiastic and active pastor, who, following Father Prokopovych's plans, continued to transform the interior of the church into the true Byzantine style. An iconostas was designed and placed in front of the altar and beautifully decorated with icons by Father Kufas from Toronto, Canada, a well known icon scholar and iconographer. The dedicated work and efforts of the parishioners of St. Michael's and the tireless efforts of the many committees and Father Ruchgy allowed the parish to pay off the almost two hundred thousand dollar debt for the beautification of the church in record time. On November 19, 1983, the Most Reverend Bishop Innocent Lototcky, OSBM, of the Ukrainian Exarchy of Chicago consecrated the newly decorated church of St. Michael's in the presence of many parishioners, guests and visiting clergy.

It is very gratifying to note that the pastors of St. Michael's have been able to maintain such harmonious relations with their parishioners while accomplishing so many different tasks. The parish has continued to grow steadily and has made every effort to maintain its Ukrainian Catholic characteristics even though most of the parishioners are third and fourth generation Ukrainian-Americans.

OUR LADY OF PERPETUAL HELP UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH

As the settlement of Ukrainian Catholics continued to expand further west from Detroit, Father Mychailo Bochnewych, pastor of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church, suggested the formation of a missionary church in Dearborn Heights to serve them. This idea was enthusiastically accepted by the parishioners living in that area and they quickly set to organizing the many planning, building and finance committees.

Land for the parish church was purchased in January, 1962, and in June the construction of the church was started. Over half of the funds needed for the church had been collected and pledged by the parishioners, the rest was obtained as a mortgage from Providence Ukrainian Catholic

Association in Philadelphia. On April 21, 1963, The Most Reverend Jaroslaw Gabro, Bishop of the Ukrainian Catholic Exarchy in Philadelphia consecrated Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church in the presence of numerous clergy and faithful.

Although the church was a Mission Church dependent on St. John's, the parishioners quickly established the different parish societies: the Church Choir, Holy Name Society, Ladies Altar Society, Men's Club, Senior Citizen Club and Teen Club. Catechism classes were conducted for the parish children as well as classes in Ukrainian language and culture. Probably most important was the organization of the church council which helped to coordinate the activities of all of the organizations and acted in an advisory capacity to the pastor.

In October 1967, Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church became an independent parish and Father John Lazar was appointed pastor. He provided the steady and balanced approach in dealing with all the parish problems such as providing for an English only church service for his English speaking parishioners and reviving the Ukrainian classes for those who wished to attend them.

Among the highlights in the life of Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church was the visit to the parish on July 30, 1968 by His Eminence Yosyf Cardinal Slipyj, and the ordination of one of their parishioners, Father Philip Sendryk, OSBM, in July of 1984. On March 22, 1987, the Most Reverend Bishop Innocent Lotocky, OSBM, of the Ukrainian Catholic Exarchy in Chicago conferred the title of Monsignor on Father John Lazar in recognition of his many years of service in the parish and his great help in preparing the celebrations of the Millennium of Christianity in Ukraine. The honor conferred on Very Reverend Monsignor Lazar which allows him to wear a gold pectoral cross was also an honor conferred on all of the parishioners of Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church because it was through their work and cooperation that their pastor was able to complete his many tasks.

(Source material for this summary was prepared by Rev. Sebastian Sabol, OSBM.)

MARIAN SODALITY AT IMMACULATE CONCEPTION UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH IN HAMTRAMCK

The Marian Sodality (Sodality of Mary, Mother of Christ) of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in Hamtramck, Michigan was organized in 1962 when the Basilian Fathers became administrators of the church. Father Innocent Lotocky, OSBM, pastor of the church served as the spiritual advisor of the Sodality until his elevation to Bishop and transfer to the Chicago Exarchy in 1981. Father Sebastian Sabol, OSBM, has fulfilled the duties of the spiritual advisor since then.

The purposes of the Marian Sodality are threefold: spiritual enrichment of its members, charitable works and care and maintenance of the altar linens. Following the Holy Liturgy, monthly meetings are conducted where the spiritual advisor delivers interesting lectures on religious themes. Members of the Sodality often make pilgrimages to nearby holy places and some have gone on a pilgrimage to Lourdes, France and Fatima, Spain during the Millennium year.

As part of their charitable works, the Sodality members visit and aid ill and infirm parishioners. They support a seminarian in Brazil and the United States, send packages and financial contributions to needy Ukrainians in Brazil, Argentina, Poland and lately to Ukraine. They also donate money for Liturgies for different intentions but particularly for the increase in religious vocations. All of these good works are financed through membership dues, Christmas Bazaars and baked goods sales.

To date, the members of the Marian Sodality have embroidered two full sets of altar cloths for the main altar of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church. Also, they decorate the altars with flowers throughout the whole month of May, the month dedicated to the Blessed Virgin, their Patroness.

The membership of the Sodality has remained around thirty-five members. The first and current president of this organization is Irene Tarnavsky.

(Source material for this summary was prepared by Irene Tarnavsky.)

BROTHERHOOD OF ST. MICHAEL THE ARCHANGEL AT THE IMMACULATE CONCEPTION UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH IN HAMTRAMCK

The Brotherhood of St. Michael the Archangel, one of the oldest parish organizations, was established at the Immaculate Conception Ukrainian Catholic parish on November 16, 1916 by Father O. Bartosh and A. Bodnar. The purpose of this organization was to help unite the parishioners toward a common goal, give moral and financial support to the church, school and Ukrainian orphanages and to support the training and education of new priests and nuns. The first executive committee of the Brotherhood included Ivan Kaczurowsky - president, Oleksa Ksionczyk - secretary, Michael Toporivsky - treasurer and Peter Mykula - auditor.

Over the years the functions and responsibilities of the Brotherhood have changed. Currently the Brotherhood is responsible for the care and upkeep of the parish gardens. Income from its annual picnic is donated to the Immaculate Conception Ukrainian Catholic schools and for the education of new priests. As of 1988, Wolodymyr Hrynkiw is president of the Brotherhood and Ivan Car serves as secretary.

(Source material for this summary was prepared by W. Hrynkiw and I. Car.)

ST. MARY'S UKRAINIAN ORTHODOX CATHEDRAL IN SOUTHFIELD, MICHIGAN

On March 17, 1950, the first organizational meeting to establish a Ukrainian Orthodox Church in the Detroit area was held. It was decided that the church would be affiliated with the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church of America headed by Bishop Ioann Teodorovych and would be dedicated to St. Mary, the Patroness and Protectress of the Ukrainian people. Founding members present at this meeting were Maksym Bojchuk, Pawlo Fylonenko, Serhij Fursa, Mychailo Kos, W. Kotowych, Hryhorij Kytasty, Wasyl Kycul, Mykola Liskiwy, Iwan Lukianchuk, I. Liampyckyj, Dmytro Liubansky, Petro Palanycia, Petro Trepet and Iwan Scherbij. Very Reverend Mykola Zhytynsky became first pastor of the church.

In 1951, the parish acquired their own church building on 29th Street on the west side of Detroit and the parish began to grow steadily. Soon a church choir was formed under the direction of Dmytro Liubansky and the Lesia Ukrainka School of Religion and Language was established with classes held every Saturday. Other church organizations were formed that not only cared for the church and all of the many parish matters but also collected funds for the erection of a new Ukrainian style church that would accommodate the ever growing number of parishioners. Members of the Building Committee included W. Barylko, P. Kytasty, R. Sepel, S. Omelchenko and all of the members of the Church Council.

The new St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral in Southfield, Michigan (architect — O. Nazarec) was completed in 1970 and in 1984 the new iconostas was erected by M. Liskiwy and B. Makarenko. Consecration of those additions took place that same year. The new church, connected to the church hall and classrooms, had ample room for all of the many parish activities and for meetings, concerts and celebrations of other Ukrainian organizations.

During the thirty-eight years of its existence, St. Mary's Ukrainian Orthodox Church was served by ten pastors. The first pastor, the Very Reverend Mykola Zhytynsky, was followed in 1951 by the Very Reverend Oleksander Popow and from 1952 till 1957, the Very Reverend Fedir Bilecky, served as pastor. From 1957 to 1962 the Very Reverend Mykola Liaschuk

was pastor and from 1962 till 1963, the Reverend Oleksander Nowycky. In 1963, the church was administered by Archbishop Volodymyr and was elevated to cathedral status as the seat of the Bishop. From 1964 till 1966, Reverend Mychailo Kudanowych served as pastor of St. Mary's and from 1966 till 1972, the Reverend Mykola Lytwakiwsky. This was a particularly active period for the parish as it was during this time that the new church in Southfield was built and the parish achieved its long range goal of having a church built in the Ukrainian style. The Very Reverend Nestor Stolarchuk took over the pastorship in 1972. He remained at the parish until his retirement in 1987 when Reverend Mykola Newmerzyckyj was chosen pastor of St. Mary's. It is very important to acknowledge the following priests who over the years have helped the pastors in their pastoral duties: Reverend Tyt Melnychuk, Reverend Vitalij Metulynsky and Reverend Wolodymyr Melnyk.

During this Millennium year, in reviewing its thirty-eight year history, St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral can be proud of its many moral and material achievements. At the start of the new millennium, its goals must be the education and the nurturing of the younger generations so that they will maintain their religious and national practices and traditions while being exemplary citizens of the United States.

THE PARISH COUNCIL OF ST. MARY'S UKRAINIAN ORTHODOX CATHEDRAL

The Parish Council has always been the decision making body of all parish endeavors. The following individuals served as chairman of this council over the years: Maksym Bojchuk, Petro Trepet, Hryhorij Kytasty, Mychailo Kos, Joseph Dikhtiar, Semen Omelchenko, Epyfaniij Hrynkiw, Iwan Kovalenko, Wasyl Syrowatka, Pantelejmon Klymenko, Roman Turkeywych, Iwan Zholobeky, Mykola Samokyshyn, Fedir Fedorenko and Yuri Korol. It was through the persistent efforts of these individuals in conjunction with pastoral guidance and cooperation of the parishioners that the parish growth and expansion took place. Under the guidance of the Parish Council many organizations flourished uniting the different segments of the congregation and focusing their energy in realizing the many plans and projects of the parish.

THE SISTERHOOD OF ST. OLHA AT ST. MARY'S UKRAINIAN ORTHODOX CATHEDRAL

The Sisterhood of St. Olha was one of the most important organizations in the parish. The purpose of this organization was to nurture Christian values and practice the religious rituals and traditional customs of the Ukrainian Orthodox Church. The Sisterhood has also been very active in the fund raising area, organizing picnics, celebrations, Easter dinners and

Christmas suppers to raise funds for the decoration of the church, church hall and kitchen, the parsonage and for their charitable works which included aid to Ukrainian immigrants in Europe, parish pre-school and aid to needy parishioners. Probably some of the most successful and beneficial projects of the Sisterhood are the post Liturgy Sunday dinners. Here the parishioners can meet their friends and enjoy a delicious meal in a convivial social atmosphere.

During the years, the following ladies served in the capacity of president of the Sisterhood of St. Olha: Pauline Korli, Anna Dawson, Anastasia Kmet-Korolyshyn, Vera Harkusha, Anastasia Mowchan, Anisia Filonenko-Shwed, Alexandra Kozin, Halyna Hrycyk, Dora Juchymenko, Olena Liskiwsky, Nadia Romanchuk and Irena Poroch. Honorary membership in the Sisterhood was extended to the wives of the pastors: Nina Bilecky, Eugenia Liaschuk, H. Kudanowych, Nadia Lytwaskiwsky, Olha Stolarchuk and Maria Newmerzyckyj.

ST. MARY'S UKRAINIAN ORTHODOX CATHEDRAL CHOIR

St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral Choir was organized in 1950 under the direction of Dmytro Liubansky. Many members of the choir were members of the Ukrainian Bandurist Ensemble and former members of "Dumka Choir" and, as experienced singers, could perform a wide range of choral music. In 1952, Ivan Kytasty took over the directorship of the choir and retained this post until his demise in 1975. As an experienced director, composer and member of the Bandurist Ensemble, Mr. Kytasty prepared the choir to sing not only the sacred music of the Liturgy but also many of his own compositions and arrangements of Ukrainian folk music so that the choir was often the main attraction in many of the Metropolitan Detroit Ukrainian programs, commemorations and concerts. In 1975, Wasyl Spisarchuk became director of the choir and shortly after Petro Kytasty took over the directorship. He is assisted by Mykola Samokyshyn and Iwan Jaryniuk.

UKRAINIAN ORTHODOX LEAGUE AT ST. MARY'S UKRAINIAN ORTHODOX CATHEDRAL

The Ukrainian Orthodox League was established in 1947 by Metropolitan Ioann Tedorovych under the slogan, "Faithful to our church — dedicated to our youth". The goals of the members of the League are threefold: to enrich their knowledge of their Ukrainian Orthodox Faith, to encourage other members of the parish to remain active and obedient to the church hierarchy and to work toward the betterment of the parish and its members. A branch of the League was organized at St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral in 1958 by Archbishop Volodymyr. The first president of the

League was Evgene Materyn followed by Wasyl Syrowatka, Bohdan Melnychuk and the current president, Olena Liskiwsy.

Over the years the League has divided into two groups, one for the older members and the other, for the younger. The younger group has been under the leadership of Mychailo Kot and has organized a Bandura Ensemble under the direction of Petro Kytasty. Both groups have taken an active part in Ukrainian Orthodox League conventions, commemorative concerts and religious and social programs. Most of their fundraising activities have benefited their church and the Ukrainian community as well as needy Ukrainians in Brazil, Argentina and Poland.

(Source material for this summary was prepared by Olena Liskiwsy).

HOLY TRINITY UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH

Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church was organized by the Very Reverend John H. Boyko upon his arrival in Detroit in September, 1939. The Very Reverend Boyko became the first pastor of Holy Trinity and Stephen K. Onyfryton served as the first parish president. Services of the Holy Trinity congregation were held at 6706 Michigan Avenue in Detroit while the congregation organized their parish and explored the possibilities of building their own Byzantine style church.

In December, 1943, a whole city block of land was purchased in Detroit (Michigan Avenue and Ogden) where the permanent Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church and other parish buildings could be built. However, as there were restrictions on building materials due to the war, construction had to be postponed. In 1944, under the guidance of Reverend Boyko, the parish purchased a church, rectory and school on Humboldt Avenue in Detroit and sold all of their other holdings. This became the home of the Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church in Detroit.

Ensnconced in the comfortable and modern facilites with a large auditorium, a hall and a large up-to-date kitchen, the parish began to grow quickly and so did the number of parish activities and organizations. A twenty-eight voice church choir was formed, an altar boys society was organized as well as a Bible Class. The St. Ann Sisterhood was established under the leadership of Anna Yakima. All of these organizations worked together to promote and maintain the vibrant organizational life of Holy Trinity parish.

The sudden demise of the Very Reverend John H. Boyko, founder and pastor of Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church on April 13, 1950, deeply affected the whole parish. Reverend A. Stangry was appointed to succeed Reverend Boyko and he attempted to guide the parish along the path chosen by his predecessor. However, after two years, the decision was made to relocate to Dearborn and to sell the Humboldt Avenue property. In 1952, land on Normile Avenue in Dearborn was blessed as a future church site and on July 25, 1954, an elaborate cornerstone blessing ceremony was held in the presence of many dignitaries including Mayor Orville Hubbard of Dearborn. On October 30, 1954, the first Divine Liturgy was celebrated in

Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church

*Board of Directors and Pastor Fr. H. Yakima of Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church in Dearborn, Michigan
1st row l to r: M. Machno, P. Ficzytz, J. Lubinsky, J. Prystah, T. Gelemey. 2nd row l to r: A. Masley, P. Bokurak, M. Kocur, A. Charest, Father H. Yakima, M. Shettel, J. Danyliw, O. Martichuski.*

the new Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church of Dearborn by the Very Reverend Jacob Kostecky.

By 1959, the rectory was completed, the church decorated and the acquisition of the various liturgical implements was accomplished. All of these projects were made possible through the generous donations and contributions of the members of the parish. Most recently the parish has been working on the completion of the Fellowship Hall, the renovation of the Sacristy and the modernization of the kitchen facilities.

Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church is associated with the Ecumenical Patriarchate of the Ukrainian Orthodox Church of America. Its present pastor is the Reverend Father Henry J. Yakima and the officers of the Church Board include John Lubinsky, president, Andrew Masley, vice-president, Peter Bokurak, recording secretary, Olaf Martichuski, financial secretary, Michael Kocur, treasurer and trustees John Danyliw, Ann Char-est, Peter Ficzyz and Mary Shettel. Auditors are Joseph Prystash, Myron Machno and Theodore Gelemey. Other parishioners who have served as president of the Church Board are Frank Michalchuk, Stephen Mandzyn, George Hootz, Henry Yakima, Anthony Horbal, Michael Halkowich and Olaf Martichuski. Priests under the Ecumenical Patriarchate who have served in the parish and have not yet been mentioned include Reverend R. Kachmarsky, the Very Reverend Michael Flak, Reverend V. Dryden, the Very Reverend V. Zaryk, Reverend F. Timpko and Reverend Richard Hawrish.

(Source material for this summary was prepared by the Reverend Henry J. Yakima, Pastor of the Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church in Dearborn, Michigan.)

ST. ANDREW'S UKRAINIAN ORTHODOX CHURCH

St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church was established on November 10, 1951 by eighty-two recently arrived Ukrainian Orthodox faithful. The first service was celebrated in a rented facility in Hamtramck by the Reverend Oleksander Popow. The Church, officially registered on January 14, 1952, became a member of the Conciliar Ukrainian Autocephalous Orthodox Church (Sobornopravna) headed by Archbishop Hryhoriy of Chicago, Illinois. The first president of the Church Council was S. Zajac.

On May 25, 1952, the Church membership elected the Reverend Alexander Bykowetz as their pastor and his election was confirmed by the Archbishop. At this time, Z. Makohon was elected president of the Church Council.

With the election of a new pastor, St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church grew quickly, both in membership and in organized activities. The church choir was reorganized, the parish sisterhood and brotherhood societies established and religious classes were held for the parish children. Also, land was purchased for the construction of the church building. Following the plan of architect, O. Nazarec, under the supervision of O. Tunycky and the technical supervisory committee which included W. Hryych, W. Shypilka and I. Hucal, the parishioners began building their church. Funding for this very ambitious project was provided by the many parishioner donations, the fund raising activities of the various parish organizations, members of the Ukrainian-American Center and the Ukrainian Gold Cross Association.

The first service in the new church at 5130 Prospect in Detroit was held on December 7, 1958. On May 31, 1959, St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church was consecrated by Archbishop Hryhorij in the presence of many clergy, distinguished guests and the full congregation.

Membership of St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church represents natives of every region of Ukraine and American-born Ukrainians. They take

an active part in the social and civic life of the Ukrainian community in the Detroit Metropolitan area. Many members of the church choir are members of the renowned Ukrainian Bandurist Chorus of Detroit and the Women's Bandurist Ensemble sponsored by the Ukrainian Youth Association of America (SUMA) under the direction of Petro Potapenko. The youth of the parish attend Ukrainian classes at "Ridna Shkola", Heritage School on the east side of Detroit, have been active in the many Ukrainian youth organizations, have also participated in the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church Youth Organization (I. Halych, parish chapter president) and have attended folk dance and pysanky making classes.

Besides their participation in the various celebrations and commemorations sponsored by the Ukrainian community in Metropolitan Detroit, St. Andrew's has been an active participant in the many religious functions in the international Orthodox community. St. Andrew's is a member of the Orthodox Association of Churches, has been active in the celebration of the Orthodox Days in the State of Michigan as proclaimed by Governor G. Mennen Williams, and has shared lenten services with two Greek Orthodox and three Serbian Orthodox parishes in the Detroit area. St. Andrew's parish also belongs to the local chapter of the Council of Churches.

The Greek Archbishop Spiridon, Byelorussian Metropolitan Andrey and Archbishop Mikalay as well as Bishop Ioan and Bishop Elisay of the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church have officiated at services at St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church. The ordinations of Ukrainian Orthodox Bishops Petro and Iosyf were held at the church as well as the ordination into priesthood of deacons P. Cymbal, M. Holowchnko, H. Podhurec, W. Popko, W. Salatiuk, P. Jamniak, W. Ruban, S. Onishka and M. Bezkrorny. A. Zozula, I. Dolynsky and W. Jaworsky were elevated to deacon at ceremonies held at St. Andrew's.

St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church has also been the site of several Ukrainian Orthodox conventions and four Synods (Sobor). The most impressive of these was the Seventh Commemorative Sobor in December, 1981, which commemorated the sixtieth anniversary of the rebirth of the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church and canonized Metropolitan Vasyl Lypkivsky and Metropolitan Mykola Boretsky as Holy Martyrs of the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church. Both Metropolitan died for their faith in Soviet concentration camps.

The pastor of St. Andrew's, the Reverend Alexander Bykowitz was elevated to the rank of Archpriest in 1953 and in 1959 was awarded the right to wear the embellished gold pectoral cross and to carry the staff. On the day of the consecration of St. Andrew's new iconostas (executed by I. Denysenko), the Reverend Bykowitz was awarded the holy miter and the title of the Right Reverend Archpriest of the Ukrainian Autocephalous Orthodox Church. During the Ukrainian Orthodox Sobor in October 1986, in Chicago,

the Right Reverend Archpriest Bykowitz was unanimously elected as a candidate for bishop and his ordination and elevation to bishop took place on October 16, 1988 in Adelaide, Australia.

To honor the many known and unknown victims of the tragic nuclear catastrophe of Chernobyl, a large cross was erected on the church grounds by I. Denysenko and his son, Marko. The cross was consecrated during a special program by a large assembly of clergy and parishioners including the Byelorussian community of Detroit. This consecration program featured a speech by the former Ukrainian dissident, Mykola Horbal, and the reading of a commemorative poem, "Mourning", written by O. Weretenchenko.

During the many years of its existence, besides those already mentioned, the following parishioners served as president of the Church Council of St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church: I. Kotyk, H. Shapowal, A. Romanenko, W. Shypilka, W. Shershun, W. Lechniak, W. Karpenko, M. Kopichuk, W. Harasymiw, and L. Tymoshenko. The auditing committee was headed by S. Lazurenko, M. Rostenko and Dr. I. Borden. Currently, M. Chrin is president of the Church Council which also includes M. Chubenko, S. Lazurenko, I. Denysenko, W. Bulat, H. Trush, O. Sadowa and W. Yewych. Included in the current auditing committee are O. Rozmay, L. Iwanow and H. Wlasiuk.

The Sisterhood of the Assumption of the Virgin Mary was organized at St. Andrew's in 1952 and has worked very diligently to raise funds for the church building, its embellishment and decoration. Past presidents of the Sisterhood include H. Sawchuk, M. Krawchenko, L. Maysiurod, M. Demianenko, A. Behmetiuk and V. Bulat. The Brotherhood of St. Wolodymyr was organized in 1959. Since that time, A. Romanenko, I. Cherniawsky and L. Tymoshenko have served as president of the Brotherhood.

Since its organization in 1951, the Church Choir of St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church has featured many professional soloists like N. Nosenko, I. Zaifert, P. Sadowy, M. Kondracky, H. Krawchenko, W. Bykowitz, N. and W. Semenech and the many members of the Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Chorus. The Choir which performs a wide variety of Ukrainian sacred and classical music has been directed by D. Lubiensky, H. Nazarenko, W. Sadowa, M. Skrypnyk, W. Spisarchuk and O. Kowalska while W. Kowalsky has served as cantor.

(Source material for this summary was prepared by Bishop Alexander Bykowitz.)

*COMMUNITY SOCIAL
ORGANIZATIONS*

WORLD FEDERATION OF UKRAINIAN PATRIARCHAL SOCIETIES

In 1963, the Metropolitan Yosyf Slipyj was released from eighteen years of imprisonment and exile in the Soviet Siberian labor camps through the intercession of Pope John XXIII and other world leaders. Upon his arrival in Rome, the Metropolitan requested the Second Vatican Council to elevate the Kievan-Galician Metropolitanate of which he had been declared the Archbishop-Major, to the status of Patriarchate. Although action on this request had been postponed, the decree of the Second Vatican Council granting all of the Eastern Catholic Churches greater rights of autonomy led to the creation of a patriarchal movement among the Ukrainian Catholic laity. Many Ukrainian Catholic parishes throughout the free world formed Ukrainian Patriarchal Societies which, through prayer and united action, hoped to influence the Holy See to grant the Ukrainian Catholic Church Patriarchal Status within the family of some twenty-two other particular church groupings united in the Catholic Church.

The First World Conference of Ukrainian Patriarchal Societies was held in Washington, D.C. on December 28 and 29, 1974. Under the slogan of "Unity in Our Church and Nation", representatives of the Regional Associations of the Ukrainian Patriarchal Societies of Australia, Argentina, England, Brazil, Canada, Germany, France, Belgium and the United States, elected Professor Petro Zelenyj of Belgium as the first president of the World Federation of Ukrainian Patriarchal Societies. The purpose of the Federation, according to its charter, is to maintain the bond of unity and integrity of the Ukrainian Catholic Church throughout the world and to protect the historically legal traditions of her particularity until her consecration as the Kievan-Galician Patriarchate.

On February 16, 1982, during the Fourth World Congress of Ukrainian Patriarchal Societies held in Rome, Italy, a Detrouiter, Dr. Bohdan Lonchyna was elected president and two other Detrouiters were elected to the executive board of the organization. During the Fifth Conference held in Toronto, Ontario, Canada, Dr. Lonchyna was reelected president and four other Detrouiters were elected to the executive board. They were Wasyl Kolodchin, vice-president, Wasyl Papiz, secretary, Anatol Romach, treasurer and

Mykola Kunynsky, chairman of the auditing committee. The headquarters of the organization was moved to Detroit, Michigan.

The Fifth World Congress had adopted a plan of action called "The Mobilization of Laity in Defense of the Ukrainian Catholic Church and All Faithful in Ukraine." The plan called for the circulation of petitions among Ukrainian Catholics throughout the free world asking the Holy See to declare Metropolitan Andrew Sheptytsky a saint and designate Patriarchal Status to the Ukrainian Catholic Church. All of these petitions were to be delivered to the Pope at an audience in 1987. Due to the death of Dr. Bohdan Lonchyna and the illness of Wasyl Papiz, Wasyl Kolodchin took over as president of the World Federation and Wolodymyr Baran took over the duties of the secretary.

Following the Sixth World Conference of Ukrainian Patriarchal Societies held in Rome, Italy, on September 29, 1987, in the presence of one hundred Ukrainian Catholic Bishops and the representatives of the World Federation, Pope John Paul II was presented with over sixty-one thousand signatures of Ukrainian Catholics from the free world asking his sanction of the Patriarchate for the Ukrainian Catholic Church.

During this time, the World Federation of Ukrainian Patriarchal Societies had been involved in the intensive campaign to free many Ukrainian religious leaders held in Soviet prisons, especially Yosef Terelia. A world-wide letter writing campaign was undertaken to all of the free world leaders, United States Congress and State Department, United Nations and church leaders around the world. In February, 1987, Yosef Terelia was released from prison and now resides in Canada with his family.

As it would be impossible to celebrate the Millennium of Christianity in Ukraine in the Ukrainian capital of Kiev because the Soviet regime does not acknowledge the Ukrainian Catholic or Orthodox Churches, the World Federation has been very active in preparations to celebrate this auspicious event in the Holy City, Rome, with the participation of Pope John Paul II. Ukrainian Catholics from the whole world are expected to converge at the Vatican and the Ukrainian Catholic Cathedral of St. Sophia in Rome to celebrate this occasion.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

THE UKRAINIAN PATRIARCHAL SOCIETY IN DETROIT, MICHIGAN (*UKRAINSKE PATRIARCHALNE TOVARYSTVO*)

The year 1963 was a most auspicious year for the Ukrainian Catholic Church and its members, as this was the year that Metropolitan Yosyf Slipyj, after eighteen years of suffering for his beliefs, was freed from the Soviet Siberian labor camp and exile through the intercession of Pope John XIII, United States President John F. Kennedy and journalist Norman Cousins, and allowed to go to Rome, Italy. Here, while attending the Second Vatican Council which granted the Eastern Catholic Churches greater rights to autonomy and encouraged greater participation of the laity in their church, Metropolitan Yosyf Slipyj introduced a motion to elevate the Kievan-Galician Metropolitanate to the status of Patriarchate.

Taking their cue from their beloved Metropolitan, the Ukrainian Catholic laity began forming organizations "for the Patriarchal Order of the Ukrainian Catholic Church". Some of the purposes of this organization were as follows: (a) to work toward the realization of the Ukrainian Catholic Patriarchate, (b) to encourage and strengthen the Particularity of the Ukrainian Catholic Church in accordance with its historical rights and those granted by the Second Vatican Council and the Synod of the Ukrainian Catholic Bishops, (c) to work towards the preservation of the spiritual unity of Ukrainian people, both in Ukraine and in the diaspora, (d) to cultivate the spiritual life of the laity by promoting and preserving Ukrainian Christian traditions and (e) to encourage the participation and involvement of the laity in the life of the Ukrainian Catholic Church. In 1979, the name of the organization was changed to "The Ukrainian Patriarchal Society".

The Detroit Chapter of the Ukrainian Patriarchal Society, formed in June, 1969, elected Dr. Bohdan Lonchyna as its first president. He began his tenure with a "Eucharistic Crusade" which lasted for about six weeks in the summer of 1969 and encouraged all members to receive the Holy Eucharist in the intention of the persecuted Ukrainian Catholic Church and its eventual Patriarchal Order. The Detroit Chapter also sponsored lectures by both clerical and lay scholars who explained the different Synods and Epis-

copal conferences and assessed the status of the campaign for the Patriarchal Order.

In 1971, Dr. Wolodymyr Prokopowycz was elected president of the Detroit Chapter of the Ukrainian Patriarchal Society. He initiated the "Lenten Repasts" which were to be held consecutively during Lent in every Ukrainian parish in the Detroit area. These programs would feature church choirs and parish pastors as speakers. Proceeds from these repasts were donated to the Patriarchal Fund. Between 1971 and 1975, "Lenten Repasts" were held in four of the Ukrainian Catholic Churches in the Detroit area. The Society also organized several lectures and a rather grand program in Fitzgerald High School in Warren, Michigan, called "Day of the Particularity of the Ukrainian Catholic Church" which featured guest speaker, Father A. Floridi and musical contributions by Christine Lepeckyj; soloist and the Ukrainian Bandurist Chorus under the direction of Hryhorij Kytasty.

Jaroslav Krywyj was elected president of the Detroit Chapter of the Ukrainian Patriarchal Society in February, 1975. Under his guidance, the Society continued the presentation of the "Lenten Repasts" in the Ukrainian parishes with local and guest lecturers and musical programs. They also organized special lectures on topics dealing with the status of the Ukrainian Catholic Church in Ukraine and the diaspora and the progress of the establishment of the Patriarchal Order. Taking into consideration the many petitions from the laity and clergy, Yosyf Cardinal Slipyj accepted the title "Patriarch" in hopes of uniting and strengthening the Ukrainian Catholic Church. The Detroit Chapter also preserved the practice of sending greetings to His Eminence Yosyf Cardinal Slipyj on the anniversary of his ordination to the priesthood and on his birthday.

In April, 1977, Dr. Bohdan Lonchyna was again elected president of the Detroit Chapter and Dr. Wolodymyr Prokopowycz was designated an honorary president of the Society. A commemorative concert was organized to celebrate the eighty-fifth birthday and sixtieth anniversary of ordination to priesthood of Cardinal Slipyj on October 16, 1977. The program included speeches, declamations, soloists Christine Lepeckyj; and Andrij Dobriansky with their accompanists Maria Lisowsky and Taras Hrynkiw and the Toronto Music Institute orchestra conducted by Ivan Kovaliv. Father Innocent Lotocky, pastor of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church chaired the Celebration Committee and Dr. W. Prokopowycz served as acting chairman. Dr. Lonchyna continued the Society sponsorship of "Lenten Repasts" in the Ukrainian Catholic Churches in Detroit with their traditional program featuring speakers and musical contributions of church choirs.

Mykola Lawrin was elected president of the Detroit Chapter in May, 1980 as Dr. Bohdan Lonchyna had been elected president of the National Executive of the Ukrainian Patriarchal Society. The Detroit Chapter continued to organize the now traditional "Lenten Repasts" and presentations

of lectures and commemorative concerts. The topics of the many lectures were now focused on the forthcoming Millennium of Christianity in Ukraine and its historical roots. A gala banquet was organized to celebrate the ninetieth birthday and sixty-fifth anniversary of priesthood of Patriarch Yosyf which included speeches by Father Bernard Panczuk, OSBM, and Mitered Priest M. Butrynsky and a performance by famed Ukrainian violinists, Jurij and Donna Mazurkevych.

In May, 1982, M. Kunynsky became president of the Detroit Chapter and continued to organize the traditional activities of the Ukrainian Patriarchal Society. However, on September 7, 1984, this practice was altered by the death of Patriarch Yosyf Cardinal Slipyj. The Detroit Chapter joined the other chapters of the Society in arranging Divine Liturgies and Memorial Services in all of the Ukrainian Catholic Churches in the Detroit area. On October 28, 1984 a solemn commemorative concert was held to mourn and honor this great man of the Ukrainian Catholic Church. The Detroit Chapter also sent their best wishes to Myroslaw Ivan Cardinal Lubachivsky on the occasion of his installation as successor to Patriarch Yosyf Cardinal Slipyj.

Dr. Zenon Stelmach was elected president of the Detroit Chapter of the Society in May, 1986. The lecture series organized by the chapter during this time focused on the many lay organizations such as the "St. Sophia Society for the Patriarchal Acquisitions in Rome", the "Patriarchal Fund", the "Church in Need" fund and the Society journal, "Patriarchate". Members of the Chapter were also active participants in the National Ukrainian Patriarchal Society Conference and the Interregional Laity Conferences.

The multifaceted work of the Detroit Chapter of the Ukrainian Patriarchal Society was successful not only because of the work of its executive officers but also because of the dedicated and unselfish efforts of the following individuals: Anatol Romach, Myroslaw Pryjma, Dr. W. Bohonowych, Stepan Zubal, Alexander Diakiw, Nadia Kunynsky and Orysia Lonchyna.

(Source material for this summary was prepared by Orysia Lonchyna and Nadia Kunynsky.)

AMERICANS FOR HUMAN RIGHTS IN UKRAINE (AHRU)

Americans for Human Rights in Ukraine (AHRU) is a contemporary organization operating on both national and local levels with the expressed purpose of focusing local, national and world-wide attention on the plight of Ukrainians both within and outside the U.S.S.R. and of addressing the issues that threaten their human rights.

The Michigan Branch of AHRU was established in August 1985, immediately following the public rally sponsored by the Ukrainian-American Veterans, Michigan Post #101. This rally was organized by Ukrainian-American Veterans organizations, human rights activists and university students to protest the defamation of Ukrainians as alleged Nazi collaborators by the Office of Special Investigations of the United States Justice Department. The officers elected for the Michigan Branch of AHRU were Maria Zarycky, president, Stephen M. Wichar, first vice-president, Joseph J. Elnick, second vice-president, Roman Lazarchuk, recording secretary, Sonia Baranyk, corresponding secretary and Myron Woronowych, treasurer. Other founding members included Osyp Bihun, Dmytro Fedorko, Irene Baranyk, Marta Remeniuk, Olga Pryjma, Roma Remeniuk and Stephanie Maksymiuk. Subsequently, Anastasia Volker joined the Board, Romana Tobianski became public relations chairperson and Dr. Mykola Hryhorchuk became press liaison. Representing other interested Ukrainian organizations were Dr. George Rozhin, Wsewolod Hnatzuk, George Woronowych, Christine Zarycky, Andrew Smyk, Valentyna Jewych, Michael Tomy, Irena Zacharkiw, Jaroslaw Dobrowolsky, Switlana Ploschansky, Taras Hnatchuk and Walter Temnyk.

Besides their involvement in protesting the defamation of Ukrainians as Nazi collaborators and raising funds for the defense of John Demjanjuk, a Ukrainian extradited to Israel for alleged war crimes, the AHRU membership started a campaign for the release of Yosyf Terelya, a Ukrainian activist working for legalization of Ukrainian Catholic Churches in Ukraine. In October 1985, attempts were made to stop the forced return to the U.S.S.R. of the Ukrainian seaman, Myroslaw Medvid. When he was returned, AHRU

called for an investigation of the mismanaged affair. As a result, a panel formed within the Helsinki Commission to review this incident published its findings and recommended modifications in United States laws governing political asylum.

The year 1986 was devoted to activities sponsored by the Ukrainian Helsinki Monitoring Group. AHRU lobbied for the passage of the Yatran-Broomfield Resolution which called for the release of all imprisoned Helsinki monitors in the U.S.S.R., for Senate Resolution #454 on the restoration of religious freedom in the U.S.S.R. and for support of Senator D'Amato's letter to Gorbachev calling for the release of Y. Shukhevych. Members of AHRU attended conferences held by Catholics United for the Faith, by the Cardinal Mindzenti Foundation, by Pomost-Polish Solidarity for Freedom as well as the Conference on Security and Cooperation Forum and the Ukrainian Helsinki Monitoring Group Day festivities.

In an effort to increase the participation of the Ukrainian American community in the election process, AHRU members helped mobilize about forty Republican precinct delegates in Warren, Michigan and held a voter's registration drive at St. Josaphat Ukrainian Catholic Church. Two AHRU members, J. Dobrowolsky and C. Zarycky, candidates for public office in Macomb County, received strong community support.

Americans for Human Rights in Ukraine supported the creation of the Task Force on American Bar Association-Soviet Relations which opposed formal cooperation between the American Bar Association and the Association of Soviet Lawyers. Whenever these two organizations would meet, members of AHRU held protest demonstrations.

In March 1987, B. Olshaniwsky, the national AHRU president, B. Wytwycky and A. Sawycky, Ukrainian National Center: History and Information Network (UNCHAIN) coordinator, visited Detroit to help establish the Michigan Branch of UNCHAIN and to raise funds as well as support for U.S. Senate and House Resolutions of interest to Ukrainian Americans. On December 5, 1987, fifty residents of the Eighteenth Congressional District in Michigan and AHRU officers publicly acknowledged the friendship and support of Congressman William Broomfield and his attention to the concerns of the Ukrainian American community.

With the arrival in the United States of recently released from Soviet prisons Ukrainian dissidents Danylo Shumuk, Yosyf Terelya and Mykola Rudenko, efforts were increased to gain more publicity and funding for AHRU. Maria Zarycky, president of the Michigan Branch of AHRU attended the Conference of Security and Cooperation in Europe Hearings and the AHRU reception in Washington, D.C. which was attended by both D. Shumuk and Y. Terelya and many U.S. Congressmen. D. Shumuk attended the Human Rights Rally in Metropolitan Detroit on October 30, 1987. Yosyf Terelya was guest speaker at the Day of the Ukrainian Prisoner on January

12, 1988 in Detroit and M. Rudenko was present at a rally on May 7, 1988. On November 7, 1988, under the leadership of Dr. Mary V. Beck and Stephen Wichar, AHRU participated in the Soviet Imposed Famine in Ukraine Symposium featuring Dr. James Mace, Dr. Myron Kuropas, Dr. Roman Serbyn and survivors of the Famine in Ukraine of 1932-1933.

AHRU, Michigan Branch members continued to lobby U.S. Congressmen and Senators on behalf of Ukrainian political prisoners Y. Shukhewych, L. Lukianenko, I. Kandyba and Hanna Mykhaylenko. Lobbying efforts on both the national and state levels were continued by AHRU to gain support for the many House and Senate Resolutions pertaining to human rights issues.

To celebrate the Millennium of Christianity in Ukraine, AHRU lobbied United States Senators and Congressmen to support House Joint Resolution #429 sponsored by Representative W. O. Lepinski of Illinois and the House Concurrent Resolution #223 sponsored by Representative C.H. Smith of New Jersey. Both of these resolutions focused on the Millennium of Christianity in Ukraine and deplored the Soviet persecution of the faithful in Ukraine and the forced liquidation of both the Ukrainian Catholic and the Ukrainian Orthodox Churches. AHRU, Michigan Branch members were active participants in the Millennium of Christianity in Ukraine activities in the Metropolitan Detroit area.

(Source material for this summary was prepared by Maria Zarycky.)

**SELF-RELIANCE ASSOCIATION OF
AMERICAN UKRAINIANS,
DETROIT BRANCH**
(OBIEDNANNIA UKRAINCIV AMERYKY SAMOPOMICH)

Self-Reliance Association of American Ukrainians was organized in Detroit in 1948 as a branch of the Self-Reliance Association which was founded in New York City in 1947. The first executive committee of the branch included M. Lapchak, president, M. Klymyshyn, vice-president, P. Sotnyk, secretary, R. Dacko, treasurer, K. Benn, educational committee, Father Wozniak and Pastor Borowksy, co-chairmen of the social welfare committee and members at large, M. Biloskursky and L. Rostkowych.

The main purpose of the Association was to aid the new Ukrainian immigrants who started arriving in the United States following the end of the Second World War. As the Association did not have any funds, the only help that it could give to the new arrivals was information and advice on how to proceed in obtaining a Social Security card and number, where to look for housing and work and generally how to become acclimatized to the customs and procedures of their new country. It also organized "Saturday classes" where Ukrainian children in both the east side and the west side parishes could learn their native language and traditions.

In 1952, the Association became a sponsor of Self-Reliance Ukrainian Credit Union which by law could only serve those who first became members in good standing of the Association. At this time, the Association began collecting annual dues and now was able to provide minimal financial aid to the needy Ukrainians. In time, the Association began assisting those Ukrainians left behind in Germany and Austria, who through illness or declining age were not permitted to emigrate. It sent help to the Ukrainian victims of the earthquake in Yugoslavia, the flooded out Ukrainian farmers in Brazil and the many Ukrainian refugees from Poland who were awaiting visas to the United States and Canada while living in the transitional camps in Austria. In the last decade, the Association has sent over two hundred packages with used clothing to Ukrainians in Brazil and Poland and thousands of dollars in cash donations.

Since 1965, the Association has sponsored two independent Senior Citizen Clubs, one in Hamtramck and the other in Warren, Michigan. Both of these clubs have a volunteer social service committee which is available to aid any members or non-members in obtaining housing and arranging all of their Social Security, pension, Medicare, Medicaid and income tax return matters.

Currently, W. Kolodchin is president of the Association, I. Korol, vice-president, S. Bilyj, secretary and W. Baran, treasurer. W. Marchak is the social welfare committee chairman for the Hamtramck Senior Citizens' Club and L. Kolodychin is the social welfare chairperson for the Warren Club. Other members on the executive committee include A. Bluj, S. Zubal, E. Liatyshewsky, M. Mushynsky and B. Petrina.

(Source material for this summary was prepared by Teofil Marchak).

UKRAINIAN SENIOR CITIZENS' CLUB OF WARREN, MICHIGAN

On March 8, 1974, the first general meeting of the Ukrainian Senior Citizens' Club of Warren, Michigan was held. Organizing under the auspices of Samopomich (Selfreliance) Association, the club elected officers: Roman Kalba, president, Ewdokia Klymyshyn, secretary and Pauline Budzol, treasurer. The purpose of this club, which welcomes all Ukrainians who have reached the age of sixty and are retired, was to foster social contacts among its members, visit the ill and infirm members and cooperate with other organizations in the Ukrainian community. Very soon the club reached a membership total of one hundred and twelve members.

During the years of its existence, the club not only fulfilled its social program for its members but also was an avid supporter of the many Ukrainian community projects. The club made donations for the construction of the "Ukrainian Village" senior citizen complex, to the Harvard Millennium Project, for the purchase of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Grade School in Warren, Michigan, to the Patriarchal Fund, to the Metropolitan Ukrainian Millennium Committee and many others. Serving as presidents of the club besides Roman Kalba, the first president, were Lew Maziak, Joseph Bewcyk and Bohdan Diakiw.

As of 1987, the following members were elected to the executive board of the Ukrainian Senior Citizens' Club of Warren: Bohdan Diakiw, president, Pauline Budzol, vice-president, Ewdokia Klymyshyn, secretary and Stepan Hryhorczuk, treasurer. Chairing the different committees are Lida Kolodchin, cultural committee, Irena Hnatzuk, program committee, Kateryna Melnyk, Teklia Didunyk and Sophia Fedorynec, ways and means committee and Rosalia Kosowych and Jurij Rowenczuk, social welfare committee. Mykola Ilnycky, Dmytro Slobodian and Wasyl Melnyk are members of the auditing committee.

(Source material for this summary was prepared by Teofil Marchak).

THE UKRAINIAN - AMERICAN CENTER

In 1914, the basement of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church on Grayling was the only available meeting place for Ukrainian organizations. As a result, the original members of the Ukrainian Home Association, Inc. purchased a lot on Grayling and in 1915, designed and constructed a building which could house a Ukrainian school. This hall is in use to this day by the Ukrainian Democratic Club of Wayne County.

The original objectives of the Ukrainian Home Association Inc. were to provide a meeting place for the many Ukrainian organizations and also to provide the setting for theatrical productions, concerts and other musical endeavors. The distinguished Ukrainian Dumka Chorus under the direction of Ivan Atamanetz had its beginnings on these premises.

The formation of two chapters of the Ukrainian Socialist Party (#8 and #56) caused a division in the membership and with the completion of a new Ukrainian Home in July of 1917, many of the disgruntled members left the Ukrainian Home Association and joined the new organization. Eventually, most problems were resolved and the old members returned to the parent Ukrainian Home Association. In 1928, the membership changed its name to the Ukrainian Workers' Home Inc. and was incorporated by the State of Michigan. Membership grew at a rapid rate and it became very obvious that larger quarters were needed so the Grayling Street building was sold for ten thousand dollars and real estate was purchased at 2965 Carpenter Street in Detroit.

The new leadership began to explore the idea of building a new concert hall to provide a place for cultural and educational activities with special emphasis given to the Ukrainian Workers' Theatrical Troupe. During the planning and building stages, the Ukrainian Workers' Home rented a small building on Commor Street in Hamtramck and conducted many activities there.

The building program began at the height of the Great Depression of 1929 and despite the hardships and depressed economic times, the membership was determined to achieve their goal, a new meeting place. Much of the actual construction was done by the male members with support of the Ukrainian Women's Educational Society ("Prosvita") who planned menus

and fed the volunteer workers daily. In November 1931, amidst much pomp and fanfare, the cornerstone of the new building was laid by the Governor of the State of Michigan, G. Mennen "Soapy" Williams.

The 1930's proved to be a banner decade for the Ukrainian Workers' Home, marked by continuous activities and programs. Concerts, operettas, dramas, Ukrainian lectures, Ukrainian courses and celebrations of the many historical and calendar events, sponsored by the various organizations and clubs, made the Ukrainian National Home the hub of activities of the East Side Ukrainian community. One of the finest library collections of Ukrainian books, periodicals and newspapers was assembled in the Home's reading room. In 1935, Club Boyan was founded which together with the Kobzar-Mandolin Orchestra became one of the outstanding cultural groups in the area.

In 1942, the Ukrainian Workers' Home, Inc. and the Society of Ukrainian People in North Detroit agreed to form an alliance. One of the conditions of this alliance was to change the name of the Ukrainian Workers' Home to the Ukrainian American Center, Inc.

After the Second World War, despite lagging interest, a new addition with a commercial kitchen, dining room and club bar was built. However, with the influx of the new immigration, cultural groups such as the world famous Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Chorus, Ukrainian Chorus "Trembita" and "Ridna Shkola" joined the groups using the Ukrainian American Center. The Ukrainian National Association, the Ukrainian Workingmen's Association and Ukrainians in the State of Michigan, founded in 1939, continued using the facilities for their organizational activities.

The 1970's and early 1980's brought a progressive decline in both membership and activities at the Ukrainian American Center. Leasing of the building to the Ukrainian Sports Club "Chernyk" in 1982 did not improve the situation. Physically, the facility continued to deteriorate, resulting in a decision by the Ukrainian American Center Executive to sell all of its holdings. The sale was concluded in 1984 and the proceeds were invested for use in future projects in the Ukrainian community. During the farewell banquet and concert, many prominent Ukrainians, including the keynote speaker, Dr. Mary V. Beck, lamented the loss of this fine institution and hoped that the fine traditions and objectives of the Ukrainian American Center be continued.

After two years of careful planning, the general membership of the Ukrainian American Center, Inc. announced the establishment of the Ukrainian American Center Foundation and incorporated this organization with the State of Michigan. This Foundation was dedicated to the Ukrainian pioneers who, despite the many hardships, founded the Ukrainian Home Association in 1914. The Foundation, a non-profit Ukrainian association, is dedicated to fostering Ukrainian cultural, educational, athletic and artistic

endeavors that would highlight the contributions of Ukrainians in Michigan.

On September 17, 1987, at an impressive seventy-second anniversary banquet, the Ukrainian American Center Foundation, for the first time, granted five thousand dollars for student scholarships and educational stipends. The Ukrainian American Foundation plans to make such presentations an annual event as a tribute to the hard work and dedication of the Ukrainian pioneers in Michigan.

The Board of Directors of the Foundation of the Ukrainian American Center, Inc. at the present time includes M. Pryjma, A. Lublaneski, M. Wichorek, O. Pryjma, O. Seniw, D. Stroich, J. Bajko, W. Marfey, C. Shalay, S. Wichar, P. Wild, M. Ogradnik, S. Bilyj and P. Kapitanec. Stephen M. Wichar serves as president of the Executive Board of the Foundation, Christian Shalay is vice-president, Michael Wichorek serves as the recording secretary, Pauline Wild as the correspondence secretary and Michael Ogradnik as treasurer.

(Source material for this summary was prepared by Stephen M. Wichar, Sr.)

*COMMUNITY CULTURAL
ORGANIZATIONS AND ASSOCIATIONS*

HARVARD UNIVERSITY UKRAINIAN STUDIES FUND

The Harvard University Ukrainian Studies Fund was organized in the late fifties and its main purpose was to collect funds to finance the establishment and continued growth of a Ukrainian Studies Chair at Harvard University, Cambridge, Massachusetts. The establishment of a Ukrainian academic center in a free and democratic society where free exchange of information and ideas was encouraged was of vital importance in view of the restrictive, repressive and government controlled scholarship permitted in Ukraine.

In 1967, after an agreement was reached with Harvard University for the establishment of one Ukrainian Studies Chair and the formation of the Ukrainian Harvard Research Institute, the Harvard University Ukrainian Studies Fund, the Detroit Branch, revived their fund raising activities. The most zealous members at this time were Olha Duzyj, Ivan Panczak and Anatol Romach. The other members of the committee were Dr. Valentyna Sawchuk, Daria Pisecky, Dr. Wolodymyr Myhal, Mykola Lawryn, Jaroslaw Konopada, Teofil Marchak, Maria Kozak, Wsevolod Hnatzuk and Bohdan Fedorak.

One of the most important functions of the organization was the continuing series of public meetings and lectures by members of the executive board and other organizers. There they would discuss the current status of the fund, mark the progress being made in the realization of its plans, pinpoint any problems encountered and the possible solutions in alleviating them and indicate the ways and means in which any individual could be most helpful in this effort. Prominent among the organizers and lecturers were Stefan and Maria Chemych, Bohdan and Anja Tarnawsky, Professor Omeljan Pritsak, Adrian Slyvockyj, Edward Kasynec and Dr. Roman Procyk. Pamphlets explaining the Harvard University Ukrainian Studies Fund and donation pledge forms were always available at these meetings.

Some of the most noteworthy fund raising events sponsored by the Detroit Branch of the Harvard University Ukrainian Studies Fund were concerts and other performances. In 1968, Olha Duzyj chaired a committee that organized a performance by the "Kuban Cossaks", a Ukrainian troupe from England that had just completed a very successful engagement in Las

Vegas. In 1972, Mrs. Duzyj organized a most imposing concert by the "Yew-shan" Ensemble which was held in Ford Auditorium in downtown Detroit and boasted some very distinguished guests including a representative of the President of the United States. In 1974, Mrs. Duzyj organized a performance of Henrik Ibsen's "Ghosts" by the Toronto Ukrainian Theater. In 1975 Jaroslaw Konopada arranged a concert by the renowned Ukrainian soprano, Renata Babak. A concert by local Ukrainian vocal artists Chrystyna Lepeckyj and Yarema Cisaruk held in 1976 was attended by many distinguished guests including Miss America, Anna Lisa Ilchenko.

In the years 1977 to 1982, Olha Duzyj, a member of the first Visiting Committee of the Ukrainian Studies Center at Harvard University, organized a very traditional Ukrainian form of fund raising — Christmas Carolling. The results were most impressive and their success can be attributed to the dedication of Olha Duzyj and her committee.

Donations to the Harvard University Ukrainian Studies Fund from the Detroit area have been most generous. By 1976 there was already a roster of fifty-eight benefactors (persons who donated one thousand dollars or more) from the Detroit area, and by 1983 the total donations recorded by the Detroit Branch of the Harvard University Ukrainian Studies Fund had surpassed a quarter of a million dollars. It must be noted that all of the money collected by the Harvard University Ukrainian Studies Fund-Detroit Branch was sent out to the headquarters of the organization and none was kept to cover any of the administrative costs. These costs were covered by generous donations of some of the members in the Detroit Branch.

Special mention must be made of the generosity of Jaroslaw and Olha Duzyj who established the "One Hundred Thousand Dollar Duzyj Fund" for the publication of the six volume "The Origins of Rus-Ukraine" by Dr. Omeljan Pritsak. The first volume of the series was published in 1986 and the others are soon to follow. Also, Daria Pisecky established a fund to acquire Ukrainian publications for the Harvard University Library System. This fund was established in honor of her deceased brothers, Hryc and Metodij Pisecky.

In addition to fund raising there were other activities that had to be carried out by Detroit Branch members. Some of these included maintaining contact with the main headquarters of the Harvard University Ukrainian Studies Fund, maintaining contact and flow of information to all of the donors in the area, public relations in both the Ukrainian and American communities and organizing lectures that would demonstrate some of the benefits of both the Harvard Ukrainian Research Institute and Ukrainian Studies Center to the public.

In maintaining contact with the headquarters, delegates from the Detroit Branch had to attend the different Harvard University Ukrainian Studies Fund Conventions. In 1972, Olha Duzyj, Ivan Panczak, Anatol Romach and Andrij Duzyj were delegates to the convention in Pittsburgh, Pennsylvania.

Delegates were also sent to the Lorraine, Ohio convention in 1977 and the Cleveland, Ohio 1978 convention. In 1982, Olha Duzyj and Mychailo Bazhansky attended the Harvard University Ukrainian Studies Fund Convention in Miami, Florida. Delegates from the Detroit Branch also attended many festive occasions at Harvard University such as commemorative banquets, presentation of honors at the inauguration of Professor Omeljan Pritsak as Chairman of the Ukrainian History Chair at Harvard University and doctoral dissertations.

Correspondence with the many donors and mailings to the Ukrainian American public took up a great deal of time of many members of the Detroit Branch of the Harvard University Ukrainian Studies Fund. Updating the donors' total contributions and acknowledging their new pledges was a very important aspect of the correspondence with the donors. Mailings to potential donors stressed the need for the Ukrainian Studies Center and suggested many ways of donating resources from outright donations to mentioning the Fund in individual wills.

Keeping the issue of the Harvard University Ukrainian Studies Fund alive in the public eye was a constant task for the members of the Detroit Branch. Advertising the different events in the Ukrainian press and radio, publicly acknowledging generous donations and gifts and inviting the public to attend the many informative lectures of scholars connected with the Ukrainian Studies Chair and the Harvard Ukrainian Research Institute were most useful in achieving this goal.

The lecture series were many and varied featuring such noted figures as Professor Omeljan Pritsak, Dr. Assya Humesky, professor at the University of Michigan and Robert Conquest, British author of "The Harvest of Sorrow", a scholarly research on the enforced famine in Ukraine in 1932-1933. There were other lectures presented by research fellows and doctoral candidates of the Harvard Ukrainian Research Institute dealing with a wide variety of subjects of interest to the Ukrainian public. All of the lectures were organized by members of the Detroit Branch but particularly by Olha and Jaroslaw Duzyj and their children Andrij, Yurij and Olya.

One of the most important components of any institution of learning is the library and for this reason one of the first posts filled at the Harvard University Ukrainian Studies Center was that of the chief librarian. Edward Kasynech filled this position. His job was to catalogue and organize the materials already on hand and to determine ways that the library could acquire the necessary volumes to serve a modern Ukrainian Research Institute. Acquisition of funds was one alternative while the other was the acquisition of private libraries and collections. Here the Detroit Branch of the Harvard University Ukrainian Studies Fund was most helpful. In 1974, the Branch received the gift of the twenty thousand title library of Mychailo Bazhansky and through the efforts of Bohdan Tarnawsky, it was shipped to Harvard. In 1978, Olha Duzyj and Mychailo Bazhansky shipped the donated

libraries of Onufrij Murmyluk and Jaroslaw Warywoda which contained some materials from the Ukrainian Michigan League. In 1979, Olha Duzyj packed and shipped the donated library of Mychailo Jablinczuk and in 1982, together with Mychailo Bazhansky, the donated library of Ivan Panczuk of Battle Creek, Michigan was sent out. In 1983, Anatol Romach sorted the archival materials and library of Wolodymyr Nestorowych and shipped them to Harvard. The efforts of the Detroit Branch of the Harvard University Ukrainian Studies Fund to enrich the Ukrainian library have been most impressive.

THE HARVARD MILLENNIUM PROJECT

The Harvard Millennium Project is the project of the Ukrainian Studies Center at Harvard University which will commemorate the Millennium of Christianity in Ukraine through a series of conferences, symposiums and the publication of a forty volume series of early Ukrainian Christian literature. A branch of "The Harvard Millennium Project" support organization was formed in Detroit through the efforts of Olha Duzyj, member of the Central Executive Board of The Harvard University Ukrainian Studies Fund, on June 27, 1985. Jaroslaw Duzyj was elected chairman of the branch executive committee, Nadia Kunynsky - secretary, Mykola Lawrin - treasurer, and Olha Duzyj - organizational secretary. Other member on the committee included A. Bluj, W. Hupaliwsky, M. Kunynsky, B. Nestorowych, D. Pisecky, Dr. O. Serafyn, P. Stasiw, Dr. Z. Stelmach and S. Fedenko. Dr. V. Sawczuk, M. Bazhansky and I. Panczak were elected members of the auditing committee.

The main objective of this organization was to activate interest in the Ukrainian community for The Harvard Millennium Project and elicit financial support for its realization. In November 1985, Dr. Lubomyr Hajda, an associate of the Harvard Ukrainian Research Institute, presented a lecture entitled "The Neglect of the Christian and Cultural Heritage in Ukraine and the Responsibility of the Diaspora" and in February 1986, Oleksander Pryshliak from the executive board of The Harvard Millennium Project held an organizational meeting in Detroit. On April 20, 1986, the branch held its "One Thousand Dollar Banquet" with eminent speakers: The Most Reverend Mychailo Hryncyshyn, Bishop of Ukrainians in France and Professor Ihor Shevchenko. A press conference was held prior to the banquet and was attended by representatives of the Ukrainian press and the American local press: The Detroit Free Press, Oakland Press, Macomb Daily, and Michigan Catholic. Jaroslaw Duzyj, Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, and Cindy Wowk provided information and answered questions.

Another successful event sponsored by "The Harvard Millennium Project" Detroit Branch was "An Evening with Robert Conquest", British author of a book on the enforced famine in Ukraine in 1932-33, "Harvest of Sor-

row". On November 15, 1987 the Detroit Branch presented "An Evening with Scholars of Ukrainian Harvard" where the eminent scholars Professor O. Pritsak, Dr. W. Feder, Professor F. Sysyn, Dr. D. Ostrowsky, Dr. B. Struminsky, and Dr. S. Woroch were featured. This evening was successful not only because of its riveting program but also because of the amount of pledges it elicited for "The Harvard Millennium Project".

By March 1989, the Detroit Branch of "The Harvard Millennium Project" had collected four hundred, fourteen thousand dollars, thus insuring the viability of this endeavor and serving as an example for other Ukrainian-American communities.

(Source material for this summary was prepared by Mychailo Bazhansky.)

UKRAINIAN CULTURAL COMMUNITY CLUB OF DETROIT

The Ukrainian Cultural Community Club of Detroit, Michigan was founded in December of 1966 by a group of culturally minded members of the Ukrainian community: E. Kozak, W. Nestorowych, Dr. B. Lonchyna, R. Dyhdalo, M. Kunynsky, S. Stroich, K. Krywucky, and W. Kolodchin. Its main goal was to promote, preserve and to perpetuate all aspects of Ukrainian culture. The club met once a week in a small rented hall and for special occasions would use the Ukrainian American Center.

To date, the club has had one president, Edward Kozak, a dedicated Ukrainian artist who organized the club's activities, often filling the agenda with his own exhibits as well as those of other established Ukrainian artists. He also established an artists' studio where up to twenty-five student-artists could receive instructions.

Dr. Bohdan Lonchyna was the organizer of the literary evenings, often giving lectures on Western European literature. Another frequent contributor was Maria Harasewych, a literary critic. Poet Bohdan Nyzhankiwsky was the literary advisor of the club. All musical programs were under the management of Dr. Wasyl Wytwycky. The club's finances have always been under the guidance of its financial secretary, Mykola Kunynsky.

In fulfilling the club's goal to bring to the notice of the membership the pertinent questions of the day and to register events in the Ukrainian community, the club began publishing a newsletter in Ukrainian, "The Detroit Newsletter". First editor of the newsletter was Ewgen Kulchycky, then Dr. Bohdan Lonchyna and at present, Wolodymyr Baran serves as editor.

The club sponsored many social evenings like the seventy-fifth and eightieth birthday celebrations of its president, Edward Kozak, which brought in many out of town guests. The club's artistic exhibitions were well attended and allowed the Ukrainian public of Detroit to become acquainted with the newest efforts of Ukrainian artists. The club's annual "Evening of Carols" has become a welcome tradition in the Ukrainian community.

"Artists of the Spoken Word", a group of poetry lovers has over the years presented three unforgettable evenings of poetry. Included in this

group are V. Andrushkiw, W. Hrushkewych, L. Kytasty, R. Kohut, A. Latshewsky, Dr. W. Prokopowych, Dr. Y. Rozhin, M. Sawchuk, G. Skypakewych, R. Skypakewych, M. Stefaniuk, R. Tarnawsky and C. Fedynsky.

(Source material for this summary was provided by Wolodymyr Baran.)

THE UKRAINIAN CULTURAL CENTER IN WARREN, MICHIGAN

As young Ukrainian families moved further north from the areas of original Ukrainian settlement in Detroit, the need for a modern and well equipped cultural center in the northern suburbs was becoming more and more apparent. This was acutely felt by the Pylyp Orlyk Branch of the Ukrainian Youth Association of America. In 1965, a group of members under the leadership of their chairman, Ananij Nykonchuk, collected twenty five thousand dollars and purchased four acres of land in Warren almost across the street from the new St. Josaphat Ukrainian Catholic Church. It was a very bold and ambitious step which waited ten years for further development.

The executive committee of the Ukrainian National Club "Orlyk", owner and manager of the building where the Ukrainian Youth Association of America, Pylyp Orlyk Branch, had its headquarters on the east side of Detroit and which was also used by many Ukrainian organizations for their meetings and celebrations, called an extraordinary meeting to discuss the ways and means of building a Ukrainian Cultural Center. After amending its charter, "Orlyk" and the other participants of the meeting decided that shares would be sold to the Ukrainian community to raise capital. Then the shareholders would be able to direct and control the affairs of their cultural center. A Temporary Building Council was elected with Bohdan Fedorak, chairman, Severyn Zolochiwsky, vice-chairman, and Lidia Kachan, secretary. The publicity committee was headed by Walter Tustaniwsky, Ivan Rowenchuk was elected building advisor, Ewgen Repeta, financial advisor, Dennis Grunyk, legal advisor and Andrew Kulchycky was elected head of the auditing committee.

It soon became clear that this council was much too small to coordinate the vast amount of work that had to be done to accomplish such an ambitious project. It was necessary to involve a more representative sample of the Ukrainian community in this effort and to acquire members with some expertise in the different areas. Thus a new expanded Building Council was elected. Included in the executive were Bohdan Fedorak, chairman, Stepan

Jurkiw, Martyn Novakivsky, Anastasia Bilovus and Nestor Sherbey, vice-chairpersons, Anton Kobylansky and Zenovia Jurkiw, secretaries, Ewhen Repeta, financial secretary, Andrew Kulchycky, treasurer, Petro Rohatynskyj, public relations, Dennis Grunyk, legal advisor and Osyp Woryk, Michael Andriashko, Olha Duzyj, George Jurkiw, Nadia Shutka and Stephen Kohut, members. The Audit Committee was chaired by Wolodymyr Rzyj and included Dr. Mykola Klymyshyn, Mykola Kawka, Ivan Slywka and Jaroslaw Bilovus. The Appeals Committee was chaired by Wolodymyr Brezden and included Wasyl Sherbey and Mykola Leheta. The Technical and Advisory Committee was chaired by Osyp Woryk and included Michael Andriashko, Adrian Bohonowych, Mykola Hotra, Anna Hundych, Metodij Ivanchuk, Petro Sobkiw and Iwan Rowenchuk. The Administrative Committee, chaired by Martyn Novakivsky, included Ivan Car, Jaroslaw Petraszcuk, Pawlo Tkach and Wolodymyr Woryk.

Probably the largest and most responsible committee at this time was the Financial Committee, chaired by Ewhen Repeta. Members of this committee were responsible for the sale of shares to the Ukrainian community and for other fund raising efforts. These members were Jurij Bachynsky, Dr. Wolodymyr Bohonowych, Myron Bytz, Ivan Butry, Ivan Car, Mykola Ilynycki, Dmytro Iwasyshyn, Pylyp Jankewycz, Hryhorij Korbiak, Woldoymyr Kowal, Ewhen Kryzaniwsky, Martyn Novakivsky, Hryhorij Ozarkiw, Osyp Rychtyk, Petro Shnuriwsky, Osyp Shulyk, Petro Sobkiw, Pylyp Sotnyk, Jaroslaw Stetkewych, Teodor Tymochko, Ivan Wilchiwsky and Wolodymyr Zacharij.

As the committees started their work, one of the first decisions made was the adoption of "Ukrainian Cultural Center" as the official name. Shareholders were to be the sole owners of the building and responsible for electing the executive which would be in charge of all matters concerning the Ukrainian Cultural Center. The Center with a large hall and several smaller ones would be built with a kitchen to generate income for the upkeep of the building. It would devote a large portion of its facilities to meeting rooms for the different Ukrainian organizations and Ukrainian Heritage Schools. To keep all the shareholders and the rest of the Ukrainian community informed of the progress of the building committee, a "Bulletin" was published by the Building Council.

On November 6, 1977, after obtaining the necessary permits from the City of Warren, the ground breaking ceremony was held on the property originally purchased by "Orlyk" in 1965. Participating at the groundbreaking were Ukrainian clergy from the Catholic and Orthodox churches, representatives from the city and county and the members of the executive committee. Following the ceremony, everyone was asked to attend the reception in the St. Josaphat Church hall where refreshments were served and a model of the proposed Ukrainian Cultural Center, the work of Adrian

Bohonowych, was on display. Encouraged by the groundbreaking ceremony and the impressive model of the proposed Ukrainian Cultural Center, many Ukrainian-Americans purchased shares.

To obtain funds, the Building Council elected Olha Duzyj to chair a fund raising concert. On April 23, 1978, in the auditorium of Lincoln High School, a concert of Ukrainian music was presented. Featured were Alicia Andreadis, president of "Ukrainian Opera, Inc.", Mychaiko Minsky, baritone, and the local lyric soprano, Valentyna Bykovetz. The program was completed by the appearance of the Girls' Bandurist Ensemble, directed by Petro Potapenko, and the dance group, "Kosmach".

Work on the construction of the Ukrainian Cultural Center proceeded rapidly. By summer of 1978, the foundation had been poured and one hundred and twelve tons of structural steel was rising skyward. There were six hundred Ukrainian-American families and fifty Ukrainian organizations among the shareholders. It must be noted that primarily only the organizations belonging to the Ukrainian Liberation Front became shareholders in the Ukrainian Cultural Center. Others just stood back and watched.

On September 17, 1978, the blessing of the cornerstone, a gray marble stone with a gold Trident crafted by Adrian Bohonowych, took place. Headed by the Ukrainian Catholic and Orthodox clergy, the flag bearing columns of the Ukrainian Youth Association of America and Federation of Ukrainian Democratic Youth, long columns of Ukrainian-American citizens marched from St. Josaphat Ukrainian Catholic Church to the building site of the Ukrainian Cultural Center. Following the blessing ceremony, the reading of congratulatory telegrams and speeches from many city and state officials and Ukrainian organizations, the participants were invited to attend the festival of St. Josaphat. During this day, over eighty thousand dollars of Ukrainian Cultural Center shares were purchased.

Finally, on December 16, 1978, the Grand Opening of the Ukrainian Cultural Center took place. At a banquet in the large hall of the Center, filled to capacity with happy shareholders and their friends, Ukrainian clergy, representatives of the different community organizations and the Building Council, ceremonies began with a prayer and presentation of the symbolic key to the Center to the Ukrainian community. Many greetings and letters of congratulations were read and Bohdan Fedorak, chairman of the Building Council, was presented with a golden Trident from the community for his tireless efforts in bringing this project to completion. The entertainment was provided by the Philadelphia Ukrainian Youth Association of America trio "Solovejky", the Girls' Bandurist Ensemble and the Taras Shevchenko Bandurist Chorus of Detroit. Master of ceremonies was the Reverend Bernard Panczuk, OSBM, of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church.

The Ukrainian Cultural Center is a large, two story rectangular building with a large canopied driveway at the front doors. The front entrance opens into a two story high vestibule with a grand chandelier and much greenery. Two large banquet halls, "Kiev Room" and "Karpatian Room", divided by a movable wall with a combined seating capacity of eight hundred persons are located across the hall. To the right are the washrooms, drinking fountain, side entrance and stairs to the second floor. To the left, is the cloak room, the managers' office, a smaller room, "Dobush Room", entrance to the "Ukrainian Cultural Center Club" and eventually the entrance to the Ukrainian Future Credit Union offices, stairs to the second floor and the south side door. In the back of the "Club" is the card room, the recreation room with basketball hoops and volleyball nets and a very large modern stainless steel equipped kitchen.

The decor of the first floor is in the warm earth tones which offset the long mirrors, candelabra and large foliage plants of the hall very nicely. The banquet halls are decorated with reproductions of old Hutzul (Ukrainian mountain people) tiles and pottery designs from the nineteenth century, executed by Bohdan Nestorowych and his family. In the vestibule is a large picture of Bohdan Khmelnycky's victorious entrance to Kiev. On one wall of the hall is a permanent wall of honor of all the sponsors and shareholders of the Ukrainian Cultural Center and the current officers of the Center. Between the doors of the two banquet halls is a large showcase mounted in the wall. For the opening of the Ukrainian Cultural Center, the decorating committee arranged a display of Ukrainian folk art in it, but soon after it was left bare. As of April 1979, Boris and Tetiana Karpenko have been arranging three to four displays in the showcase annually, many of the displays commemorating different events in Ukrainian history, Ukrainian traditions and Ukrainian customs. Between April, 1986 and February, 1989 four original displays devoted to some aspect of the Millennium of Christianity in Ukraine were displayed. They included: "Christian Symbols on Ukrainian Pysanky from the Nineteenth to the Twentieth Century", "Forged Iron Crosses from Wooden Ukrainian Churches", "Pysanky with Millennium Emblems" and "St. Volodymyr and St. Olha", an adaptation of embroidered church banners, crafted with seven thousand and five hundred colored beads.

Upstairs are the offices of the Executive Committee of the Ukrainian Cultural Center, washrooms, a large meeting hall where monthly meetings of the Board of Directors take place and which the Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Ensemble uses for practice sessions. This room is often rented by many companies during the week for their training seminars. Next is the Ukrainian Museum and Archives, supervised by Irena Zacharkiw. Over the years, the Museum has held many fine exhibits: "Kiev is 2000 Years Old", "One Hundred Year Anniversary of Heritage Schools

(Ridna Shkola)" and "Ukrainian Stamps". The last room on the east side of the building is the Library and Reading Room. The Library subscribes to thirteen Ukrainian newspapers and six Ukrainian periodicals and has about two thousand books. All of the books have been properly catalogued by Taras Kohut, a professional librarian. Chairman of the library committee is Mykola Laska assisted by Martyn Novakivsky.

Across from the Museum is the loan office of Ukrainian Future Credit Union. Going west down the central corridor are four large rooms. One houses the headquarters of the organizations belonging to the Ukrainian Liberation Front and one is reserved for the Ukrainian Youth Association of America, Wasyl Symonenko Branch. The other two rooms are available for meetings of the different organizations using the Ukrainian Cultural Center. The vestibule of the south staircase and the central hallway are lined with showcases where donated examples of Ukrainian folk art are displayed.

On April 1, 1979, the first Executive Board of the Ukrainian Cultural Center was elected. Bohdan Fedorak was elected chairman, Jaroslaw Duzyj, vice-chairman, Zenovia Jurkiw, secretary, Steve Kohut, treasurer and Dennis Grunyk, Mykola Kawka, Maria Jurkiw, Wolodymyr Hnatiuk, Martyn Novakivsky, Wasyl Wishchur, Zenia Brezden, Dr. Paul Dzul, Dr. Ivan Hryshko, Mykola Mykolenko, Ewen Repeta, Petro Rohatynskyj, Hryjorij Korbiak, Osyp Sulyk, Jaroslaw Stetkewych, Ivan Slywka and Wolodymyr Woryk were elected members. The Auditing Committee consisted of Ben Pinkus, Dr. John Dutko, Stepan Jurkiw, Wolodymyr Warshawsky and Anton Kobylansky. The Appeals Committee included Wasyl Sherbey, Dr. Mykola Klymyshyn and Ivan Petrusha.

As soon as the Ukrainian Cultural Center was open for public use, many activities were started. Classes of Ukrainian language were organized for those who wished to improve their Ukrainian language skills, craft classes were started in wood carving, baking Ukrainian ritual wedding breads and embroidery. Ukrainian dance classes began and sports teams began practicing in the recreation hall.

The Association for the Advancement of Ukrainian Culture held a series of lectures and literary evenings in the Ukrainian Cultural Center. Also several very impressive art exhibitions of the works of Orest Kawka, Mychailo Dmytrenko, Ludmyla Morozowa, and Maria Harasowska-Dachyshyn were presented. The Cultural Center sponsored an exhibit of Larissa Cisaruk's "Pysanky" (Ukrainian Easter Eggs) and in 1987, the joint pysanky exhibit which included examples of pysanky done by Larissa Cisaruk, Myroslaw Kalba, Roman Seniuk and Wasyl Ohar.

Many family celebrations took place in the spacious halls of the Ukrainian Cultural Center, along with many Ukrainian community celebrations. The commemoration of the different anniversaries in the Ukrainian community, welcoming banquets for visiting Ukrainian performers and artists,

individual speakers that visited Detroit as well as conventions and conferences, all found a convenient and comfortable place in the Ukrainian Cultural Center. The Center has also hosted many congressmen and senators, the Federal Commission on the Famine in Ukraine and the former and current Presidents of the United States, Ronald Reagan and George Bush.

To keep all shareholders informed of the many activities in the Ukrainian Cultural Center and aware of future events, the Executive Board publishes a monthly "Bulletin". To date, eighty-three issues have been published, fifty-two edited by Petro Rohatynskyj and the rest by the current editor, Myroslaw Kalba.

For over ten years, the Ukrainian Cultural Center has been serving the Ukrainian community of Greater Detroit. This is a tribute to the first group of daring members of the "Orlyk" organization and to the many people who devoted countless hours of their time to make sure that all was well with the Center and that it would continue to serve the Ukrainian community in the Detroit Metropolitan area for many years to come.

(Source material for this summary was prepared by Myroslaw Kalba.)

THE SHEVCHENKO SCIENTIFIC SOCIETY, DETROIT CHAPTER

(NAUKOVE TOVARYSTVO SHEVCHENKA)

The Shevchenko Scientific Society, the oldest Ukrainian scientific society, was established in 1873 in Lviv, Ukraine. Although originally its purpose was to encourage the free development of Ukrainian literature and research, over the years it has broadened its goals through the creation of separate sections: literature and philology, history and philosophy and mathematics, natural sciences and medicine. Membership in the Society is based on the principle of European academic societies: full membership—having all the rights and privileges of a member, participating membership—member rights only within the section where one is participating and regular membership—having no rights to vote in any of the policy determining debates. It was hoped that such a system would permit the Society to serve as the nucleus for the future Ukrainian Academy of Sciences.

Over the years some of the most notable Ukrainian scholars, authors and scientists worked within the structure of the Society, publishing their works in the many periodical publications of the Society (Shevchenko Scientific Society Records, Proceedings, Papers, Annals of the Shevchenko Scientific Society). The Society has also published many reference books like “The Encyclopedia of Ukrainian Studies” in Ukrainian and “Ukraine — A Concise Encyclopedia” in English. Through its Ukrainian Archival Documents Series, the Society publishes memoirs of Ukrainians from different regions of Ukraine.

Following the war, the Society reorganized with the central administration of the Society based in Paris, France. Regional societies have been established in Sidney, Australia, Toronto, Ontario, Canada and New York, New York, United States. These regional Societies work autonomously and larger cities have been granted permission to organize chapters of the Society which would work under the jurisdiction of the regional Society.

The Detroit Chapter of the Shevchenko Scientific Society was organized on March 1, 1950, with the following members present: Dr. Petro Bilaniuk, Dr. Wasyl Wytwycky, Dr. Paul Dzul, Dr. Myron Dolnycky, Dr. Antin Zaplitny, Dr. Petro Koniukh, Roman Krochmaluk, Ivan Kuzmych-Berezowsky,

Dr. Olexander Marticzak, Atanas Milanych, Dr. Sofia Parfanowych, Dr. Ewhen Perejma, Dr. Wolodymyr Prokopowych, Dr. Ivan Rozhin, Rev. Petro Chaus, Dr. Mychailo Capp and Dr. Wasyl Shkudor. All of them with the exception of Dr. Wasyl Wytwycky, who enjoyed full membership, were regular members of the Society. Since then many members have been added to the Society: Yuriy Tys-Krochmaluk, Rev. Serhij Feduniak, Dr. Bohdan Lonchyna, Dr. Antin Shutka, Irena Pelenska-Pasika, Rev. Sebastian Sabol, Ph.D., Petro Stasiw, Dr. Stepan Horak, Dr. Mykola Klymyshyn, and Dr. Bohdan Haidukewych.

The agenda for the Detroit Chapter of the Shevchenko Scientific Society is to hold monthly meetings at which different members present lectures on the topics of their expertise for discussion and enjoyment of the membership. Many of these lectures are presented in cooperation with other organizations and often are open to the public. The Society also sponsors literary evenings to honor a particular member and his or her work, commemorative concerts and conferences like the Conference to Commemorate the 800th Anniversary of "The Tale of Ihor's Armament", which was held on May 23, 1987 in the Ukrainian Cultural Center for Ukrainian speaking audiences and on November 16, 1987 at Wayne State University for English speaking audiences.

Most of the members of the Society have published works in English as well as in Ukrainian professional journals and periodicals. Many have published books of poetry, novels, research works and memoirs. Many are also currently involved in preparing works for publication.

The following members have served as chairmen of the Detroit Chapter of the Shevchenko Scientific Society: Dr. Petro Bilaniuk, Dr. Bohdan Lonchyna, Dr. Antin Shutka, Dr. Mykola Klymyshyn, (acting chairman) and the current chairman, Dr. Bohdan Haidukewych.

(Source material for this summary was prepared by Dr. Mykola Klymyshyn.)

ASSOCIATION FOR THE ADVANCEMENT OF UKRAINIAN CULTURE, DETROIT BRANCH (*ASOCIACIA DIJACHIW UKRAINSKOI KULTURY — ADUK*)

The Association for the Advancement of Ukrainian Culture was established in Detroit in 1968. During an organizational meeting on November 23, 1968, the following executive was elected: Jaroslaw Tarnawsky, president, Petro Rohatynskyj, vice-president, Roman Tarnawsky, secretary, and members Anton Kobylansky, Mychailo Dmytrenko, Petro Potapenko, Yuriy Tys-Krokhmaliuk, Ivanna Cisyk and Wasyl Scherbey. The goals of the organization were the same as those of the Ukrainian Cultural Institute, which it incorporated, namely to bring together all Ukrainians involved in cultural pursuits, publish the works of or about famous Ukrainian cultural leaders and through these counteract the Soviet propaganda which discredits everything Ukrainian.

The Association had its precursor in the Theatrical Society established in 1961 by Zenon Tarnawsky, a Ukrainian author and theater scholar, and the Institute of Ukrainian Culture established in 1962 by Z. Tarnawsky and a very prolific Ukrainian writer, Yuriy Tys-Krokhmaliuk. The Theater Society encompassed primarily Ukrainian university students interested in theater. Soon after their organization, they presented Z. Tarnawsky's Ukrainian translation of the English morality play, "Everyman". Involved in this production were G. Jurkiw, W. Barnych, M. Sawchak, S. Chornij, R. Tarnawsky, A. Latyshewsky, C. Lepecky, M. Kawka, S. Berezowsky, L. Sawchuk, M. Hryhorchuk, M. Flys, L. Hryhorchuk, K. Tkachuk and R. Small.

The Institute of Ukrainian Culture resulted from the need to broaden the base of the Theater Society to include other branches of Ukrainian culture. Its goals were primarily those of the Association. The Institute did start to publish non-periodical monographs, publishing one issue of "Teater" (Theater) and three issues of "Terem" (The Citadel). Each issue of "Terem" was devoted to a different aspect of Ukrainian culture. The first issue was devoted to Ukrainian archeology and the work of Dr. Jaroslaw Pasternak,

the second featured "The New York Group of Ukrainian Modernist Poets" and the third concentrated on the works of the Ukrainian artist, Mychailo Dmytrenko. The Institute published the works of the recently deceased Zenon Tarnawsky: a book of essays, "Doroha na Vysokij Zamok" (Road to the High Fortress) and Ukrainian translations of "Everyman", an English morality play, George Bernanos' "Dialogues of the Carmelites" and T.S. Eliot's "Murder in the Cathedral". The Institute also initiated a series of literary evenings and lectures with prominent guests addressing various topics of Ukrainian culture.

The executive committee of the Institute consisted of Y. Tys-Krokhmaliuk, president, Dr. A. Szutka, vice-president, and members M. Dolnycky, M. Kawka, A. Kobylansky, B. Kruk, J. Tarnawsky, I. Fedyshyn, I. Tarnawska-Cisyk, W. Scherbey, S. Jurkiw and I. Bodnaruk. The auditing committee included M. Duzyj, Dr. M. Klymyshyn and P. Rohatynskyj. Included in the publishing committee were B. Scherbey, M. Duzyj, A. Kobylansky, O. Lysiak, Y. Tys-Krokhmaliuk, I. Cisyk and J. Tarnawsky.

When the Association for the Advancement of Ukrainian Culture, organized in 1968, incorporated with the Institute of Ukrainian Culture, it continued with the Institute's agenda of literary evenings and lecture series, hosted a number of art exhibitions of Ukrainian artists and continued the publication of "Terem". To date, six more issues of "Terem" have been published, each devoted to a single Ukrainian cultural figure. These included artists Luboslav Hutsaliuk and Jacques Hnizdovsky and writers Bohdan Nyzhaniwsky, Wasyl Barka, Zenon Tarnawsky and Hryhor Luzhnycky. The editor of these issues was Yuriy Tys-Krokhmaliuk. The Association has also published a book for young adults, "Selected Tales", by Yuriy Tys-Krokhmaliuk.

In January 1980, elections were held and a new executive emerged which, with some minor changes, has maintained leadership in the organization until the present day. Myroslawa Lasovsky-Kruk was elected president of the Association, Dr. Mykola Klymyshyn was elected vice-president, Kateryna Potapenko, secretary and Anton Kobylansky, treasurer. Other members of the executive included Y. Tys-Krokhmaliuk, M. Dmytrenko, O. Kawka, Y. Brezden, P. Potapenko, R. Tarnawsky, M. Kawka, Y. Tarnawsky, W. Scherbey, Dr. B. Kruk and Martyn Novakivskyj. Other members that have joined the executive committee in recent times are S. Klymyshyn, D. Hayda, B. Fedorak, S. Jurkiw, J. Kryvyj, M. Kalba and I. Pelenska as an honorary member.

Since 1980, the Association has been meeting in the comfortable quarters of the Ukrainian Cultural Center and has had the vast resources of the Center available for their activities. To date, the Association has organized two "Meet the Author" evenings, four literary evenings, six art exhibitions and eighteen lectures on various cultural topics. Many members of the

organization have acted as lecturers and commentators during these programs which also included many guest speakers. To commemorate the Millennium of Christianity in Ukraine, the Association together with the Ukrainian Institute of Music sponsored a piano concert by noted pianist Dr. Julianna Osinchuk.

(Source material for this summary was prepared by Myroslawa Lasovsky-Kruk.)

UKRAINIAN NATIONAL ARCHIVES AND DOCUMENTATION CENTER IN THE STATE OF MICHIGAN

The Ukrainian National Archives and Documentation Center was established in Detroit, Michigan in 1958 by Roman Dacko, a trained archivist. Mr. Dacko managed to bring out of the war-torn Ukraine many archival collections which he transported to Detroit to form the nucleus of the Center. Over the thirty years of its existence, the Center has collected many other interesting materials. It has opened a Ukrainian Museum in the Ukrainian Cultural Center in Warren, Michigan where frequent exhibitions are held. The Museum also houses a Ukrainian Library which is open to the public.

In 1988, the Millennium Year, the Ukrainian National Archives and Documentation Center is celebrating its thirtieth anniversary. Due to the generosity of the Ukrainian community, it has an established Building Fund which hopefully will allow the construction of a new building where all of the many fine collections will be displayed and made more accessible to the general public. Currently, due to the cramped quarters, only a small portion of the materials are on display and the others are available only by appointment for research purposes to students, teachers, authors and publishers.

(Source material for this summary was prepared by Dr. Jaroslaw Salecky.)

UKRAINIAN NATIONAL MUSEUM IN WARREN

The Ukrainian National Museum in Warren, Michigan is a branch of the Ukrainian Museum and Archives which was established in 1958 by Roman Dacko in Hamtramck, Michigan. When, in 1978, the Ukrainian Cultural Center was officially opened for use, space was donated on the second floor of their building to the Ukrainian National Museum and Archives for their rent-free use. The operating budget of the Museum is supported by the Museum Trust Fund which is based on public contributions. The Museum is staffed solely by volunteers. Since 1981, Irena and Ostap Zacharkiw have served as volunteer curators of the Museum.

In order to comply with the State of Michigan requirements, the Museum has organized six permanent exhibits and has continually presented new exhibitions dealing with a variety of themes: "Ukrainian Philately", "Millennium of Christianity in Ukraine", "One Hundred and Seventy-Fifth Anniversary of the Birth of Taras Shevchenko" and a most interesting exhibit of rare, original Ukrainian documents. On June 24, 1984, Irena Zacharkiw took part in a Convention of Museum Curators from the United States and Canada held at Urbana University in Champlain, Illinois where she presented a paper which was subsequently broadcast on the Voice of America program. In 1986, the Ukrainian National Museum took part in an international conference in Southfield, Michigan.

The Ukrainian National Museum is visited by many students who seek references for their high school and college papers and assignments. It has also been visited by many noted Ukrainians: Yuriy Shymko, president of the World Federation of Ukrainians, Myroslaw Ivan Cardinal Lubachivsky, General Mykola Krawciw and the noted Ukrainian composer, Andriy Hnatyshyn. There were also several visitors from Ukraine who were greatly surprised and pleased that a Museum of Ukrainian treasures could flourish in the United States on a strictly voluntary basis. Among these Ukrainians were Irena Senyk, Mychailo Osadchyj, Oles Berdnyk, Borys Rohoza, Wasyl Barladiany and Yosyp Loss.

As the Ukrainian National Museum in Warren, Michigan is dependent on donations of work and funds from the Ukrainian community, it is important to acknowledge these generous contributors: Roman and Ivanna Dacko,

founders of the Ukrainian Museum and Archives, Dr. Paul Dzul, Mykola Ilnycky, Dr. A. Serafyn, Hryhorij Fill, Dr. J. Sawka, Constantyn Welychkowsky, Martyn Novakivsky, Jaroslaw Krywyj, Mychailo Wytiahlowsky, Dr. Roman Smyk, I. and O. Zacharkiw and the many one time donors throughout the years.

(Source material for this summary was prepared by Irena Zacharkiw.)

*EDUCATIONAL ORGANIZATIONS
AND ASSOCIATIONS*

UKRAINIAN EDUCATIONAL ASSOCIATION "RIDNA SHKOLA" EAST SIDE OF DETROIT

As many of the Ukrainian displaced persons who arrived in Detroit area following the Second World War were families with school age children, it became evident very quickly that there was a great need for some sort of supplemental schooling so these children could become literate in their native language and learn the basics of Ukrainian culture. A "Parents' Committee" was formed on the east side of Detroit under the chairmanship of Danylo Berezowsky. Included in the executive were Michael Duzyj, Modest Makar, Olha Rohatynskyj and Osyp Slyvinsky. The committee organized classes in Ukrainian studies in the fall of 1950. The first director of these classes was Professor W. Pawlusewych and in 1952, Dr. Myron Dolnycky took over the directorship.

On November 16, 1952, an organizational meeting was held at which the Ukrainian Educational Association "Ridna Shkola" was formed. The goal of this organization was to garner financial aid from the Ukrainian community to support the Saturday school of Ukrainian studies (often called Heritage School), to insure that the future generation would not forget its linguistic and cultural roots as they assumed their places in American society. Danylo Berezowsky was elected first president of "Ridna Shkola", O. Zaplatynsky and I. Stochansky, vice presidents, and O. Klymyshyn, B. Petrina, W. Shcherbey and S. Bilij, members of the executive.

By 1955, under the auspices of "Ridna Shkola", the Ukrainian Heritage School was functioning quite adequately on the east side of Detroit. That year, Dr. Antin Zaplitny was elected president of "Ridna Shkola". He was followed by Osyp Kushnir (1963-1965) and Stephen Bilyj. The "Parents' Committee" worked very closely with the administration of "Ridna Shkola" and the director and teachers of the Heritage School, taking on such duties as procurement of adequate school facilities, searching out new teaching personnel, aiding in the production of the many concerts and plays presented by the students of the school and seeking out new financial resources for the school. The following persons served as chairpersons of the "Par-

ents' Committee" from 1950 to 1975, when this committee merged with "Ridna Shkola": Danylo Berezowsky, H. Hodiw, O. Kushnir, A. Lucky, Dr. M. Klymyshyn, Jaroslaw Dub, Ewen Turjansky, Stepan Skepakewych, Mykola Lawrin and Bohdan Prokop.

In 1960, Dr. Bohdan Lonchyna became the school director and served until 1974. He was followed by Iryna Tarnawsky (1974-1980), Lubow Maryniuk (1980-1981), Ostap Kwitkowsky (1981-1982), Chrystyna Hnatzuk (1982-1985), Roma Tobiensky (1985-1987) and Dr. Jaroslaw Berezowsky from 1987 to the present. The student enrollment of the Ukrainian Heritage School continued to grow and by 1968, there were three hundred and ninety-eight students participating in eleven grades and kindergarten. This was probably the peak enrollment which has been slowly declining since then, following the trend of the enrollment in public schools.

To inform the Ukrainian community of the current affairs, problems and coming events sponsored by "Ridna Shkola" and the Heritage School, the Association started publishing a newsletter, "Visti" (News), in 1965, which is printed twice a year. This informative newsletter is sent to parents, organization members and interested Ukrainian-American citizens. Chief editor of this publication has been Osyp Slyvinsky, except for 1975, when Petro Rohatynskyj took over these duties. Other persons involved in the publication are Stefania Stroich, Jaroslawa Strozuk, Rostyslaw Huzar, Illia Demkiw, Petro Walniuk and Mykola Oliar.

The Heritage School included in its program not only the study of the Ukrainian language, literature, history, geography and culture, but also of religion. These classes were instructed by the Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, Reverend Sebastian Sabol, OSBM, Reverend Mykola Korzagin, OSBM, from the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church and His Grace Bishop Alexander Bykowitz of St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church. Others who had been involved in the religious classes and who conducted the religious services at the start and at the end of every school year were Father Sydir Fedyniak, OSBM, and Father Woldemyr Gawlich, OSBM.

To enrich the students' study of Ukrainian, frequent public presentations of the childrens' language talents were organized. These were usually connected with some celebration like the Christmas pageant, Easter celebration, anniversary of the birth of Taras Shevchenko (renowned Ukrainian poet and artist), Mothers' Day and the graduation program. Persons who were responsible for the preparation of students in addition to the teachers included K. Branka-Krywucka, L. Prokop, S. Berezowsky, O. Sawchuk, I. Tarnawsky, O. Oshchudliak, M. Baranyk, J. Kapitanec, O. Mychalowych, L. Maryniuk, N. Cherniak, M. Andrusiak, C. Berezowsky, R. Dyhdalo, A. Tarnawsky, R. Tobiensky, Dr. M. Hryhorchuk, M. Lazarchuk, M. Olesnycky, I. Kucher and most recently, M. Kawka.

One goal of the Heritage School system is to develop in the students a

sense of community with other Ukrainians living throughout the world. This is being accomplished through a program called "Dity Ditiem" (Children to Children). Throughout the school year, the students pool their personal donations and send them to Ukrainian students in Germany, France, Belgium and South America for books, supplies and uniforms. Teachers have their own program where their donations are sent to different Ukrainian educational facilities in Europe.

Another goal of the school system and the Ukrainian Educational Association "Ridna Shkola" is to provide training for teachers of the Ukrainian Heritage Schools. In the Detroit area, there have been four such courses offered. They included an extensive series of lectures on the different subjects of study; the philosophy, sociology and psychology of children and learning and the different methods of education. The first such course, offered in 1960, under the direction of Professor Wolodymyr Pawlusewych was attended by only three students. The second course, offered in 1965, under the direction of Dr. M. Dolnycky, had ten students. The third course, offered in 1967, was completed by seven students and the fourth, offered in 1979, was completed by six students. Most of the students who completed these courses have gone on to teach in the Ukrainian Heritage Schools in the Detroit area.

The Ukrainian Educational Association "Ridna Shkola" in Detroit has developed an extensive network of functions and responsibilities which are reflected in its executive structure. The current executive committee includes Maria Lisowsky, president, Dr. Mykola Hryhorchuk and Anna Chubaty, vice-presidents, Maria Pytiak, secretary, Marta Tarnawsky, financial secretary, Victoria Maksymowych, treasurer and members Marta Kwitkowsky, Kateryna Kizyma and Lydia Tomyń. Also, included on the executive are the chairpersons of the different committees and the special advisors. They are Daria Fedoriw, text book committee, Oksana Gudz, membership committee, Osyp Slyvinsky, information committee, Zenovia Brezden, public relations committee and Lydia Kachan, caroling committee. The auditing committee includes Roman Maksymowych, Tamara Petrashchak and Maria Tkaczuk. The artistic advisor is Natalia Lonchyna, the publications administrator is Wolodymyr Oshchudliak and the legal advisor is Yuriy Laska.

(Source material for this summary was prepared by Osyp Slyvinsky.)

UKRAINIAN EDUCATIONAL ASSOCIATION "RIDNA SHKOLA" WEST SIDE OF DETROIT

In the fall of 1951, Professor Bohdan Piurko formed the "Parents' Committee" on the west side of Detroit in order to establish a Ukrainian Heritage School for children of Ukrainian descent in that area. The Heritage School serves as supplemental schooling enabling children to learn Ukrainian and become better acquainted with their cultural heritage. Classes started that same year at St. John's Parochial School with a total of fourteen students. The first teachers were Ivan Stochansky and Osyp Lobodocky.

In 1953, a Branch (Kruzhok) of the Ukrainian Education Association "Ridna Shkola" was organized on the west side of Detroit and Ivan Waszczuk was elected first president. It was this organization that became the backbone of the Heritage School, providing the necessary funds through different fund raising activities, finding appropriate teachers, locating adequate quarters for the classes and publishing the newsletter, "The Ridna Shkola News", edited by I. Bilovus. The fund raising activities included picnics, dances, Christmas celebrations, Easter dinners, bingo and Christmas caroling.

The Heritage School continued to grow steadily over the years reaching an enrollment of 148 students in 1969, which was its peak enrollment. Since that time, the enrollment has steadily decreased until the spring of 1978 when only sixteen children were enrolled in the school. At this point, the "Ridna Shkola" Association and the teaching personnel decided to close the school. The children enrolled in the school were directed to seek admission to the other Heritage Schools operating in Detroit, the "Ridna Shkola", East Detroit, and the Lesia Ukrainka Ukrainian Orthodox School of Language and Religion.

The closing of this school was a big loss to the Ukrainian community in west Detroit, as the school had always provided many interesting and refreshing concerts and commemorations which were attended by the Ukrainian public. The students of the school had also been active in the "Children to Children" collections which provided contact with and funds for Ukrainian children in Europe and South America.

The following persons served as directors of the Heritage School in west Detroit between 1951 and 1978: Ivan Stochansky, Dr. M. Dolnycky, Ivan Bilovus and Jacob Jaworiwskyj. The following persons served as president of the West Detroit Branch of "Ridna Shkola" from 1953 to 1978: Ivan Waszczuk, W. Soja, Dr. W. Chaws, E. Wasylyna, J. Warywoda, G. Wonsul, R. Lazarchuk, H. Perecky, M. Ninowsky, A. Zolkwsky and G. Nazark.

Probably the greatest responsibility for the success of the Heritage School was on the shoulders of the teachers, who, often under less than ideal circumstances had to present their subjects in an interesting fashion in order to compete with Saturday morning cartoons which the students were missing while attending classes. The following persons served as teachers in the Ukrainian Heritage School on the west side of Detroit from 1951 to 1978: (in chronological order) O. Lobodocky, M. Bilynsky, S. Lopatiak, O. Gakhowsky, Dr. M. Dolnycky, M. Olesnycky, I. Bilovus, M. Kozak, I. Korduba, I. Kucher, E. Wasylyna, E. Bienkowsky, A. Sawdyk, Sister Michael, SSMI, N. Terlecky, M. Kuzio, O. Popel, Father Basil Jaremak, M. Wasylyna, T. Nazarenko, V. Kucyj, E. Sawchyn, P. Panasiuk and J. Jaworiswsky.

All of the persons mentioned here worked very diligently to provide the basic knowledge of Ukrainian language and culture to the hundreds of children that went through this school in the twenty-seven years of its existence. Many of the students of this school came back later to become teachers and members of the "Ridna Shkola" West Detroit Branch and have become active members within the Ukrainian community and good citizens, workers and neighbors in the American community.

(Source material for this summary was prepared by Wolodymyr Soja.)

SCHOOL OF UKRAINIAN STUDIES IN DEARBORN

A school of Ukrainian language and culture was organized in Dearborn in 1935 through the efforts of parents who were members of the Ukrainian Citizens' Club of Dearborn. There were about fifty students enrolled at the school, ranging from five to fifteen years of age. They met three times a week in one of the rooms of Fordson High School in Dearborn, Michigan.

The Saturday lessons were devoted to the study of music, singing and Ukrainian folk dancing. The students soon formed an orchestra which became an integral part of the frequent school programs and commemorative concerts of various events in the history of Ukraine, like the birth of the famous Ukrainian poet and artist, Taras Shevchenko.

The school existed for only three years (1935-1937). Its principle teacher was Dr. Mary V. Beck, who had come to settle in Detroit from Pittsburg, Pennsylvania. During its short life, The School of Ukrainian Studies in Dearborn hosted two very special visitors from Ukraine. One was Mother Sevaryna of the Basilian Order of Lviv, Ukraine and the other, a member of the Chamber of Deputies in Galicia, A. Pashchuk. Both expressed their delight and admiration that such a fine Ukrainian school was able to flourish so far away from Ukraine.

(Source material for this summary was prepared by Dr. M. Hryhorczuk.)

LESIA UKRAINKA UKRAINIAN ORTHODOX SCHOOL OF LANGUAGE AND RELIGION

Lesia Ukrainka Ukrainian Orthodox School of Language and Religion was organized under the auspices of St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral in September of 1955. The pastor of St. Mary's, the Reverend Fedir Bilecky, teacher Olha Gakhowsky, parents of school age children, Ivan Murha, Leonid Koval, Victor Harkusha, Wasyl Syrowatka and former general Wasyl Palij-Neilo felt that only through the early education of children in the language, religion and customs of their forefathers would the Ukrainian community survive in Detroit and the generation gap would be bridged to allow for more harmonious and constructive relations of the different generations in the same parish.

In the first year, only eighteen children were enrolled in the school. The teaching personnel included Omelian Karanec, Olha Gakhowska, Kateryna Zupinas and the Reverend Fedir Bilecky. Until 1958, the school followed the teaching plan developed by the Ukrainian Congress Committee of America for all "Heritage Schools". The following year, His Grace the Archbishop Wolodymyr decided to include the school in the system of Ukrainian Orthodox Schools in the United States and the Lesia Ukrainka School adopted that particular program. In 1959, a kindergarten class was started by Olena Liskiwsy.

The number of pupils in this Saturday school fluctuated between sixty and one hundred and thirty. Although there were problems with teaching materials, the most acute problem was finding suitable quarters for all of the classes. The problem of quarters was alleviated when the Cathedral moved to their new building in Southfield, Michigan in 1970. Here, next to the church hall, several classrooms were built with separate bathroom facilities and an office that could be used by the school administration and could house the school library.

Also in 1970, the School Committee of the Ukrainian Orthodox Church revised the system of their parochial heritage schools. Lesia Ukrainka Ukrainian Orthodox School of Language and Religion began offering an eleven year curriculum of study of Ukrainian language, literature, history, geography, culture and religion to children of Ukrainian ancestry. Upon

completion of the tenth grade, the student was expected to be fluent in both oral and written Ukrainian and capable of reading, appreciating and analyzing Ukrainian newspapers and literature. Many graduates of the school have been able to take college examinations in Ukrainian and obtain credit for their knowledge. Several who had taken the International Baccalaureate examination in Ukrainian passed with superior grades.

Besides the regular curriculum, the school also encourages all students to participate in the school choir, dance group and stage productions which are presented several times during the school year. After classes, the students can also participate in the group meetings of the Federation of Ukrainian Democratic Youth.

The main responsibility for the school has always rested with the spiritual advisors of the school, the pastors of St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral. Principals of the school have been well qualified parishioners, including Omelian Karanec, Pawlo Herman, Michael Smyk, Ivan Chalawa, Professor A. Shashlo, Dr. Y. Rozhin, Dr. I. Smereka and Dr. I. Wolynec. Teaching personnel not already mentioned included Dora Yasinsky, Epiphaniij Hryniw, Maria Harasewych, Olha Kulakiwsky, Halyna Kolosiuk, Tetiana Nazarenko, Alina Kot, Paraskewa Chalawa, Ewhen Ciura, Pawlo Maliar, Petro Kytasty, Lubow Samarsky, Nadia Romanchuk, Ivan Kytasty, Zoja Smereka, Professor Roman Bzhesky, Danylo Mirshuk, Lubow Zura, Svitlana Petrusha, Halyna Milchynsky, Klavdia Kovalenko, Nadia Kol, Lidia Kytasty and Apolinaria Smyk. Also included in the teaching personnel were former graduates of Lesia Ukrainka Ukrainian Orthodox School of Language and Religion: Victoria Gakhowsky, Marianna Liskiwsky, Halyna Kovalenko, Natalka Maruschak, Valentyna Petrusha, Kateryna Petrusha and Iryna Smyk.

In 1988, The Millennium Year of Christianity in Ukraine, there were fifty-five students in the Lesia Ukrainka Ukrainian Orthodox School of Language and Religion. The teaching personnel included Very Reverend Mykola Newmerzyckyj, religion, Nadia Strychar, tenth grade, Klavdia Kovalenko, seventh grade, Apolinaria Smyk, fifth grade, Iryna Shamraj, third grade, Nadia Romanchuk, first grade, Olha Karpenko, kindergarten, and Vera Newmerzyckyj, English speaking class. Principal of the school was Michael Smyk.

The graduating class was particularly honored as they were included in the Millennium parade on June 4th, 1988 and received their diplomas during the after parade program at Keyworth Stadium in Hamtramck in view of all the dignitaries and participants of this festive occasion. Graduating in 1988 were Adrianna Diakiw, Jarema Didoshak, Tania Kurinna, Ramona Pakula, Klarysa Prytula, Laryssa Shamraj and Luba Schershun.

(Source material for this summary was prepared by Michael Smyk.)

UKRAINIAN-AMERICAN CULTURAL FOUNDATION IN DETROIT

The Ukrainian-American Cultural Foundation was organized in Detroit, Michigan in 1954 for the purpose of collecting funds and exploring the possibilities of including the study of the Ukrainian language into the Slavic Language Department of Wayne State University. This inclusion would enable the Ukrainian students to obtain Wayne State University credit for their knowledge of the language and to pursue the study of Ukrainian on the university level. Dr. Stephan Mamchur was elected chairman of the Foundation and together with his colleagues at Wayne State University, Wasyl Rudyj and Yurij Bokhura, began negotiations with the administration. Many of the Ukrainian social, fraternal and political organizations became sponsor members of the Foundation.

Classes in Ukrainian language at Wayne State University were offered in 1955, taught at first by Wasyl Rudyj and then by Dr. Mychailo Capp. However, in 1962, the Ukrainian classes were dropped because of insufficient enrollment of students and lack of funds. Dr. Mykola Klymyshyn stepped in and reorganized the Foundation becoming its vice-president in charge of finances and Dr. S. Mamchur retained his position as chairman of the Foundation and liaison with the administration of Wayne State University. Others on the new executive board included Dmytro Stroich - treasurer, O. Lisowsky - secretary and O. Zacharkiw - members at large. Many youth organizations were added to the roster of sponsors of the Foundation.

Following the payment of a guarantee deposit to the University, Ukrainian classes resumed at Wayne State in 1968, instructed by Professor Larissa Prychodko. Installment payments of the annual guarantee deposit to the University were often made through loans from "Future" and "Selfreliance" Ukrainian Credit Unions and subsequently paid off through sponsor donations and private donations by Dr. Mykola Klymyshyn and Ivan Rowenczuk. All seemed to be quite satisfactory with the Foundation and with the Ukrainian classes when in 1983 O. Liskiwsky was elected chairman of the Foundation.

However, in 1986, when Wayne State University was undergoing fiscal

reorganization, the Ukrainian classes were once again threatened due to insufficient enrollment. Dr. Andrij Prychodko was elected chairman of the Foundation and negotiated new agreements with the University administration providing for the continuation of instruction in Ukrainian at the University. Vera Andrushkiw became the new instructor of the Ukrainian classes.

As of 1988, the Foundation has elected new officers: Roma Dyhdalo - chairperson, Lida Luzurenko - vice-chairperson, Marianna Liskiwsy - secretary, Switlana Petrusha - treasurer and Jaroslaw Dobrowolsky - legal advisor. A fall fund-raising campaign has brought in sufficient funds for the continuation of Ukrainian classes for several years and the response of many of the sponsors is very positive.

(Source material for this summary was prepared by Roma Dyhdalo and Dr. M. Klymyshyn.)

UKRAINIAN LANGUAGE COURSES AT WAYNE STATE UNIVERSITY IN DETROIT

Although the Slavic Languages Department at Wayne State University offered Polish, Czech, Russian and Armenian courses, no Ukrainian was offered at the University. Many Ukrainians in the Detroit area felt that it was imperative that Ukrainian be part of the Slavic Language Department not only because it is one of the major Slavic languages but also to permit the Ukrainian students of the area to continue their study of the language at the university level.

The first Ukrainian Language courses were offered at Wayne State University in 1955. This was the result of intensive work and fundraising efforts of the Ukrainian American Cultural Foundation in Detroit, headed by Dr. Stephan W. Mamchur, a professor of sociology and anthropology at Wayne State. This Foundation is dedicated to the collection and disbursement of funds for the establishment and maintenance of courses in Ukrainian language, literature and culture at Wayne State University.

The first Ukrainian courses offered were first and second year Ukrainian language, "A Review of Ukrainian Literature", and "Ukrainian Literature of the Nineteenth and Twentieth Century". Students could also sign up for individual "Directed Study" in any aspect of Ukrainian literature and culture studies.

The first instructor of the Ukrainian courses was Dr. Wasyl Rudy. He was followed by Dr. Mychailo Capp and Professor Larissa Prychodko. The current instructor is Vera Andrushkiw.

Over the years, many Ukrainian and non-Ukrainian students have enrolled and completed the courses in Ukrainian language and literature at Wayne State University. Interest in these courses has been sporadic and it is important to entice the students with new and fresh approaches. Efforts are being made to establish a course in Ukrainian culture to be taught in English.

Since the start of the Ukrainian courses at Wayne State University, a Ukrainian Students' Club has been organizing lectures, teach-ins and exhi-

bitions at the University on Ukrainian topics. There is also a "Ukrainia Room" among the ethnic rooms at the University which is decorated with relief map of Ukraine depicting Ukrainian cultural and folk art treasure. This map was executed by the well known Ukrainian artists Edward, Jur and Jarema Kozak.

(Source material for this summary was prepared by Vera Andrushkiw.)

UKRAINIAN CLUB OF WAYNE STATE UNIVERSITY

While attending Wayne University, now called Wayne State University, Peter Golej and Michael Wichorek became acquainted with many Ukrainian students and decided to bring them together socially. In the fall of 1938, a number of Ukrainian students met and decided to form the Ukrainian Club of Wayne State University. In January 1939, the Club met in the only University building on campus, Old Main, and elected Michael Wichorek president and Peter Golej, vice president.

The Ukrainian Club of Wayne met every month and enthusiastically planned many kinds of activities. There were forty-five members at the first meeting and within one year, membership grew to eighty-five members. The purposes of the organization, as set up in 1939, were not only to provide social activities for the Ukrainian students at the University but also to use the University setting to inform the American community of the rich cultural heritage of the Ukrainian people by acquainting them with Ukrainian literature and fine arts. Members participated in ethnic parades, festivals, cultural presentations on campus and organized Ukrainian displays in Old Main.

In spite of financial hardships, this was and is a close knit, loyal and friendly group whose members studied and worked diligently, graduated and took places in the community as teachers, engineers, pharmacists, accountants, doctors and attorneys. Some of the original members of the Club who achieved professional acclaim are Peter Golej, Director of Visual Education, Detroit Board of Education; Dr. Eugene Harkaway, general practitioner in Hamtramck, Michigan; Dr. Eugene Krawicky, assistant attorney general, State of Michigan, Chairman of the Opinion Review Board and Dr. Harry Trend (Trendowski), Professor of Economics at Wayne State University and for fifteen years economic analyst for the Voice of America in Munich, Germany.

The Ukrainian Club of Wayne State University which is probably the oldest Ukrainian students' club in the United States has continued to grow and function on the Wayne State University campus, embracing many professional people during their college careers. At present, the Club is actively pursuing its purposes under the leadership of Roman T. Nestorowicz.

(Source material for this summary was prepared by Michael Wichorek.)

UKRAINIAN LANGUAGE COURSE AT THE UNIVERSITY OF MICHIGAN IN ANN ARBOR

Ukrainian language and literature have been taught at the University of Michigan in Ann Arbor, Michigan since 1969 by Professor Assya Humesky. As Ukrainian is also part of the University doctoral program as a second Slavic language, doctoral candidates Luba Litus, Vera Perepyliuk, Osyp Rozhko, Olya Samijlenko and Kateryna Rowenchuk have instructed some of the Ukrainian courses at the University.

In 1976, to commemorate the twenty-fifth anniversary of the Ukrainian students' organization at the University, the John Panczuk Foundation was formed which supports Ukrainian studies at the University and also grants scholarships to students involved in the study of any aspect of Ukrainian language, literature, history or culture.

The University of Michigan Center for Russian and East-European Studies also offers some courses that touch on Ukrainian history and economics. Several graduates of this program at the University of Michigan who have pursued careers in Ukrainian studies are Dr. Ivan Himka, Dr. Roman Solchanyk and Dr. James Mace.

In 1986, a commission reviewed the Slavic Department of the University of Michigan and stated in their report that this department lives up to its name as all major Slavic languages are taught there.

Since the mid fifties, there has been an active Ukrainian Students' Organization on campus which has sponsored many different events, first as part of the International Students' Club and later as a separate club at the University. For the past few years, the club has organized a week long program called "Spectrum" dealing with Ukrainian topics. Guest speakers from the academic world are invited and often the program is enhanced with performances of Ukrainian music or other cultural offerings.

(Source material for this summary was prepared by Vera Andrushkiw.)

THE UKRAINIAN MUSIC INSTITUTE OF AMERICA, INC., DETROIT

The Ukrainian Music Institute of America, Detroit Branch, was organized in September, 1954 and has been providing for its many students a ten year course of study in piano, violin and cello until the present time. Several classes in music theory are also available to the students of the Institute. The first president of the organization was Dr. Wasyl Wytwycky who organized all of the Ukrainian music teachers into one school. They included Dr. Bohdan Lonchyna, Lydia Dobrowolskyj, Larisa Stasiw-Hnatiuk, Dr. Bohdan Kushnir, Marko Lepky, Maria Lisowsky, Boris Maximovich, Veronica Maximovich, Irena Reszetylowycz, Bohdan Saramaga, Lidia Soja, Marta Tarnavsky, Maria Vikhanska and in the last few years Maria Hordynska, L. Irons, J. Skochen and S. Babini. Twice a year (February and June), the students of the Institute are tested and graded by inspectors from the national headquarters in New York City, Dr. Roman Sawycky, Dr. Ihor Sonewycky and Professor Daria Karanowych.

Over the years, the Ukrainian Music Institute of America (UMIA) in Detroit has grown and increased its enrollment, reaching its peak in 1965 when sixty-three students were enrolled in this program. Since then enrollment has steadily decreased. Not all students enrolled in the Institute were Ukrainian or of Ukrainian descent, and many did not participate in the musicales and musical evenings sponsored by UMIA for its students' families and guests. Many of these musical programs were dedicated to the Ukrainian musical repertoire, many were celebrations of the anniversaries of Ukrainian and world composers and some presented recitals for two pianos where the teacher would perform with his or her student.

Many UMIA students participated in the many competitions for young musicians sponsored by the American musical associations, like The National Guild of Piano Teachers, Michigan Chapter, School Band and Orchestra Association's State Solo and Ensemble Festival, Ukrainian Music Festival in Toronto, Ontario, Grinnell Competition and Interlochen Music Competition. Students of UMIA who participated in these competitions would invariably win top honors. Among them were students of B. Saramaga (A. Slusarchuk), I. Reszetylowycz (Y. Yewych, O. Fylypiw and L. Fylypiw), M. Tarnavsky (C. Nykeforiak, K. Shwajkun and L. Kizyma) and L.

Soja (D. Lizlows, C. Lizlows, Z. Kozak, L. Kozak, A. Galiura and S. Stelmakh).

Of the three hundred and fifty-eight students that have been enrolled in UMIA in Detroit, thirty-nine students completed the full ten year program of study. Of these, seven gave diploma recitals: Bohdan Lonchyna, Maria Lonchyna, Adrianna Kimler, Lesia Kizyma, Ewhen Nykeforiak, Kwitka Shwajkun and Marichka Nykeforiak. Four students completed UMIA with high honors: Marta Kramarchuk, Zirka Shumylo, Andrij Cap and Khrystia Klymyshyn. The following completed the ten year program successfully: R. Tarnawsky, Y. Yewych, L. Danyliuk, L. Smolij, M. Mykolenko, A. Slusarchuk, I. Stroich, O. Skypakewych, M. Hordynsky, O. Lash, M. Sawkiw, K. Nykeforiak, B. Pryjma, A. Duzyj, M. Lash, I. Lazarchuk, A. Nykeforiak, H. Lash, O. Skypakewych, N. Lonchyna, M. Kossak, A. Galiura, S. Stelmakh, Z. Kozak, L. Kozak, I. Kossak, D. Lizlows and T. Clark.

Many of the students of UMIA have continued their musical education in the universities and upon graduation have joined the teaching staff of UMIA in Detroit. They are M. Hordynsky, M. Lisowsky and L. Hnatiuk. Some, after graduation, have pursued careers in music as public school music teachers, choir directors and accompanists.

To celebrate the Millennium of Christianity in Ukraine, UMIA of Detroit sponsored a piano concert by Taisa Bohdanska in April of 1986 and together with The Association for the Advancement of Ukrainian Culture, a concert of Ukrainian music by pianist Julianna Osinchuk on November 22, 1987.

(Source material for this summary was prepared by Lidia Soja.)

YOUTH ORGANIZATIONS

FEDERATION OF UKRAINIAN DEMOCRATIC YOUTH - DETROIT BRANCH

*(OBIEDNANNIA DEMOKRATYCHNOI UKRAINSKOI
MOLODI - ODUM)*

A branch of the Federation of Ukrainian Democratic Youth was organized in Detroit in 1953, choosing Symon Petliura as its patron. Founders of this branch were primarily high school and college students Halyna Kolo-siuk, Lida Korol (Kytasty), Luba Khudiak (Zura), Lesia Ciura, Wasyl Kolo-siuk, Warwara Zahrebelny, Nina Vovenko and P. Palchyk. Membership in the branch increased quickly and soon a choir under the direction of Petro Kytasty and a drama club were formed. The choir participated in many concerts not only in the Detroit area but also in Cleveland and highlighted the 1955 Federation Anniversary Concert in Toronto, Ontario, Canada.

The Detroit Branch of the Federation of Ukrainian Democratic Youth took an active part in Ukrainian community events as well as the events of the International Students' Federation both at Wayne State University and the University of Michigan in Ann Arbor, Michigan. In 1956, members of the Detroit Branch purchased a complete multi volume set of the works of the Ukrainian poet and dramatist, Lesia Ukrainka, and donated them to the Detroit Public Library. However, as the members graduated from colleges and universities and took jobs outside the metropolitan area, activity of the Detroit Branch decreased markedly.

In 1972, the Detroit Branch renewed its activities following a visit to the Federation summer camp in Toronto. Oleksa Mokienko was elected president. Also at this time, a branch of Friends of the Federation of Ukrainian Democratic Youth was formed to include the former members of the Federation and a Junior Branch was established for the children. The enthusiasm of all of the members was so great that the Detroit Branch volunteered to host an extraordinary international convention of the Federation and its affiliates in the fall of 1972.

In 1973, the Branch fielded a girls volleyball team, trained by the Branch president Wolodymyr Murha, at the Federation competition in Chicago and organized a girls' ensemble "Fialky" (Violets) that released a recording for the Silver Jubilee of the Federation in 1976. Members of the

Branch participated actively in many Ukrainian community activities and demonstrations and in cooperation with other Ukrainian youth organizations, Ukrainian American Youth Organization (SUMA) and Plast (Ukrainian Scouts) commemorated Ukrainian historical anniversaries. Most active members of the Branch at this time were Wolodymyr Murha, Victor Samokyshyn, Jurij Smyk, Halyna Kovalenko, Valia Petrusha, Katia Petrusha, Vera Petrusha, Iryna Smyk, Natalka Maruschak and Wasyl Karpenko.

Andrij Smyk was elected president of the Detroit Branch in 1983 and Vera Petrusha, Natalka Prytula, Halia Petrusha and Oleksander Petrusha joined him on the executive board. The Board hosted a Federation conference dedicated to Symon Petliura, the patron of the Detroit Branch, and was involved in a variety of community and recreational activities. One of their responsibilities was to provide leadership for the Junior Branch activities. Involved in this area were the following members: Andrij Shrubowych, Jaroslaw Didoshak, Jarema Didoshak, Andrij Birko, Oleksander Petrusha, Vera Petrusha, Halia Petrusha, Andrij Karpenko, Natalka Prytula, and Andrij Smyk. From 1984 to 1986, Andrij Smyk directed a Branch radio program within the "Echoes of Ukraine" radio hour.

In 1985, the girls' volleyball team won second place at the Federation summer competition. Members of the team included Nadia Pacholuk, Valia, Vera, Lisa and Halia Petrusha, and Natalka, Lisa and Clarissa Prytula. In 1986, the Branch organized a dance group under the direction of Chrystyna Kovalenko, Nadia Pacholuk and Andrij Smyk and in 1987, they formed a Junior Bandurist Ensemble directed by Andrij Birko and Mychailo Andrec. In that same year, they also hosted a national conference of the Federation of Ukrainian Democratic Youth which was dedicated to the dissident movement in Ukraine and featured Raissa Moroz.

The whole of the Millennium Year was devoted by the Detroit Branch of the Federation to many Ukrainian community activities, lectures and workshops on the many topics related to the Millennium of Christianity in Ukraine and to participation in the festive commemoration of this event by the Ukrainian Orthodox Church of America at their headquarters in Bound Brook, New Jersey. The Branch was honored this year to have their members, Natalia Prytula elected chairperson of the Junior Division and Andrij Smyk, the current president of the Detroit Branch, elected first vice-president to the National Executive Board of the Federation of Ukrainian Democratic Youth.

(Source material for this summary was prepared by Andrij Smyk.)

PLAST, INC., UKRAINIAN SCOUTING ORGANIZATION, DETROIT POST

The first general meeting of Plast, the Ukrainian Scouting Organization, Inc., Detroit Post, took place on December 9, 1949, soon after the first big wave of Ukrainian displaced persons arrived in the city. Plast which is organized by sex and age (children - seven to twelve years old, teens - twelve to seventeen years old, young adults - seventeen to twenty-eight years old and seniors - from twenty-eight years of age) held their different group meetings in private homes, church buildings and schools. This made coordination and continuity of work rather difficult, so that by 1951, the organization purchased a home in Hamtramck which, after some remodeling, could be used as a permanent meeting place for all of its many groups as well as by other Ukrainian organizations. Membership in all of the groups of Plast increased quickly and the Plast Home was continually humming with activity.

As a scouting organization, Plast is dedicated to the development of sound minds and bodies with sports and camping being an integral part of its program. In the first years of its existence, Plast organized summer camps and short excursions to State parks and vacation estates of different organizations and churches. This was not very satisfactory, so that in 1954, the senior group of Plast helped to organize a Citizens' Committee which eventually purchased a large tract of parkland with woods, meadows and a lake near Brighton, Michigan. This property was named "Dibrova" (The Oak Grove) and a sixteen acre section was donated to Plast for their activities.

After the construction of cottages, washing, kitchen, dining facilities, and a small chapel, "The Green Valley", as Plast called their campground, was ready for its many groups of campers. Camping was organized separately for the different groups, often attracting participants from other Posts in the United States and Canada. It must be noted that it was through the very unselfish and generous donations of time and money of "The Friends of Plast" that much of the work at the Plast Home and the campgrounds was completed.

Plast members took part in many local, regional, national and international Plast conferences, competitions and jamborees, often placing first in

many different categories. For several years Plast maintained a very energetic bugle and drum marching band which was in great demand for different celebrations in the Ukrainian community. As of 1953, under the leadership of Petro Rohatynskyj the Plast Post in Detroit has been publishing a magazine, "News from the Post", which is sent out to the parents of Plast youth and others in the Ukrainian community.

Over the years, the intensity of the Plast group activities has fluctuated and membership has always hovered between two hundred and fifty to over four hundred members. For several years, a group of Windsor residents joined the Detroit Post, as there was no post in Windsor, Ontario, Canada. Plast has always provided a color guard for different Ukrainian community events and for many years has been one of the youth organization sponsors of the commemoration of the "Battle of Kruty", where about three hundred Ukrainian students were massacred by the Bolshevik army in 1919.

In 1972, as the younger Ukrainian families began moving into the northern suburbs of Detroit, the leadership of the Detroit Post purchased a home in Warren, Michigan to be used for the new headquarters of Plast. Being closer to its younger members was essential for the work in the organization to continue smoothly and effectively.

Although there are many people who contributed their time and energy to Plast, it is the Post commanders who were responsible for the final decisions and development of the Plast program. E. Kulchysky was the initiator of Plast in Detroit area in 1949. The first Post commander was Mychailo Bazhansky who served from 1949 to 1951, 1954 to 1956 and in 1963. Dr. Antin Szutka served in 1951 as the Detroit Post commander. He was followed by M. Rakowsky, Modest Makar and Roman Tatarsky. In 1953 Peter Rohatynskyj was elected as Post commander. Lubomyr Hewko took over the leadership in 1956 and in 1957 and was followed by Wasyl Kolodchin (1958 to 1960). A. Milanych and Lubomyr Lepeckyj served in 1961 and 1962 respectively. Ihor Korol served as leader of the Detroit Plast Post in 1964 and 1965 and then again from 1969 to 1970. Wsevolod Hnatzuk was elected commander in 1967 and served through 1968 and then again in 1984 and 1986 to the present time. In 1971, E. Mychalowych was elected commander of Plast and served till 1974 and then again in 1976. From 1974 till 1976, E. Turjansky and S. Fedenko served as commanders and Mychailo Wytiahlowsky served a two year term until 1979. Stefania Korol served as commander of the Plast Post in Detroit from 1980 till 1983 and then again in 1985.

(Source material for this summary was prepared by Mychailo Bazhansky.)

UKRAINIAN YOUTH ASSOCIATION OF AMERICA

(SPILKA UKRAINSKOI MOLODI AMERYKY-SUMA)

The Ukrainian Youth Association of America is part of a world-wide social and educational Ukrainian youth organization. It is organized on the basis of a four level division by age (children, teens, young adults and seniors) with a specific program of activities and study for each level. The goal of all of these programs is to develop a well-rounded individual, well versed in his Christian and Ukrainian heritage and able to take his place in any society as a civic-minded, contributing citizen.

PYLYP ORLYK BRANCH OF UKRAINIAN YOUTH ASSOCIATION OF AMERICA

The first organizational meeting in Detroit of the Ukrainian Youth Association of America took place on December 26, 1949. By early 1950, the Pylyp Orlyk Branch of the Ukrainian Youth Association of America elected its first executive committee. Included in the executive were: Stepan Sky-pakewych, chairman and Wasyl Jaremchuk, Omelian Bey, Wolodymyr Holynskyj, Wolodymyr Holowatyj, Bohdan Lewyckyj and Lubomyr Bey, members.

As the membership was mostly young adults and seniors, the activities of the Branch were geared to that level. In a very short time, the Branch organized a theater group under the direction of a well known Ukrainian actress, Katria Branka-Krywucka, and staged several works of the Ukrainian dramatist, Lesia Ukrainka, including "Lisova Pisnia" (The Song of the Forest) and "Haydamaky" (The Steppe-fighters) by Taras Shevchenko. A few years later, under the direction of artists Ivan Fedchyshyn, Mykola Kawka and musical director, Bohdan Saramaga, the theater group took the name "The Ukrainian Stage" and presented a long list of Ukrainian plays, some with choral and dance interludes and two operettas: "Zaporozehts za Dunaiem" (Kozaks beyond the Danube) and "Kateryna". All of these presentations were a welcome addition to the cultural life of the Ukrainian community and were very well attended.

During this time, the Branch had also organized a series of lectures on different Ukrainian topics and a group of members, interested in Ukrainian folk customs, began to stage scenes explaining these customs during the different holidays of the year. A news letter was also started, first as a bulletin board and then as an annual almanac.

One of the highlights in the work of the Pylyp Orlyk Branch was the formation of the children's and teen's groups, which occurred in 1953. The activities of these groups were limited to weekly meetings which were conducted by their advisors. All members of these groups were encouraged to participate in the Ukrainian folk dance group directed by Joanna von Draginda-Kulchesky and later by Motria Fedirko, the choral group under the direction of Peter Potapenko and the different sports teams (soccer and volleyball).

In 1955, the Pylyp Orlyk Branch together with the Kiev Branch (west side) organized a summer camp for their younger members on the Ukrainian Catholic Estate in Drayton Plains, Michigan. In the following two years the camps were held on the Dibrova Estate and from 1958, on the Ukrainian Youth Association of America, Detroit Region Estate "Kyjiw" near Whitmore Lake.

As the membership of the organization began to grow, so did the need for their own headquarters, a place where the meetings of the different groups could be held. So, in 1956, they purchased a building in Hamtramck with several rooms, a stage and a big hall. The senior level members and the parents committee were very helpful in the remodeling of the building to meet the needs of the organization and building the necessary improvements on Kyjiw Estate for more comfortable camping.

In the late 1950's, the Pylyp Orlyk Branch organized a "Girls' Bandurist Ensemble" under the direction of Petro Potapenko. This group, during its twenty-five year existence, gave one hundred and twenty individual concerts in many cities in the United States and Canada. They also released five recordings of their renditions of many popular Ukrainian folk songs.

Members of the Pylyp Orlyk Branch were very aware of their civic duties to the Ukrainian community and were regular participants in the many community commemorative events and programs. They also were very generous in donating proceeds from their many events to the church, educational institutions and welfare organizations. For many years, the younger members collected funds for the "From Children to Children Fund" to help Ukrainian children living in Germany.

In the 1960's, the Branch fielded many sports teams. Several of their soccer teams played successfully within the Michigan Soccer League. The Branch teams also took part in many regional and national events sponsored by the Ukrainian Sports Association of United States and Canada. However, as more and more Ukrainian families began moving to the suburbs, the activities of the membership decreased and the leadership felt the

need to move their headquarters further north. In 1965, several acres of land were purchased in Warren, right across the street from the St. Josaphat Ukrainian Catholic Church. This was the land where the Ukrainian Cultural Center was built in 1978.

When the Ukrainian Cultural Center was opened, the activities of the Branch revived and regular meetings, practice sessions of the dance and choral groups as well as of the sports teams resumed. In 1984, due to many circumstances, the two Detroit area Branches, Pylyp Orlyk and Kiev merged and formed the Wasyl Symonenko Branch, which is active to this day.

Although there were many people who were instrumental in the success of the Pylyp Orlyk Branch of the Ukrainian Youth Organization of America in Detroit, space permits the mention of only the chairpersons of the executive. These were (in alphabetical order) Jaroslaw Konowalsky, Hryhorij Korbiak, Mychailo Kot, Wolodymyr Lewskyj, Stefania Leheta, Stepan Mychailiw, Ananij Nykonchuk, Martyn Novakivsky, Wolodymyr Pytiak, Ewgen Repeta, Petro Rohatynskyj and Stepan Skypakewych.

KIEV BRANCH OF UKRAINIAN YOUTH ASSOCIATION OF AMERICA

In 1950, a group of young Ukrainians met in the Ukrainian National Temple on the west side of Detroit and formed a small section of the Ukrainian Youth Association of America, affiliated with the Pylyp Orlyk Branch in east Detroit. As their membership increased, by late 1951, they reorganized into a separate branch — the Kiev Branch of the Ukrainian Youth Organization of America.

Work in the new branch proceeded very rapidly with the formation of a theater group, folk dance ensemble and groups exploring Ukrainian folk arts. The theater group, in its first year, presented a play, "Bethlehem Night" and then a whole series of dramatic works and sketches, either in individual productions or as part of another Ukrainian event. The dance ensemble under the direction of Joanna von Draginda-Kulchesky, Olya Gachowska and Mychailo Terlecky won honors at a State Dance Exhibition.

By 1953, the Kiev Branch had organized several groups of children and teens who became active in the summer camp program here in the Detroit area and in those sponsored by other cities. Groups from all age levels began taking part in the local, regional, national and international conferences of the Ukrainian Youth Association. In 1954, an orchestra "Dnipro" was organized by the Branch members under the direction of Wolodymyr Wirstiuk and Dr. Bohdan Kushnir. Even though many of the musicians were just beginners, in a short time, the orchestra could boast a small repertoire which they were willing to play at many local Ukrainian community events and Association conferences in other cities. A small orchestra for mixed instruments was also formed under the direction of Lidia Soja.

As the younger groups of members grew older and proceeded to the

older levels of involvement, the activities of the organization also changed. In 1964, Jakiw Antypiw organized a mandolin orchestra and later a girls choir, which joined together under the name of "Echoes of Ukraine". Directed by Kyrylo Cependa, the group presented many individual concerts and in 1971 released a recording of Ukrainian folk songs. In 1972, the Central Executive Committee of the Ukrainian Youth Association honored the Kiev Branch for their multifaceted and dedicated work with the Ukrainian youth in the Detroit area.

The Kiev Branch of the Ukrainian Youth Association of America worked very closely with many community organizations: the Ukrainian churches in the area, "Ridna Shkola" (Heritage School) and the many groups within the Ukrainian Liberation Front. It also cooperated with the other youth organizations in the area in celebrating many commemorative events. It is a matter of some pride that many of the present Ukrainian community leaders have been at one time or still are members of the Ukrainian Youth Association of America.

The following is a listing of the chairmen of the Kiev Branch from its establishment to 1984, when due to dwindling membership and mass movement of younger Ukrainian families, the Kiev Branch joined the Pylyp Orlyk Branch in forming the present Wasyl Symonenko Branch which operates from the Ukrainian Cultural Center in Warren, Michigan. The chairmen of the Kiev Branch were Antin Horak, Ivan Washchuk, Hryjorij Korolyshyn, Lew Futala, Ewgen Wasylina, Ivan Terlecky, Fedir Tokarchuk, Lubomyr Klos, Dmytro Sulyma, Wasyl Babij, Mychailo Kalynych, Yuriy Wonsul, Myron Fedoriw, Vera Kucyj and Ewgen Terlecky. Wasyl Ohar was the chairman of the first group of members prior to formation of the Kiev Branch.

WASYL SYMONENKO BRANCH OF THE UKRAINIAN YOUTH ASSOCIATION OF AMERICA, IN WARREN

The Wasyl Symonenko Branch of the Ukrainian Youth Association of America, which resulted from the merger of the Pylyp Orlyk Branch and the Kiev Branch, started its organizational activities at the Ukrainian Cultural Center with regular weekly meetings for its younger group. Revitalization of the dance ensemble under the direction of Motria Fedirko drew an enthusiastic response from the membership. However, one of the most laudable achievements of the young executive committee has been the renewal of the summer camping program at the Kyjiw Estate. The teen program has also been revitalized and many of these members attend educational summer camps in other cities and participate in the Association excursions. Chairpersons of this Branch, since 1984, have been Kateryna Kizyma, Myron Fedoriw and Daria Fedoriw.

KYJIW ESTATE

In 1958, faced with the reluctance of the Dibrova Estate administration to allocate any land for summer camps for the two Detroit Branches of the Ukrainian Youth Association of America, the executive of these Branches decided to purchase their own camping facilities. A forty-five acre parcel of land with access to a small lake near Whitmore Lake was found and purchased.

In a very short time, due to the dedication and hard work of many members and other Ukrainians, the estate could boast several cottage-like buildings, a huge kitchen with a dining hall, a large open air stage with a dance platform and a chapel. Soon after, a large picnic complex was built with a kitchen, convenient wash rooms and access to the lake. Besides camping, Kyjiw Estate has been used for organizational picnics, regional and national competitions, conferences of the Ukrainian Youth Association of America and the Conference of Ukrainians of North America. The sports fields made Kyjiw Estate a convenient place for many sports competitions like the Sports Olympiad sponsored by the Ukrainian Sports Association of United States and Canada and soccer competition of the Association of Ukrainian Sports' Clubs of America, Western Region.

The following persons have served as president of the Kyjiw Estate executive: Ivan Terlecky, Hryhorij Korolyshyn, Hryhorij Harbar, Dmytro Iwasyszyn, Mykola Ciko, Oleksa Strychar, Iwan Fedoriw, Anton Kobylansky, Ivan Petryk, Petro Ficaj and Mychailo Terlecky.

(Source material for this summary was prepared by Ewhen Repeta and Hryhorij Drobny.)

MYKOLA MIKHNOWSKY
UKRAINIAN STUDENTS' SOCIETY
(TOVARYSTVO UKRAINSKOI STUDIUIUCHOI MOLODI
im. M. MIKHNOWSKOHO — TUSM)

The Mykola Mikhnowsky Ukrainian Students' Society embraces all Ukrainian students from grade twelve through graduation from college who believe in the principles set out by Mykola Mikhnowsky. Mykola Mikhnowsky was a politically active lawyer from Kharkiv, Ukraine, who at the turn of the century published a booklet, "Independent Ukraine", where he very clearly specified that the goal of every Ukrainian should be "one, single, indivisible, free, independent Ukraine from the Carpathians to the Caucasus". Students belonging to this Society believe that they must attempt to develop their own highest intellectual potential, disseminate correct information about Ukraine and its affairs and where possible to help in the realization of an independent Ukraine.

The first Mykola Mikhnowsky Ukrainian Students' Society was organized in Europe in 1949. It had great appeal to students, many of whom were in Europe as displaced persons. The popularity of the organization spread quickly and in 1952, a branch of the Society was organized in Toronto, Ontario, Canada and by 1955, there were active branches in New York, Chicago, Philadelphia, Cleveland and Detroit.

As membership in the organization was rather of short duration, it was difficult to develop any long term plan of action. Most of the activities of the Society were geared to participation in the many Ukrainian community commemorations and events, protest actions and organization of symposiums at the University dealing with Ukrainian topics where both students and guest lecturers (professors or professional people) could present their views. Often these symposiums were conducted in English so that faculty and students of the University could be invited to attend.

A young person, who during his college career had the opportunity to be a member of the Mykola Mikhnowsky Ukrainian Students' Society, was more than likely to become an active member of the Ukrainian community organizational network upon completion of his studies. He was also able to

be quite candid with his non-Ukrainian friends in explaining his Ukrainian heritage and correcting any misinformation that they might have about Ukraine and Ukrainians.

Current officers of the Mykola Mikhnowsky Ukrainian Students' Society in Detroit are Yuriy Fedorak, chairman, Daria Konopada, assistant chairperson, Natalia Melnyk, treasurer and Nadia Bluj, secretary.

(Source material for this summary was prepared by Yuriy Fedorak)

FRATERNAL ORGANIZATIONS

THE PROVIDENCE ASSOCIATION OF UKRAINIAN CATHOLICS IN AMERICA (*SOYUZ UKRAINCIV KATOLYKIV "PROVEDINNIA"*)

The Providence Association of Ukrainian Catholics in America, a fraternal benefit organization, was founded in 1912 by the first Ukrainian Catholic Bishop for the United States, Soter S. Ortynsky. It was the Bishop's fervent hope that all Ukrainian Catholics in the United States would join this organization and in this manner help combat the many divisive and disruptive campaigns aimed at Ukrainian Catholics in the United States at that time. The Providence Association was placed under the patronage of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary and under the protectorship of the contemporaneous Ukrainian Catholic Metropolitan in the United States.

According to the organizational By-Laws presented by the By-Law Committee chairman, Reverend Jeronim Barysh, in December of 1912, the Providence Association of Ukrainian Catholics in America has four primary objectives. The first objective is moral: to maintain and encourage religiosity and devotion to their Ukrainian Rite among the Ukrainian Catholics in the United States. The second is material: to assist its members in case of sickness and need and to support worthy religious and civic causes. The third is social/educational: to rejuvenate and strengthen national consciousness among Ukrainian people in the United States by publishing newspapers, books and magazines and promoting the formation of schools, libraries, social, civic and sports organizations. The fourth objective deals with the civic responsibility of Providence: to acquaint its members with the history, civics and constitutional law of the United States of America, thus allowing them to become knowledgeable and productive citizens of their new country.

Members and prospective members of Providence were expected to belong to a Ukrainian Catholic parish, pay their dues regularly and attend all the meetings of their branch of the organization. They were also expected to fulfill their religious duties by partaking of the Blessed Sacraments at least once a year. Parents were expected to send their children to Ukrainian

Catholic schools whenever possible and to make sure that their children received Ukrainian Catholic religious instructions in order to receive their first Holy Communion in a Ukrainian Catholic Church.

After receiving a charter from the State of Pennsylvania in 1914, Providence Home Office was moved from New York to Philadelphia, the seat of the Ukrainian Catholic Bishop in the United States. This move also had other advantages. It expanded the organizational network into new territories, bolstering its image because of the closer ties with the Ukrainian Catholic Exarchy and gave it greater control of the publication of "America", the daily Ukrainian Catholic newspaper which served as the organ of communication for Providence Association in the United States.

Providence Association of Ukrainian Catholics in America grew quickly, particularly after its move to Philadelphia and the 1915 decision to organize juvenile branches. That same year, Providence held their first general election to the Supreme Assembly by ballots cast in each branch. This was also the year that the first financial aid was sent to Ukraine. Members of the organization were also encouraged to send letters to President Wilson, the Austrian and Russian Embassies in Washington, D.C. and the Vatican protesting the cruel persecution of Archbishop Andrew Sheptytsky, OSBM, Ukrainian Catholic clergy and Ukrainian Catholic faithful. Providence was always in the forefront in the fight for religious and political autonomy for Ukraine and always attempted to work for the general good of all Ukrainians in the United States. It played an important role in the formation of the Ukrainian Congress Committee of America.

In 1926, when the State of Pennsylvania decreed that the rates charged by Providence were too low and should be raised, Providence, in order to comply, became an insurance organization as well as a fraternal benefit organization for all Ukrainian Catholics in the United States.

The first branch of Providence in the Detroit Metropolitan area was Branch #96 (The Brotherhood of St. Josaphat), organized in 1916 by Reverend Myron Sterniuk and Yakiv Polyvka. This Branch donated labor and funds toward helping the ill and the needy in the St. John the Baptist Ukrainian Catholic parish. Donations were given for the construction of the Mother House for the Basilian Sisters in Philadelphia and an annex in Detroit as well as for the construction of the Ukrainian National Temple. They also contributed to the funding of the Ukrainian Pavilion at the 1933 World's Fair in Chicago, Illinois, to the "Ridna Shkola" (Ukrainian school) in Ukraine and for the purchase of the first Ukrainian airplane, "Ukraina", for the Detroit area. At present, Alexander Zolkewsky is secretary of Branch #96.

Branch #162 of Providence Association (The Brotherhood of the Immaculate Conception of the Blessed Virgin Mary) was organized in Hamtramck, Michigan in August, 1924. The first president of Branch #162 was

Toma Huniovsky. Branch #162 donated a great deal of labor and funds toward the construction and growth of their parish, the parish grade school and high school and supported many Ukrainian religious, welfare and educational organizations in the United States and in Ukraine. Mychailo Hrechny is the current secretary of Branch #162.

Branch #211 (The Brotherhood of Metropolitan Andrey Sheptytsky) was organized in Detroit in 1951. Founding members of this Branch were Dr. Wolodymyr Chaws, Wolodymyr Hupaliwsky, Stefania Myhal, Alfred Kozak, Tadey Kramarchuk and Bohdan Petrina. This branch was active in all of the campaigns of the Providence Association and donated funds to many religious, welfare and cultural organizations in the Detroit area. At present Bohdan Kudryk is secretary of Branch #211.

Branch #26 (The Plast Brotherhood) was organized in 1952 and its first president was Jaroslaw Kryvyj. This Branch worked closely with and supported many parish organizations, the Detroit Branch of the Ukrainian Congress Committee of America, "Ridna Shkola" in Detroit and Plast, Ukrainian Youth organization. Currently, Myroslaw Pryjma is secretary of Branch #26.

Branch #41 (The Brotherhood of Kniaz Jaroslaw Mudryj) was also organized in 1952 and its membership consisted of the newly arrived Ukrainian immigrants. The first president of Branch #41 was the noted community leader, Michael Mozola. This Branch took part in all of the activities organized by the Providence Association and contributed funds and labor to many religious and welfare organizations. Zenon Brezden is the current secretary of Branch #41.

Branch #69 (The Brotherhood of St. Olha) of Providence Association was organized in 1953 in Dearborn, Michigan by Reverend Ivan Prokopowych, Dr. W. Prokopowycz, I. Prokopowycz, Andrew Kulchycky, B. Kulchycky, Stepania Prokopowycz and Maria Paclowsky. This Branch was instrumental in the development and construction of St. Michael's Ukrainian Catholic Church and parish and participated actively in the Ukrainian community in the Detroit area. Currently, Bohdan Kudryk is secretary of Branch #69.

Branch #200 (The Brotherhood of St. Volodymyr the Great) was organized in Detroit by Anna Bilovus, its first president. Branch #200 participated actively in all of the activities of the Providence Association and donated generously to many religious organizations. Bohdan Kudryk is the current secretary of Branch #200.

Branch #233 (The Brotherhood of Metropolitan Andrey) was organized in 1965 in Warren, Michigan and elected Wasyl Kolodchin as its first president. It has been actively supporting the many organizations of St. Josaphat's parish. Currently, Myroslaw Pryjma is secretary of Branch #233.

Branch #239 (The Brotherhood of the Metropolitan Andrey) was organized in 1973 in Dearborn Heights, Michigan. Its members are parishioners of

Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church in Dearborn Heights. Most of their work and funds have been devoted to the growth of their parish and its organizations. Caroline Zolkewsky is secretary of Branch #239.

Branch #70 of Providence Association was organized in Flint, Michigan some thirty years ago, drawing its members from St. Vladimir Ukrainian Catholic Church. This Branch has worked very closely with all of the parish organizations, the Ukrainian Congress Committee of America and others to maintain and strengthen the church membership in this small Ukrainian community. Branch #70 is a member of the Detroit Regional Council of Providence Association. Mychailo Makohin is secretary of Branch #70.

Branch #187 (The Sisterhood of St. Ann) of Providence Association existed in Muskegon Heights, Michigan from the late 1920's to 1970. It had been organized by Reverend Wasyl Jaremak who served as its secretary.

The Detroit Regional Council of Providence Association coordinates the organizational activities of all of the branches in this region and aids them in their organizational tasks. Bohdan Kudryk is the president of the Council and Andrew Kulchycky serves as secretary.

(Source material for this summary was prepared by B. Kudryk and P. Rohatynskyj.)

REGIONAL COUNCIL OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION IN DETROIT

(UKRAINSKYJ NARODNYJ SOYUZ)

Ukrainian National Association, a fraternal insurance association was organized in Shamokin, Pennsylvania on February 22, 1894. As with most fraternal insurance organizations, the Ukrainian National Association (UNA) united diverse groups of Ukrainian-Americans into one organization, lent financial support to various Ukrainian enterprises both in the United States and in Europe while also providing insurance benefits for its members. For many years, a branch of the UNA was a prerequisite to having a priest assigned to the particular area church. Over the years, UNA has developed into one of the largest non-sectarian Ukrainian organizations in the United States. Its operations have expanded to include other forms of insurance, making loans, arranging mortgages, awarding scholarships, publishing "Svoboda", a daily Ukrainian language newspaper and the "Ukrainian Weekly", the English language supplement (since 1935). UNA also publishes the monthly children's magazine, "Veselka" (the Rainbow), the annual "Almanac" and a variety of books and other publications.

UNA owns and operates a summer resort in the Catskill Mountains in New York State, called "Soyuzivika", where Ukrainian cultural programs are available to children of UNA members and where many sporting events and tournaments are held. UNA has been a generous contributor to the many Ukrainian-American educational projects, was one of the co-founders of the Ukrainian Congress Committee of America and the United Ukrainian Relief Committee which helped Ukrainian displaced persons in Western Europe after the Second World War. It helped with the Shevchenko Monument project and with the organization of the First World Congress of Free Ukrainians.

The first branch of Ukrainian National Association was organized in Detroit in 1907. Soon, other branches organized on both sides of Detroit. Very often these organizations functioned independently, at times competing against one another. In the late 1930's, four branches of UNA (Branch #75, #175, #183 and #292) on the west side of Detroit joined together to build the impressive Ukrainian National Temple on Martin Street near Michigan

Avenue. This grand building, completed in 1937, served as headquarters of the four branches and also provided facilities for many Ukrainian organizations. The auditorium and hall were used for many Ukrainian celebrations and commemorative concerts. In 1985, when many Ukrainian families had moved out of the area, the building was sold and the profit from the sale was donated to St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church.

In the 1940's, a Central Committee of the UNA Branches in Detroit was organized to coordinate the work of the seven branches. In 1948, when the new wave of Ukrainian immigrants began to arrive from Europe, new branches of UNA were organized and the need for a more effective coordinating body for these branches became imperative.

The Regional Council of Ukrainian National Association in Detroit, Michigan was organized in the fall of 1961. It coordinated the work not only of the ten Detroit branches but also the branches in Windsor, Amherstburg, and Leamington, Ontario, Canada and the Toledo and Rossford, Ohio branches as well. Wasyl Terlecky was elected first president of the Council. In 1962, Wolodymyr Didyk was elected president and included in the executive committee were Wasyl Papiz and Wolodymyr Hirniak. The new executive revived the custom of holding the so called "Association Days" when guest speakers and entertainment were provided to inform the Ukrainian public of the benefits of being a member of UNA. The seventieth anniversary of the organization and the newspaper "Svoboda" were celebrated with a special program and concert.

In 1965, Jaroslaw Baziuk was elected president of the Regional Council of UNA and organizing efforts were intensified. Special courses were started for the UNA organizers and they were provided with a variety of literature to interest prospective members. In 1966, Dr. Denys Kwitkowsky was elected president. Besides continuing the intensified campaign to organize new members, the Council cooperated with the Ukrainian Congress Committee of America, Detroit Branch, to present a commemorative concert in honor of Ivan Franko, a noted Ukrainian poet, author and scholar. Proceeds from the concert were used to provide scholarships for Ukrainian university students.

During the presidency of Wolodymyr Boyd-Boryskewych, the "Diamond Jubilee" of UNA was celebrated with an evening of entertainment which included readings by two Ukrainian authors-satirists: Ivan Kernycky and Mykola Ponedilok and featured "Echoes of Ukraine", the dance ensemble directed by Joanna von Draginda-Kulchesky. In 1969, during the presidency of Ivan Washchuk (now a Ukrainian Catholic priest serving in Canada), "Anna Jaroslawna", the Ukrainian grand opera by Antin Rudnytsky with libretto by Leonid Poltava was presented in Ford Auditorium in downtown Detroit.

In the following years, during the presidency of Andrij Trysh, the organizational campaign of the UNA intensified and "Association Days" were held

on the Ukrainian estate "Dibrova", Ukrainian Youth Association of America estate, "Kyjiw" and the "Ukrainian Village" in Amherstburg, Ontario, Canada. During the presidency of Roman Tatarsky, the ninetieth anniversary of the Association was celebrated in the Ukrainian Cultural Center. Also during his presidency several concerts by visiting Ukrainian groups from outside the United States were presented in Detroit. Thus, on September 28, 1985, the concert of the Australian-Ukrainian chorus "Chaika" and "Veselka" dance troupe was presented. On October 4, 1986, the Ukrainian choir from Poland, "Zurawli", entertained Ukrainian-Americans of Detroit and on October 2, 1987, the mixed choir "Lemkowyna" presented their program for Detroit audiences. Instrumental in making sure that all of these concerts ran smoothly were Irena Pryjma and Wolodymyr Dyhdalo.

The Thirty-first National Convention of the UNA was held in May, 1986, at the Hyatt-Regency Hotel in Dearborn, Michigan. Fifty-five members of UNA from the Detroit area worked on the Convention Committee to make this convention a resounding success.

In 1987, many UNA members and officers took part in preparations for the celebration of the Millennium of Christianity in Ukraine. The following members were elected to the executive of the Metropolitan Detroit Millennium Council: Roman Lazarchuk, Zenon Wasylkewych, Roma Dyhdalo, Stephan M. Wichar Sr. and Wasyl Papiz.

The following members of UNA should be acknowledged for their dedication and contributions to the growth of the organization and their service to their community: Dr. A.T. Kibzey, Wolodymyr Didyk, Ivan Ivanchuk, Teodor Mychalchak, Ivan Washchuk, Ewhen Repeta, Roman Kuropas, Mychailo Babij, Matwij Boryskewych, Petro Fedyk, Ivan Zablockyj, Olha Marushchak, Stefania Fedyk, Atanas Slusarchuk, Pero Zaluha, Dr. O. Serafyn, Y. Postolowsky, D. Koshylyowsky, Hryhorij Korbiak, Jaroslaw Baziuk, Roman Tatarsky and the UNA members working with the Metropolitan Detroit Millennium Council.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION DETROIT AREA BRANCHES (UKRAINSKYJ NARODNYJ SOYUZ)

The first branch of the Ukrainian National Association (UNA) was organized in Detroit on October 20, 1907. It was organized primarily to make the Ukrainian community in Detroit eligible to have a Ukrainian Catholic priest assigned to their newly built church. On November 14, 1907, the Brotherhood of St. Michael was officially registered as Branch #175 of the Ukrainian National Association. Mykola Pohlod was elected president, Hnat Orishchak, vice-president, Andrij Wowk, secretary, Petro Kuchma, assistant secretary, Mychailo Svitlycky, treasurer and Dmytro Padovec, assistant treasurer. Following some misunderstandings, a Ukrainian Catholic priest, Father Emanuel Krasicky, was assigned to St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church in Detroit in the spring of 1908.

Branch #175 was an active branch not only in their continuing efforts to enroll new members but also because of their involvement in community affairs. This branch was one of four that initiated the building of the Ukrainian National Temple that served as the cultural center for the Ukrainian community of western Detroit until its sale in 1985. Members of this branch were active participants in their church and civic organizations. Past presidents of the branch were Roman Lazarchuk, Joseph Postolowsky, Ivan Bratus, Ivan Ivanchuk and Jaroslaw Warywoda. Current officers of Branch #175 are Wasyl Papiz, president, Jaroslaw Baziuk, financial secretary and Petro Semegen, secretary.

Branch #292 of the Ukrainian National Association, called the Brotherhood of St. John the Baptist, was organized on the west side of Detroit on November 13, 1910 by Father Mychailo Lukawsky. The branch was organized by people who wanted to reorganize the parish of St. John the Baptist and to build a new church. This was not accomplished until 1917. Branch #292 was one of four branches of UNA who were the owners of the Ukrainian National Temple on the west side of Detroit.

Members of Branch #292 were active in the Ukrainian community and numbered among them were many prominent leaders: Dr. A. Kibzey, Wolodymyr Didyk, Ivan Washchuk, Mychailo Kalynych, Philip Sotnyk, Mykola

Ciko and Ivan Terlecky. The first executive of the branch included Ivan Salahub, president, Father M. Lukawsky, secretary and Andrij Kozycky, treasurer. The current president is Yuriy Rub and Stefania Fedyk is the secretary.

Branch #146, the Society of Ivan Franko, was organized by members of the Ukrainian Catholic Church of the Immaculate Conception on Grayling in Hamtramck in July, 1911. The first executive board included Illko Boyko, president, Wasyl Nychay, vice-president, Stefan Malchyk, secretary, M. Tryhuk, secretarial assistant and S. Tryhuk, treasurer.

Besides their UNA activities, the members have always participated actively in the Ukrainian community. They were instrumental in the construction of the Ukrainian National Home and distributed very generous donations to many of the social welfare organizations within the Ukrainian-American community. Support was also given to many organizations in Ukraine during the war years. Current officers of Branch #146 of the Ukrainian National Association are Ewhen Repeta, president and Hryhorij Korbiak, secretary.

Branch #75, the Society of Zaporozka Sich, was organized on August 6, 1916 on the west side of Detroit. Elected to the first executive were M. Prys-tash, president, Wasyl Chornij, secretary and Dmytro Sobashka, treasurer.

In previous years, the branch was active in many civic and social organizations and was one of the founding members of the Ukrainian National Temple. In recent years, the members have been active in the Ukrainian Congress Committee of America, the Regional Council of the Ukrainian National Association, Detroit Area and the Ukrainian Cultural Center. Current president is Petro Rohatynskyj and Bohdan Wereszczynsky is secretary.

Branch #94, the Society of Markian Shashkewych, of the Ukrainian National Association was organized through the efforts of Sylvester Hrywnak and Onyfrij Hrynowsky on the east side of Detroit on December 31, 1916. Elected to the first executive were Yuriy Hulyk, president, Petro Turjansky, secretary and Oleksa Kupij, treasurer. This became one of the largest branches in the region and in 1960, its membership totalled over one thousand members.

This branch was especially active in the social and cultural affairs of the Ukrainian community. It supported a drama club, an orchestra and choir. Every year they would present several concerts and entertainments, donating most of their profits to the social-educational institutions in the Ukrainian community in Detroit and in Ukraine. Currently, Branch #94 is supporting many projects in the Ukrainian schools in Detroit and has been a generous supporter of the Ukrainian Studies Center at Harvard University.

Many of the members of Branch #94 have been noted leaders in the Detroit Ukrainian-American community. They include Joseph Morozowsky, Wolodymyr Krushelnycky, Ivan Zablocky, the Boryskewych family, Andrij

Patra, Mychailo Babij, T. Sudomir, Roma Dyhdalo and Stefan Bilyj. The current chairman is Mykola Konchak and R. Tatarsky is secretary.

Branch #20, Zhoda Society, of the Ukrainian National Association was organized with mutual aid as their goal, at a meeting on July 21, 1918 in the presence of sixty-one potential members. Father Balih was the organizer of the branch and Jakiw Boyko was elected president, Tymko Hunjowsky, secretary and Danylo Rubacha, treasurer. Current officers are Pawlo Byc, president and Roman Kuropas, financial secretary.

Members of Branch #20 worked very closely with the local branch of the Organization for the Rebirth of Ukraine which brought both organizations many financial benefits. Branch #20 has donated much of their earnings for scholarships and to Ukrainian welfare organizations in Ukraine. The branch has many civic-minded individuals who have been active and generous participants in many undertakings of the Ukrainian community. They include the former and current officers, Jaroslaw Duzyj and Ihor Iwanycky.

Branch #183, the Society of Hetman Ivan Mazepa, was organized in West Detroit in 1937 by Ivan Ivanchuk and Wolodymyr Didyk following the formation of the League of Ukrainian Youth of North America. This was the Young Adult Branch of Ukrainian National Association which worked very closely throughout the years with the League of Ukrainian Youth. They were particularly active in St. John the Baptist Ukrainian Catholic parish as leaders of the many parish organizations.

Members of this branch, Jaroslaw Buliak, D. Koshylyowsky and Mykola Diakun were active in the Regional Council of the Ukrainian National Association and other civic and educational Ukrainian organizations. This branch was one of the sponsors of the Ukrainian National Temple and was often instrumental in organizing the many different activities that took place there.

The current officers of Branch #183 include Ivan Chukhrak, president and Petro Zaluha, secretary.

Branch #174, the Plast Branch, was organized in May, 1960 with the added goal, besides their UNA charter duties, to help Ukrainian youth in the ranks of the Ukrainian scouting organization, Plast, Inc.. The first executive of the Branch included Bohdan Petrina, president, Atanas Slusarchuk, financial secretary and Bohdan Ukhach, treasurer. The members of this branch have always been very active in UNA affairs, organizing courses for secretaries of branches, bringing in new members and serving in different capacities on the Regional Council. They always donated both funds and work to the Plast organization and other worthy causes in the Ukrainian community in and outside Detroit. Together with the past and current executive, Z. Wasylkewych, president and A. Slusarchuk, secretary, the following deserve special mention: Stefan Zubal, Nadia Litynsky and Irena Pryjma.

Branch #82, the St. Mary the Protectress Branch of UNA was organized by the members of St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral when they were moving to their new church in Southfield. At one time, they were considering a mortgage for their church from UNA, but the Building Committee managed to find financing among the parishioners to complete the building. The Branch has been steadily increasing in membership and can serve as an example for others. The first executive included Mykola Samokyshyn, president, Nadia Romanchuk, vice-president, Olha Marushchak, financial secretary and Ivan Murha, secretary.

Many members of Branch #82 are active in the UNA organizational hierarchy and participate in almost every phase of Ukrainian organizational life in the Detroit area. Some of the more prominent younger members include Olha Liskiwsy, Andrij Smyk and Dr. Yuriy Rozhin. The current executive includes Valentyn Kovalsky, president and Olha Marushchak, financial secretary.

Branch #110, Branch of the Ukrainian Sports Club "Chernyk", was organized by Ewgen Repeta and Petro Halnyj in January, 1971. In addition to their UNA activities, the Branch has been an active supporter of all of the "Chernyk" activities, helping with the organization of the different tournaments and competitions. Elected for the current term as president is Roman Maziak, Mychailo Shumylo is the vice-president and Ihor Tohan is the treasurer.

Branch #102 was organized in Jackson, Michigan in 1936 by W. Rohach and Ivan Sherson who came from Nebraska. The first president of the Branch was W. Rohach and after his death, Andrij Zakala was elected president, a post he holds to the present time. As this small community of Ukrainians never managed to organize a Ukrainian parish, many of their children have lost a strong national identity and have become assimilated into the American society.

Branch #303, Hetman Ivan Mazepa Society, was organized in Flint, Michigan on November 11, 1960 by UNA organizer, Ivan Skochelas. Elected to the first executive were Ivan Lewandowsky, president, Osyp Mashchak, secretary and Alexander Diakunyk, treasurer. In addition to their UNA organizational activities, Branch #303 has worked together with parish and civic organizations to collect funds for such projects as the Monument of Taras Shevchenko in Washington, D.C., the Ukrainian Studies Center in Harvard University, Ukrainian Congress Committee of America and others. The current executive includes Stephan Skrypnyk, president, Wasyl Leshchuk, secretary and Stephan Stefaniw, treasurer.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

UKRAINIAN NATIONAL AID ASSOCIATION OF AMERICA, BRANCHES IN MICHIGAN

(UKRAINSKA NARODNA POMICH)

The Ukrainian National Aid Association of America, a fraternal insurance association was organized in 1914 in McKees Rocks, a suburb of Pittsburg, Pennsylvania. Originally called National Aid, the name was changed to Ukrainian National Aid Association of America and the headquarters were moved, first to Pittsburg in 1921 and then in 1982, to a new building in Chicago, Illinois.

The charter of the organization permits Ukrainian National Aid to provide life insurance, old age benefits, disability benefits, and medical benefits in case of illness for its members. It stresses education and enlightenment, the fulfillment of one's civic and social duties as a conscientious American citizen of Ukrainian descent, and the obligation to support Ukraine and its struggle for freedom, both morally and materially.

From its beginning, the Ukrainian National Aid Association of America (UNAAA) has been interested not only in the insurance aspect of its function, but also in the national, political and cultural growth and development of its membership. UNAAA was one of the founding members of the Ukrainian Congress Committee of America in 1940, remaining an active and contributing member to the present time.

Branch #128 of UNAAA, organized in Detroit in 1926 by Danylo Strilecky, is probably the oldest branch of UNAAA in Michigan. In 1929, Danylo Strilecky was elected chairman and W. Ambroziak, secretary. Under their guidance the Branch became very active in the Ukrainian community, presenting plays, giving concerts, organizing aid to ill and impoverished members and donating funds to many Ukrainian-American organizations and many organizations in Ukraine. Andrij and Ewen Malanyn were prominent members of the executive during the next thirty years. In the sixties, the UNAAA attracted many members from the newer immigration. Philip Sotnyk was elected chairman, a post he has held till the present time and Lubomyr Klos was secretary till 1977, when Olha Klos was elected secretary. Promi-

ment members of Branch #128 executive have included Lew Futala, Ivan Terlecky, Petro Kucyj, Dmytro Sulyma, Wasyl Babij and Teodor Lewyckyj.

Branch #162 of UNAAA was organized in Detroit in 1934 by Anna Sirko and Sophia Holub. Although numbering only sixteen members at the start, the Branch soon grew to include many families and was very active in the post-war period, collecting both funds and clothing for Ukrainians in the displaced persons camps in Europe and in sponsoring many of them to Detroit. The Branch was active in many of the Ukrainian community events and commemorative concerts, often sponsoring and organizing them. The following persons have been active in the executive of Branch #162: Pawlo Kochubej, Julia Kaminsky, Sophia Holub, Maria Iwasiuk and Paulina Krupa.

Branch #41 of the Ukrainian National Aid Association of America was organized in Warren, Michigan by Osyp Bayko in 1955. Included in the first executive committee were A. Kobylansky, M. Loss, E. Repeta, M. Siryj, I. Kovalenko, D. Trush and O. Bayko. This Branch grew quickly and became very active in the Ukrainian community, its members often being in the executive of other community organizations. Since 1955, the Branch has participated in the Ukrainian Congress Committee of America, Southeastern Michigan Branch and has always sent its delegates to the organizational conventions. Currently, Anton Kobylansky is chairman and Pawlo Tkach is the financial secretary. Other members, who over the years have been active in the executive include: Jaroslaw Stetkewych, Michael Duzyj, Mykola Woskres, Marian Zablocky, Alexander Diakunyk and Halyna Trush.

Branch #39 of UNAAA was organized in Detroit in 1962 by Mychailo Berezowsky, who became the first financial secretary of the Branch while Ewgen Kryzhaniwsky was elected the first chairman. All of the members of this Branch are dedicated participants in the Ukrainian organizations of Detroit. Currently, the executive includes Martyn Novakivsky, chairman, Ivan Car, vice-chairman, Petro Demchuk, secretary, Mychailo Los, financial secretary and members Petro Pytiak and Wolodymyr Jakemowych. The Auditing committee includes chairman Wasyl Babij and members Ewgen Kryzhaniwsky and Wolodymyr Skulsky.

Branch #194 of the Ukrainian National Aid Association of America was organized in Flint, Michigan by the National Organizing Chairman, Ananij Nikonchuk and a Flint resident, Ivan Pywowarchuk. The Branch grew slowly, attracting many new members from among the most active members of the Ukrainian community in Flint. Currently, Mychailo Pylypiw is chairman of Branch #194, S. Sagash is secretary and Ivan Pywowarchuk is the financial secretary.

Branch #195 of UNAAA was organized in Warren, Michigan by Ananij Nikonchuk in 1969 with the help of the financial secretary of Branch #41, Alexander Diakunyk. The first financial secretary of the Branch was Ivan Butryj. This Branch grew quickly and through the efforts of its financial

secretary won many awards for highest new membership both in the district and in the nation. Currently, the executive committee of the Branch #195 includes Jaroslaw Stetkewych, chairman, Wolodymyr Kushnir, vice chairman, Mychailo Siryj, secretary, Ivan Butryj, financial secretary and members Petro Pytiak and Petro Shnuriwskyj. Auditing committee members are Mykola Leheta and Jaroslaw Kushnir.

Branch #215 of the Ukrainian National Aid Association was organized in Southfield, Michigan by the President of the National Organization, Wolodymyr Mazur and the National Organizer, Ananij Nikonchuk in 1973. The members were primarily parishioners of St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral in Southfield, Michigan. The first executive included Ivan Kovalenko, chairman, Mykola Petrusha, vice-chairman, Wasyl Syrowatka, financial secretary and OIha Warenchuk, secretary. The executive board has not changed over the years and Branch #215 continues to grow in membership.

REGIONAL COUNCIL OF UNAAA FOR THE STATE OF MICHIGAN (DETROIT DISTRICT)

The Regional Council of UNAAA for the State of Michigan was organized in 1960 when such Regional Councils were being organized in all of the greater centers of the United States and Canada. The first president of the Michigan Regional Council was Osyp Bayko, Anton Kobylansky was elected secretary and Alexander Diakunyk, financial secretary. Over the years, the following persons have held the post of president of the Regional Council of UNAAA for the State of Michigan: Anton Kobylansky, Mychailo Berezowsky and Martyn Novakivsky. It was with the help of the UNAAA mortgage that the Ukrainian Youth Association of America was able to purchase their first headquarters, "Orlyk", in Detroit and their estate, "Kyjiw", near Whitmore Lake, which has served the Ukrainian-American community of the Detroit area all these years.

The Regional Council has been very active in Ukrainian community events and activities. It has also organized the celebration of the fiftieth and sixtieth anniversaries of UNAAA in Detroit and hosted the Sixteenth (1965) and the Twenty-first (1986) Conventions of the Ukrainian National Aid Association of America. Members of the Detroit area Branches who have been elected to posts in the National Executive of UNAAA have included: Sonia Bayko, Mychailo Berezowsky, Lubomyr Klos, Ivan Butryj and Anton Kobylansky.

To keep all of the members of the Ukrainian National Aid Association of America aware of what is happening in the organization, the National Executive publishes a quarterly magazine-newsletter "Ukrainske Narodne Slovo — Ukrainian National Word".

(Source material for this summary was prepared by Anton Kobylansky.)

UKRAINIAN FRATERNAL ORGANIZATION

The Ukrainian Fraternal Association began in the coal-mining town of Scranton, Pennsylvania in 1910 to meet the needs of the many miners and laborers who worked for very low wages in very high risk jobs without any basic life or accident insurance. By 1911, at its first convention, the Ruthenian National Union, as it was called at the time, already had a membership of 1,798 organized in thirty-four chapters. Membership in the organization was open to Ukrainians, Russians and other Slavic people without any restrictions as to their religious or political affiliations. The Ruthenian National Union grew quickly and even spread to Canadian districts where many Ukrainians were settling at that time.

In a general referendum held in 1918, the name of the organization was changed to the Ukrainian Workingmen's Association. The Association continued to grow and began to provide for its members many additional benefits. It published a weekly newspaper, "Narodnya Volya", later with an English supplement, provided a Student Aid Fund, held summer camps for children on their estate, Verkhovyna, in New York State, organized summer cultural courses and sponsored many sporting events for both adults and children. The Association, like the other Ukrainian fraternal organizations in the United States, supported many Ukrainian community projects while also allocating funds for many charitable and cultural needs of Ukrainians in Ukraine.

In 1918, two chapters of the Association were organized in the Detroit area, one in Detroit and one in Hamtramck. These early chapters filled many needs for their immigrant members in addition to insurance security. Many chapters provided recreational, athletic and educational activities for adults and children, organized literacy classes and provided reading rooms. Following the Second World War, the importance of the Ukrainian Workingmen's Association chapters in the lives of its members began to decline. The proliferation of the automobile and television further reduced the value of the chapter social activities and reading rooms in the lives of the younger members.

National Convention of UWA Scranton, PA, 1958. From left to right: Mame Popil, Helen Pronko, Nancy Williams and her daughters, Governor Williams and son, Katherine Baran, Tillie Dowhan, and Nadia Wichar.

UWA Detroit Delegation to the XIVth Quadrennial Convention of the Ukrainian Workingmen's Association in June of 1958 held in Scranton, Pennsylvania. The group picture includes Governor G. Mennen "Soapy" Williams. From left to right: Wasyl Lazechko, Mykyta Kowalchuk, Peter Moldawec, Thomas Chrustawka, Stephen M. Wichar, Governor Williams, William Dowhan, (Name Unknown), Wasyl Nyrchak, Mike Guzylak, and Dr. Wolodymyr Lysij.

In 1957, all chapters of the Ukrainian Workingmen's Association (UWA) in the Detroit area joined together to form the Michigan UWA Allied Council with Stephen M. Wichar Sr. as its first president. The goal of this new organization was to consolidate and coordinate the efforts of all the chapters in attracting and keeping the younger members involved. In the spring of that year, a two day seminar was organized by the Council which featured a variety of noted speakers on many topics of interest for the Ukrainian community. The seminar, the first of its kind in Detroit, was a great success and soon other UWA centers began to form area councils.

The Fourteenth Quadrennial Convention of the Ukrainian Workingmen's Association held in June, 1958, in Scranton, Pennsylvania, showcased the organizational talents of the members of the Michigan UWA Allied Council and the respect which they commanded in the American community. William Dowhan, first vice-president of the national UWA, and his Michigan colleagues invited Michigan's Governor G. Mennen "Soapy" Williams and his family to attend this UWA convention and to address the assembly. It was the first time in the history of UWA that an American politician of Governor Williams' stature appeared before the convention delegates. Also during this convention, a Scholarship Commission was established with Stephan M. Wichar Sr. as general secretary. This Commission eventually financed and administered the Ivan Franko Scholarship Foundation, the source of competitive higher education scholarships for UWA members.

The Detroit chapters of UWA in cooperation with the Michigan UWA Allied Council continued to present and celebrate different organizational anniversaries while also sponsoring many fund raisers for the Ivan Franko Scholarship Fund. These celebrations were often attended by the National President of the UWA, Anthony Batiuk, or his representatives. In 1964, together with the Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor and the Detroit District Council of the Ukrainian National Association, the Michigan UWA Allied Council sponsored a "Concert of Ukrainian Song and Dance" as a tribute to the famous Ukrainian poet and artist, Taras Shevchenko. Over twenty-five hundred persons attended this concert in Ford Auditorium in downtown Detroit.

Another innovation which was initiated by the Michigan UWA Allied Council and its energetic president was the start of the Annual Ukrainian Youth Festival which began as a celebration of America's Bicentennial. The Ukrainian Bicentennial Youth Festival held in Glen Spey, New York was a great success with over fifteen thousand persons attending the three day celebration. Since then these festivals have become annual events.

During the Nineteenth Quadrennial Convention in June, 1978, the name of the Ukrainian Workingmen's Association was changed by delegate vote

to the Ukrainian Fraternal Association. Many of the original members have died and their places have not been filled by the younger generations. Of the thirteen chapters in the Michigan UWA Allied Council, only four are still active. Hopefully, this Millennium Year will provide the necessary impetus for the regeneration of the organizational activities of the Ukrainian Fraternal Association. Currently Olha Karpenko is the president of the Detroit District Council of the Ukrainian Fraternal Association, Oksana Serediuk is chairman of Chapter #46, Steven Nazarek of Chapter #270, Viktor Harkuscha of Chapter #272 and Ihor Korol chairs Chapter #315.

(Source material for this summary was prepared by Stephen M. Wichar, Sr.)

WOMEN'S ORGANIZATIONS

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA IN DETROIT

"Soyuz Ukrainok" (Union of Ukrainian Women) was officially established in Western Ukraine in 1917, incorporating the "Zhinocha Hromada" (Women's Society) and other women's organizations that began their work among Ukrainian women as early as the 1880's. The aims of this organization were to improve the standards of education and living of Ukrainian women and to mobilize them to actively participate in these changes. The first chapters of "Soyuz Ukrainok" were organized in the United States in 1925. In Detroit, a "Zhinocha Hromada" was formed in 1929, following the visit of an activist in the Ukrainian women's movement, Ukrainian senator, Olena Kisilevska. This organization eventually became Branch #16 of the Ukrainian National Women's League of America (UNWLA).

By 1935, there were several Branches of UNWLA in the Detroit area and a Central Committee of UNWLA was formed with Anna Stecko, president and Maria Boyko, secretary. However, at the request of Central Executive, the name was changed to Auxiliary Council of UNWLA in Detroit, with Anna Hanysh, president and Sophia Holub, secretary. In 1955, the name was changed again to Regional Council of UNWLA, serving the Detroit area as an intermediary body between the Central Executive of UNWLA in New York and the Branches in Detroit.

The aims of UNWLA were many. Besides providing the opportunity for social contacts for its members, the branches were involved in social welfare, political, cultural and organizational activities while participating in many Ukrainian community events. Prior to 1950, most of the money raised by the branches was channelled toward helping different institutions in Ukraine and in the Ukrainian community in the United States. Funds were sent for the hospital in Lviv, the Ukrainian schools in Western Ukraine, aid to orphans, widows, invalids, victims of natural disasters and Ukrainian political prisoners. In Detroit, the Branches were active in establishing the Ukrainian parishes, the Ukrainian Catholic Grade School and High School and the purchase of the Ukrainian Catholic Estate in Drayton Plains, Michigan. During the war, they were involved with the American Red Cross, the United Ukrainian American Relief Committee and "Mother and Child"

organization to aid Ukrainian war widows and their children. They also donated funds for the building of the Ukrainian orphanage and Girls' School in Philadelphia and the Ukrainian Catholic Seminary in Stamford, Connecticut.

Among the political activities of the Detroit Branches of UNWLA was the massive demonstration against the so called "Pacification Policy" carried out by the Polish government against Ukrainian leaders and activists in 1930. In order to prevent Ukrainians from participating in the election or fielding any candidates, the Polish government started a campaign of terror, beatings and imprisonment of Ukrainian activists and the burning and destruction of many Ukrainian schools and reading rooms, claiming this was a means of pacifying an unruly population. The Branches of UNWLA also demonstrated against the Soviet created famine in Eastern Ukraine in 1932-1933. But, since the sentiments in the United States at the time were very pro-communist the demonstration had little influence on the American public. Following the war, they launched a massive campaign to prevent the forced repatriation of Ukrainian displaced persons to Soviet Ukraine.

During the 1930's, Sister Sevaryna, OSBM, toured the United States with Ukrainian cultural exhibitions. The members of several Detroit Branches were so charmed by Ukrainian folk costumes from the different regions that they decided to organize their own collection which has been exhibited in many cities including the Chicago World's Fair in 1933, more recently in the Detroit International Institute and other museums. Each Branch has, throughout the years, presented many programs, teach-ins, concerts and celebrations of the different Ukrainian holidays and historical anniversaries which helped to educate the younger members in the many Ukrainian folk arts, traditions and customs.

Finally in 1948, after many previous attempts were prevented by the Second World War, all Ukrainian women's organizations joined together in the World Federation of Ukrainian Women's Organizations. Iryna Kozachenko and Anastasia Volker were the Detroit Region UNWLA representatives at this historic meeting.

In the 1950's, many new members joined the Branches of UNWLA in Detroit. These were women of the "new immigration", very aware of their national identity and experienced in working within Ukrainian women's organizations. The activities of the Branches increased and became more varied. In 1953, when the Tenth UNWLA Convention was held in Detroit, several of the new immigrant members were elected to both the Central and Regional Executives of UNWLA.

The Regional Council of the UNWLA has worked closely with the International Institute and purchased a showcase within the Institute's "Hall of Nations", which they decorated with two authentic Ukrainian costumes from the Poltava Region. In 1951, under the auspices of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations, in celebration of the seventieth

anniversary of the Ukrainian Women's Movement, a book, edited by L. Burachynsky, was published which detailed the history of the Ukrainian Women's Organizations in Detroit. To commemorate the 250th Anniversary of the City of Detroit, the Regional Council published a book, "The Living Picture", which detailed the contributions of the UNWLA members to the cultural growth of Detroit.

By the 1960's, there were three categories of members in UNWLA Branches in the Detroit Region: pioneers, newcomers and American-born. Each group had their Branches and proceeded to work in them according to their ability. This was most useful as the different groups complemented each other and the work of UNWLA became more multi-faceted. Working through the different committees within each Branch and through the Regional Council Committees, different aspects of organizational activities could be addressed. During this period, Lidia Kolodchin was very active as chairperson of the organizational committee. She organized a series of teach-ins for new members of the different Branches, established the annual "Week of UNWLA Members" which focused on the accomplishments of the different Branches and initiated vigorous campaigns to enlist new members.

The educational committees of the UNWLA Branches in Detroit were quite busy. Many organized pre-schools in their part of town, and the Regional Council decided to hold seminars, lectures and teach-ins on the subject of pre-schools for those members who had no formal training in this area. In 1970, an "Interregional Conference on the Problems of Children and Teenagers" was held in Detroit. Attended by UNWLA members from Chicago, Cleveland and Detroit, it focused on the many aspects of educating and nurturing bilingual and bicultural children and teens. Many members from the Detroit Region, as well as experts from other communities, were involved in the presentation of lectures and demonstrations.

Another project of the educational committee, chaired by Iryna Lonchyna, was the production of a cassette of Ukrainian children's songs and stories by Sister M. Myronia, OSBM, and Kateryna Krywycky. In 1979, during "The Year of the Child", the Detroit Region UNWLA organized an "Exhibition of Young Talents", which included different art works and writings of the students of UNWLA pre-schools and the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Grade School and High School. This exhibition was subsequently repeated in the Detroit International Institute.

The UNWLA members participated and sponsored many other exhibitions. "Treasures of Ukraine" at the International Institute and "Image of Ukraine" held in the Shelby Hotel with an extensive program featuring many scholarly guest speakers were organized by members of the UNWLA. They also participated in the community exhibition organized by Dr. Mary V. Beck, "Eggstravaganza" at the Whittier Towers in Detroit, which commemorated the Bicentennial of United States of America and featured three halls full of examples of Ukrainian folk art.

In the seventies, the focus of the social welfare committees was shifted toward aiding Ukrainian students and theological seminarians in South America (primarily Brazil). This led to the formation of a Scholarship Fund which is being supported not only by UNWLA members but by the whole Ukrainian community in the United States. Probably, the most acute problem addressed by this committee was the problem of aging. In 1983, an "Interregional Conference on Aging" was held in Detroit which dealt with the many aspects of aging and the means of dealing with the many problems associated with aging. The Detroit Region had been collecting funds for a Senior Citizens' Home since 1956 and had already purchased a parcel of land for this building but was unable to afford the construction. Finally in 1984, with federal funding, and under the guidance of a community representative Board of Directors the "Ukrainian Village" was completed. The UNWLA in Detroit was reimbursed for the purchase of the land and together with other funds, they were able to acquire a small shopping center in Warren, consisting of three stores, two of which they rented and the third was converted to an organizational house (headquarters) of UNWLA of Detroit. The ribbon-cutting ceremony took place on September 12, 1987.

Recognizing the special achievements of women of Ukrainian descent in their professions, UNWLA has been honoring them during their conventions since 1984. The Detroit area can boast of several honorees. In 1982 and 1986, the UNWLA organized and held conferences, "The Ukrainian Woman in Two Worlds" and "We are the Community" which focused on the problems and goals of women in resolving the demands of their Ukrainian heritage and life in the United States. Currently, the Detroit Regional Council of UNWLA is preparing to host the Twenty-second UNWLA Convention which is to be held in Detroit in May of 1990.

The UNWLA has over the years accomplished much by providing a social and educational arena for their members which has enriched the Ukrainian and American communities in Detroit and the United States. Their energy, dedication and multi-faceted approach to problem solving has brought many benefits to both societies and has promoted better understanding and cooperation between them. The following persons served as president of the Detroit Regional Council: Anna Stecko (1935-1939), Anna Hanysh (1939), Irena Kozachenko (1940-1941), Maria Sena (1942), Maria Jasinsky (1943-1954), Olha Shuster (1954-1957), Oksana Omecinsky (1957), Maria Cheryba (1958-1959), Paulina Budzol (1959-1961), Anastasia Volker (1962-1965), Olena Klymyshyn (1966), Stefania Dub (1967-1970), Jaroslawa Sena (1970-1972), Olena Liskiwsy (1973-1974), Myroslawa Sleyby (1975-1976), Roma Dyhdalo (1977-1979), Lida Kolodchin (1980-1984) and the current president, Orysia Lonchyna.

(Source material for this summary was prepared by Olena Klymyshyn and Irena Pryjma.)

UKRAINIAN NATIONAL WOMEN'S LEAGUE OF AMERICA, DETROIT BRANCHES

The Detroit Region is the oldest region in the Ukrainian National Women's League of America (UNWLA). Branch #16 of UNWLA was organized in Detroit under the name of "Zhinocha Hromada" in 1929 and continued its work primarily in aiding different Ukrainian institutions and organizations, both in Ukraine and in the Detroit area. Its first president was Anna Kurylo. This Branch disbanded in 1939 and its most active members, Iryna Kozachenko, Anna Dembicky, Rosalia Styslowsky and Anastasia Korolyshyn, joined other Branches of UNWLA in the Detroit area.

Branch #5 was established in 1932 from the membership of "Young Ukraine" organization. It chose Princess Olha, the first Ukrainian Christian ruler, as its patroness. From the seventeen founding members, Sophia Holub was elected the first president. This Branch worked closely with the Central and Regional Executive and until World War II concentrated primarily on fund raising and aiding Ukrainian Institutions and organizations. During the war, Branch #5 was active in the American Red Cross. Following the war, it organized a fund to help Ukrainian displaced persons, supported the Ukrainian orphanage in Philadelphia, sent funds for the publication of "Spirit of Flame", an English translation of some of the works of Ukrainian poetess and dramatist, Lesia Ukrainka and donated to many worthy causes in the Ukrainian community. Branch #5 was also very prominent in the efforts to build the "Ukrainian Village", a senior citizen complex in Warren, Michigan. Current president of Branch #5 is Paulina Budzol. Some of the more active members of the Branch are Anna Sirko, Kateryna Sosnowsky, Ahafia Halyshyn, Parania Stecki, Anna Patra, Domicela Genyk, Nellie Hamera, Tekla Hrynychuk, Maria Iwasiuk, Ewdokia Barnych and Ewdokia Klymyshyn.

Branch #26 of UNWLA was organized by Dr. Mary V. Beck in 1932 and chose Olha Bassarab as its patroness. Olha Bassarab was a Ukrainian activist who was murdered in prison by the Polish authorities. The first president of Branch #26 was Anna Stecko. For forty years, Branch #26 organized a "Christmas Eve Supper" for its members and the Ukrainian community. It was actively involved in the Ukrainian cultural exhibit at the Chicago

World's Fair in 1933. That same year, the Branch, under the guidance of Kateryna Jaremchuk and Kateryna Chomiak, presented a very interesting exhibition and program in Detroit called "Day of the Ukrainian Book". After the Second World War, Branch #26 worked closely with the United Ukrainian American Relief Organization, organized a branch of "Mother and Child" to aid Ukrainian war widows and their children and sent hundreds of parcels of food and clothing to the Ukrainian displaced persons in Germany. Members of Branch #26 have always worked very diligently to obtain funds for the support of the many Ukrainian organizations and institutions in the United States and have been particularly active in their support of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church and Schools. Some of the outstanding members over the years besides those already mentioned were Anna Hanysh, Justyna Prybylo, Maria Wasko, Kateryna Kobasa, Maria Slusarchuk, Yelysaveta Madych, Stefania Zaplitny, Zynovia Kaminsky, Emilia Pashkewych, Nelia Osadchuk, Maria Sahaydak and Maria Derkach.

Branch #23 was organized on the west side of Detroit in 1932 and chose Olha Bassarab as its patroness. It is very active in the area of St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church and donated funds for its construction as well as for the construction of the Ukrainian National Temple. The Branch owns ten authentic Ukrainian costumes from different regions of Ukraine which are museum quality and treasured by the whole Region. Members of Branch #23 participated in the Chicago World's Fair in 1933 and for many years had their own drama club which put on many plays and entertainments for the Ukrainian community, earning funds for the many projects of the Branch. One of the greatest achievements of Branch #23 was the organization of their daughters in Branch #58. These young women who were well versed in both cultures were able to work very easily with the International Institute of Detroit and the American Federation of Women's Clubs. Current president of Branch #23 is Luba Petryk. Other active members include Maria Cheryba, Eva Stashkiw, Iryna Kozachenko, Maria Slypecky, Ewdokia Kakhnij and Maria Jasinsky.

Branch #31 was organized in the northern section of Detroit by Anastasia Bilovus in 1937. The patroness of the Branch was Princess Jaroslawna. Tekla Jacyshyn was elected first president and Anastasia Bilovus, secretary. When A. Bilovus left Detroit, Branch #31 suspended its activities and in 1964, the Branch was dissolved. Most of the active members transferred to other branches, primarily Branch #5.

Branch #37 was organized in 1937 by Julia Shustakewych. Anna Pelekh was elected first president of the Branch. In addition to their organizational agenda and the cultural, educational and social welfare projects, Branch #37 worked closely with the International Institute of Detroit and the Federation of Women's Clubs of Detroit. One of their members, Joanna von Draginda-Kulchesky, has taught Ukrainian folk dancing for many years and is the director of "Echoes of Ukraine" Dance Ensemble. Sonia Demray,

another member of Branch #37, has always been in demand by the Ukrainian community as a soloist. During the war, the members of Branch #37 actively participated in the American Red Cross. They are members of the Ukrainian Museum in New York, sponsored the publication of "Spirit of the Flame" and were active supporters of the "Ukrainian Village". Anastasia Volker, a member of Branch #37, was the chairman of the Board of Directors for the construction of this senior citizen complex.

Branch #57 was organized in 1939 and elected Kateryna Dziadyk as its first president. This Branch was very active in the Regional executive and in other community organizations. It participated in the World Congress of Free Ukrainians. Branch #57 dissolved several years ago.

Branch #58 was organized in 1947 primarily for the daughters of the members of Branch #23. They chose Olena Teliha, a Ukrainian poetess, as their patroness. The members of this Branch are American born with a great love for the land and culture of their ancestors. They worked with the International Institute, organized many exhibitions of Ukrainian folk arts and cultural treasures and were active participants of the Ukrainian Ethnic Festivals. They contributed funds to aid Ukrainian displaced persons and were active supporters of the construction of the "Ukrainian Village." Current president of Branch #58 is Maria Malishewsky. Other active members are Olha Kachnij, Anna and Olha Sedoryk, Lesia Buhay-Dodson, Justyna Nellegen and Sonia Hazen.

Branch #38 was organized in Lansing, Michigan in 1950 by Anna Nako-nechny. She was its president until her death in 1975. Although this Branch never had more than ten members, they were very active and often organized Ukrainian cultural exhibits and informative evenings. Branch #38 dissolved in 1975.

Branch #63 was organized in 1954 and chose as its patroness, Sophia Russova, a Ukrainian teacher and one of the pioneers of the Ukrainian women's movement. Jaroslawa Zubal was elected first president of the Branch. In the early years, the Branch was very involved in providing aid to Ukrainian kindergartens in Germany and for seven years sponsored and directed a Ukrainian nursery school for English speaking children. Members of the Branch, N. Leheta, O. Zacharij and M. Brezden, were involved with Ukrainian youth, directing drama clubs and producing plays. In 1956, Branch #63 organized and presented the first "Embroidery Ball" which has become a late fall tradition in the Detroit area, with proceeds donated to the Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School. In the series, "Journey Through Ukrainian Lands", they organized very successful evenings devoted to the Kiev and Poltava Provinces. In social welfare, they sent many parcels to Ukrainian victims of floods in Yugoslavia and to needy Ukrainians in Brazil and Poland. Branch #63 is a member of the Ukrainian Museum in New York City and has always supported all of the projects of the Detroit Regional Council. At present, there are forty-one members in the

Branch. Members of the executive over the years have included Olha Makar, Dr. Valentyna Sawchuk, Teodora Blazkewych, Wasylyna Hordynsky, Olena Klymyshyn and Olha Hryniuk.

Branch #56 was organized in 1960 and chose as its patroness, Liudmyla Starycka-Cherniakhivsky, a Ukrainian author and critic. This Branch has been very active in the educational and cultural area, helping one of its members, K. Krywycka, a noted Ukrainian actress, organize drama societies in the Ukrainian schools and produce plays and dramatizations of the works of Ukrainian poetess and dramatist, Lesia Ukrainka, and the Branch patron, L. Starycka-Cherniakhivsky. They organized several successful cultural evenings within the series "Journey Through Ukrainian Lands" and helped in the organization of the exhibition of "Young Talents" in the public library. They were also very generous in their support of needy Ukrainians in South America and Poland. Due to advancing years of the membership, Branch #56 disbanded. Some of the more dedicated members of this Branch were Antonina Krochmaluk, Stefania Dub, Aleksandra Latyshewsky, Lubov Maryniuk and Sophia Shumylo.

Branch #76 was organized in 1963 and designated the Ukrainian author and pioneer in Ukrainian Women's Movement, Natalia Kobrynska as its patroness. Its agenda stressed the nurturing of Ukrainian traditions, study of Ukrainian arts and crafts, aid to needy Ukrainians and dedication to education of children of Ukrainian descent. Branch #76 has held a series of literary evenings, sponsored performances of Ukrainian theater groups, organized classes in different Ukrainian arts, participated in ethnic festivals, organized and sponsored art exhibits and since 1963, has been the sponsor of a Ukrainian pre-school in Warren, Michigan. The Branch also sponsors the very popular annual "Children's Embroidery Ball". Aid to Ukrainians in Brazil, Argentina and Poland, as well as a renewable scholarship for one student in Brazil, is part of the Branch's social welfare program. To commemorate the Millennium of Christianity, the Branch organized a lecture and exhibition of Ukrainian embroideries from all of the regions of Ukraine, collected and presented by Ihor Chmola of Buffalo, New York. Some of the more active members of the Branch include Ksenia Kucher, president, Myrosia Baranyk, Lesia Baranyk and Julia Kapitanec, teachers in the Branch's pre-school program, Marta Wasylkewych, Roma Dyhdalo, Halyna Kalytiak and Lida Kolodchin.

Branch #80 was organized through the efforts of Branch #76 in 1967. Its members are American born Ukrainian women who are devoted to the propagation of Ukrainian traditions and with deep respect toward their fellow UNWLA members have concentrated most of their efforts in supporting the construction of the "Ukrainian Village". They have chosen Anastasia Volker as their patroness and hope to follow in her footsteps in their UNWLA work. Olha Adamek is the president of Branch #80.

Branch #81 was organized on the west side of Detroit in 1964 and chose

Olena Stepaniw as their patroness. Iryna Lobodocky was the first president of Branch #81. Since their establishment, Branch #81, has worked together with the Mother's Club to sponsor a Ukrainian preschool, with members Liuba Tarnowecky and Tetiana Nazarenko serving as teachers. This Branch is devoted to Ukrainian culture and has sponsored many literary, artistic and cultural evenings in the Detroit area for its members and for the Ukrainian public. It also sponsored a series of courses in Ukrainian arts and crafts and a series of lectures dealing with the history, economics, culture, and women's movement in Ukraine. Probably the greatest achievement of the Branch has been the creation of a series of dolls in Ukrainian regional and historical costumes and the presentation of group scenes entitled "Ukrainian Wedding", "Christmas in Ukraine", "Easter in Ukraine", "Village Musicians", "Bandurist", "Evening Parties" and "The Ukrainian House". This project was started in 1974 when Daria Jaworiwska was president and has been continually updated. Olena Papiz is the curator of this doll exhibit and Sophia Dolnycky served as the artistic director and advisor. The exhibit, which was executed by all of the Branch #81 members, has been seen in many cities of the United States and Canada. The members of Branch #81 have been active in aiding Ukrainian senior citizens, have sent aid to Ukrainians in Yugoslavia, Poland and South America, have helped Ukrainians in Germany and other European countries, assisted Ukrainian political prisoners and their families in Ukraine as well as the Ukrainian dissidents. They have sponsored a student through five years of study in St. Olha Collegium in Brazil and have been active in all of the projects of the Detroit Regional Council. Some of the more active members besides those already mentioned have been Olena Liskiwsky, current president, Stefania Hladysh, Irena Churchman and Tetiana Obushkiewych.

Branch #50 of UNWLA was organized in Ann Arbor, Michigan in 1966 as a sub-chapter of Branch #47, but by 1971, it became an independent Branch, selecting Princess Olha as its patroness. Dr. Assya Humesky was elected the first president of Branch #50. Being the only Ukrainian organization in the city of Ann Arbor, Branch #50 has always managed to be in the center of all of the Ukrainian community activities. For nine years, the Branch directed courses of Ukrainian studies in the Heritage School system in Ann Arbor and was an active participant in the many ethnic festivals and fairs, both in Detroit and Ann Arbor. It was also very active in the presentation of exhibitions of Ukrainian culture in the Ann Arbor public library and the facilities of the University of Michigan. Recently, most of the activities of the Branch have been concentrated on sending aid to needy Ukrainians in South America and Poland and also sponsoring a scholarship for a Ukrainian student in Brazil. Branch #50 is also attempting to organize a branch of UNWLA for young women of Ukrainian descent who are English speaking. Currently, Stefania Rohach and Olena Panchak are in the executive of Branch #50 which has a total of nineteen members.

Branch #96 of UNWLA was organized in Detroit in 1968 and chose as its patroness, Alla Horska, a dissident Ukrainian artist, whose murder in 1970 is yet unsolved. The first president of Branch #96 was Kalyna Mykolenko. The aims of this Branch were to work closely with the Ukrainian community and to spread the truth about Ukraine in the American community. As most of the members are professional women, primarily in the teaching profession, they have been involved with the Ukrainian parochial schools, the Heritage Schools (Ridna Shkola) and youth organizations. For several years, Vera Andrushkiw and Kwitka Iwanycky were the creators and editors of a children's page in the UNWLA monthly publication "Our World". Another member, Chrystyna Hnatzuk served as director of the "Ridna Shkola" in East Detroit. The Branch sponsored "The Embroidery Ball" for ten years together with Branch #63. Most of the members were involved in the different parents' organizations in the Ukrainian schools and participated actively in the Committee for the Defense of the Persecuted in Ukraine. Branch #96 member, Maria Zarycky, participated with the World Federation of Ukrainian Women's Organizations in the World Conference in Mexico City in 1975 and Myroslawa Stefaniuk took part in the 1980 Copenhagen Convention. She is also the co-author of a monograph in the Ethnic Series of Wayne State University, entitled "Ukrainians in Detroit".

Branch #94 was organized in Flint, Michigan in 1970. Due to its distance from Detroit, it has not been able to work very closely with the Regional Committee. Current president of Branch #94 is Uliana Tomych. Other members of the executive include E. Kowal, P. Bartkiw and M. Stasiuk.

Branch #53 was organized in 1973 and chose Salomea Krushelnycka, the renowned Ukrainian soprano, as their patroness. This is a very active Branch of UNWLA and most of its members are American born. It has been very active with the Ukrainian Heritage Schools and the UNWLA sponsored preschools. Its members have worked very closely with the International Institute where they have annually presented the traditional Ukrainian Christmas and Easter celebrations. Branch #53 also takes part in the presentation of "Ukrainian Week" programs in the area public schools and have often presented demonstrations of Ukrainian baking and pysanky making (Ukrainian Easter eggs) in the area shopping malls. Members of the Branch working with the Regional Council include Olha Iwanycky, current president, Maria Lisowsky, Romana Tobiansky, Marta Yowanowych and Switlana Ploschasky.

Branch #95 of UNWLA was organized in 1976 by young women who were bringing their children to the preschool supervised by Branch #81. They chose the Ukrainian poetess, Lina Kostenko as their patroness. This Branch was very involved with the preschool and helped to organize many programs for them. They also were involved in the presentation of "Ukrainian Week" programs in the American schools of the area. Due to the distances that many of the members had to travel for their meetings, this Branch

dissolved and the active members transferred to other Branches of UNWLA.

Branch #45, dedicated to K. Zarycky, was organized in 1979 and elected as its first president, Dr. M. Baltarowych. Many members of this Branch are active in the Regional Committee executive. They include Natalia Hewko, Daria Knoiuch, Orysia Lonchyna, Lesia Latyshewska, Valentyrna Pateryn, Iryna Tarnawsky and Marta Shekhowych. Current president of Branch #45 is Myroslawa Cap. As many of the members are professional women, the Branch meetings are often interspersed with lectures by different members. The Branch is active in the Ukrainian community and often sponsors concerts and other entertainments open to the public. They are generous donors to the different community appeals, have sent aid to needy Ukrainians in South America and Poland and are currently sponsoring a Ukrainian college student in Brazil.

(Source material for this summary was prepared by Olena Klymyshyn, Irena Pryjma, Zenovia Kaminska, Olena Liskivsky and Stefania Rohach.)

'PROSVITA' — UKRAINIAN WOMEN'S EDUCATIONAL SOCIETY

'Prosvita' — Ukrainian Women's Educational Society was organized by M. Ukrainec and M. Vovchuk on December 1, 1921, and was the first independent Ukrainian women's organization in the Detroit area. Its main goals were to broaden the cultural horizons of its members and increase their appreciation and understanding of their own Ukrainian culture and traditions. Weekly meetings featured lectures on a variety of cultural, historical and social topics.

As the Society increased in membership, a drama group was formed that presented a variety of plays and reviews. The proceeds were donated toward the building of the Ukrainian Workingmen's Home, later renamed the Ukrainian American Center, and to a variety of causes in Western Ukraine. The Society also created very authentic sets of Ukrainian regional costumes which they used in their productions and loaned out to other organizations in the Detroit area.

In the late 1920's, the Society created a Junior Branch of "Prosvita" for younger women, which in a very short time boasted a hundred members. To meet the needs of the Ukrainian community, literacy classes were started in both English and Ukrainian under the instruction of Tatiana Baran. Saturday classes in Ukrainian were offered to the children under the auspices of "Children's School" instructed by Mychailo Shawala. Classes in Ukrainian folk dancing were also offered. All of these activities were financed by the Society.

In 1932, when the Ukrainian-American Center was completed, the Society purchased velvet curtains for the stage and financed a portion of the rather extensive library of Ukrainian books. It joined other organizations at the Center and was instrumental in establishing a choir, orchestra, school of folk dancing, school of Ukrainian language and a drama ensemble at the Center. In addition to their weekly meetings during the Depression, the Society members provided aid to the Ukrainian elderly and infirm.

During the War Years, members of 'Prosvita' sent a representative, M. Skowron, to the American Red Cross and joined the Ukrainian Chapter of the American Red Cross, bought war bonds, sent parcels to Ukrainian sold-

iers in the American Army, donated blood and rolled bandages. 'Prosvita' members joined the newly established Federation of Ukrainian Americans and the United Ukrainian American Relief Committee in sending relief parcels to the Ukrainian displaced persons in Europe and eventually sponsored many of them to immigrate to the United States. In 1946, they were active in the efforts to build a new International Center to help new immigrants in the Detroit area and were dedicated supporters of Dr. Mary V. Beck's many political campaigns.

In 1951, 'Prosvita' — Ukrainian Women's Educational Society joined the United Women's Organizations Council of the City of Detroit and became a member of the Ukrainian Congress Committee of America. They supported many Ukrainian projects: Harvard University Ukrainian Studies Fund, Ukrainian courses at Wayne State University, the Shevchenko Monument in Washington D.C., the publication of the Ukrainian encyclopedia and the building of the senior citizens' complex initiated by the Ukrainian National Women's League of America, Detroit Region. The work of this society was curtailed by the liquidation of the Ukrainian-American Center. It is imperative to pay tribute to the many leaders of "Prosvita" Ukrainian Women's Educational Society, who in very adverse economic circumstances were able to maintain their own national identity and to enable others to do so, while working for the betterment of their community. These leaders were: M. Ukrainec, M. Labun, N. Vercholyk, A. Kolomyets, T. Varyk, T. Bodnaruk, M. Boruch, P. Osadchuk, K. Krajkiwsky, T. Baran, M. Zelman, M. Shawala, K. Wichar, K. Chrin, M. Pidhajna, M. Olsen, O. Dowhan, T. Dzisiak, A. Shelegey, P. Seniw, A. Hrekiw, D. Shylowsky, M. Polna, V. Romanczuk, A. Kunycky, T. Hrynyk, T. Dowhan, M. Skowron, M. Onysko, Y. Ohrodnyk, P. Nahirny, A. Sabol, H. Pacholuk, K. Tomiak, M. Scherbata, O. Seniw, T. Sirko, H. Osadchuk, M. Dzisiak, V. Marfey, E. Macheszak, O. Muchnij, Z. Ogrodnik, A. Warrick, N. Wichar and P. Wilde.

(Source material for this summary was prepared by Roma Dyhdalo.)

WOMEN'S FEDERATION FOR THE DEFENSE OF FOUR FREEDOMS IN UKRAINE

When, in 1967, an independent Women's Federation for the Defense of Four Freedoms in Ukraine was established within the system of organizations of the Ukrainian Liberation Front, all of the Women's Leagues working within the Organization for the Defense of Four Freedoms in Ukraine joined the newly established organization. In Detroit, the Women's League reorganized itself in 1969 as the Detroit Branch (dedicated to the Unknown Heroines of the Ukrainian Insurgent Army) of the Women's Federation for the Defense of Four Freedoms in Ukraine. The first president of the Detroit Branch was Jaroslawa Zdaniw. Subsequent presidents included Ivanna Tarnawska-Cisyk, Stefania Leheta, Olha Rohatynskyj, Vera Kucyj, Wolodymyra Celuch, Lidia Juhas, and the current president, Zenovia Jurkiw.

The ultimate goal of the Detroit Branch as well as of the national organization is the rebirth of a free and independent Ukraine. The activities of the Branch are directed into four areas: organizational, cultural, political and social welfare.

In the organizational area, the Detroit Branch conducts informative monthly meetings which often include lectures of interest to the membership. Member representatives are urged to attend the national organizational conferences as well as conferences of other organizations within the Ukrainian Liberation Front. It is a member of the Ukrainian Congress Committee of America and has been active in providing both moral and financial support for the construction of the Ukrainian Cultural Center.

In the cultural area, the Branch organizes literary readings and "meet the author" evenings, often in cooperation with the Detroit Branch of the Association for the Advancement of Ukrainian Culture. It also prepares the annual "Christmas Eve", Mother's Day and "Day of the Ukrainian Heroine" celebrations.

Politically, the Branch is involved in all of the Ukrainian Liberation Front activities. It participates in protest marches, letter writing campaigns to the United Nations and the United States Congress as in the case of the Ukrainian sailor Myroslaw Medwid and lobbies Congress for legislation

favorable to Ukrainian causes. The Detroit Branch is also involved in the Captive Nations Week activities, participates in the Captive Nations Festivals and stages cultural exhibits like the Ukrainian Christmas Tree in the International Christmas Tree Festival at Meadowbrook Hall.

Members of the Detroit Branch provide moral and financial support to their needy compatriots in Ukraine, Poland and Brazil. They donate funds to Ukrainian organizations: Ukrainian Cultural Center, the Freedom Fund, Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School, John Demjanjuk Defense Fund and the International Tribunal to Review the Genocidal Famine in Ukraine. They are also members of the World Federation of Ukrainian Women's Organizations and the United Ukrainian American Relief Committee.

To obtain the necessary funds for all of these activities, the Detroit Branch of the Women's Federation for the Defense of the Four Freedoms in Ukraine holds picnics, festivals, lotteries and dances, usually in cooperation with the Organization for the Defense of the Four Freedoms in Ukraine, Detroit Branch #10.

(Source material for this summary was prepared by Myroslava Lasovsky-Kruk.)

UKRAINIAN GOLD CROSS - UKRAINIAN WOMEN'S ASSOCIATION (UKRAINSKYJ ZOLOTYJ KHREST)

The Ukrainian Gold Cross, an association of Ukrainian women working within the framework of the Organization for the Rebirth of Ukraine, established itself as an independent organization in 1931. At first, the organization wanted to use the name "Ukrainian Red Cross" as its primary purpose was to train first aid workers and prepare medical supplies in case of war in Ukraine. However, they were informed that only independent countries can form a Red Cross under a national banner so the name of the organization was changed to Ukrainian Gold Cross. They continue to maintain a close working relationship with the Organization for the Rebirth of Ukraine.

Branches of the Ukrainian Gold Cross were formed in many Ukrainian communities across the United States. They collected funds for their social welfare programs in Ukraine, organized concerts, theatrical productions and cultural exhibitions and took part in political rallies and protests such as the march protesting the Polish government's prohibition of the Ukrainian Women's Association in Ukraine. They also maintained an information bureau in Washington, D.C.. In 1936, a Central Administrative Committee was formed which would coordinate the work of all the branches and establish goals of joint action such as the annual celebration of "The Day of the Ukrainian Woman" and the publication of a Ukrainian Gold Cross page within the newspaper "Ukraina" published by the Organization for the Rebirth of Ukraine. As the work of the Ukrainian Gold Cross became more intensified, particularly with the proclamation of independence by the Carpatho-Ukrainian Republic, more and more women joined the organization and by 1939, there were sixty-nine Ukrainian Gold Cross branches across the United States.

During World War II, the United States government put all of the ethnic nationalistic organizations under close scrutiny and this had a negative impact on the work of the Ukrainian Gold Cross. Some members, fearing repressions, left the organization altogether. Those that remained felt it was their duty to prove by their deeds that a good Ukrainian was also a good

American citizen. Many branches formed Ukrainian sections of the American Red Cross and devoted countless volunteer hours to the many Red Cross projects. This allowed them to send parcels to Ukrainian soldiers in the American army, aid Ukrainian immigrants in France and Switzerland and obtain permission to solicit funds for their projects among the general public. In 1940, the Ukrainian Gold Cross joined the Ukrainian Congress Committee of America, the representative body of all Ukrainian organizations in the United States and towards the end of the war, they cooperated actively with the United Ukrainian American Relief Committee, aiding Ukrainian displaced persons in the European camps and helping in their immigration to the United States.

Following the big wave of Ukrainian immigration and their resettlement in the United States in the postwar years, the Ukrainian Gold Cross continued to support the many Ukrainian immigrants and their schools and organizations that for various reasons remained in Germany and Austria. The Ukrainian Gold Cross also became more active in providing cultural and educational programs for its increasing membership. In the last two decades, the Ukrainian Gold Cross has been most active in their support of Ukrainian dissidents and their families, particularly those who managed to leave the Soviet Union and settle in the West.

The first branch of the Ukrainian Gold Cross in the Detroit area was Branch #14, the Olha Basarab Branch. It was organized in 1937 with Anna Lewkut as president. This Branch, besides its many organizational activities, also established a drama society which graced many Ukrainian events in the Detroit area with a variety of performances. In later years, they supported many Ukrainian charity, cultural and educational foundations in the Detroit area as well as Ukrainian schools and youth organizations in Brazil.

Branch #34 of the Ukrainian Gold Cross was organized in Hamtramck in 1938. Its first president was Anna Senkiw. This branch was very active in the Ukrainian section of the American Red Cross during the war and took part in many of the charitable and social welfare activities of the organization. In 1951, the branch joined the Federation of Women's Clubs of Detroit and helped with the preparations for the 250th anniversary of the City of Detroit. That year, they also published a book, "Ukrainian Women of Detroit". In 1964, the Branch became a member of the Ukrainian Congress Committee of Detroit. Many of the Branch members took part in the Central Administrative Committee of the Ukrainian Gold Cross. Dr. Maria Kwitkowsky was elected president of the Committee in 1959, and H. Moisiuk, P. Zubalsky, J. Chajkowsky, M. Palamar and V. Mushynsky were elected members of the executive. Through their membership in the World Federation of the Ukrainian Women's Organizations, members of Branch #34 participated in the International Women's Conferences in Mexico City, Mexico and Copenhagen, Denmark. They were also active in many joint ventures with other Ukrainian organizations in the Detroit area.

Branch #25 of the Ukrainian Gold Cross was organized in 1965 and drew its members from the suburbs of Detroit. This branch cooperates in the activities of the other branches, as many of the individual members are very involved with the administrative aspects of the Regional Council of The Organization for the Rebirth of Ukraine and ZAREVO, the Ukrainian Students' Academic Association.

(Source material for this summary was prepared by Roma Dyhdalo.)

*COMMUNITY
POLITICAL ORGANIZATIONS*

UKRAINIAN MICHIGAN LEAGUE

"The Club of Ukrainian Citizens" was formed in 1932, during the Great Depression, by a group of Ukrainian men who wanted to become more involved in political action and hoped to find jobs for their members through collective efforts. Members of the executive of the club would canvass the many factories and other businesses recommending their unemployed members for jobs. As the crisis of the Depression began to recede, the Club expanded its goals. They believed that as part of the political action of the organization, members should be encouraged to familiarize themselves with the American political system and become more active participants in the American political and cultural life. They felt it was important for members to broaden their knowledge and understanding of their Ukrainian heritage and through these endeavors ensure a better and more useful life as American citizens of Ukrainian descent.

In 1934, a women's division was organized at the Club, with M. Sena elected president. In 1936, The Club of American Citizens merged with The Ukrainian American Club and the name of the organization was changed to "The Ukrainian Michigan League". When the League acquired its own quarters, it became the central meeting place for a large number of Ukrainian organizations: Federation of American Ukrainians of the State Of Michigan, Branch #16 of the League of Ukrainian Women, Ukrainian Gold Cross, Organization for the Rebirth of Ukraine, two branches of The Ukrainian Workingmen's Association and others.

Prior to World War II, the League collected funds to aid many organizations in Ukraine: "Organization for the Care of Ukrainian Military Invalids", "Prosvita", "Native School", the building of a hospital in Lviv, and collected medical and material aid for Carpatho-Ukraine. During the War, the League housed a branch of the American Red Cross where members of the League donated countless hours of work, collected funds for the war welfare fund and bought war bonds.

As seventy-six sons of the League members joined the United States armed forces during the war, the League executive made sure that they were all remembered during the holidays and on special occasions with gifts. In 1943, a plaque with the names of those serving in the armed forces

was unveiled in the League building. The membership of the League organized the Ukrainian War Aid Society which in 1944 joined with other organizations throughout the United States to form the United Ukrainian American Relief Committee. It was as members of this organization that the League members helped many new arrivals to Detroit in finding housing and jobs. M. Faryniak was particularly active in this area. The League also was one of the sponsors of the very lavish welcome dinner for the members of the Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Ensemble in 1949, upon their arrival in the United States.

Members of the League have been generous in their contributions to the many Ukrainian cultural and educational organizations in Detroit and in the United States. In 1978, the League donated its extensive library of rare books to the Ukrainian Research Center at Harvard University, donated funds to the Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School, the "Ukrainian Village" — Senior Citizen's Residence, the Ukrainian Encyclopedia and the Ukrainian Gold Cross. The League has been active in the political process, sponsoring campaign speeches in their headquarters of many local, state and national candidates. In 1949, a committee for the election of Dr. Mary V. Beck to the City Council of Detroit was organized at the League.

As a member of the Ukrainian Congress Committee of America, the Ukrainian Michigan League was active in the many protest and commemorative functions sponsored by the Detroit Ukrainian community. The League also sponsored cultural evenings where different artists, authors and performers from the Ukrainian community would be featured. Social evenings with dances and special holiday dinners were also held at the League for its members. Sporting events were encouraged and there were always several groups of chess players present in the club room in the evening. Currently the sport of choice is baseball.

Over the years the following persons served as president of the Ukrainian Michigan League: P. Pusylo, S. Onufreyton, W. Zadoyko, W. Didyk, O. Sokolov, M. Zadosko, W. Beley, I. Zaplatynsky, A. Pshenyshny, A. Onyskiw, H. Lyszak, P. Colbert, M. Diakun, I. Pawlyk, M. Glomb, Z. Kuryliw, S. Glomb and J. Ninowsky. Although the following were not presidents of the League, they were most unselfish in their devotion to the League: E. Faryniak, I. Diachun, I. Beck, J. Warywoda, M. Kinash and Z. Kramarchuk.

The Ukrainian Michigan League has always attempted to adapt its programs to the current needs of its membership. However, as the founders of the organization pass away, the executive is faced with the problem of how to preserve the only Ukrainian Social Club in the Detroit area which is still housed in the only house on Michigan Avenue in the City of Detroit.

(Source material for this summary was prepared by Roman Lazarchuk.)

THE UKRAINIAN DEMOCRATIC CLUB

The Ukrainian Democratic Club was organized in October, 1932, under the patronage of Dr. Ambrose T. Kibzey by John Czajkowski, Michael Babey, Nicholas Mastaler and Joseph Mrozowsky. The first meeting of the Club was attended by twenty-five men, all of whom joined the club and elected the following officers: Dr. Ambrose T. Kibzey, honorary chairman, John Czajkowski, chairman, Nicholas Mastaler, secretary and Michael Babey, treasurer. The purpose of the Club was to provide both social contact for its members and to encourage political action within the Democratic Party as a means of improving the lives of its members and obtaining better jobs for them.

The Club met at several locations in Hamtramck for the first few years. In 1934, the Ukrainian Democratic Club purchased a hall on Grayling Street which became the Club headquarters that is still used today. Many new members joined the Ukrainian Democratic Club. Among the most dedicated were Dr. Mary V. Beck and her brother, John Beck, Daniel Wojtyshyn and Michael Dzumaga, members of the Club's business committee for over twenty years, Nicholas Tyro, the Club carpenter and John Kostiuik, the Club plumber.

By 1935, the Club numbered two hundred and twenty-four dues-paying members and was very active in the Democratic Party. The Ukrainian Democratic Club was the first club in the State of Michigan to endorse the candidacy of G. Mennen Williams for Governor of Michigan and worked tirelessly for his election. In gratitude, Governor Williams attended every New Year's Party held by the Club during his tenure.

Also in 1935, a Women's Auxiliary of the Ukrainian Democratic Club was organized, primarily to assist the men during the elections. The first president of the Auxiliary was Mrs. Anna Zola, Mrs. Hasia Babey was elected secretary and Mrs. Julia Kostiuik-Czajkowski, treasurer. The women's Auxiliary did much more than help with the elections. Soon their activities expanded to include a wide variety of fund raising functions which not only

provided the funds for the Club's many philanthropies but also kept the Club headquarters humming with activities. In the 1970's, the Women's Auxiliary started holding annual picnics at the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church campgrounds at Drayton Plains which proved both very popular and successful.

Members of the Ukrainian Democratic Club were constantly urged by their president, John Czajkowski, to participate in other Ukrainian organizations and to support them with their work and donations. The Club members were actively involved with the Ukrainian Congress Committee, often donating money to their many drives. The Club also donated money for the printing of a medical book written by their honorary chairman, Dr. Ambrose T. Kibzey. They purchased books on Ukrainian history from the Ukrainian National Association and distributed them to the President of the United States, the Governor of Michigan, Michigan State Senators and Congressmen and to the Detroit and Hamtramck public libraries.

Following the Second World War, the Ukrainian Democratic Club was very helpful with resettlement in the Detroit area of many Ukrainian immigrants. They actively participated in finding jobs for them, assisted them in obtaining citizenship papers and becoming acclimatized to their new land. The Club has also been very generous in their donations to the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church and schools, sponsoring scholarships, sporting events and helping with the upkeep of the buildings.

Of the original members of the Ukrainian Democratic Club, only Michael Babey is still living. He has been an active member of the Club and for over thirty years has served in various capacities in the Club executive.

The current executive of the Ukrainian Democratic Club includes Alex Kulczycki, president, William Kostiuik, vice-president, Nick Prychitko, financial secretary, Ted Sudomir, treasurer and Martin Necombe, recording secretary.

(Source material for this summary was prepared by Michael Babey.)

THE UKRAINIAN HETMAN ORGANIZATION OF NORTH AMERICA, DETROIT REGION

Many of the Ukrainian immigrants who arrived in the United States prior to the First World War were from western Ukraine. After establishing themselves in their new country and forming their parishes, many felt the need for other organizational activities and, following their experience with organized life in Ukraine, established "Sitch" Associations here. "Sitch" Associations were first established in western Ukraine in 1900 and were primarily devoted to physical culture and the building of sound bodies and minds. Thus, "Sitch" Associations were formed in almost every city where Ukrainians were concentrated, both in the United States and Canada.

Following the end of the First World War, a new wave of Ukrainian immigrants arrived in the United States. Many of them were former soldiers of the Ukrainian Army who had no choice but to emigrate following their defeat. These were very patriotic people who very quickly became involved with the "Sitch" Association and gave it a military character.

The main headquarters of "Sitch" Associations was in Chicago, Illinois, under the jurisdiction of the Chief Otaman (Leader of Kozaks), Dr. Stepan Hryneweckyj. In 1924, due to the generosity of the widow of the local pastor, Kateryna Steciuk, "Sitch" Association acquired a three story building for its headquarters in Chicago. The organization was subdivided into six regions, each headed by a Regional Otaman. Region #1 in Philadelphia, Pennsylvania was led by Regional Otaman Wasyl Wowchansky, Region #2 in Chicago, Illinois was led by Regional Otaman Pawlo Gudzey, Region #3 in Cleveland, Ohio was led by Regional Otaman Ivan Denega, Region #4 in Detroit, Michigan was led by Regional Otaman Wasyl Kowal, Region #5 in New York, New York, was led by Regional Otaman Wasyl Pawlyk and Region #6 in Pittsburg, Pennsylvania was led by Regional Otaman Ivan Sheremeta.

Each Region of "Sitch" was divided into companies (Sotni) headed by company captains. By 1923, there were five companies of "Sitch" in the Detroit Region. Communication was maintained between the headquarters, Regions and companies by the weekly newspaper "Sitch News", later

changed to "Sitch", edited by the former minister of the Western Ukrainian National Republic, Dr. Osyp Nazaruk.

In the early years of its activities, "Sitch" Associations were rather autonomous with different captains changing the program of activities according to their personal preferences. Many of these groups began to flirt with socialism and humanism, sometimes taking a rather negative stand toward religion and Ukrainian clergy. However, when the Council of Ambassadors in Paris in 1923 decided that western Ukraine should be annexed by Poland and when all of the many attempts to negotiate freedom for Ukraine failed, the "Sitch" organizations began to consolidate their activities and become more circumspect in the choice of their ideology. The close friendship between the editor of "Sitch News" and Viacheslaw Lypynsky, a prolific author, historian and former ambassador of the Ukrainian National Republic, led to a rather quick evolution in the organizational and ideological program of the "Sitch" Associations of Ukrainians in North America. During a convention of "Sitch" Associations in May 1924, a new charter was accepted which cancelled the democratic election of leaders. Leadership was to be decreed by the Chief Otaman who was appointed by the Hetman (title of military ruler of Ukraine during the Kozak era). Pawlo Skoropadsky was acknowledged as the lawful Hetman of Ukraine and the leader of all of the "Sitch" Associations. (Pawlo Skoropadsky traces his ancestry to the brother of Hetman Ivan Skoropadsky who ruled Ukraine between 1708 and 1722.)

The Canadian "Sitch" Associations followed almost the same course of development as those in the United States. Wolodymyr Bosyj was Chief Otaman of the Canadian "Sitch". On November 2, 1924, an agreement of consolidation was signed in Detroit by the Canadian "Sitch" and the United States "Sitch" organizations that gave the Chicago headquarters supremacy over the Canadian "Sitch" and relegated the Canadian organization to a regional component of the "Sitch" Associations of Ukrainians of North America.

"Sitch" Associations started in Michigan, specifically in Detroit, as early as 1919, under the leadership of the Regional Otaman Mychailo Majorchak. He was succeeded by Wasyl Kowal, Ivan Karalash and in 1924, by Toma Koshil, who served until 1929. During his term in office, the Region increased its membership to over one thousand members. Activities of the different companies included intensive field exercises, para-military training and massive demonstrations. In 1928, the Region was instrumental in establishing a Ukrainian Catholic Grade School under the auspices of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in Hamtramck, and sent aid to Ukraine to help invalids and orphans.

From 1929 to 1935, Pylyp Demian was Regional Otaman. Despite the very depressed economy in the United States, the Detroit Region started a

flying school (January 1932) and took part in many activities to popularize the Ukrainian cause. In 1934, they purchased their first airplane which they christened "Ukraina". This airplane was used by the Second Flying Company of the Detroit Region. That same year, the name of the organization was changed to Union for the Hetman State. The name change brought about a fervent effort to unite all organizations throughout the world that were working toward the rebirth of the Ukrainian state and placed the Union for a Hetman State in line with other Ukrainian political organizations.

In 1935, Mychailo Chemny was chosen Regional Otaman of Detroit. The flying school prospered and rejuvenated under his leadership. In 1937, Petro Zaporozhets was appointed Regional Otaman and had the honor of welcoming to Detroit the heir-apparent to the throne of Hetman, Danylo Skoropadsky. In 1938, Stepan Gawa was appointed Regional Otaman and all the companies continued to develop and work quite satisfactorily.

By this time there were ten companies in the Detroit Region (#4). They included six companies in Hamtramck: Company #1, adult men led by Captain Hryhorij Wasylyk, Company #2, adult men led by Captain Semen Berladyn, Company #3 (Red Cross) young women led by Captain Eva Jakymiw, Company #4, young men led by Captain Wasyl lwasyk-Borns, Company #5, adult women led by Captain Kateryna Buhill and the Aviation Company under the leadership of Captain Dmytro Kowalchuk. An artillery unit under the leadership of Captain Ivan Sheremeta was included in the Aviation Company. On the west side of Detroit, there was Company #12, adult women under the leadership of Emilia Zaporozhets, Company #16, adult men led by Captain Eugene von Draginda, Company #15, young men led by Captain Ivan Gawa and a Red Cross Company of young women led by Captain Anna Samotis. All of the companies, besides their organizational duties were very active in collecting funds for the many social welfare organizations in Ukraine and in Detroit. For example, Company #5 and Company #12, each provided one full three year tuition and room and board scholarship for a Ukrainian girl attending the Lviv Commerce Institute.

The work of the Union for a Hetman State continued in full swing until 1942 when the United States government ordered the organization disbanded due to their anti-communist agenda and militaristic formations. Following the sale of all of their assets and the payment of all debts, the leadership of the Union for a Hetman State donated the remaining funds to the American Red Cross.

Following the end of World War II, when the communist Soviet Union began to emerge as a threat to the United States and anti-communists were no longer considered enemies of the United States, former members of the Union for a Hetman State began attempts to revive their organization. After obtaining confirmation of their charter from the State of Michigan, a temporary executive, headed by P. Demian, was organized for the Ukrainian Hetman Organization of America (UHOA).

The organization that emerged was quite different from the Union for a Hetman State. This new organization was a Ukrainian-American organization based on democratic principles with branches instead of companies. During its First National Congress in September of 1950, the Central Executive Committee was elected which included Joseph Bilovus, president, Eugene von Draginda, vice-president, Oleksander Nakonechny, secretary, Valentina Kawka, assistant secretary, Julian Cebrynsky, treasurer, Yuriy Kulchycky, financial secretary, Toma Koshil, organizational committee chairman and Mychailo Owchynyk, cultural committee chairman. The Second National Congress in 1951, with the exception of the president, elected a completely new executive. Included were Mychailo Chemny and Ewen Zablikowych, vice presidents, Mychailo Hawryliw-Boyar, secretary, Woldymyr Bazylewsky, assistant secretary, Wasyl Iwasyk-Borns, treasurer and Mychailo Perwak, financial secretary.

The difficult financial situation of the organization which had no material holdings left from before the war, the influx of new immigrant members who had different approaches to organizational work and different ideological leanings from their "Americanized" brothers as well as some misunderstandings on religious grounds caused a great deal of disruption and dissension among the members of the executive of the new organization. Despite the intervention of the Hetman-designate Danylo Skoropadsky, J. Bilovus and his Branch #1 of UHOA in Hamtramck left the organization and formed The Ukrainian-American Hetman Union. Although this move had sympathizers among the membership in Canada, this was a local affair and had little impact on the rest of the organizations in the United States and Canada. After some negotiations, the new organization decided to merge with UHOA in 1958 and this move was completed in 1963, when the Ukrainian-American Hetman Union became Branch #15 of UHOA based in Hamtramck.

A bitter blow to all of the Ukrainian Hetman organizations was the untimely death of the Hetman-designate, Danylo Skoropadsky on February 23, 1957. The succession of his daughter, Maria Skoropadska, could not assuage the loss of his great energy and administrative skills. In July 1958, The First Congress of Delegates of All Hetman Organizations was held in Detroit, Michigan. The Congress chose a new system of government for its organization, a General Council of the Hetman Movement consisting of thirty-five members led by Dr. Mykola Hadzysky and the Hetman Executive Committee led by Judge Dmytro Lewchuk. With minor changes, this has been and is the governing body of UHOA.

Prior to the Congress, UHOA was organized in fourteen Branches in several large cities of the United States. Most of the membership was older, conservative and included many professional people and educators. This is the reason that the work of the organization was devoted more to the ideological-political aspect rather than the social-organizational as it had

been in the prewar years. To acquaint their fellow Ukrainian-Americans with the writings of V. Lypynsky and the idea of a Hetman State, UHOA organized a publishing group, "Bulawa" which published many books dealing with Hetman ideology and, also for a time, published a magazine "Derzhawnyckyj Shliakh" (The Road to Statehood).

At this time, the Philadelphia Branch of UHOA helped to organize the V. Lypynsky East European Research Institute. The archives of Viacheslaw Lypynsky, the Skoropadsky Family and other East-European families are located there. Today, many scholars and researchers of East European conservatism use the vast resources and materials of the Institute for their work. In Toronto, Ontario, the publication of a Ukrainian monthly magazine, "Batkivschyna" (Homeland), has been aided by the UHOA.

During this Millennium Year of Christianity in Ukraine, the Ukrainian Hetman Organization of America will be celebrating its sixty-fourth anniversary. Despite the many turbulent events in its history, the staunch conservatism, respect of state and church authorities and concern for their fellow countrymen have earned this organization a place of honor among the organizations of Ukrainian Americans. Hopefully, UHOA members will be able to continue their activities in the years to come under the organizational banner which stresses respect for God, country, Hetman, work and order.

(Source material for this summary was prepared by Lubomyr Bey.)

UKRAINIAN-AMERICAN FEDERATION IN THE STATE OF MICHIGAN

The idea of creating a federation of Ukrainian organizations in the State of Michigan was first discussed in the spring of 1939 and on October 20, 1939, the Ukrainian-American Federation in the State of Michigan (UAFM) was established. The first executive committee consisted of John Koos—president, Iryna Kozachenko—first vice-president, Dr. Ambrose Kibzey—second vice-president, Joseph Krupka—recording secretary, John Diachun—treasurer, and Mykola Shustakevych—publicity director. Over the next fifteen years of the Federation, the presidency was shared by John Panchuk, Alexander Shtyk and William Dowhan.

Of vital importance was to find a way for Ukrainians to establish their identity in the United States. As a result, several representatives were selected to attend the eighth Congress of United Ukrainians held in New York City in December, 1939. It was agreed at this meeting, that in order to receive any recognition in the American community, Ukrainians would have to participate in all phases of political, social and community affairs in the United States. During this meeting, foundations were laid for establishing the Ukrainian Congress Committee of America.

In the years of 1940 to 1943, the UAFM helped organize a Ukrainian Red Cross Chapter and joined the Detroit Community Fund, United Service Organization and the Community Chest. UAFM also aided the International Institute by soliciting funds for its new headquarters building.

Under the leadership of John Panchuk, the organization renewed its concern for Ukrainian displaced persons in Europe and how to best serve their interests. On April 3, 1943, with authorization from the United States government, UAFM developed and established the Ukrainian War Relief Committee, a forerunner to the United Ukrainian American Relief Committee (ZUDAK). At the request of President Franklin D. Roosevelt, May 16, 1943 was proclaimed "I Am American Day". All nationalities in Detroit including Ukrainians were represented in a giant parade down Woodward Avenue with John Panchuk serving as Grand Marshall.

As a result of UAFM's total involvement, many Ukrainian communities across America looked to Detroit for leadership. John Panchuk, with liaison

assistance from John Shumeyko from New York, called for a meeting of all Ukrainian Centers in America to convene in Detroit on July 4, 1943. On this symbolic day of freedom, the delegates made positive resolutions to again unite all Ukrainian organizations under one umbrella organization, the Ukrainian Congress Committee of America. On April 9, 1944, a giant rally was held at Cass Technical High School in Detroit where over fifty thousand dollars was collected to buy war saving bonds. The bond drive under the direction of UAFM ultimately was responsible for over five hundred thousand dollars in bond sales.

A resolution drafted on March 8, 1945 by UAFM protesting the forced repatriation of Ukrainian displaced persons was supported by both U.S. senators from the State of Michigan, Vandenberg and Ferguson. President Roosevelt along with Secretary of State Byrnes also expressed great interest in this matter.

UAFM formally adopted its first set of by-laws on February 15, 1946. The following two years saw a great deal of effort expended to encourage all UAFM organizations to take more active part in the social and political arenas in the United States. In 1948, at a travel show sponsored by the Detroit News, officials of UAFM distributed over five thousand copies of a brochure entitled "Ukraine—the Nemesis of Russia" which also included a map of Ukraine. The brochure provided information on Ukraine, its people and the Soviet enforced russification policies.

The year 1952 proved to be a banner year for UAFM activities as the number of participating organizations grew to fifty-eight. Action was taken to form a Ukrainian Literary Art Club and an archival museum in Detroit. UAFM took an active role in the reelection campaign of Dr. Mary V. Beck for Detroit City Council and initiated the action to commemorate the twentieth anniversary of the Soviet organized Famine in Ukraine of 1932-1933 by creating a committee to develop plans for this commemoration. The planning resulted in a march in downtown Detroit in which over ten thousand Ukrainians participated.

It was also in this year that UAFM Honorary Chairman John Panchuk left the Detroit area due to professional reassignment to Battle Creek, Michigan. During his many years with UAFM, John Panchuk was directly responsible for helping Ukrainian doctors, who had received their formal training in European medical schools, obtain their licensing certification in Michigan.

In its fifteenth year of operations, UAMF became deeply involved with the United Ukrainian American Relief Committee and the United States government officials. Providing assistance to Ukrainians in displaced persons camps and to new immigrants with their resettlement problems, UAFM had to deal with senators, congressmen and other public officials on the local, state and national levels.

In its sixteenth and last year (1955), the Ukrainian-American Federation in the State of Michigan, under the leadership of William Dowhan, was forced to reassess its position in the community. Despite all efforts to keep the member organizations together, the many divergent political interests of some members of the organizations and the inflexibility of others caused the rifts which led to the eventual demise of UAFM.

In this Year of the Millennium of Christianity in Ukraine, unification of the Ukrainian community in the Metropolitan Detroit area under the guidelines presented by the Ukrainian-American Federation in the State of Michigan some thirty-four years ago seems unlikely.

(Source material for this summary was prepared by Stephen M. Wichar Sr.)

ORGANIZATION FOR THE REBIRTH OF UKRAINE, DETROIT AREA BRANCHES (*ORHANIZACIA DERZHAVNOHO WIDRODZHENIA UKRAINY, ODWU*)

The Organization for the Rebirth of Ukraine (ODWU), the first nationalistic Ukrainian organization in the United States, was established in the United States in 1929, at the suggestion of Colonel Ewen Konowaletz, at that time president of the Ukrainian Military Organization and later, president of the Organization of the Ukrainian Nationalists. The goals of this organization were to aid the Ukrainians in Ukraine in all possible ways to help them gain their national sovereignty, to inform the people of the United States of the injustices being perpetuated against the Ukrainian people by the Soviet regime and to neutralize the pro-Communist efforts in describing the Soviet Union as the workers' paradise. The organization received a great deal of support from the Ukrainian community as many men and women joined the ranks of the organization, particularly the former officers and soldiers of the Ukrainian army who had immigrated to the United States after the First World War.

The Central Executive of the Organization for the Rebirth of Ukraine (ODWU), located in New York City, elected as its first president, Professor Hryhorij Herman, and Ewen Skocko, secretary. The very first year, seven branches of the organization were established in different cities in the United States and soon almost every Ukrainian community had formed a branch of ODWU.

The Julian Holowinskyj Branch (Branch #4) of ODWU was organized in Hamtramck, Michigan in 1930. Onufrij Kurockha was elected first president of the Branch, Iwan Kurchak, secretary and Danylo Wojtyshyn, treasurer. Wasył Kushnir, Danylo Rubacha and Mychailo Babij were elected members of the executive committee. The Colonel Ewen Konowlatez Branch (Branch #24) was established on the west side of Detroit in 1932. Theodore Petryk was elected president, Ilarij Semegen, secretary and Stephen Lewkut, treasurer. Wolodymyr Didyk, Dmytro Dubriwnyj and Wolodymyr Skowron were elected to the executive committee.

In 1931, the women of the ODWU reorganized themselves into a separate but affiliated group, the Ukrainian Red Cross. This name was changed in 1940, at the insistence of the American Red Cross, to Ukrainian Gold Cross. Thus, the women, who had belonged to Branch #4 of ODWU, formed Branch #34 of the Ukrainian Gold Cross under the leadership of Anna Senkiw and the women belonging to Branch #24, formed Branch #14, headed by Anna Lewkut.

The work of ODWU revolved around two major areas: fundraising, to obtain the necessary financial resources to help Ukraine and the Ukrainian people and political action through informative rallies and meetings to inform the world of the repressions in Ukraine and the persecution inflicted on the people by imperialistic foreign governments. In the 1930's, the ODWU organized mass rallies and protest meetings to draw attention to the genocidal famine in Ukraine (1932-1933), the Stalinist purges of Ukrainian intellectuals and political activists, the brutal persecution of Ukrainians in Western Ukraine by the Polish government and the destruction of Ukrainian Catholic and Orthodox churches in the Volyn and Cholm regions. In cooperation with other organizations, ODWU sent thousands of dollars in aid to Ukrainian veterans and victims of the First World War, to Ukrainian welfare and educational organizations and to help support the newly independent Carpatho-Ukraine.

During the two years between 1938 and 1940, ODWU flourished and experienced its greatest growth and activity. The declaration of independence by Caraptho-Ukraine gave hope that should war break out, there would be every chance for the formation of an independent Ukraine. The Detroit area branches worked tirelessly and were very successful in their many fundraisers. The following individuals were instrumental in these successes: Mykola Goren, Wolodymyr Didyk, Wasyl Kushnir, Paul Starzhynsky, Ivan Kostiuik, Ilarij Semegen, Dmytro Dubriwnyj, Michailo Babij, Andrew Patra, Mykola Tyro, Iwan Krywyj, Mykola Semegen, Wolodymyr Skowron, Maksym Chubka, Danylo Rubacha, Mykola Mashtaler, Mykola Stachiw, Pawlo Struzowsky, Stefan Lewkut, Theodore Petryk, Maria Bushard, Julia Chaikiwsky and Anna Zola.

Before and during the Second World War, ODWU, like many of the other nationalistic organizations in the United States, was placed under close scrutiny and was the constant target of pro-Communist press and organizations, often being labeled fascist because of their anti-Communist stance. This campaign to discredit ODWU took a heavy toll on the activities and membership of the organization, from which ODWU never completely recovered.

Following the war and the influx of new Ukrainian immigrants to the Detroit area, ODWU increased its membership, but never achieved the strength and energy of the pre-war years. In the post-war years, Branch #4

was headed by Mykola Goren, Ewen Zubalsky, Mathew Boryskewych and Iwan Lotocky. At present, Stephan Bilyj is president of Branch #4 of ODWU. Past presidents of Branch #24 have included Mykola Semegen, Iwan Bilovus, Jaroslaw Warywoda and for several terms, Mykola Diakun.

Until 1980, ODWU worked within the structure of the Ukrainian Congress Committee of America, fulfilling its organizational goals together with other Ukrainian organizations in the United States. At present, ODWU is a member of the Ukrainian-American Coordinating Council.

A member of the Detroit branch of ODWU, Dr. Denys Kwitkowsky was very active in the Central Executive Committee of ODWU, serving as president for many years and also as chairman of the Organization of the Ukrainian Nationalists.

(Source material for this summary was prepared by Ostap Kwitkowsky and Stephan Bilyj.)

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA, SOUTHEASTERN MICHIGAN BRANCH

The Ukrainian Congress Committee of America (UCCA) was organized in Washington, D.C. in 1940, during the First Ukrainian Congress, to serve as the one representative body of all Ukrainian-Americans in the United States. According to its charter, it had five basic goals: to organize and direct Ukrainian affairs in the United States, to defend the good name of Ukraine and Ukrainians, to support the democratic system of government in the United States, to inform about the repressive and oppressive Soviet system and to explore all possible avenues that would enable the reestablishment of a free, independent and democratic Ukraine.

Representatives from the Detroit area attended both the First and the Second Congress of the Ukrainian Congress Committee of America and five of these representatives were elected to the National Executive. The Third Congress approved the formation of regional UCCA branches that could more effectively deal with regional concerns and problems. Thus on June 18, 1946, the first organizational meeting of the Detroit area UCCA was held. Philip Demyan was elected president, Dmytro Hashchyn, secretary, Joseph Krupka, treasurer and Ivan Melnyk, financial secretary in charge of the collections for the Ukrainian National Fund. This was the first branch of UCCA in the United States of America.

The priorities of the UCCA Branch were to unite all of the area Ukrainian organizations and collect funds for the Ukrainian National Fund. For more effective coverage of the large Detroit area and more personal involvement of more people in the organization, a second branch of UCCA was organized on the west side of the city. Both branches coordinated their efforts in sponsoring rallies and meetings. One area where a great deal of effort was concentrated was the campaign to convince the government of the United States to treat Ukrainians as a separate national group and not as a subgroup of the Russian nation.

In 1948, the first big wave of Ukrainian displaced persons arrived in the city and the UCCA Hamtramck Branch held a welcoming rally for them. It

was at this meeting that the cultural-educational department within UCCA was proposed and approved. Maria Slywinsky was elected first chairperson. By this time, there were already some questions as to the jurisdiction of the two branches of UCCA and at a meeting in 1950, it was decided that Woodward Avenue would be the dividing line, with the Hamtramck Branch covering the east section and the Metropolitan Branch covering the west section of the Detroit area. This rather simple division became rather complicated as many organizations drew their membership from the whole Detroit area and did not restrict membership to a local community.

The work of the Hamtramck Branch continued to encompass more and more organizations. In 1953, the Branch began working more closely with the International Institute of Detroit and became involved in social welfare projects like the "Mother and Child" organization. That same year, a mass rally was sponsored by both branches of UCCA to commemorate the Soviet enforced famine in Ukraine in 1932-1933. In 1958, Dr. Stephan Horak was the featured speaker at a mass meeting to commemorate the same event and resolutions adopted at that meeting were sent to President Eisenhower and sixteen congressmen. Congressman John Dingell read these resolutions into the Congressional Record.

In 1954, both branches joined in the publishing of a newsletter, "Bulletin of the Metropolitan Detroit and Hamtramck Branches of UCCA", which listed donors to the Ukrainian National Fund and other UCCA news. The Hamtramck Branch also published a weekly column in English, "Ukrainian News", edited by Walter Tustaniwsky, in the Hamtramck newspaper, "The Citizen". This year also marked the beginning of the proclamation of January 22 as "Ukrainian Day" in the city of Hamtramck in honor of Ukrainian independence and the Ukrainian flag was raised next to the American flag at Hamtramck City Hall. Congressmen from the district started sending greetings to the Ukrainian community to honor this day and these greetings were recorded in the Congressional Record.

Since 1955, the Hamtramck Branch of UCCA held social evenings for its members which were attended by many young adults, the proceeds from which were sent to aid those Ukrainians who remained in Western Europe. This aid was distributed through the Ukrainian Medical Welfare Service based in Munich, West Germany. Another beneficiary of the Hamtramck Branch of UCCA was the Ukrainian Catholic High School at the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church, which received funds for the renovation of one of its classrooms.

The construction of a monument to Taras Shevchenko in Washington, D.C. was the subject of great activity in the early 1960's. The Hamtramck Branch of UCCA, now renamed the Southeastern Michigan Branch, formed a committee for the purpose of collecting funds for this project. Osyp Bayko was elected chairman and Mychailo Laska served as secretary. At the

unveiling of the monument on June 27, 1964, at which the President of the United States, General Dwight D. Eisenhower, was principle speaker, the Branch ranked near the top of the list of the monument sponsors.

In the late 1960's and 1970's, the Southeastern Michigan Branch of UCCA, besides sponsoring and participating in the many commemorative and anniversary celebrations of its member organizations and Ukrainian national holidays, sponsored several lecture and concert series in the Detroit area. The lecture series, which focused on the different aspects of Ukraine's recent history, was both informative and thought provoking and proved to be a positive influence on the collection of funds for the Ukrainian National Fund. In 1967, the Toronto theater group "Zahrava" presented a lyric drama by Lesia Ukrainka, "Cassandra". That same year, the Ukrainian choir "Homin" and dance ensemble "Orlyk" from Great Britain presented a combined concert on March 30th. In 1975, the Byzantine Choir from Utrecht, Holland, under the direction of Dr. M. Antonowych, presented a very impressive concert.

In 1968 and 1973, both branches of UCCA in the Detroit area joined forces with the rest of the Ukrainian community to welcome Yosyf Cardinal Slipyj to our area. Many members were not only active participants but also sponsors of the religious service and massive welcoming rally in Cobo Hall which included many city, state and national religious and civic leaders.

The Southeastern Michigan Branch of UCCA, together with the Anti-Bolshevik Block of Nations and the Organization for the Defense of the Four Freedoms in Ukraine, sponsored a massive march and demonstration to commemorate Captive Nations Week in Detroit in July, 1974. The program started with an ecumenical service in Kennedy Plaza in Detroit and then proceeded to the riverfront where, on the stage of the Captive Nations' Festival, the Governor of the State of Michigan, William Milliken, read the Captive Nations Week proclamation.

In 1975, the Southeastern Michigan Branch of UCCA organized their own weekly radio program which was announced by Yuriy Jurkiw and included many participants.

Working together with the Captive Nations Council of Detroit and the Detroit Chapter of the Anti-Bolshevik Block of Nations, the Southeastern Michigan Branch of UCCA sponsored a Christmas television program on Channel #2 in Detroit called "Carols for Freedom". This program, which was broadcast from the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in Hamtramck, Michigan, featured Ukrainian, Lithuanian, Croatian and Polish Christmas carols.

On the political front, the Southeastern Michigan Branch of UCCA participated in the National Conference of State Governors which was held in the Renaissance Hotel in Detroit in 1978, where, along with other nationality groups, they maintained the Ukrainian cultural and information center. In

1980, the Branch organized a meeting with the designated United States Counsel to Kiev and discussed the Madrid Conference on the Helsinki Accords with a representative of the State Department. That same year, both Branches of UCCA participated in a mass welcoming rally for Valentyn Moroz, a recently released Ukrainian dissident.

In late 1980, the split between the two branches in the Detroit area became quite pronounced when the Metropolitan Detroit Branch joined the splinter group that walked out of the National Congress. Both Branches still continued to work together in the planning of the 1983 commemoration of the fiftieth anniversary of the Great Famine in Ukraine (1932-1933). The program included an organized march down Woodward Avenue to Kennedy Plaza where an ecumenical service was held. The march then proceeded on to the Veterans' Memorial for a "famine banquet" featuring guest speakers. A concert presented by the Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Choir on September 25, 1983 commemorated this tragic event. On November 14, 1983, Dr. Assya Humesky delivered a commemorative lecture at Wayne State University and later that month, a proclamation was read on the steps of the Capital in Lansing, Michigan in the presence of the governor and state legislators.

Dr. Bohdan Kruk was elected president of the Southeastern Michigan Branch of UCCA in April 1984, replacing the long term president, Bohdan Fedorak. By this time, the Southeastern Michigan Branch was the only branch of UCCA in the Detroit area as the Metropolitan Detroit Branch dissolved and its leadership joined the Ukrainian American Coordinating Council.

The Southeastern Branch of UCCA continued to collect funds for the Ukrainian National Fund, the Million Dollar Fund and the International Tribunal which was to review the evidence of the Soviet organized famine in Ukraine in 1932-1933. They organized and participated in many events of the Ukrainian community and intensified their campaign of lobbying legislators about Ukrainian community concerns. Probably one of the highlights of 1984 was the visit of President Ronald Reagan to the Ukrainian Cultural Center. This visit was sponsored by the thirty-two ethnic groups within the State of Michigan Republican party.

The Branch was also active in the Myroslaw Medwid tragedy by sending young professionals to intercede on behalf of the Ukrainian sailor and then by demonstrating in Detroit in front of the Federal Building when he was forcibly returned to the Soviets. The Chernobyl tragedy was commemorated in a special informative meeting with a noted lecturer, Dr. O. Troyan.

In preparation for the Millennium Year, the members of the Southeastern Michigan Branch of UCCA joined the Detroit Metropolitan Millennium Committee and have contributed much to the success of the Millennium celebrations in the city, state and in Washington, D.C..

(Source material for this summary was prepared by Anton Kobylansky and Mychailo Laska.)

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA, METROPOLITAN DETROIT BRANCH

The First Congress of Ukrainians in the United States was held on May 24, 1940 in Washington, D.C.. Attended by eight hundred and five delegates who represented almost two thousand Ukrainian fraternal, social, cultural, political and educational organizations, the Congress decided to form one central body that would represent all of the Ukrainian organizations in the United States — The Ukrainian Congress Committee of America.

The first years of the Ukrainian Congress Committee of America were made difficult by World War II and the fact that the Soviet Union was now an ally of the United States and could not be criticized. This situation was further complicated by Soviet agents who persisted in spreading rumors through the mass media that Ukrainians were collaborators of the Germans and thus enemies of the United States. These rumors caused many Ukrainian organizations to suspend their activities and some were even disbanded.

The Second Congress of Ukrainians, under the auspices of The Ukrainian Congress Committee of America (UCCA), was held on January 22, 1944 in Philadelphia, Pennsylvania. It was a shadow of the First Congress of Ukrainians with only two hundred and thirty-five delegates participating. The delegates were so disenheartened by the difficulties they were encountering in their work that one of the fraternal organizations, an initiating member of UCCA, The Ukrainian Workingmen's Association, withdrew from membership. The Third Congress of Ukrainians was more positive and it was decided that regional branches of the UCCA should be established to help deal with regional representation and regional problems.

On June 21, 1946 in the Ukrainian National Temple on the west side of Detroit, the first meeting of the Metropolitan Detroit Branch of UCCA was held. Elected to the first executive of the Branch were Wolodymyr Didyk, president, Maria Golej, vice-president, Mykola Nebozhenko, secretary, Ivan Diachun, treasurer and Franko Huzil, P. Gulka and Maria Sena, members of the auditing committee. Attempts to work together with the Hamtramck Branch of UCCA were not successful. In 1948, Mykola Shustakewych was elected president and the pace of activities in the Branch began to increase

as more and more new Ukrainian immigrants began to settle in Detroit.

In 1951, Franko Huzil was elected president of the Metropolitan Branch of UCCA and most of the other executive posts were filled by new arrivals to Detroit. Following the instructions of UCCA Executive, the Metropolitan Branch petitioned the Governor of the State of Michigan, G. Mennen Williams, to proclaim January 22, 1953, as "Ukrainian Day" to commemorate the anniversary of the proclamation of Ukrainian independence. The Governor granted this petition and Michigan became the first state in the United States to do so.

Teodor Mychalchuk was elected president of Detroit Metropolitan Branch of UCCA in 1953. That year marked the twentieth anniversary of the Soviet organized famine in Ukraine (1932-1933) and both branches of UCCA and the Federation of American Ukrainians of the State of Michigan formed a joint committee to commemorate the famine deaths of more than seven million people in Ukraine. Michael Duzyj was elected chairman of this committee. On May 23, 1953, over fourteen thousand Ukrainian Americans marched down Woodward Avenue in Detroit in a commemorative march which was followed by an informative rally.

In 1954, when Ivan Ivanchuk was president of the Metropolitan Branch of UCCA, several important events took place. On the national level, the Ukrainian Workingmen's Association rejoined the UCCA. The Metropolitan Branch together with the Hamtramck Branch started publishing a newsletter, "Bulletin of the Metropolitan Detroit and Hamtramck Branches" where detailed accounts about the collection for the Ukrainian National Fund were listed as well as other articles of interest. Of greater significance was the Detroit City Council resolution which allowed the Ukrainian flag to be raised next to the American flag in front of the Detroit City Hall every January 22 to commemorate "Ukrainian Day". This was attained through the intercession of Dr. Mary V. Beck, then President of the Detroit City Council. In 1985, Mayor Coleman Young decided not to continue this practice.

Michael Duzyj was elected president in 1955. During his term in office a great deal of time was devoted to solving the seeming competition between the two branches of UCCA in Detroit and the claims of the Federation of American Ukrainians in the State of Michigan (FAUSM). After many meetings, discussions and the appointment of an impartial team from the National Executive of UCCA, it was decided that the Metropolitan Detroit Branch would represent all Ukrainian organizations in the metropolitan area and that FAUSM will relinquish all claims to political representation and concentrate on the cultural and educational aspects of its work. The Hamtramck Branch of UCCA was not pleased with this outcome but after changing its name to the Southeastern Michigan Branch of UCCA, continued its organizational work.

In 1958, the National Executive of UCCA sent out an updated version of

its organizational by-laws. These rules stated very clearly that the National Executive has the right to regulate the activities of the different branches and to mediate any disputes between them. The Metropolitan Detroit Branch of UCCA voted to accept these new rules in September of 1958.

The year 1961, when Mychailo Bazhansky was elected president of the Metropolitan Detroit Branch of UCCA, was a turbulent one with disputes between the branches as to jurisdiction and function in the celebration of different Ukrainian events. Finally an annual rotation system was proposed and accepted by both branches of UCCA.

For seven years, between 1964 and 1971, Wasyl Kolodchin served as president of the Metropolitan Detroit Branch of UCCA. In addition to many community activities which the Branch sponsored, a conference was organized at which the former Premier of the Ukrainian National Republic, Professor Borys Martos, was present. Also, in 1968, the Branch sponsored the very festive commemoration of the fiftieth anniversary of the Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Ensemble. During this period, the financial secretary, Mykola Kunynsky, was often able to surpass the annual goal of donations for the Ukrainian National Fund.

Between 1971 and 1978, Bohdan Petrina served as president of the Metropolitan Detroit Branch of UCCA. This was probably the most peaceful and harmonious period in the lives of the organized Ukrainian-American community. In 1978, Dr. Anton Zhukowsky was elected president. This period was marked by controversy and frantic activities as many dissidents from the Soviet Union (General P. Hryhorenko and Valentyn Moroz) visited Detroit and the relations between the social-democratic Ukrainian-Americans and the more conservative-republican organizations became more strained.

These disputes reached their climax during the Thirteenth Congress of UCCA on October 12, 1980 in Philadelphia, Pennsylvania. During the preliminary phases of electing a new executive, a power struggle developed which led to some rather disparaging remarks and defiant posturing which, after a long series of debates, caused the delegates of twenty-eight national organizations, including the Metropolitan Detroit Branch of UCCA, to leave the convention hall. Left behind were the delegates who represented the more conservative-republican views of the Ukrainian Liberation Front.

The Metropolitan Detroit Branch of UCCA elected Zenon Wasylkewych as their president in 1982. The Branch continued to function in its previous capacity while at the same time working with the splinter group of organizations to form a new representative body. In 1983, the Branch initiated preparations to commemorate the fiftieth anniversary of the Genocidal Famine in Ukraine. They also organized the fiftieth anniversary of the community activism and political career of Dr. Mary V. Beck, inviting as guest speaker, the president of the World Congress of Free Ukrainians, Dr. Peter Savaryn.

On May 19, 1984, during their regularly scheduled meeting, the Metropolitan Detroit Branch of UCCA disbanded and the members voted unanimously to join the Ukrainian American Coordinating Council, as the Metropolitan Detroit Branch. The goals and activities of the Ukrainian American Coordinating Council are the same as those of the Ukrainian Congress Committee of America.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

UKRAINIAN REVOLUTIONARY DEMOCRATIC PARTY IN DETROIT

The Ukrainian Revolutionary Democratic Party was established in 1945 under the leadership of the Ukrainian author and political activist, Ivan Bahriany. In the early fifties, when many Ukrainian immigrants relocated to the U.S.A., among them members of URDP, a branch of this organization was formed in the Detroit area. Many of the members of URDP were natives of the central and eastern areas of Ukraine and had first hand knowledge of life under the totalitarian Soviet communist system. They deemed it imperative to establish a newspaper that would not only inform and unite its members but would also apprise others of the threat of Soviet communism to world peace.

At first, a publishing firm called "Prometheus" was formed, headed by Fedir Demjanenko and then by Fedir I. Fedorenko with Ivan A. Murha and Petro Trepet as members. By 1952, the firm started publishing a weekly newspaper called "The Ukrainian Prometheus". Author Pawlo I. Maliar was its first editor, followed by Wasyl I. Hryshko and Michael Smyk. Printing was done by Petro Moisiura and the linotype setter was Petro W. Sulkiwsky. Besides the newspaper and many everyday printing tasks for the Ukrainian community such as tickets, flyers and announcements, the firm published the second volume of "The White Book About the Kremlin Black Deeds", the novel, "Tigerhunt", by Ivan Bahriany, "Memorandum" by Jurij Lypa, "Bread" by Pawlo Maliar, "The Executed Muse", a collection of poetry by Jar Slavutych, "Gravity" by Bohdan Nyzhankiwsky, and several textbooks by local authors for the Ukrainian schools. By 1956, the publishing firm disbanded and the newspaper "The Ukrainian Prometheus" changed its name to "Prometheus" and moved to New York.

In August 1978, "The Ukrainian News", a weekly newspaper that had been published since 1945 in New Ulm, West Germany, moved to Detroit and is published on a weekly basis. Michael Smyk is chief editor of the paper and Dr. Anatol Lysyj from Minneapolis, Minnesota is the chairman of the publishing association. The association also publishes books, most recently the memoirs of the Ukrainian dissident Danylo Shumuk, "That Which Has Been Experienced and Deliberated", the recollections of General Petro Hryhorenko and "Road to Chaos" by Mykola Rudenko.

(Source material for this summary was prepared by Michael Smyk.)

ASSOCIATION OF FRIENDS OF THE UKRAINIAN LIBERATION MOVEMENT, DETROIT CHAPTER

The Association of Friends of the Ukrainian Liberation Movement (OPVBU) was organized in the United States in the early 1950's by former members of the Ukrainian Insurgent Army and by those who subscribed to the agenda proposed by the Supreme Liberation Council of Ukraine. The goal of this organization was to focus on the struggle of the Ukrainian people in Ukraine against Soviet oppression, to disseminate correct information about the current situation in Ukraine among the Ukrainian immigrants and the American public, and to enlist their support for the liberation of Ukraine. The organization firmly believed that freedom for Ukraine could be attained only by those living in Ukraine and that the task of the Ukrainian immigration and sympathetic foreign governments was to follow the situation closely to be ready to lend a helping hand when required.

The Detroit Chapter of OPVBU was organized on May 18, 1957 with the following persons elected to the executive board: Lubomyr Tatuch, Jaroslaw Khychij, Osyp Boychuk, Dmytro Fedorko, Osyp Bihun, Mykola Tataryn, Petro Hnatiuk, Ostap Pawliuch, Osyp Bartkiw and Bohdan Pytel. Soon after, other members of the Ukrainian community in the Detroit area joined the Association: Dr. Ivan Yanchyshyn, Jaroslaw Sena, Petro Mykolenko-Bajda, Mychailo Shawaliuk, Wolodymyr Rakowsky, Bohdan Kurylo, Jaroslaw Holub and Stepan Krupka. Fortified by new members, the Association began a very ambitious schedule of activities. Many meetings, social events, lectures and commemorative concerts were organized where the current situation of Ukraine's struggle for freedom was analyzed and discussed for the benefit of the Ukrainian community and the American press.

Members of the Association were also very active in other organizations within the Ukrainian community, always maintaining the position that only a united Ukrainian community could help Ukraine achieve its freedom. For

many years, OPBVU was active in the Detroit Chapter of the Ukrainian Congress Committee, the umbrella organization for all Ukrainian organizations in the United States. However, in 1984, feeling that its policies no longer subscribed to OPVBU views, they left the Ukrainian Congress Committee of America to join the Ukrainian American Co-ordinating Council.

The OPVBU has maintained its previous political activities within the new coordinating organization. They have also continued their social schedule of annual Easter get-togethers and autumn picnics on the Dibrova Estate.

Currently, the Association is very enthused by the stirrings of change within the Soviet Union that, hopefully, will eventually lead to freedom for their native Ukraine.

(Source material for this summary was prepared by Lubomyr Tatuch.)

ORGANIZATION FOR THE DEFENSE OF FOUR FREEDOMS IN UKRAINE, BRANCH #10 — DETROIT

(ORHANIZACIA OBORONY CHOTYROKH SVOBID UKRAINY)

The Organization for the Defense of Four Freedoms in Ukraine is a national organization in the United States with branches in most big cities where there are larger Ukrainian communities. Organized in the post World War II years, this organization works within the framework of the Ukrainian Liberation Front and the Ukrainian Congress Committee of America. One of the basic premises of this organization is the belief that freedom and independence for Ukraine can only be achieved through the efforts of Ukrainians themselves and not through any political unions, federations or alliances. As stated in its charter, the aim of the organization is to defend the right of Ukraine to enjoy the basic freedoms stipulated by both President F.D. Roosevelt of the United States and Prime Minister Winston Churchill of Great Britain in the Atlantic Charter. These, incorporated into the United Nations Declaration of 1942, are freedom of speech, freedom of conscience, freedom from fear and freedom from want. This, the organization hopes to achieve by informing the American people and government about Ukraine's fight for freedom and by counteracting continuing falsifications and disinformation about Ukraine and its people.

Branch #10 of the Organization for the Defense of Four Freedoms in Ukraine was organized on the west side of Detroit on February 2, 1950, during an organizational meeting attended by fifty-one founding members. Zenon Tarnawsky was elected first president, Wolodymyr Gaboda and Jaroslaw Sena, vice-presidents, Stepan Krupka, secretary, Anton Kobylansky, organizational chairman, Wolodymyr Andrushkiw, financial chairman, Andrij Kulchytcky, treasurer and Toma Wynnychuk and Petro Fedyk as members of the board. Elected to the auditing committee were Wasyl Nahajskyj, Bohdan Harasewych and Michael Duzyj. Also elected to the executive was Iwanna Cisyk-Tarnavsky as chairperson of the Women's League of the organization. In two years, the membership of the organization increased to two hundred and sixty members.

The activities of the organization were concentrated in two major areas: the cultural-educational area and the social-political area. In the cultural-educational area, the Organization for the Defense of the Four Freedoms in Ukraine organized a men's choir which became a very important participant in the many Ukrainian community concerts and celebrations while also giving independent concerts in the Detroit area and Canada. This choir was directed for a long time by Bohdan Saramaga, then by Jaroslaw Fylypiw, who was succeeded by Dr. Bohdan Kushnir.

In order to broaden the knowledge and understanding of its members and the Ukrainian community in Detroit of the fundamentals of Ukrainian nationalism and the aims of the Ukrainian Liberation Front, a Ukrainian Public University was organized by the Organization for the Defense of Four Freedoms of Ukraine. Many noted Ukrainian scholars from the United States and Canada, as well as local scholars, held monthly lectures and discussions attended by large audiences. Dr. Myron Dolnycky, a noted Ukrainian historian, was the director of this endeavor.

In the social-political area, members of the Organization were very active participants in many other Ukrainian organizations in Detroit, very often involved in leadership positions. This provided them with an opportunity to unite the sometimes diverse and incongruous groupings within the Ukrainian community into joint projects and actions. For example, the massive march and rally on May 24, 1953, which included fifteen thousand organized Ukrainian-Americans marching down Woodward Avenue, was quite an accomplishment in which the members of the Organization played an important part. The Organization also hosted and organized many national and international conferences like the Convention of Ukrainians from the United States and Canada, commemorative concerts, celebrations, massive demonstrations and rallies.

Another aspect of the political activity of the Organization was the constant lobbying and letter writing campaign to correct misinformation about Ukraine and Ukrainians. A recent example is the case of Myroslaw Medwid, the Ukrainian sailor, who hoped to obtain asylum in the United States but was forcibly returned to the Soviet authorities. The Organization for the Defense of Four Freedoms in Ukraine launched many demonstrations and informative lobbying efforts, as well as letter writing campaigns, to help pass a law to prevent this from ever happening again.

Currently, Anton Kobylansky is president of the Organization, Yuriy Jurkiw and Martyn Novakivsky are vice-presidents, Pylyp Sotnyk, secretary and Dmytro Kostyniuk, treasurer. Chairmen of the various committees include Mykola Kawka, press and public relations, Myroslaw Kalba, organizational, Osyp Shulyk, activities east, Teodor Tymochko, activities-west, Hryhorij Ozarkiw, dues-east and Ivan Terlecky, dues-west. The audit committee includes Andrew Kulchycky, Mykola Leheta, and Petro Shnuriwsky.

Members of the appeals committee are Wolodymyr Tustaniwsky, Dr. Bohdan Kruk and Mychailo Ciapa. Other members of the executive board are Dr. Mykola Klymyshyn, Wolodymyr Godzak, Wolodymyr Kushnir, Ewen Kryzhaniwsky, Bohdan Fedorak, Stepan Jurkiw, Zenon Brezden and Ivan Futiak.

(Source material for this summary was prepared by Anton Kobylansky.)

UKRAINIAN AMERICAN COORDINATING COUNCIL — DETROIT METROPOLITAN BRANCH

(UKRAINSKO-AMERYKANSKA KOORDYNACIJNA RADA)

A branch of the Ukrainian American Coordinating Council was established in the Detroit area in May, 1984. This national organization was formed as a splinter group of organizations in October of 1980 during the XIII Congress of the Ukrainian Congress Committee of America. This splinter group felt that their views were not properly represented by the Ukrainian Congress Committee of America and that it was imperative to form another organization that would be more responsive to their needs.

The branch focuses its activities in three major areas: commemoration of historical and other anniversaries pertaining to Ukraine and Ukrainians, involvement in the current affairs of the Ukrainian diaspora and cooperation with other nationality groups to resolve mutual problems. Since its inception, the Detroit Branch of the Ukrainian American Coordinating Council has prepared and produced the commemoration of the Ukrainian Independence Day and the November Uprising in Lviv in 1918 on alternate years with the Ukrainian Congress Committee of America, South-Eastern Michigan Branch. In 1986, the branch organized "The Day of the Ukrainian Soldier", inviting Dr. P. Sarafyn, president of the World Congress of Free Ukrainians, as the main speaker. There were also commemorations of "The Day of the Political Prisoner in USSR", "The Day of the Ukrainian Political Prisoner", anniversaries of the different Ukrainian organizations and institutions and the commemoration of the tragic nuclear catastrophe in Chernobyl, Ukraine.

In the current affairs area, the branch sent three representatives to the Metropolitan Detroit Millennium Council and provided financial support to the Ukrainian Saturday schools, Ukrainian radio programs and the Ukrainian courses at Wayne State University. In December, 1985, the Detroit Branch of the Ukrainian American Coordinating Council sponsored a public meeting with the Soviet soldier who joined the Afghan freedom fighters. In

subsequent years they hosted Danylo Shumuk, a recently released Soviet Ukrainian political prisoner and Mykola Rudenko, a Soviet Ukrainian author and poet and one of the founding members of the Ukrainian Helsinki Group in Kiev.

Members of the Detroit chapter supported the fundraising efforts for the renovation of the Statue of Liberty and sent representatives to different international meetings and celebrations. They also maintain a dialogue with the local representatives of the Polish-American Congress and the American-Jewish Committee, honoring together the losses each group suffered during the Second World War. Close contact is also fostered with Jacob Suslensky, the president of the Hebrew-Ukrainian Friendship Society in Israel.

Chairman of the Detroit Chapter of the Ukrainian American Coordinating Council has been and still is Zenon Wasylkewych, vice-chairpersons are Roma Dyhdalo, Olena Liskiwsy and Dr. Jaroslaw Berezowsky, Ksenia Kucher is secretary, Dmytro Fedorko is financial secretary, Roman Lazarchuk is corresponding secretary, public relations committee chairperson is Emilia Zaporozhets, Joseph Postolowsky is treasurer and Myroslaw Chrin is chairman of the committee for the defense of political prisoners. Members of the auditing board include Bohdan Petrina, Wasyl Papiz and Wasyl Kolodchin. Some of the most active and dedicated members have been Lubomyr Tatuch, Stephan Bilyj, Mychailo Berezowsky, Mykola Diakun, Osyp Bihun, Joseph Bewcyk, Jaroslaw Baziuk and Petro Semegen. It must be noted that Emilia Zaporozhets was selected as one of the one hundred and fifty state women to be honored for their dedication and volunteerism during the commemoration of the one hundred fiftieth anniversary of the State of Michigan.

(Source material for this summary was prepared by Roman Lazarchuk.)

LEAGUE OF UKRAINIAN POLITICAL PRISONERS IN GERMAN CONCENTRATION CAMPS, DETROIT CHAPTER

On May 5, 1985, a group of former Ukrainian political prisoners in German concentration camps, who reside in the Detroit area, established a chapter of the League of Ukrainian Political Prisoners in German Concentration Camps. The group included Jaroslaw Duzyj, Mychajlo Laska, Pawlo Tkach, Stefan Fedenko and Dmytro Fedorko. The purpose of the establishment of this Chapter was to counteract the vicious attacks by the American mass media and the Office of Special Investigations within the United States Justice Department on all Ukrainians as collaborators of the Nazis. The Chapter members believed that as eye-witnesses and victims of the German concentration camp atrocities, they would be able to defend the good name of Ukrainians from these factually unfounded allegations.

At the first general meeting of the Chapter, held on June 6, 1985, the executive board of the Chapter was elected: Jaroslaw Duzyj—chairman, Dr. Ivan Dutko—vice-chairman, Stefan Fedenko—English language secretary, Dmytro Fedorko—secretary, Mychailo Laska—treasurer and Pawlo Tkach—member at large. The members of the Chapter experienced a wide range of German concentration camps: Mychajlo Bazhansky — Sachsenhausen, Dr. Ivan Dutko — Dachau, Jaroslaw Duzyj — Gross Rosen, Nordhausen, Dora, Bergen-Belsen, Stefan Fedenko — Gross Rosen, Sachsenhausen, Dachau, Dmytro Fedorko — Nauengamme, Flossenberg, Jaroslaw Gerchak — Dachau, Mychajlo Glomb — Dachau, Dr. Mykola Klymyshyn — Auschwitz, Hryhorij Korolyshyn — Majdanek, Olha and Mychajlo Laska — Auschwitz, Mychajlo Mushynsky — Aushchwitz, Ostap Slywynsky — Auschwitz, Iwan Terlecky — Majdanek, Buchenwald, Dachau, Pawlo Tkach — Dachau and Mykola Korol-Dachau.

First on the agenda of the Chapter were massive mailings to the White House commemorating the fortieth anniversary of the liberation of the prisoners of German concentration camps by the United States Armed Forces. A similar mailing, posted to the Jewish Holocaust Center, greeted former Jewish prisoners of the Nazis on their fortieth anniversary of freedom. A

stream of letters was sent to CBS and Dan Rather protesting their allegations that Ukrainians were German collaborators. Letters of protest were sent to the White House and many Congressmen regarding the plight of Yuriy Shukhewych and the bungled affair of the Ukrainian sailor, Myroslaw Medvid, who attempted to seek political asylum in the United States. Letters were also written to the local media in Detroit asking their support for Resolution #267 regarding political asylum.

An impressive requiem service, attended by many prominent politicians, was held at St. Michael's Catholic Church in Dearborn for the three million nine hundred thousand Ukrainian victims of the German prisons and concentration camps. Senator Carl Levin addressed the gathering and the local press carried interviews and pictures of Mychajlo Bazhansky and Stefan Fedenko.

Two members of the Detroit Chapter were elected to the national Executive Board of the League of Ukrainian Political Prisoners of German Concentration Camps held on November 23, 1985. They were Olha Laska and Dr. Mykola Klymyshyn. The Detroit Chapter has incorporated itself as a non-profit organization in the State of Michigan. Its current project is the collection of funds for the planned publication of memoirs of Ukrainian political prisoners in German concentration camps.

At a general meeting on April 24, 1988, a new executive board was elected: Dr. Ivan Dutko - chairman, Stefan Fedenko - vice-chairman, Dmytro Fedorko - secretary and Mychajlo Laska - treasurer. The auditing committee consists of Jaroslaw Duzyj, chairman and members Ivan Terlecky and Pawlo Tkach. Dr. Mykola Klymyshyn was elected honorary chairman of the Detroit Chapter.

(Source material for this summary was prepared by Jaroslaw Duzyj).

PROFESSIONAL ORGANIZATIONS

UKRAINIAN ENGINEERS' SOCIETY OF AMERICA, DETROIT BRANCH

On September 19, 1948, in the city of New York, New York, a group of Ukrainian engineers organized the Ukrainian Engineers' Society of America. Modeled on the "Technical Society" of Lviv, Ukraine and the "Union of Ukrainian Engineers" in Czechoslovakia, the Ukrainian Engineers' Society of America (UESA) espoused three major goals. The first was to further the growth of technical scholarship and technical professions; the second was to nurture the members' interest in the technology and economics of Ukraine; and the third was to provide the members with an opportunity for social contact and mutual aid. Any citizen or legal resident of the United States who is Ukrainian or of Ukrainian descent with a university degree in any of the engineering or engineering related fields may apply for membership in UESA.

The Detroit area Branch of UESA was organized in November, 1950. Roman Krochmaluk, former member of the Technological Society of Lviv was elected president, O. Senchyshyn, secretary and Ivan Panchak, treasurer.

During the first decade of its existence, the UESA actively sought to help the many new engineer-arrivals to the Detroit area obtain jobs in their field of expertise and provided moral support during their struggles to become settled in the new land. Monthly meetings often concentrated on lectures in different fields of technical scholarship and were welcomed by the membership. As most of the members were Ukrainian born, the leadership of UESA, in an effort to recruit new members, began to contact university students in technical fields, inviting them to meetings of the Society, distributing the UESA "Bulletin" among them and even granting one-time scholarships. All these efforts helped to bridge the gap between the students and members and eventually helped to increase membership.

In the second decade, finding jobs for the new members did not present any problems as most of them were graduates of American universities and colleges and neither their language skills nor their credentials could present any problems. The structure of the monthly meetings had to be changed as it was difficult to find a topic that would interest such a diverse group of

specialists. The meetings were devoted to topics dealing with technology and economics in Ukraine and to socializing between members and their families.

The third decade of work of the UESA brought in members who were confident of finding good jobs in their chosen fields and were quick to advance to very desirable leadership positions in their chosen fields. This reflected very positively on the Society and its members.

In the 1980's, the membership of UESA has surpassed one hundred. Many of the members have pursued advanced degrees in their fields, some have added new fields to their expertise and several have gone on to become university professors. Many members hold prominent positions in the automotive industry, including one member who is a vice president in one of the "Big Three" companies. One UESA member is the president of a disposal company.

Convening regional, national and international conferences was one way of maintaining contact with the different branches of UESA and with similar organizations in other countries. A meeting with the Canadian counterpart of UESA, The Ukrainian Technical Society, was held by UESA, Detroit Branch members: J. Warywoda, B. Gulay, R. Krochmaluk, D. Lisowsly, A. Milanych and B. Storozhuk in early 1954. The First Conference of Ukrainian Engineers of North America was held in September, 1954 and paved the way for very cordial and mutually beneficial relations between the two organizations.

Other conferences followed. UESA, Detroit Branch members were always well represented in the different sessions of the conferences, reading their papers, showing their patents or performing organizational activities. For example, during the Seventh Conference in Toronto, Ontario in 1980, four members of the Detroit Branch of UESA presented their papers, Bohdan Storozhuk was moderator of the morning session and also secretary of the Planning Session which established the World Representation of Ukrainian Engineers that would become a member of the World Federation of Free Ukrainians.

The Eighth International Conference of Ukrainian Engineers was held on October 24 and 25, 1987, in Detroit, Michigan. This conference was dedicated to the Millennium of Christianity in Ukraine.

In the morning session moderated by Natalia Lewyckyj, three papers were presented on topics related to the Millennium: "Influence of Christianity on the Sacred Architecture in Ukraine" by Ivan Zajac, "Plan and Profile in Ukrainian Church Architecture" by Radyslaw Zuk and "An Historical-Philosophical View of the Formation, Development and Meaning of Early Christian Churches in Rus'-Ukraine" by Osyp Martyniuk. In the afternoon session, moderated by Dr. Bohdan Haydukewych, three papers dealing with technical topics were presented by Dr. Wolodymyr Chubatyj, Professor Mark Horbach and Lew Maystrenko.

Included in the conference was an exhibition from the Ukrainian Museum in New York, entitled "The Lost Architecture of Kiev". This exhibition featured pictorial and graphic presentations of some of the greatest architectural treasures of Ukraine which were destroyed by the Soviet regime between 1920 and 1941. Instrumental in setting up and maintaining the exhibition were Lubomyr Hewko, Mykola Lawrin and Lidia Lazurenko. Also displayed at the conference were works of the members of the Detroit Branch of UESA, organized by B. Haydukewych. Credit for the success of the conference can be attributed to many members of the Detroit Branch but particularly to the conference committee chairman, O. List and assistant chairman, Dr. O. Serafyn.

Since 1960, the Detroit Branch of UESA has held the annual "Engineers' Ball" which includes the presentation of debutantes. This ball is well attended and has become a very important pre-Lenten event in the Ukrainian community. Proceeds from the ball have allowed the Detroit Branch to make annual donations to many Ukrainian institutions like the Shevchenko Scientific Society, the Harvard Project, the Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School as well as providing a full scholarship for a Ukrainian student in South America.

The following members have held the post of president of the Detroit Branch of UESA: R. Krochmaluk (1950, 1954, 1955), E. Gojiw (1951), A. Milanych (1952), B. Gulay (1953), B. Petrina (1956), O. Antypiw (1956), L. Shumylo (1957), M. Kynynsky (1958-1960, 1962), O. Cieply (1961, 1963, 1969), I. Kozak (1964, 1965, 1979), T. Marchak (1966), B. Andrushkiw (1967, 1968, 1970-1972, 1974), L. Lepecky (1973), B. Korduba (1975), M. Lawrin (1976, 1984, 1985), O. Serafyn (1977, 1978), H. Kostyniuk (1980, 1981), L. Hewko (1982, 1983, 1986, 1987) and N. Lewyckyj (1988).

Many members of the Detroit Branch have contributed to the growth and development of the Society and these are annually acknowledged by the Society. Deserving particular mention are Bohdan Lisowsky, the Branch archivist and editor of the "Bulletin", the Detroit Branch newsletter that appears three times a year. Also deserving special mention are Ihor Kozak, "Svoboda" correspondent for the Branch, Lidia Lazurenko, the English language correspondent, and Kornel Senyk, the organizational secretary.

Over the years, the Detroit Branch of UESA has undergone many changes with the influx of each new generation of members. However, one aspect of the membership that seems to remain constant is their civic-mindedness and willingness to involve themselves in the life of their community. There is probably no organization in the Ukrainian community in the Detroit area which does not have at least several members of the Detroit Branch of UESA on their roster and those are more than likely to be in positions of leadership.

(Source material for this summary was prepared by Bohdan Storozhuk.)

UKRAINIAN MEDICAL ASSOCIATION OF NORTH AMERICA, INC, MICHIGAN BRANCH

The Ukrainian Medical Association of North America, Inc., Michigan Branch was organized on September 2, 1951 in Detroit, Michigan by a group of Ukrainian doctors who came to the United States following the end of the Second World War: Dr. Paul Dzul, Dr. Tamara Panczak, Dr. Sofia Parfanowycz and Dr. Dmytro Tkachuk. Dr. Abrose T. Kibzey, a noted Ukrainian professional in the Detroit area for many years, was elected first president of the Michigan Branch of the Ukrainian Medical Association of North America, Inc. (UMANA).

The organization grew quickly, numbering twenty-five members in the second year, all participating actively in the social and cultural life of the Ukrainian community in Detroit. UMANA members were instrumental in the formation of the Ukrainian Cultural Club, in the organization of the Self-reliance Ukrainian Credit Union, initiated the campaign to include Ukrainian language and literature studies at Wayne State University in Detroit and worked closely with the Ukrainian youth organizations, Plast and the Ukrainian Youth Association of America. UMANA members were particularly active in seeking out funding for the establishment of the Ukrainian Studies Center at Harvard University and the publication of the Ukrainian Studies Encyclopedia.

In addition to their community and cultural activities, UMANA-Michigan Branch held regular meetings at which lectures were presented and discussed and the use of Ukrainian medical terminology was cultivated. Members of the Branch also attempted to maintain close social contacts by organizing holiday visits and celebrations. In 1962, the Michigan Branch hosted the Fourth Scientific Conference of the Ukrainian Medical Association of North America which was attended by two hundred doctors. A souvenir book was published to commemorate this event. In 1967, Dr. Paul Dzul, one of the more active members, became the editor of the quarterly Ukrainian medical journal of UMANA, "Likarskyj Visnyk", and continues to serve in this capacity to the present.

Due to the high mobility among the younger doctors and the demise of the older members, the membership of UMANA-Michigan Branch has remained rather constant at about twenty to twenty-five members. In 1976,

when Dr. M. Yuzych was president and Dr. R. Andrushkiw, secretary of the Michigan Branch, the Thirteenth Scientific Conference of UMANA was held in Detroit in cooperation with the National Executive of UMANA and the Rush School of Medicine in Chicago, Illinois. Registered members at this conference could obtain up to six hours credit for their participation. Over one hundred doctors from the United States and Canada and ten medical students registered for the conference. Of the sixteen presentations at the conference, most were delivered in Ukrainian. Dr. Paul Dzul served as chairman of the conference and Dr. Andrij Lewycky chaired the presentations committee.

Members of the Michigan Branch of UMANA participated in the decoration of the new administrative building of the School of Medicine of Wayne State University, Detroit, Michigan, by donating two paintings by a Ukrainian artist. This project was coordinated by Dr. L. Baltarowych and Dr. O. Baltarowych. During the last six years, the following members delivered papers in their fields of expertise; Dr. A. Bluj, Dr. L. Baltarowych, Dr. A. Dzul (2 papers), Dr. B. Zarewych, Dr. M. Koniukh, Dr. Z. Kossak, Dr. P. Lazar-chuk, Dr. S. Loginsky, Dr. R. Shwajkun, Dr. M. Yuzych and Dr. L. Palmer. The current executive of the Michigan Branch of Ukrainian Medical Association of North America includes Dr. Andrij Dzul, president and Dr. Ihor Bohay, secretary.

(Source material for this summary was prepared by Dr. Paul Dzul.)

UKRAINIAN GRADUATES OF DETROIT AND WINDSOR

While attending Wayne State University, Michael Wichorek together with a group of students of Ukrainian descent began presenting programs to which Ukrainian professionals from Detroit and Windsor were invited. Realizing the importance of such meetings, Michael Wichorek invited all the Ukrainian college and university graduates that he knew to an organizational meeting at the Mackenzie Union on October 9, 1939. The meeting was a great success as all participants were enthusiastic about forming an organization which would embrace all Ukrainian professionals and university graduates. Plans were made to formalize the organization and recruit new members.

The "Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor" was the name chosen for this organization by the original sixteen charter members. This group included Joseph Charnoske, Emily Gawura, Joseph and Mary Gurski, Dr. Richard Hawrish, Myron and Sophia Casey, Dr. Ambrose Kibzey, Olga Korolishin, Dr. John Miskew, Dr. Anthony Wachna, Michael and Martha Wichorek, John Yatchiw, Peter and Emily Zaporzhets. This group worked very diligently to compose the charter of the organization which defined the membership requirements and the organizational goals.

Membership in the organization was restricted to persons of Ukrainian descent who had a degree from an accredited college or university. A non-Ukrainian spouse or one who did not have a degree was welcome as an associate member. The aims of the Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor were and still are to encourage high school graduates of Ukrainian descent to continue their education by providing both scholarships and professional advice, to enhance the knowledge of members by holding lectures on a wide range of topics by invited guest speakers, to enjoy the fellowship of other members at monthly meetings and social events and to participate in Ukrainian commemorative, religious, political and cultural programs. One of the most important goals was to set an example for Ukrainian youth to follow. The fact that almost all the children of past and present members are themselves either university graduates or are well on their way to that goal is a tribute to the Ukrainian graduates of Detroit and Windsor.

HONORED MEMBERS OF
THE UKRAINIAN GRADUATES CLUB

Martha Wichorek

Maria Kwitkowwsky

Mary Beck

Emily Zaporozhetz

Denys Kwitkowsky

Michael Wichorek

The Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor celebrate their anniversary every year in October by holding a dinner dance where scholarships and public recognition are awarded to high school graduates of Ukrainian descent. Also at this event, a "Ukrainian of the Year" is recognized with the award of a plaque for outstanding service to Ukrainian, American or Canadian communities.

The Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor was the first local group to offer scholarships to Ukrainian high school graduates. The first scholarship was awarded in 1941. In October, 1987, a total of twelve were awarded at the annual dinner dance and banquet. Pauline Gugelyk, a recipient of a scholarship in 1948, was chosen Miss Detroit in 1951 and participated in the celebration and parade honoring Detroit's two hundred and fiftieth birthday.

In January, 1940, under the guidance of Joseph Charnoske, president of the organization, a magazine called the "Ukrainian Graduate" was published which contained articles of interest to the membership. Five years later, the magazine changed its name to "The Graduate" and is published to this day. Martha Wichorek was executive secretary and editor for thirty-five years. Tom Trendowski, Walter Lobur and Dr. A. Serafyn each held the post for one year. In 1979 and 1980 Sophia Kibzey was editor and since 1981, the editor has been Michael Wichorek.

The Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor began honoring Ukrainian community volunteers annually by awarding the "Ukrainian of the Year Award" for outstanding service to their community. The first award was presented in October, 1955, at the organization's annual banquet to Valerie Kasurak from Windsor, Ontario, Canada. Subsequent recipients of this award were Dr. Michael Lucyk (Canada, 1956), Dr. John Panchuk (1957), the Honorable John Jaremko (Canada, 1958), Martha Wichorek (1959), Michael Patrick (Canada, 1960), Emily Zaporozhets (1961), Dr. Denys Kwitkowsky (1962), Dr. Mary V. Beck (1963), Joseph Gurski (1964), Stephen M. Wichar Sr. (1965), Sally Hawrish (Canada, 1966), Walter Wachna (Canada, 1967), Dr. Bohdan Sorokolit (Canada, 1968), Dr. John Korney (1969), Anastasia Volker (1970), Wasyl Kolodchin (1971), Dr. Maria Kwitkowsky (1972), Dr. Paul Dzul (1973), Eugene Ciura (1974), Michael Wichorek (1975), Dr. Myron Kuropas (1976), Dr. Peter Smylski (Canada, 1977), Maestro Hryhorij Kytasty (1978), Honorable Senator Paul Yuzyk (Canada, 1979), Dr. Alexander Serafyn (1980), Olga Solovey (1981), Dr. Ihor Stebelsky (Canada, 1982), Honorable Justice Walter Tarnopolsky (Canada, 1983), Dr. Lubomyr Wynar (1984), Peter Stasiw (1985), Dr. Walter Romanow (Canada, 1986) and Maria Zarycky (1987).

In 1951, at the request of Peter Golej, director of visual education for the Detroit Board of Education, Ukrainian Graduates donated one dozen of their most exquisite pysanky (Ukrainian Easter eggs) to the Children's Museum of Detroit. The response was so enthusiastic that the Graduates

developed a program to explain Ukrainian Easter customs and the art of making Ukrainian pysanky. The resulting publicity led to many requests for pysanky demonstration programs. A Pysanky Committee, chaired by Martha Wichorek, was formed to fill these requests and has presented over seventy-five pysanky making demonstrations annually. On March 19, 1988, the thirtieth anniversary of this program was held at the Grosse Pointe War Memorial Building. Not only was the capacity audience treated to an outstanding pysanky making demonstration, they also had the opportunity to learn about the Millennium of Christianity in Ukraine.

The members of the Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor have always been involved in Ukrainian community activities. The organization belongs to the Detroit District Council which embraces the Ukrainian youth organizations that are affiliated with the Ukrainian Youth League of North America. Working with the Council, the Graduates raised funds to purchase and donate a bandura (Ukrainian folk instrument) to the Detroit Historical Museum and a bust of Taras Shevchenko, sculpted by Alexander Archipenko, to the Detroit Institute of Arts. Currently, this sculpture is on loan to the Ukrainian Archives and Museum.

The Graduates have also been very active with the International Institute, arranging Ukrainian dinners, holiday programs and pysanky making demonstrations. They participate annually in the Old World Market at the International Institute. In cooperation with the Ukrainian Student Clubs at Wayne University, University of Michigan and Michigan State University, the graduates have participated in many cultural and educational projects. Other areas where the Graduates have been prominent include the sponsorship of Ukrainian cultural artists, participation in Ukrainian Ethnic Festivals and active involvement in all Ukrainian community commemorations.

The success of the Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor over the many years can be attributed to the dedicated leaders elected from the ranks of the talented membership. Not only were these leaders exemplary members of their particular professions, they were also committed community activists and devoted parents. Michael Wichorek was elected president of the Ukrainian Graduates in 1939 and again in 1946. Dr. Joseph Charnoske served as president in 1940 and 1941, John Evanchuk in 1942 and 1943, Myron Kasey in 1944, 1945, 1957 and 1958, Dr. Peter Kasey in 1947 and 1948, Dr. Stephen Mamchur in 1949 and 1950, Dr. John Panchuk in 1951, Peter Martyn in 1952, Dr. Stephen Lucky in 1953 and 1954, Walter Kizel in 1955, 1956 and 1968, Stephen Hazen in 1959 and Dr. Michael Stochan in 1960. In 1961 and 1962, Michael Korol was elected president of the Ukrainian Graduates, Morris Yaworsky in 1963, Ray Sepell in 1964, Dr. Paul Dzul in 1965 and 1966, John Stoiko in 1967, Honorable Judge Harry Momotiuk in 1969, Dr. John Hryshko in 1970 and 1971, Reverend Richard Hawrsh in 1972, Dr. Ray Karakuc in 1973, Dr. Victor Borowsky in 1974, Alex List in 1975 and 1979, Dr. Rosalie Kapustij in 1976 and Robert Sedlak in 1977. Dr.

Michael Adams (Kachnykewych) served as president in 1978, Andrew Wick in 1980, Dr. Alexander Serafyn in 1981, Dr. Walter Yaworsky in 1982, Gregory Nazark in 1983, John Huta in 1984, Dr. Jaroslaw Sawka in 1985, Katherine Nazark in 1986 and Steve Piwtorak in 1987 and 1988.

Although all members of the Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor have contributed significantly to the growth of their professions and communities, a few have achieved unparalleled success in their endeavors. Included here is a partial listing of these exceptional individuals.

Dr. Mary V. Beck is an American by birth and a Ukrainian by descent. She has extrapolated the best of both cultures to become one of the leading women in American politics and in the Ukrainian American community. An attorney by profession, Dr. Beck has over the years become "the lady of many Firsts". She was the first woman elected to the Detroit Common Council (1949), first woman elected President Pro Tem (vice-president of the Detroit Common Council (1952), first woman elected President of the Detroit Common Council (1958) and first woman elected to serve as the Acting Mayor of the City of Detroit. She was the first woman on the Detroit Election Commission (1958-1962), first woman to be appointed to serve as Chairperson of the Ways and Means Committee (1955-1958) of the Wayne County Board of Supervisors where she served for nineteen years, first woman appointed Chairperson of the Juvenile Court Committee (1952-1962) and first woman appointed Chairperson of the Wayne County Port Committee. She was involved in many other committees and commissions and has received numerous awards and commendations for her diligent work in many areas. A prolific and very compelling speaker, Dr. Mary Beck has been active in the Ukrainian American community for many years. She served as manager of the Ukrainian Pavilion at the Century of Progress World Fair in Chicago, Illinois in 1933 and, while working for the forerunner of the International Institute in 1934, she taught Ukrainian classes in the evenings at Fordson High School in Dearborn, Michigan. She served as the "Ukrainian ambassador" at many World Women's Conferences. She established a fund for a literary contest for Ukrainian women authors which was administered by the Federation of Ukrainian Women's Organizations and served as the editor of a Ukrainian women's magazine, "Women's World". In 1960, together with her brother, John Beck, and Ukrainian artist, Mychailo Dmytrenko, she organized "The World Wide Exhibition of Ukrainian Artists" at Wayne State University which featured seventy-one Ukrainian artists. As chairperson of the Ukrainian committee to celebrate the Bi-Centennial of the United States, she organized a very grand exhibition in the Whittier Towers Ballrooms, "Eggstravaganza", which featured pysanky from many regions of Ukraine as well as other folk art. Also, together with her brother, she has established "The Council of Friends of the Ukrainian National Republic" and since her retirement from public office, has funded and operated the "Ukrainian Information Bureau".

Dr. Steven G. Danielson is an attorney who has been very active in both the American and Ukrainian communities, particularly in Ukrainian Democratic politics. He has served as Municipal Judge in Hamtramck, Michigan for a number of years.

Dr. Paul Dzul is a professor of Otolaryngology at Wayne State University and has his own private practice. Dr. Dzul has served as president of numerous American medical societies. He has also served as president of the Ukrainian Medical Association of North America, Michigan branch and has been the editor of the Ukrainian Medical Society's quarterly publication for over two decades. In the Ukrainian community, Dr. Dzul contributes both his time and funds by serving in leadership roles in many different organizations and by funding various projects such as the yearly scholarship award through Immaculate Conception Ukrainian Catholic High School. At the present time, Dr. Dzul is the co-chairman of the Metropolitan Detroit Millennium Council and chairman of the Detroit Metropolitan Ukrainian Catholic Millennium Committee.

Dr. Harry Iwasko, an attorney who has been active in politics, has held the post of Assistant General for the State of Michigan for many years. At the same time, he also is Chairman of the Commerce Division for the State of Michigan.

Wasył Kolodchin, an engineer by profession, is active in many Ukrainian community organizations. He has often been involved with Ukrainian radio programs and since 1982, together with his son, Roman, has presented the weekly Ukrainian program, "Song of Ukraine".

Dr. John Korney is a Ukrainian attorney, who for many years served as vice-president of Bank of the Commonwealth, was a Wayne County Commissioner for several terms and was on the Board of Directors of the International Institute for two terms. He was active in many Ukrainian organizations in the Detroit area, particularly in Democratic politics.

Dr. Denys Kwitkowsky was a Ukrainian attorney who practiced law both in Ukraine and in Detroit. He was active in many American law associations, the Detroit Press Club and served on the National Executive Committees of many Ukrainian organizations. He was a regular correspondent for many Ukrainian newspapers and was co-author of "Bukovyna", an encyclopedic volume of information about this region of Ukraine.

Dr. Maria Kwitkowsky earned her social work degree from Wayne State University and was named director of the Social Service Department of the International Institute where she worked until her retirement. She was active in many Ukrainian organizations, serving as national president of the Ukrainian Gold Cross and on the Executive Boards of other women's organizations. For many years, she has served as president of the World Federation of the Ukrainian Women's Organizations of America.

Dr. Stephen W. Mamchur was a professor of Sociology and Anthropology at Wayne State University. He served as first chairman of the Ukrainian-

American Cultural Foundation which sponsored Ukrainian language, literature and history classes at Wayne State. Dr. Mamchur has managed a private Marriage Counselling Service and has been appointed to the Michigan State Board of Marriage Counselling and Mental Health. In the Ukrainian community he has been an active participant in many organizations.

Dr. Michael Mazola is a politically active Ukrainian attorney who has served as a Municipal Judge in Hamtramck, Michigan. He has been active in many Ukrainian political organizations and was instrumental in helping post Second World War Ukrainian immigrants.

Dr. John Panchuk, a practicing attorney, was a leader in many Ukrainian organizations. Professionally, he was Head Counsel of Federal Life and Casualty Company of Battle Creek, Michigan, was appointed to the staff of the Attorney General of the State of Michigan, was the State Chairman of the Governor's Commission on Displaced Persons and Refugees and served on the Executive Board of many organizations dealing with displaced persons and aid to them. As an alumnus of the University of Michigan, he was instrumental in organizing the Association of Ukrainian Graduates and Students of the University of Michigan, served as its president for many years and worked diligently to establish a scholarship fund for Ukrainian students at the University of Michigan. Following his demise, the fund was named in his memory.

Dr. Alexander Serafyn, an engineer with Ford Motor Company, has been a generous contributor to and an energetic participant in many Ukrainian organizations. His executive abilities have made him an invaluable asset on the Executive Boards of organizations in both the Ukrainian and American communities.

Olga Shuster was a teacher who belonged to and has been commended by almost every educational association in the United States for her work in the United States and abroad on behalf of American education. She served as president of the Detroit Educational Association, has held executive positions in the Michigan Education Association, National Education Association and was managing editor of the Detroit Education News. In the Ukrainian community, she served as president of Branch #37 and of the Detroit Regional Council of the Ukrainian National Women's League of America, was secretary of the Ukrainian Cultural Foundation and was active in many Ukrainian cultural activities. She often participated in the Ukrainian Radio program produced by her very active parents (Nicholas and Julia Shustakewich), sang in Ukrainian choirs and served as accompanist for the renowned Ukrainian National Chorus "Dumka".

Olga Solovey, a music teacher in the Wayne-Westland School District, served as accompanist to many prominent soloists in the Detroit area and various music organizations including "Trembita Chorus", Ukrainian National Chorus "Dumka", Kotlarevsky Chorus, Ukrainian Youth Chorus, Ukrainian Bandurist Ensemble and the Lyric Opera Theater of Detroit. Since 1967, she

has held the position of choir director at St. Michael's Ukrainian Catholic Church in Dearborn, Michigan and has been the assistant conductor of the Ukrainian Millennium Chorus. She has been honored by many Ukrainian organizations and by her school district for outstanding achievements in both communities.

Stephen M. Wichar Sr. is by profession a teacher and has served as Department Head of Vocational Education in Finney Senior High School in Detroit. He has served in leadership positions in the many associations and committees within the Industrial Arts and Vocational Education. A prolific writer and lecturer, he has written several student manuals and has appeared on radio and television. In the Ukrainian community, he has been active in the Ukrainian American Center, Ukrainian Workingmen's Association, Taras Shevchenko Memorial Committee, UAC Foundation and the Ukrainian Village.

Michael Wichorek, a teacher and counselor, held the position of counselor at Taft Junior High School in Detroit. He has served on many education committees and curriculum revision committees in the Detroit School System, was on the Executive Board of the Detroit Federation of Teachers and organized and presented career programs on television. He also served on the Board of Directors of the International Institute. In the Ukrainian community, he was active in many organizations, was co-founder of the Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor and a long-time chairman of the Ukrainian Riverfront Festivals. He was very active in the Ukrainian Youth League of North America, serving as General Chairman of the UYLNA Conventions in Detroit in 1957 and 1966. A prolific writer and communicator, Michael Wichorek has edited many newsletters and bulletins and together with his wife, Martha, authored a very informative book about the Ukrainian community in Detroit, "Ukrainians in Detroit".

Martha Wichorek, also a teacher, worked for the Detroit Public School System. Her involvement in the Ukrainian community has been most prolific, particularly in the Ukrainian Graduates organization, in the publication of their newsletter and in their Pysanky Committee. She has served as Ukrainian Section Chairperson in the International Institute, taught Ukrainian language and Ukrainian folk dancing as well as pysanky making. She is the author of "Ukrainian Grammar for Beginners, Self-Teaching" and "How to Make Ukrainian Pysanky".

Steve P. Woloson has been a teacher and counselor in the Detroit Public School system for many years. Following his retirement, he organized and directs the Heritage Concert Band. This Band has been invited to play at many city and state functions including the very festive visit of Pope John Paul II to the City of Hamtramck in 1987.

Emily Zaporozhets has been the epitome of a dedicated volunteer, working for many charitable organizations like the United Way-Torch Drive,

March of Dimes, American Cancer Society, American Red Cross and many others. She has served as the liasion between the International Institute and the Ukrainian community, belonged to the Members' Council of the International Institute, chaired the Michigan State Fair Ethnic Stage Programs Committee, and has been active on the boards of many Ukrainian organizations. She was also active in the Republican Party as precinct delegate. In 1987, Emily Zaporozhets was selected as one of the "One Hundred and Fifty First Ladies of Michigan" for unselfish service to both the Ukrainian and American communities for over fifty years. Her photo and resume will appear in a special volume which will be distributed to all Michigan schools and libraries.

(Source material for this summary was prepared by Michael Wichorek.)

VETERANS' ORGANIZATIONS

CATHOLIC WAR VETERANS, INC., WILLIAM MELNYK POST #645, IN WARREN

On December 17, 1945, Father Stephen Chehansky of the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in Hamtramck called together all of the honorably discharged Second World War veterans to discuss the formation of a Catholic War Veterans Post at the parish. A temporary executive of the Post was elected on February 4, 1946, which included Father Chehansky - Chaplain, John Stoiko - Chairman, Mary Krupka - Adjutant and Walter Dobush - Finance Officer. Following many meetings where organizational details were established, the Post selected William Melnyk for its name in honor of their comrade who was killed in Italy during the Second World War and posthumously awarded the Bronze Star for meritorious service.

On March 31, 1946, the William Melnyk Post of Catholic War Veterans elected their permanent officers. These, besides Father Chehansky as Chaplain, included Nick Markiw - Commander, William Cholewka - First Vice-Commander, Mike Dodson - Second Vice-Commander, Bill Kostyuk - Third Vice-Commander, Walter Dobush - Treasurer, Stephan G. Perry - Adjutant, Peter Buksa - Judge Advocate, John Stoiko - Welfare Officer, Stella Danielson - Historian, Joe Sworek - Officer of the Day, Steve Markiw - Medical Officer and Trustees, William Sharon and Steve Bylica. In May 1947, a Charter was received from the National Headquarters of the Catholic War Veterans listing one hundred and thirty-three charter members of the William Melnyk Post #645. In 1949, a Ladies' Auxiliary was organized that has contributed much to the success of the Post functions.

Until 1958, the Post meetings were held at the Grayling Hall in Hamtramck, Michigan and for the next two years at the Ukrainian Democratic Club, also in Hamtramck. As of December 1960, all of the Post meetings and other functions have been held in their own headquarters, the Post Home, located at Eleven Mile and Haverhill in Warren, Michigan. This home, together with an adjoining lot, was purchased from the St. Josaphat's Sub-Division Committee.

On August 11, 1946, the Post held their first picnic on the parish estate at Drayton Plains, Michigan. It was during this picnic that special services were held honoring the deceased veterans and that a Memorial Monument, donated by the parishioners, was consecrated. Since then, this service has been held every Memorial Day at the parish estate. Other activities in which the Post participates annually include Easter Guard Duty at both the Immaculate Conception and St. Josaphat Ukrainian Catholic Churches, joint Communion on the Sunday prior to Memorial Day, Poppy Day sales at both Ukrainian Catholic Churches and the dinner-dance at which Twenty-fifth Anniversary Gifts are presented to those couples who have reached this anniversary.

Among other functions sponsored by the Post during its forty-two year history have been the New Year's Eve Parties, the Post Blood Bank, Post Christmas Parties for children of Post members, the Post Bowling League, the Post Golf League and the Post Softball Team. The Post has also participated actively in the Tri-County, State and National Conventions of the Catholic War Veterans with several members having served as Tri-County officers.

The William Melnyk Post #645 has also participated in many Ukrainian Catholic functions, providing both the Honor Guard and the Color Guard. Among the most noteworthy: serving as the Honor Guard for their former Chaplain, Bishop Jaroslaw Gabro during the blessing of the cornerstone of St. Josaphat Ukrainian Catholic Church in Warren, Michigan on May 2, 1964, serving at the dedication and blessing of the St. Josaphat Ukrainian Catholic Church in Hammond, Indiana on November 10, 1968, where their former Chaplain, Father Joseph Martyniuk is pastor, in the summer of 1968, serving as Color Guard at Cobo Arena in Detroit, Michigan during the Welcoming Ceremonies for His Eminence Yosyf Cardinal Slipyj, the first Ukrainian Cardinal to visit the Detroit area and on January 18, 1970, witnessing the Ordination into Priesthood services for Michael Stelmach, the son of one of their members.

One of the Charter functions of the Post is to provide military funerals for their deceased members. The first military funeral performed by the Post was in 1948 for the reburial of Staff Sergeant Stephen Humenchuk. Other reburial military funerals were held for William Melnyk, Stephen Dozorc and Alex Kruk. Post members given a military funeral by the William Melnyk Post #645 include Stephen Buhay, Harry Wowk, Mike Bilous, Steve Bylica, Joe Dobush, John Fedak, Harry Dachko, Bohdan Dumka, Michael Dmytryzyn, Michael Horyczyn, Walter Holynski, Harry J. Paruch, William Slepak, Harry Tycholiz, James Barna, Steve Sribniak, John Wasko, Al Fedak, Robert J. Kucway, Steve Smulka, William Gulawsky, Myron R. Nabozniak, Peter Slepak, Steve Markiw, Joseph Hachenski, Adam Catenacci, Frank Patrick and Robert E. Kissil.

Besides Father Stephan Chehansky, the founder of the Post, the following priests have held the office of Post Chaplain: Father Chomko, Father Gabro, Father Bylinsky, Father Schmondiuk, Father Knapp, Father Martyniuk and Father Jerome. Currently, Father Bernard Panczuk, OSBM, serves as the Post Chaplain and Walter Dobush is Commander of the William Melnyk Post #645 of the Catholic War Veterans.

(Source material for this summary was prepared by Walter Dobush.)

FORMER MEMBERS OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY, INC.

The Supreme Command of the Ukrainian Insurgent Army (Ukrainska Povstancha Armia — UPA), in 1947, ordered several of its units to abandon Ukraine and make their way to the West in order to inform the free world of and bear witness to the continuing struggle of the Ukrainian people against their Soviet oppressors. These UPA units were to work within the structure of the UPA Mission, a member of the Foreign Representation of the Ukrainian Supreme Liberation Council. Their tasks were to serve as worthy representatives of the armed struggle of the Ukrainian Insurgent Army in the Ukrainian community as well as before the eyes of the free world. As members of UPA, it was their duty to broadcast the truth about the purpose and aim of this struggle and hopefully, to serve as the catalyst in uniting all Ukrainians into a joint effort for the liberation of Ukraine.

After a two year sojourn in West Germany, the soldiers of UPA began emigrating to other countries in Europe and the North and South American continents. In 1950, twelve former members of UPA settled in Detroit and soon formed a Chapter of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, subscribing to the guidelines of the UPA Mission and the Foreign Representation of the Ukrainian Supreme Liberation Council. Members could hold different political opinions and belong to different political parties as long as they were able to reconcile them with the UPA Mission guidelines.

In 1955, a National Organization of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc. was established in New York City during a conference of members from Chicago, Cleveland, Detroit, New York and Philadelphia. This organization is a member of the Organization of Former Ukrainian Soldiers in America and cooperates with other veteran organizations, particularly with the General Taras Chuprynka Society of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army.

The Detroit Chapter of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc. participates in all of the activities of their organization, sending delegates to the National Convention held every two years, and commemorating the creation of the Ukrainian Insurgent Army every five years. In 1968 and again in 1973, the Detroit Chapter hosted the General Conventions of

all former members of the Ukrainian Insurgent Army who are residents of United States and Canada.

Originally, a member of the Metropolitan Detroit Branch of the Ukrainian Congress Committee, the Detroit Chapter of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc. is now a member of the Michigan Chapter of the Ukrainian Coordinating Council where it takes an active part on the Executive Board and in all of the Council activities. In 1984, it cooperated with the Council in the commemoration of the fortieth anniversary of the establishment of the Ukrainian Supreme Liberation Council.

Members of the Detroit Chapter are also active in other Ukrainian community organizations, schools and Plast, the Ukrainian Scouting Organization. They raise funds to aid invalid and needy Ukrainian veterans in the United States, Canada, Poland and Ukraine. Donations have been collected for the publication of the multi volume "Annals of UPA" and members have also been active in the distribution of these volumes.

In this year of the Millennium of Christianity in Ukraine, the Detroit Chapter would like to remember its deceased members who lived in Detroit: Major Petro Mykolenko (Bayda), Bohdan Kurylo (Slovak), Ostap Pavliukh (Dunaj), Semen Lyseyko (Vedmid) and Bohdan Zhulynsky (Serbyn).

(Source material for this summary was prepared by Osyp Bihun.)

GENERAL TARAS CHUPRYNKA SOCIETY OF FORMER MEMBERS OF THE UKRAINIAN INSURGENT ARMY (*UKRAINSKA POVSTANCHA ARMIA-UPA*) DETROIT BRANCH

In the spring of 1951, the first organizational meeting of the General Taras Chuprynka Society of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army (UPA) was held in Detroit. Elected to the first executive board of the Detroit Branch of the Society were Dr. Bohdan Kruk (Melodia) — president, Wasyl Moroz (Poliarny) — secretary, Roman Moroz (Malyj), Wolodymyr Lewskyj (Burlaka), Lev Futala (Lahidnyj), Roman Andrushkiw (Stepowyj), Wolodymyr Kaskiw (Panych), Hryhorij Kostiuk (Wyshnewyj) and Ewhen Plichota (Shmyrenko) as members-at-large. (In the brackets appear the pseudonyms used by these members during their service in the Ukrainian Insurgent Army.) The purposes of this organization were to inform the free world that Soviet Bolshevism cannot be trusted as it is the antithesis of Christianity, morality and freedom and also to keep the spirit of a free Ukraine alive in the hearts and minds of the Ukrainian immigrants.

The Society began to take an active part in all of the events of the Ukrainian community in the Detroit area, joined the Ukrainian Congress Committee of America, an umbrella organization which represented all of the Ukrainian organizations in the United States, and sponsored many activities of the youth organizations. Probably most impressive was their celebration of the twenty-fifth anniversary of the Ukrainian Insurgent Army. In addition to the commemorative program where a former Soviet political prisoner and member of the Ukrainian Insurgent Army, Dr. Myron Mycio (Dukh) was the main speaker, a program for the American veterans in the downtown Veteran's Memorial building was organized where Dr. Bohdan Kruk delivered a most informative lecture about the Ukrainian Insurgent Army. Through the Red Cross, the Society organized a successful Blood Drive within the Ukrainian community for the American soldiers in Vietnam. All of these events received mention in the American news media, particularly The Detroit News columns of Jack Anderson.

The forty-fifth anniversary of the Ukrainian Insurgent Army was celebrated in conjunction with Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc., on September 20, 1987 in the Ukrainian Cultural Center in Warren, Michigan. The main speaker at this event was the former leader of the Ukrainian Nationalists in the west Lemko region of Ukraine and a former soldier of the Ukrainian Insurgent Army, Dr. Iryna Kaminska (Khrystia). That same year, members of the Society took part in the World Congress of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army in New York City. Dr. Bohdan Kruk and Modest Ripeckyj (Horeslav) co-chaired the event.

To obtain funds, the Society holds an annual picnic and members go carolling within the Ukrainian community during the Christmas season. These funds are used for the support of invalid and ill veterans of the Ukrainian Insurgent Army and for the publication of the multi-volume set of "The Chronicles of the Ukrainian Insurgent Army", a joint venture of all of the societies and organizations of former members of the Ukrainian Insurgent Army. The Society has also donated funds to the Ukrainian Cultural Center, Ukrainian Congress Committee of America, for the construction of monuments commemorating the Ukrainian Insurgent Army in Toronto, Canada, Bound Brook, New Jersey, and to their compatriots living in Poland.

Dr. Bohdan Kruk has delivered lectures and speeches about the Ukrainian Insurgent Army in many cities in the United States and Canada as well as in Europe. In 1985, he was asked to speak at the Ukrainian Catholic University in Rome, Italy on "The Ukrainian Insurgent Army as Protectors of a Christian Ukraine." Other members of the Society have published books and memoirs which have enhanced the literature available on the subject of the Ukrainian Insurgent Army and its struggles against the Soviet and Nazi oppressors of their homeland.

In the Millennium Year of Christianity in Ukraine, the following members have been elected to the executive board of the Society: Ewhen Plikhota (Shmerenko) — president, Dr. Bohdan Kruk (Melodia) — vice-president, Roman Andrushkiw (Stepowj) — secretary, Hryhorij Kostiuk (Wyshnewyj) — treasurer, Myroslaw Kalba (Yastrub) and Wolodymyr Kaskiw (Panych) — members-at-large. Hopefully this administration will be able to fulfill its obligations as well as the previous ones and follow the command of General Taras Chuprynka to always be true to the traditions of the Ukrainian Insurgent Army and keep its flag flying high.

(Source material for this summary was prepared by Dr. Bohdan Kruk.)

THE BROTHERHOOD OF VETERANS OF THE FIRST UKRAINIAN DIVISION OF THE UKRAINIAN NATIONAL ARMY — DETROIT POST

Following the end of the Second World War, many former officers and soldiers of the First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army found themselves in West Germany from where they proceeded to emigrate to many western countries. The common bond that led these young men to join the First Ukrainian Division in the first place, as well as the tragic experiences of the Division during the war, suggested the need to form the Brotherhood of Veterans of the First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army. The Central Governing Body of the Brotherhood was established and it coordinates the work of the National Governing Centers throughout the world which, in turn, coordinate the activities of the posts in each country.

On November 15, 1952, former members of the Division living in the Detroit area formed the Detroit Post of the Brotherhood of Veterans of the First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army. All members of the new Post agreed that their goals, in addition to social activities, should include the cultivation of traditions of the armed struggle of Ukrainians for their independence by commemorating prominent dates of Ukrainian history, by publishing literature describing this struggle and passing these ideals on to the Ukrainian youth, the next generation to carry on these traditions. These goals were translated into very specific tasks, namely: to work with and assist Ukrainian youth organizations and Ukrainian schools, to be active participants in the organizational life of the Ukrainian community and to participate in any activity where Ukrainian independence could be promoted.

The Executive of the Detroit Post of the Brotherhood has been very circumspect in fulfilling all of the organizational duties of the Post. They have held membership drives so that every veteran of the First Ukrainian Division living in the Detroit area had the opportunity to join the Post. They collected funds every November for the benefit of the disabled veterans

and, during the Pentecost (Memorial Day), for the upkeep of the graves of their fallen comrades in Austria and Italy. They have been very successful in the distribution and sale of the many publications put out by the Central Governing Body of the Brotherhood. The Post Color Guard is always present at every Ukrainian community commemoration. Every July, the Detroit Post of the Brotherhood takes part in a Panakhyda (Memorial Service) for the members of the Division who fell during the Battle of Brody in July 1944. It was at the Battle of Brody where more than two thirds of the Ukrainian soldiers in the First Ukrainian Division were killed or taken prisoner. The Post has also been very successful in collecting funds for the publication of the "History of the First Division of the Ukrainian National Army".

The Executive also maintains the many social functions of the Post. Among these are the pre-Christmas parties, caroling in the homes of the members, outdoor potato bakes, dances and commemorative events. Once a year, the Post publishes a "Christmas Circular" which informs its members and the Ukrainian community of the activities of the Post, news of particular members as well as holiday greetings.

Members of the Detroit Post of the Brotherhood of Veterans of the First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army are active in every facet of the Ukrainian community. In recognition for their exemplary work, the Fourteenth General Meeting of the National Governing Body unanimously elected members of the Detroit Post to the Executive of the National Governing Body.

Recently, there have been slanderous attacks in the press on the good name of the First Ukrainian Division and its role in the war. Both the Brotherhood and the Ukrainian community in the free world are taking an active part to counteract these vicious attacks and highlight the true role of the First Ukrainian Division in their fight for an independent Ukraine.

(Source material for this summary was prepared by Lubomyr Tatuch.)

UKRAINIAN AMERICAN VETERANS (UAV), MICHIGAN POST #101

Ukrainian American Veterans, Michigan Post 101, was organized in the Detroit area on September 14, 1984 by veterans Petro Kapitanec, Myroslaw Pryjma, Wolodymyr Temnyk, Myron Woronowycz and Wolodymyr Zacharyj. Its main purpose was to unite American veterans of Ukrainian ancestry in the spirit of comradeship, fidelity and patriotism to achieve the Post goals of upholding the Constitution, government and laws of the United States of America, fostering and perpetuating their Ukrainian heritage, and aiding their brothers and sisters in Ukraine to become a free and independent, democratic nation. They also hoped to preserve the memory of their fallen comrades, provide help and comfort to comrades in distress and to keep their members informed of new developments in Veterans' Administration benefits. Any honorably discharged veteran from the United States Armed Forces who is of Ukrainian descent or who has a Ukrainian spouse is eligible for membership. In 1984, a Ladies' Auxiliary was also established at Michigan Post 101.

Formal installation of Post 101 took place in 1984 at the Thirty-Seventh Ukrainian American Veterans' Convention held in Buffalo, New York. Detroit's Dr. Mary V. Beck was the keynote speaker at the installation banquet.

Following their installation, members of Post 101 became involved in many activities which would help them achieve their purposes and goals. They maintained close contact with civic leaders, government officials and other veteran organizations, apprised them of the needs of Ukrainians in the United States and in Ukraine, corrected any misinformation that they held about Ukraine and her people and supported all activities which benefited the whole Ukrainian-American community. Post 101 took part in protests over the Myroslaw Medwid incident and the deportation of Ivan Demjanjuk, worked with the Americans for Human Rights in Ukraine organization and lobbied for a review of the Office of Special Investigation (OSI) by the Uni-

Installation of Congressman David E. Bonior into UAV Post 101. Left to right: Oleh Karanec, Myroslaw Pryjma, Stefan Fedenko, Mike Ogradnik, Stephen Wichar, Petro Kapitanec, Congressman David Bonior, Wolodymyr Zacharyj. 1989.

ted States Department of Justice. They worked closely with other veteran and military organizations, particularly with those that strove to honor their fallen comrades who made the ultimate sacrifice to protect the democratic ideals, traditions and integrity of the United States of America.

In June 1987, Michigan Post 101 hosted the Fortieth Annual National Convention of the Ukrainian American Veterans in Warren, Michigan. Choosing "Democracy Liberates — Communism Enslaves" as their motto, the over six hundred convention delegates and guests were honored by the presence of the U.S Army Tank Automotive Command Color Guard and the keynote speaker, Major General Nicholas S.H. Krawciw, Commander of the Third Infantry Mechanized Division in Wuerzburg, West Germany. This was a very successful and well organized convention, reflecting very positively on the diligent work of the host post of the Ukrainian American Veterans.

In 1988, the Year of the Millennium of Christianity in Ukraine, Post 101 has grown in membership to become the largest Ukrainian American Veterans post in America. At the present time, the membership is committed to the defense and support of Ukrainian human rights activists and to the campaign for legalization of both the Ukrainian Catholic and the Ukrainian Autocephalous Orthodox Churches in Ukraine. In the Detroit area, members of Post 101 have been actively involved with the local Millennium Committee and took part in the Millennium Parade on June 4, 1988. Recently, Michigan Post 101 of the Ukrainian American Veterans was pleased to announce the membership enrollment of United States Congressman David Bonior, a grandson of Ukrainian immigrants.

The Executive Roster of Michigan Post 101 of Ukrainian American Veterans for 1988 includes Stephen M. Wichar Sr. — Post Commander, Wolodymyr Zacharij — Senior Vice-Commander, Myroslaw Pryjma — Junior Vice-Commander, Mike Ogradnik — Finance Officer, Oleh Karanec and Roman Maksimowich — Adjutants, Jaroslaw Doborowiskj — Judge Advocate, Andrew Lublaneski — Provost Marshal, Joseph J. Elnick — Service Officer, Bohdan Dackiw — Historian, Wasyl Mackiw and Myron Woronowych — Public Relations Officers, Peter Kapitanec — Quartermaster, Wasyl Barabash and Mykola Tataryn — Auditors, Stepan Fedenko — Chaplain, Wolodymyr Temnyk — Past Post Commander and Taras Hnatzuk — Membership Director.

(Source material for this summary was prepared by Bohdan Dackiw.)

SPORT ORGANIZATIONS

UKRAINIAN SPORTS CLUB — CHERNYK

The Ukrainian Sports Society - "Vovky" was organized in Detroit on November 20, 1949 through the efforts of Z. Tarnawsky, A. Nakoneczny, Y. Wirstiuk, M. Makar and M. Tomyn. These men, together with about thirty other individuals, felt that the friendship and camaraderie of sports would be an important social outlet for Ukrainian immigrants settling in the Detroit area. A year later, on November 19, 1950, the Society was officially renamed Ukrainian Sports Club (USC) "Chernyk" in honor of a heroic Ukrainian soldier who, as a member of the "Sitch Riflemen", fought valiantly for Ukrainian independence (1917-1919).

The club's first headquarters was located in the former Immaculate Conception Ukrainian Grade School on Grayling in Hamtramck. There was ample room for Chernyk members to hold their meetings and chess tournaments as well as their social gatherings. On several occasions, the club was visited by the Ukrainian members of the Detroit Red Wings Hockey Team: Dmytro Prystaj, Tony Leswick, Vic Stasiuk and the great goalie, Terry Sawchuk. Formation and training of the different sport teams was one of the main activities of the club. In 1959, a quarterly journal, "Ukrainian Sports' Bulletin", the only Ukrainian sports quarterly in North America was published. It continued publication through seven years under the guidance of W. Kizyma, J. Zubal and J. Malynowsky, keeping the readers informed of all club matters and news from the whole world of sports.

In the fall of 1962, Chernyk purchased their own building on Davison in Detroit. The large hall and several meeting rooms of the Chernyk Club House allowed for an increase in the club's activities and permitted other Ukrainian organizations to use the facilities. Both the "Ridna Shkola" Pre-school and the Ukrainian Bandurist Ensemble met there regularly. In 1978, USC-Chernyk sold their Davison property and moved their headquarters to the Ukrainian-American Center on Carpenter Avenue in Detroit. Although the facilities were ample and the club's activities were proceeding well, many members were moving to the suburbs and the membership began to decline. With the sale of the Ukrainian-American Center in 1985, Chernyk relocated their headquarters to the Ukrainian Cultural Center in Warren.

USC-Chernyk formed their soccer team in 1949 under the management of M. Tomyn. Affiliated with the Michigan Soccer League, the team excelled

in their first year of play. Under the management of M. Yaremych, the team won the league championship in seven-a-side tournaments in 1952, 1953 and 1954, the league championship in 1955 and the league and state championships in 1956, 1957 and 1958.

In the sixties, USC-Chernyk assisted the Michigan Soccer League in forming the Michigan Youth Soccer League, of which the club's junior soccer team was one of four charter members. This team, ages sixteen to nineteen, was managed by P. Halnyj. In 1965, this team did not have a single loss and won the league championship. In 1968, it won both the league and the state championships and competed in the Junior U.S. Cup Playoffs, winning the regional playoff against Madison, Wisconsin but losing to Pittsburgh, Pennsylvania in the finals. Under the management of W. Dyhdalo, the junior team won the league championship in 1972 and 1975, and entered the regional playoffs that June in Cleveland, Ohio.

The First Division Soccer Team of USC-Chernyk, under the management of M. Kostyuk, W. Hnatiuk and C. Shalay, dominated that sport throughout the eighties. The Team won the league championship in indoor soccer for eight years straight (1980 through 1987) without losing a single game. In outdoor soccer, the team won the league championship four years in a row (1982 through 1985). In the Tournament of Champions, the team won the state championship in 1983 and advanced to the Region Two Championship in 1984. At the same time, while competing for the National Amateur Cup, the team won the state championship (1983) and advanced to the Regional Championship, winning against Hartford, Connecticut. In the finals at St. Louis, Missouri, the team finished second, losing to the Dallas, Texas "Mean Green" team. This was only the second Michigan team to advance to the finals in sixty years of the Amateur Cup competition (Carpathia Kickers won the Cup in 1962) and the only Ukrainian team to advance so far since 1956 (Philadelphia Ukrainians) and 1957 (Rochester Ukrainians). The First Division Reserve Team was also quite successful winning the League championship in the Bonanza Reserve Division in 1984 and, more recently, in April 1987, competing in the National Open where they advanced to the finals in Dallas, Texas, finishing in second place.

In 1976, USC-Chernyk's sports director, Lou Krupiak, organized the youth soccer program under the auspices of the Michigan Youth Soccer League. Four teams were formed: "the under ten" team with Lou Krupiak as the manager-coach, "the under twelve" team with Wsewolod "Jeep" Hnaticzuk, "the under fourteen" team with Taras Dudun and "the under sixteen" team with Walter Lewandowsky as manager-coach. In 1977, all four teams won the state championship in their age group and went on to compete in the regional cups. In 1978, "the under eight" team, managed by Osypa Shalay, which previously played with the Roseville House League, went on to win both the state and regional championships and the "under twelve" and

the "under sixteen" teams went on to the regional playoffs in Cleveland, Ohio.

In 1981, the USC-Chernyk Youth Soccer Program, under the direction of Osypa and Chris Shalay, maintained six boys' teams and one "under twelve" girls' team, managed by Roma Kohut. Between 1982 and 1985, under the direction of Ostap and Anna Macielinski, the program remained strong, adding an "under fourteen" girls' team in 1984 that went on to win the league championship that same year. It was also during this period (1980 to 1984) that USC-Chernyk organized summer soccer camps at the Dibrova Ukrainian Estate. Stanley Litkewycz served as the camp director through 1983, when Andrew Kachan and Morris Lupenec took over these duties.

Already in the spring of 1950, the first "in house" chess tournament was held by USC-Chernyk with twenty participants. During the next decade, under the management of Dr. Emil Lebedowych, the Chernyk Chess Club numbered over forty members and belonged to the Metro Detroit Chess League, playing in their monthly tournaments. In 1962, Stefan Popel won the master championship in the Detroit Motor City Open Chess Tournament. In December 1962, under the management of Jaroslaw Zubal, the Chernyk Chess Club participated in the Ukrainian United States and Canada Regional Tournament in Cleveland, Ohio. In 1965, V. Ploshchansky became the Chess Club manager and in 1970, John Melnyk took over the managerial duties.

In 1972, the USC-Chernyk members took first and third places in the Ukrainian United States Regional Chess Tournament held in Cleveland, Ohio. Under the guidance of Dr. M. Lebedowych, Chernyk hosted the Ukrainian United States and Canada Regional Chess Tournament in Detroit in 1974. In the 1980's, Zenobius Tomkiw became the manager of the Chernyk Chess Club which again hosted the Ukrainian United States and Canada Regional Chess Tournament in 1982. In 1986, the Twenty-Eighth United States Motor City Open Chess Tournament honored the Ukrainian chess players and their club.

USC-Chernyk's younger members, both men and women, were always eager participants in volleyball. The first men's and women's teams were organized in the early 1950's and have continued playing with greater or lesser success until the present time. Among the dedicated coaches and managers of the volleyball teams have been the following: P. Pastuch, Ihor Chypchar, Ostap Macielinski, Walter Czubytyj, Ihor Petraszczuk and Ihor Lawrin. In 1963, the men's volleyball team placed second in the Ukrainian United States North Regional Tournament (UUSNRT) held in Chicago, Illinois and qualified for the Ukrainian United States and Canada Tournament (UUSCT) where it also finished in second place. In 1966, the women's volleyball team won first place in the UUSNRT and went on to the UUSCT,

where they finished in third place. Again in 1968, the women's volleyball team went on to win the UUSNRT. In 1972, the women's team took part in the Wayne State Invitational Tournament and finished in second place. In 1980, the men's volleyball team won the Class "A" Regional Championship and had the opportunity to play against the U.S. Women's Olympic Volleyball Team when they were touring the country during the United States boycott of the Moscow Olympic Games.

In 1956, Roman Kalytiak organized the first Ukrainian hockey team in North America that started playing in the Metro Park Recreation League under the name, the "Flying Ukes". The team had many outstanding players including Jaroslaw Serediuk who played for the Detroit Junior Red Wings. In 1964, Marion Zarewych reorganized and managed the hockey team. In 1965, he was replaced as manager by Michael Holowka, and in 1971, M. Zarewych proceeded to organize and train a junior hockey club of about forty young hockey enthusiasts.

The USC-Chernyk tennis team was organized by Jaroslaw Malinowsky in 1956. On Labor Day 1957, George Hodiw won the men's division championship at the Ukrainian United States and Canada Tennis Tournament held at the Soyuzivka Estate in New York State. During the following eleven years, USC-Chernyk tennis players: George Korol, Leo Worobkewych and Mykola Mykolenko dominated the men's division championships held annually at Soyuzivka. The junior division produced three outstanding players between 1959 and 1961: Rostyslaw Small, Bohdan Slywka and Zenon Kossak. In the women's division, Phyllis Korol won first place in 1970. However, the most successful year for the USC-Chernyk tennis teams was 1968, when seven out of twelve championships were won by the Chernyk team members.

USC-Chernyk members participated in the track and field events at a local meet organized by W. Dyhdalo in July and again in September, 1962 at the Ukrainian Estate Dibrova near Brighton, Michigan. In subsequent years, the club members participated sporadically in the Ukrainian United States and Canada Track and Field Annual Meets and at the local meets on Dibrova and Kyjiw Estates. In 1970, USC-Chernyk hosted the Twelfth Annual Track and Field Meet at Dibrova.

In the winter of 1965, George Blichar organized the first ski outing for members of USC-Chernyk and the following year, organized the USC-Chernyk Ski Club, becoming its first president. The Ski Club held at least two ski trips each year to many different ski locations. Many ski trips were organized in cooperation with Ukrainian Ski Clubs from Toronto, Chicago and Cleveland. USC-Chernyk ski instructors, Bohdan Kaskiw and Roman Kaczmar were always on hand to help skiers hone their skills. Many of the club's members participated in the Annual Ukrainian United States and Canada Ski Competitions.

The USC - Chernyk Bowling League was formed in 1962 with Leo Shashlo, president, Tanas Hayda, vice-president, Donna Hayda, secretary and Michael Shumylo, treasurer. The League had about forty bowlers and was active for more than ten years. It participated in the Annual Ukrainian National Association Tournament, always with excellent results.

Among the other sport programs organized by USC - Chernyk over the years were pool, softball and racketball.

USC-Chernyk can attribute its successes over the years to the untiring efforts of the many coaches, managers and presidents. They include C. Krawchyshyn, R. Kaczmar, M. Tomyn, I. Lash, W. Kizyma, G. Lewak, Z. Brezden, M. Kawka, T. Hayda, W. Hnatiuk, J. Slywka, S. Kohut, L. Shashlo, P. Halnyj, B. Charchenko, L. Krupiak, W. Dyhdalo, and C. Shalay. Their work was supported by the dedicated men and women who organized the various fundraising events which helped to finance the club's many programs.

During 1988, the Millennium of Christianity in Ukraine, the Ukrainian Sport Olympiad was held in Philadelphia, Pennsylvania. In the junior soccer division, USC-Chernyk team, managed by C. Shalay, won first place and a gold medal. In table tennis, J. Pashkewych won first place and a gold medal in men's senior division and together with T. Pastuch won third place and a bronze medal in men's table tennis doubles. In volleyball, the women's team under the direction of Ihor Petrashchuk won second place and a silver medal. In chess, Dr. B. Haydukewych won fourth place. The senior soccer team, managed by W. Hnatiuk, won sixth place in their division.

(Material for this summary was prepared by W. Kizyma and Juliana Maziak.)

FINANCIAL INSTITUTIONS

UKRAINIAN SELFRELIANCE FEDERAL CREDIT UNION IN DETROIT

The Ukrainian credit union movement in the United States was started by those Ukrainians who were active in the cooperative movement in Ukraine and who had some financial expertise. The Ukrainian Selfreliance Credit Union in Detroit was organized in 1952 through the initiative of nine founding members: I. Bilous, Dr. P. Dzul, B. Hulaj, W. Krywuckyj, A. Milanych, D. Nestorowych, Dr. W. Schkudor, F. Yaworiwskyj and Dr. Sofia Parfanowych.

Those elected to the Board of Directors in 1952 were Atanas Milanych president, Evhen Yaworiwskyj vice-president, Dr. W. Schkudor, treasurer, Michael Chemny, secretary and Iwan Bilous, Olena Klymyshyn and Pawlo Kozin as members. The Credit Committee consisted of Roman Krochmaluk, chairman, Wolodymyr Ruzyj, secretary and Wasyl Cymbalist, member. Serving on the Supervisory Committee were Ivan Rozhin chairman, Wolodymyr Krywuckyj, secretary and Dr. P. Dzul, member. On the Public Relations Committee were Dr. S. Parafanowych, chairperson, Wolodymyr Nestorowych, secretary and as members, Petro Honczarenko, Stephan Lewkut and Iwan Petraszczuk.

Selfreliance purchased its first building in 1957 in Hamtramck, Michigan which became the main office with Dr. W. Schkudor as the first full time manager. In 1966, he was succeeded by M. Mushynskyj who held the position of manager until his retirement in 1977. Boris Bluj became the next manager, a position he fills to the present day. A second building, purchased in 1969, on Michigan Avenue on the west side of Detroit became a branch office.

Over the years, the shift of population from Detroit to Warren compelled Selfreliance to purchase five acres of land on Ryan Road in Warren near St. Josaphat Ukrainian Catholic Church with the intention of building a new main office there along with a Ukrainian commercial center. A building committee appointed in 1977 and chaired by W. Kolodchin guided the construction of the new structure which was completed and officially dedicated in 1978.

An integral part of a Credit Union's success is the credit union volunteer — that member who is either elected or appointed to serve on the

Board of Directors or various other committees. Ukrainian Selfreliance Credit Union was indeed fortunate to attract members who were both dedicated and knowledgeable and their efforts contributed substantially to its success. Since its inception the following have served as President of the Board of Directors: A. Milanych, I. Bilous, A. Serafyn, W. Hupaliwskyj, S. Lazurenko, L. Lypeckyj and B. Andrushkiw. In addition, W. Hupaliwskyj and B. Andrushkiw serve as executive officers of the Ukrainian National Credit Union Association, an organization of all the Ukrainian Credit Unions in the United States.

In 1953, Ukrainian Selfreliance Credit Union was the first among the Ukrainian credit unions in the United States to publish a cooperative magazine, "Our Contact", for distribution to its members. The name was changed in 1960 to "Credit Union News".

Ukrainian Selfreliance Credit Union has always been totally involved in the affairs of the Ukrainian community and has provided a source of funding for such community projects as the purchase of Dibrova, the Ukrainian campground near Brighton, the construction of St. Josaphat Ukrainian Catholic Church in Warren, St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral in Southfield, and the Ukrainian Cultural Center in Warren and has helped finance two tours of the Ukrainian Bandurist Chorus to Europe. It has supported both Immaculate Conception Ukrainian Catholic Grade and High Schools by offering scholarships and by donating school equipment. Larger sums were donated to the Harvard Ukrainian Studies Institute, for the education of Ukrainian priests and publication of the Ukrainian Encyclopedia.

Ukrainian Selfreliance Credit Union is federally chartered and operates within the rules and regulations of the National Credit Union Administration. Among the first to offer VISA and MASTERCARD credit cards, Selfreliance also provides its members with checking accounts, mortgage loans, and free Life and Loan Protection Insurance.

The future of Ukrainian Selfreliance Credit Union depends on the understanding and appreciation of the younger Ukrainian Americans of the benefits of a strong and progressive Ukrainian financial institution. It is hoped that this generation will positively assess the contributions of this institution in the past and will continue to support the growth of this credit union for their benefit and that of the Ukrainian community.

(Source material for this summary was prepared by Wolodymyr Baran.)

UKRAINIAN FUTURE CREDIT UNION

Ukrainian Future Credit Union is a state credit union dedicated to serving the members of the Ukrainian Mutual Aid Society "Future". The Society was established in March, 1961 through the efforts of Ivan Waszczuk, Michael Duzyj, Dr. Myron Dolnyckyj, Wolodymyr Ryzhyj, Stefan Jurkiw, Ivan Bilous, Walter Tustaniwsky, Bohdan Skasiw, Wasyl Futala, Ananij Nykonchuk, Andrew Kulczycky, Philip Sotnyk, Zenon Wasylkewych and Mychajlo Ninowskyj. These members made the necessary applications for a credit union charter from the State of Michigan. After it was granted, a general meeting was held on September 9, 1961 when the following members were elected to the executive of Ukrainian Future Credit Union: Michael Duzyj - president, Zenon Wasylkewych - vice-president, Walter Tustaniwsky - secretary, Ivan Waszczuk - treasurer, Stefan Jurkiw - assistant treasurer, Ananij Nykonchuk and Mychajlo Ninowskyj - members at large. Elected to the Credit Committee were Andrew Kulczycky, Hryhorij Korolyshyn and Eugene Repeta. Elected members of the Supervisory Committee were Roman Schesniuk, Ivan Bilous and Mykyta Skrypnyk.

Ukrainian Future Credit Union opened its west side Detroit Branch in the Ukrainian National Temple in September, 1961 under the supervision of Philip Sotnyk and the east side Branch in Hamtramck under the supervision of Michael Duzyj. Future offers its members savings and loan services, checking (share draft account) services, credit card (Visa) service and certificates of deposit. Every member account at Future is insured by the federal government to one hundred thousand dollars and every loan, with the exception of mortgage loans, is insured to ten thousand dollars. In 1977, Future financed a quarter of a million dollar loan for the completion of the Ukrainian Cultural Center.

Since 1967, the west branch of Ukrainian Future Credit Union has been operating from their own building on Martin near Livernois and since 1979, a new branch has been opened in Warren, Michigan in one of the offices of the Ukrainian Cultural Center. As of 1988, Future has purchased land right next to the Cultural Center and has started construction on its own building which will also house several leased offices.

The Board of Directors of Ukrainian Future Credit Union as of 1988

includes Helen Charewych, president, Bohdan Florchuk, vice-president, Irene Maritczak, secretary, Eugene Repeta, treasurer and manager of the credit union with George Hawley, Andrew Kulczycky, Walter Woryk, Peter Rohatynskyj and Andrew Jakymowych as members of the board. The Credit Committee includes Stefan Jurkiw, chairman and members Philip Sotnyk, Alexander Diakunyk, Melania Worobel and Natalia Rudnyckyj. Chairman of the Supervisory Committee is Mykola Kawka and members include Vera Kucyj, Roman Zubar, Diane Kurylo-Korolyshyn and Myron Fedoriw. The Educational Committee consists of Natalie Lewyckyj, chairperson, and members Walter Iwanicki, Oksana Urban, Don Omec and Mary Olijar.

To date, Ukrainian Future Credit Union has donated over seventy-five thousand dollars to various charitable, social and cultural needs of the Ukrainian community. During the Millennium Year, besides supporting the various programs and events sponsored by the Metropolitan Detroit Millennium Council, Future together with a branch of the National Ukrainian Women's League in America, Peter and Olha Rohatynskyj and Boris and Tetiana Karpenko sponsored four outdoor Millennium of Christianity in Ukraine billboards in the Detroit area through the national Millennium of Christianity in Ukraine Billboard Project organized by the New York Branch of the Millennium of Christianity in Ukraine Council.

(Source material for this summary was prepared by Eugene Repeta).

*UKRAINIAN PRESS
AND
INFORMATION ORGANIZATIONS*

UKRAINIAN PRESS AND OTHER UKRAINIAN PUBLICATIONS IN DETROIT, MICHIGAN

As the first Ukrainian settlers in the Detroit area began organizing into communities, parishes, fraternal-aid organizations and eventually the more social and civic organizations, the need for the printed word, not only as a means of communication but for education and entertainment of the reader became more and more important. Most Ukrainian social and civic organizations had their own libraries and reading rooms where members gathered together to read the latest news and discuss them with their friends. Until about 1929, the only newspapers available were those published in other cities: "Svoboda" (New York City), "America" (Philadelphia), "Narodnia Volia" (Scranton) and Ukrainian papers from Canada and Lviv, Western Ukraine.

Although there probably were attempts to publish Ukrainian newspapers in the Detroit area prior to 1929, there is no concrete evidence to confirm this. In 1929, "Robitnyk" (The Worker) was published by the very left oriented group of people. Whether due to lack of funds or the lack of interest in its politics, it ceased publication in 1931. That same year, Mykola Shustakewych started publishing "Ukrainski Visti" (Ukrainian News), which presented a more central political philosophy and a much higher standard of journalism. It was published until the start of World War II.

In 1930, a weekly paper, "Pora" (The (right) Time), began publication under the editorship of B. Potchynok. In 1937, this paper was taken over by H. Krawchyshyn and renamed "Nova Pora" (The New Time), continuing publication until 1940 when it was once again taken over by B. Potchynok, and under the name "Ukrainska Hromadska Pora" (Ukrainian Community Time) it continued publication, though not at regular intervals, until the early 1950's. Also that year, the Ukrainian Workingmen's Union began publishing its "Bulletin" but after a few issues, its appearance became rather sporadic and eventually it stopped publication altogether.

From 1934 to 1939, a weekly paper, "Ukrainian Gazette" was published by an editorial board consisting of Dr. A. Kibzey, I. Iwanchuk, Dr. B. Jaciw

and P. Lazar. In 1935, a weekly "Pioneer" appeared for one year, and even though its journalism seemed quite adequate and the political views were not extreme, it never received enough community support to survive. Also in 1935, a good quality, highly patriotic monthly magazine, "Zhinochyj Swit" (Women's World), made its appearance under the editorship of Dr. Mary V. Beck. It stopped publication at the end of 1938.

In 1937, the publishing group "Kosmos" began publishing the weekly "Ukrainska Zoria" (Ukrainian Star) which stopped publication in 1938. That same year, "Ukrainsky Visnyk" (Ukrainian Herald) began appearing in the Detroit area but ceased publication in 1939. In 1938, "The Ukrainian News" made its debut but ceased publication in 1940. In 1939, a monthly magazine of the Ukrainian women's organizations in the Detroit area, "Zhinka" (Woman), appeared under the editorship of Kateryna Chomiak, but stopped publication in 1940. In 1944, a quarterly magazine, "Hromadske Zhyttia" (Community Life) published three issues and then ceased publication.

The period during the Second World War was particularly difficult for the Ukrainian community as many ethnic organizations were under the scrutiny of the government, particularly if their views were anti any of the Allies. Many publications ceased because of their anti-Soviet stand and many organizations were disbanded because their members did not want to jeopardize their jobs and their standing in the American society.

Following the war, the influx of new Ukrainian immigrants into the Detroit area rejuvenated the Ukrainian publishing field with many new papers and periodicals. In 1950, edited by Petro Maliar, "Ukrainskyj Prometej" (Ukrainian Prometheus) was published until 1958, when the editor moved the paper to New York City. In 1951, "Lys Mykyta" (Fox Mykyta), a humorously satirical, eight page monthly magazine began publication under the editorship and with drawings by the Ukrainian artist-author, Edward Kozak. It is published until the present time.

From 1951 to 1952, Sofia Owchynyk edited a magazine sponsored by the Ukrainian Hetman Association, "Dla Ukrainy" (For Ukraine). That same year, Plast, Inc. began publishing its magazine, "Molode Zhyttia" (Young Life), which moved to New York in 1963 where it is still being published. In 1967, Dr. Paul Dzul began editing a quarterly magazine for the Ukrainian Medical Association of North America, "Likarsky Visnyk" (Medical Herald). It is published regularly to the present time.

In 1954, a magazine of the Ukrainian Liberation Movement was published in Detroit under the name of "Vilna Ukraina" (Free Ukraine). Also in that year, the magazine of the Selfreliance Credit Unions began publication. Both magazines have since moved to New York where they continue being published. From 1958 to 1963, Wolodymyr Nestorowych edited a weekly paper, "Ukrainska Hazeta" (Ukrainian Gazette).

The Ukrainian Cultural Institute, which was organized in 1962 and

which since 1968 has become the Association for the Advancement of Ukrainian Culture, began publishing a non periodical magazine devoted to some aspect of Ukrainian culture. To date nine such magazines have appeared, all under the editorship of Yuriy Tys-Krokhmaluk.

Since 1967, the Ukrainian Cultural Community Club has been publishing a monthly paper, "Ditrojski Novyny" (News of Detroit), edited by Dr. Bohdan Lonchyna and since his demise, by Wolomyr Baran.

In 1979, the weekly newspaper, published since 1945, devoted to Ukrainian politics, culture, economics and community events, "Ukrainski Visti" (Ukrainian News) moved its headquarters from West Germany to Detroit. It is published by a group of the same name as the paper and is edited by Michael Smyk. That same year, the Council of Friends of the Ukrainian National Republic started publishing a magazine "Trybuna" (the Platform). The editorial board included Ivan Kedryn-Rudnycky, Antin Semeniuk and Ivan Beck.

This is just a small sample of the many publications that on a weekly, monthly, quarterly and yearly basis have been or are being published in the Ukrainian community of Detroit. Almost every Ukrainian parish publishes a weekly church bulletin, and many organizations, including some parish organizations, also publish a periodic informational newsletter. Each school has some sort of periodic publication as do the Ukrainian Credit Unions and institutions. Almost every commemorative event has a program printed that includes not only the order of the event but also some background material and a listing of the persons involved in the preparation and execution of the program.

The Detroit Ukrainian community has also been quite prolific in the publication of books. Almost every organization, parish, school and institution has published a commemorative book marking the twenty-fifth, the fiftieth or the seventy-fifth anniversary of their existence. Text books for the Ukrainian Heritage School have been published for almost every grade. Authors and poets living in the Detroit area have published their works and many individuals have published their memoirs of the turbulent years between the two World Wars describing their many hardships while immigrating to the United States. Classical Ukrainian literary works have been republished as have many works from Ukraine that could not be printed there. Also, many research and scholarly treatises have been published which focus on a particular branch of study or a particular cultural aspect of the Ukrainian heritage.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

UKRAINIAN RADIO PROGRAMS IN THE DETROIT AREA

In the period between the two World Wars, radio became the most popular and most effective means of communication in the United States. Realizing the value of radio, Mykola Shustakewych, a well known and respected Ukrainian activist, together with his wife Julia, a renowned Ukrainian actress, started the "Ukrainian Radio Hour" on Station WMBC in Detroit in 1935. This program was funded by commercial advertising and carried a variety of material from dramatic readings, choirs, soloists and orchestras to declamations, lectures on different subjects and Ukrainian community news. The program was broadcast once a week and as much of the material was broadcast live, it required a great deal of preparation. Eventually, the program was moved to Station WJLB and then to WEXL. In the last few years of its existence, it was broadcast from Marine City, Michigan. In 1955, following the death of Julia Malewych-Shustakewych, Mykola Shustakewych retired and the programs stopped.

In 1952, Zenon Tarnawsky began broadcasting twice weekly programs of "The Ukrainian Hour" on Station WJLB (1400-AM). This was a commercial based program which broadcast Ukrainian music, community news, lectures, special holiday presentations and group declamations. Besides Zenon Tarnawsky, the program featured Marta Tarnawsky, Jaroslaw Tarnawsky, W. Kolodchin, other guest announcers and performers. Following the demise of Z. Tarnawsky, the program was taken over by the Basilian Fathers from the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in December of 1962 and renamed "The Ukrainian Religious Hour". Father Wolodymyr Gavlich was the program director and besides the religious material, the program often carried Ukrainian folk and popular music and Ukrainian community news. This listener supported program continued broadcasting until 1972, when all of the ethnic programming was moved from WJLB to Station WMZK (98-FM).

"The Ukrainian Religious Hour" continued broadcasting on Station WMZK every Saturday for one hour. It was still directed by the Basilian Fathers from Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church and featured commentary, in both Ukrainian and English, by the pastors of the

church, Father Stephen V. Knapp, Father Innocent Lotocky and other priests of the parish. Included in the program are frequent presentations of the students of Immaculate Conception Schools as well as a calendar of community events.

When radio station WMZK was sold in 1982 and the new owners did not wish to continue the former ethnic radio program format, "The Ukrainian Religious Hour" moved to Station WPON (1460-AM) in Pontiac, Michigan. This station was purchased by eighteen of the nationality groups who originally broadcast on Station WMZK. The program continues to be broadcast every Saturday from two to three o'clock with extra programs for special holiday presentations. The Basilian Fathers from the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church provided the religious commentary under the direction of their pastor Father Bernard Panczuk, OSBM, with Ukrainian commentary by Father Sebastian Sabol, OSBM, a well known Ukrainian poet and author. This program is broadcast to the present day, following the same format and devoting equal time to the Ukrainian and English portions.

During the sixties and early seventies, there was a Ukrainian program broadcast from Leamington, Ontario on Station CHYR (700-AM) every Sunday morning. It became very popular when Eugene Barna took over the announcing duties and provided a lively program featuring Ukrainian-Canadian music and English commentary. This program was supported by advertising from many Detroit area Ukrainian businesses.

On September 7, 1968, the Ukrainian National Women's League of America, (UNWLA), Detroit Regional Council sponsored a program "Ukrainian Horizons" on Station WABX (FM) early Saturday morning. The program was announced by Roman Luckyj and featured a variety of news about the UNWLA, community information, special commentary, dramatic readings, music and some advertising. Whether due to lack of funds or its early Saturday morning time slot, the program ceased broadcasting after a few months.

In September 1971, on Station WMZK (98-FM), a daily Ukrainian program, "Soul of Ukraine", was inaugurated with Oresta Karalash and Anastasia Volker as the main announcers and program directors. The program was supported by advertising and featured music, community news, commentaries and eventually lectures on Ukrainian culture. Frequent guest announcers were Orest Kawka and Wasyl Kolodchin. The program eventually was broadcast twice a week until 1982, when the station was sold and the new owners did not want to continue the ethnic broadcasting.

Another Ukrainian program on Station WMZK (98-FM) which ceased broadcasting when the station was sold was "The Ukrainian Hour" heard every Monday evening. This program, which began broadcasting in 1976, was sponsored by the Ukrainian Liberation Front and was announced by Yuriy Jurkiw. Supported by advertising, the program featured Ukrainian

music, commentary, a calendar of current events in the Ukrainian community and a Ukrainian historical calendar. The commentary features and the calendars were prepared and presented by Wasyl Shcherbey and Petro Rohatynskyj.

The "Echoes of Ukraine" Ukrainian radio program started broadcasting on Station WCAR (1090-FM) in March, 1973, and with some changes in scheduling, has continued broadcasting until the present day. The director of the program and the chief announcer has been and is Kyrylo Cependa, a noted Ukrainian choir director and music critic. Supported by advertising, the program featured many varieties of Ukrainian music, community announcements, a Ukrainian historical calendar and program segments devoted to Ukrainian children and youth. For a time, Petro Rohatynskyj provided the historical calendar and some commentary. There were special program segments featuring children of the Heritage Schools and news from and about the Ukrainian youth organizations in Detroit. From April 1973 to June 1975, a fifteen minute children's program, "Titka-Susidka" (The Neighbor Aunt), was broadcast weekly, featuring songs, stories, poems and original materials, conceived, prepared and taped by Boris and Tetiana Karpenko. Children from the kindergarten of Lesia Ukrainka Ukrainian Orthodox School of Religion and Language often performed in this segment. From 1984 to 1986, the Federation of Ukrainian Democratic Youth, Detroit Branch, aired a short program dealing with their organization. Andrij Smyk was the producer and announcer.

On December 4, 1982, a new Ukrainian program that started broadcasting on Station WPON (1460-AM) was "Song of Ukraine" directed by Wasyl and Roman Kolodchin. This program, which is a commercially supported program, features Ukrainian music, commentary and community announcements in the personal style of its two directors. This program also devotes special segments to commemorate historical and special events within the Ukrainian community in Detroit, United States and the world. "Song of Ukraine" continues broadcasting to the present time.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

*PERFORMING ARTS
ORGANIZATIONS*

MUSIC IN THE LIFE OF THE UKRAINIAN COMMUNITY OF METROPOLITAN DETROIT

Music, particularly vocal music, has always played a very important part in the lives of Ukrainian people. Traditionally, each event in the life of an individual, each religious, social and cultural celebration and each transition have been greeted with particular songs and music. Thus, it is quite natural that the organization of church choirs and singing societies would have been among some of the first organizations established by the Ukrainian immigrants in Metropolitan Detroit.

When the first Ukrainian church, St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church, was established on the west side of Detroit in 1908, a church choir, the "Boyan Choir", was organized. In addition to their participation in church services at St. John's, the Boyan Choir, under the leadership of fine directors, participated in many Ukrainian community celebrations and commemorations. In 1960, under the direction of Kyrylo Cependa, the Choir released a recording of Ukrainian church music. On June 3, 1984, the Boyan Choir celebrated their diamond jubilee.

The Ivan Kotlarewsky Choir was organized at the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in Hamtramck, Michigan in 1914. Under the leadership of talented and enthusiastic directors, the choir expanded to include a choral-dramatic society which staged many musicals, operas and operettas by Ukrainian composers and presented many concerts of Ukrainian sacred and folk music. The Ivan Kotlarewsky Choir celebrated its diamond jubilee together with the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church in 1989.

As each new Ukrainian church, both Ukrainian Catholic and Ukrainian Orthodox, was established in the Detroit area, the parishioners would organize a church choir. These choirs often included professional singers and musicians led by creative and dynamic directors. In addition to their duties during the liturgies, these choirs would give independent concerts and often participated in Ukrainian community celebrations and commemo-

rations. On December 1, 1985, in commemoration of the Centennial of the Ukrainian Catholic Church in United States of America, a Divine Pontifical Liturgy was celebrated in Ford Auditorium in downtown Detroit by Bishop Innocent Lotocky in the presence of Archbishop Edmund Szoka and Bishop Ibrahim. The combined church choirs of all the Ukrainian Catholic Churches (St. Johns', Immaculate Conception, St. Michael's, St. Josaphat and Our Lady of Perpetual Help) sang the responses. The joint choir was directed by Paul Onachuk, current director of the Immaculate Conception Ivan Kotlarewsky Choir.

On November 13, 1988, the Ukrainian Millennium Choir, consisting of choir members of all the Ukrainian Catholic and Ukrainian Orthodox Church choirs presented a concert of sacred music by Ukrainian composers. The concert, held in Orchestra Hall in Detroit, featured in addition to the Millennium Choir, the Warren Symphony Orchestra under the direction of David Daniels and soloists Rebecca Cullen, Christina Lepeckyj, Diana Semkiw-Chamberlain, Gordon Finlay, Jarema Cisaruk, Myroslaw Hnatiuk and Andrij Dobrinasky from the Metropolitan Opera Company in New York. The choir was under the direction of Dr. Bohdan J. Kushnir, former director of many Ukrainian choirs and member of the faculty of the School of Music at Wayne State University and assistant director, Olga Dubriwnyj-Solovey.

In addition to the church choirs, there existed many secular singing societies and music clubs, usually as part of the many different Ukrainian educational, social and youth organizations. Many of these also had their own bands and orchestras, often holding musicales, reviews and theatrical productions for their members or as a fundraiser for community projects. There was also a number of instrumental ensembles, family orchestras and Ukrainian folk dance clubs which met for the pleasure of the activity but were delighted to play and entertain for any occasion.

Among the unaffiliated amateur choruses in the Detroit area was the Ukrainian National Chorus "Dumka". This fifty voice chorus was organized by Ivan Atamanetz in 1926 and became well known to Ukrainian and American audiences as the "Dumka Singers" through their radio and theater appearances and their participation with the Detroit Symphony Orchestra Summer Programs. (See "Ukrainian National Chorus Dumka")

In 1957, several singing enthusiasts organized the male chorus "Trembita" which, in time, expanded to include a female chorus and a mixed chorus. With a repertoire consisting of Ukrainian folk and classical music, they were a welcome addition to any Ukrainian community celebration. In the early seventies, the choruses released two albums of Ukrainian songs. (See "Ukrainian Chorus "Trembita"")

Probably the most famous Ukrainian choral group, not only in the Detroit area but also in the world, is the Taras Shevchenko Ukrainian Bandurist Ensemble. Playing the traditional Ukrainian instrument, the bandura,

this all male chorus has been delighting audiences with energetic renditions of a wide range of Ukrainian music since their arrival in Detroit in 1949. The Ensemble has toured United States, Canada, Australia and Europe and has performed for many auspicious occasions. (See "From Kiev to Detroit, Journey of the Ukrainian Bandurist Ensemble") One of their greatest contributions has been the popularization of the bandura and their efforts in establishing many young bandura ensembles in Detroit and in other cities where Ukrainians have settled.

The Ukrainian community in Detroit has always been very receptive to and supportive of concerts by other Ukrainian amateur choirs. They have had the pleasure of listening to Ukrainian choirs from many cities in the United States and Canada. They have also enjoyed the stirring renditions by the Ukrainian choir "Homin" from London, England under the direction of Jaroslaw Babuniak, by the "Byzantine Choir" from Utrecht, Holland, which is made up of native Dutchmen but devoted exclusively to the study and propagation of Ukrainian and East European sacred music. Their founder and director is the Ukrainian musicologist, Dr. M. Antonowych. Detroit has also been visited by Ukrainian choirs from Poland, namely "Zurawli", "Oslavliany" and "Lemkovyna" as well as "Tchaika" from Melbourne, Australia. More recently, with the relaxation of relations between the United States and the Soviet Union, the amateur ensembles from Ukraine have had the opportunity to visit.

On a lighter note, the Ukrainian community of Detroit was treated to the exuberant performance of the cabaret style shows of the "Kuban Cossacks" from England when they performed in benefit for the Harvard Studies Fund, as well as the elegant performances of Joy Britten during the Ukrainian Sunflower Festival in Warren, Michigan.

In the more classical tradition, there was the very impressive concert of Ukrainian classical music which featured the Detroit Symphony Orchestra under the direction of Bohdan Piurko in 1953 and the 1954 concert devoted to works of Ukrainian composer, Wasył Barvinsky, which featured soloists Chrystyna Kolessa, Natalia Nosenko and Marta Tarnawsky. On October 26, 1969, the Ukrainian National Association sponsored the premiere of the Ukrainian opera "Anna Yaroslavna" by Antin Rudnytsky with libretto by Ukrainian poet, Leonid Poltava. Staged in Ford Auditorium, this historic opera presented Marta Kokolska as Anna Yaroslavna and featured George Bohachewsky, Leo Reynerovych, Alicia Andreadis, Iwan Hosch and the "Kobzar" chorus of Philadelphia with symphony orchestra accompaniment.

On a smaller scale, the concerts in the mid sixties and seventies of the string orchestra of the Music Institute of Toronto, directed by Ivan Kovaliv, brought many works of Ukrainian chamber music to the Detroit Ukrainian community. More recently there was the very versatile concert of classical Ukrainian chamber music in June, 1984, featuring "The Brio Trio" of

Detroit. Included in this program were works of many Ukrainian composers and a segment where the vocal talents of Christina Lepeckyj and Jarema Cisaruk were showcased.

Many Ukrainian soloists, both vocal and instrumental, visited the Detroit Ukrainian community presenting independent concerts or as part of a larger musical event. Many of them, like the concerts of L. Zuk, pianist, Jurij and Donna Mazurkewych, violinists and M. Minsky, baritone, were under the auspices of the Ukrainian Music Institute of Detroit. The Institute also sponsored many musicales and musical evenings presented by their faculty and students. (See "Ukrainian Music Institute of Detroit")

Very gratifying to classical music fans was the Detroit Symphony Orchestra concert of December 4, 1980 which featured the Philadelphia pianist of Ukrainian parentage, Lydia Artymiw. The Detroit News hailed her performance of the Mozart concerto as showing "remarkable insight and even maturity". Opera enthusiasts were thrilled that the 1983 Metropolitan Opera Tour included two singers well known to the Ukrainian community in their scheduled operas, namely Paul Plishka, who sang Banquo in Verdi's "Macbeth" and the title role in Mussorgsky's "Boris Godunov", and Andrij Dobriansky, featured as Nikitich in "Boris Gudunov" and Quinault in Cilea's "Adriana Lecouvreur".

In celebration of the Millennium of Christianity in Ukraine, the Ukrainian Music Institute of Detroit sponsored two piano concerts in 1987; in April by Taisa Bohdanska and in November by Julianna Osinchuk. In 1989, two concerts by Ukrainian soloists, violinist Oleh Krysa and pianist, Mykola Suk, both from Ukraine, were sponsored by the Ukrainian Cultural Society of Detroit.

A fitting musical conclusion to the Millennium celebrations in Detroit came with the performance of Andrij Hnatyschyn's cantata, "The Hand of John Damascene", based on a poem by Ukrainian poet, Ivan Franko. The performance, dedicated to the memory of the Reverend Joseph Shary, was under the auspices of the Metropolitan Detroit Ukrainian Catholic Millennium Committee. (See "The Metropolitan Detroit Ukrainian Catholic Millennium Committee")

(Source material for this summary was prepared in part by Wolodymyr Baran.)

UKRAINIAN NATIONAL CHORUS "DUMKA" (1926-1960)

Following the triumphant tour of the United States and Canada by the Ukrainian National Chorus under the direction of Alexander Koshetz, many Ukrainian communities in the United States began organizing their own local choruses devoted to the propagation of Ukrainian folk songs and choral music. In 1926, in the Detroit area, Ivan Atamanetz organized an amateur singing society, independent of all religious and political affiliations, which became the Ukrainian National Chorus Dumka.

The preparation and training of the Chorus was done exclusively by its only director, Ivan Atamanetz. His enthusiasm for and love of the Ukrainian folk song inspired the fifty members of the Chorus to become a beautiful symphony of human voices which could respond to the slightest movement of their director and present the unsurpassed beauty of Ukrainian song to the audience. Nadia Atamanetz, the director's wife was, according to Ralph Holmes writing in *The Detroit Times* on July 1, 1930, "the chief vocal tower of strength of the "Dumka Chorus", owning one of the loveliest soprano voices on these shores." In addition to being recognized as a cultural achievement of the Detroit Ukrainian community, "Chorus Dumka" was also recognized as a part of Detroit's musical community.

As "Dumka Singers", the Chorus presented radio programs during several seasons and were often featured at the Fox Theater, the Michigan Theater, the Bonstelle Theater, Orchestra Hall and the Ford Symphony Hour. They often appeared with the Detroit Symphony Orchestra at summer music festivals at the Belle Isle Band Shell and the State Fair Grounds.

The Ukrainian National Chorus Dumka presented most of their concerts in colorful Ukrainian folk costumes which led many reviewers to remark that their music was just as brilliant and colorful as their costumes but at the same time, just as harmonious and pleasing to the ear as their appearance was to the eye. They sang not only in Detroit and surrounding cities but also toured in other states and in Canada. "Chorus Dumka" rendered many philanthropic, civic and patriotic services. They held benefit performances for the Red Cross Fund Drives, Ukrainian War Relief Drives and presented concerts for the poor of Detroit. In 1934, the entire proceeds

of one of their benefit concerts was turned over to the City Welfare Bureau. In 1935, they donated a piece of sculpture by a Ukrainian artist to the Detroit Art Institute.

In looking through the clippings of the many newspaper reviews from Detroit and other cities from 1927 through the late 1940's, it becomes quite clear that the Ukrainian National Chorus Dumka and its director, Ivan Atamanetz, were truly dedicated musicians whose interpretation of Ukrainian folk songs had universal appeal for the young and old of every nationality. In the Fifteenth Anniversary Memorial Book of the Ukrainian National Chorus Dumka, among the many testimonials from the Detroit Symphony Orchestra conductor Victor Kolar, Edward Werner of the Michigan Theater Symphony, managers of the various theaters and music editors of the Detroit papers, is a greeting and testimonial from Alexander Koshetz, the inspirer of Ivan Atamanetz, who not only lauds the musical achievements of the Dumka Chorus but also commends them for their dedication and unselfishness in spreading the beauty of the Ukrainian song. It was quite an achievement that an amateur group was able to maintain its integrity and artistic edge for over thirty years of their existence and accomplish this for the benefit of both the Ukrainian and American cultures. As Ivan Atamanetz, director of the Ukrainian National Chorus Dumka said, "Our aim is to foster Ukrainian folklore both as a cherished inheritance and as a contribution to American musical culture".

(Source material for this summary was provided by Stephen M. Wichar Sr.)

JOURNEY OF THE UKRAINIAN BANDURIST ENSEMBLE FROM KIEV TO DETROIT

The bandura is a Ukrainian musical instrument very similar to a lute but with thirty-two to sixty strings which range through five octaves and are plucked by fingers. A bandurist is a person who plays the bandura and very often sings to its accompaniment. The oldest record of a bandura-like instrument is in the eleventh century frescoes of St. Sophia in Kiev, Ukraine.

In May of 1949, following an arduous thirteen day journey across the Atlantic Ocean, the S.S. Marlin reached New York harbor and deposited its many passengers, mostly displaced persons, on dry land. Among those passengers headed for Detroit were the entire Ukrainian Bandurist Ensemble and their families. The Ensemble was sponsored to the United States by the United Ukrainian American Relief Committee and the Ukrainian War Relief of Michigan. Upon their arrival in Detroit, they were greeted warmly by their Ukrainian American hosts with a reception dinner at the Ukrainian National Temple and transported for a two week sojourn at the Ukrainian Catholic Camp in Drayton Plains, Michigan. Rested both physically and spiritually, the members of the Ukrainian Bandurist Ensemble and their families were settled in their first American living quarters in Hamtramck, Michigan, aided in finding jobs and helped in acclimatizing themselves to their new country.

The Ukrainian Bandurist Ensemble was a welcome addition to the active cultural life of the Ukrainian community in the metropolitan Detroit area. They quickly set to organizing their practice sessions and became an integral part of many of the Ukrainian community celebrations, festivals and commemorative concerts.

Over the years, the Ensemble had many noted directors. The first director in Detroit was Hryhorij Nazarenko. He was followed by Hryhorij Kytasty, for many years the artistic director of the Ensemble and also the composer and arranger of the Ensemble's repertoire. Next in the line of directors was Wolodymyr Bozyk, a scholar of the Ukrainian folk song, followed by Professor Ivan Zadorozhny, Ivan Kytasty, Petro Potapenko, Ewgen Ciura and the present director, Maestro Wolodymyr Kolesnyk. Serving as assistant directors were Ewgen Ciura, Petro Kytasty and Hawrylo Makhynia.

On March 9, 1968, the Ukrainian Bandurist Ensemble commemorated the birth of their patron, the famous Ukrainian poet, Taras Shevchenko, and the fiftieth anniversary of the existence of the Ensemble with an impressive concert held at Ford Auditorium in downtown Detroit. Joining the Ensemble were bandurists from across the United States and Canada, many of them students of the original Ensemble members. It was at this concert that the monumental masterpiece for bandura ensemble and chorus, "The Battle of Konotop" was premiered. Composed by Hryhorij Kytasty and based on a poetical work by Petro Karpenko-Krynytsia, it recounts the victory of the Ukrainian Kozak forces over the Russian army at the city of Konotop in 1659, and features chorus, soloists and declamations to the accompaniment of the bandura.

The Ukrainian Bandurist Ensemble has presented concerts in many of the larger cities in the United States, Canada, Australia and nine European countries. They were featured in the programs during the unveiling of statues of Taras Shevchenko in Winnipeg, Manitoba, Canada and Washington, D.C.. They performed at the World's Fair in New York City, at the Parliament Building in Ottawa, Ontario and at the Capital in Washington, D.C. during the inauguration of President Richard Nixon. All of these concerts and more than a dozen recordings were made possible through the generous donations and tireless fundraising of Friends of the Ukrainian Bandurist Chorus, Inc..

The Ukrainian Bandurist Ensemble can be considered one of the most effective ambassadors of Ukrainian culture to the whole world. Their virtuosity in both playing the bandura and singing to its accompaniment is most gratifying to any music lover. They are the repository of a treasury of Ukrainian musical culture which has started to flourish in a new land and is being propagated by the many young students of this art. Hopefully one day, the Ukrainian Bandurist Ensemble will be able to visit their native land, Ukraine, and once more their song will be heard in the concert halls of Kiev and Lviv.

(Source material for this summary was prepared by Hawrylo Makhynia.)

UKRAINIAN CHORUS “TREMBITA”

The Ukrainian chorus “Trembita” was established on June 1, 1957 as an all male chorus of fifty voices. After two successful concerts, it was decided to expand the chorus to include female voices and by 1960, “Trembita” gave a concert in Toronto, Ontario, Canada, presenting for the first time, the male, the female and the mixed choruses. Mr. Kyrylo Cependa was the chorus director from 1957 to 1962, at which time, Yaroslaw Fylypiw became director of the male chorus, a position he held until 1967, and Dr. Bohdan Kushnir directed the female and the mixed choruses from 1962 to 1972.

The “Trembita” Choruses were a welcome addition to the many Ukrainian vocal groups in the Detroit area. They participated in many of the commemorative concerts of the Detroit Ukrainian community, gave concerts with the Scandinavian Symphonic Orchestra and toured the Ukrainian communities in many cities of the United States and Canada. All along, the “Trembita” Choruses have been staunch supporters of the Ukrainian churches, youth and charitable organizations, generously donating their services and funds for their support.

In 1972, a theater group under the artistic direction of Kateryna Branka-Krywycka and chaired by Stefa Dub and a female quartet, “Pidhiryanky”, under the direction of Stefa Kolodnycka were organized by the members of “Trembita”. Both enjoyed great popularity and success in the Ukrainian community in Detroit area. At this time, also, the choruses recorded two albums of their renditions of Ukrainian sacred, secular and folk songs.

From 1973, the “Trembita” Choruses were inactive until the fall of 1987, when under the direction of Andrew Stasiw, they began rehearsing for the Ukrainian Independence Day concert in January, 1988. Hopefully they will be able to carry on the Ukrainian choral tradition for many years to come.

At present, Woldoymry Kucher is the chairman and administrator of the “Trembita” Chorus. Worthy of mention are the past chairmen, whose diligence and dedication were invaluable to the success of the chorus. They include W. Dyhdalo, B. Storozuk, E. Turjanskyj, I. Lotocky and W. Hnatzuk.

(Source material for this summary was prepared by Wolodymyr Kucher.)

“ECHOES OF UKRAINE”, UKRAINIAN FOLK DANCE ENSEMBLE OF DETROIT

“Echoes of Ukraine”, the Ukrainian Folk Dance Ensemble of Detroit, was organized by Joanna von Draginda Kulchesky in 1948 and has been performing under her direction ever since. Members of the Ensemble, all of whom are of Ukrainian descent, have completed many years of dance classes and instruction in music, dance history, regional dance and music peculiarities, costuming and dance notation before being invited to join the dance group. Their spontaneity and genuine enjoyment of the dance, coupled with well rehearsed routines of energetically choreographed Ukrainian folk dances, the brilliant costuming and the use of the Ukrainian folk instruments (bandura, sopilka, drymba and cymbaly) make this Ensemble the prime attraction of any Ukrainian or international concert, fair or festival.

Hundreds of Ukrainian dance students have gone through the classes taught each year by Joanna Kulchesky and some of the first students have sent their children and even their grandchildren to these classes. Most of these students and the dancers of the Ensemble are dedicated individuals who, besides their involvement in the dance troupe, are also involved in other organizations in the Ukrainian and American communities, using the discipline and purposefulness of their dance training to help them in their other tasks.

Joanna von Draginda Kulchesky, the director and choreographer of “Echoes of Ukraine” Dance Ensemble, is by profession a registered nurse with a Bachelor of Science Degree in Education and Counseling and a Master’s Degree in Administration and Management. Her professional training has been very helpful in her work with the Ensemble providing the necessary discipline and perseverance to research and document all of the dances so that they are truly representative of their region of origin. A great source of inspiration and help in this effort have been the senior members of the Ukrainian community. Joanna Kulchesky has documented over one hundred and fifty Ukrainian folk dances, some of which she has choreographed for the “Echoes of Ukraine”. These include a wide range of dances: regional folk dances, ancient pre-Christian ritual dances, royal court dances, dances depicting historical pageantry and dances with more modern themes. All of these dances are enhanced by the colorful, very meticulously

executed costumes, many of which were woven for the Ensemble by craftspeople in Ukraine.

"Echoes of Ukraine" Dance Ensemble has appeared on numerous television programs and at many ethnic festivals. They have toured many Eastern United States and Canadian cities with the Ukrainian Bandurist Chorus and have appeared with the dancers of the Lawrence Welk Show. They have appeared on the same bill with the Detroit Symphony Orchestra and the Shakespeare Repertoire Theater at the famous Roseville Arts Festival. In Canada, they have appeared at the Canadian National Exhibition and "Caravan" in Toronto, Canada, Ontario and at the National Festivals of Canada in Dauphin, Manitoba where they were filmed for a documentary for the Department of Multi-Culturalism and Tourism. In Detroit, the Ensemble was chosen by the Ukrainian community to welcome Cardinal Yosyf Slipyj upon his visits to the city from the Vatican. They also performed in honor of Governor and Mrs. Milliken.

In honor of the Ukrainian Year in the State of New Jersey, "Echoes of Ukraine" performed in the Holmdel Center for the Performing Arts before an audience of nearly ten thousand persons. They were selected by the Ukrainian National Association to represent Ukrainian dance in the Ukrainian tribute to America's Bicentennial. The Ensemble has appeared with opera stars and at other nationality festivals and has performed on behalf of many charitable causes. They have always supported many Ukrainian social welfare and educational organizations and have given generously to their chosen charity, the Ukrainian orphanages.

Throughout the many years of their performances, "Echoes of Ukraine" have been awarded many honors and distinctions. They received the First Place Award from the University of Michigan International Fair and the 1975 Grand Prize Award from the International Freedom Festival Parade in Windsor, Ontario, (Mayor of Detroit Trophy). They were filmed by Monteith College for Ethnic Studies Forums for the State of Michigan, by the Washington and Philadelphia Television for a documentary on Ethnicity and by WCAU-TV in Washington D.C. for a Bicentennial documentary, "Eye on the Ukrainians". They have received a Michigan Council for the Arts grant to continue research in costuming and dance performance and, more recently, a grant to video-document this research.

The performances of the "Echoes of Ukraine" Dance Ensemble and the choreography of their director, Joanna von Draginda Kulchesky, have been recognized and acknowledged not only by the Ukrainian and American communities but also by many dance ensemble directors in Ukraine. On her recent trip to Ukraine, Joanna Kulchesky was commended by these directors for the fine job she and her ensemble have done in depicting authentic Ukrainian regional dances, music, costuming and customs.

(Source material for this summary was prepared by Joanna von Draginda Kulchesky.)

*IMPORTANT EVENTS
AND
COMMEMORATIONS*

UKRAINIAN RIVERFRONT FESTIVALS IN DETROIT, MICHIGAN

In 1970, the City of Detroit began holding Ethnic Festivals on the riverfront in downtown Detroit. Nationality groups who wanted to participate were assigned a weekend from May to September to present their cultural offerings to the residents of Metropolitan Detroit. Each ethnic group attempted to present the best of their heritage by filling each weekend with continuous stage programs of ethnic music, song and dance along with offerings of traditional foods, drinks and delicacies. Displayed in the cultural gallery were that nationality's works of art, historical and literary works as well as traditional folk crafts and craft demonstrations.

Beginning with only five ethnic festivals in 1970, now over twenty ethnic groups participate. Originally, the festivals were held on the riverfront behind Cobo Hall and after two changes of location, they finally settled in their present location at the foot of Woodward Avenue on the Detroit River at the Philip A. Hart Plaza.

The Ukrainian community in Metropolitan Detroit began participating in these festivals in 1971 and, except for 1984, have participated every year. A Ukrainian Festival Committee is chosen every year to organize and manage the Ukrainian Festival. The food, drink and gift booths are rented for a nominal fee by Ukrainian parish organizations, youth groups and other Ukrainian community clubs and organizations and proceeds from sales belong to that organization or group.

Over the years, the Ukrainian Festival Committee has donated money for many worthy projects such as the purchase of radio station WPON in Pontiac by Metropolitan area ethnic groups where the "Ukrainian Religious Hour" and "Song of Ukraine" are heard every Saturday, the filming of "Where Cultures Meet" by the International Institute that portrays customs of different ethnic groups and for the teachers' workshop reviewing the Ukrainian Famine of 1932-1933. The Committee also funded the publication of "A Brief History of Ukraine" by Dr. Roman Szporluk, a book available to the public during every Ukrainian Festival.

The Ukrainian Festivals have always enjoyed great success and popularity not only because of the tempting cuisine and enchanting programs

but also because of the very rich and informative cultural displays and demonstrations. A great deal of effort and planning was required to coordinate the many different factions of the Ukrainian community to bring each festival to fruition. Chairing the Ukrainian Festival Committee in 1971 was Bohdan Petrina, from 1972 to 1975, Emily Zaporozhets; in 1976, Eugene Perecky; in 1977, Wasyl Kolodchin; from 1978 to 1983, Michael Wichorek and from 1985 to the present, Zenon Wasylkewych.

(Source material for this summary was prepared by Michael Wichorek.)

THE DAY OF THE UKRAINIAN WOMAN-POLITICAL PRISONER

When the United Nations proclaimed 1975 the International Year of the Woman, representatives of the many Ukrainian women's organizations in the Detroit area decided to use this as a springboard to draw attention to the desperate plight of Ukrainian women political prisoners by holding a public meeting on November 2, 1975, entitled "The Day of the Ukrainian Woman Political Prisoner". Dr. Mary V. Beck was asked to become coordinator of the whole project, while Olha Rohatynskyj, president of the Detroit Branch of the Women's Division of The Organization for the Defense of the Four Freedoms in Ukraine, was elected executive chairperson and Valentyna Mushynsky, representative of The Ukrainian Gold Cross, was elected executive secretary. Also invited to sit on the executive committee were Dr. Maria Kwitkowsky, vice-president of World Federation of Ukrainian Women's Organizations, and Irena Pelensky, member of the Human Rights Committee of The World Congress of Free Ukrainians. To insure the full support of the entire Ukrainian community in the Detroit area for this project, it was decided to hold this public meeting under the auspices of the Ukrainian Congress Committee of America and consequently the presidents of the Metropolitan Branch, Bohdan Petrina and the South-Eastern Michigan Branch, Dr. Antin Shutka were asked to participate on the executive committee.

Preparations for this meeting entailed a great deal of work among the Ukrainian community and the American public. Information was disseminated and legislators, both on the state and national level, were lobbied and convinced of the need to support any action to alleviate the suffering of the Ukrainian women political prisoners. Invitations to attend the meeting were sent out to all of the legislators, governor of the State of Michigan and the United States representative to the United Nations, Daniel P. Moynihan. Governor William Milliken of the State of Michigan issued a proclamation, declaring November 2, 1975, "The Day of the Ukrainian Woman" and urged all citizens of the state to demonstrate their concern for the welfare and speedy release of the Ukrainian women political prisoners. Four Congress-

men read their concerns for the Ukrainian women political prisoners into the Congressional Record.

The public meeting, held at the Community Arts Auditorium on the Wayne State University campus, opened with the reading of Governor Milliken's proclamation and the playing of the American and Ukrainian national anthems as the representatives of many Ukrainian women's organizations presented their flags. Olha Rohatynskyj gave short welcoming addresses in both Ukrainian and English. Dr. Maria Kwitkowsky presented Biruta Borauskas of the Lithuanian Central Organization in Detroit who delivered a speech about women political prisoners. Both Dr. Mary V. Beck and Irena Pelensky spoke of the unjust system of exiling Ukrainian women political prisoners to Siberia without presenting any evidence or holding any trials. Roma Kohut, Lada Prokop and Christine Juzych presented a montage of pictures and commentary on different Ukrainian political prisoners. Kateryna Potapenko offered an appropriate declamation. Others participating in the program were Maria Lisowsky, Marta Sawchuk and Vera Andrushkiw.

The meeting closed with the reading of resolutions in English and Ukrainian by Tamara Kuropas and Vera Kucyj. As the participants were leaving the auditorium, they were offered preprinted postcards addressed to President Gerald Ford urging him to defend the Ukrainian women political prisoners. Resolutions were sent to all congressmen and the United States ambassador to the United Nations. Unfortunately these resolutions were not accepted by the United Nations and the executive committee sent letters of regret to all concerned.

On November 3, 1975, the Detroit News carried a picture of Dr. Mary V. Beck, Olha Rohatynskyj and Irena Pelensky with an appropriate news story about "The Day of the Ukrainian Woman Political Prisoner".

(Source material for this summary was prepared by Petro Rohatynskyj.)

PRESENTATION OF THE UKRAINIAN ROOM AT WAYNE STATE UNIVERSITY

In the early 1970's, under the auspices of the Wayne State University Ethnic Project headed by Mrs. Katherine Gribbs, different ethnic groups comprising the Detroit area population had an opportunity to decorate one of the rooms of a University building, Manoogian Hall, to reflect their heritage. Almost thirty nationalities expressed an interest in this project, among them the Ukrainian American community in Detroit. A citizens' committee chaired by Dr. Paul Dzul was formed to raise funds for this project and Ukrainian artist, Edward Kozak, with his sons George and Jerome, was invited to develop and execute plans for decorating this Ukrainian Room at Wayne State University.

The decorations of the Ukrainian Room consist of a large multi-level map of Ukraine which is affixed to the long wall of the room. Examples of Ukrainian cultural artifacts from the pre-Christian and Christian eras made of metal and wood are attached to the map. They include replicas of Scythian gold treasures from the fourth century B.C., early Ukrainian churches, folk arts, architectural masterpieces and many others. The side wall of the room is decorated with stylized Ukrainian folk ornaments.

On September 24, 1976, an official presentation of the Ukrainian Room at Manoogian Hall was held in the presence of many Wayne State University dignitaries and representatives of the Ukrainian-American community. Among these were George E. Gullen, President of Wayne State and Mrs. Gullen, Mrs. Katherine Gribbs, the initiator of this project, Dr. R. Krause, director of University Planning and Development and Mrs. Krause, Dr. Doris Johnson, head of the University Slavic Languages Department, the Very Reverend Innocent Lotocky, OSBM, of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church, Reverend Nestor Stolarchuk of St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral, Dr. A. Zukowsky, representative of the Ukrainian Congress Committee of America and Mrs. Zukowsky, Dr. Mary V. Beck, George Kozak and Mrs. Kozak, professors of Wayne State: Dr. B. Kushnir, Dr. S.

Mamchur, Dr. H. Slabey and L. Prychodko and guests. Members of the Ukrainian Citizens Committee attending, in addition to Dr. Dzul, included W. Kolodchin, W. Wytwycky, B. Lonchyna, R. Dyhdalo, M. Wichorek, B. Andrushkiw, D. Stroich, S. Wichar, A. Volker, R. Karakuc and L. Kolodchin.

Following introductory remarks by Dr. Paul Dzul, the presentation of honored guests by Wasyl Kolodchin and the benediction by both priests, the Ukrainian Room was officially presented to Wayne State University. In accepting this gift from the Ukrainian community, President Gullen stressed the importance of the ethnic communities in the development and growth of Detroit, the pivotal role of Wayne State University in the education of our future leaders and expressed his appreciation and thanks. A champagne reception followed the official ceremonies.

The Ukrainian Room was the third ethnic room to be completed at Manoogian Hall. At present, it is one of twelve completed ethnic rooms at the University. Some of these rooms are used as classrooms and can be viewed any day that the University holds classes, others are locked and require a special appointment for viewing.

(Source material for this summary was prepared by Dr. B. Lonchyna.)

DETROIT UKRAINIAN-AMERICANS HONOR FAMINE VICTIMS (1932-1933)

On June 12, 1983, the Ukrainian community of Metropolitan Detroit commemorated the fiftieth anniversary of the Soviet enforced famine in Ukraine which claimed seven million men, women and children. The purpose of this commemoration was to honor and remember the innocent victims of the Soviet genocidal policies toward the Ukrainian population in 1932-1933 and to remind the western powers that the Soviet regime will use any means to achieve its goals.

The commemoration of the fiftieth anniversary of the enforced famine was planned and coordinated in the Detroit area by a Citizen's Committee, chaired by former councilwoman and acting mayor of the City of Detroit, Dr. Mary V. Beck. The composition of the Committee truly reflected the diverse political and religious organizations of Ukrainian Americans in the Detroit Metropolitan area. All were willing to put aside their differences and work together on this project.

The first part of the commemoration was a march of organized columns of Ukrainian Detroiters from Grand Circus Park down Woodward Avenue to Kennedy Square in downtown Detroit. Heading the march was a Ukrainian-American Veterans Color Guard bearing the American flag, followed by the Brotherhood of Veterans of the First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army bearing the Ukrainian flag and the Grand Marshal of the march, Judge Michael Mozola who was secretary of the Committee for the first commemoration of the victims of the famine, held in Detroit in 1934. They were followed by the Citizens' Committee led by Dr. Mary V. Beck.

A huge banner proclaiming "In memory of the seven million victims of the Moscow enforced famine in Ukraine of 1932-1933" was followed by a contingent of clergy and groups of school children carrying American and Ukrainian flags and small black wreathes. Next came organized columns of uniformed members of the Ukrainian youth organizations carrying their

banners and insignia as well as appropriate placards and the huge mural-like painting by Edward Kozak of a dying mother and child. Women's organizations, many in Ukrainian folk costumes and carrying identifying placards and black wreaths preceded a large flag draped casket. The church choirs, other church organizations, social and civic organizations with appropriate identification and placards were followed by contingents of Ukrainian American veterans, veterans of Ukrainian fighting units and Ukrainian-American citizens.

Despite the over ninety degree temperature, all the participants of the march filed into Kennedy Square and solemnly participated in the ecumenical Requiem celebrated by fifteen Ukrainian clergy representing the Ukrainian Catholic, Ukrainian Autocephalous Orthodox and Ukrainian Baptist Churches. A combined choir of all the Ukrainian churches in the Detroit area, directed by W. Litynsky, sang the responses. Following the Requiem, all of the four thousand participants fell into their assigned places to march to the Veterans' Memorial Building for the Famine Banquet.

As the hall in the Veterans' Memorial could accommodate only eight hundred persons, many people crowded into the vestibule. The rest of the march participants by order of the fire marshal had to disperse. Dr. Mary V. Beck began the Famine Banquet with a short address and then introduced the pastor of Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church, the Very Reverend Bernard Panczuk, OSBM, who served as master of ceremonies. Father Bernard in turn presented the guests seated at the main table, who, in addition to the Ukrainian clergy, members of the Citizens' Committee and the Grand Marshal, included Dr. Fred Dohrs, the keynote speaker and Mrs. Dohrs, Monsignor Kerr from the Detroit Catholic Archdiocese and representatives of the Captive Nations Committee headed by Z. Rudzitis. He then explained that the Famine Banquet would feature dark bread and water, symbolizing the very minimal food denied the Ukrainian populace by the Soviet regime during the enforced famine of 1932-1933.

The Banquet program featured several numbers by the Taras Shevchenko Bandurist Ensemble directed by Hryhoryj Kytasty, a montage of poetry arranged by K. Kucher and presented by twenty students from the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Schools, the keynote speech by Dr. F. Dohrs and the reading of greetings, proclamations and resolutions. Michigan Governor, James Blanchard proclaimed June 12, 1983 as the "Day of Mourning" for the seven million victims of the Soviet enforced famine. Mayor of Detroit, Coleman C. Young sent a similar proclamation, while Congressman W. Broomfield read the resolutions into the Congressional Record. The resolutions, read in both Ukrainian and English, called on the World Court to review and censure the Moscow organized famine in Ukraine which claimed seven million victims. Singing of the national anthems by C. Lepecky and the audience concluded the Famine Banquet.

On the evening of the twelfth of June, 1983, all three of the Detroit television stations carried clips of the march, Requiem service and "Famine Banquet", while Channel Seven also featured lengthy interview with Dr. Mary V. Beck. The following day, both Detroit dailies, "The Detroit News" and "The Detroit Free Press" published photographs and short articles about the activities of the Ukrainian community in commemorating the fiftieth anniversary of the Soviet enforced famine in Ukraine in 1932-1933 and its seven million victims.

Acknowledgements are due to the Citizens' Committee and particularly the chairperson, Dr. Mary V. Beck, for their very able preparation and presentation of the many events to commemorate this very tragic anniversary in Ukrainian and world history. Special acknowledgements to the vice-chairmen M. Smyk, Dr. M. Klymyshyn, W. Kolodchin and G. Jurkiw, the secretaries, L. Misiong, R. Lazarchuk, S. Anderson and O. Liskiwsky, the financial secretaries, A. Kobylansky and M. Tataryn, and the heads of the various subcommittees, S. Wichar, J. Duzyj, M. Kawka and F.I. Fedorenko.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

REGIONAL ORGANIZATIONS

BEREZIV NATIVES MUTUAL AID SOCIETY IN DETROIT

At the end of World War II, three natives of Bereziv, a town in the western Ukrainian province of Kolomyja, Pawlo Percowych, Wasyl Negrych and Ivan Genyk decided to organize the Bereziv Natives Mutual Aid Society among their compatriots in Detroit. On January 17, 1945, they held their first meeting and elected the following officers: Pawlo Percowych, president, Wasyl Bodruk, vice-president, Wasyl Negrych, secretary, Ivan Genyk, treasurer, Petro Skulsky, chairman of the auditing committee and executive members Wasyl Kuzych and Semen Waskul.

Membership in the Bereziv Natives Mutual Aid Society in Detroit was limited to families with at least one Bereziv native. There were no official dues but each person donated whatever they could afford. Monthly meetings were held in different members' homes until 1948, when they were moved to the restaurant owned by Petro Ilnyckyj. The Feast of St. Peter was always celebrated on the farm of Semen Genyk.

By 1948, the Society was receiving many letters from the displaced persons camps in Germany and Austria asking for help and sponsorships to the United States. These letters were carefully read during the monthly meetings and aid was sent to many. One of the most generous actions occurred when Wasyl Bodruk and Mykola Lozowchuk sent sponsorship affidavits to several of their compatriots. Spurred by this action, other members of the Society followed suit and sponsored a total of forty-one natives of Bereziv to Detroit. The Society provided these newcomers with financial support, accommodations and eventually found each of them a job. Most instrumental in finding jobs was P. Demray, a foreman in the Ford Motor Company and a son of the Drohomereckyj family from Bereziv.

The Bereziv Natives Mutual Aid Society in Detroit became a member of the Detroit Branch of the Ukrainian Congress Committee, supported "Ridna Shkola" (Heritage School), the Immaculate Conception Ukrainian Catholic Schools and the Ukrainian Catholic Seminary. In the 1950's, the Society gave assistance to the people returning to Bereziv from Siberian camps. Many of them were ill and required medicines. The Society was helped in sending medicines by Dr. Dmytro Tkachuk of Detroit.

In 1950, some members of the Society purchased shares for which they bought a house which they hoped to rent for income. They formed a new organization "The Ukrainian American Citizens' Club". In 1956, the members decided to open their Society to non Bereziv natives. On October 1, 1969, after selling the income house, paying all the bills and distributing the balance between the shareholders, The Bereziv Mutual Aid Society was disbanded.

(Source material for this summary was prepared by Stefan Hryhorczuk.)

THE BUH RIVER REGION ASSOCIATION

The Buh River Region Association of Michigan is a branch of the World Federation of Buh River Associations which draws its membership from people who had been residents of the areas along the banks of the Buh River in the Ukrainian ethnographic territories. These areas include the regions of Pidliashia, Kholm, Sokal Belz, Radychiv and Kamyanka. Although the Michigan Branch of Association was established in February, 1978, it was not until the First Congress of the World Federation in May, 1981 that the necessary guidelines were developed for its work.

The goals of The Buh River Region Association were to preserve and propagate the customs and traditions of their native region, to collect funds for the publication of a memorial book about the region, to collect materials for this book and to participate in the Federation conferences. The Association of Michigan had no difficulty in meeting these goals and by 1986, when the Second Conference of the World Federation was held, each member-subscriber received the first volume of "The Buh River Region" memorial book. A motion was passed at this conference to publish a second volume of the book in order to utilize all the materials collected.

To facilitate the publication of the second volume of "The Buh River Region", The Buh River Region Association of Michigan has resumed its fund raising activities. Currently Irena Iwanyckyj is president of the Association in Michigan and editor of their bi-annual newsletter, Rostyslawa Chubaty is secretary and Wasyl Tkhir is treasurer.

(Source material for this summary was prepared by I. Iwanyckyj, R. Chubaty and W. Tkhir.)

BUKOVYNA SOCIETY

Bukovyna is the Ukrainian ethnic territory located between the middle Dnister River and the Carpathian Mountains around the Prut and the upper Seret Rivers. At present, Bukovyna is divided between the Ukrainian SSR (northern Bukovyna) and Rumania (southern Bukovyna). The Detroit Chapter of the Bukovyna Society was organized in 1952, drawing its membership from natives of that region. As with other regional societies, the Bukovyna Society combined social and philanthropic activities.

In 1956, under the auspices of the National Bukovyna Society, an almanac entitled "Bukovyna" was published which included a wide range of articles about the region and its natives. Dr. Denys Kwitkowsky, a Ukrainian attorney from Detroit and member of the Detroit chapter, served as one of the almanac's editors. Other Detroit Chapter members, Dr. Ivan Panchuk, Ivan Smereka and Myroslaw Moisiuk submitted articles and information to this edition of the almanac.

Ivan Smereka has served as president of the Detroit Chapter of the Bukovyna Society for many years while Osyp Bevcyk has served as treasurer. Currently, the organization is not very active due to the declining age of its membership.

(Source material for this summary was prepared by Osyp Bevcyk.)

REGIONAL COMMITTEE OF FORMER RESIDENTS OF DROHOBYCH REGION IN DETROIT

When the Ukrainian Shevchenko Scientific Society, based in New York City, created the Commission for Ukrainian Regional Research and Publication, it became very popular to organize committees of former residents of different regions in Ukraine. Until this time, many of these persons had held informal meetings which provided them with opportunities for social interaction with their compatriots. Now, they had a definite reason for formal organization of their group.

In 1963, a temporary committee of former residents of the Drohobych region was formed in New York City. At a national conference they elected the Central Committee of Former Residents of Drohobych Region with Yuriy Hawryliw and then, Wolodymyr Oseredchuk as president. Its main tasks were to encourage organization of regional committees, to organize conferences and to collect funds and materials for the publication of a memorial book about the Drohobych region.

The Regional Committee of Former Residents of Drohobych Region in Detroit was initiated by S. Sprynskyj, vice-president of the Central Committee. Walter Tustaniwsky was elected president, Olha Piurko-Baranowska and Wasyl Ohar, vice-presidents, Olena Hewko, secretary, Oksana Myhal, treasurer, Oksana Omecinsky and Maria Lepecky, activities chairpersons and Maria Andrusiak and Ivan Panchak, members of the executive. Stepania Hodiw, Iryna Warywoda and Oleksander Kossak were elected members of the auditing committee. The Committee had four basic goals: registration of all former residents of the Drohobych region in the Detroit area, collection of funds for the publication of the memorial book, collection and preparation of the materials for the memorial book and organization of the national conferences of former residents of the Drohobych region.

Drohobych is an industrial city in Subcarpathia, Western Ukraine, center of the Drohobych-Boryslaw industrial region in the Lviv Oblast. Until World War II, it was a Ukrainian national and cultural center.

The registration of all former residents in the Detroit area and the col-

lection of funds did not present any problems and both were accomplished in a relatively short period of time. The preparation of material for the memorial book was somewhat more difficult but eventually three memoirs from the Detroit area were published in the first volume of "The Drohobych Region - Land of Ivan Franko" (volume #25 in the Ukrainian Archival Documents Series of The Shevchenko Scientific Society publications), which was published in 1973. These memoirs were "Village of Opaka" by Ivan Panchak, "Village of Lishnia" and "The Insurgent Movements in the Drohobych Region", both by Walter Tustaniwsky. The second volume of the memorial book was published in 1978 as #32 in the Ukrainian Archival Documents Series (UADS), also edited by Dr. Luka Luciwi, the editor of the first volume. The third volume appeared in 1986 as volume #45 in the UADS under the editorship of Adolph Hladylowych. The Detroit Regional Committee did not contribute any materials to the last two volumes.

The Regional Committee of Former Residents of Drohobych Region in Detroit was quite active in the different national conferences of their organization, particularly the Third Conference held at the Ukrainian estate "Soyuzivka" in New York State. It was at this conference that the committee's president, Walter Tustaniwsky was elected to the Central Committee resolutions panel and was invited to participate in the honorary presidium. The Regional Committee of Detroit was a member of a Branch of the Ukrainian Congress Committee of America and a contributor to the National Fund of the Ukrainian Liberation Front. Following the publication of the memorial books, interest in the organization seemed to fade and in the last few years the organization has been inactive.

(Source material for this summary was prepared by Walter Tustaniwsky.)

EXECUTIVE COMMITTEE OF FORMER RESIDENTS OF PIDHAYTSI DISTRICT

The Executive Committee of Former Residents of Pidhaytsi District was organized in Detroit, Michigan, on November 2, 1969. Its goal was to seek out and organize former residents of Pidhaytsi District, (Ternopil Province, Western Ukraine) in all the free nations of the world and with their help publish the history and memoirs of this district. At a conference in Cleveland in February, 1970, the motion to hold a Convention of all former residents of Pidhaytsi District was approved and committees for its preparation were organized.

On May 29, 1971 in Toronto, Ontario, Canada, the First Convention designated Detroit as the headquarters of the Executive Committee and elected Detroit residents, Wasyl Kolodchin, president, Dr. Zenowij Stelmach, secretary, Wasyl Papiz, executive director, Dmytro Sulyma, treasurer, Jaroslaw Sena and Wolodymyr Kudla from Windsor, Ontario, Canada as members of the executive. The Executive Committee united the efforts of seventeen district and national committees from across the United States, Canada, Germany, Great Britain and Australia. The Detroit District Committee which covers all of Michigan and the Windsor, Ontario, Canada area, is headed by Myron Woronowych with Fylymon Furda serving as secretary.

The Executive Committee of Former Residents of Pidhaytsi District has published since 1970, a bi-annual newsletter edited by Wasyl Papiz. In 1975, the Committee reissued the picture of the miraculous Icon of Our Lady of Zarvanycia which was signed and blessed by His Eminence Yosyf Cardinal Slipyj. Over two thousand copies of this picture and countless packages of greeting cards picturing this Icon have been donated to various Ukrainian parishes throughout the world.

In 1979, the Executive Committee placed a memorial marker on the grave of the former commander of armed forces in the City of Pidhaytsi in 1918, Captain Mykola Halij, who is interred at St. Andrew Cemetery in Bound Brook, New Jersey. In 1986, the Committee donated one thousand dollars to the Research and Documentation Center headed by Dr. Taras Hunczak.

During the Second Convention of the Former Residents of Pidhaytsi

District, held in Detroit in May of 1980, each member of the organization received a copy of the newly published "The Pidhaytsi Land", edited by a committee chaired by Dr. Taras Hunczak and a copy of "Journey Through the Pidhaytsi Country", a photographic montage edited by a committee headed by Wasyl Papiz.

(Source material for this summary was prepared by Wasyl Papiz.)

REGIONAL COMMITTEE OF FORMER STANYSLAVIV RESIDENTS IN DETROIT

Stanyslaviv, renamed Ivano-Frankivske in 1962, is the second largest city in Galicia and the capital of the Ivano-Frankivske Oblast. It is located in Subcarpathia near the confluence of the two Bystrytsia Rivers: Nadvirnianska and Solotvynska. Founded in 1662, Stanyslaviv, an important highway and railway junction, is also well known as an educational and cultural center in Western Ukraine.

The Regional Committee of Former Stanyslaviv Residents was formed in Detroit, Michigan on November 16, 1963, through the efforts of Atanas Slusarczuk who was elected the Committee's first president. Other officers included Irena Korol, vice-president, Daria Boychuk, secretary, Oleksandra Kaminsky, treasurer and Jaroslawa Khychia, member-at-large. The organization numbered fifty-three former residents of Stanyslaviv (Ivano-Frankivske) and its environs currently residing in the Metropolitan Detroit area.

The First Convention of Regional Committees of Former Residents of Stanyslaviv Region was organized by the Central Executive of the National Organization based in Cleveland, Ohio on May 29 and 30, 1965. During this Convention which was presided over by Detroitier Osyp Boychuk, a new Central Executive was elected which included two Detroit residents. Dr. Mykola Klymyshyn was elected second vice-president and Stepan Slusarczuk, member of the Auditing committee. The Convention also mandated the publication of the "Regional Stanyslaviv Almanac", requesting its members to collect both materials and funds for its publication.

The first volume of the "Almanac of the Stanyslaviv Region", published in 1975, was edited by Bohdan Krawciw and contained nine hundred and fifty-nine pages of articles, memoirs, pictures and literary works, all dealing with the Stanyslaviv region and its residents. The second volume of the almanac, numbering nine hundred pages, appeared in 1985 under the editorship of Dr. Mykola Klymyshyn. Both volumes were very well received. Dr. Klymyshyn was awarded a certificate of commendation for his diligent and

dedicated work in collecting the materials for the almanacs and serving as editor of the second volume. The third volume is being prepared by its editor, Osyp Zinkewych.

Besides the social activities and the collection of funds and materials for the almanacs, the Detroit Regional Committee of Former Stanyslaviv Residents also devoted many of their meetings to reviewing the many recent changes in their native regions. Many members who maintain contact with friends and family in the area would bring their correspondence to the meetings to share any news with the membership. This was very stimulating, often awakening memories which could be added to the materials collected for the almanac.

Over the years, the Regional Committee of Former Residents of Stanyslaviv in Metropolitan Detroit lost many of their most active members. It is with great sorrow that they mourned the loss of Taras Hrushkewych, Daria Boychuk, Osyp Boychuk, Stepan Slusarczuk, Dr. Ksenia Lebedowych, Wasyl Scherbey, Dmytro Iwasyshyn, Stepan Zubal, Ewhen Latyshewsky, Dr. Lew Obushkewych, Iryna Reshetylowych, Marko Lepkyj and Stephania Luzhecky.

Atanas Slusarczuk served as the first president of the organization. Taras Hrushkewych, Osyp Boychuk and Jaroslaw Krupiak have also held the post of president. The current executive includes Jaroslaw Krupiak, president, Wisia Tomyń, vice-president, Maria Zubal, secretary, Wolodymyr Hrynkiw, treasurer, with Stepan Klymyshyn and Wasyl Barnych, members of the auditing committee.

(Source material for this summary was prepared by Jaroslaw Krupiak.)

*OTHER UKRAINIAN COMMUNITY
FACILITIES*

UKRAINIAN ESTATE “DIBROVA”

In 1954, the Ukrainian scouting organization, Plast, Inc., and the Ukrainian Engineers' Society of America, Detroit Branch, purchased a one hundred and twenty acre park near the city of Brighton, Michigan. Featuring rolling lands, woods, meadows and a twenty-five acre lake, the estate was named “Dibrova” (The Oak Grove) and was destined for use as a campground for the scouts and a park for picnics and vacations for members of the Ukrainian community. The property was divided into three sections, the area south of the lake was leveled and sectioned off into eighty-five lots to be sold to members of the Ukrainian community for permanent or summer homes, a sixteen acre parcel of rolling meadows and woods, named “The Green Valley”, was given to Plast, Inc. for their camping program and the rest was prepared for a summer resort.

Preparation of this area for summer vacationers and its maintenance was and is a never ending process. First of all, motel-like cottages had to be built. Next came the pavilion with a large kitchen, dining area and club room that could be used for picnics. The roads were asphalted and the parking areas widened. The property had to be properly fenced in, a new gate put up in front and most importantly, the recreational facilities had to be improved. Construction of a track, soccer field and volleyball court greatly enhanced the Dibrova Estate but the improvements at the lake front which provided for a shallow bathing area for children and a nice stretch of sandy beach as well as an area for experienced swimmers and boaters made this estate very desirable for family vacations and picnics sponsored by many different organizations. The construction of a chapel has brought many people in for Sunday services and together with the memorial to Taras Shevchenko has added that Ukrainian touch to the lush beauty of this little section of American soil.

Over the years, many of these picnics have become annual traditions, one of which is the picnic of St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral held on the feast day of St. Mary, the Protectress. Also the picnics of Plast, Self-reliance Ukrainian Credit Union, Ukrainian Bandurist Ensemble, the Ukrainian Sports Club “Chernyk”, and the picnics of the many different branches of the Ukrainian National Women's League of America, attract many par-

ticipants from the Ukrainian community. There were many family celebrations held at Dibrova including several weddings. Many people come to spend their whole summer vacations on the estate. Dr. Sophia Parfanowych has written two books about Dibrova: "I Love Dibrova" and "Enchanted Dibrova". Ukrainian poet Yar Slavutych wrote a sonnet about Dibrova on its twenty-fifth anniversary and Edward Kozak published a series of comical sketches. A group of Ukrainian girl scouts composed a song about Dibrova.

The Dibrova Estate has played a very important part in the life of the Ukrainian community in the metropolitan Detroit area. It is with gratitude that the names of the people that made Dibrova possible be remembered. In chronological order, they are R. Tatarsky, A. Milanych, Father I. Prokopovych, J. Warywoda, Z. Tomkiw, S. Lazurenko, Dr. O. Serafyn, Ewhen and Teodozia Fedak, Wolodymyr and Oksana Baran, R. Korduba, B. Ukhach, Andrij and Lubov Maryniuk, Mychailo and Maria Glomb, Wasylyna Hordynsky, S. and L. Dobrovolsky, D. and S. Stroich, P. and O. Misiong, Ivan and Anna Iwanec, Dr. P. Fylonenko, R. Lazarchuk, Pawlo and Anna Hrycyk, W. and R. Hnatiuk, W. and M. Masliak, I. and A. Stefaniak, M. and A. Shwed, and Sevaryn and Maria Kniahynycky.

(Source material for this summary was prepared by Roman Lazarchuk).

UKRAINIAN VILLAGE SENIOR CITIZENS' RESIDENCE

Entrance

The "Ukrainian Village" is a one hundred and forty-six unit senior citizens' residence in Warren, Michigan. It is located in the heart of the Ukrainian community in Warren, just down the street from the Ukrainian Cultural Center and across the street from St. Josaphat Ukrainian Catholic Church. The residence was officially completed in October, 1984. This event was celebrated with a Grand Opening Banquet on the fifteenth of December and with a Divine Liturgy and Blessing of the building followed by an Open House reception on the sixteenth. These ceremonies culminated almost twenty-four years of work by several groups to bring this project to fruition.

As early as 1956, Olga E. Shuster, president of the Detroit District Council of the Ukrainian National Women's League of America (UNWLA), at the urging of Maria Slusarczuk, called a meeting to discuss building or purchasing a district headquarters for the UNWLA in Detroit. This idea found many supporters and by 1957, a Building Committee was formed and funds

were being collected. In 1959, an account was opened with Selfreliance Ukrainian Credit Union and Anastasia Volker was elected chairperson of the Building Committee of the UNWLA Home in Detroit. Soon this project expanded to include a senior citizens' residence with a separate building for the women's organization. All branches of the UNWLA began donating funds to this project and actively pursued fund raising events for this purpose.

In 1968, the Building Committee with the help of member Fesia Sidilo and T. Cymbal, a Ukrainian businessman, secured loans and purchased a parcel of land in a residential area of Warren for their building project. When plans were drawn for the senior citizens' residence and the UNWLA house, the whole project was dubbed "Ukrainian Village".

To involve a greater segment of the Ukrainian community in the project, the District Council of UNWLA decided to incorporate "Ukrainian Village" with the State of Michigan and appoint a Board of Directors. When the City of Warren would not grant a rezoning permit for the property, the land had to be subdivided and sold. For several years, the Ukrainian Village project lay dormant.

In 1978, the Detroit District Council of UNWLA, with the help of several loans, purchased the six acres of land on Ryan Road where the Ukrainian Village now stands. Fund raising efforts were restarted and all branches of the UNWLA in the Detroit area actively participated in these efforts. However, when the plans for the building were readied, it became quite clear that the UNWLA would not be able to finance the project without community help. In January 1979, the Ukrainian Village Board of Directors was entrusted with full responsibility for the construction of the Ukrainian Village.

The Board of Directors of the Ukrainian Village, realizing that this multi-million dollar project was beyond the means of the Ukrainian community, recommended seeking Federal funding. Professional agencies and counselors were hired to help deal with the application process to the Housing and Urban Development Agency of the United States Government (HUD). The first application of the Ukrainian Village Corporation for a low interest government loan to build senior citizens' housing was rejected.

Undaunted, the Board of Directors proceeded to investigate the first application for any weaknesses or improprieties. Once corrected and strengthened, the application for the low interest loan was resubmitted to HUD. Members of the Board worked closely with the counselors in explaining and underscoring all of the positive aspects of the proposed Ukrainian Village. They worked closely with the Mayor of Warren, James Randlette, and his Planning Commission, with both Senators, Carl Levin and Donald Riegle and Congressman Dennis Hertel to insure the best possible presentation of their application. The support and endorsement of the community,

Ukrainian Village Board of Directors

Sitting L to R: Mykola Tataryn, Walter Tomy, Father Constantine Wysochansky, OSBM, Zenon Wasylkevych, Anastasia Volker, Father Bernard Panczuk, OSMN, Roma Dyhdalo, Stephan M. Wichar

Standing L to R: Olga Adamek, Pauline Budzol, Gerry Karpinsky, Irene Hulyk, Roman Tatarsky, Nicholas Pryhitko, Lydia Kolodchin, Bohdan Serediuk, Maria Zubal, John Wodson.

Ukr. Village Officials Map out building plans L to R: Nicholas Pryhitko, Stephan M. Wichar, Bohdan Serediuk, Roman Tatarsky, Pauline Budzok.

the Office of Services for the Aging and the Commission of Handicappers' Concerns were solicited and presented with the application.

On September 23, 1982, The Detroit Free Press, The Detroit News and The Macomb Daily announced simultaneously that the Ukrainian Village Non-Profit Corporation was given approval by the United States Housing and Urban Development Agency for a low interest loan to build housing for the elderly. The press stated that this was the largest federal grant of this kind ever awarded in Michigan and Senator Riegle's office announced that this was a "first" for the City of Warren.

Once the loan was approved, the Board of Directors of the Ukrainian Village Corporation purchased the land from the Detroit District Council of UNWLA, awarded all the contracts and proceeded to work out the disparities between what the original building plans suggested and what HUD was willing to underwrite. It became evident that in order to keep the second floor balconies, provide a commercial kitchen facility, install a public address system in the activities room and other such amenities, additional funds would have to be found. Some of the funds were donated by several UNWLA Branches (#5, #37, #58 and #80), while others were collected at different functions and fundraisers.

The road to the realization of the Ukrainian Village, a project initiated by UNWLA, was a long and arduous one, with many obstacles and pitfalls which have stopped a less resilient and persistent group than the Ukrainian Village Board of Directors. Their hard work, persistence and perseverance were rewarded as now the Ukrainian community and the City of Warren can boast one of the finest senior citizens' residences in Michigan. The Board of Directors at the time of the completion of the Ukrainian Village included Anastasia Volker, chairperson, Zenon Wasylkewych, chairman of the Board, Stephen M. Wichar Sr., first vice-president, Walter Tomy, second vice-president, Mykola Tataryn, treasurer, Roma Dyhdalo, secretary and members of the Board, Olga Adamek, Pauline Budzol, John Dodson, Irene Hulyk, Lydia Kolodchin, Nicholas Prychitko, Bohdan Serediuk, Roman Tatarsky and Maria Zubal.

The following persons serve on the Board of Directors of the Ukrainian Village as of 1988: Stephen M. Wichar Sr., president, Justine Nelligen, first vice-president, John Dodson, second vice-president, Zenon Wasylkewych, third vice-president, Ihor Iwanyckyj, secretary, Olga Adamek, corresponding secretary, Juliana Maziak, treasurer, and Stephan Antonow, Amy Burzynski, Stefania Dub, Louise Saks, Kay Stoiko, Michael Tomy, Leo Worobkevych and Maria Zarycky, members. Anastasia Volker retains full privileges as a member of the Board with the title of honorary president. Jerry Karpinski serves as the corporation attorney.

(Source material for this summary was prepared by Stephen M. Wichar Sr.)

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION

Foreward	441
Acknowledgements	444
Notes to the English Section	445

MILLENNIUM OF CHRISTIANITY IN UKRAINE CELEBRATIONS IN THE STATE OF MICHIGAN

The Metropolitan Detroit Millennium Council	449
The Metropolitan Detroit Ukrainian Catholic Millennium Committee.....	458

UKRAINIANS IN THE STATE OF MICHIGAN

History of Ukrainian Settlement in the Metropolitan Detroit Area	465
Ukrainians and the Economic Growth of Detroit	472
Ukrainians in Ann Arbor	474
Ukrainians in Jackson	479
Ukrainians in Flint	480
Ukrainians in Saginaw	482
Ukrainians in Muskegon Heights	483

UKRAINIAN CHURCHES AND RELIGIOUS ORGANIZATIONS

<i>The Ukrainian Catholic Church in Metropolitan Detroit</i>	487
St. John the Baptist Ukrainian Catholic Church	488
Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church	491
St. Josaphat Ukrainian Catholic Church	494
St. Michael's Ukrainian Catholic Church.....	495
Our Lady of Perpetual Help Ukrainian Catholic Church.....	496
Marian Sodality at Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church.....	498
Brotherhood of St. Michael the Archangel at Immaculate Conception Ukrainian Catholic Church.....	499

Ukrainian Orthodox Churches

St. Mary's Ukrainian Orthodox Cathedral in Southfield	500
Holy Trinity Ukrainian Orthodox Church in Dearborn	504
St. Andrew's Ukrainian Orthodox Church in Detroit	507

COMMUNITY SOCIAL ORGANIZATIONS	
World Federation of Ukrainian Patriarchal Societies	513
Ukrainian Patriarchal Society in Detroit	515
Americans for Human Rights in Ukraine	518
"Self-Reliance" Association of Ukrainian Americans in Detroit.....	521
Ukrainian Senior Citizens Club of Warren	523
The Ukrainian American Center	524
COMMUNITY CULTURAL ORGANIZATIONS AND ASSOCIATIONS	
Harvard University Ukrainian Studies Fund	529
Ukrainian Cultural Community Club of Detroit	534
The Ukrainian Cultural Center in Warren.....	536
The Shevchenko Scientific Society, Detroit Chapter	542
The Association for the Advancement of Ukrainian Culture (ADUK), Detroit Branch	544
Ukrainian National Archives and Documentation Center in the State of Michigan	547
Ukrainian National Museum in Warren	548
EDUCATIONAL ORGANIZATIONS AND ASSOCIATIONS	
Ukrainian Educational Association, "Ridna Shkola", East Detroit	553
Ukrainian Educational Association, "Ridna Shkola", West Detroit	556
School of Ukrainian Studies in Dearborn.....	558
Lesia Ukrainka Ukrainian Orthodox School of Language and Religion	559
Ukrainian American Cultural Foundation in Detroit	561
Ukrainian Language Courses at Wayne State University in Detroit ...	563
Ukrainian Club of Wayne State University	565
Ukrainian Language Course at the University of Michigan in Ann Arbor	566
The Ukrainian Music Institute of America, Inc., Detroit Branch	567
YOUTH ORGANIZATIONS	
Federation of Ukrainian Democratic Youth (ODUM), Detroit Branch	571
Plast, Inc., Ukrainian Scouting Organization, Detroit Post	573
Ukrainian Youth Association of America (SUMA)	575
Mykola Mikhnowsky Ukrainian Students' Society (TUSM)	580
FRATERNAL ORGANIZATIONS	
"Providence" Association of Ukrainian Catholics in America	585
Regional Council of the Ukrainian National Association in Detroit ...	589
Ukrainian National Association, Detroit Area Branches	592
Ukrainian National Aid Association in America, Branches in Michigan	596
Ukrainian Fraternal Association	599
WOMEN'S ORGANIZATIONS	
Ukrainian National Women's League of America (UNWLA) in Detroit	605

Ukrainian National Women's League of America, Detroit Branch ..	609
"Prosvita" — Ukrainian Women's Educational Society	616
Women's Federation for the Defense of Four Freedoms in Ukraine...	618
Ukrainian Gold Cross — Ukrainian Women's Association	620
COMMUNITY POLITICAL ORGANIZATIONS	
Ukrainian Michigan League	625
The Ukrainian Democratic Club	627
The Ukrainian Hetman Organization of North America, Detroit Region	629
The Ukrainian American Federation in the State of Michigan	634
Organization for the Rebirth of Ukraine, Detroit Area Branches	637
Ukrainian Congress Committee of America, Southeastern Michigan Branch	640
Ukrainian Congress Committee of America, Metropolitan Detroit Branch	644
Ukrainian Revolutionary Democratic Party in Detroit	648
Association of Friends of the Ukrainian Liberation Movement, Detroit Chapter	649
Organization for the Defense of the Four Freedoms in Ukraine, Branch #10 in Detroit	651
Ukrainian American Coordinating Council, Detroit Metropolitan Branch	654
League of Ukrainian Political Prisoners in German Concentration Camps, Detroit Chapter	656
PROFESSIONAL ORGANIZATIONS	
Ukrainian Engineers' Society of America, Detroit Branch	661
Ukrainian Medical Association of North America, Inc., Michigan Branch	664
Ukrainian Graduates of Detroit and Windsor	666
VETERANS ORGANIZATIONS	
Catholic War Veterans, Inc., William Melnyk Post #645 in Warren	677
Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.	680
General Taras Chuprynka Society of Former Members of the Ukrainian Insurgent Army (UPA)	682
The Brotherhood of Veterans of the First Ukrainian Division of the Ukrainian National Army, Detroit Post	684
Ukrainian American Veterans (UAV) — Michigan Post #101	686
SPORT ORGANIZATION	
Ukrainian Sport Club — Chernyk	691
FINANCIAL INSTITUTIONS	
Ukrainian Selfreliance Federal Credit Union in Detroit	699
Ukrainian Future Credit Union	701
UKRAINIAN PRESS AND INFORMATION ORGANIZATIONS	
Ukrainian Press and Other Ukrainian Publications in Detroit	705

Ukrainian Radio Programs in the Detroit Area	708
PERFORMING ARTS ORGANIZATIONS	
Music in the Life of the Ukrainian Community of Metropolitan Detroit	713
Ukrainian National Chorus "Dumka"	717
<i>From Kiev to Detroit, Journey of the Ukrainian Bandurist Ensemble</i>	719
Ukrainian Chorus "Trembita"	721
"Echoes of Ukraine", Ukrainian Folk Dance Ensemble	722
IMPORTANT EVENTS AND COMMEMORATIONS	
Ukrainian Riverfront Festivals in Detroit	727
The Day of the Ukrainian Woman-Political Prisoner	729
Presentation of the Ukrainian Room at Wayne State University	731
Detroit Ukrainian Americans Honor Famine Victims (1932-1933)	733
REGIONAL ORGANIZATIONS	
Bereziv Natives Mutual Aid Society in Detroit	739
The Buh River Region Association	741
Bukovyna Society	742
Regional Committee of Former Residents of Drohobych Region in Detroit	743
Executive Committee of Former Residents of Pidhaytsi District	745
Regional Committee of Former Stanyslaviv Residents in Detroit	747
OTHER UKRAINIAN COMMUNITY FACILITIES	
Ukrainian Estate "Dibrova"	751
Ukrainian Village Senior Citizens' Residence	753

3MICT

Зореслав: Гімн Тисячоліття	vii
ВСТУП	
Передмова	3
Подяка	5
Юрій Гаєцький: Тисяча років християнства на Україні (анг. мовою)	6
СВЯТКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ У ШТАТІ МІЧІГАН	
Михайло Бажанський, Володимир Баран, Павло Джуль, Роман Лазарчук, о. Йосип Шарій: Детройтський Метрополітальний Комітет Українського Тисячоліття	15
Володимир Баран, Павло Джуль: Детройтський Католицький Комітет Українського Тисячоліття	38
УКРАЇНЦІ У ШТАТІ МІЧІГАН	
Петро Рогатинський: Українці в Детройті	47
Петро Рогатинський: Чим українці причинилися до економічного росту Детройту	59
Василь Огар: Українці в Ен Арбор	61
Андрій Закала: Українці в Джексон	65
Українці в Сагінав (анг. мовою)	482
Українці в Мускіген Гайтс (анг. мовою)	483
Микола Бартків: Українці у Флінті й околиці	67
Олекса Веретенченко: Велика пора	69
УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ	
о. Севастіян Сабол, ЧСВВ: Українська католицька церква	73
Українські католицькі церкви	
Св. Івана Христителя	75
Непорочного Зачаття Пречистої Діви Марії	85
Св. Йосафата	92
Св. Михаїла	99
Пречистої Богоматері Неустаючої Помочі	104
Ірина Тарнавська: Марійська дружина при церкві Непорочного Зачаття	108
Володимир Гринків: Братство Св. Михаїла (анг. мовою)	499

<i>Українські православні церкви</i>	
<i>Олена Лісківська: Катедра Св. Покрови</i>	109
<i>о. Генрі Якіма: Св. Трійці (анг. мовою)</i>	504
<i>Владика Володимир Биковець: Св. Андрея</i>	118
ГРОМАДСЬКІ І МИРЯНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Орися Лончина, Надя Кунинська: Українське патріархальне товариство (УПТ)</i>	123
<i>Марія Зарицька: Організація америкаців за людські права в Україні (анг. мовою)</i>	518
<i>Василь Папіж: Об'єднання американських українців "Самопоміч"</i>	128
<i>Теофіл Марчак: Клуб емеритів при товаристві "Самопоміч"</i>	130
<i>Степан Віхар: Український американський центр (анг. мовою)</i> ...	524
КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Михайло Бажанський: Український Гарвард</i>	135
<i>Володимир Баран: Український культурно-громадський клуб</i> ...	143
<i>Мирослав Кальба: Український культурний центр у Воррені</i>	146
<i>Микола Климишин: Наукове товариство ім. Шевченка, Мічіганський відділ</i>	157
<i>Мирослава Ласовська-Крук: Асоціація діячів української культури (АДУК)</i>	163
<i>Ярослав Салецький: Український народний музей і архів</i>	167
<i>Ірина Захарків: Український народний музей у Воррені</i>	169
ШКІЛЬНИЦТВО	
<i>Осип Сливинський: Товариство Рідна Школа</i>	175
<i>Володимир Соя: Школа українознавства товариства Рідна Школа — Захід</i>	180
<i>Микола Григорчук: Школа українознавства в Дірінборні</i>	183
<i>Михайло Смик: Школа релігії і українознавства ім. Лесі Українки</i>	184
<i>Микола Климишин, Рома Дигдало: Українсько-американська культурна фундація</i>	187
<i>Віра Андрушків: Курси української мови й літератури у Вейнському університеті</i>	191
<i>Михайло Віхорек: Український клуб при Вейнському штатному університеті (анг. мовою)</i>	565
<i>Віра Андрушків: Університетські студії в Анн Арбор</i>	193
<i>Лідія Соя: Український музичний інститут в Америці, відділ у Детройті</i>	194
МОЛОДІЖНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Андрій Смик: Об'єднання демократичної української молоді (ОДУМ)</i>	199
<i>Михайло Бажанський: Пласт</i>	203
<i>Євген Репета, Григорій Дробний: Спілка української молоді (СУМ)</i>	208

<i>Юрій Федорак</i> : Товариство українських студентів ім. М. Міхновського (ТУСМ)	218
БРАТСЬКІ ОБЕЗПЕЧЕНЕВІ ТОВАРИСТВА	
<i>Богдан Кудрик</i> : Союз українців католиків "Провидіння" (СУКП)	223
<i>Василь Папіж</i> : Український народний союз (УНС) у Детройті....	226
<i>Василь Папіж</i> : Окружний комітет відділів УНС	233
<i>Антін Кобилянський</i> : Українська народна поміч (УНП)	238
<i>Степан Віхар</i> : Український братський союз (УБС) (анг. мовою)	599
ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Олена Климишин</i> : Історія Союзу українок Америки (СУА) в Детройті	245
<i>Н.Н.</i> : Будівельні пляни Окружної ради СУА	266
<i>Рома Дигдало</i> : Українське жіноче товариство Просвіта	269
<i>Мирослава Ласовська-Крук</i> : Об'єднання жінок ОЧСУ ім. Незнаних героїнь УПА	272
<i>Рома Дигдало</i> : Український Золотий Хрест	275
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Роман Лазарчук</i> : Українська мічіганська ліга	281
<i>Михайло Бабій</i> : Український демократичний клуб	613
<i>Любомир Бей</i> : Українська гетьманська організація (УГО)	284
<i>Степан Віхар</i> : Українська американська федерація (анг. мовою)	634
<i>Степан Білий</i> : Організація державного відродження України (ОДВУ)	296
<i>Василь Папіж</i> : Метрополітальний відділ Українського Конгресового Комітету Америки (УККА)	301
<i>Антін Кобилянський, Михайло Ласка</i> : Український Конгресовий Комітет Америки (УККА) п.-сх. Мічігану	307
<i>Михайло Смик</i> : Українська революційно-демократична партія (УРДП)	315
<i>Любомир Татух</i> : Об'єднання прихильників визвольної боротьби України (ОПВБУ)	317
<i>Антін Кобилянський</i> : Організація чотирьох свобод України (ОЧСУ) — 10-ий відділ	319
<i>Роман Лазарчук</i> : Українська американська координаційна рада (УАКР)	323
<i>Ярослав Дужий</i> : Ліга українських політичних в'язнів	326
ПРОФЕСІЙНІ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Богдан Сторожук</i> : Товариство українських інженерів в Америці, відділ у Детройті	331
<i>Павло Джуль</i> : Українське лікарське товариство Північної Америци (УЛТПА), відділ у Мічігані	342
<i>Михайло Віхорек</i> : Товариство українських градуантів (анг. мовою)	666

ВETERАНСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ

<i>Волтер Добуш</i> : Католицькі воєнні ветерани ім. В. Мельника (анг. мовою)	677
<i>Осип Бігун</i> : Об'єднання колишніх вояків УПА у США	347
<i>Богдан Крук</i> : Товариство колишніх вояків Української повстанської армії (УПА)	349
<i>Любомир Татух</i> : Братство колишніх вояків 1-ої української дивізії	353
<i>Богдан Дацків</i> : Українські американські ветерани станція 101 (анг. мовою)	686

СПОРТИВНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

<i>Володимир Кізима</i> : Спорт у Детройті — Товариство Черник	359
--	-----

ФІНАНСОВІ УСТАНОВИ

<i>Володимир Баран</i> : Українська федеральна кредитова кооператива Самопоміч	369
<i>Євген Релета</i> : Українська кредитова спілка Будучність	374

ПРЕСА Й ІНФОРМАЦІЯ

<i>Василь Папіж</i> : Українська преса і видавнича діяльність	379
<i>Василь Папіж</i> : Бюлетені й одноднівки	386
<i>Василь Папіж</i> : Радіопередачі	390

МИСТЕЦЬКІ АНСАМБЛІ

<i>Володимир Баран</i> : Музичне життя Детройту	395
<i>Степан Віхар</i> : Хор Думка (анг. мовою)	717
<i>Гаврило Махиня</i> : Капеля бандуристів ім. Т. Шевченка	398
<i>Володимир Кучер</i> : Хор Трембіта	404
<i>Йоанна Ф. Драгінда</i> : Танцювальний ансамбль "Гомін України" (анг. мовою)	722

ВАЖЛИВІ ПОДІЇ І РІЧНИЦІ

<i>Михайло Віхорек</i> : Українські фолкльорні фестивалі (анг. мовою)	727
<i>Петро Рогатинський</i> : День української жінки — політичного в'язня	407
<i>Богдан Лончина</i> : Українська кімната при Вейнському університеті	409
<i>Василь Папіж</i> : 50-та річниця Великого Голоду	413

РЕГІОНАЛЬНІ КОМІТЕТИ

<i>Степан Григорчук</i> : Товариство Березівців	419
<i>Ірина Іваницька</i> : Надбужанці	421
<i>Осип Бевцик</i> : Товариство Буковина (анг. мовою)	728
<i>Володимир Тустанівський</i> : Дрогобиччина	423
<i>Василь Папіж</i> : Підгаєччина	426
<i>Ярослав Круп'як</i> : Станиславів (Івано-Франківськ)	428

ОСЕЛІ	
<i>Роман Лазарчук: Українська оселя Діброва</i>	433
<i>Євген Репета, Григорій Дробний: Оселя СУМ-А Київ</i>	436
<i>Степан Віхар: Українське село (анг. мовою)</i>	753
<i>Богдан Нижанківський: Молитва</i>	437
Зміст в англійській мові	757

